PROVERBELE ROMÂNILOR

CAPITOLU XII

(URMARE)

CREDINȚE. — ERESURĬ. — OBICEĬURĬ

DUMNEḌEŬ. — DRAC. — SFINȚĬ. — PREOȚĬ. — ERESURĬ ȘI CREDINȚE.

ERCULE

15293 □ **Ercule.**

LAZĂR ȘĂĬNEANU, *Dicț.*, p. 377.

Vezĭ *Erculean.*

Se ḑice pentru un om fórte voĭnic.

15294 ⁂ **Erculean.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 378; *Un. Sfăt.*, p. 118.

Acelaș înțeles ca la No. 15293.

«*Erculean* de voĭnic.»

ERESURĬ

Eresurile, coprinḑênd un material fórte bogat care, pentru o ușóră cercetare, a trebuit să fie grupat și subîmpărțit într'un mod deosebit, se vor găsì tóte la capitolul XXII al acesteĭ lucrărĭ.

EVA

Vedĭ *Cap. XV, c. Credință,*
Cap. XI, c. Eva.

15294 b * △ **A fi móşa Eva.**

T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Stefănescĭ,*
j. Vâlcea.

Se dice uneĭ mătuşe bĕtrână peste fire.
Copiiĭ obicĭnuesc a recita urmĕtórele versurĭ:

Eva, Eva
Palareva!
Evu, Evu,
Palarevu!

15295 * △ **Aşa e de la Eva.**

T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Stefănescĭ,*
j. Vâlcea.

Se dice despre un obiceĭu străvechĭu.

15296 * △ **De când cu móşa Eva.**

C. BUNGEŢĬANU, *preot, c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

Arată o vechime adîncă.

EVANGHELĬE

Vedĭ *Părinte.*

15297 **Ca Evanghelĭa.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 350.

Adică adevĕrat.

«Se crede a fi *adevĕr ca însuşĭ Evanghelĭa.*» — ŢÎCHINDEAL.

C'est parole d'Evangile.

Prov. Franc.

15298 * **A'şĭ pune capul sănătos sub Evanghelĭe.**

N. GANE, *Conv. Liter.*, XX, p. 140. — S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 43. — L. ŞĂÏNEANU, p. 306. — C. MEISSNER, *prof. j. Iaşĭ.*

* △
'Șĭ-o pus capu sub Evanghelĭe.

Gavr. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

* △
'Șĭ-a băgat capul sănătos subt Evanghelĭe.

D-na Elena Sevastos, *Nuv.*, p. 89. — V. Forescu, *c. Stănișóra, j. Suciava.*

*
A'șĭ vîrî capul sub Evanghelĭe.

G. Poboran, *inst. j. Olt.*

1⁰ A se băgà singur în încurcăturĭ; a șĭ-o face singur.
2⁰ Se ḑice adese-orĭ pentru căsătorie.

«Intru cât capul ne e sănătos, pentru ce să'l maĭ punem sub Evanghelĭe.»

15299 **De ce să'mĭ plec capul sănătos la Evanghelĭe?**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 22; I, p. 78. — Hințescu, p. 26.

Ḑice omul care nu vré să se supună la poruncile luĭ Hrist.
Hințescu a creḑut de cuviință să corecteze ḑicerea, scriind: *De ce să nu'mĭ plec capul sănătos la Evanghelĭe?*

FARISEŬ

* △
15300 **Fariseŭ.**

Aurel Candrea, *Rev. Nouă*, VII, p. 405.

Despre omul fățarnic, prefăcut evlavios.

FARMAZÓNĂ

*
15301 **Farmazónă.**

Adică vrăjitóre, fermecătóre. Prin corupție de la *francmason.*

FERMECĂTÓRE

De fermecătóre ţĕraniĭ aŭ multă frică, de şi acestea sunt tot din ţĕranĭ. Ele sunt socotite ca nisce suflete vîndute draculuĭ. Fermecătórea e maĭ puternică de cât toţĭ draciĭ, carĭ sunt la ordinele eĭ; îĭ necăjesce şi îĭ pedepsesce ast-fel că le e frică de dînsa.

De obiceĭu fermecătórea e rea, rĕsbunătóre şi maĭ nicĭ odată nu ĭértă.

A se vedé *Şezătórea*, III, p. 67.

«Eram bolnavă. Mânele cele bune mĕ pusese în pâne. Părintele ajunsese în aşa stare că bun tréz, svîrleà cu potcapu în cânĭ; bé până dormeà prin şanţurĭ, pe sub gardurĭ. Nicĭ la biserică, la slujbă nu sĕ bizuĭà să se ducă. Fugeà de cetaniĭ. Iar eŭ, sĕrmana, îmĭ eşisem din minţĭ. Mĕ sugeaŭ doĭ: Tudor şi Gafica, carĭ şi aḑĭ sûnt nenorociţĭ. Iĭ uĭtam la umbră între ştĭubee, pe sub gardurĭ; şi nóptea, când trebuĭà să le daŭ ţiţă, aduceam căţeĭ şi purceĭ de lăptam... Of! Dómne, o dată pusesem în scăldătóre şi săpuneam douĭ mîţişorĭ, ĭar pe eĭ, nenorociţiĭ, îĭ uĭtasem lîngă fântână, şi aŭ mas acolo, căcĭ am venit cea maĭ tîrziŭ de la ghilit; şi eĭ maĭ bine mureaŭ atuncĭ. N'aŭ păţit nimic peste nópte! Umblasem printre babe şi pe la fel de fel de doctorĭ; tot ce am avut de la părinţĭ vîndusem. Rĕmăsesem săracĭ lipiţĭ pămîntuluĭ, cu casă grea şi stricaţĭ. Mĕ îndreptase mulţĭ la o femee meşteră din Ceoata Cozanceĭ, dar nu voiam să me duc; căcĭ mĕ credeam fericită, luam anume de rĕŭ sfaturile ce-mĭ dedeaŭ uniĭ şi alţiĭ!..

Intr'o séră 'mĭ luaĭ amîndoĭ copiiĭ, fără să mĕ scie nimene aĭ caseĭ, şi am eşit din sat asupra nopţeĭ. Tótă nóptea m'am dus, n'am dormit, nicĭ nu-'mĭ aduc aminte să fi stat unde-va. Diminéţa, m'am vĕḑut în marginea unuĭ sat. Intrebaĭu încotro vine Ceoata Cozanceĭ, şi mi se arĕtà drumul peste délurĭ, de nisce femeĭ şi un bărbat, care mĕ întrebară asupra nevoilor ce mĕ mână în acel loc necunoscut. Nu sciŭ ce le-am rĕspuns, cacĭ nu sciam eŭ însu-mĭ ce vînt mĕ mână. O dată cu sara ajunseĭu la o pădure, de unde un moşneag mĕ conduse printre copacĭ şi pădure, ne-umblată de când lumea, la o căsuţă de tot mică, fără tindă, fără nicĭ o gospodărie, acoperită cu cojĭ de copacĭ, pe unde era sfărîmat stuful. La intrarea în casă mĕ părăsi bunul conducĕtor. O femee naltă, bălae, pistrue tare pe obraz, uscăţivă, cu pĕrul ne-peptĕnat şi strîns sub un fes vechiŭ, cafeniŭ, unsuros; cu cămaşa înnegrită de multă vreme, cu o catrinţă ponosită, şedeà la vatra unuĭ horn şi învîrteà nisce ulcele.

— Mare nenorocire te-o maĭ adus pe aicĭ, sĕrmană femee!

Mĕ pĕtrunse un fior de mórte, acum începuĭu a-'mĭ veni în simţirĭ; judecam că sunt în locurĭ prea depărtate şi necunoscute.

— Te chémă Ancuţa, eştĭ preutésa luĭ popa Haralamb, aĭ încă şépte copiĭ fără aceştĭ douĭ.

Acum tremuram de grózǎ; îmĭ spunea tóte par'că le luà de pe carte, şi maĭ nicĭ se uĭtase la mine. Am pus copilaşiĭ jos în mijlocul caseĭ, şi, ca împuternicită de un dar nevĕḑut începuĭ a plânge în gura mare, ḑicînd:

— Cum te îndurĭ, când mĕ sciĭ aşa de bine, să mĕ aducĭ şi să mĕ ţiĭ la aşa nenorocire! Dragiĭ mameĭ, eĭ nicĭ nu sciŭ unde sunt eŭ!..

Femee, să nu te priméscă nicĭ cerul, nicĭ pămîntul, cum m'aĭ adus în așa stare!.. D-ḑeŭ și Maĭca Domnuluĭ să-țĭ rĕsplătéscă, pentru perderea a un spre-ḑece suflete!!..

Căḑuĭu cu fața la pămînt, asupra copilașilor, și m'am deșteptat întinsă pe un pat, c'o perină la cap, și ea mĕ rĕcoreà cu puțină apă dintr'o cofiță rósă de veche ce era.

— Draga mameĭ, n'am sciut nimic, până nu mĭ-aĭ pășit pragul.

Acum mi s'a spus totul. Să nu te îngrozescĭ, că aĭ tărie de înger, că multe țĭ se pot arĕtà aicĭ, într'o nópte!

— Nu, nu, dragă mătușă, dar tare-s nenorocită și sbucĭumată; nu-mĭ simțesc trupul, mi se desface capul de ferbințélă și... ce-or fi făcênd ceĭ opt de-acasă?.. Nu te îndurà!

— Fiĭ liniștită cu mătușa; tot D-ḑeŭ te-a adus aicĭ.

In acest timp se auḑià la foc o sfărâĭélă neobicĭnuită, o ulcicuță vîrîtă în spuză se învîrteà, și scânteele se jucaŭ plesnind în jurul eĭ. Se auḑià din spuză un fel de șopot nu tocmaĭ deslușit: «Luță-Luță, Luță-Luță, Luță-Luță...» și în cele din urmă ulcica pocni, ca un oŭ pus în foc. Spuza și tóte hârburile eĭ dispărură! Vedeam tóte căcĭ eram în fața hornuluĭ; nu pricepeam nimic; nu-mĭ aminteam nicĭ măcar de copiĭ.

— Indură-te, auḑĕ-mĕ, eŭ sunt róba ta chezeșluită! Ast-fel vorbeà baba, netezindu-mĭ fruntea, cuprinsă de sudorĭ recĭ

— Nu-ĭ nimic, are să fie bine!

Se auḑi ca o vîjâitură, ca un vîrtej îngrozitor, ce treceà pe deasupra caseĭ și mi se păru că ḑise o dată: «Ancuță!».

— S'a sfîrșit totul. Poțĭ să dormĭ, să te liniștescĭ; și pe diminéță, voĭu rugà pe bunul pădurar să te ducă, de unde aĭ venit, cu căruța luĭ.

— Nu pot dormì, mătușă dragă!

— Dómne, fata mea, maĭ bine nu mĕ maĭ făceà maĭcă-mea! Multe sciŭ, multe fac, multe pĕcătuesc! Părintele, soțul tĕŭ, fiică, e tulburat din tinerețe; marĭ minunĭ aŭ fost că v'ațĭ luat amîndouĭ; a avut treĭ copiĭ cu Măriόra luĭ Ivănuță din Dorcanĭ. Acu ea stă la Corăbieasca, aprópe de mine. 'I-am găsit eŭ tot un popă, chĭar ḑilele acestea, că ĭ tot fată mare. De nu-mĭ călcaĭ pragul, așa te petreceaĭ; iar eŭ, scie Dumneḑeŭ de sufletul meŭ, măcar că nu te cunosceam. Cine-'mĭ calcă în casă, îĭ sciŭ și cĭasul în care s'a născut.

— N'o sciŭ, nu mi-ĭ jale de mine; dar, când mĕ gândesc la cele nouĕ suflete nevinovate, ce-s pe capul nostru douĭ nenorocițĭ, îmĭ vine să strig: Crăpĭ pămîntule și mĕ înghite!.. Să maĭ am vr'o nădejde mătușă, orĭ să mĕ daŭ într'o fântână?

— Să scĭĭ, fata mea, că escĭ sănĕtósă. Poĭmâne e Duminica Mare și va sluji frumos bărbatul-tĕŭ. Să mĕ pomenéscă și pe mine: «Antița Fărmecătórea».

Am adormit puțin și, parc'am lăptat și copiiĭ, dar bine-bine nu sciŭ.

Rĕsăreaŭ zorile, când auḑiĭ o căruță dinaintea căsuțeĭ. Era moșnégul de la pădurărie.

— Națĭ, mătușă, un sorocovĕț!

— Nu mi se cade, ĭertă-mĕ fiică; rógă-te luĭ D-ḑeŭ pentru mine

— Să maĭ viŭ pe aicea, mătușa mea?

— Nu, nicĭ o dată! Drum bun, și de acum înnainte fițĭ în séma celuĭ A-tot-puternic!

Am vrut să ĭ sărut mâna și nu m'a lăsat.

Când am ajuns acasă, părintele erà la vecernie, vacile așteptaŭ mulse și toțĭ copilașiĭ îmĭ eșiră înnainte întrebându-mĕ:

— Unde-aĭ fost, mamă? Unde?

«— Scie D-ḑeŭ!!» aşa am rĕspuns copiilor, aşa am spus la tótă lumea pân'acum.

Am luat tóte, tóte de la capĕt, fără nicĭ un cuĭb, numaĭ copiĭ aveam nouĕ. Aceştĭ douĭ, Teodor şi Gafica, maĭ bine se pĭerdeaŭ!

Multe maĭ trage omul. Mare 'ĭ puterea luĭ D-ḑeŭ; dar şi unde se amestecă minţele şi mânele ne-curate numaĭ bine nu póte să fie.

GH. A. CĬOBANU, *j. Iaşĭ*, prin G. SALVIŬ.

* △

15302 **Dracul se dă în lăturĭ din calea fermecătóreĭ.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 115. — GR. POĬENARU, *ing. j. Putna.* — IUL. GROFŞOREANU, *dasc c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — N. BĂRBULESCU, *înv. c. Sudiţĭ, j. Ilfov.*

Căcĭ e la ordinele eĭ, care 'l necăjesce şi 'l pedepsesce după cum vrea.

* △

15303 **Din naintea fermecătóreĭ şi Dumneḑeŭ se dă în lăturĭ.**

G. BĂNULESCU; *înv. c. Besdead, j. Dîmboviţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 15302.

FEST

15304 **Saca ḑi nu-ĭ fest.**[1])

DR. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Veḑĭ *Pasce, Vinerea-Mare.*

Dacă odată aĭ dat peste pléşcă apoĭ să nu te aşteptĭ în tot-dé-una la acelaş lucru; nu'ĭ merge omuluĭ tot-déuna bine.

FĔT-FRUMOS

* △

15305 **Fĕt-frumos.**

L. ŞĂĬNEANU, *Dicţ.*, p. 323. — FR. DAMÉ, II, p. 21. — T. BĂLĂŞEL, *c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

[1]) In fie-care ḑi nu e sĕrbătóre.

Flăcăŭ voĭnic, chipeş, dar maĭ ales frumos. Personagĭu din basme.

«Par'că e *Fĕt-frumos* din poveste.»

FILIP

15306 Aflat'aŭ Filip pe Natanail.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 5. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 228.

Sĕ ḑice pentru doĭ inşĭ, când sĕ potrivesc la duhurĭ (GOLESCU).

A se vedé Evanghelia Sfântuluĭ Ion, I, 44. 45. 46.

FIR

Veḑĭ *Cap. IV, VI & X, c. Fir.*

Ursitórele torc, pentru fie-care om, câte un ghem. Ghemele se deosibesc după mărimea lor şi după tăria firuluĭ. Când trebue să se nască cine-va, ursitórele ĭeaŭ, la întîmplare, din grămada de gheme, unul, şi se duc cu el la nascere, de'l hărăzesc nouluĭ născut. Daca acesta are noroc, ghemul este mare şi cu firul trainic

Ursitórele desfac firul acestuĭ ghem, maĭ ĭute saŭ maĭ încet, şi ast-fel se maĭ scurtéză saŭ se maĭ lungesce vĭéţa omuluĭ. Când omul trebue să móră înainte de vreme, ursitórele îĭ taĭe firul vieţeĭ.

A se vedé alte amĕnunte la cuvîntul *Ursitóre.*

15307 ❊ △ **I s'a curmat firul vĭeţiĭ.**

S. FL. MARIAN, *Inmorm.*, p. 12. — D. EPUREANU, *înv. c. Damian, j. Dolj*

Adică a murit.

15308 ❊ △ **I s'a scurtat firul vieţiĭ.**

C. TEOFĂNESCU, *îvn. c. Bicaz, j. Némţu.*

A murit înainte de vreme.

FLORIĬ

Vedĭ *Cap I, c. Floriĭ.*

15309 * **Ce 'mĭ-e Florică,**
Ce 'mĭ-e Paştică.

D-na V. Budişteanu, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

A ḑis ţiganul când a vĕḑut că Româniĭ îl ĭeaŭ în rîs, fiind-că îmbrăcase haĭne noĭ la Floriĭ, fără a maĭ aştepta Pascele.

Când unul face óre-ce înainte de vreme.

FRÂNGA

15310 * △ **A se duce Frângeĭ.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Drac.*

A se pĭerde ce-va şi a nu se maĭ găsì.

Frânga este unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.

FRUMÓSELE

«Despre acestea ţin că sunt nisce nimfe de aer carĭ adese se înamoréză de fecĭoriĭ ceĭ tinerĭ şi frumoşĭ. De aci, când pe un tînĕr îl lovesce o paralisie saŭ o apoplexie repentină, se ḑice că rĕul acesta nu vine de la altul, de cât numaĭ de la Frumóse, carĭ schimbându'şĭ amorul în mânie, îşĭ resbună asupra amanţilor pentru nesupunerea lor.» — Dim. Cantemir, *Descr. Moldaviei,* p. 155.

Frumósele nu sunt alt-ce-va de cât *Ielele.* A se vedé Lazăr Şăĭneanu, *Ielele,* studiŭ de mitologie comparativă.

GÉMALA

Gémala era o namilă de femeie, înaltă de treĭ stînjenĭ, avînd doue feţe, înlocuite cu câte o oglindă mare peste care atîrnaŭ panglicĭ, cu trupul gros cât o butie, juca încet după cântecul lăutarilor, mişcată de un om care era înăuntrul eĭ.

Gémala era pe dinăuntru ţesută cu cercurĭ şi pe din afară acoperită cu hârtiĭ colorate; purta cămaşe albă, la

spate cu fotă, în faţă cu pestelcă, roşiĭ amîndouĕ şi pline de cusăturĭ. Aveà patru mâinĭ, împreunate douĕ câte douĕ pe piept şi la spate; în cele din faţă ţineà un buchet de florĭ.

Gémala erà uşóră şi ast-fel omul din lăuntrul eĭ o putea mişca lesne, cu ajutorul belciugelor. Ea jucà pe strade şi óm̃eniĭ o chemaŭ prin curţile lor.—*Epoca, Căpitan Costache.*

15311 **Par'că e o gémală.**

L. ŞĂĬNEANU, *Elem. Turc.*, p 690.

Vedĭ *Brezaĭe.*

O namilă mare de om, saŭ de muĭere, gătit într'un mod ridicol.

GOGORIŢĂ

15312 **Gogoriţa, şî cu hlamidă dĕ sĕ va îmbrăcà, tot te va sperĭà.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 21.

Adică cel cumplit, orĭ-cum la faţă sĕ va schimbà, tot spaĭmă ne-aduce (GOLESCU).

GRIJANĬE

15313 **Să'ĭ daĭ grijanĭe fără spovedanĭe.**

AL. MARTINIAN, *j. Ilfov.*

Pentru omul faţarnic, prefăcut.

On lui donnerait le bon Dieu sans confession.

Prov. Franc.

A SE GRIJÌ

15314 **Cine vré să se grijéscă sĕ pune de postesce.**

D-na E. B. MAWR, p. 83.

Trebue să facĭ cele de lipsă daca vreĭ să atingĭ ţinta pe care ţi-aĭ dat'o.

HAGĬALÎC

15315 * **S'a dus la hagĭalîc.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 7. — FR. DAMÉ, II, p. 93.

Vedĭ *Agĭalîc*.

Din om cu stare, a ajuns sărac lipit pământuluĭ.

HAGILÎC

15316 * **Când merdzaĭ tini la hagilîche eŭ mĕ turnam.**[1]

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Sciŭ asta înainte de tine, sciŭ maĭ multe de cât tine.

HAGILUC

15317 * △ **S'a dus la hagiluc.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Agĭalîc*.

Acelaş înţeles ca la No. 15315.

15318 * △ **A ajunge la hagiluc.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Hagĭalîc*.

Acelaş înţeles ca la No. 15317.

HAGIŬ

15319 **Drumul hagiilor.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*, p. 221.

[1] Când tu mergeaĭ la hagĭalîc eŭ me întorceam.

Drum rĕŭ, unde nicï umbră nicï apă găsescï.

15320 **A se face hagiŭ.**

Laurian & Maxim, *Glosar*, p. 8.

Vedï *Agiŭ*.

A'șï pïerde starea, a sărăcì.

HALĂ

15321 ⁂ △ **Hală.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coșteïu, Banat.*

1⁰ Unul din nenumĕratele nume ale draculuï; spirit rĕŭ.
2⁰ Om puternic.
3⁰ Om harnic, muncitor.
Sĕ dice:
S'a umflat hala 'n el, saŭ *e hăluit,* adică: e dracul într'însul.
Hală de om, hală de lucru, arată un om puternic saŭ harnic, muncitor.
Om hălos, adică om lăcomos.

HALELE

15322 ⁂ △ **Îl călăresc halele.**

G. Poboran, *inst. j. Olt.*

E sărit din minte, și bolnav.
Halele, frumósele, vîntóse, etc. sunt tot *ïelele*.

«Când se împïedică cercuirea sîngeluï în părțile fóleluï se nasce în om așa disa apĕsare (incubus) saŭ, cum îï dic ómeniï noștri, călărirea halelor saŭ a dracilor, pentru că viséză că halele saŭ draciï îï călăresc.» — Vasicï, *Antropologhiea* apud Șaineanu, *Ielele.*

HAR

15323 ⁂ **Avdzï câ vine Harlu,**
Lïeà tu mână parlu.[1])

G. Zuca, *stud. c. Berat, Albanïa.*

Adică gătesce-te de mórte.

---

[1]) Audï că vine Haru, ïeà în mână paru.

Haru e spiritul însărcinat, de Dumneḑeŭ, cu luarea sufletelor.

15324 *Dumne ĭiértă Harlu
Că luă parlu. [1])

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonĭa.*

Când vine unul în locul stăpânuluĭ care a fost rĕŭ.

HAVRĂ

15325 **Când pornesc toţĭ se vorbéscă**
Par'că'ĭ havră ovreĭéscă.

A. PANN, III, p. 9.

Veḑĭ *Lavră.*

Se ḑice când vorbesc toţĭ odată, într'o adunare, saŭ unul cu altul, dar tare.

Arată firea sgomotósă a Ovreilor, când s'adună maĭ mulţĭ la un loc.

Poporul de la sate crede că Ovreiĭ, când vorbesc, vorbesc toţĭ odată, aşa în cât nu se maĭ înţelege nimic din ceea ce spun eĭ. In biserica lor cântă saŭ citesc toţĭ; asemenea şi când se rógă încep toţĭ, de nu se maĭ înţelege nimic.

HÎRB

Veḑĭ *Cap. VII, c. Hîrb.*

15326 △ **A fi sfîrîit hîrbul.**

Şezătórea, II, p. 101.

Veḑĭ *Cap. XII, c. Ólă, Ulcică.*

A fi fermecat.

HOGE

15327 * **Să 'ţĭ dzică gaea 'n cap, ş-hogĭa tru uréc̃lie.** [2])

V. DIAMANDY, c. *Meţova, Macedonĭa.*

---

[1]) Dómne iértă Haru, că a luat parul (în loc de stăpânul).
[2]) Să 'ţĭ ḑică gĭóra la cap, şi hogea la ureche.

Hogea s-ţĕ cântă la capu.[1])

St. Mihăileanu, *Dicț.*, p. 238.

Adică să morĭ.

HRISTOS

Vedĭ *Bedros, Bét.*

15328 ⁂ △ **Dómne Isuse Hristóse,**
Mămăligă fără óse.

T. Bălăşel, *preot, c. Ştefănescĭ, j. Vâlcea.*

Se dice când se îngână cine-va la rugăcĭunĭ.

15329 ⁂ **Dómne Isuse Hristóse,**
Curăţă'ĭ gura de óse,
Capul de flóce
Şi ochiĭ de negréţă.

G. Bănulescu, *înv. c. Tîrgovişte, j. Dîmboviţa.*

Se dice, în mod ironic, când unul se face că vré binele cuĭ-va şi, la drept vorbind, nu'ĭ doresce de cât rĕul.

15330 ⁂ **I cu Hristolul, i cu Şucâ!**[2])

I. Coyan, *prof. c. Băésa, Epir.*

Când trebue să alegĭ între doĭ; neputênd să ţiĭ şi cu unu şi cu altu.

Şucâ, Ţriscatarat, Sĭicrépanuma, Açel cu un cĭor, Cosforlu, Açel cu córne, Daracu, etc., sunt nume deosebite ce se daŭ draculuĭ, de Aromânĭ, în Macedonĭa, Albanĭa şi Epir.

15331 ⁂ △ **Doar nu'ĭ fi Hristos!**

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiu.*

---

[1]) Hogea să'ţĭ cânte la cap.
[2]) Saŭ cu Hristos, saŭ cu dracu.

Se ḑice celuĭ care se laudă a fi tare şi mare.

15332 Sângele luĭ Hristos.

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş*, p. 113.

Veḑĭ *Domn*.

Acelaş înţeles ca la No. 14831.

*

15333 Hristos a înviat.

1⁰ Cuvinte cu care creştiniĭ ortodoxĭ se salută după Inviere, la Pascĭ.
2⁰ Se ḑice, în glumă, celuĭ pe care nu l'am vĕḑut de maĭ multă vreme, când îl întîlnim.

15334 Până la a doua venire a luĭ Hristos.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, I, p.

Adică nicĭ odată.

«Nicĭ se vor maĭ adunà *până la a doua venire a luĭ Hristos.*» — N. COSTIN.

*

15335 Ca Hristos între ceĭ doĭ tâlharĭ.

Adică un om de trébă între rĕĭ. Se ḑice în glumă.

IAD

Veḑĭ *Babă, Gură.*

Ca să ajungă în raiŭ, omul trece peste o punte îngustă ca un fir de pĕr. Puntea e făcută peste ĭad. Cu cel pĕcătos puntea se rupe şi pică în ĭad. In ĭad, care se află sub pămînt, şi care este ca un fel de cetate tare cu porţĭ de fer, se chinuesc ómeniĭ carĭ aŭ făcut rĕŭ în acéstă lume. Mortul ca să ajungă în ĭad trebue să trécă prin douĕ-ḑecĭ şi patru de vămĭ, unde 'l tot întrébă de faptele ce a făcut pe pămînt.
A se vedé *Şezătórea*, p. 160.

SNÓVĂ

Un Rus, fiind băgat în ĭad întrebă: «Este la voĭ vutcă»? Dracu a rĕspuns că nu. «He! dar, nu e bine la voĭ.» Tóte muncile din ĭad,

le nu le-ar fi băgat de sémă, dacă ar fi fost vulcă. Rusul căută să ĭésă, dar draciĭ îl opriră. Atuncĭ Rusul se apucă să zidéscă acolo o biserică. Când vĕḑură draciĭ îl şi deteră afară.

15336 **Nicĭ ĭadul, nicĭ muĭerea, nicĭ pămîntul secetos nu ḑice: «Ajunge!»**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 151.

Veḑĭ *Umbră*.

Acelaş înţeles ca la No. 3460.

Pămîntul, dragoste, ĭad, nu ḑic: destul!

Prov. SOLOMON, p. 85.

Iadul nu se satură.

Prov. SOL., *Ediț.* 1688, p. 78.

* △

15337 **Uşor ajungĭ la ĭad.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Rĕul uşor se face; e greŭ să fiĭ om de trébă.

15338 **Grozavă gura ĭaduluĭ, când o cască să te 'nghiţă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 151.

Când cel vinovat caută să 'şĭ priméscă pedépsa.

15339 **Par'că 'ĭ gura ĭaduluĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 645.

Adică întuneric beznă.

* △

15340 **A fi talpa ĭaduluĭ.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 97. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 56. — M. LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Sucĭava.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Veḑĭ *Babă*.

Sĕ ḑice pentru o babă care scie multe drăciĭ, maĭ cu sémă descântece şi farmece.

Talpa ĭaduluĭ se crede, la popor, a fi mama luĭ Scaraoschi, care stăpânesce ĭadul. Ea e o babă pocită şi urîtă, de se sperĭe şi sfinţiĭ, când o vĕd.

15341 * △ **Iad.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 151. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Adică loc unde ducĭ o vĭéţă neticnită.

«Mi-am găsit *ĭadul* în casa asta.»

IASMĂ

15342 * **Iasmă.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 56. — L. ŞĂĬNEANU, *Dicţ.*, p. 386.

Femee fórte slabă, numaĭ ósele şi pĭelea.

ICÓNĂ

15343 **Cu un ochĭu la icónă şî cu altul pĕ lângă icónă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 28.

1⁰ Sĕ ḑice pentru ceĭ ce cu smerenĭa lor vor să fure (GOLESCU).
2⁰ Pentru ceĭ carĭ, în biserică, maĭ mult sĕ uĭtă la femeĭ de cât la cele sfinte. Se ḑice maĭ ales pentru călugărĭ.

15344 * **Cu ochiĭ pe la icóne şi cu gândul la cucóne.**

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Pentru ceĭ carĭ se fac că nu se uĭtă la femeĭ, pe când mor după ele; şi maĭ ales pentru călugărĭ.

Ionică, Ionaş,
Vedete-aş călugăraş,
La mânăstirea din Iaşĭ
Cu mâinele pe psaltire,
Cu ochiĭ pe la copile,

Cu mâinele pe icóne
Cu ochiĭ după cucóne,
Cu mânile pe ferestre
Cu ochiĭ după neveste.

T. BĂLĂŞEL, *Poes. Pop., j. Vâlcea.*

15345 **Şi-a găsit icónă să se închine.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 64; III. p. 78. — HINŢESCU, p. 76.

Vedĭ *Biserică.*

Acelaş înţeles ca la No. 14610.

15346 * △ **Fie-care caută să aĭbă icónă la care să se închină.**

V. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Suciava.*

Adică un sprijin, un protector.

15347 **A se închinà la tóte icónele.**

S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.*, p. 160.

1⁰ A se ploconì, a face curte la tótă lumea.
2⁰ Şi maĭ ales la judecătorĭ.

«D-tale să 'ţĭ daŭ de scire!.. n'aşĭ fi avut ce face!.. ca şi când eŭ aş fi venit la Iaşĭ ca *să mě închin la tóte icónele.*» — S. FL. MARIAN.

15348 **Ne închinat pě la icóne.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 68.

*
Ne-dus pe la icóne.

D-na EUGENIA ZANNE, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

*
A fi ne-purtat pe la icóne.

AL. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeş, j. Argeş.*

Vedĭ *Biserică.*

Acelaş înţeles ca la No. 14612.

«Rumânu ne-învĕţat, ne-priceput la nimic, *ne 'nchinat pe la icóne*, ne-umblat, e tot ca dumanu al tĕŭ din coşăréţă, tot ca murgu din grajdu boĭeresc.» — GR. JIPESCU.

* △

15349 **A dá cu capul pe la icóne.**

GHICA NĂSTĂSESCU, *c. Rucăr, j. Dîmboviţa.*

A duce pre cine-va să vadă prin lume.

* △

15350 **Îl pórtă pe la icóne.**

A. PANN, III, p. 27. — I. G. MUNTEANU. — C. TEODORESCU, *înv. c. Dogele, j. Vasluĭu.*

* △

A'l purtà cu nasu pe la icóne.

I. IONESCU, *Cart. Cit.*, III, p. 174. — V. SALA, *dasc. c. Ferice, comit. Bihor, Ungaria.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Îl duce pe la icóne.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 175. — HINŢESCU, p. 76.

A'l duce cu nasul pe la icóne.

G. P. SALVĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

1° A'l duce prin lume, pe la feţe cinstite.
2° A'l duce înaintea judecătorilor, a'l trage în judecată.

«*Am să'l port pe la tóte icónele* = Am să mĕ judec până în pânzele albe.»

3° A căutà să'l înşele; a'l înşelà.

*

15351 **A fi purtat pe la icóne.**

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

A fi mers prin lume, a le sci tóte.

15352 A fi busuĭoc de pus la icóne.

A. DE CIHAC, II, p. 35. — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 284

Adică plăcut, frumos.

«Pentru babă, fața moșuluĭ era pĭétră de móră în casă; ĭar fata eĭ *busuĭoc de pus la icónă.*» — I. CREANGĂ.

* △

15353 Par'că 'ĭ de pe icóne.

TEODORESCU-CHIRILEANU, *înv. j. Sucĭava.*

Slab și prezîrit de tot.

*

15354 A avé fața scrisă în icóne.

M. CANIAN, *public. j. Iași.*

Acelaș înțeles ca la No. 15353.

IELE

Ielele, maestrele, vîntósele, frumósele, dînsele, etc. sunt nisce fete ale luĭ Sfântu Gheorghe. Pe la spate sunt ca scorburile. Ele jócă primăvara, vara și tómna. Le cântă din cimpoĭu, un om care șéde pe o masă, și pe unde jócă ele cresc burețĭ. — *J. Némțu.*

Prin Iele țĕraniĭ înțeleg nisce zîne, treĭ la numĕr, carĭ trăesc în vĕzduh, și din când in când se cobóră pe pămînt; și cine le aude cântând saŭ le vede sburând, ca nisce îngerĭ cu aripĭ, pe loc rĕmâne mut saŭ smintit. Cine stă saŭ dórme pe locul unde ele aŭ stat, aceluĭa i se ĭĕa o mână saŭ un picĭor; și bóla e fără léc. — *J. Dîmbovița.*

Când cine-va se îmbolnăvesce de odată, de mână, de picĭor, etc., saŭ când a venit o bólă ca din senin, se crede că acest rĕŭ vine de la Iele, saŭ că a dat un *vînt rĕŭ* (vîntóse) peste cel bolnav.

«Uĭte, Mârzică n'a maĭ visat și 'n nóptea de Crăcĭun audise că cum a eșit afară pĕ la mĭedu nopți, în puterea întunericuluĭ, și cum a călcat, să mĕ taĭ, nu sciŭ, dar sciŭ că a pus picĭoru în urma ĭelelor, și 'ĭ s'a sgârcit vinele, fie la el acolo, și d'atuncea sĕ vaĭtă și 'l tîresce dĕ pare a fi spetit.» — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 151.

A se vedé, pentru maĭ multe amĕnunte, *Ielele*, studiŭ de mitologie comparativă de L. Şăĭneanu.

* △
15355 **Par'că e luat din ele (ĭele).**

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 67. — G. Bănulescu, *înv. c. Bezdeadu, Pucĭósa, Talea şi Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.* — P. Gârboviceanu, *prof. c. Capu Piscului, j. Muscel.*

Când umblă prin poticele
Par'că e luat din ele.

A. Pann, I, p. 102. — Hinţescu, p. 194.

1⁰ A fi paralisat; pentru cel nevoĭaş.

«*Ielele 'ĭ-aŭ luat gura şi picĭórele.*» — I. Creangă, *Pov.*, p. 15.

2⁰ Pentru omul care umblă în tóte părţile fără rost şi fără căpĕtâĭu, zăpăcit, smintit, sărit din fire.

3⁰ Adică rĕŭ, fără regulă.

«Jócă *par'că e luat din ele.*» — P. Gârboviceanu, *c. Oprişor, j. Mehedinţĭ.*

* △
15356 **Par'că e luat de alte elea.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Poĭenarĭ, j. Gorj.*

Adică tremură ca varga.

IMPĂRTĂŞENĬE

Vedĭ *Turc.*

A SE INCHINÀ

15357 **La orĭ-ce te veĭ pricepe,**
Te închină şi începe.

A. Pann, I, p. 71. — Hinţescu, p. 152.

După vechĭul obĭceĭu românesc. Căcĭ nimic nu se póte face fără voĭea Domnuluĭ.

⁂

15358 A se închinà.

1⁰ A se uni cu părerea altuĭa.
2⁰ A'şĭ luà rĕmas bun de la maĭ marele sĕŭ.

ÎNGER

Vedĭ *Om*.

Îngeriĭ sunt slujitoriĭ luĭ Dumnedeŭ. Sunt în chip de femee, cu ochĭ albaştri şi pĕrul bălan şi despletit. Câte-odată pot fi şi fără trup.

Fie-care om are câte un înger, pe umĕrul drept, care 'l îndémnă la fapte bune, şi altul (drac) pe umĕrul stâng care 'l îndémnă la rele. Ingerul de pe umĕrul drept este *îngerul păzitor*. Când acést înger se va depărtà de om, atuncĭ acesta va păţi vre-un necaz. De casa în care aŭ jucat irodiĭ, la anul noŭ, nu se apropĭe îngerul patru-deci de dile. Tot aşa şi de cel care s'a făcut irod şi a jucat.

Româniĭ din comitatul Bihor, Ungarĭa, maĭ cred că îngeriĭ poruncesc morţilor să care apa cu cĭuberĕle, ĭar pruncii cu ólele (căucile), carĭ aruncându-se în jos, cade pe pămînt sub formă de plóĭe. Tot după porunca îngerilor, morţiĭ séra împrăştie stelele, ĭar diminéţa le adună de pe cer. Peste di le spală, ca să fie curate.

⁂

15359 Anamesa di anghelĭ are şi draçĭ.[1]

ILIE GHICU, *prof. c. Băésa, Epir.*

Intr'o adunare, pe lângă bunĭ sunt şi rĕĭ.

⁂

15360 Înger de baltă.

Înger de baltă, cu suliţa de papură.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 231.

Adică drac.

⁂

15361 A fi tare de înger.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.*, III, p. 379. — HINŢESCU, p. 184.

---

[1]) Printre (în mijlocul) îngerĭ sunt şi dracĭ.

A fi tare de îngerĭ.

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.*, p. 207.

Adică a căruĭ înger păzitor e maĭ tare de cât dracu.
1⁰ A fi îndrăsneţ, tare de inimă.
2⁰ A avé tărie de caracter.

Precum s'a arĕtat maĭ sus îngerul păzitor şéde pe umĕrul drept al omuluĭ; dracul pe cel stâng. Şi când ţiue urechĭa dréptă este că îngerul a dat o palmă omuluĭ, pentru că a făcut rĕŭ. Când ţiue stânga, dă dracu. Nóptea îngerul stă la capu omuluĭ.

Romaniĭ credeaŭ de asemene, că fie-care om are câte doĭ Geniĭ, unul bun şi altul rĕŭ: *imo multi duos cuivis homini Genios tribuunt, bonum nempe et malum.*[1])

Frate, frate, frate şérpe
Aĭ pus gând să mĕ mănâncĭ,
Orĭ îngerii să mi-ĭ ispitescĭ
Orĭ pe suru 'l ispitescĭ ?

Poes. Pop.

15362 * △ **A fi slab de înger.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 182; *Pov.*, p. 222. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.*, III, p. 379. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 115. — HINŢESCU, p. 176. — S. I. GROSSMAN, *Dicţ.*, p. 237. — SLAVICĬ, *Conv. Liter.*, VIII, p. 429. — M. PĂSCULESCU, *la Întîln.*, p. 2. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.* — S. FL. MARIAN, *Nasc.*, p. 190.

1⁰ Adică fricos.

«Vaĭ de mine şi de mine, Harap Alb, ḑise sfânta Duminecă, par'că nu te-aş fi creḑut aşa *slab de înger*; dar, după cât vĕd eştĭ maĭ fricos de cât o femee.» — I. CREANGĂ, p. 222.

2⁰ Fără voinţă, care se lasă uşor a fi înduplecat; fără cunosciinţă.

«Ceĭ *slabĭ de îngerĭ* trec în tabăra duşmană pentru un os de ros.»

A se vedé S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 190 şi *Şezătórea*, I, p. 125.

---

[1]) MONTFAUCON, *Antiq. grec. et rom.*

* △
15363 A fi fără înger.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

*
A fi sărac de înger.

FR. DAMÉ, IV, p. 16.

Despre omul lipsit de noroc; căcĭ omuluĭ fără înger 'ĭ se întîmplă dese nenorocirĭ.

Acéstă ḑicere nu are nicĭ o dată înțelesul de a fi prost, cum se pretinde de uniĭ.

*
15364 A fi un înger.

Adică o ființă bună, blândă saŭ frumósă.

INVIERE

* △
15365 La a doua înviere.

C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.*

Veḑĭ *Hristos.*

Adică nicĭ o dată.

«Iţĭ voĭu plăti *la a doua înviere*».

La semaine des quatre jeudis.

Prov. Franc.

*
15366 A treĭa ḑi după înviere.

Veḑĭ *Ḑi, Pasce.*

Adică nu la vreme, ci târḑiŭ.

Se faire poissonnier la veille de Pâques.

Prov. Franc.

IOV

* △
15367 A fi drept ca Iov.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Bogdănescĭ, j. Vâlcea.*

A fi om drept, fără pěcate grele; a fi om bun și cinstit.

LEGENDĂ

De mult, de mult, de când minte nu se maĭ ține, în vremea când lumea erà maĭ a luĭ Dumnedeŭ, nu ca acum plină de pěcate din tălpĭ până în creștet, erà un om drept și cu frica luĭ Dumnedeŭ, pe care îl chemà Iov. Ca acest om așa drept, nicĭ n'a fost, nicĭ n'o maĭ fi în lumea cu lumină. Și fiind-că el nu călcà poruncile luĭ Dumnedeŭ, și Dumnedeŭ vreà cu el: pe orĭ-ce puneà mâna îĭ ĭeșeà cu bine! Așa că el a fost omu cel maĭ bogat din lume: avea turme de oĭ, ciredĭ de vacĭ și boĭ, herghelii de caĭ, hambare pline cu bucate, bănet mult nesocotit, de să fi cărat cu carele și tot nu s'ar fi maĭ isprăvit! El aveà șépte fecĭorĭ și șépte fete, toțĭ frumoșĭ și voĭnicĭ, de nu se găseà sub sóre să le semene, par'că stătuse Dumnedeŭ numaĭ de eĭ!

Erà Iov, om bun și drept la Dumnedeŭ și bogat putred, și pace bună!

O dată vrù Dumnedeŭ să încerce credința luĭ Iov și uĭte ce făcu. Iov sărăcì așà d'o dată, casele i-se surpară pe copiĭ și îĭ omorî pe toțĭ, turmele i-le furară hoțiĭ și i le mâncară gădinile și tóte și tóte se prăpădiră, de aĭ fi jurat că numaĭ e Iov cel bogat. Nu fu destul atât, dar Iov se bolnăvi greŭ de nisce bube carĭ îĭ umplură tot trupul. Lumea îșĭ băteà joc de el, dicêndu-ĭ că Dumnedeŭ l'a pedepsit fiind că averile le-a făcut cu vrăjĭ și hoțiĭ. Dar el tăceà și răbdà. Nimenea nu'l primeà în casa luĭ, așa bolnav și plin de bube, chĭar și prieteniĭ luĭ, cu care trăise în copilărie, și pe care îĭ omenise tot-déuna, și îĭ chemase la ospețe, acum îl luaŭ, cu câiniĭ, la gónă de la ușile lor; la toțĭ le era scârbă de el. Până și nevésta luĭ îĭ dise într'o di că nu maĭ póte de acum să trăĭéscă cu el, și are să se mărite căcĭ ĭ-a venit pețitorĭ. Iov le suferea pe tóte și tăceà zăcênd în dărîmăturile caselor luĭ; câiniĭ urlaŭ a pustiŭ și veneaŭ de-ĭ lingeaŭ bubele.

Iov dise neveste luĭ: Bine, nevéstă, poțĭ să te măriți, dacă 'ți-e mintea până într'atât; dar să ţiĭ minte barim o vorbă a mea. Când or venì cu nunta să te ĭeà, să-ţĭ facĭ cruce cu drépta. — Bine, oĭu face ce oĭu face, rěspunse nevésta luĭ, și se găti de nuntă.

In diua de nuntă veniră toțĭ nuntașiĭ încinșĭ cu brîne de pĭele de om. Ea nu băgă în sémă nimic, și se găti ca o mirésă, cu podóbele care i-le adusese ginerile. Ginerile o luă de mână după obiceĭu și o duse la căléșcă să se suĭe cu ea. Ea când puse picĭoru în scara căleșcii, îșĭ aduse aminte de vorba luĭ Iov și îșĭ făcù cruce cu drépta. Cum îșĭ făcù cruce, periră toțĭ nuntașiĭ, cu ginerile și cu căléșcă cu tot; și ea se vědù gólă, despoĭată de tóte podóbele de mirésă, și cu un picĭor pe ghizdurile unuĭ puț părăsit, gata să sae în el, dacă nu șĭ-ar fi făcut crucea.

Atuncĭ ea înțelese cum îșĭ bătuse joc dracu de dînsa; merse la Iov plângênd, îĭ spuse tărășenia și îșĭ ceru ĭertare. Iov o ĭertă de la inimă, că era om blând și bun.

Nu maĭ trecù vreme multă și Iov începu a se însănătoși, căcĭ Dumnedeŭ vědusе credința luĭ. După ce se făcu Iov sănătos, Dumnedeŭ îĭ plouă în curtea luĭ treĭ dile și treĭ nopțĭ numaĭ galbenĭ, și așa îl îmbogăți de miĭ de orĭ maĭ mult ca cum fusese întâĭŭ. Iĭ dete alțĭ șépte băețĭ și alte șépte fete maĭ frumoșĭ ca ceĭ d'întâĭŭ. Dumnedeŭ lungi vĭéța luĭ Iov și el trăi maĭ mult ca alțĭ ómenĭ, pentru credința luĭ, căcĭ, să vedețĭ Dumnévóstră, ca credința nimic nu e maĭ mare în lumea asta.

După mórtea luĭ Iov a rěmas vistieriile luĭ copiilor și din copiĭ în

copiï tot n'a avut ce le face, așa de multe aŭ fost. Când a umblat Alicsandru Machidon și a ajuns până la ținuturile luï Iov, nisce ómenï l'aŭ dus de 'ï-aŭ arĕtat vistieriile luï. El a dat voïe ostașilor să ïeà toțï aur cât or vrea. Și aŭ luat toțï cât aŭ putut duce și nu s'a cunoscut de unde aŭ luat, așa eraŭ de marï vistieriile luï Iov!

∴

15368 **A fi bogat ca Iov.**

G. Poboran, *inst. j. Olt.*

∴ △

A avé visteriile luï Iov.

T. Bălășel, *preot, c. Bogdănescĭ, j. Vâlcea.*

A fi bogat peste fire, a avé avuțiï ne-numĕrate. Francesul ḑice dimpotrivă: *Pauvre comme Job.*

15369 **A face comorile luï Iov.**

G. I. Tomescu, *înv. c. Broscarï, j. Mehedințĭ.*

Celuï ce strînge averï.

«*Nu o să facĭ comorile luï Iov* pe aicĭ.»

IROD

∴

15370 **A fi un Irod.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — I. Creangă, *Pov.*, p. 70.

Veḑĭ *Vicleim.*

Adică frumos îmbrăcat.

«Iar pe cucoș îl purtà în tóte părțile după dînsul, cu salbă de aur la gât, și încălțat cu cïobotele galbene și cu pintenï în călcâïe, de țï se păreà că'i un *irod* de ceï frumoșï, ïar nu cucoș, de făcut cu borș.» — I. Creangă.

ISAIA

∴

15371 **A'ï cântà Isaia dănțuesce.**

Adică a se cununà.

ISPAS

15372 * **La Ispas**
Când e laptele maĭ gras.

P. BUDIŞTEANU, *maĭor, c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Când ni se cere ce-va, şi nu vrem să'l dăm, rĕspundem: «*Las, că ţi-oĭ da la Ispas, când e laptele maĭ gras.*» căcĭ, atuncĭ laptele e în tot-dé-una fórte slab.

ISPRA

15373 * △ **Aşa 'ĭ-a fost ispra.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Scris, Ursit, Ursitóre.*

Adică aşa a fost să fie, aşa trebuĭa neapĕrat să se întîmple.

IUDA

Iuda, apostul care a vîndut pe Isus, rătăcesce şi acuma pe faţa pămîntuluĭ. — *J. Némţu.*

15374 * △ **Iuda, pentru treĭ-ḑecĭ de arginţĭ, a vîndut pe Hristos.**

V. SALA, *dasc. c. Cusiişu, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru cel trădător, vînḑĕtor de patrie, de ném, de stăpân, de binefăcĕtor.

15375 **Nu o să mĕ omor singur ca Iuda.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 134; II, p. 88. — HINŢESCU, p. 130.

Pentru cel care nu pĭerde orĭ-ce speranţă că se vor îndreptà lucrurile.

In Judeţul Ilfov sĕ crede că Iuda este în ĭad. Puteà

fi ïertat, daca recunoscêndu-şĭ greşéla, mergeà la Isus şi mărturisïa cerêndu-ĭ ïertare. Sĕ ḑice că Isus, prin puterea luĭ Dumneḑeïéscă, de treĭ-orĭ a făcut ca să se aplece la pămînt, pomul de care Iuda vroïà să se spînzure, numaĭ ca acesta să vie şi să'şĭ céră ïertare. Dar Iuda n'a vroit, şi Isus l'a lăsat în voïea necuratuluĭ, de s'a spînzurat.

* △

15376 Maĭ scie'l Iuda.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarïa.*

Despre lucrările saŭ despre purtarea cuĭ-va.

*

15377 Sărutarea luĭ Iuda.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Sărutarea Iudeĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, I, p. 462. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 1060.

Când cine-va îţĭ arată o dragoste prefăcută.

* △

15378 A fi Iuda.

I. NECULCE, *Letop. Mold.*, II, p. 310. — D. EPUREANU, *înv. c. Damian, j. Dolj.* — M. CANIAN, *public. j. Iaşĭ.*

1⁰ Adică făţarnic.

2⁰ Trădător, maĭ ales către acel care 'ĭ-a făcut bine.

«Dară eŭ taïna stăpânuluĭ căruïa 'ĭ am mâncat pita, n'am putut'o descoperì, uïtându-mĕ la sfânta Scriptură, ce aŭ ḑis îngerul către Tovia, ḑicênd: «Taïna Impĕratuluĭ să o acoperĭ; ïară faptele luĭ Dumneḑeŭ la arĕtare să le mărturisescĭ.» Ce şi eŭ nu am vrut să mĕ fac al doile *Iudă,* saŭ să'l viclenesc, să fug de la dînsul; că, de aş fi făcut aşa, ce laudă aş fi dobândit? ce numaĭ osîndă de la Dumneḑeŭ şi ocară de la ómenĭ.» — I. NECULCE.

3⁰ A fi om rĕŭ peste fire.

«Nu fi *Iuda.*»

*

15379 Punctul luĭ Iuda.

Adică numĕrul treĭ-spre-ḑece.

La cea din urmă masă, la care s'a aşeḑat Isus cu Apostoliĭ, eraŭ tocmaĭ treĭ-spre-ḑece.

15380 * △ **Iuda.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.

IZICUŢĂ

15381 * △ **Izicuţă dracu.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Pentru o persónă care nu maĭ are astîmpĕr, vorbesce mereŭ, se amestecă în tóte, umblă de colo până colo, vré să le afle tóte, etc.

JOĬA-VERDE

15382 * △ **La Joĭa-Verde.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ*

Adică nicĭ odată, căcĭ Joĭa-Verde nu este o sĕrbătóre românéscă.

La semaine des quatre Jeudis.

Prov. Franc.

JOĬMĂRIŢĂ

«*Joĭ-Maricele.* Aşa numesc pre nisce femeĭ, despre carĭ ḑic că, în Joĭa-Mare, care este înainte de Pascĭ, merge desdeminéţă pre la tóte casele, şi caută focurile ce pe acel timp, şi în acea ḑî, trebue să fie în tóte vetrele caselor din Moldavĭa, şi daca află pe vre-o muĭere din casă dormind, o pedepsesc aşa că o fac leneşă şi incapabilă de lucru peste tot anul.» — D. CANTEMIR, *Descr. Mold.,* p. 155.

Joĭmăriţa este un chip de femee, care are ḑiua eĭ, când femeele trebue să o serbeze. Ea este peste torsul femeelor maĭ mare. Femeele trebue să se siléscă, în timpul ĭerneĭ, cu torsul câncpeĭ, ca la venirea Joimariţeĭ să nu găsésca în furcă fuior, că le lovesce cu el. Sĕ po-

vestesce că o femee nu mântuisă de tors și venind Joimărița în chip de femee, 'ĭ-a tors ea tótă cânepa, și apoĭ a cerut un cĭaun mare ca să ĭ-o și férbă. Femeĭa nepresupunênd că ar fi Joimărița s'a dus la o vecină să céră cĭaun, și a spus vecineĭ împrejurarea. Vecina numaĭ de cât s'a priceput, și 'ĭ-a spus că aceĭa e Joimărița și să nu ducă cĭaunu, că are să o fíérbă pe ea. Ci a învățat-o să se ducă acasă să încépă a striga de prin bătătură: «Sărițĭ că s'a aprins Dumbrava roșie! Sărițĭ că s'a aprins Dumbrava-roșie!» Atuncĭ ea are să ĭésă din casă, și tu să între înăuntru și încuind ușa să întorcĭ tóte lucrurile din casă, ca: cofă, ulcică, ólă, cană, etc. cu gura în jos și venind ea îndĕrăt să nu rĕspundĭ la strigătul eĭ.

Femeĭa făcu așa, și la strigătul eĭ, eșind Joĭmărița să vadă ce s'a întîmplat, ea intră în casă, încue ușa și întórce tóte vasele cu gura în jos, dar uĭtă însă opăițul ne-întors. Când sĕ întórce Joimărița începe să strige ca să'ĭ 'dea drumul. Femeĭa însă tace. Atuncĭ începe a strigà: «Cofă, vin tu de'mĭ deschide!» Dar cofa îĭ rĕspunde: «Nu pot că sunt cu gura în jos» In fine chĭémă vasele pe rînd, și tóte daŭ acelaș rĕspuns. Ajungênd la opaiț, el îĭ rĕspunde că vine, dar, când să plece de pe hornă, a cădut jos și s'a spart, și ast-fel femeea scăpă de Joĭmăriță.» — E. I. PATRICIU, *j. Covurluiu.*

In județul Dolj se dice, Joĭmărițe, copiilor carĭ umblă cu talange, sunându-le în séra Joieĭ, din sĕptĕmâna patimilor, pe la ușile sătenilor strigând:

Câțĭ, câțĭ
Tors'aĭ câlțĭ,
La Marica pe perete
Dóuĕ ouĕ 'ncondeete.

Și ómeniĭ daŭ ouĕ la aceĭ copiĭ.
A se vedé GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 115.

∴ △

15383 A ajunge o Joĭmăriță.

H. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 633. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 337.

A fi Joĭmăriță.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 9.

1) Adică slabă și urîtă.

Fóĭe verde pelinițǎ,
Mărită-mĕ, măiculiță,
C'am ajuns o *Joĭmăriță.*

Poes. Pop.

2) Ființa saŭ lucru de care te sperii.

«Limba orașuluĭ, portu orășanuluĭ, legile ne-înțelese de el, deprinderile venetice încuĭbate în viéța orășanuluĭ. 'ĭ sunt atâtea *joĭmărițe* dě care sě 'nspăimântă și fuge, când le vede.» — GR. J.PESCU, *Opinc.*, p. 9.

LĂGĂRIE

15384 * △ **Cel din lăgărie.**

V. RÂMBU, *înv. c. Brănescĭ, j. Dîmbovița.*

Adică dracul.

«*Ucigă-te cel din Lăgărie,*» ḑicere întrebuințată numaĭ de femeĭ.

La popor, cuvîntul lăgărie însemnéză un loc unde e zarvă, gălăgie mare.

LAVRĂ

Veḑĭ *Havră.*

15385 * △ **Par'că'ĭ lavră Ovreĭéscă.**

G. COȘBUC, *Universul, Apr. 1900.* — G. BĂNULESCU, *înv. c. Besdeadu. j. Dîmbovița.*

Când pornesc toțĭ să vorbéscă
Par'că'ĭ lavra Ovreĭéscă.

HINȚESCU, p. 189.

Veḑĭ *Havră.*

Acelaș înțeles ca la No. 15325.

LAZĂR

Româniĭ, din comitatul Arad, pretind că Lazăr a murit de dorul plăcintelor pentru că stăpânul nu 'ĭ-a dat fărămiturile de pe masă.

15386 **Nu ca cel ce pe Lazăr a gonit, ci ca cel ce pě Lazăr a chemat, l'aĭ těĭ frațĭ să te arěțĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 135.

Adică bun și milostiv.

15387 A eşit Lazăr din grópă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Hristos.*

Când dăm cu ochiĭ de unul pe care nu'l-am vĕḑut de mult.

LEGE

Vedĭ *Cap. X, c. Lege.*

D-l L. Şăineanu, în Semasĭologie, VI, p. 285, ḑice că: «Limbile slavice, ne-posedând un termen pe deplin corespunḑĕtor latinuluĭ *religio*, întrebuințéză, în locu'ĭ vorba *zakonŭ*, propriu «lex», saŭ alte expresĭune analóge, ca *vêra*, credință, *učenĭe*, învĕțătură. Primiĭ traducĕtorĭ românĭ aĭ cărților sfinte din slavonesce, aŭ aplicat de asemenea sensul de religĭune, cuvîntuluĭ *lege*, care corespunde logicesce paleoslaviculuĭ *zakonŭ*.»

D-l Şăĭneanu uĭtă însă un fapt esențial. La origină, la tóte popórele legea şi religia. nu se deosebeaŭ; legea nu era de cât porunca ḑeităței. De pildă legile luĭ Minos, luĭ Moise, luĭ Numa, etc.

D-l Şăĭneanu ne arată singur că ebraicul *mişpat* întrunesce ambele ințelesurĭ de *lege* şi de *religĭe*.

La Latinĭ cuvîntul *lex*, adică legea scrisă, prin opunere cu *mos*, obiceĭul pămîntuluĭ, şi *religio*, scrupul, consciință, religĭe, aŭ aceeaşĭ rădăcină comună, *lego* «citesc.»

Veḑĭ DU CANGE, V, *Lex christiana* şi altele; SFÂNTUL PAVEL, *Scrisorĭ către Evreĭ*, VII, 18.

La Francesĭ exemplele ce se pot dà sunt ne-numĕrate:

«La rencontre de ce peuple (Evreĭ) m'étonne et me semple digne de l'attention; je considère cette *loi* qu'ils se vantent de tenir le Dieu, et je la trouve admirable.» — B. PASCAL, *Pensées, XV, 3.*

«La *loi* de Moïse ne défendait que les excès; elle n'ordonnait pas encore cette rigoureuse attention sur les sens, que la *loi* de l'Evangile nous a déjà prescrite.» — MASSILLON, *Carême, Riche.*

«La *loi* trompeuse de Mahomet.» — LA MOTHE LE VOYER, *Vertu des Païens, II, Zénon.*

In fine Calvin, şi maĭ explicit, ḑice:

«Par ce mot de *loy* je n'enten pas seulement les dix préceptes... mais la forme de religion que Dieu a publiée par la main de Moyse.» — *Inst. 255.*

De aci reĭese că afirmarea D-luĭ Şăĭneanu este ne-întemeĭată de óre-ce nu numaĭ la Slaviĭ dar şi la Evreĭ, la Latinĭ, şi la tóte popórele, în genere, acelaş cuvînt arată *legea* şi *religia*.

A se vedé chiar în lucrarea D-luĭ Şăĭneanu numeróse citaţiĭ din cronicarĭ românĭ, carĭ dovedesc, cu prisosinţă, ca noĭ am întrebuinţat din vechime cuvîntul *lege* cu înţelesul de religie.

Legile păgânescĭ, legea creştinéscă. — MIRON COSTIN, I, p. 74.
Legea luĭ Mehmet. — GR. URECHĬE, I, p. 207; etc.

15388 **Omul trebuĭ(e) să cinstéscă**
Legea luĭ cea părintéscă.

A. PANN, I, p. 72. — HINŢESCU, p. 135.

Să se ţină de legea părinţilor sĕĭ şi de învĕţăturile eĭ.

Aşa'ĭ legea din bĕtrânĭ,
Din bĕtrânĭ, din ómenĭ bunĭ.

15389 **Fă orĭ-ce în legea ta,**
Şi la alţĭ nu te uĭtà.

A. PANN, I, p. 71. — HINŢESCU, p. 137.

Acelaş înţeles ca la No. 15388.

* △

15390 **Cine 'ntr'altă lege sare,**
Nicĭ un Dumnedeŭ nu are.

A. PANN, I, p. 71. — HINŢESCU, p. 168. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.* — G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Impotriva celor carĭ se lépĕdă de legea părinţilor lor.

15391 **Cine legea nu'şĭ cinstesce,**
Fără lege se numesce.

A. PANN, I, p. 71. — HINŢESCU, p. 34.

Să te ţiĭ de învĕţăturile legeĭ tale.

D-l Șăĭneanu apropĭe românescul *fără-de-lege* de slavicul *bezakonie* = sine lege; l'ar fi putut apropia și de qicerea francesă: *homme sans foi ni loi.*

* △

15392 **Unuĭ om fără-de-lege, îĭ trebue unu fără suflet.**

Gavr. Onișor, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

Veqĭ *Suflet.*

Acelaș înțeles ca la No. 4666.

* △

15393 **Celuĭ fără-de-lege, cel fără de suflet îĭ vine de hac.**

C. Madan, *c. Trușenĭ, țin. Chișĕneŭ, Basarabia.*

Acelaș înțeles ca la No. 15392.

LETURGHIE

Veqĭ *Liturghie.*

LITURGHIE

*

15394 **Vîr nu póte s'hibă apă di liturghie.**[1])

G. Zuca, *stud. c. Cavaĭa, Albania.*

Veqĭ *Biserică.*

Nimenĭ nu póte fi fără de pĕcate.

Când femeile frămîntă liturghia, aduc apă próspĕtă, căcĭ nu trebue să fi bĕut cine-va din vasul acela.

* △

15395 **Se daŭ leturghie mameĭ?**

N. Mateescu, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Când unul pregetă se facă óre-ce, fiind dator a'l face.

[1]) Nimenĭ nu póte să fie apă de liturghie (pâne binecuvîntată, prescură, naforă).

15396 * **Liturghie cu bragă.**

I. GHICA, *Conv. Liter.*, *XVIII*, p. 386.

Leturghie cu bragă.

L. ŞĂÎNEANU. *Semas.*, *VI*, p. 466. -- FR. DAMÉ, III, p. 285.

* *Leturghie cu brahă.*

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Lucrul prost făcut fără rînduĭéla luĭ.

«Botezul aceleĭ colecţiunĭ de legĭ, a căreĭ naş a fost preotul Minciaki, a fost, cum s'ar ḑice un fel de *leturghie cu bragă;* nicĭ boeriĭ chemaţĭ nu puteaŭ face cum ar fi creḑut că erà bine, nicĭ poporul Român luà direct saŭ indirect vre-o parte la facerea acelor legĭuirĭ.» — ION GHICA, *Coresp.*.

«Se face *leturghie* pentru uniĭ şi *cu brahă*» — FORESCU.

15397 **In casa cutăruĭa se vrea puteà cântà sfânta liturghiă.**

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, II, p. 19.

Se ḑice pentru o casă fórte curat ţinută.

«Dómna sa, de altă parte, cărcimărĭa bucatele din casă, pânea orĭ pe unde aveà, şi bĕutura şi poclónele ce le venĭaŭ la becĭu. Încă făceà boĭ de negoţ, şi mâncà ĭérna fîneţele ómenilor, săracilor, cu boiĭ lor, până se vindeà aceĭa, şi apoĭ se apucà de alţiĭ.
Numaĭ o bunătate aveaŭ amîndoĭ între dînşiĭ, că eraŭ fórte curaţĭ, cum se grăĭesce, *în casa lor se vrea puteà cântà sfînta leturghie.* Însă numaĭ pentru curăţie grăim acésta.» — N. COSTIN

15398 * △ **A'ĭ trage o liturghie.**

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 557. — DE LA VRANCEA, *Sultănica;* p. 7. — L. ŞĂÎNEANU, *Semas.*, p. 328.

A'ĭ trage o duşcă, a bé vin saŭ rachiŭ.

Ia fiĭ bună dumné-ta,
De nu'mĭ dà
Cu ocaua;
Cară vinul
Cu vadra,
Pelinul
Cu donița,
C'am sfințit d'o *leturghie*
Cu părintele Ilie,
Ș'am rugat pe Dumneḑeŭ
Ca să'mĭ dé pre gândul meŭ

Poes. Pop.

LOT

15399 * □ **A fi Lot.**

M. Canian, *public. j. Iașĭ.*

Adică om drept.

LUMÎNARE

Veḑĭ *Cap. VI, c. Lumînare, Pascĭ.*

15400 * **A ține cuĭ-va lumînarea.**

Laurian & Maxim, II, p. 196. — D-na Sof. Nădejde, *Nuv.*, p. 137.

1⁰ A fi de față la mórtea cuĭ-va, a ingriji de dînsul când este în agonie, ținêndu'ĭ lumînarea aprinsă în mână.

2⁰ A fi nașul cuĭ-va, la cununie.

A se vedé No. 5512 & 5584.

MĂESTRĂ

Veḑĭ *Măĭastră.*

15401 **După ce 'nchiḑ ferestrele,**
Jóce-mĭ măcar Măestrele.

A. Pann, III, p. 139.

Când óre-ce se întîmplă în afară de vreme, când nu ne maĭ póte supĕrà.

Măestrele sunt *ĭelele, vîntósele, frumósele,* etc.

MAHOMET

15402 * △ **Spor și berechet**
In via luĭ Mahomet!

T. Bălășel, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

* △ *Noroc și berechet*
In via luĭ Mahomet!

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Lița, j. Teleorman.*

Se dice în batjocură de óre-ce, Turciĭ ne bênd vin, Românul crede că nu aŭ nicĭ vie.

Spor și berechet
In via luĭ Mahomet!
O mie de pogóne,
O mie de brobóne,
Să cure vinu
Cum cură rachiu
Și la anu un car cu buțĭ.

15403 * □ **Șalvariĭ luĭ Mahomet.**

Adevĕrul (ziar), III, No 627.

Adică móște; lucru care se admite fără vorbă multă.

MAĬCĂ

15404 * **Nu tóte maĭcele sunt surorile luĭ Hristos.**

BAȘOTA, *prin* V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

1⁰ Adică nu tóte sĕ pórtă cum se cade, nu tóte sunt cinstite.

2⁰ Să nu judecăm după arĕtare.

SNÓVA

Doĭ neguțitorĭ, unchĭul și nepotul s'aŭ dus la o monăstire de călugărițe. Pe când unchĭul s'a culcat, nepotul s'a dus prin monăstire, după căpĕtuĭélă și găsind o maĭcă tînĕră s'a împreunat cu ea. A doua di nepotul spune unchĭuluĭ sĕŭ despre norocul ce a avut. — Nepóte, mare pĕcat aĭ avut! și dacă nu veĭ fi ĭertat de Mitropolit, ne desfacem de tovărășie, că fapta ta mĭ-a pricăjit negoțul. A treĭa di aflând că Mitropolitul e în monăstire, s'aŭ dus împreună la el, să céră ĭertăcĭune. Mitropolitul dojenindu'l 'ĭ-a spus: — Apoĭ tu, mișelule, nu scĭĭ că călugărița e sora luĭ Hristos? Cum aĭ îndrăsnit să pĕcătuescĭ cu ea? — Ce, Sfinte Părinte? rĕspunse el; dacă eŭ sunt cumnat cu Hristos apoĭ nu am nevoe de tine și de toțĭ sfințiĭ la carĭ te închinĭ tu.

MAÏCA-DOMNULUÏ

Românii din comitatul Arad spun că Maïca-Domnuluï a fost o fată de Jidov. Ea erà o fată așa de bună în cât își dĕdea haïnele sale săracilor. După ce tatăl eï a sărăcit, ea s'a băgat servitóre la o monăstire, unde îngerul Domnuluï 'ï-a suflat în urechia dréptă, de a rĕmas însărcinată. Treï diaconï s'aŭ certat pentru dînsa. Maria a părăsit atuncï monăstirea și s'a dus la un om, care se numeà Crăcïun, și în grajdul acestuïa a născut pe Hristos. De la acel om își are sĕrbătórea nascereï numele de Crăcïun.

LEGENDĂ

Se vorbesce că, Mama luï Isus a tors cu furca fir subțire, și pe când torceà, păïéjenul venind a intrat în vorbă cu dînsa, prinḑêndu-se că el tórce și maï subțire. In urma acesteï prinsorï, punêndu-se pe tors și păïéjenul, aŭ vĕḑut în urmă că, în adevĕr, păïéjenul torsese mult maï subțire. Maïca-Domnuluï, vĕḑêndu-se rĕmasă de păïéjen 'l-a blestemat ḑicênd: «Pe tine și urmașiï tĕï să rĕmână ùra tutulor, și celuï ce țĭ va sdrobi corpul pentru obrăznicia ta, Dumneḑeŭ îï va ierta șépte pĕcate.»

A se vedé legendă de la cuvîntul *Bróscă*, precum și *Șezătórea*, I, No. 7—8 și II, No. 7.

*

15405 Par'că 'ĭ Maïca Domnuluï.

Adică stă smerită; se ḑice pentru o femeïe fățarnică.

MAÏASTRĂ

Veḑï *Măestră.*

15406 Fără să'l simtă nicï Măïestrele.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 54 & 255.

Adică încet, fără sgomot.

«Peste nópte se sculă binișor, *în cât să n'o simță nicï măïestrele,* și cu inima tâcâind, legă ața de piciorul bărbatuluï sĕŭ.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 54.

MAMA-HĂCÏULUÏ

Vezï *Mama-Pădureï.*

*

15407 **Pare-că e Mama-Hăcĭuluĭ.**

S. Fl. Marian, *Ornit.*, II, p. 166.

Vedĭ *Mama-Pădureĭ.*

Pentru o femee fórte urîtă. A se vedé No. 15408.

MAMA-PĂDUREĬ

Mama-Pădureĭ este o babă uriaşă, grósă, fórte urîtă şi cu nisce dinţĭ marĭ. Ea locuesce prin creerul codrilor, unde nu póte pĕtrunde picĭor de om. Se arată când ca o babă, când ca o călugăriţă cu pĕrul despletit, îmbrăcată în negru, legănêndu-se pe picĭóre şi mereŭ rînjind. Ea nu se arată de cât celor slabĭ de îngerĭ. Ea trăesce în mijlocul codrilor secularĭ, ca într'o împĕrăţie a eĭ. De aceĭa îndrăsneţiĭ, carĭ se încumetă să calce în hotarele eĭ, sunt expuşĭ la multe casne, dacă o putere supra naturală nu le vine în ajutor. Ea se hrănesce cu ómenĭ.

Aşa sĕ spune că s'a dus odată la o stână, şi a cerut de la cĭobanĭ o cute ca să'şĭ ascută dinţiĭ, şi, în urmă, a mâncat pe cĭobanĭ.

Altă-dată nisce ómenĭ, mergênd prin o pădure, aŭ dat de Mama-Pădureĭ şeḑênd la foc şi frigênd o ţiglă[1]) de brósce. Ómeniĭ dându'ĭ bună ḑiua, ea s'a sculat şi a apucat la fugă după eĭ, cu ţigla în mână, în cât abĭa-abĭa aŭ putut scăpà.

A se vedé *Şezătórea,* I, p. 151 & 243; Ispirescu, *Basme: Lucéfĕrul de ḑi şi Lucéfĕrul de nópte;* L. Şăineanu, *Basme,* p. 980, 994, No. 113 & No. 511.

* △

15408 **Par'că e Mama-Pădureĭ.**

S. Fl. Marian, *Ornit.*, II, p. 166. — D. Epureanu, *înv. c. Damian, j. Dolj.* — G. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — E. I. Patriciu & G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ. j. Covurluĭu.*

* △

Gândescĭ că'ĭ Mama-Păduriĭ.

Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

---

1) Frigare.

*△
Mama-Păduriĭ, frica satuluĭ.

V. Forescu, *înv. c. Stănișóra, j. Suciava.*

Sĕ ḑice de o babă urîtă de te sperii de ea, când o veḑĭ.

MÂNĂSTIRE

15409 **Mânăstirlu s'hibă ghini, că câlugri câțî z-dzîçĭ.** [1])

Per. Papahagi, *Zweit. Jahres.*, II, p. 170.

Când cele maĭ însemnate sunt cum trebue să fie, cele-l-alte vin de la sine.

15410 **Mânăstirlu întâniŭ adară, că'țĭ afli călugărĭ tru-óră.** [2])

Andr. al Bagav, *Cart. Aleg.*, p. 122.

Acelaș înțeles ca la No. 15409.

MÂNDRELE

*△
15411 **'L-aŭ îndrăgit Mândrele.**

P. Daniilescu, c. *Panaghia, j. Dolj.*

Adică tremură de frigurĭ.

Ielele, Șoĭmanele, Frumósele, Vîntósele, Sfintele, Mândrele, pe carĭ le confundăm de obiceĭu, luând pe unele drept altele, aŭ totușĭ atribute și putere deosebite.

Așa țĕraniĭ spun că Sfintele saŭ Șoĭmanele schilodesc pe ómenĭ, de la ursitorĭ, luându-le mâĭnile, picĭórele orĭ gura. Bolnavul se ḑice că e *luat de Sfinte* saŭ *de Șoĭmane.*

---

[1]) Mănăstirea să fie bine, că călugărĭ câțĭ vreĭ.
[2]) Construesce întâiŭ mănăstirea, că'țĭ găsescĭ călugărĭ îndată.

De obiceĭu un asemenea bolnav nu se maĭ lecuesce, şi móre. Omul nu vede aceste fiinţe dar aude foşnăitul pe care 'l fac nóptea când sbóră. Cu o putere mult maĭ mică de cât Sfintele, sunt *Mândrele*, zîne aeriane ca şi cele d'întâiŭ. Ele nu pocesc ca Sfintele, ci maĭ mult amorţesc muşchiĭ şi provócă micĭ tremurăturĭ. Mândrele ne trimit frigurile, de aceĭa când ţĕranul pricepe că 'l apucă frigurile ḑice: *m'aŭ îndrăgit Mândrele.*

MASLU

15412 * △ **A băgà în masle pre cine-va.**

D-na Ec. Zanne, *c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.*

Adică a'l sperĭà.

MĂTĂNĬE

15413 **Unde veḑĭ mătăniĭ multe, dĕparte, să nu te musce.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 101.

Veḑĭ *Domn, Rugăcĭune.*

Adică mult să ne ferim dĕ ceĭ ce sĕ arată pré mult smeriţĭ, ca faţarniciĭ (Golescu).

MATUSAL

15414 **Din vremile luĭ Matusal.**

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 315.

Veḑĭ *Adam.*

Adică de demult.

MESĬA

15415 * **A curà (alergà) ca la Mesĭa Jidoviĭ.**

N. Costin, *Letop. Mold.*, I, p. 315.

Cu mare încredere.

«Şi înţelegênd şi de puterea luĭ Hmil, la carele cureaŭ de prin tóte ostróvele Căzacii, *ca la Mesia Jidovii,* şi se adăogaŭ şi Tătariĭ, aŭ sfătuit să se întórcă înapoĭ.» — N. COSTIN.

*
15416 **A aşteptà ca pe Mesïa.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Ca pe unul care trebue să ne scape de rele.

MINUNE

15417 **Bun de minunĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Sĕ ḑice pentru cel ce e pricina rĕutăţilor (GOLESCU).

MIR

*
15418 **A'ĭ luà mirul.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 317. — GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş*, p. 207. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* △
A lovi unde a pus popa miru.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

*
A trage la mir.

1⁰ A lovi drept în frunte.
2⁰ A bate.
3⁰ A omorî.

«Se apucară la luptă în buzdugane, daĭă Ţugulea cum aduse buzduganul sĕŭ şi lovi pe smeŭ, *îĭ luă mirul,* apoĭ îĭ taĭe capul, îĭ luă calul şi armele şi plecă înaintea smeuluĭ celuĭ mijlociu.» — P. ISPIRESCU, p. 317.

A MIRUI

*
15419 **A miruì pre cine-va.**

1⁰ A'l lovi drept în frunte.
2⁰ A'l bate.
3⁰ A'l omorî.

MITROPOLIE

15420 **Duminică (Duminecă) cununie,
Și Lunĭ la Mitropolie.**

A. PANN, II, p. 110. — HINȚESCU, p. 51.

A se vedé înțelesul la No. 9940.

15421 **Délul Mitropolieĭ e mare.**

G. IONNESCU-GION, *Ist. Buc.*, p. 153.

Se dice celuĭ supărat, pentru a i se arĕtà că 'ĭ va trece supĕrarea.

Cel care avênd o supĕrare, se ducea la Mitropolie, pentru a dà jalbă de plângere, aveà timpul să 'ĭ trécă acea supĕrare cât urcà délul, relativ înalt pentru Bucurescĭ, în vîrful căruĭa era așeḑată acea juridicțiune.

*
15422 **A se luà la întrecere cu măgarul Mitropolieĭ.**

G. IONNESCU-GION, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Pentru ceĭ carĭ cântă prost.

MITROPOLIT

●
15423 **De când erà Mitropolitul unter-ofițer.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 156.

Adică de mult.

* △
15424 **Câțĭ are și măgarul Mitropolituluĭ.**

D. EPUREANU, *înv. c. Damian, j. Dolj.*

Când cine-va este întrebat ce etate are, după ce el rĕs-

punde, cel care a pus întrebarea îĭ ḑice în glumă: «*Apoĭ tocmaĭ de atâţia anĭ este şi măgarul Mitropolituluĭ*».

15425 *Nepotul Mitropolituluĭ.

N. Bărbulescn, *înv. c. Sudiţi, j. Ilfov.*

Adică măgarul.

SNÓVĂ

«Se povestesce că în vremea veche, preoţiĭ se făceaŭ prin banĭ. Un om bogat, puse, într'una din ḑile, o pereche de desagĭ plinĭ cu banĭ, pe un măgar şi purcese la Mitropolit cu el, ca să'l popéscă. Ajungênd acolo, dete, după obiceĭu «bună ḑiua», apoĭ Mitropolitul întrebă: «Ce cauţĭ fiule?» — «Iacă am venit şi eŭ, Pré sfinte, ca să popescĭ pe acesta» (arĕtând pe măgar). — «Dér în desagiĭ, de pe el, ce este?» — «Eĭ, banĭ, ce să fie» — rĕspunse omul. Atuncĭ, Mitropolitul mişcă măgarul într'o parte, ba într'alta, apoĭ, privindu'l lung şi cu gândul la banĭ, ḑise: «bre! dar nepotul ăsta după cum se vede, cam calcă a popă». — Şi de atuncĭ, se ḑice măgaruluĭ că e nepotul Mitropolituluĭ.

In snóvele francese (fabliaux) din Evul Mediŭ măgarul se numesce *l'archiprêtre.*

15426 A fi ca nepotul Mitropolituluĭ între oĭ.

Gr. Jipescu, *Rĕur. Oraş.*, p. 290.

Adică prost între proştĭ.

MOISE

15427 □ Tablele luĭ Moise.

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 68.

* *Legile luĭ Moise.*

Sĕ ḑice pentru întocmirile, orînduelile, canónele, ce trebue să rĕmâe ne-strămutate şi ne-schimbate tot-dé-una (Golescu).

15428 * Ca apa sub toĭagul luĭ Moise.

Adică de-odată şi ca prin minune.

MOŞIĬ

15429 **Moşiĭ sunt bunĭ şi babele sunt rele.**

S. Fl. Marian, *Inmorm.*, p. 393. — B. P. Hâşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 2265.

D-l Marian arată că, la moşiĭ de tómnă, se fĭerbe scrobu (jumărĭ) cu făină de grîŭ, saŭ grîŭ, ca şi la ceĭ de ĭérnă şi se dă vecinilor de pomană. Mâncarea acésta se numesce *Moşĭ*. Şi fiind-că ḑilele acestea sunt ḑile de ospĕtare pentru Moşĭ, de aceea poporul ḑice: *Moşiĭ sunt bunĭ şi babele rele* (1 Martie—Baba Dochie). In ḑilele Moşilor nu se face nicĭ un farmec.

Ḑicerea nu ţintesce mâncarea ci anotimpul.

MÓŞTE

Veḑĭ *Sfântu Vasile.*

15430 * **Are rude p'între móşte.**

Conv. Liter., XII, p. 230. — Fr. Damé, III, p. 59.

E mândru, sĕ crede de ném mare, scoborît cu hîrzobul din cer.

Il se croit descendu de la cuisse de Jupiter.

Prov. Franc.

NAFORĂ

Veḑĭ *Anaforă.*

15431 * △ **Şi banul de nafură.**

D-na Z. Juvara, c. *Fedescĭ, j. Tutova.*

* *Şi leţcaĭa de naforă.*

* *Până şi banul de anaforă.*

Paraua de naforă.

D-na S. NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 42.

Adică până la cel din urmă ban.

«A 'şĭ dà şi *banul de naforă.*»

«Şi-a mâncat pânat şi banul de anaforă.»

* △
15432 **A se dà ca nafura.**

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova.*

Adică fórte puţin, puţin câte puţin. De pildă, când cine-va, din sgârcenïe, împărţind ce-va de ale mâncăriĭ, dă părţĭ micĭ de tot.

* △
15433 **Par'că dă nafură.**

E. I. PATRICÏU & G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15432.

* △
15434 **N'am pus nicĭ naforă 'n gură.**

D-na ECAT. ZANNE, c. *Băsescĭ*, j. *Fălciŭ.*

N'am mâncat nimic; sunt mort de fóme.
Nafora se ïea pe ne-mâncate şi atuncĭ, ce-aĭ mâncat? te mirĭ ce şi maĭ nimica.

NAFURĂ

Vedĭ *Naforă.*

NAÏBA

Vedĭ *Ban.*

* △
15435 **Rîde naïba de porumbe negre şi pe el nu se vede.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comaniţa, j. Olt.*

Vedĭ *Drac, a Rîde.*

Acelaş înţeles ca la No. 14834.

15436 * △ **Fugiĭ de la naĭba şi dedeĭ peste dracu.**

I. Popescu, *înv.* c. *Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *Drac, Lac.*

Acelaş înţeles ca la No. 14882.

15437 * △ **Par'că'l sghihue naĭba.**

A. Gorovei, *public. j. Sucĭava.*

1⁰ Tremură fórte tare.
2⁰ Are pe ducă-se pe pustiĭ, bóla copiilor.

15438 * △ **Par'că'ĭ naĭba pe uscat.**

Simon I. Gh., *c. Băsescĭ-Tămăşenĭ, j. Fălciŭ.*

Vedĭ *Drac.*

Acelaş înţeles ca la No. 15020.

15439 * △ **A fi omul naĭbiĭ.**

V. Sala, *dasc. c. Bălenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Adică rĕutăcĭos.

15440 * **Naĭba.**

Unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.

NĂLUCĂ

Vedĭ *Frigurĭ.*

Uniĭ călătorĭ povestesc că în timpul nopţiĭ li s'a întîmplat să le ĭésă înainte un ţap, un câne, o pisică, etc., saŭ se vadă, de odată scânteĭ înaintea ochilor, orĭ fulgere. Tóte acestea eĭ le numesc cu o singură vorbă, *nălucă* saŭ *nălucirĭ*. Eĭ cred că acestea nu sunt, sub deosebite chipurĭ, de cât dracul care vré să încerce tăria fireĭ omuluĭ. Ca dovadă daŭ că, făcênd semnul cruceĭ, la vederea lor, acestea dispar. Eĭ povestesc însă că, în

timpul acela, une-orî sě simt cuprinșî de o amorțélă, care'î împedică a mișca mânele, ca să facă măcar semnul cruceî. Eî ḑic că atuncî e bine a face semnul cruceî, măcar cu limba, în interîorul gureî, taînă pe care dracul n'ar fi descoperit'o încă.

Alțiî maî tarî de îngerî pretind că năluca nu este alt ce-va de cât efectul friceî; de aceîa unor asemenea ómenî nu li se arată nicî odată năluca.

15441 ⁂ **A'șî face nălucă.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 397.

Adică a se speria.

«El spuse că, voind a trece peste o punte, pe unde trecea în tóte ḑilele cu oile, de astă dată, nu scie cum *îșî făcu nălucă* o óîe și sărì în rîŭ; după dînsa alta, până ce se năpustiră oile, și săriră maî tóte în rîŭ.» — P. Ispirescu.

15442 ⁂ △ **Ca o nălucă.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 161, 186, 253, 254, 299, 310 & 358. — D. Epureanu, *înv. c. Damian, j. Ilfov.*

Adică repede, de odată.

«După ce 'î-a făgăduit că se va întórce, 'î-a mulțumit pentru sfaturile cele bune ce a primit de la dînsa, și *ca o nălucă* perì dinaintea eî.» — P. Ispirescu, p. 358.

A SE NĂLUCÌ

15443 ⁂ **A i se nălucì.**

L. Șăineanu, *Dicț.*, p. 539.

A i se păreà că vede; a'șî închipuì de odată și fără temeîu.

15444 ⁂ △ **A i se nălucì pe cine-va (asupra cuî-va).**

D. Epureanu, *înv. c. Damian, j. Dolj.*

A se superà pré mult și de odată împotriva cuî-va.

«Daca *i se nălucesce* pre cine-va, cu mâna luî îl omóră.» — Cr. Anonimă.

NATANAIL

Vedĭ *Filip*.

NE-CREDINCĬOS

Vedĭ *Ne-legĭuit*.

NEDEEA

✻ △
15445 **Nedeea pe luncă**
Nebună s'aruncă.

T. Bălăşel, *preot, c. Ştefănesci, j. Vâlcea.*

Se ḑice când se întîmplă de înnebunesce cine-va de la vre-o ḑi mare.

Nedeea, saŭ *Nedeea luĭ Ispas*, este o serbătóre, pe care poporul o ţine, prin tradiţĭe, Joĭ, la sĕptĕmână, după Joĭa Inălţăriĭ Domnuluĭ. Nedeea se maĭ numesce şi sora luĭ Ispas.

Acéstă serbătóre, ne-prevĕḑută în calendarul ortodox, se ţine, cu multă sfinţenĭĕ, în popor, de óre-ce se crede că, cine lucréză în acea ḑi înnebunesce.

In popor se păstréză urmĕtórea legendă.

LEGENDĂ

O muĭere odată, d'alea tanţoşele, habar n'a avut de Nedeea. Ea s'a pus să lucreze, ḑicênd că ce e aĭa Nedeea? Şi aşa ea apucêndu-se să lucreze, ca în ḑilele bune de lucru, nu-scim, cum îĭ vine şi îşĭ aruncă ochiĭ în spre o luncă, care erà, de la casa eĭ ceva maĭ la vale. Pĕ lunca aceĭa, mueriĭ i se păru că vede o femee grozav de urîtă venind cu plăviĭ în spre ea. Era sfânta Nedeea, care veneà la ea. Cum o vĕḑu a muere îĭ şi săriră minţile, rĕmasĕ nemintóşă, şi începu să jóce ca ale bătăĭóse. De atuncĭ a rĕmas vorba:

Nedeea pe luncă
Nebună s'aruncă.

In unele părţĭ se ḑice *Nedelca* în loc de *Nedeea*. Atât Nedeea cât şi Nedelcă se dă, ca nume, bărbaţilor orĭ femeilor.

NICOLAE

Vedĭ *Sfântu Nicolae, Varvara*.

NIMROD

15446 Nimrod.

L. ȘĂINEARU, *Dicț.*, p. 555.

Se ḑice despre un vînător de sémă.

«De aceea se ḑice: vînător puternic înaintea luĭ Jehova ca Nimrod.» — MOISE, I, 10. 10.

C'est un Nemrod.

Prov. Franc.

NOE

15447 De când cu potopul luĭ Noe.

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.* — G. DEM TEODORESCU, *Cercet.*, p. 66.

Adică de demult.

LEGENDĂ

Când a vrut D-ḑeŭ să prăpădéscă pe spurcațiĭ de Jidovĭ, a dat în lume un potop mare, cum n'a maĭ fost până aci, și nicĭ d'aicĭ înainte n'o maĭ fi, cât o fi lumea și Ardélu.

Pe vremea aĭa era un sfânt pe care îl chemà Noe. Acest sfânt, ca un sfânt ce erà scià că are să fie potop. Ca să scape de mórte, se rugă la Dumneḑeŭ ca să-l învețe ce să facă. Dumneḑeŭ îl învĕță, ca să-șĭ facă o corabie mare, în care să intre el și ce o fi al luĭ, cu dobitóce și feciorĭ cu tot. El erà de nému luĭ lemnar și cum auḑi așa se și apucă de lucru la corabie. Merse în mijlocul uneĭ pădurĭ marĭ și a-colo se apucă să cĭopléscă lemnele pe furiș. A învĕțat și pe nevésta să nu spue la nimenĭ ce lucréză el, și unde este. Așa el venea sară a-casă, diminéța până în ḑiuă pleca ĭar la lucru. Făcuse lemnele co-răbiĭ tóte; rĕmăsese doar pĕ încheĭat.

Zavistiosu de dracu, care nu stă să facă crucĭ orĭ bisericĭ, mirosi că Noe trebuĭe să aĭbă vr'un gând, de nu se maĭ vede p'a-casă d'atâta vreme. Se duse la nevésta luĭ Noe și o întrebă:

— Unde e, nevéstă, Noe?

— Nu sciŭ, că nu mĭ-a spus, când a plecat.

Dracu pricepu că muerea îĭ minte, dar tăcu. A dóua ḑi veni ĭar și o întrebă:

— Unde e, nevéstă, Noe?

— Nu sciŭ, că nu mĭ-a spus, când a plecat.

Dracu vĕḑu că n'o s'o scóță la cale, cu nevésta luĭ Noe, și atuncĭ dracu ḑise încet scârșnind dințiĭ: «așa! adecă tu, o muere, să mĕ păcălescĭ pe mine? Asta nu se póte! nu mĕ las eŭ la tine!»

A treĭa ḑi veni ĭar dracu la nevésta luĭ Noe. O brodi taman când

mâncà la masă şi bea vin dintr'o ólă. Dracu se dete pe lângă óla cu vin, suflă odată peste ea şi o lăsă întâĭ de bĕù şi apoĭ o întrebă de Noe. Cum bĕù a nevéstă din vin, cum sĕ îmbĕtă, căcĭ suflaşe dracu peste el. Apoĭ după-ce o vĕḑù dracu, cum îĭ erà luĭ aminte, o întrebă:

— Unde e, nevéstă, Noe?

Ea amestecată de bĕutură îĭ respunse:

— Ia, unde să fie! E în pădure, lucréză la o pustie de corabie, că ci-că are să fie în lume un potop mare să înnece tótă lumea, şi noĭ să intrăm în corabia aĭa, când or începe ploile.

Draculuĭ atât 'ĭ-a trebuit, şi sbugheo! drept în pădure unde lucrà Noe. Cum ajunse aci rĕspândì lemnele corăbiĭ în tóte părţile, de nu se maĭ scià lemn cu lemn!

Noe cum a vĕḑut năsbâtia asta, l'a ars la inimă, că dracu, nu altu ĭ-a făcut'o. Se duse numaĭ de cât la nevéstă şi o întrebă:

— Nu cum-va a venit dracu p'aicĭ şi te-a întrebat de mine?

— A venit.

— Eĭ! şi ĭ-aĭ spus?

Că hîr, că mîr! îĭ spuse tótă tărăşenia cum o înşelase Sarsailă.

Atuncĭ Noe ca un sfânt, făcu o tócă de lemn de paltin, cu cĭocanele de corn şi începu a tocà. De ce tocà d'aĭa se strângeaŭ lemnele la locul lor unde fuseseră puse de Noe. Şi aşa tocă tot într'una, până când tóte lemnele se puseră la locul lor.

Şi din lemnele alea Noe a făcut o corabie mare, de a încăput în ea, el cu nevésta şi cu copiiĭ cu nevestele lor şi cu tóte dobitócele din prejuru caseĭ lor. Şi cum s'a încuĭat Noe în corabie s'a şi pornit potopul, şi a plouat tot într'una patru-ḑecĭ de nopţĭ; ploua de par'că vĕrsa cu găléta, nu alt ce-va.

Toţĭ Jidoviĭ s'aŭ înnecat şi n'a rĕmas suflet nicĭ pe lume, de cât ăĭ de eraŭ în corabia luĭ Noe. D'atuncĭ n'o maĭ rĕmas nicĭ picĭor de Jidov.

Şi d'atuncĭ a rĕmas obiceĭul de se tócă pe la Bisercĭ Dumineca şi sĕrbătórea, şi tot d'atuncĭ e rĕmas în lume şi vorba: *de când cu potopul luĭ Noe*. — MATEĬ POPA, *j. Vâlcea*.

A se vedé şi *Şezătórea*, III, p. 105.

15448 ⁂ △ **Făcù tréba ca corbu luĭ Noe.**

ST. ST. TUŢESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Veḑĭ *Corb*.

Adică nu a făcut'o de loc, saŭ nu cum trebuĭa, ci numaĭ pe jumătate. A se vedé No. 1726.

15449 ⁂ △ **Par'că eştĭ de pe vremea luĭ Noe.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Pentru omul prost care nu vroesce a se dedà după lumea de astă-ḑĭ.

15450 * Cât corabïa luï Noe.

G. Dem. Teodorescu, *Cercet.*, p. 66.

Se ḑice de o căruță mare saŭ de o trăsură veche.

15451 * A fi fecïorul luï Noe.

Adică bețiv.

ÓLĂ

Veḑĭ *Cap. VII, c. Ólă.*

15452 * △ 'I-a pus óla.

Iord. Golèscu, *Mss.*, II, p. 6. — G. Dem. Teodorescu, *Poes. Pop.*, p. 331.

Veḑĭ *Cïob, Ulcică, Urcïor.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ fermecațĭ, ce'ĭ férmecă muĭerile cu óla la foc (Golescu).

Frunzuliță treĭ costreĭ
Mĕ duc, maĭcă, după eĭ,
La cârcïuma de pe luncă
Că ocaua e adîncă.
Dér nu mĕ duc la oca
Ci la ibovnica mea,
Că par'că *mi-a pus óla.*

Poes. Pop.

Óla, saŭ maĭ bine ḑis ulcica, sĕ pune de către fermecătóre când sunt rugate și plătite, maĭ cu sémă de amorezațĭ, bărbațĭ orĭ femeĭ, pentru a le aduce ïubite orĭ ïubițĭ din depărtare, saŭ pentru a face să nască din noŭ dragostea perdută. Sĕ ḑice că fermecătórea, descântând óla la foc, acésta începe a sfîrăi și a se învîrti. Atuncĭ persóna menită prin descântec sĕ simte coprinsă de o vrajă, saŭ de o putere nevĕḑută, care o face să plece la persóna ïubită. Sĕ povestesce că s'aŭ vĕḑut bărbațĭ călăre pe trestie. saŭ pe prăjină, creḑĕnd că'ĭ cal, și fugind într'una, ḑi și nópte, peste ape și peste câmpiĭ, pentru că pusese ulcica să'ĭ aducă.

D-l Grofşoreanu, profesor în comitatul Arad, Ungaria, ne dă urmĕtórele amănunte în acéstă privinţă:

Cu óla sĕ face de mărit. În ólă sĕ pune céră, ban de ḑece cruceri şi pĕr din cap. Acésta sĕ pune apoi sub atare pod din crucea uliţii. În modul acesta fermecătórea mână pe dracul la dată, adecă, la feciorul ori fata, ce voesc a se căsători. Necuratul plécă peste mări şi poduri până ajunge la cel trimis, pe care apoi îl aduce pe drâglu, de-l face cunoscut cu data lui.

Sĕ mai face dĕ mărit şi cu ciortoiul (ol spart). Fata respectivă sĕ pişă în ciortoiu de Marţi până Marţi. Atunci bagă în el petrii de la nouĕ poduri, nouĕ ace de cap, mlădiţe de plop şi linte; surcele din gard de la judele (primar) şi de la casa comunală (primărie). Marţi îl pune la foc şi'l fierbe cu surcele din nouĕ mezuini. Fata sĕ desbracă apoi de tot, cu nuele de singer şi de prun roşu bate olul ḑicênd: *«nu bat olul, ci pe dracul: dracul data mea în vis s'o visĕz, mâne aievea s'o vĕd»*.

15453 * △ **I s'a spart óla.**

S. Fl. Marian, *Inmorm.*, p. 267. — Dobre Marinescu, *inv. c. Pîrvu-Roşu, j. Argeş.*

I s'a frînt olu.

Bojinca, *apud* S. Fl. Marian, *Inmorm.*, p. 268.

Adică a murit.

«In Ţéra-Românéscă, plaiul Prahova, ridicându-se mortul din casă se sparg trei óle ḑicênd:

Cum se sparge ólele
Să se frângă bólele.

In alte părţi, tot din Ţéra Românéscă, după ce se pornesce mortul la mormînt, se ieà apă în óla cu care a fost scăldat, se stropesce în urma lui, apoi se trântesce în mijlocul casei de se sparge, ca să se spargă tóte neajunsurile, supĕrările şi să înceteze de a mai muri cine-va din acea casă.

In unele sate din Bucovina, precum bună-óră în Bălăcéna, îndătinéză Românii, nemijlocit după scóterea mortului din casă, de-a trânti óla, în care a ars lumina la capul mortului, de pragul casei cu o putere aşa de mare, că produce un sunet deosebit.

In multe locuri este iarăşi datină ca acea ólă să se spargă de pămînt, ori în locul unde mortul şi-a dat sufletul, ori chiar la mormînt, saŭ se umple mai întâiŭ cu cenuşă şi apoi le sparge de unde a rĕmas şi ḑicerea: *«i s'a spart óla»*, adică: i s'a frînt viéţa, a murit.

In cele maĭ multe părți locuite de Românĭ însă este datina ca óla, cu care s'a turnat apă în căldare spre a se scălda mortul, să se ducă înaintea luĭ, când îl duce la grópă şi să se dea de pomană pline cu apă próspĕtă, împreună cu o lingură nouă la vr'un sĕrac.
Datina de a duce un noŭ ol saŭ ólă cu, apă próspĕtă înaintea si criuluĭ şi a da dintr'însul celor setoşĭ apă să bee, de sigur pentru odihna sufletuluĭ celuĭ rĕposat, era usitată şi la Romanĭ, ceea ce se póte vedé şi din forma învităriĭ la înmormîntare: «acuma e timpul de a merge la îngropăciunea luĭ (Tițiu); olul se scóte». Acest olu se spărgea apoĭ afară la mormînt saŭ acasă De la acéstă datină se vede că vine şi expresiunea figurativă a Latinilor; «fractus est ei ollus», adică: i s'a frânt olul, care însemnéză atâta cât: i s'a stins vĭéța, a murit.» — S. FL. MARĬAN.

A se vedé TEODOR BURADA, *Conv. Literare*, XVI, p. 5—6.

ORÎNDĂ

15454 Aşa 'ĭ-a fost orînda.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 233; *Snóve*², p. 117.

Vedĭ *Noroc, Sórtă.*

Aşa 'ĭ-a fost să fie.

A δεῖ γενέσθαι, ταῦτα καὶ γενήσεται.[1])

ESCHIL, *Prometeŭ.*

PACAT

Vedĭ *Pĕcat.*

PANTAHUZĂ

15455 * A umblà cu pantahuza.

L. ŞĂĬNEANU, *Dicț.*, p. 588. — FR. DAMÉ, III, p. 180. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

1⁰ A cere pentru biserice.
2⁰ A umblà, din casă în casă, purtând vorbe împotriva cuĭ-va.

---

[1]) Ceea ce trebue să se întîmple, se va împlini ne-apĕrat.

PÂNZĂ

Vedĭ *Cap. VI, c. Pânză.*

15456 * △ **Par'că 'ĭ-aŭ luat pânzele (pânza) de pe obraz.**

LAMBRIOR, *Conv. Liter.*, 1875 — 1876, p. 156. — S. FL. MARIAN, *Inmorm.*, p. 85. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭuĭ.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭuĭ.* — A. GOROVEĬ, *public. j. Suciava.*

Par'că 'ĭ luase pânza de pe obraz.

I. CREENGĂ, *Pov.*, p. 222.

Par'că le luase pânza de pe ochĭ.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 294.

1⁰ Ca să arĕte că un om e fórte slab.
2⁰ Galben la faţă şi palid de frică.

«Vorbele luĭ atâta îĭ ameţise, în cât de spaĭmă, pare că *le luase pânza de pe ochĭ* şi se perduseră cu totul.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 294.

«Aşa este, măĭcuţă, rĕspunse Harap Alb, cufundat în gândurĭ şi galben la faţă, de *par'că'ĭ luasă pânza de pe obraz.*» — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 222.

Urmĕtorul obiceĭu de la înmormîntărĭ, ne dă origina dicereĭ :

«Se maĭ pune peste întreg corpul mortuluĭ, încă şi o pânză albă şi curată de casă, lucrată din bumbac saŭ fuĭor, după puterea omuluĭ, care se numesce *giulgĭu, sovon* saŭ *respeti.*

«Daca pânza acésta este subţirică, şi maĭ ales strevedie, se numesce *pălóră.*

«Pânza acéstă, care trebue să aĭbă lungimea corpuluĭ, şi dacă este cu putinţa, încă şi maĭ lungă, ca să spînzure ce-va peste picĭóre, însemnéză, după credinţa unora, că mortul se va apĕrà cu dînsa în contra foculuĭ ce trebue să'l străbată până la raĭu ; după credinţa altora însă, ca să'ĭ fie ca pod pe care trebue să trécă când va merge în ceea-l-altă lume.

«De la acéstă pânză, cu care cât stă mortul în casă, se acopere de regulă numaĭ de la mânĭ în jos, şi pe cap, vine apoĭ şi proverb : *pare că i-aŭ luat pânza de pe obraz,* care se aplică unuĭ om fórte slab şi palid la faţă.

«După ce se pune mortul în secriŭ, atuncĭ, fie el diform orĭ nu la faţă, se acopere şi peste obraz cu dînsa şi aşa se înmormîntéză.» — MARIAN, *Inmorm.*, p. 85.

A se vedé și LAMBRIOR, *Convorbirĭ Liter.*, an. 1875—1876.

15457 A fi cu pânza luată.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 248.

Acelaș înțeles ca la No. 15456.

15458 *△ Până în pânzele albe.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 8. — HINȚESCU, p. 86. — VARRON, p. 6. — B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 707. — P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.*, p. 19. — *Drapelul (ziar) Bĕrlad, XI, 28.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — M. CANIAN, *public. j. Iașĭ.*

Vedĭ *a se Judecà.*

Fără preget, până în cele din urmă, până la mórte.

Îl prigonì *până în pânzele albe.*

O se mĕ judec *până în pânzele albe.*

PAPARUDĂ

15459 *Paparudă.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 73.

Vedĭ *Dodoloĭ.*

Sĕ ḑice femeelór pré gătite și într'un mod cam ridicol.

«Vara, când pentru seceta mare e periclu că nu se vor face bucatele, țĕraniĭ moldovenĭ ĭeaŭ o fetiță care n'aŭ ajuns încă etatea de ḑece anĭ, și o îmbracă cu cămașa de frunze de arborĭ și de alte plante; și așa urmându'ĭ cele-l-alte copile și băĭețĭ de etatea eĭ, âmblă cântând și săltând pre la vecinĭ, și orĭ în cotro ar merge, bĕtrânele le ĭese în cale tornându-le apă rece pe cap. Cântecul lor cu asta ocasiune este cam urmĕtorul: «Papalugo, suì-te la cer, și'ĭ deschide porțile, și'ĭ trămită ploile, ca sĕ crescă grânele, grânele secarele, și meĭul și malaĭul, etc.» — DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.*, p. 155.

Acest obiceĭu s'a păstrat întocmaĭ în tóte provinciile locuite de Româniĭ.

Cu deosebire în județul Mehedințĭ, când e secetă vara, câțĭ-va băețĭ se duc nóptea, prin obórele ómenilor, cu căldărușa în mână și'ĭ botéză pe culcațĭ ca să plouĕ. In Județele Dolj, Gorj și Mehedințĭ copiiĭ sunt trimișĭ în acest scop de primărie.

Următórele cântece ale paparudelor aŭ fost culese de D-l St. Tuţescu în Mehedinţĭ, Dolj.

I

Paparudă, rudă
Vino de mĕ udă
Cu găléta, leata
Pintru tótă glóta...
Cu găléta rasă
Ploile sĕ varsă.
Cu găléta plină
Ploile să vină.
Când oĭ da cu sapa
Să cure ca apă.

Jud. Mehedinţĭ.

II

Paparudă, rudă
Ia vin de mĕ udă
Cu găléta rasă
Ploile sĕ varsă.
Când oĭ da cu sapa,
Să cure ca apa
Să nu daĭ cu strachina
Că facĭ paguba;
Să daĭ cu ciuru
Să umpli pătulu.
  Din Joĭ
  Până Joĭ
Să dea nouĕ ḑecĭ de ploĭ
  Paparudiţă
  Paparudiţă.

Jud. Dolj.

III

Paparudă, rudă,
Ia eşĭ de mĕ udă;
Cu găléta rasă
Ploile să varsă;
Cu găléta plină
Ploile să vină
Să crésca dovlecele
Cât pătulele
Şi porumbele
Cât prăjinile.
Măgăriţa lu Mateĭ
Cu cerceĭ cu ghioceĭ,
Cu mărgele de surcele,
Cu salbă de noĕ leĭ,
  Paparudele.

Jud. Dolj.

IV

Paparudă, rudă
Ia ieşĭ de mĕ udă
Cu găléta, léta
Peste tótă glóta;
Cu găléta rasă
Ploile se varsă
Cu găléta plină
Ploile să vină
Să deşchiem cheile,
Să pornim cu ploile,
Să crescă porumburile
Cât pătulele
Şi grânele
Cât prăjinile,
Vacile lăptósĕ
Maï mult sănătósĕ,
Oile lânósĕ
Maï mult sănătósĕ.
Unde-oï da cu sapa
Să cure ca apa;
Unde-oï da cu plugu,
Să cure ca untu;
Boï 'njugătorï,
Ómenï muncitorï.
Să nu daï cu strachina,
Că facï paguba,
Şi să daï cu cïuru
Să umpli pătulu.

Jud. Dolj.

A se vedé *Şezătórea,* I, p. 154, şi maï ales G. DEM. TEODORESCU, *Cercetărĭ,* p. 68 & 128, care ne dă un studïu asupra origineĭ acestuĭ obiceïu.

PAPISTAŞ

15460 * **Papistaş.**

* △ *Popistaş.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteïu, Banat.*

1⁰ Creştinï carï staŭ sub ascultarea episcopuluï de la Roma.

2⁰ In Banat se maï numesc *papistaşĭ* saŭ *popistaşĭ,* copiiï născuţï din căsătoriile mixte, de deosebite credinţï şi chïar de deosebite némurï.

PARA

15461 **Nu o să ĭeaĭ lumea cu tine, ci tot o para legată de deget.**

S. Fl. Marian, *Inmorm.*, p. 81.

Vedĭ *Pămînt.*

Sĕ dice celor bogaţĭ şi sgârciţĭ.

«La mijlocul cruciţeĭ, care se pune în mâna mortuluĭ, în cele maĭ multe locurĭ se lipesce un ban de aramă (1 cr. saŭ 5 banĭ), de argint (un puişor = 10 cr.) saŭ şi de aur, după puterea omuluĭ.

Cu acest ban după credinţa unora, mortul are sĕ plătéscă luntrea, cu care va trece în cea-l-altă lume, căcĭ se istorisesce că pe cea-l-altă lume sufletul trebue să trécă peste un rîu lat şi mare, şi nefiind el în stare a-l trece singur, dă banul acesta unuĭ luntraş, care stă acolo şi acela îl trece apoĭ cu luntrea; după a altora însă vămile saŭ străjile, ca să pótă trece maĭ departe şi să ajungă la locul de odihnă neîmpedicat; şi ĭară-şĭ după a altora, pentru că aşa e datina Românuluĭ ca să nu mérgă nicăerĭ cu mâna gólă, prin urmare nicĭ înaintea luĭ D-deŭ, precum şi pentru aceea ca să pótă plăti tóte datoriile, pe carĭ n'a fost în stare saŭ nu a voit a le plăti în viéţă.

In unele locurĭ însă atât din Bucovina, cât şi din Moldova şi din Transilvania, crucerul acesta i se pune în mâna dréptă, în altele însă i se légă de cheutórea cămeşiĭ, şi servesce spre acelaşĭ scop, adică ca să aĭbă cu ce plăti vămile.

In Ţéra-Românéscă este datina de a se pune în sînul mortuluĭ 24 de parale să plătéscă la cele 24 vămĭ câte o para, ĭară la degetul cel mic de la mâna dréptă i se légă, spre acelaşĭ scop, o para de argint orĭ şi de aramă, de unde vine apoĭ şi locuţiunea proverbială, dicêndu-le celor bogaţĭ şi sgârciţĭ că *«nu o să ĭeaĭ lumea cu tine, ci tot o para legată de deget»*.

In Banat este asemenea datina de a se pune în sînul mortuluĭ 9 cr. în credinţă că mortul are să trécă prin nóuĕ vămĭ până la raiŭ şi cu ceĭ 9 cr. se póte rescumpĕra, ĭară alăturia cu dînsul un bătuel de alun cu un crucer la un capĕt.

In vechime, ne spune bĕtrâniĭ, că atât în Moldova cât şi la Româniĭ din Transilvania acest ban se punea în gura mortuluĭ.» — Fl. Marian.

PARESIMĬ

Vedĭ *Cap. I, c. Martĭe.*

15461 b. **Când avem purintéţă, i păresimĭ.**[1]

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, II, p. 151.

Vedĭ *Bogat, a Posti.*

---

[1]) Când avem mâncare cu carne, e post.

Pentru cel sărac și lipsit de noroc.

PĂRINTE

Cap. IX, c. Părinte.

15462 * **Sus părinte că sĕ udă cărțile.**

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 834.

Sus părințele că sĕ udă cărțile.

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 130.

Popilor scăpĕtațï, cărï trec rîurile prin apă.

15463 **Sus părinte că se udă Evanghelïa.**

G. Coșbuc, *Fóïa p. toțï*, I, p. 433.

Acelaș înțeles ca la No. 15462.

PASCE

Vedĭ *Cap. IX, c. Bărbat, Bragă, Cămașă, Crăcïun, Fasole, Femee, Cap. I & XII, c. Floriĭ, Joĭ, Lumînare, Mojic, Murg, Nevoïaș, Oŭ, Cap. I, c. Pasce, Post, Prost.*

Românul dice: *Pasce* saŭ *Pascĭ*, de la ebrăicul *pesáh*, elinul *πάσχα*, latinul *pascha*. Francesul face însă deosebire *la Pâque* juive și *les Pâques* chrétiennes.

15464 **Nu e în tóte dilele Pasce.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 49. — Baronzi, p. 55. — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 269.

Nu este în tóte dilele Pascĭ.

Filimon, *Cïocoï*, p. 242.

* △
Nu în tot-dé-una e ḑiua de Pascĭ.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △
Nu'ĭ în tóte ḑilele Pascele.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 5. — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Nu este (e) tot-dé-una Pascĭ.

HINŢESCU, p. 141. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Cl. VIII.*

Nu e tot-dé-una Pascile (Pascele).

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 58; III, p. 71.

Nu sunt în tóte ḑilele Pasce.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 595.

Nu sunt Pascele în tóte ḑilele.

M. PĂSCULESCU, *Intîl.*, p. 22.

Nu sunt în tóte ḑilele Pascile.

MIRON COSTIN, I, p. 262.

* △
Nu's în tóte ḑilele Pascile.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — M. LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Sucĭava.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

* △
Nu's în tóte ḑilele Pascĭ.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

✻ △ *Nu's în tótă ḑiua Pascile.*

ÀVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*

Nu tot-dé-una sunt Pascile.

S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.*, p. 275.

Pástele viñu sachi l'an o vota.[1])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 14.

Nu'i tută dzua Pasci.[2])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 177.

✻ *Di cathi dzuă nu'i Pasce.*[3])

D. DAN, *prof. c. Moloviște, Macedonĭa.*

✻ *Nu's façe cathi dziuă Pasci.*[4])

G. ZUCA, *stud. c. Permet, Albanĭa.*

Veḑĭ *Fest, Vinerea-Mare.*

1⁰ Nu n'e binele tot-dé-una (GOLESCU).

2⁰ Dacă odată aĭ dat peste pléșcă, apoĭ să nu te aștepțĭ în tot-dé-una la așa ce-va.

3⁰ Nu sunt în tot-dé-una împrejurărĭ favorabile pentru óre-ce.

«Venĭa Potoțchi simeț, cu isbândele ce făcuseră frațiĭ luĭ într'aceste țĕrĭ împotriva luĭ Răsvan-Vodă, și apoĭ împotriva luĭ Mihăilaș-Vodă. Ce, cum ḑice Moldovanul: *Nu sunt în tóte ḑilele Pascile,* mergeaŭ fără

[1]) Pascele vine în fie-care an o dată.
[2]) Nu'ĭ în tótă ḑiua Pascĭ.
[3]) In fie-care ḑi nu'ĭ Pasce.
[4]) Nu se fac în fie-care ḑi Pascĭ.

de nicĭ o tocmală, fără strajă de a putere hi, fără limbĭ să scie ce fel saŭ ce sémă de neprietin, orĭ unde merge. Şi avênd şi óstea strînsură, nu 'ĭ-aŭ dodăit nimică Cantemir, nice Moldovenii, până aŭ sosit Leşiĭ cu tabăra lor la un loc pe Prut, unde se chiémă Cornul luĭ Sas. Atunce aŭ vĕḍut Potoţchi unde aŭ venit.» — MIRON COSTIN, I, p. 262.

«Cumpĕră de astă dată haĭne pentru copiĭ, căcĭ eraŭ goĭ. Maĭ luă nisce unelte şi dichisurĭ de ale luĭ pentru muncă, şi pentru casă, căcĭ *nu credea că o să fie în tóte ḍilele Pasce*, să tot găséscă la ouĕ d'astea scumpe.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 269.

In Banat, copiĭ, înaintea Pascelor, bătênd tóca, recitéză urmĕtórele versurĭ:

Tóca, tóca nelile
Joĭ, Joĭ mărclele
Vinerĭ păscecilele
Sâmbătă pasce popa vacile
Duminecă 's Pascile.

«Cincĭ la pungă, după învoĭéla cea veche. — Te-aĭ dedulcit de la moşia Rĕsucita, dar *nu este în tóte ḍilele Pascĭ.*» — FILIMON, *Cĭocoĭ*, p. 242.

Intr'un articol din *Columna luĭ Traĭan* 1882—1883, p. 633, intitulat: *Nu e în tóte ḍilele Pascile — Originea creştinismuluĭ la Românĭ*, domnul Hăşdĕŭ, compară proverbul românesc cu latinescul: *Non semper erunt Saturnalia*, «proverbium quo significatur, non semper prosperis rebus uti licere» (Forcelini, t. 4, p. 36) şi Sardul «*ogni die non est Pascha*» şi conchide derivând ḍicĕtórea românéscă din cea latină.

D-l Dr. Gaster în Revista pentru istorie, archeologie şi filologie 1883, p. 473, contestă conclusiunile D-luĭ Hăşdĕŭ arĕtând că la Ungurĭ găsim treĭ variante ale acestuĭ proverb şi anume:

Nu e în tótă ḍiua Rusalie.
Nu e în tótă ḍiua Duminica.
Nu e în tótă ḍiua tîrg de câinĭ la Buda.

La Francezĭ:

Il n'est pas toujours feste (Oudin).

La Germanĭ:

Nu e în tóte ḍilele sĕrbătóre.

La Evreï:

Nu e în tóte ḑilele Crăciun (Purim).

Tóte aceste proverbe se explică de D-l Gaster, într'un mod fórte firesc de acolo, că vïéța omuluï nu curge tot lina; din contra avem maï multe amărăcïunï de cât bunătățï; *nu în tóte ḑilele e praznic* e resultatul observațiuneï ḑilnice la tóte popórele. Ḑiua de Pascï s'a putut cu atât maï ușor luà, de către Românï, ca prototipul ḑileï de desfătare și de petrecere, cu cât e precedată de un post strașnic de atâtea sĕptămânï, care și maï adîncă, îșï găsesce expresiunea prin proverbul citat.

Observațiunea D-luï Gaster este exactă într'un cât explică de ce erà firesc lucru ca acéstă idee, atât de simplă că *nu e în tóte ḑile sĕrbătóre,* să se afle la maï tóte popórele din lume sub forma proverbială.

Și afară de proverbele date de D-sa ar maï fi putut cità încă fórte multe din Istria, Macedonia, Germania, Olanda, Anglia, Islanda, Svedia, Norvegia, Franța, Italia, Spania, Portugalia, întocmaï cu acelaș înțeles.

Avem înaintea nóstră o colecție de peste șépte-ḑecï de proverbe, și rĕmâne de cercetat pentru ce, dintre tot acest mare numĕr de ḑicerï, la atâtea popóre deosebite, numaï șése proverbe la șése popóre deosebite, și anume la Latinï, la Italienï, la Portughezï, la Germanï, la Ungurï și Evreï, se pot asemĕnà cu ḑicĕtórea nóstră românéscă, a căruï variantă se întâlnesc în tóte ținuturile ocupate de Românï, adecă chiar în Istria, Macedonïa, Albanïa, etc. Proverbul evreŭ nu a putut da nascere celuï românesc, căcï numaï proverbele evreescï, aflate în biblie saŭ în evangheliï, aŭ pătruns la popórele creștine, ceea ce nu este în casul de față.

Proverbul unguresc: *Nu e în tótă ḑiua Rusalie* după ce diferă, precum dealminterï și cel evreesc, de proverbul nostru, prin arĕtarea sĕrbătóreï, punct esențial în acéstă discuție, se întrebuințéză într'o regiune fórte restrînsă și, după cât sciŭ numaï în părțile Transilvanieï, de unde s'ar putea ușor presupune că Unguriï l'aŭ primit saŭ de la Românï, saŭ de la Germanï cu carï aŭ fost des în contact și la carï se află sub forma: *Es ist nicht alle Tage Ostern* (Wander, III, 1157).

In realitate nu întîlnim proverbe absolut identice, adică în care sĕrbătórea arĕtată să fie aceeașï, de cât la Latinï, la Italienï, la Portughesï, la Româniï din România, Tran-

silvanĭa, Bucovina, Istria, Macedonĭa şi Albanĭa şi în fine la Germanii din Transilvanĭa.

De óre-ce, sub acéstă formă, ḑicerea nu se întîlnesce, dintre popórele ne-latine, de cât la Germanii din Transilvanĭa, e maĭ mult ca sigur că eĭ aŭ împrumutat'o de la Românĭ, în mijlocul cărora locuesc.

Prin urmare avênd în vedere că ḑicerea e latină de origină şi nu se află de cât la popóre latine ţinênd sémă de argumentarea D-luĭ B. P. Hăşdĕŭ, în privinţa asemĕnărilor carĭ există între Saturnalele Romanilor şi între Pascele nostru, acéstă *dominica gaudii,* după cum o numeaŭ uniĭ în Evul-Medĭu, când chĭar exista ḑicerea *esse in Pascha epulari* (Du Cange, VII, 192), adică a face chef, putem conchide cu destulă probabilitatĕ, dacă nu cu o deplină siguranţă, că proverbul românesc, ca şi cele din Portugalia, Sardinia, Istria, Macedonĭa şi Albanĭa, derivă de a dreptul din cel latinesc, saŭ din forma sa medievală.

A se vedé în Du Cange, *Glossarium med. et inf. latini tatis,* Tomul VI, p. 189—192.

Non semper sunt Saturnalia.[1]

Prov. Lat.

Il n'est pas tous les jours festes.

Prov. Franc.

Ogni di non è festa.[2]

Prov. Tosc.

Ogni die non est Pascha.[3]

Prov. Sard.

Não he cada dia Pascoa, nem vindima.[4]

Prov. Port.

Es ist nicht alle Tage Ostern.[5]

Prov. Săsesc.

[1]) Nu sunt în tot-dé-una Saturnalele.
[2]) Fie-care ḑi nu e sĕrbătóre.
[3]) Fie-care ḑi nu e Pasce.
[4]) Nu e fie-care ḑi Pasce nicĭ culesul viilor.
[5]) Nu e fie-care ḑi Pasce.

Every day is no Yule-day.[1]

Prov. Scoț.

D'er inkje kvar Dag Bakstedag.[2]

Prov. Norv.

* △
15465 **Odată pe an 's Pascile.**

FĔTU, *elev. Sc. Norm. c. Onescĭ, j. Bacăŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 15464.

* △
15466 **Pascele (Pascile) nu vine cu bâta.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru lucru care se face cu sila după poruncă.
La sĕrbătorĭ marĭ, dacă fetele şi băeţiĭ plâng că nu aŭ straĭe noĭ, părinţiĭ le rĕspund: «*Tăceţĭ că nu vin Pascele cu bâta.*»

* △
15467 **De Crăcĭun maţ sătul,**
Şi de Pasce cur fudul.

D-na ZOE MIHĂILESCU, *înv. c. Buşteni, j. Prahova.*

Vedĭ *Cap. I, c. Crăcĭun.*

Căcĭ la Pasce Românul îmbracă haĭne noĭ.
A se vedé varĭanta la No. 78 şi 215.

15468 **A'l apucà Pascele fără veste.**

P. ISPIRESCU, *Snóve,* p. 86.

Vedĭ *Pascalie.*

Acelaş înţeles ca la No. 12486, unde se va găsì şi snóva care a dat nascere acesteĭ ḑicerĭ.

[1]) Fie-care ḑi nu e ḑi de Iulie.
[2]) Nu e fie-care ḑi, ḑi de pesce prăjit.

15469 **Pascele săraculuĭ este când îmbracă cămaşe nouă.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 47.

Pascile săraculuĭ este:
Când îmbracă cămaşa nouă
Şi când are pe masă ouĕ.[1]

A. PANN, I, p. 157.

Vedĭ *Sărac.*

Acelaş înţeles ca la No. 12728 unde se vor adăogà aceste varĭante.

15470 **Nu grăbi cu Pascile.**

A. PANN, II, p. 109. — HINŢESCU, p. 70.

Să nu ne pripim, să nu luăm în grabă vre o hotărîre.

* △
15471 **L'a lăut Vodă în ḍiua de Pascĭ.**

A. BAŞOTA, *prin* V. FORESCU, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Nicĭ la sĕrbătorĭ nu scapă ne-batjocorit de stăpânul sĕŭ.

* △
15472 **Din Pascĭ în Crăcĭun.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Când vrem să arĕtăm că o trébă se face pré rar, pré cu anevoĭe.

* △
15473 **Din Pascĭ în Pascĭ.**

A. GOROVEĬ, *prof. c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 15472.

---

[1]) E scris: *oauĕ.*

15474 * △ **A treïa ḑi după Pascĭ.**

E. I. PATRICÏU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluïu.* — A. GOROVEĬ, *c. Folticenĭ, j. Sucïava.* — M. CANIAN, *j. Iașĭ.*

Veḑĭ *Ḑi, Înviere.*

Adică pré târḑiŭ.

«S'a trezit și el *a treïa ḑi după Pascĭ.*»

Se faire poissonnier la veille de Pâques.

Prov. Franc.

15475 * **A fi născut în ḑioa de Pascĭ.**

M. CANIAN, *public. j. Iașĭ.*

Adică om cu noroc.

15476 * **A umblà ca o lumînare de Pascĭ.**

Veḑĭ *Botez.*

Adică frumos gătit și țanțoș.

«Umblă țanțoș *ca o lumînare de Pascĭ.*»

15477 * **A fi luminat ca a doua ḑi de Pascĭ.**

Săptĕmâna după Pascĭ, se numesce săptĕmâna luminată.

15478 * △ **A fi ca Vinerea de lângă Pascĭ.**

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluïu.*

Adică sărac.

15479 * △ **La Pascele caluluĭ.**

E. I. PATRICÏU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluïu.*

*
Trî Pascili a calĭlor.[1]

I. Coyan, *prof. c. Băésa, Epir.*

*
Trî Pascea a calĭlor.[2]

G. Zuca, *stud. c. Abela, Epir.*

Vedĭ *Cap. I, c. Pasce.*

A se adăogà la No. 218.

PĔCAT

Vedĭ *Drept, Gură, a Iubì, Lenevie, Poftă, Pupat, Suflet.*

15480 **Inmulţindu-se pĕcatul, se nasce pedépsa.**

N. Muste, *Letop. Mold.*, III, p. 69.

Când un om este greŭ lovit de sórtă.

«Dice un cuvînt: *înmulţindu-se pĕcatul se nasce pedépsa*, precum şi la noĭ în ţéră cât s'aŭ întîmplat în a treĭa domnie a luĭ Mihaĭ-Vodă, cum aŭ venit domn, aŭ intrat Nemţĭ şi catane în ţéră, aŭ robit, aŭ prădat.» — N. Muste.

* △
15481 **Pacatele 's pe ómenĭ, nu pe butucĭ.**

C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

Cel vinovat primesce pedépsa ce i se cuvine.

* △
15482 **Ce e pĕcat**
E şi spurcat.

Călin Iordache, *stud. j. Argeş.*

Să fugim de pĕcat.

15483 **Pĕcat vechĭu, căinţă nouă.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 111.

---

[1]) La Pascele cailor.
[2]) Idem.

Adică să te ferescĭ, să nu te căiescĭ dĕ cele ce aĭ urmat (GOLESCU).

✲ △
15484 **Pĕcatul vechĭu aduce osîndă nouă.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.* — E. I. PATRICĬU & G. P. SALVIŬ, *înv. c Smulţi, j. Covurluĭu* —V. IFRIM, *Sc. Norm., c. Corodescĭ, j. Tutova.*

Fapta rea, cât de veche ar fi, tot îşĭ va căpĕtà rĕsplătirea de la ómenĭ saŭ de la Dumnedeŭ.

15485 **Pĕcat vechĭu, pomană nouă.**

Bertoldo apud GASTER, *Liter. pop.*, p. 210.

Acelaş înţeles ca la No. 15484.

15486 **Când este să daĭ peste pĕcat, dacă 'ĭ înainte te silescĭ să'l ajungĭ, ĭară dacă 'ĭ în urmă staĭ şi'l aşteptĭ.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 223.

Pĕcatul ca şi norocul: orĭ te aştéptă, orĭ îl aşteptĭ, şi de dînsul nu maĭ scapĭ.

D-na EL. SEVASTOS, p. 217.

✲ △
Când are omu să tragă un pĕcat, orĭ cum va face tot îl trage: orĭ stă pe loc şi'l aştéptă orĭ sĕ duce ş'îl agĭunge.

AL. VASILIŬ, *înv. c. Tătăruşĭ, j. Sucĭava.*

✲ △
Pĕcatul de e înainte silescĭ să'l ajungì, de e în urmă maĭ staĭ de'l aşteptĭ.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △ *Când pĕcatul e în urmă staĭ să te ajungă (te pasce), când e înainte te silescĭ să'l ajungĭ (te mână).*

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △ *Pĕcatul, orĭ 'l caţĭ, orĭ te cată.*

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Zorlenĭ, j. Tutova.*

Când nu te poţĭ feri de a comite o greşélă.

15487 **Pĕcatul omuluĭ urméză spre osîndă.**

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, II, p. 116.

Vedĭ *Osîndă.*

Acelaş înţeles ca la No. 12415.

«Decĭ, să'l fi adaos cu pîră la Vezirul şi eĭ ; osebit de aceste, fórte ucideà pre mulţĭ săracĭ de ómenĭ, pre uniĭ şi după vina lor, ĭară pre maĭ mulţĭ póte fi şi fără cale, cu asuprélă pentru banĭ, ca să plinéscă poruncile (saŭ şi *pecatul omuluĭ urméză spre osîndă*). Iară încă 'şĭ dacă 'şĭ înmulţesce omul urăcĭuneà la neprietenĭ, nebăgând în sémă, şi ales ceĭ maĭ putincĭoşĭ, când nu te gândescĭ, atunce te surpă.»—NIC. COSTIN.

15488 **Pĕcatul îşĭ caută vinovatul.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 22; I, p. 78. — HINŢESCU, p. 142.

△ *Pĕcatul îşĭ urméză vinovatul.*

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 208.

Acelaş înţeles ca la No. 15487.

Dar gândit'aĭ că *pĕcatul*
Îşĭ urméză vinovatul,
Şi că 'n lume orĭ-ce faptă
Are plată şi rĕsplată?

Poes. Pop.

15489 △ Vaï de omul cu pĕcat!
De pĕcat e alungat,
Şi nu póte-a fi scăpat.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 205.

Acelaş înţeles ca la No. 15488.

15490 * △ Pacatul alungă pe om, par'că 'l alungă Tătarii.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescï*, j. *Tutova.*

Pĕcatul alungă pe om.

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 961.

Acelaş înţeles ca la No. 15489.

15491 Pĕcatul cât mânzatul,
Ce sĕ vede dĕ tot satul.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 57.

Arată mărimea greşalelor, ce piste putinţă a nu sĕ vedé (GOLESCU).

15492 Pĕcatul nu e cât mânzatul,
Ca să'l vaḑă tot satul.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 22; I, p. 78. — *Hinţescu,* p. 142.

* △
Pĕcatul nu'ï ca mânzatul,
Să'l vadă tot satul.

P. GÂRBOVICEANU, *prof.* c. *Zegaïa*, j. *Mehedinţï.*

Ḑic ómeniï carï nu se feresc de a face rele.

Péché célé est demy pardonné.

Prov. Gallic. Mss. XV-e Siècle.

15493 * △ **Pĕcatul intră rîḑênd şi ĭese plângênd.**

G. I. Munteanu. — Hinţescu, p. 142. — Baronzi, p. 56. — V. A. Forescu, c. *Broştenĭ*, *j. Suciava.*

* △

Pacatul intră rîḑênd şi ĭese plângênd.

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiŭ.* — N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Omul, când face o faptă rea se bucură, dar, în urmă, îĭ cade rĕŭ căcĭ, orĭ-ce greşélă îşĭ primesce pedépsa cuvenită.

15494 **Pĕcatul mărturisit este ertat.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 23 & 115 ; I, p. 78.

Ertat este pĕcatul mărturisit.

A. Pann, I, p. 74.

Tot pĕcatul ertat este dacă e mărturisit.

A. Pann, I, p. 75.

Dar cu condiţie ca să te pocăescĭ, şi să nu facĭ ca ţiganul din povestea luĭ A. Pann.
A se vedé snóva dată la Cap. XII, c. *Scriptură.*

15495 **Pĕcatul mărturisit este pe jumĕtate ĭertat.**

Laurian & Maxim, I, p. 853. — Baronzi, p. 51. — Hinţescu, p. 142.

Acelaş înţeles ca la No. 15494.

Péché avoué est à moitié pardonné.

Prov. Franc.

15496 **Când vr'un cuget te 'mboldesce
Intâiŭ la pĕcat gândesce.**

A. PANN, I, p. 74. — HINŢESCU, p. 40.

Vedĭ *Poftă.*

Şi atuncĭ te veĭ ferì de a face rĕŭ.

□

15497 **Acel dintre voĭ care este făr' de pĕcate să'ĭ arunce cea d'întâiŭ pĭétră.**

Vedĭ *Ochĭu.*

Cuvîntul luĭ Hristos care ne învaţă să fim îngăduitorĭ faţă de greşelele celor-l-alţĭ.

15498 **Aĭ avut să tragĭ un pĕcat strămoşesc.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 181; *Pov.*, p. 220.

Când cine-va suferă óre-ce pe ne-drept.

△

15499 **A trage pĕcatul cuĭ-va.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 164. — CARAGIALI, *Conv. Liter.*, XIII, p. 258.

A suferi o pedépsă în locul celuĭ vinovat.

*

15500 **A'l trage pĕcatul.**

A. PANN, I, p. 58. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 609.

1⁰ Vrênd ne-vrênd a comis o greşélă, o faptă rea orĭ nenorocită; când sórta urmăresce pe om.
2⁰ Când unul face zurbavă.

«Pe semne *pĕcatul* şi aţa *îĭ trage*». — A. PANN.

15501 **Pĕcatele trag pe om.**

EN. KOGĂLNICEANU, *Letop. Mold.*, III, p. 239.

Acelaş înţeles ca la No. 15500.

«Iară Ragub-Paşa căuta vreme ca să le vie de hac, să se înveţe a maĭ pune altă dată avalé în spinarea viziruluĭ. Acum ce sĕ ḑicem? pe semne *pĕcatele trag pe om!*» — KOGĂLNICEANU.

15502 * △ **Îl pasce pĕcatul (pacatul).**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 609. — V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 98. — D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ, j. Tutova.*

* △ *Îl pasce un pacat.*

E. I. PATRICĬU, *înv.* c. *Smulţĭ, j. Covurluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 15500.

15503 **A'l aduce pĕcatul.**

I. NECULCE, *Letop.*, II, p. 222.

Acelaş înţeles ca la No. 15500.

«Şi ce gândià el sĕ facă, şi la ce se ispitĭa, şi *la ce 'l-aŭ adus pĕcatul* şi osînda de la Dumneḑeŭ! Şi aşa 'l-aŭ adus pe Duca-Vodă în ţéra Leşéscă de aŭ murit acolo; aşa 'şi-aŭ agonisit, de lăcomia banilor ce avea.» — I. NECULCE.

15504 * △ **Il mână pĕcatul.**

G. P. SALVIŬ, *înv.* c. *Smulţĭ, j. Covurluiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 15503.

15505 * **A'l împinge pĕcatul.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 21.

* *A'l împinge pĕcatele.*

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 260.

Acelaş înţeles ca la No. 15504.

«Ia acu 'mĭ-e timpul. *De 'ĭ-ar împinge pĕcatul* să'mĭ deschidă uşa, halal să'mĭ fie!» — I. CREANGĂ.

* △
15506 Să nu te împingă pĕcatul.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 87.

Amenințare. Oprire de a face óre-ce.

*
15507 A se legà pĕcatul de om.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1576. — N. GANE, *Conv. Lit.*, II, p. 94.

Acelaș înțeles ca la No. 15506.

«*Așa'ĭ pĕcatu când se légă de om !* M'am potrivit grecululuĭ și jidanuluĭ, ș'am făcut mórte de om.» — V. ALEXANDRI.

«Când *se légă pĕcatul de om* trebue să'l tragă.» — N. GANE.

*
15508 A cădé pĕcatele tot pe cine-va.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 347.

Adică supĕrarea, nevoile, necazurile, neajunsurile.

«A doua ḑi dis-de-diminéță se scólă fata să facă focul; fiind-că *tot pe ea cădeà pĕcatele.* Dară focul nu'l maĭ găsì în vatră.» — P. ISPIRESCU.

*
15509 A'șĭ încărcà sufletul cu pĕcatele altuĭa.

Adică a luà rĕspunderea faptelor săvîrșite de alțĭ.

* △
15510 A'șĭ luà pĕcatu 'n casă.

GAVR. PUIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluiŭ.*

Când un bărbat bun 'șĭ-a luat femee rea.

* △
15511 Îĭ un pĕcat în casă.

V. IFRIM, *Sc. Norm. Berl., c. Corodescĭ, j. Tutova.*

Nu aĭ ce face, e un blestem, vrênd ne-vrênd trebue să'l ispășescĭ.

15512 **Fără milă de pĕcat.**

V. Alexandri, *Conv. Liter.*, I, p. 215. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 381.

A face óre-ce fără ca nimic să te opréscă, nicĭ măcar frica de pedépsa ce póte urmà.

15513 * △ **A fi ca pĕcatul.**

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 924. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 159, c. *După-Pétră & Toplița-Română, Ungaria.*

1⁰ Adică negru.

«E negru ca *pĕcatul.*» — Dr. El. Cristea, c. *După-Pétră.*

«*Negru ca pĕcatu greŭ.*» — Dr. El. Cristea, c. *Toplița-Română.*

2⁰ Urît.

«Slut ca *pĕcatul.*» — V. Alexandri.

15514 * **Ca pĕcatele.**

L. Şăĭneanu, *Semas.*, VI, p. 364.

Adică ĭute, repede.

«Treceaŭ ḑilele *ca pĕcatele.*» — P. Ispirescu.

15515 **Maĭ sciĭ pĕcatul.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 187.

Adică ce nenorocire sĕ póte întîmplà.

«*Maĭ sciĭ pĕcatul*, póte să'țĭ ĭésă înainte vr'un ĭepure, ce-va... şi popîc! m'oĭu trezi cu tine a-casă, ca şi cu frate-tĕŭ, ş'apoĭ atuncĭ ruşinea ta n'a fi próstă.» — I. Creangă.

15516 * **Pĕcat!**

E rĕŭ = quel dommage.

PĔCĂTOS

15517 **Limba pĕcătosuluĭ adevĕrul grăĭesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 40.

* △ *Limba pĕcătosuluĭ adevĕrul grăesce.*

C. BUNGEȚIANU, *preot, c. Cosovĕț, j. Mehedințĭ.* — A. MARINESCU, *înv. c. Humele, j. Argeș.*

1⁰ Adică cel ce greșasce la vorbă, adevĕrul spune, că pĕcătosul în adevĕr nevrênd mărturișasce adevĕrul (GOLESCU).

2⁰ Din gura celuĭ maĭ mic, saŭ celuĭ pățit, multe adevĕrurĭ șĭ cuvinte înțelepte ĭes.

15518 **Gura pĕcătosuluĭ adevĕrul vorbesce.**

A. PANN, I, p. 52.

* △ *Gura pĕcătosuluĭ adevĕr vorbesce.*

HINȚESCU, p. 72. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Zorlenĭ, j. Tutova.*

* △ *Gura pĕcătosuluĭ adevĕr spune.*

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 170. — A. GOROVEĬ, *c. Folticenĭ, j. Suceava.* — V. SALA, *dasc. c. Torenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

* △ *Gura pĕcătosuluĭ adevĕrul grăesce.*

I. G. VALENTINEANU. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.* — X***, *c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — AL. MARTINIAN, *j. Ilfov.*

* △ *Gura pĕcătosuluĭ adevĕr grăesce.*

V. A. FORESCU, *c. Șarul Dorneĭ, j. Suceava.* — *Semin. Centr. Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Acelaş înţeles ca la No. 15517.

15519 **Nu aţîţa cărbunii pĕcătosuluĭ, ca să nu arḑĭ în flacăra foculuĭ lor.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 109.

Adică nu supĕrà maĭ mult pĕ cel ticălos, ca să nu caḑĭ în blestemul luĭ (GOLESCU).

PĬAZĂ

Veḑĭ *Chĭază.*

15520 * **Pĭază rea.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 363, 394.

Acelaş înţeles ca la No. 14684.

«Impĕratul se supĕră, până la suflet, vĕḑênd că logodnica fiuluĭ sĕŭ e *pĭază rea;* fiind că de când a venit ea, n'a avut parte de nicĭ un lucru ce 'ĭ-a fost luĭ drag.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 363.

PILAT

15521 **A mânà de la Pilat la Caĭafa.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 264.

De la Ana la Pilat.

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1151. — *Calend. Basm*, 1875

Veḑĭ *Ana.*

Adică a trăgănà cu vorba, fără a dà dreptate.

Mener de Caiphe à Pilate.

Adages franç. XVI-e Siècle.

15522 * △ **A'şĭ spĕlà mânile ca Pilat.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

Veḑĭ *Mână.*

Acelaş înţeles ca la No. 3789.
A se vedé MATEĬ, 27. 11.

PISALTIRE

15523 * **Cu mâna pe pisaltire, cu ochiï pe la fetile.**

V. A. Forescu, c. *Folticenï, j. Suciava.*

Vedï *Icónă.*

Acelaş înţeles ca la No. 15344.

PLIN

15524 * **Cu (în) plin.**

Adică bine, cu noroc; prin oposiţie cu *în sec.* Românul crede că'ï va merge bine daca, în momentul când ïese din casă, când întreprinde vre-o afacere, *îï ese înainte cu plin,* adică daca întîlnesce, venind spre dînsul, pe cine-va purtând doniţe pline cu apă. Când, din potrivă, doniţele sunt góle, se consideră acésta ca semn rĕŭ şi de ne-isbândă. Se aude pretutindenï la Românï. Veḑï Dr. Cristea, *Proverbe,* p. 6.

POMANĂ

Veḑï *Drac, Mahmur, Popă, Ţigan, a Tremurà.*

Pomana constă în mâncărï şi bĕuturï ce se daŭ, de sufletul mortuluï. Se crede că dând de pomană, mortul nu duce lipsă pe ceea lume. Totuşï, pomana nu o mănâncă mortul ci acesta numaï de aburiï bucatelor se folosesce. Se ḑice că sufletul, după mórtea omuluï stă patru-ḑecï de ḑile pe lângă casă. Dacă nu i se fac pomenile obicïnuite, sufletul plécă întristat.

SNÓVĂ

I

Un om, umblând ïérna pe câmp, a căḑut într'o grópă de pâne, fără să scie cine-va. Femeea, a-casă, creḑêndu'l mort, 'ï-a făcut tóte pomenile. In primăvară tocmaï, a fost descoperit şi scos de nisce cïobanï. El nu erà încă mort cu desăvîrşire. După ce 'l-aŭ dus a-casă, în urma îngrijirilor s'a îndreptat, şi povesteà, la aï sĕï, că, cât a stat în grópă îï veneaŭ mirosurï de mâncărï, şi numaï acestea l'aŭ ţinut să nu móră.

II

«Dragiĭ moşuluĭ, ne ḑiceà moşu Ion Cíobanu, orĭ-ce daĭ de pomană, ţie-ţi daĭ. Tată-meŭ îmĭ spuneà, când eram ca voĭ, că odată, unuĭ boer bogat tare, ce împărţeà pânea slugilor şi argaţilor cu carele, i se ceru de un sărac o pâne. Boerul se făceà că n'aude, şi'şĭ căutà de trébă, căcĭ cu pânea ce avea să dea săracului hrăneà o slugă. Calicul însă cerea într'una: «Fie-vě milă, luminate şi mărite boerule de un bĭet calic; Dumneḑeŭ să vě facă parte de cinste şi mărire pe pămînt! Fie-vě milă, coconaşule, şi miluiţi un bĭet calic; că n'am mâncat nimic aḑi.» Boerul într'una îl intereà când vedeà sěracul nu se dă dus, şi că stărue în rugămintea luĭ că fómea, dragiĭ moşuluĭ, iĭ cea maĭ rě bólă de pe pămînt; de holeră şi cĭumă morĭ ĭute, da de fóme te chinuescĭ amarnic,— dar neputênd scăpà de el ca de rîe, luă o pâne uscată şi mucedă şi i-o svîrli ca la un câne. Săracul, o luă de jos, o şterse frumos, o mâncă în câte-va îmbucăturĭ şi făcênd câte-va crucĭ, mulţămi luĭ Dumneḑeŭ că s'a vĕḑut sătul pe ḑiua aceea. Nu mult după asta boerul se îmbolnăvi straşnic, de erà alăturea cu mórtea. Odată, chĭar murise de-a binele, dar cu rugăcĭuniĭ şi milostenii scăpă. Însănătoşindu-se povesti la multă lume că fusese pe ceea lume; acolo îl înşfăcase nisce dracĭ să'l ducă la muncă şi la chinurĭ, dar un flăcăŭ frumos, cu aripĭ, poronci dracilor să mérgă la cumpěna dreptăţeĭ cu boerul. Aicĭ poronci ca să pue de-o parte pânea boeruluĭ, ce-o dăduse săraculuĭ, şi de ceea-l-altă parte să se aşeḑe draciĭ ce-ar vrea. Diavoliĭ s'aŭ aşeḑat cu petre de móră în spate, ca să tragă cumpěna în partea lor, însă sfânta dreptate a fost de partea boeruluĭ.

De-atuncĭ boerul numaĭ în bine-facerĭ o duce, nu maĭ alungă săraciĭ de la el, făcênd în tóte Sâmbetele milosteniĭ şi dând de sufletul morţilor, şi pentru sănătatea sa. De n'ar fi vĕḑut cu ochiĭ, cât preţuesce, ajutorul dat săracilor, în lumea cea-l-altă, n'ar fi aşa milostiv.» — *Şezătórea*, II, p. 159.

La Romanĭ, la epocĭ anumite, se duceaŭ mâncărĭ pe morminte, ceea ce se numea *inferias ferre, ferre solemnia.* Ovidiu[1]), *Amor.*, I, 13, 3 şi Virgiliu[2]), *Ene*, VI, 380; IX, 214, ne-aŭ descris într'un mod amănunţit acest obiceĭu, care era păzit încă pe vremea luĭ Tacit, *Hist.*, II, 95, şi pe care Tertulian[3]) îl combate cu putere, dar fără mult succes de óre-ce trăesce şi astăḑĭ.

A se vedé în *Semasĭologie*, p. 259, etimologia cuvîntuluĭ *pomană* şi *pomină.*

△

15525 **La pomană**
Dă navală,
Da la rěsboĭu
Dă 'napoĭ.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 478.

---

[1]) Annua solemni cæde parentat avis.

[2]) Tumulo solemnia mittent. — Absenti ferat inferias decoretque sepulcro.

[3]) Defunctis parentant, quos escam desiderare præsumant (De resurec. carnis, I).

* △
La pomană
Năvală,
Şi la rĕsboĭu,
Inapoĭ.

GR. POĬENARU, *j. Putna.* — C. TROTEANU, *c. Stâncescĭ, j. Botoşanĭ.*

Vedĭ *Plăcintă, Rĕsboĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 10616.

* △
15526 **Nu e pomană în tóte Sâmbetele.**

Semin. Centr., Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Nu se dobândesce în tot-dé-una fără plată saŭ fără muncă.

* △
15527 **Din pomană s'a făcut raĭul.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *Dar, Milostenĭe.*

Ne îndémnă să dăm celor săracĭ.

* △
15528 **Pomană o fi, dar... n'oĭu maĭ uĭta-o.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Se ḑice de un bine, făcut, nu de voe ci silit.

* △
15529 **O maĭ fi şi la altul pomană, nu numaĭ la mine.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Sĕ ḑice celuĭ care ne tot supĕră cu cererile luĭ.

* △
15530 **Cine alérgă după pomenĭ, nu se vede sătul nicĭ odată.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Să nu te laşĭ în nădejde că'ţĭ va dà altul, căcĭ ajungĭ de nu aĭ ce mâncà.

Prin urmĕtórele versurĭ, îşĭ rîde Românul dĕ ceĭ ce alérgă după pomenĭ:

Din colacul celuĭ mare
Nicĭ odată n'am gustat;
De şi, la orĭ-ce pomană,
Cel d'întâĭ am alergat.

* △

15531 Când daĭ de pomană, caută să'ţĭ ĭeá şi surtucu.

E. Nicolaŭ, *c. Ghibărţenĭ, j. Covurluĭu.*

Pentru ceĭ cărora le daĭ şi nu se maĭ satură.

* △

15532 Te oĭu maĭ prinde eŭ, rumânico, la pomana mea.

I. Antonescu, *c. Vălcele, j. Argeş.*

Vedĭ *Drăguş.*

Adică o să maĭ viĭ să mĕ rogĭ.

15533 A murit înghesuit la pomană.

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 3.

La pomană 'nghesuit
Bĕut, sătul a murit.

A. Pann, I, p. 107.

Sĕ dice pentru ceĭ ce sĕ vîră la pomenĭ ca nisce calicĭ, a mâncà d'a gata (Golescu).

*

15534 Face pomană fără voĭea luĭ.

A. Pann, III, p. 90.

Când daĭ ce-va fără să vreĭ.

POVESTEA VORBEĬ

Un ţigan, cam pe la munte,
Vrênd să trécă pe o punte,
Din întîmplare îĭ scapă,
Căcĭula din cap, în apă,

Și ne-putênd să se 'ntinḑă,
Cu ĭuțélă, să o prinḑă,
Se uĭta la ea, cu jale,
Cum săltà pe rîŭ la vale,
Ḑicênd: Du-te dar maĭ tare,
Că tot aveam gând, ĭmĭ pare,
Ca să daŭ tatiĭ o cană
Și'o căcĭulă de pomană.

* *
*

Așa facem și noĭ póte
De unde nu putem scóte,
Ḑicem vorba cea obștéscă:
Dumneḑeŭ să priiméscă.

A. PANN, III, p. 90.

* △
15535 **A dat mult de pomană.**

G. P. SALVĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

* △
'Șĭ-a dat mult de pomană.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

Veḑĭ *a Tremurà.*

Sĕ ḑice, pentru ceĭ bĕtrânĭ și sgârcițĭ, în zeflemea. A se vedé No. 6181 și 6182.

*
15536 **A'șĭ mâncà pomana cu cine-va.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veḑĭ *Cinste.*

Adică a pĭerde numele, vaḑa, trecerea de care se bucurà pe lângă cine-va.

* △
15537 **A'șĭ face pomană.**

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Simila, j. Tutova.*

*
A'șĭ face milă și pomană.

DIM. ȚÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 308.

Adică a face un bine cuĭ-va.

Fă-ţĭ pomana deplin = daca aĭ făcut un bine cuĭ-va, încalte săvîrşesce'l.

15538 * **Unde e pomana aïa.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 72 & 237.

Când un lucru nu sĕ póte; arată cât de greŭ este să se facă un lucru.

«S'a supĕrat Impĕratul, nevoe mare, şi poruncì ca paznîciĭ să pue să prindă pe hoţĭ. Dară, aşĭ! *unde e pomana aïa!*» — P. Ispirescu, p. 72.

15539 * **Nu maĭ e pomana aïa.**

G. Poboran, *inst. j. Olt.*

Adică nu se maĭ póte.

15540 * **De pomană.**

1⁰ Fără plată.
2⁰ Adică de géba, fără a fi ascultat.

«Spune şi tu că aĭ muncit *de pomană.*»

«A vorbi de *pomană.*»

A POMENI

Vedĭ *Colivă.*

15541 * △ **Nu pomeni pe tatul tĕŭ cu coliva altuïa.**

V. A. Forescu, *c. Şarul Dorneĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Colivă.*

Acelaş înţeles ca la No. 14729.

POMENIRE

15542 * △ **'I-a cântat vecĭnica pomenire.**

Sem. Centr. Buc. Cl. VIII, prin P. Gârboviceanu, *prof.*

Adică a murit.

POPĂ

Vedĭ *Cap. X, c. Blană, a Botezà, Botezat, Cârciumă, Cinste, Copil, Drac, Cap. I, c. Grópă, a Jucà, Napoĭ, Pupat, Rusaliĭ, Surd.*

D-l Șăĭneanu derivă cuvîntul *popă*, de la paleoslavicul *popŭ* care, la rîndul sĕŭ vine de la vechiŭ german *phapho*, modern *Pfaffe*, din greco-latinul *papa* (πάππας) «tată». Vom observà că la Romanĭ *pŏpa*, erà preotul însărcinat cu înjungherea vitelor sacrificate. El îngrijea de foc, de tămâĭe, de apă, de vin, de sare, de vasele sacre; el ducea victimele la altar și le lovea.

Citim în Du Cange, pag. 143: *Popa, Admirabilis, major, pater et custos. Papa, paternitatis nomen est,* inquit Walafridus Strabo de Rebus Ecclesiast. cap. 7, et promiscue olim datum Episcopis, quos nude *Papas* vocabant. Hinc veterum Epistolæ Episcopis inscriptæ hanc formulam ferme semper præferunt, *Domino Papæ N. salutem,* ut patet et S. Augustino. Ep. 13. 18. 222. 256.

... *Papa* pro Episcopali dignitate sumitur interdum. *Papa urbis Turonicæ,* Gregorio Tur. lib. IV, cap. 26.

Cu încetul acest titlu s'a dat numaĭ Patriarhilor și, în cele din urmă, în biserica Catolică, un decret a luĭ Grigore VII, l'a oprit numaĭ pentru Episcopul de la Roma.

* △

15543 Și popa prost blagoslovesce biserica.

V. A. Forescu, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

1⁰ Pe preotul chiar nedemn, trebue să'l cinstim.

2⁰ Și cel maĭ prost póte face trébă; și ómeniĭ de rînd, ne-învĕțațĭ, etc. aŭ rostul lor în acéstă lume.

* △

15544 Gâtul popiĭ, litră dréptă.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Capu Pisculuĭ, j. Muscel & c. Slăvuța, j. Dolj.*

Arată că mulțĭ preoțĭ aŭ darul bețieĭ.

* △

15545 Popa plânge când nu are morțĭ de îngropat.

V. A. Forescu, *c. Stănișóra, j. Sucĭava.*

Nenorocirea unuĭa aduce bucurie altuĭa.

* △
15546 Popa ’ĭ buzumflat
Când n’are slujbă ’n sat.

V. SALA, *dasc. c. Băleni, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 15545.

* △
15547 Se bucură ca popa la clopot.

V. SALA, *c. Petrósa, comit. Bihor, Uugaria.*

Adică de ne-norocirea altuĭa.

* △
15548 Popa nu are nimic isprăvit.

V. A. FORESCU, *c. Brosceni, j. Sucĭava.*

Adică nu e nimica de el.

* △
15549 Popa nu spune predica de douĕ orĭ.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

△
Popa nu predică de dóuĕ orĭ.

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 215, *c. Topliţa-Română, Ungaria.*

Vedĭ *Surd.*

Acelaş înţeles ca la No. 6037.

Il est fils de prêtre, il ne dit pas ces choses deux fois.

Adages Franç. XVI-e Siècle.

△
15550 Popa nu spune căzanĭa de dóuĕ orĭ.

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 214, *c. Gurarîuluĭ, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 15549.

15551 △ **Popa nu ḑice evanghelia de dóuĕ orĭ pentru o babă surdă.**

Dr. Elie Cristea, *Prov.*, p. 214, *c. Codlea, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 15550.

15552 ✻ △ **Ḑiua béŭ cu popa Ene,**
Nóptea 'l port făr' de ismene.

T. Bălăşel, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Arată decăderea unor preoţĭ carĭ se amestecă în cetele flăcăilor, umblând nóptea după flécurĭ, pe la muïerile ómenilor.

15553 ✻ △ **A fugit de popă şi a dat peste dracul.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Avramescĭ, j. Tutova.*

Veḑĭ *a Fugì, Satana, Stana.*

A fugit de rĕŭ şi a dat tot de rĕŭ.

15554 ✻ **Popo, cânţĭ**
Orĭ curuluĭ descânţĭ?

N. Petrescu, *ing. c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Adică: facĭ trébă, orĭ nu facĭ?

15555 ✻ △ **Norocul draculuĭ în casa popiĭ.**

Ilie Hocĭotăŭ, *teol. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilv.*

Veḑĭ *Drac.*

Acelaş înţeles ca la No. 14945.

15556 ✻ △ **Când plânge poporeana**
Duce popa pomana.

V. Sala, *dasc., c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Adică nenorocirea ómenilor e bucuria preoţilor.

* △

15557 **Unuĭa îĭ place popa şi altuĭa preotésa.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103. — I. G. VALENTINIAN, p. 21. — *Sem. Buc. Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

△

Unuĭa îĭ place de popa, altuĭa de preutésa.

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 269, *c. Ida Mare, Ungaria.*

*

Unuĭa îĭ place popa, altuĭa preutésa, şi altuĭa fata popiĭ.

A. PANN, II, p. 117. — B. P. HĂŞDĔŬ, *ziar Traĭan,* 1869, p. 256. — HINŢESCU, p. 150.

* △

La unu 'ĭ place popa, la altu preotésa.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 134, *c. Ida Mare, Ungaria.*

* △

Unuĭa îĭ e drag popa, altuĭa preutésa.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

* △

Unuĭa îĭ place popa, altuĭa preutésa.

ILIE HOCĬOTĂŬ, *teol. c. Sĕlişte, comit. Sibiŭ, Ungaria.*

* △

Unuĭa îĭ place popa, altuĭa fata popiĭ.

GR. POĬENARU, *ing. c. Focşanĭ, j. Putna.*

Altuĭa îĭ e drag popa şi altuĭa preotésa.

C. NEGRUZZI, I, p. 249.

Unul pĕ popă ïubesce, altul pĕ preotésă, şî altul pĕ fata popiĭ maĭ bine sĕ nemeresce.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 12.

△ *Unuïa 'ĭ place de popa, altuïa de preutésa, ïar altuïa de fata popiĭ.*

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 269, c. *Gura Rîuluĭ, Ungaria.*

Vedĭ *Preotésă.*

Arată deosebirea plăcerilor (GOLESCU). Nepotrivirea la gusturĭ.

Ruşiĭ aŭ o dicere identică cu a nóstră.

Aliis alia placent.[1]

Prov. Lat.

Des goûts et des couleurs on ne saurait discuter.

Prov. Franc.

Chi la vuol lesso e chi la vuole arrosto.[2]

Prov. Tosc.

Sobre gustos non hay disputa.[3]

Prov. Span.

Ueber den Geschmack lässt sich nicht streiten.[4]

Prov. Germ.

15558 △ **Unde sunt popĭ mulțĭ, móre pruncul nebotezat.**

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 267, c. *Bochia, Ungaria.*

Vedĭ *Móşă.*

Acelaş înțeles ca la No. 12322.

---

[1]) Unele plac unuïa, altele altuïa.
[2]) Unul o vré fiértă şi altul prăjită.
[3]) Despre gusturĭ nu se discută.
[4]) Idem.

Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν.[1])

Prov. Elin.

Multitudo imperatorum perdidit Cariam.[2])

Prov. Lat.

* △

15559 **Nicĭ popa, nicĭ priotésa, dar cine?**

IULĬU VULCĂNESCU, *stud. c. Pelescĭ, j. Dolj.*

Nu'ĭ place nimenĭ.

* △

15560 **Haĭdețĭ să ne spovedim**
La moș popa Constantin.

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Se ḑice, în glumă, preoților carĭ spovedesc neveste tinere.

15561 **Popa cu opincĭ nu sĕ crede.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 54.

*

Popa cu opincĭ nu se ascultă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pre popă încălțat cu opincĭ... nu trebue credut.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.*, p. 60. — B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 2507.

* △

Popa cu opincĭ încălțat
De puținĭ e ascultat.

A. PANN, I, p. 149. — HINȚESCU, p. 150. — DR. EL. CRISTEA, *Prov.*, p. 214, *c. Gura Rîuluĭ, Ungaria.*

---

[1]) Mulțĭ generalĭ perdură Caria.
[2]) Mulțimea generalilor perdu Caria.

1⁰ Adică vorba celuï prost nu se bagă în sémă (GOLESCU).
2⁰ Saŭ vorba celuï sărac.
Cu tóte că, după vorba Francesuluï:

Crosse de bois, evesque d'or.
Evesque de bois, crosse d'or.

SNÓVĂ

«Un arhiereŭ, întîlnind un preot, cu opincï în picere, şi părêndu-i-se că ïeste prost, ĕï dise: «Mi sĕ pare că nu cunoscï bine taïnele credinţeï, care sunt şi câte sunt.» Preotul îï rĕspunse: «Mi se pare că sunt opt.» Arhiereul ĕl întrebă: Dar ce măgar de Arhiereŭ te-a preoţit? — Pré Sfinţia Ta, taïcă părinte, rĕspunse preotul. Şi pentru taïne că sunt opt 'ţi-am spus, pentru că, afară de cele şépte taïne, ce sunt sciute de toţï, maï este o a optea taïnă, ce nu se pré cunósce de toţï, adică ne-cinstirea ce sĕ face preoţilor celor cu opincï.» — IORD. GOLESCU, *Mss.*, I, p. 756.

15562 **Pre popa fără de barbă nu trebue credut.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 60. — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 2507.

Dic creştiniï ortodoxï, căcï popiï catolicï îşï rad barba.

△
15563 **Feresce-te de popă spân şi fără nevéstă.**

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 94, c. *Gura Rîuluï, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 15562.

* △
15564 **De aïa nu maï dă Dumnedeŭ bucate că a început popiï să se radă.**

ST. ST. TUŢESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Adică a se lepĕdà de obiceïurile ortodoxe, pentru a îmbrăţişa pe ale catolicilor.

* △
15565 **Popa botéză da dile nu dă.**

G. MADAN, *stud. ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.*

Pentru cele carĭ nu atîrnă de noĭ.

15566 **Nicĭ eŭ popă, dar nicĭ el cu roche.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 48.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce vor să'şĭ rĕsbuneze (Golescu).

15567 **Multe grăiesce popa, dar fără plată gura nu 'şi-o dĕschide.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 45.

Adică fără dare dĕ baní nimenĭ nu'ţĭ ajută (Golescu).

* △

15568 **Popa până şi 'n pridvor**
Cată să aibă isvor.

A. Başota, *prin* V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Arată lăcomia preotuluĭ care, şi la uşa bisericeĭ, caută să smulgă banul săraculuĭ.

△

15569 **Erà să'ĭ cânte popa**
Dar a sărit grópa.

A. Pann, III, p. 141. — Hinţescu, p. 150. — Dr. Elie Cristea, *Prov.*, p. 87, *c. Agnita, Ungarĭa.*

A ḑis hopa
Şi a sărit grópa,
Dar de mult erà
Să'ĭ cânte popa.

A. Pann, III, p. 160. — Hinţescu, p. 46.

Veḑĭ *Aghios, Moş, a Sărì.*

Acelaş înţeles ca la No. 771.

* △

15570 **Hopa, hopa!**
Pân la popa,
Că Vlădica
Nu'ĭ nimica.

Avr. Corcea, *paroh., c. Coşteĭu, Banat.*

Despre ómeniĭ uşuraticĭ carĭ nu sciŭ să cinstéscă pre ceĭ marĭ, nicĭ nu pot stà în legătură cu dînşiĭ, ci prețuesc pre ceĭ micĭ maĭ mult de cât trebue.

15571 **Hopa!**
C'a ḑis popa.

D-na Sof. Nădejde, *Nuv.*, p. 64.

Când unul cade la pămînt.

* △

15572 **Nu te face popă în biserică străină.**

G. Madan, *stud. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

1⁰ A se face stăpân în casa altuĭa.
2⁰ Pentru cel care trăesce cu o femee măritată.

* △

15573 **Popa legat nu face bucluc.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

Căcĭ alminterea nu e chip să nu facă bucluc, fiind vecĭnic bét.

* △

15574 **Numaĭ popa póte umblà cu cadelnița.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Murgenĭ, j. Tutova.*

1⁰ Nu criticà cele sfinte.
2⁰ Nu te amestecà unde nu te privesce.

* △

15575 **Nu te jucà cu năravu popiĭ.**

Gavr. Onişor, *prof., c. Slobozia, j. Tutova.*

Nu te jucà cu focul că te frigĭ.

* △

15576 **Popa ignesce şi preutésa trupesce.**

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Când unul e necăjit, supĕrat pe când aĭ sĕĭ saŭ ceĭ de pe împrejurul luĭ petrec.

SNÓVĂ

Un episcop, a tras odată în gazdă la un preot de sat. Preotésa erà frumósă, episcopul nu tocmaĭ bĕtrân, ast-fel a căutat să o cheme la dînsul în odae ca să'ĭ maĭ ţie de urît. Alăturĭ bietul popa ignea, căcĭ ce erà să facă maĭ mult, pe când nevésta luĭ se dà, trupesce, pré Sfinţieĭ Sale.

15577 * △ **Cu meşteşug a .... popa căţéoa.**

L. Costin, *c. Banca, j. Tutova.* — P. Budişteanu, *maior, j. Ilfov.*

Când óre-ce s'a făcut cu îndemĕnare, cu meşteşug, cu şiretenie.
Este o snóvă care nu sĕ póte dà.

15578 * △ **Cu douĕ nu poţĭ,
Şi popă şi hoţ.**

Sc. Norm. Buc. Cl. VII, prin P. Gârboviceanu, *prof.*

Trebue să alegĭ: saŭ om de trébă saŭ pungaş. Sĕ ḑice adese-orĭ preoţilor rĕŭ nărăviţĭ.

15579 * △ **Svîrlĭ cu bĕţul într'un câne şi lovescĭ un popă.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Adică sunt fórte mulţĭ popĭ.

15580 **Şî popiĭ i sĕ plécă cu «Dómne miluesce!» d'o sută şî miĭ dĕ orĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 98.

Vedĭ *Domn, Dumne-ḑeŭ, Rugăcĭune.*

Adică şî rugăcĭunea piste mĕsură aduce mare scârbă (Golescu).

15581 **Dec! şî popa cu roche.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 88.

*
Moţ! şi popa cu rochie.

D-na V. BUDIŞTEANU, c. *Bucuresci*, j. *Ilfov*.

*
Şi popa 'i cu rochie.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna*.

Sĕ ḑice când ne mirăm dĕ óre-ce neobicĭnuit, după cum s'a mirat óre-cine, când, întâĭaşĭ dată a vĕḑut pĕ popă, în biserică, îmbrăcat cu sfita, ca cu o roche (GOLESCU).

15582 **Popa mănâncă, şi de pe viŭ şi de pe mort.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 108.

Arată lăcomia preoţilor şi cum le vine câştigul din tóte părţile.

* △
15583 **De popă nu scapĭ nicĭ mort.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 15582.

* △
15584 **Popa are mână de luat nu de dat.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 108. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 215, c. *Borgojosenĭ*, *Ungarĭa*. — C. TEOFĂNESCU, *înv.* c. *Bicaz*, j. *Némţu*. — AL. PETRESCU, *ing.* c. *Curtea-de-Argeş*, j. *Argeş*.

Arată lăcomia şi sgârcenia lor.

LEGENDĂ

Sĕ ḑice că popiĭ aŭ avut treĭ mâinĭ, din care cea de dat s'a uscat, şi cele douĕ de luat aŭ rĕmas.

15585 * △ **Nicĭ tóte a popeĭ, nicĭ tóte a doftoruluĭ.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Simila, j. Tutova.*

* *Nicĭ tóte ale popiĭ, nicĭ tóte ale doctoruluĭ.*

Vedĭ *Doctor*.

Acelaş înţeles ca la No. 11848.

15586 **Fă ce îţi ḑice popa, (şi) nu face ce face el.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 23; I, p. 78. — HINŢESCU, p. 55.

* △ *Fă ce ḑice popa şi nu ce face popa.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Zegaĭa, j. Mehedinţĭ.*

Fă ce îţĭ ḑice popa, dar ceea ce face el nu face.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 380.

* △ *Fă ce ḑice popa, dar nu face ce face popa.*

JUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

* *Fă ce ḑice popa, dar nu ce face.*

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 91, *c. Topliţa-Română, Ungaria.*

* △ *Fă ce ḑîce popa, dar nu ce face el.*

V. SALA, *dasc. c. Sebişu comit. Bihor, Ungaria.*

Să facĭ ceea ce ḑice popa, dar să nu facĭ ceea ce face popa.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

⁂ △
Să facĭ ce dice popa, dar să nu facĭ ca popa.

G. Bănulescu, *înv. c. Pĭetroşița, j. Dîmbovița.*

⁂ △
Ce dice popa să facĭ, dar ce face popa să nu facĭ.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Să facĭ ce dice popa, dar ce face să nu facĭ.

T. Speranță, III, p. 24.

Pentru ceĭ carĭ sciŭ sfătui pre alțiĭ, dar nu pun în practică sfaturile pe carĭ le daŭ.

Hristos a dis: «Pe catedra luĭ Moise s'aŭ aşedat scribiĭ şi fariseiĭ; *să faceți ce vĕ spun, şi să nu faceți ce fac eĭ.*» Vedĭ Mateĭ, 23. 4.

Minou uge dji sonos, minou uiletcu dji bou uilet.[1]

Prov. Mongol.

La cloche appelle à l'église, mais elle n'y entre pas.

Prov. Franc.

Fa come le campane, che chĭamano gli altri e non entrano in chiesa[2]

Prov. Tosc.

Die Glocke ruft zur Kirche, geht aber selbst nicht hinein.[3]

Prov. Germ.

⁂ △
15587 **El dice aşa, dar nu face cum dice.**

V. Sala, *dasc. c. Lelescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

---

[1]) Ascultă vorbele mele, dar nu fă ce fac eŭ (actele mele).
[2]) Face ca clopotul, care chĭémă pe alțiĭ şi nu intră în biserică.
[3]) Clopotul chĭémă la biserică, dar singur (el) nu merge înăuntru.

Adică popa, de pildă când predică de post şi el mănâncă de dulce.
Acelaş înţeles ca la No. 15585.

15588 **Nicĭ n'a avut popa porcĭ,
Nicĭ nu trebue să aĭbă.**

A. PANN, I. p. 167. — HINŢESCU, p. 150.

Pentru ceĭ carĭ dobândesc neapĕrat óre-ce, fără nicĭ o muncă.
Când preotul umblă cu icóna, prin sat, în ajunul Crăciunuluĭ, este obiceĭul să i se dé câte o pecĭe próspĕtă saŭ o limbă de porc, pe care o aruncă în desagă, pe umerile cântăreţuluĭ.

Μήτε ἦχαι ὁ παπᾶς βόδια μήτε πρέπῃ νά ἔχῃ.[1])
Prov. Grec.

*
15589 **Ce'ĭ trebue popeĭ? stupĭ, că încolo tóte le are.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 5032.

* △
15590 **Şi popa 'ĭ om.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Şi luĭ îĭ trebue muĭere, şi el e omul pĕcatelor.

* △
15591 **Rogĭ pe popa cu colacĭ.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Orĭ-ce serviciŭ cerut sĕ plătesce.

---

[1]) Nicĭ a avut popa boĭ, nicĭ trebue să aĭbă.

15592 △ **Nu te 'mbià ca popa la poménă.**

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 183, *c. Topliţa Română, Ungaria.*

Vedĭ *Babă.*

Acelaş înţeles ca la No. 2713.

15593 * **Mănâncă cât un popă în serbătorĭ.**

T. SPERANŢĂ, I, p. 68.

Vedĭ *a Mâncà, Turc.*

Adică mult.

15594 **Picĭóre de cal, gură de lup, obraz de scórţă şi pântece de ĭépă se cer unuĭ popă, şi nu'ĭ maĭ trebue altă ce-va.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 108.

Se dice în batjocura popilor.

15595 * △ **Sacul popiĭ îĭ fără fund.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — ION COROĬU, *preot, c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Arată lăcomĭa luĭ. Orĭ-cât îĭ aĭ dà tot nu'ĭ ajunge.

SNÓVA

Doĭ dracĭ aŭ dat odată de o vîrşe. Unul din eĭ o întórce în sus şi în jos, o tot bagă în apă şi o scóte, dar nu o póte umple de apă. După multă ostenélă vede el că nu maĭ merge, şi, amărît, începe să strige de cĭudă. La strigătele luĭ se adună toţĭ dracĭĭ din baltă, şi ţin sfat ca ce o fi astă bîzdîganie. Dar unul schĭop şi maĭ bětrân dice, după ce se gândesce bine: «*Orĭ e traistă popéscă, orĭ e pungă boeréscă.*» Căcĭ numaĭ acestea nu sĕ pot umplé şi sătură.

15596 * △ **Burtă de popă.**

LAURIAN & MAXIM, *Glos.*, p. 107. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 72. — M. RĂDULESCU, *c. Slatina, j. Olt.* — EM. POPOVICĬ, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărginenĭ, j. Ialomiţa.* — T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.* — I. PUŞCARĬU, *înv. c. Poĭana-Mĕruluĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.*

* △ *Are pântece de popă.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 577. — D-na SOFIA NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 160. — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — EM. POPESCU, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărginenĭ, j. Ialomița.*

Pentru omul mâncăcĭos, care se satură anevoe.

Ἀλεκτρυόνων μέμφεθαι κοιλίαν.

Prov. Elin.

Popa venter.

Prov. Lat.

15597 * △ **Burta popiĭ, sac fără fund.**

D-na ZOE MIHĂILESCU, *înv. c. Bușteni, j. Prahova.*

Acelaș înțeles ca la No. 15596.

15598 * △ **Numaĭ popă n'am fost.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Când vreĭ să arĕțĭ că aĭ umblat prin multe slujbe și afacerĭ.

15599 * △ **Ce scie popa, nu trebue să scie satul.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu*

Adică să se păstreze o taĭnă.

15600 **Când popiĭ n'aŭ de lucru botéză vițeĭ.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1598.

Pentru ceĭ carĭ nu pot stà fără a face óre-ce.

* △
15601 **Mâine vom vedé cine'ĭ popă şi cine'ĭ porc.**

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiu.*

Sĕ ḑice unuĭa care sĕ aţine cu gura, maĭ cu sémă la beţie, arĕtându-se că el e maĭ de trébă de cât un altul.

15602 **Nu e sat făr de popă.**

I. SLAVICĬ, *Conv. Liter., 1875-1876.*

Adică adunare de ómenĭ fără un cap, un conducător.

* △
15603 **Popa Stoĭan**
Cu luleaua de cocén.

TEOD. BĂLĂŞEL, *preot, c. Ştefănescĭ, j. Vâlcea.*

Veḑĭ *Rĕchiţele.*

Sĕ ḑice în glumă preoţilor, când béŭ tutun. Ḑicerea se găsesce în urmĕtórele versurĭ:

Popiĭ de la Măgurele
Toţĭ aveaŭ ciubuce şi lulele,
Numaĭ bïet popa Stoĭan
Cu luleaua de cocén,
Câţĭ mergeaŭ la rugăcĭune
Toţĭ luaŭ câte un tăcĭune,
Când eraŭ la gralite
Toţĭ cu lulele gătite,
Când era la aghios
Eşa fumu gros, gros!
Când era la heruvic
Tutun numaĭ era pic,
Când era la axion
Nu se vedea om cu om.

*
15604 **Popă'ĭ cu patru ochĭ.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 108.

Veḑĭ *Ochiŭ.*

Adică învĕţat, cu carte, a tot sciutor, cu judecată.

*
15605 **Cum e popa şi colacul.**

Sem. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Veḑĭ *Sfânt, Turc.*

Adică după om şi cinstea.

* △

15606 **Taïe (tae) popa limba.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165. — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* — T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.* — D. TRIFAN, *înv. c. Cârnu, j. Némţu.* — PATRICĬU & SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

1⁰ Sĕ dice când cine-va spune ce-va care nu erà de spus.
2⁰ Arată că cutare lucru e oprit.
Se dice maĭ ales ca să înfricoşezĭ copiiĭ ca să nu mănânce de dulce (frupt) în posturĭ saŭ Mercurea şi Vinerea.

* △

15607 **Nicĭ popă nu'ĭ maĭ trebue.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *a Preoţi.*

A'l batjocori cum se cade.

* △

15608 **Fecĭor de popă, om cinstit nu e.**

P. GÂRBOVICEANU, *înv. c. Şerbănescĭ, j. Argeş.*

* △

Fecĭor de popă şi om de trébă nu se póte.

C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némţu.*

Poporul crede că toţĭ fecĭoriĭ de popă se aleg rĕĭ.

* △

15609 **Fecĭor de popă.**

D. GEORGESCU, *c. Coşerenĭ, j. Ialomiţa.* — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 17.

Adică fiinţă lacomă.

LEGENDA SOBOLULUĬ

Odată un popă aveà o moșie, care se hotăreà cu moșia altuĭ om. El se certà în tot-dé'una pentru hotar cu acest om. Popa ḑiceà că e hotarul luĭ, ĭar omul ḑiceà că e a luĭ.

In cele din urmă se înțeleg amîndoĭ, ca să mérgă la hotar și să-ĭ strige: «Al cuĭ e hotarul» și al cuĭ va rĕspunde hotarul că e, al aceluĭa să fie. In ajunul ḑileĭ hotărîte popa s'a dus, a făcut o grópă pe hotar, în care a băgat un copil al sĕŭ, ce erà învĕțat maĭ dinainte, că strigând eĭ: «al cuĭ e hotarul» el să respundă: «al popiĭ». Așa s'a făcut și popa a câștigat hotarul. Hotarul a rĕmas al popiĭ, ĭar copilul îndată ce a rĕspuns, s'a făcut sobol. De atuncĭ se ḑice, că sobolul e fecĭor de popă.

PREDOIU GHEORGHE, *c. Schitu-Golescĭ, j. Muscel.*

A se vedé *Albina* (revistă), II, p. 1592.

* △

15610 **Fecĭor de popă, scie carte.**

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

* △

Fecĭor de carte, scie popă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 381. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Vrênd să ĭea în derîdere pre cel care se laudă, pe ne-drept, că scie carte.

* △

15611 **El popă, el preotésă.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Cloșanĭ, j. Mehedințĭ.*

Veḑĭ *a Cântà.*

Despre omul care, întrebat acum despre ceva ne rĕspunde într'un fel, și întrebat mâne rĕspunde într'alt-fel.

* △

15612 **Uĭte popa, nu e popa.**

I. G. VALENTINEANU, p. 20. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 261, *c. Gurarîuluĭ, Ungaria.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Se dice de unul care aci îţĭ spune într'un fel, aci într'altul.

Originea acesteĭ diceri o aflăm într'un joc de cărţĭ fórte cunoscut în popor. Explicaţia dată de D-l Coşbuc în fóia p. toţĭ, I, p. 433, este greşită.

Iacă Neĭca, nu e Neĭca,
Nu e Neĭca, plânge Leĭca.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 284.

15613 * △ **Nu'ĭ nicĭ popă nicĭ preutésă.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Adică nu poţĭ să sciĭ ce este, ce vré, ce gândesce.

15614 * **Alta 'n curul popiĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 2.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 230.

Se dîce când sĕ întîmplă vre uu lucru deosebit, pe negândite, spre supĕrare (GOLESCU).

In lucrările inedite ale luĭ Ion Creangă se găsesce o snóvă privitóre la acéstă dicere, dar care nu se póte publicà.

15615 * △ **Bătut ca curu popiĭ.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

* *Neted şi umflat ca curu popiĭ.*

GR. POĬENARU, *ing. j. Putna.*

Vedĭ *Para.*

Adică plin, gras; mult.

15616 * △ **Popă cu inel**
Şi militar cu cortel.

Sem. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Lucru care nu s'a vĕḑut, care nu póte să fie.

15617 * △ **Popa Manoilă**
Şi ţîrcovnicu Gavrilă.

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Se ḑice, în bataĭe de joc, când veḑĭ pe popa cu ţîrcovnicu luĭ.

15618 * △ **Ḑile de popă.**

Adică ḑile de post.

15619 * △ **Cum te-a vĕḑut mama popă, să dé Dumneḑeŭ să te vĕd şi rĕspopă.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

* *Cum te-a vĕḑut mama popă, sĕ dé Dumneḑeŭ să te vĕd şi dascal.*

D-na LIZDE, *j. Tutova.*

Urare; próstă şi în batjocură.

15620 * **Să te păzescĭ de el ca de popă tuns.**

P. BUDIŞTEANU, *maior, c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Pentru omul rĕŭ.

15621 * △ **Să te feréscă Dumneḑeŭ de popă tuns.**

C. POSSA, *c. Humulescĭ, j. Némţu.*

Căcĭ nu póte fi om de trébă.

15622 * △ **Iĭ merge vestea ca de popă tuns.**

ST. ST. TUŢESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

* △
A i se duce vestea ca de popă tuns.

I. Creangă, *Pov.*, p. 319. — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — *Sem. Buc. Cl. VIII, prin* P. Gârboviceanu, *prof.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

* △
'I s'a dus buhu ca de popă tuns.

I. Bănescu, *prof. j. Roman.* — M. Canian, *public. j. Iaşĭ.*

△
Îĭ merge vorba ca la popa tuns.

Dr. Elie Cristea, *Prov.*, p. 115, *c. Rîşnov, Ungarĭa.*

1⁰ Când merge vestea despre cine-va.
2⁰ Pentru omul rĕutăcĭos. — *J. Vasluĭu.*
Un preot rĕspopit, s'a apucat de tâlhăriĭ şi a ajuns vestit sub numele de *Tunsu.*

* △
15623 A umblà ca fuĭorul popiĭ.

Locotenent Pop, *c. Bĕrlad, j. Tutova.* — G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — I. Dănescu, *prof. c. Roman.*

* △
A umblà fuĭorul popeĭ.

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

1⁰ A umblà de colo-colo, fără astîmpĕr.
2⁰ A umblà fără rost.
3⁰ A umblà zăpăcit.
Se pot dà două explicaţiĭ pentru origina acesteĭ ḑicerĭ, care amîndouĕ s'aŭ născut din acelaş obiceĭu.
La Bobotéză, când umblă popa cu Iordanul, femeile de la ţéră obicĭnuesc a dà popiĭ, pe lângă altă plată, şi un fuĭor, care'ĭ maĭ rĕŭ. Când femeile meliţă cânepa, fuĭorul, care'ĭ maĭ rĕŭ, îl alege de o parte, şi'l aruncă sub pat saŭ aĭurea unde-va. Când bărbatul umblă pe acolo, şi dă de el, întrébă pe femee: «Da de ce aĭ aruncat fuĭorul ăsta aicĭ?» Femeĭa 'ĭ rĕspunde: «Da lasă 'l la cióră, că acela'ĭ fuĭorul popiĭ!» Bărbatul pe urmă îl

ïeà și'l aruncă și el în pod, saŭ aïurea unde-va. Și așa umblă fuïorul acela de icï-colo fără rost, până când îl dă popiï. Acest fuïor se dă popiï din credință că, pe cea lume, se agață de el, cine l'a dat, și ïese din ïad.

La Iordan, când umblă popa cu botezul, se légă la crucea, pe care o ține acesta în mână, câte un fuïor de cânepă saŭ, în lipsă, o jurubiță de tiriplic, și'l pórtă din casă în casă.

Se crede că Hristos, când a scos sufletele din ïad, le a scos cu un fuïor. Adică lumea se apucà de firele fuïoruluï, și el trăgeà în sus.

15624 Pě de-asupra ca fuïorul popiï.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 58.

* △

(Asta e) pe de-asupra ca fuïorul popiï.

A. PANN, I, p. 147. — *Uricar*, XXII, p. 56. — HINȚESCU, p. 7. — B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1925. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 208, c. *Gura Rîuluï, Ungaria.* — C. TRIFAN, *învěțăt. c. Cârnu, j. Némț.* — IULÏU GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — D. EPUREANU, *înv. c. Damian, j. Dolj.*

* △

Ca fuïorul popeï la botez.

P. BUDIȘTEANU, *maïor, j. Ilfov.*

1⁰ Adică piste orînduïélă, maï mult dě cât sě cuvine (GOLESCU).

2⁰ Pentru omul care a răbdat multe și dă ïarășï peste necazurï.

Când umblă preotul la Bobotéză, pentru a sfinți casele, afară de taxa obicïnuită, pe lângă colacï, mere, smochine, cârnațï, etc. maï capětă, de icï-colo, și câte un fuïor de cânepă, saŭ un scul de bumbac, dacă omul nu are cânepă. De aci și ḑicětórea.

* △

15625 A'și găsì popa.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 305. — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.*

* △
A'ĭ fi popă (popa).

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 247, 462, 636, 831, 1413, 1612.—D-na S. NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 62. — I. AL SBIERA, *Pov.*, p. 3. — S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.*, p. 350. — G. ONIȘOR, *prof. c. Dobrověț, j. Vasluiu.*

1⁰ Adică a dà peste om, a'șĭ găsi om vrednic pentru a'ĭ face trébă.
2⁰ A'ĭ face felul, a'l bate.

«Staĭ că eŭ *ți's popă.*» — SBIERA, p. 3.

«Ean ferițĭ într'o parte, *că eŭ îĭ sunt popa.*» — V. ALEXANDRI, p. 467.

«Cu Ivan *șĭ-aŭ găsit popa.*» — I. CREANGĂ, p. 305.

* △
15626 **A fi popa belea.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 834. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică arțăgos, buclucaș, om rĕŭ.

«Breee! aista 'ĭ Néga! *popa belea!*» — V. ALEXANDRI.

*
15627 **'Șĭ-a găsit popa belea.**

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Adică a dat de om rĕŭ, buclucaș.

*
15628 **A cădé popa belea.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

A'ĭ aduce supĕrare.

* △
15629 **Aci e popa.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Aci e aci, a pățit'o, e încolțit.

* △
15630 **Scie carte ca popa.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*

Vedĭ *Copil.*

Adică e învĕțat.

Preoțiĭ fiind ceĭ maĭ învĕțațĭ în sat, aŭ prin acésta o maĭ mare autoritate asupra poporuluĭ, a căruĭ povățuitorĭ și conducĕtorĭ firescĭ sunt în tóte împrejurările viețeĭ.

A se vedé proverbul de la No. 3059.

SNÓVĂ

Ci-că unul se făcuse popă fără să scie a citi. Când a venit la Evanghelie, popa ce să facă? Ca să scape de încurcătură întrebă pe românĭ: «Omenĭ bunĭ, scițĭ ce ḑice la Evanghelia de astă-ḑĭ?» Ómeniĭ rĕspund că nu sciŭ. — Apoĭ dacă nu scițĭ nu vĕ maĭ spun, rĕspunse popa. Omeniĭ s'aŭ mirat dar aŭ tăcut.

Pentru Duminica viitóre, eĭ s'aŭ sfătuit că, dacă popa îĭ va întrebà ĭar așa, eĭ să rĕspundă că sciŭ.

Când e venit la Evanghelie, popa a întrebat ĭar: «Ómenĭ bunĭ, scițĭ ce vine la Evanghelia de astă-ḑĭ? — Scim, scim, rĕspunseră ómeniĭ. — Apoĭ dacă scițĭ, ce să maĭ spun, rĕspunse popa.

Pentru a treia Duminică ómeniĭ sĕ sfătuiră ca uniĭ să ḑică că scie, ĭar alțiĭ că nu sciŭ, ca să'l înfunde pe popă. Dar popa auḑindu-ĭ le ḑise: «Ceĭ carĭ sciŭ să spună la ceĭ carĭ nu sciŭ; și închise cartea.

Ómeniĭ în urmă aŭ dat jalbă la Vlădică, că popa lor nu scie carte. Vlădica venind în sat, și fiind de față la liturghie, l'a pus să citéscă Evanghelia.

Popa atuncĭ a început: Făcut-am în ḑilele mele treĭ sute de oĭ din care da-voiŭ două pré sfințieĭ tale și mie una. Tot asemenea a pomenit de boĭ, vacĭ, caĭ, etc. Pré sfântul încântat ḑise la urmă ómenilor: «Cum ațĭ îndrăsnit voĭ să cârtițĭ împotriva preotuluĭ? Ce carte voițĭ să scie maĭ mult de cât atâta?» Ómeniĭ tăcură și popa a rĕmas bun.

15631 *△ A călcà a popă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 86. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 460. — FR. DAMÉ, I, p. 180. — TR. TEREBENȚ, c. *Bcĭuș, comit. Arad, Ungaria.* — A. MIHĂILESCU, *înv. c. Bușteni, j. Prahova.*

Vezĭ *Popesce.*

1⁰ Despre omul cu aspirațiunĭ superĭóre, adevĕrate orĭ pretinse.

2⁰ Ișĭ dă aer de om cu carte.

3⁰ Nu sĕ pórtă cinstit, ci umblă cu mila, cu sfănțuĭéla.

SNÓVĂ

Maĭ mulțĭ flăcăĭ s'aŭ dus odată la Vlădica de la Diĭ ca să'ĭ facă preoțĭ. Ba cu parale, ba cu făgăduĭelĭ îșĭ vĕḑură visul cu ochiĭ. Unul care rĕmăsese maĭ în urmă, se apropie, și rógă atuncĭ pe Vlădică ca să 'ĭ popéscă măgarul: «Scie carte», întrébă Vlădică. «Nu scie, Pré Sfinte, dar *calcă popesce.*» Și măgarul fu popit.

15632 * △ **Calcă a popă orĭ a preutésă?**

Catriniŭ, *elev. Sc. Norm., c. Rădiŭ, j. Fălciŭ.*

Ce o să fie de capu luĭ? nu sĕ pré vede.

15633 * △ **Nu calcă a popă.**

Dr. Elie Cristea, *Prov.*, p. 167, *c. Gura Rîuluĭ, Ungarĭa.* — I. Bănescu, *prof. j. Roman.* — A. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Nu dă semne de om de trébă, nu se arată bine.

15634 △ **Cântă dracu în casa popiĭ.**

Dr. Elie Cristea, *Prov.*, p. 34, *c. Codlea, Ungarĭa.*

Când e muĭerea omuluĭ rea.

15635 * △ **Câţĭ popĭ în raĭŭ.**

B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 2037. — Dr. Elie Cristea, *Prov.* p. 38, *c. Ida Mare, Ungaria.*

Adică nicĭ unul.

Câţĭ popĭ în raĭŭ
Atâţĭa zloţĭ să aĭ.

Dr. Cristea.

Câţĭ popĭ în raĭu atâţĭ vermĭ rĕmână în bubă, etc. — *In Descântece.*

SNÓVĂ

Un popă, când fu să móră, reaminti preoteseĭ sale ce bine a trăit cu dînsa, şi o rugă să 'ĭ rĕmână credinciósă, şi după ce va muri, şi dînsa să caute să 'l întîlnéscă în cer, şi să trăiéscă acolo împreună, într'o iubire fără sfîrşit. Preotésa jură şi dupe câte-va césurĭ móre popa.

Preotésa abĭa maĭ trăesce vro doĭ anĭ, şi cu mare mulţumirĭ îşĭ dă sufletul, bucurósă că va regăsi pe bărbatul sĕŭ cel ĭubit.

Ajungênd în raĭŭ se pune ea să caute de preot. Treĭ ḑile, fără să iea nicĭ o odihnă, cutreeră tot raiul fără să pótă dà de urmile popiĭ. Ne maĭ putênd de ostenélă, se duce la S-tu Petru, şi 'l întrébă de bărbatul sĕŭ: «*Popă în raĭŭ de când e lumea nu s'a pomenit,* rĕspunde Sf. Petre, caută 'l în ĭad, că acolo trebue să se afle, fără doar şi póte.» Să pornesce preotésa spre ĭad şi, după multă căutare, îl zăresce într'o baltă mocirlósă, afundat în noroiŭ, de abĭa i se zăria capul.

Incepe bĭata femee să se vaete şi să se bocéscă: «Vaĭ şi amar de tine, popo, rĕŭ aĭ maĭ ajuns. — Nu maĭ plânge, ḑice popa. Eŭ am mare noroc, căcĭ sub mine e părintele protopop şi sub el sĕ odihnesce pré sfîntul episcop.»

✻ △

15636 **I-a eşit un popă înainte.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 126. — *Rom. Glumeț*, I, p. 9.

✻ △

'I-a eşit popă în cale.

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Veḑĭ *Călugăr.*

Sĕ ḑice unuĭa când îĭ merge rĕŭ într'o afacere.

Acest eres este vechĭu la noĭ căcĭ este raportat şi de Mitropolitul Iacov: «*De 'ĭ va eşi înainte preot*, nu 'ĭ va merge bine... ĭară dĕ 'ĭ va eşi înainte Țigan, saŭ Turc, saŭ Jidov, orĭ care din fĭarele cele sĕlbatice, eĭ atuncea cred că le va merge bine, şi 'şĭ va face calea cu norocire.»

Intîlnim acest eres şi la Italienĭ.

«Brece! c'anapoda lucru; se vede că aḑĭ deminéță *mĭ-a ĭeşit înainte vr'un popă* saŭ dracu scie ce.» — I. Creangă.

15637 **Ca paraoa 'n punga popiĭ.**

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 140.

Adica ce vré face cu el.

✻ △

15638 **Cum nu's eŭ popă.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Pentru a afirma că un lucru nu e adevĕrat.

Nu e cinstit *cum nu's eŭ popă.*»

✻ △

15639 **A umblà teleleu popiĭ.**

Dumbravă, *Sc. Norm. Bl. e Schinenĭ, j. Tutova.*

Veḑĭ *Tanase.*

Adică fără nicĭ un rost.

✻ △

15640 **A face ca popa.**

G. Poboran, *inst. j. Olt.*

A trage la stânga, a furà, a oprì ce-va de o parte.

* △

15641 **Plătesce ca popa.**

G. Coşbuc, *Fóia p. toţĭ*, I, p. 433. — I. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — N. Bărbulescu, *înv. c. Sudiţĭ, j. Ilfov.* — D. Epureanu, *înv. c. Damian, j. Dolj.* — St. St. Tuţescu, *înv. c. Catanele, j. Dolj.* — G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — C. Teofănescu, *înv. c. Bicaz, j. Nemţu.*

Plătesce ca popa, tocma pe tocma.

A. Pann, II, p. 72. — Hinţescu, p. 150.

1⁰ Plătesce fără doar şi póte, numaĭ de cât, orĭ cât ar căutà să scape.

2⁰ Rare-orĭ: sĕ dice, într'un mod ironic, de ceĭ carĭ nu'şĭ plătesc dările; popa fiind învĕţat să priméscă, ĭar nicĭ decum să dé. — *Ilfov & Comitat Arad.*

*

15642 **Plătesce ca curu popiĭ.**

Vedĭ *Para.*

Acelaş înţeles ca la No. 15641 § 1.
Din amestecul dicerile de la No. 12467 şi 15641.

* △

15643 **Iĭ şade popa la cap.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu Banat.*

Adică a murit.

15644 **'I-a dis popa la cap.**

A. Pann, II, p. 159.

* △

'I-a dis popa după cap.

T. Bălăşel, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

* △
'I-a dis popa cu cadelnița la cap.

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedințĭ.*

Adică a murit.

* △
15645 **Curînd îĭ va cântà popa.**

A. PANN. II, p. 84. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 87, *c. Agnita, Ungaria.*

* △
Are să 'ĭ cânte popa.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Avramescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Aghĭos.*

Adică nu maĭ are mult să trăĭéscă.

* △
15646 **A dà (lăsà) ortu popiĭ.**

B. P. HĂȘDĔŬ, *Cuvint.* I, p. 390. — A. DE CIHAC, II, p. 230. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 286; *Rev. Ist.*, I, p. 227; *Pov. Unch.*, p. 106, 113. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 74; *Rĕur.*, p. 265. — S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 220. — M. PĂSCULESCU, *Intîl.*, p. 9. — E. I. PATRICĬU & G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.* — FR. DAMÉ, III, p. 162. — EM. POPESCU, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărgineni, j. Ialomița.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — A. POPESCU, *înv. c. Cernica, j. Ilfov.* — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 3, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △
Cât p'aci să dé ortul popeĭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II; p. 145. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Vedĭ *Mangăr, Papuc.*

Adică a muri.

Ortul, monedă veche, valora cam ḑece parale, şi era plata' obicînuită pentru înmormîntare. Câte ḑece banĭ sĕ daŭ şi astă-ḑĭ pentru a se scrie un nume în pomelnic.

«Maĭ trecù ce trecù şi amîndoĭ bĕtrâniĭ *dară ortul popiĭ* remâind în urma lor casa tócă, şi o sărăcie lucie.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 286.

* △

15647 A dà pĭelea popiĭ.

S. FL. MARIAN, *Inmorm*, p. 361, 362, 364. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 3. *c. Codlea, Ungarĭa.* — S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 115. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

* △

A da pelea popeĭ.

LAMBRIOR, *Conv. Liter., IX.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △

A 'şĭ da pelea popiĭ.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 101, 738, 1124. — C. FLĂMÊND, *c. Borgo-Suseni, comit. Bistriţa-Năsĕud, Transilvanĭa.*

A fi pe mórte, a muri.

«Intorcêndu-se glóta la casa mortuluĭ, eĭ fac comăndarea, ospĕtând pe toţĭ ceĭ ce aŭ fost la îngropare...

Din vechime acea comăndare se face în chipul umĕtor: De cu sară, când a doua ḑi are a se înmormânta rĕposatul, vine preotul şi se aduce una saŭ maĭ multe oĭ şi berbecĭ, maĭ cu samă negri; se face o grópă, şi întorcêndu-sĕ vitele către apus, rĕsărite fiind acum stelele, le lipesce luminărĭ de ceară prin córne; le citesce o rugăciune şi apoĭ venind rĕnduiţiĭ le tae, punênd se curgă sângele în grópa făcută înadins pentru acésta, numită «*ară*». Preotuluĭ se dă capul şi pielea, de unde a rĕmas proverbul «*că a dat pĭelea popiĭ*» adică a murit, ear cărnurile se fac bucate şi se ospĕtéză petrecătoriĭ, cărora li se împart câte un colac şi o lumînare. La masă punêndu-se şi dându-li-se câte o cupă de vin, luând, varsă puţin pe pămînt, ḑicênd «uşóră să fie ţĕrîna rĕposatuluĭ.» SĔULESCU. — T. T. BURADA. Datinele poporuluĭ Român.

A se vedé LAMBRIOR, *Convorbirĭ Literare, IX* şi S. FL. MARION, *Inmormîntarea la Românĭ*, p. 361 şi urmĕtórele.

De alt-fel acest obiceĭu ne vine de la Romanĭ, la carĭ

se dedeà sacrificatoruluï, numit *popa*, pelea dobitoculuï jertfit, drept plată pentru serviciul pe care 'l făceà.

15648 * △ **A intrat în punga popiï.**

IUL. VULCĂNESCU, *elev Sc. Norm. c. Pelescï, j. Dolj.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulți, j. Covurluïu.*

△ *L'a băgat popa 'n pungă.*

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 19 & 127, c. *Codlea, Ungaria.*

△ *In punga (sacul) popiï.*

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 120, c. *Gura Rîuluï, Ungaria.*

Adică a murit.

15649 **N'o să te facï popă.**

IONNESCU-GION, *Ist. Buc.*, p. 168.

Se ḑice celuï care ni se pare ca pré învață mult, pré iï place să tot citéscă.

«Ce atâta citanie că *n'o să te facï popă.*»

15650 * **Par' că 'ï popă.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* *Par' că 'ï popa din sat.*

GR. POÏENARU, *ing. j. Buzĕŭ.*

1⁰ Scie carte mult.
2⁰ E om deștept.

15651 * △ **Par' că aï fost popă.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulți, j. Covurluïu.*

1⁰ Sĕ dice când scoţĭ bine o trébă la capĕt.
2⁰ Când ghicescĭ ce-va.

15652 *△ **Aĭ să te facĭ popă.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, j Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15651.

POPESC

15653 * **Somn popesc.**

I. CREANGA, *Pov.*, p. 303.

Adică somn adînc.

«Apoĭ se culcă cu capul pe dînşiĭ şi, ne maĭ fiind supĕrat de nimene, trage Ivan *un somn de cele popescĭ*». — I. CREANGĂ.

POPESCE

15654 *△ **A călcà popesce.**

EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ-Marginenĭ, j. Ialomiţa.* — T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Ştefănescĭ, j. Vâlcea.*

Vedĭ *Popă.*

Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 15631.
Inţelesul al treilea: a face un dar pentru a obţine ce doresce, este cel maĭ obicĭnuit.
A se vedé snóva de la No. 15631.

15655 **Carte nu scie dar calcă popesce.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 460. — A. PANN, III, p. 28. — HINŢESCU, p. 28.

Vedĭ *Popă.*

Adică scie a face un dar pentru a obţine ceea ce doresce.

A POPI

15656 * **A popi.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș.*, p. 207.

Vedĭ *a Miruì.*

Adică a bate.

«*Popesce* 'l, nașule».

POPISTAȘ

Vedĭ *Papistaș.*

POST

15657 **In zadar numaĭ cu postul raĭul veĭ nădĕjduì.**

A. PANN, I, p. 142.

Trebue ca și faptele tale să fie creștinescĭ.

15658 * △ **Post fără pomană și lumină fără oloĭu.**

V. SALA, *dasc., c. Vașcoĭu-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Douĕ lucrurĭ carĭ nu sĕ pot. Ne învață să dăm celor săracĭ.

15659 * △ **Rugăciunea bețivuluĭ, postul morbosuluĭ nu mult ajunge.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cele carĭ nu ne sunt de folos.

15660 **Marte din post nu lipsesce.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 173.

A se adaogà la No. 182.

15661 * △ A mâncà Joia post şi Vinerea carne.

N. PETRESCU, *ing. c. Cormarnic, j. Prahova.*

Vedĭ *Prost.*

A face lucrurile pe dos, a fi prost.

15662 * △ Cine n'are ce mâncà scie când e post.

V. SALA, *dasc., c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *a Postì, Sărac.*

Postesce de nevoe şi maĭ în tot-dé-una.

15663 * △ Cât postu Pascilor.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Adică mare, lung.

15664 * △ Par' că 'ĭ de post.

G. POBORAN, *inst., j. Olt.*

Pentru o mâncare fără nicĭ un gust.

A POSTI

Vedĭ *a se Grijì, Nevoĭaş, Prost.*

15665 * △ Postesce robul luĭ Dumnedeŭ că n'are ce mâncà.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 55. — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 610. — C. NEGRUZZI, I, p. 249. — I. G. VALENTINEANU, p. 47. — S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 58, 136. — G. POBORAN, *inst., j. Olt.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

*Postesce robul luĭ Dumnedeŭ daca nu gă-
sesce tot mereŭ.*

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 50; I, p. 129.

Vedĭ *a Ajunà.*

1⁰ Rabdă, postesce de nevoe, ne-avênd ce mâncà.
2⁰ Sĕ dice pentru ceĭ ce, dĕ nevoĭe, nu pot face nicĭ un rĕŭ (GOLESCU).

Assez jeûne qui pauvrement vit.

Prov. Franc.

15666 △ Postesce Lunile.

S. FL. MARIAN, *Nasc.*, p. 4.

Pentru ceĭ carĭ, ne avênd ce mâncà, postesc de nevoe, saŭ că nu aŭ de dulce.

«E o credință veche și fórte lățită la Românii din Bucovina, că cel ce se apucă să postéscă Lunĭa, aceluĭa în multe privințe ĭĭ merge bine. Așa nevestele carĭ n'aŭ copiĭ și doresc să aibă, dacă postesc două-spre-dece Lunĭ după o laltă, cred că vor nasce copiĭ. Asemenea mulțĭ și dintr'aceĭa carĭ capĕtă durerĭ crîncene de ochĭ, că maĭ nu pot vedé nimica, încă se apucă a postì maĭ multe Lunĭ, uniĭ chĭar și tótă vĭéța. Alțiĭ ĭarăşĭ se prind a postì Lunĭa, din causă că li se bolnăvesc și pĭer vitele. Maĭ pe scurt, fie-care pentru ce voesce și pentru ce'l dóre inima, și dic că de când s'aŭ apucat a postì Lunĭa, de atuncĭ și-aŭ ajuns scopu dorit. E de însemnat și aceea, că ceĭ ce s'aŭ apucat să postéscă tótă vĭéța lor, postesc chĭar și 'n Lunĭa Pas-cilor, ĭară ceĭa-l-alțĭ, carĭ se prind a posti numaĭ un numĕr anumit de Lunĭ, nu mănâncă de fel până în diua urmĕtóre. Și dacă, fiind a-pucat, se 'nfruptă în vre-una din aceste dile, atuncĭ, spun eĭ că nu li se arată, adică le merge rĕŭ. De aceea fie-care apucat observă cea maĭ mare strictețĕ în postirea acestor dile. De-aicĭ apoĭ, de la acéstă datină străveche, s'a născut dicala *postesce Lunile,* și se aplică maĭ cu sémă acelora, ce orĭ că nu aŭ sĕrmaniĭ de multe orĭ nimica ce mânca și postesc de nevoe, orĭ că nu aŭ de frupt saŭ, în limbagĭul Transilvănenilor, de dulce.» — S. FL. MARIAN, *Nascere, p. 3.*

POTCĂ

15667 ⁂ △ Potcă.

AVR. CORCEA, *paroh.*, c. *Coș-teĭu, Banat.*

1⁰ Unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.
2⁰ Saŭ *om potcaş*, saŭ *potcaş de om*, acela care *potcăesce*, adică afirmă că cine-va a căutat să'ĭ facă vre-un rĕŭ, fără ca lucrul să fie adevĕrat.

PRAZNIC

Vedĭ *Ceas, Harnic, Obraznic.*

15668 * △ **Se grămădesce ca baba la praznic.**

M. LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Babă, Raĭu, Vadană.*

Acelaş înţeles ca la No. 2713.

PREFT

Vedĭ *Preot.*

PREÓT

Vedĭ *Nevoĭe.*

15669 * △ **Unul ĭubesce pe preut, altul pe preutésă.**

V. A. FORESCU, *c. Broscenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Popă.*

Acelaş înţeles ca la No. 15557.

15670 **Prevtu za miza lucra.** [1]

DR. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Fie-care trebue să trăĭéscă din meseria luĭ.

Ubi missa, ibi mensa. [2]

Prov. Lat.

---

[1] Preotul pentru masă lucréză.
[2] Unde e altarul, acolo masa.

Il prete, dove canta mangia[1]).

Prov. Ital.

*

15671 **Preftul ṽine din Poli, prêftésa mulusésce.**[2])

I. COYAN, *prof. c. Armincĭu, Epir.*

*

Preftul din Poli, preftésa spune.[3])

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Când unul vorbesce, despre lucrurĭ pe care nu le cunósce, altuĭa care le scie maĭ bine de cât dînsul.

*

15672 **Di vr'un s-nu ş'arîdă omlu, câ ṽine óra şi u pate; maşi di preftu si póte si ş-arîdă.**[4])

G. ZUCA, *stud. c. Cusina, Albania.*

Căcĭ orĭ-ce ţi sĕ póte întîmplà, dar preot, fără voĭea ta, nu poţĭ fi.

*

15673 **Vaĭ da çinçĭlĭ a preftluĭ.**[5])

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Vedĭ *Popă.*

1⁰ Pentru omul slab la trup, prăpădit de bóle.
2⁰ O să móră în curînd.
Cincĭ pĭaştriĭ este plata ce se dă popiĭ pentru o înmormîntare.

*

15674 **Tricu ca preftul cu cruçea.**[6])

D. DAN, *stud. c. Molovişte, Macedonĭa.*

Adică repede.

---

[1]) Preotul de unde cântă mănâncă.
[2]) Preotul vine din Constantinopole, preotésa povestesce.
[3]) Preotul din Constantinopole, preotésa spune.
[4]) De vre unul să nu rîdă omul, că vine ceasul şi o pate (şi el); dar de preot póte să'şĭ rîdă.
[5]) Va da cele cincĭ (pĭastre) preotuluĭ!
[6]) Trecu ca preotul cu crucea.

15675 **Preftul preftu macă astali, un-alantu vaĭ arîdă.**[1])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*, p. 173.

Ca şi auguriĭ la Roma.

*

15676 **Te astălie preftu i lepure 'n cale? tórnă-te, că nu va ţî ş-ducă ambar.**[2])

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Aceeaşĭ credinţă o găsim la Românĭ.

*

15677 **Gĭócă preftul di bileaĕ.**[3])

ILIE GHICU, *prof. c. Armincĭu, Epir.*

Când eştĭ silit să facĭ óre-ce.

PRÊFTÉSĂ

Vedĭ *Preot.*

PREOTÉSĂ

Vedĭ *Popă.*

△

15678 **Unuĭa 'ĭ place preutésa, altuĭa fata popiĭ.**

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 269, *c. Codlea, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 15557.

* △

15679 **E maĭ bună câte odată *guriţa* preuteseĭ de cât a împĕrăteseĭ.**

V. FORESCU, *c. Panacĭ, j. Sucĭava.*

---

1) Preotul preot daca întîlnesce, unu la ăla-l-alt va rîde.

2) Iţĭ ĭese în drum un preot saŭ un ĭepure, întórce-te, că nu'ţĭ va merge bine.

3) Jócă preotul de nevoe.

Maĭ multe darurĭ găsescĭ, adese-orĭ, la femeile din popor, de cât la cele de viţă maĭ alésă.
A se vedé snóva Aromânéscă de la No. 2230.

*
15680 **Prostul mameĭ preoteseĭ.**

D-na Z. Juvara, *c. Bĕrlad, j. Tutova.*

Sĕ dice pentru ceĭ proştĭ. Vedĭ *Şezătórea,* I, p. 88.

15681 **A nu călcà a preutésă.**

D-na Sof. Nădejde, *Nuv.,* p. 46.

Vedĭ *Popă.*

A nu avé purtare bună.

«Eŭ de mult vĕd că ea *nu calcă a preutésa,* şi că eştĭ pré rece. Ce vreĭ, tinereţe nu's?» — S. Nădejde.

A PREOŢI

* △
15682 **A preoţi pre cine-va.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Popă.*

A'ĭ da o batjocură sdravĕnă.

PRESCURĂ

* △
15683 **Maĭ multe gurĭ**
De cât prescurĭ.

Andreĭ Marinescu, *înv. c. Humele, j. Argeş.* — D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

* △
Maĭ multe gure
De cât prescure.

C. Bally, *c. Cârlomănescĭ, j. Tutova.*

Când sunt ómenĭ mulţĭ şi mâncare cam puţină.

15684 * △ **Nicĭ de prescurĭ nu'ĭ bună.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluiu.*

A îmbĕtrânit de tot.
Numaĭ femeĭlor ĭertate de pĕcate, adică bĕtrâne, le e permis să facă prescurĭ pentru biserică.

PREUT

Vedĭ *Preot.*

PREUTÉSĂ

Vedĭ *Popă, Preotésă.*

PREVT

Vedĭ *Preot.*

PROFET

15685 △ **Nimene nu'ĭ profet în patria sa.**

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 164, *c. Topiliţa-Română, Ungaria.*

Vedĭ *Prooroc.*

Acelaş înţeles ca la No. 15686.

PROOROC

Vedĭ *Saul.*

15686 **Prooroc în ţéra luĭ cinste n'are nicĭ dĕ cum.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 61.

*

Nicĭ un prooroc nu'ĭ cinstit în ţéra sa.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

*
Nimenĭ nu'ĭ prooroc în satul sĕŭ.

GR. POÏENARU, *ing. j. Buzĕŭ.*

Nicĭ un prooroc în țéra luĭ.

I. G. VALENTINIANU, p. 10.

*
Nimenĭ nu e prooroc în țéra luĭ.

A. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeș, j. Argeș.*

Vedĭ *Profet.*

Adică cel învĕțat, dĕ streinĭ sĕ cunósce şî sĕ cinstesce, ïar în țéra luĭ sĕ ne-cinstesce (GOLESCU).

Nu e proroculuĭ fără cinste numaĭ în moşia luĭ şi în rudă şi în casa luĭ.

Evang. Coresi, MARC, VI, 4.

Prorocul întru a luĭ moşie cinste n'are.

Evang. British Museum.

Nul n'est prophète en son pays.

Prov. Franc.

15687 * △ **Nicĭ un prooroc nu'ĭ fericit în țéra sa.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

Acelaş înțeles ca la No. 15686.

15688 **Nicĭ un prooroc priimit în țéra luĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 48.

Adică nicĭ un patriot bun, nicĭ un învĕțat, nicĭ un om bun (GOLESCU).

Nece ûm proroc priimit ïaste în moşiea luĭ.

Evang. British Museum.

15689 **Fă-mĕ prooroc,**
Să te fac cu noroc.

IORD. GOLESCU, II, *Mss.*, p. 73. — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 380.

Fă-mĕ, de poţĭ, prooroc
Ca să te fac cu noroc.

A. PANN, II, p. 110.

Fă-mĕ, de poţĭ, proroc
Ca să te fac cu noroc.

HINŢESCU, p. 154.

1⁰ Nu sĕ scie de unde'ĭ vine omuluĭ norocul.
2⁰ Omul nu póte cunósce viitorul; maĭ ales când e vorbă de o căsătorie.
3⁰ Arată puterea piste fire (GOLESCU).

15690 **Fă-mĕ, Dómne, prooroc, să te fac împĕrat.**

BARONZI, p. 49.

Fă-mĕ, Dómne, proroc, să te fac împĕrat.

HINŢESCU, p. 154.

1⁰ Nu sĕ scie de unde'ĭ vine omuluĭ norocul.
2⁰ Arată puterea peste fire.

15691 * **Fă-mĕ, Dómne, prooroc, să te fac năsdrăvan.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 15690.

15692 * △ **Fă-mĕ prooroc, să te fac bogat.**

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △

Fă-mĕ, Dómne, prooroc, să te fac bogat.

V. A. Forescu, c. *Stănişóra*, j. *Sucïava*.

Acelaş înţeles ca la No. 15691.

*

15693 **Câţĭ proorocĭ după Hristos,**
Toţĭ remân mincinoşĭ.

D-na Z. Juvara, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova*. — A. Petrescu, c. *Curtea-de-Argeş*, j. *Argeş*.

*

Toţĭ proorociĭ după Hristos sunt mincĭunoşĭ.

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ*, j. *Sucïava*.

Sĕ ḑice, în derîdere, celor carĭ proorocesc ce trebue să se întîmple, fără ca să o nimeréscă.

* △

15694 **Să dé Dumneḑeŭ să rĕmân prooroc mincinos.**

E. I. Patricïu, *înv. c. Smulţĭ*, j. *Covurluïu*.

Măcar de nu s'ar împlini ce spun, ce prevĕd eŭ.

A PROROCÌ

15695 **Ḑupă ce s'a întîmplat ce-va, atuncĭa fiece babă póte proroci.**

Dim. Ţîchindeal, p. 309, *apud* B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 2668.

Trebuïà sĕ o spuĭ înainte. Se ḑice celor carĭ se laudă că aŭ sciut că aşa se va întêmplà, aşa va eşi cutare lucru.

PROTOPOP

* △

15696 **Tae lemne ca la protopop (potropop).**

G. I. Tomescu, *înv. c. Broscarĭ*, j. *Mehedinţĭ*.

Se ḑice când se taïe lemne cu o secure stricată.

Maĭ nainte vreme, era obiceĭul ca ceĭ carĭ se căsătorĭaŭ, se duceaŭ la protopop spre a le dà voïe. Eraŭ puşĭ acolo să ḑică câte-va rugăcĭunĭ, şi, dacă nu sciaŭ, li se dà o secure fórte stricată, ca să tae lemne multe. Bine înţeles că erà o greutate pentru ceĭ puşĭ la o aşa trébă, şi ast-fel lucrul a rĕmas de poveste.

15697 **Date-aşĭ protopopuluĭ de glóbă!**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 156.

Vine de la obiceĭul arĕtat la No. 15696.

PSALTIRE

Veḑĭ *Pisaltire.*

RAĬU

Veḑĭ *Adevĕr, Aur, Babă, Bătaĭe, Dar, Fată, Femeĭe, Frică, Milostenie, Pomană, Post, Răbdare, Suflet, Ţigan.*

Raĭul e o grădină frumósă, aşeḑată în cer. Acolo mănâncă şi béŭ, ceĭ morţĭ, după cum li s'a dat de pomană.

A se vedé *Şezătórea,* II, p. 157.

SNÓVĂ

«Ci-că un Jidan îl scăpase în raĭu şi Sfântu Petru nu'l puteà da afară de el. Atuncĭ Sfântu Petru, ce'ĭ veni în gând? Puse la pórta raĭuluĭ, afară, pe unul care să bată într'o tobă. Jidanul când auḑi toba, şi creḑênd că sĕ vinde ce-va la mezat, sĕ duse la Sfântu Petru şi cerù voïe să ĭésă afară. Sfântul îl întrebă, pentru ce? — Aicĭ e ghişeft! rĕspunse el, eşind repede pe póртă. Sfântul numaĭ de cât încuie pórta şi scăpă raĭul de Jidan.»

Veḑĭ aceeaşĭ snóvă în anecdotele luĭ Speranţă.

* △

15698 **Mult e până în raĭu, dar până 'n ĭad e numaĭ un gard, ş'ăla 'ĭ tot spart.**

Dim. Ivan, *c. Apoldul Mare, comit. Sibiŭ, Ungaria.*

Haĭ, haĭ, haĭ!
Pân la raĭu.
Că pân la ĭad
E num' un gard,
Ș-acela'ĭ spart.

S. Fl. Marian, *Inmorm.*, p. 549.

* △
Haĭ, haĭ!
Cât ĭĭ pân la raĭu.
Dar până la ĭad
Iĭ numaĭ un gard,
Și ala ĭĭ spart.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*

Se întrebuințéză ḑicerea acésta, când cine-va oftéză.
Ea arată că calea bineluĭ și a dreptățeĭ e grea, obositóre, lungă prin stăruință, pe când calea pěcatuluĭ e aprópe, ușóră, ne-aflându-se pe ea pĭedicĭ grele.

* △
15699 Cu cheĭ de aur și de argint se deschid porțile raĭuluĭ.

Gr. Poĭenaru, *ing. j. Putna.*

* △
Cu cheĭ de aur și de argint deschiḑĭ porțile raĭuluĭ.

T. Varlam, *înv. Dobrogea.*

Cu cheĭa de aur se deschide porțile raĭuluĭ.

D-na E. B. Mawr., p. 8.

Veḑĭ *Aur, Cheĭe, Sfântu Petre.*

Acelaș înțeles ca la No. 6862.

Auro quæque janua panditur.[1])

Prov. Lat.

[1]) Aurul deschide orĭ-ce ușă.

La clef d'or ouvre toutes les portes.

Prov. Franc.

L'oro apre tutte le porte, fuor che quella del Paradiso. [1])

Prov. Tosc.

Gold geht durch alle Thüren ausser der Himmelsthür. [2])

Prov. Germ.

A golden Key opens any Gate but that of Heaven. [3])

Prov. Engl.

Guld Nögle lukker alle Döre op uden Himlens. [4])

Prov. Danez.

15700 * △ **Nicĭ la raĭu nu'ĭ bine singur.**

Gr. Poĭenaru, *ing. j. Putna.*

1⁰ Adică fără nevéstă saŭ fără bărbat.
2⁰ Pentru ceĭ carĭ urĕsc singurătatea.

15701 **Unde omul sĕ mulţumesce, acolo raĭul luĭ ş'îl găsesce.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 151.

Se apropie de ḑicerea de la No. 13876.

15702 * **Raĭul după vĭéţă rea.**

M. Aronovicĭ, *tipogr. Iaşĭ.*

Raĭul este pentru ceĭ carĭ aŭ fost nenorocițĭ în acéstă lume.

La croix est l'échelle des cieux.

Prov. Franc.

---

[1]) Aurul deschide orĭ-ce uşă, în afară de cele (uşile) raĭuluĭ.
[2]) Aurul trece prin orĭ-ce uşă, în afară de uşa ceruluĭ.
[3]) O cheĭe de aur deschide orĭ-ce uşe în afară de uşa ceruluĭ.
[4]) Cheia de aur deschide tóte uşile afară de uşa ceruluĭ.

La strada del paradiso xe streta. [1])

Prov. Venit.

Der Weg zum Himmel führt durch Kreuzdorn. [2])

Prov. Germ.

* △
15703 **A se îndesà ca baba la raïu.**

GR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluïu.*

*
A se vîrî ca baba în raïu.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Vedï *Babă, Popă, Vadană.*

Acelaş înţeles ca la No. 2713.

* △
15704 **La puntea raïuluï.**

S. FL. MARIAN, *Inmorm.*, p. 454. — *Şezăt.*, II, p. 74. — M. LUPESCU, *înv. c. Brosceni, j. Suciava.* — D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Adică nicï odată. Se ḑice maï ales pentru banï împrumutaţï, arĕtându-se că nu'ï veï maï vedé. Acelaş înţeles ca: *la S-tu Aşteptă, Joï după Pascï, Joï după apoï, la Pascele caluluï*, etc.

«Iï vedeà baniï tĕï *la puntea raïuluï*».

Româniï cred că, după ce mor, sufletul lor, trece prin fel de fel de încercărï, înainte de a ajunge la raïu. In cele din urmă trebue să trécă pe o punte, aşeḑată de asupra unuï rîŭ, plin de rĕşină şi smólă aprinse, unde cad toţï ceï carï aŭ lucrat fapte rele. Ceï bunï aŭ puntea lată, ceï rĕï aŭ o punte îngustă ca o sîmcea de cuţit.
A se vedé *Şezătórea*, II, p. 158.

---

[1]) Drumul raïuluï e strîmb.
[2]) Drumul spre raïu duce prin cruce de spinï.

* △
15705 **N'o ducĭ în raĭu.**

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova*.

Iţĭ voíu rĕsplătì până nu veĭ murì.

Vous ne l'emporterez pas en paradis.

Prov. Franc.

*
15706 **Nicĭ în raĭu.**

P. ISPIRESBU, *Leg.*, p. 46.

Nicăerĭ, orĭ unde veĭ fugì, te veĭ ascunde.

«*Nicĭ în raĭu* nu scapĭ de mine.»

* △
15707 **S'a (o) dus la raĭu.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ*, *j. Covurluĭu*.

* △
S'a (o) dus la raĭu cu cerga 'n cap.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova*. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ*, *j. Covurluĭu*. — M. CANIAN, *public. j. Iaşĭ*.

1⁰ A făcut un lucru prostesce.
2⁰ Se ḑice despre un lucru ce s'a nimicit. Adică n'aĭ să'ĭ maĭ daĭ de urmă. — *J. Covurluĭu*.

15708 **A'ĭ cere să atingă raĭul cu degetul.**

GR. JIPESCU, *Rĕur. Orăş*, p. 124.

A'ĭ cere să facă un lucru peste putinţă a se face.

«V'aţĭ încredinţat dară că mĭ-aţĭ cerut *s'ating raĭu cu degitu*, şi că trebuĭà să fiţĭ fórte mulţumit c'am făcut şi atâta.» — GR. JIPESCU.

* △
15709 **A trăi ca în sîn de raĭu.**

A. PANN, III, p. 38; II, p. 69, 152; *Fab.*, II, p. 28 — HINŢESCU, p. 190. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 182. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* △
A trăì ca 'n raïu.

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 106. — D-na E. Sevastos, *Nuv.*, p. 5. — D-na Z. Juvara, *c. Fedescï, j. Tutova.*

Adică bine, fericit.

«El dise și părinților luï să mérgă cu dînsul, *să trăéscă ca în raiu.*» — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 106.

«Aidem, nevéstă, a-casă, și *sa trăim ca în sîn de raiu;* acum pricep eŭ ce odor de femee am dobândit.» — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 182.

*
15710 Ca un raïu.

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 314 & 359.

*
Ca un picïor de raïu.

Asemenea raïuluï.

Dim. Țîchindeal, *Fab.*, p. 131.

Adică frumósă, care se aséměnă raïuluï. Se dice pentru o localitate.

«In a treïa nópte Țugulea visă un vis ce'ï plăcu. Se făceà că el erà într'o grădină frumósă-frumósă *ca un raiu.* — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 314.

* △
15711 Raïu.

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 151. — D-na Z. Juvara, *c. Fedescï, j. Tutova.*

* △
Gură de raïu.

V. Alexandri, *Poes. Pop.*, p. 1.

1⁰ Pentru o localitate plăcută, frumósă.
2⁰ Viéță liniștită (Golescu).

RĚPOTINIÏ

In a treïa Marțe după Pascï cade sěrbătórea disă Ropotinŭ saŭ Rěpotiniï. Acéstă di o sěrbătoresc numaï femeile, și cel mult fac țeste în acea di, dacă lucréză ce-va.

Vedĭ pentru maĭ multe amĕnunte, G. DEM. TEODORESCU, *Datine*, p. 122 & 128.

RÓTA

Vedĭ *Cap. VIII & X, c. Rótă.*

*

15713 **Aşa'ĭ róta lumiĭ, uniĭ se sue, alţiĭ se cobóră.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Dumnedeŭ, Lume.*

Acelaş înţeles ca la No. 15109.

*

15714 **A se întórce róta noroculuĭ.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 917.

A se întórce róta alt-fel.

A. PANN, I, p. 34.

A se schimbà lucrurile în bine.

«Tu, săracă?... Eheĭ! da nu 'ţi-am spus încă vestea cea bună? Nu sciĭ cum *s'o întors róta noroculuĭ?*» — V. ALEXANDRI.

Ia lasă nevéstă, ĭĭ rĕspunde el,
Póte că *să 'ntórce róta în alt-fel.*
Patru-decĭ de dile avem la mijloc;
Câte nu se schimbă până la soroc.

15715 **Nu sciĭ cum se 'ntórce róta;**
Adĭ la mine, mâine la tine.

A. PANN, II, p. 55. — HINŢESCU, p. 163.

Sórtă omuluĭ e supusă la multe schimbărĭ.

ROUĂ (DOMNUL DE)

* △

15716 **A fi Domnul de Rouă.**

T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Ştefănescĭ, j. Vâlcea.*

1) Se ḑice persónelor plăpânde, carĭ nu lucréză nimic, stând maĭ mult prin casă şi la umbră.
2) Se maĭ ḑice şi celor ce se supĕră din lucru de nimic.

LEGENDĂ

«A fost odată, aicĭ în ţéră la noĭ, un Domn, căruia lumea îĭ ḑiceà *Domnul de Rouă*. De ce-ĭ ḑiceà lumea Domnul de Rouă? De ce că el şedeà tótă ḑiulica închis în casă cu ferestrile astupate, ca să nu'l ocheze Sórele cumva; că aşa erà de plăpând, că dacă l'ar fi ocheat ce şi-ce Sórele, pe loc s'ar fi topit ca roua când rĕsare Sórele. Pentru aĭa îĭ pusese lumea numele *Domnul de Rouă*.

Acest Domn de Rouă aveà o drăguţă tocmaĭ la Rîmnicu-Vâlcea. Cum scăpătà Sórele, porunceà de ĭ puneà caiĭ la căruţă, şi sbugheo! se opreà tocmaĭ la Rîmnic la drăguţa luĭ! El şedeà la ea până începeà să cânte cocoşiĭ; atuncĭ o porneà îndărăt, şi o potriveà aşa, ca să ajungă la palaturile luĭ, în făcutu ḑileĭ.

Aḑĭ aşa, mâĭne aşa, poĭmâĭne aşa şi tot mereŭ du-te la drăguţă, până i-se înfundă odată. Căcĭ, veḑĭ d ta, tivga nu merge de multe orĭ la apă şi odată-odată i-se rupe gâtu! Tot urdinând el la a drăguţă, i-se găgi şi eĭ d'atâta zor cu dragostea. Dar eĭ ca eĭ, dar Rîmnicenilor li-se urîse în tóte nopţile cu Vodă aci. Nu puteaŭ, săraciĭ, să maĭ facă vr'un chef p'icĭ pe-colea, de frică să nu simţă Vodă.

— Eĭ! ce e de făcut? cum să scăpăm noĭ de beleaua asta? Cum să-ĭ punem noĭ pedică, cum să facem toporul luĭ Vodă?

— Eĭ, cum! rĕspunse unul maĭ bĕtrâĭor, e lesne, numaĭ să m'ascultaţĭ voĭ pe mine.

— Te ascultăm, cum să nu te ascultăm! rĕspunseră maĭ mulţĭ inşĭ.

— Păĭ uite eŭ ce aş ḑice: Haĭ să pitulăm toţĭ cocoşiĭ la nópte, şi să vorbim şi cu drăguţa luĭ să'l pitule, aşa ca să nu maĭ cânte; şi dacă or cântà să nu-ĭ maĭ auḑă Vodă, şi aşa să-l apuce somnu, să dórmă, până o veni ḑiua peste el.

Aşa şi făcură. Numaĭ rĕmase în tot Rîmnicu nicĭ un cocoş; toţĭ îĭ pitulară, care prin beciurĭ, care prin vase înfundate şi care pe unde putură, aşa că, în nóptea aĭa, cocoş, în Rîmnic, cântând nu se auḑì.

Domnul de Rouă veni nóptea la drăguţa luĭ după cum îĭ erà obiceĭul. Peste nóptea aĭa cocoşiĭ nu se auḑiră şi Domnul de Rouă se dete somnuluĭ până se făcù sprîncénă de ḑiua. Când se deşteptă, şi vĕḑù că ḑiua erà gata, îl bătu Dumneḑeŭ! Repede dete ordin şi-ĭ puseră căiĭ la căruţă, şi fugĭ, şi fugĭ! o toegi de fuga maĭ mult în sbor cu caiĭ, socotind că doar-doar o ajunge la palaturile luĭ până a rĕsări sórele.

Maĭ erà niţel până să ajungă la Caracal, că ci-că acolo aveà palaturile, şi işi Sfântu Sóre. El se pitulă subt un pod în dreptul satuluĭ Potopin, dar nu scăpă, căcĭ Sórele îl ochi prin crĕpăturile poduluĭ şi acolo îl topi ca pe rouă. Şi d'atuncĭ a rĕmas şi numele satuluĭ Potopin.

Despre acest *Domn de Rouă* se spune că era un om aspru, căcĭ el punea pe ómenĭ la lucrărĭ grele: la şosele, la cetăţĭ, la palaturĭ. El puneà să facă parte de şoşa şi pentru copiiĭ din pântecele maĭcilor lor, aşa erà de rĕŭ.

Urmele de şosele care se vĕd pe Olt în sus, de el sunt făcute şi multă lume a maĭ canonit el până a le face». — MATEI PAPA, *Com. Ştefănescĭ, j. Vâlcea.*

Veḑĭ *Bolintineanu*, Legende.

RUGĂ

Vedĭ *Smerit.*

A RUGÀ

Vedĭ *a Muncì.*

A SE RUGÀ

Vedi *a Lucrà, a Muncì, a se Rugà, Sfânt.*

* △

15717 **Să te fi rugat de o vacă starpă, de atuncĭ, şi tot îţĭ da o lécă de lapte.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △

Să te fi rugat de o vacă stérpă, şi tot nu'ţĭ erà de géba.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Când ruga 'ţi-a fost zadarnică.

RUGĂCĬUNE

15718 **Rugăcĭune rĕŭ făcută**
Nicĭ odată nu ajută.

A. PANN, *Nastr. Hogea*, p. 20

* △

Rugăcĭunea rĕŭ făcută
Dómne, puţin maĭ ajută!

ION MICULA, *preot, c. Poiană-Némţuluĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

* △

Rugăcĭunea rĕŭ făcută
Nicĭ odată nu ajută;
Ci cuvinte maĭ puţine,
Şi dise cum se cuvine.

A. PANN, II, p. 38. — HINŢESCU, p. 163. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Dumneḑeŭ cunósce gândurile omuluĭ, şi nu 'l putem înşelà. El se uĭtă la fapte maĭ mult de cât la vorbe.

15719 **Rugăcĭunea omuluĭ bét Dumneḑeŭ nu o primesce (nu o primesce Dumneḑeŭ).**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 23; I, p. 79. — HINȚESCU, p. 163.

* △ *Rugăcĭunea bețivuluĭ nu mult ajunge.*

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Nu e destul ca omul să se róge luĭ Dumneḑeŭ, dar şi trebue să o facă cum se cuvine.

Bram dë sâoumo moûnto pa âou ciel. [1])

Prov. Languedoc.

Ragghio d'asino non arriva al cielo. [2])

Prov. Ital.

Oracion de perro non va al cielo. [3])

Prov. Span.

Katzengebet geht nicht in den Himmel. [4])

Prov. Germ.

Kattebönner naae ikke til Himlen. [5])

Prov. Danez.

15720 □ **Care nu scie rugăcĭunea mérgă pe mare.**

G. MUNTEANU. — HINȚESCU, p. 163.

---

1) Ragetul de măgar nu se urcă la cer.
2) Ragetul de măgar nu ajunge în cer.
3) Rugăcĭune de câne nu merge în cer.
4) Rugăcĭune de pisică nu merge în cer.
5) Idem.

Căcĭ pe mare omul vede cât de mic este dînsul, şi cât de mare e puterea Domnuluĭ.

Qui nescit orare, pergat ad mare. [1])

Prov. Lat.

Qui veut apprendre à prier, aille souvent sur la mer.

Prov. Franc.

Chi non sa orare vadi in mare. [2])

Prov. Ital.

Se queres aprender a orar, entra no mar. [3])

Prov. Portug.

Wer nicht beten kann, werd' ein Schiffsmann. [4])

Prov. Germ.

He that would learn to pray, let him go to sea.[5])

Prov. Engl.

RUSALIĬ

Rusaliile sunt treĭ fete marĭ. Ele sunt de pe vremea luĭ Alexandru Impĕrat. Fiind ele acolo în curte, şi Alexandru avênd într'o sticlă apă vie, din care a dat caluluĭ să bé, ca să nu maĭ móră nicĭ odată, a bĕut şi ele din acea apă, şi ast-fel nu maĭ mor nicĭ ḑĭ. Sunt gârbovite de bĕtrâne, dar tot fete marĭ. Ele cântă şi jócă pe la rĕspântiĭ de drumurĭ, maĭ cu sémă la anumite ḑile din an, când ómeniĭ se feresce de a muncì, ca să nu 'ĭ ĭea Rusaliile, să le strîmbe gura, orĭ vre o mână saŭ alt ce-va.

Acum ele nu se maĭ arată, că e lumea rea.

---

[1]) Cine nu scie să se róge, mérgă pe mare.
[2]) Idem.
[3]) Daca vreĭ să înveţĭ a te rugà, mergĭ pe mare.
[4]) Cine nu scie să se róge, să se facă un marinar
[5]) Cine vreĭ să înveţe să se róge, lasă 'l să mérgă pe mare.

Dar, înainte vreme, eraŭ vědute de ómeniĭ.

Spre a fi ferit cine-va de Rusaliĭ, în anumite dile pune pe la brîŭ pelin, şi îl pórtă tótă diua. Se pune de asemenea pelin şi în aşternut. — *J. Covurluĭu.*

După V. Alexandri, Rusaliile sunt treĭ fete de împěrat carele aŭ cĭudă asupra ómenilor, fiind că nu aŭ fost băgate în sémă, de dînşiĭ, în cursul vĭeţiĭ lor. Ele nasc furtunĭ ce descoper casele Românilor, vîrtejurĭ ce rědic pânzele nevestelor, în vremea ghilituluĭ, şi le anină pe copacĭ. Se crede că Rusaliile fură şi copiiĭ, de lângă mamele lor, şi îĭ duc peste ape şi peste codri. De acolo vine vorba: *l'aŭ umflat Rusaliile.* Româncele păzesc cu sfinţenie dioa de Rusaliĭ, şi în vreme de nouě sěptěmânĭ ele nu culeg nicĭ o buruénă de léc, credênd că în acel timp, buruenile sunt pişcate de Rusaliĭ, şi nu aŭ putere de lecuit. Cum vine însă dioa Sînzienilor, tóte Româncele alerg pe câmp, la culesul de buruene, credênd că în acea di tóte aŭ darul vindecăreĭ. Spre a se apěrà de mâniea Rusaliilor este obiceĭu, în ajunul dileĭ lor, a pune pelin sub căpětâĭul patuluĭ, şi a purtà a doa di pelinul la brîŭ.

După alţiĭ Rusaliile sunt în numěr de şépte; ele mănéză ĭérba şi otrăvesc păşunile.

A se vedé, pentru maĭ multe amănunte, L. ŞĂINEANU, *Ielele*, p. 38—41 şi *Semasiologia*, VI, p. 254.

15721 * **A 'l apucà Rusaliele (Rusaliile).**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1000. — M. CANIAN, *public. j. Iaşĭ.*

A 'l luà (a 'ĭ venì) Rusaliele.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1000.

* △ *A fi luat de Rusaliĭ.*

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

A 'l furà Rusaliile.

V. ALEXANDRI, p. 39.

A 'l fi umflat Rusaliile.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 491 & 690; *Poes. Pop.*, p. 194. — L. ŞĂÎNEANU, *Ielele*, p. 38.

1⁰ A se umplé de mânie, de supĕrare.
2⁰ A 'ĭ venì tónele, a înnebunì.

Aoleo! ce bătăĭósă!
Amblă tot năbădăĭósă;
Nicĭ cu asta nu fac casă.
Nicĭ cu dînsa
Nu fac strînsa.
Când îmĭ âmblă 'n bătătură,
Chĭar *Rusaliĭ par' c'o fură*...
Şi când dă câte o gură
Vaca fuge
Boul muge.

Poes. Pop.

«De o bucată de vreme încócĭ, Româniĭ noştri s'aŭ ameţit de cap, par'că *ĭ-o umflat Rusaliile.*» — ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 690.

15722 **Par' că l'o smuls Rusaliile.**

V. ALEXANDRI, *Teatru*, p. 4.

Adică pocit la cap, cu pĕrul vulvoĭu, saŭ chĭar tuns până la pĭele saŭ tuns rĕŭ.

15723 **A cântà ca popa la Rusaliĭ.**

I. SLAVICĬ, *Conv. Liter.*, 1875-76.

Adică fórte frumos.

SALOMON

Vedĭ *Solomon.*

15724 △ **A avé mintea luĭ Salomon.**

Şezăt., I, p. 222. *Poes. Pop.*

Vedĭ *Solomon.*

Adică a fi fórte înţelept şi învĕţat.

SÂMBĂTĂ

Vedĭ *Cap. I, c. Sâmbătă.*

15725 ✻ △ **A purtà cuĭ-va Sâmbetele.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1024 & 1156. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 11, *c. Sibiŭ, Transilvania.* — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 22, 123 & 272. — S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.*, p. 283. — E. I. PATRICĬU & G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — G. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — M. CANIAN, *public. j. Iașĭ.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

✻ △ *A ține Sâmbetele cuĭ-va.*

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 111, *c. Toplița-Rom., Ungarĭa.* — GR. CRĂCĬUNAȘ, *Transilvania.* — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.*

✻ △ *A 'ĭ duce Sâmbetele.*

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

✻ △ *A 'ĭ păzì Sâmbetele.*

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A 'ĭ păstrà Sâmbetele.

A. PANN, III, p. 115.

Vedĭ *Cap. XII, c. Septĕmână.*

1⁰ A purtà parastasele de sĕptĕmână, pentru un mort, parastase carĭ obicĭnuesc a se face Sâmbăta, ducêndu-se la biserică prescurĭ și o sticlă cu vin. Acésta se numesce *purtarea Sâmbetelor.*

In vechime, daca un om omorĭa pe altul, erà silit *să 'ĭ pórte Sâmbetele,* să facă pomană, în fie-care Sâmbătă, pentru odihna sufletuluĭ celuĭ omorît.

«In general, maĭ în tóte Sâmbetele într'un an, merg (Moldoveniĭ) la mormînturĭ şi plâng pe morţiĭ lor.» — DIM. CANTEMIR., *Descr. Mold.*, p. 149.

2⁰ A urî pre cine-va, a 'l pizmuì.

«Fata de împĕrat nu se putu împrieteni cu toţĭ ceĭ-l-alţĭ fiĭ de împĕraţĭ, fiĭnd că ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ năzuroşĭ, tembelĭ şi deşuchĭaţĭ. Iară eĭ prinseseră pizmă pe dînsa pentru acésta; şi pentru că vĕḑuse că împĕratul o luà în nume de bine, *îĭ purtaŭ Sâmbetele.*» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 22.

3⁰ A 'l pândi să 'ĭ facă rĕŭ.

4⁰ A urî de mórte, a 'l scrie la carte pentru ne-uĭtare, a căutà să 'ĭ facă de petrecanie.

«Al treilea smeŭ, vĕḑênd cum merge tréba, peri din naintea luĭ ca o nălucă, şi se duse de se ascunse în pivniţă. Vĕḑù el că nu póte dà pept cu un asemenea vitéz, şi se hotărî *a'ĭ purtà Sâmbetele.*» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 123.

✻ △

15726 A'ĭ pasce Sâmbetele.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A'ĭ dorì mórtea.

✻ △

15727 A'ĭ lipsì o Sâmbătă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1717. — G. POBORAN, *inst.*, *j. Olt.* — BARONZI, p. 42.

A'ĭ lipsì Sâmbetele.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 498.

✻ △

A nu fi în tóte Sâmbetele.

E. I. PATRICĬU & G. P. SALVĬU, *înv., c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — C. TEOFĂNESCU, *înv., c. Bicaz, j. Némţu.* — D. EPUREANU, *înv., c. Damian, j. Dolj.*

* △
A nu avé tóte Sâmbetele.

Semin. Buc., Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Vedĭ *Dógă.*

1⁰ Nu e săvîrșit, nu e deplin, nu'ĭ în tóte mințile.
2⁰ Vorbesce fără să cugete.
Dicerea se trage din obiceĭul arĕtat la No. 15725.

* △
15728 **I'a sărit o Sâmbătă.**

V. A. FORESCU, *c. Malinĭ, j. Sucĭava.*

S'a cam prostit.

*
15729 **Iĭ lipsesce Sâmbăta de lângă Pascĭ.**

G. I. TOMESCU, *înv., c. Broscarĭ, j. Mehedințĭ.*

Celuĭ prost din fire.
Se aude numaĭ pe la orașe, în j. Mehedințĭ.

15730 **A se duce cu apa Sâmbeteĭ.**

S. FL. MARIAN, *Inmorm.*, p. 459. — D-na S. NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 173.

* △
A se duce pe apa Sâmbeteĭ.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 323. — E. I. PATRICĬU, *înv., c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — I. ARBORE, *ing.*, *j. Buzĕŭ.*

1⁰ A dispare, a se pĭerde.

«La urma urmeĭ se cumințesce, și nevésta și copiiĭ tot îĭ sunt scumpĭ, ĭar nebuniile *se duc cu apa Sâmbeteĭ.*» — S. NĂDEJDE, p. 173.

2⁰ A murì.

«Cu tótă rugămintea Morțiĭ, umflă racla în spate și se duce, de 'ĭ dă drumul pe o apă mare, curgĕtóre, dicênd:
«— Na! că ți-am făcut conețul. De-acum *du-te pe apa Sâmbeteĭ.* Și să ĭeșĭ din raclă când te-a scóte bunica din grópă.» — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 323.

Credinţele, despre apa Sâmbeteĭ, se schimbă după locurĭ.

Uniĭ cred că apa Sâmbeteĭ curge în ĭad, pe când apa Duminiceĭ curge în raĭu.

Alţiĭ ḑic că apa Sâmbeteĭ se află în ţéră jidovéscă, care ţéră e fórte depărtată.

Alţiĭ cred că apa Sâmbeteĭ ar fi fost odată o apă turbată, aşà că, care cum bea din ea, mureà.

In fine, găsim în Albina, I, p. 675, următórea legendă:

LEGENDĂ

Pe dinaintea locaşuluĭ Sâmbeteĭ trece un rîŭ, şi rîul acela e apa Sâmbeteĭ. Iar pe lîngă rîŭ trăĭesc Rugmaniĭ carĭ sunt ómenĭ ca noĭ Româniĭ, dar micĭ de făptură şi puţinteĭ la minte. Şi sunt şi eĭ creştinĭ dar n'aŭ învĕţătură creştinéscă de la Hristos, ca noĭ, ci de la fiul oiĭ, cum avem noĭ de la fiul Marieĭ.

Şi cred şi eĭ în Hristos şi ţin Pascele şi Crăcĭunul, dar precum sunt aşà despărţiţĭ de lume, nu sciŭ nicĭ când e Crăcĭuuul nicĭ când sunt Pascele. Şi numaĭ noĭ, ceĭ de-aicĭ le dăm de veste, când aŭ să ţie Rugmaniĭ sĕrbătorĭ. Că la Crăcĭun asvîrlim cojĭ de nucĭ pe rîurĭ, ca să le ducă rîurile pînă în apa Sâmbeteĭ, şi să sciŭ Rugmaniĭ că la noĭ e Crăciunul şi să'l ţie şi eĭ. Şi tot aşa sciŭ eĭ că la noĭ sunt Pascele, după cojile de ouĕ roşiĭ, pe carĭ le asvîrlim noĭ în rîurĭ ca să mérgă la eĭ.

Şi ci-că apa asta a Sâmbeteĭ ocolesce de treĭ orĭ pămîntul, ca un şérpe făcut de treĭ orĭ colac. Iar în urmă sĕ bagă în pămînt şi merge până în ĭad şi duce acolo sufletele pĕcătoşilor. Aşa e scris, că sufletele pĕcătoşilor să s'adune pe faţa apelor, ĭar apele să le ducă spre apa Sâmbeteĭ. Şi de aceĭa e bine să facĭ cruce şi să sufli peste apa din rîurĭ, când te scalḑĭ, şi să sufli peste apa din doniţă şi să verşĭ puţin din ea, până nu beĭ, ca să fugă şi să se scurgă sufletele pĕcătoşilor, carĭ s'aŭ adunat pe faţa apeĭ.

* △

15731 A înşirà de pe apa Sâmbeteĭ.

G. P. SALVIŬ, *înv.*, c. *Smulţĭ*, j. *Covurluĭu.*

* △

A vorbì de pe apa Sâmbeteĭ.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova.*

* △

A spune de pe apa Sâmbeteĭ.

E. I. PATRICĬU, *înv.*, c. *Smulţĭ*, j. *Covurluĭu.*

1⁰ Poveştĭ nesfîrşite şi cuvinte fără însemnătate.
2⁰ A spune vorbe ne-chibzuite.

SÂNT

Vedĭ *Sfânt*.

* △
15732 **Umblă şépte sânturĭ (sâmturĭ) şi-o pomană.**

AVR. CORCEA, *paroh*, *c. Coşteïu, Banat.*

Umblă mult de icĭ-colo, unde sĕ capete ce-va.
Sâmtul saŭ *sântul* din Banat este praznicul nostru, dat în cinstea unuĭ sfânt, care e patronul caseĭ.

SAMODIVA

* △
15733 **A'l luà Samodiva.**

G. POBORAN, *inst.*, *j. Olt.*

* △
Luate-ar Samodiva.

P. DANIILESCU, *c. Craïova, j. Dolj.* — ST. ST. TUŢESCU, *înv., c. Catanele, j. Dolj.*

Adică mórtea. Se dice maĭ ales pentru copiĭ, şi sub formă de blestem (varianta a doua).
Samodiva are numaĭ dinţiĭ albí, încolo tótă pĭelea îĭ e négră.

SAMSON

△
15734 **A avé puterea luĭ Samson.**

Şezăt., I, p. 222, *Poes. Pop.*

*
A fi tare ca Samson.

Pentru omul fórte puternic.

SĂRINDAR

15735 * △ **Işĭ face sărindare.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Adică îşĭ face pĕcate, îşĭ face rĕŭ.

SARSAILĂ

15736 **Sarsailă.**

L. ŞĂINEANU, *Dicţ.*, p. 715.

1⁰ Unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.
2⁰ Om cĭudat.

SATANA

Vedĭ *Femee, a Fugì, Stâna.*

15737 * **Fuge de dracu şi dă peste Satana.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Vedĭ *a Fugì, Stana.*

Acelaş înţeles ca la No. 14083.

15738 * **Lépĕdă pe dracu şi ĭeà pe Satana.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 15737.

15739 **A umblà cu Satana 'n sîn.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 930.

Om cu gândurĭ viclene.

15740 * **Boldul Sataneĭ.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Om rĕŭ, viclén.

15741 **Da 'l așĭ luĭ Satana (Satană) Plocon dĕ pomană.**

A. PANN, II, p. 108. — HINȚESCU, p. 169.

A'l dà draculuĭ, a gonì pre cine-va de a căruĭ isprăvĭ te aĭ săturat.

*

15742 **A se lepĕdà ca de Satana de....**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 378.

A se lepĕdà de cine-va saŭ de ce-va, ca de ce-va rĕŭ, primejdios, rușinos, etc.

«Toțĭ boĭeriĭ începură a'șĭ scuturà haĭnele și *a se lepĕda ca de Satana* de o ast-fel de năpaste, ḑicênd :

«— Departe de noĭ o ast-fel de bănuĭélă. Noĭ nu scim la sufletul nostru nicĭ o faptă neomenósă să fi sĕvîrșit, nicĭ cu sciință, nicĭ cu ne-sciință.» — P. ISPIRESCU.

SAUL

15743 **Saul cu miile șî David cu sutele dĕ miĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 63.

Sĕ ḑice pentru ceĭ maĭ vrednicĭ șî maĭ voĭnicĭ (GOLESCU).

15744 **Șî Saul prooorc, șî scaĭetele legumă!**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 98.

Sĕ ḑice când sĕ amestecă și ceĭ micĭ pîntre ceĭ marĭ, socotindu-sĕ șî eĭ dĕ ómenĭ marĭ (GOLESCU).

Nam e Saul inter prophetas.

Prov. Ev. Med.

SAVA

Veḑi *Varvara*.

SBURĂTOR

«Dîc că ar fi un tînĕr frumos în forma de nălucă, care merge nóptea la fete fecióre, şi maĭ ales la neveste tinere, şi face cu dînsele, tótă nóptea, lucrurĭ ne cuviincióse, fără ca să'l pótă vedé cine-va, nicĭ măcar ceĭ ce pândesc după el. Dar noĭ am audit că uniĭ bărbaţĭ, maĭ cu inimă şi ne-fricoşĭ, aŭ prins pe uniĭ din sburătorĭ de aceştĭa, şi vĕdênd că eĭ sunt cu corp, ca alte corpurĭ, ĭ-au pedepsit precum aŭ meritat.» — Dim. Cantemir, *Descr. Mold.*, p. 156.

SCALOĬAN

15745 **Scaloĭan.**

L. Şăĭneanu, *Dicţ.*, p. 719.

1⁰ Păpuşă de lut, pusă într'un coşcĭug şi dată pe gârlă pentru a se depărtà dracul. Obiceĭu din Dobrogea.
2⁰ Femee cu apucătură de bărbat.
3⁰ Om sprinten.

SCALOĬU

15746 * △ **Scaloĭu.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.

SCARAOŢCHI

15747 **L'a înţĕrcat Scaraoţchi.**

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 242.

Vedĭ *Drac.*

Adică e şiret, viclén.

15748 * **A avé pe Scaraoţchi (într'însul).**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — Fr. Damé, IV, p. 29.

Acelaş înţeles ca la No. 15747.

SCRIPȚORÓÏCĂ

Vedí *Sgripțoróică.*

SCRIPTURĂ

15749 **Scriptura şi Sfânta Lege**
D'andósele n'o înțelege.

A. PANN, I, p. 74.

Scriptura şi Sânta Lege
D'andósele nu le'nțelege.

HINȚESCU, p. 172.

Trebue să urmăm spiritul iar nu litera Legeï.

POVESTEA VORBIÏ

Mulțî, dacă aud cuvinte din scriptură ș'alte cărțî,
După neróda lor minte le strîmbez în alte părțî.
Popa satuluï odată, la biserică 'nvěțând,
Şi țiganul, cum e dată. cu toțî atuncî ascultând,
Daca sfîrşì cele scrise din învěțătura sa,
Ca un duhovnic, maï dise şi de ceïa ce'ï păsà.
Adică: să îngrijéscă mic şi mare, bun şi prost,
Ca să se ispovedéscă, (fiind atuncea în post).
După vorbele acestea le maï dise la sfîrşit:
«*Şi să sciți ca ertat este pĕcatul mărturisit.*»
Însă pentru tot pĕcatu'ï dece pomenï de va dà,
Miluind săracï din satu'ï. or de prin alt unde-va.
Aşa dar țiganul care în biserică erà,
Şi acéstă predicare de la preot audeà,
Gândind, dise întru sine: «Asta nu e lucru greŭ,
Daca este aşa, bine! Împac eŭ pe Dumnedeŭ.»
Şi ast-fel mergĕnd el, face şi milostenii şi rĕŭ,
Că popiï aşa îï place, gândind în cugetul sĕŭ.
Apoï făcĕnd el aceste, în minte ïar 'ï-a venit
Că pĕcat ertat este dacă e mărturisit.
Aşa la preot se duce să'şï spue al sĕŭ pĕcat,
Şi 'n mână ce-va îï duce din cele ce a furat,
Dicĕndu'ï: Eŭ, părinte, după cum aï cuvîntat,
Am făcut bune şi rele, şi cred că voiŭ fi ertat.
Dar ce aï făcut? îí dise preotul, la el privind.
Rĕspunse el: d'ale scrise pentru'n ca mine mişel.
Că d'o face ce-va rele. după cum am făcut eŭ,
Ş'o da pomenï pentru ele îl ïértă şi Dumnedeŭ.
Dar ce lucru făcuşï, drace? duhovnicul 'l-a 'ntrebat:
Sè vĕd luï Dumnedeŭ place cele ce tu aï lucrat?

Apoĭ să vedĭ, Părinţele, îĭ rĕspunse el tuşind,
Odată 'n dilele mele, la biserică viind,
Brodŭ, când citeaĭ p'o parte, of! Dómne! cum îmĭ plăceaĭ!
Că eŭ cum stam de departe, am audit când diceaĭ:
Tot pĕcatul ertat este dacă e mărturisit,
După cum diceşĭ acéste, stând puţin ĭar' aĭ grăit:
Dar însă să împărţéscă dece pentru un pĕcat,
Să dé ca să'l rĕsplătéscă şi aşa va fi ertat.
Eŭ bĭet, pân la acea vreme, furam şi nu pré furam,
Că mĕ temeam de blesteme, să fac pomenĭ nu sciam,
Iar de atuncĭ pân' acuma, drept am furat ş'am hoţit
Şi ascultă să'ţĭ spun numa ce pomenĭ am împărţit:
Aci 'n sat, într'o grădină, vĕdênd un pom pîrguit
Sburăm după o albină, şi sus pe el m'am suit.
Mâncăm cât mâncăm de fóme, şi apoĭ m'am apucat,
N'am lăsat pe dînsul póme, tot cu traista le-am cărat.
Şi ca vr'o dece din ele la unul al împărţiĭ
Insuşĭ cu mâĭnile mele, cu care le şi hoţiĭ,
Ca să'mi mântuesc pĕcatul, dupre cum am audit,
Ş'apoĭ mergênd făcuĭ altul şi ĭarăşĭ am împărţit.

* * *

Popa făcêndu'şĭ răbdare, după cum şi trebuĭà,
Iĭ dise blând: Spune'mĭ care? El însă cam şovăĭa.
Vĕdênd însă că nu'l lasă şi se spue îl sileà,
Rĕspunse: Apoĭ îmĭ pasă, să nu daŭ de vr'o belea.
Popa dise: Nu te teme, eŭ nu sunt judecător,
Ci Dumnedeŭ, după vreme, îţĭ va fi rĕsplătitor.
De aceĭa spune tóte, de veĭ de pĕcat să scapĭ,
Ca să vĕd eŭ de sĕ póte în ĭad în muncĭ să nu'ncapĭ.
Apoĭ dise: părinţele, găsiĭ un boŭ rătăcit,
Şi vĕdêndu'l bun la pĭele l'am tăĭat şi l'am belit.
Carnea o făcuĭ parale, la alt sat dacă trecuĭu.
Ca stăpân pe ale sale pĭelea opincĭ o făcuĭu,
Şi dece perechĭ din ele am luat, am numĕrat,
Maĭ slabe, maĭ subţirele şi de pomană le-am dat,
Proclete, popa îĭ dise, of! vaĭ de sufletul tĕŭ!
Că 'nvĕţăturile scrise le-aĭ tălmăcit aşa rĕŭ.
Ce aĭ socotit ţigane, pe Dumnedeŭ s'amăgescĭ?
Amar de tine sirmane! Iadul o să moştenescĭ.
Pentru una să daĭ dece aĭ uneltit meşteşug!
Dar să sciĭ că nu să trece la Dumnedeŭ vicleşug.
De vreaĭ să furĭ cuĭ-va bunul trebuĭà să înţelegĭ
Să daĭ dece pentru unul, nu opincĭ ci boĭ întregĭ.
Asta mĭ-erà învĕţătura în biserică atuncĭ,
Asta mi le-a rostit gura ca să vĕ feresc de muncĭ;
N'am dis să furĭ, să facĭ rele şi pomenĭ să împărţescĭ,
Ci să te ferescĭ de ele, să nu le obicĭnuescĭ.
Cu ast-fel de datorie să nu te însărcinezĭ,
Că lesne nu o să'ţĭ fie pĕcatul să'ţĭ uşurezĭ.

* * *

O vaĭ de mine, săracul! dice el, dându'şĭ în cap,
Cât de rĕŭ mĭ-a şoptit dracul în mâna luĭ ca să'ncap!

Eŭ când le făceam aceste gândeam că mĕ folosea,
Dar acum vĕḑ, fără veste, eșind alt-fel la văpsea.
Sunt rătăcit, părințele, învață-mĕ ce să fac,
Că pentru faptele rele n'am ce să daŭ, sunt sărac,
Dă'mĭ un canon cum îțĭ place, și eŭ să mĕ pocăesc,
Că doar îl voïu puté face, de ïad să mĕ mântuesc.
Fĕtul meŭ, preotul ḑice, canonul l'aĭ auḑit,
Pe când citeam cele scrise și tu alt-fel le aĭ sucit.
Dar canónele maĭ grele alțĭ țĭ le vor dà, nu eú,
Că orĭ-cine face rele îĭ dă în cap Dumneḑeŭ.
Stăpânirea temnițĭ are, cum și ocne pentru hoțĭ,
Pe lângă bătaïa mare ce-o dă drept canon la toțĭ.

A. Pann, I, p. 74.

A FI SCRIS

Dumneḑeŭ are o carte mare, în care e scris tot ce are să pățéscă omul, în vïéță. Ce are să se întîmple, hotăresc ursitórele, la nascerea copiluluĭ.

Acéstă credință e vechïe ca lumea și o întîlnim la Romanĭ (cărțile Sibileĭ), la Elinĭ, și în tot Orientul (fatalismul).

Prometeŭ

Nu ! acesta nu e viitorul hotărît de Parcele inevitabile, voiŭ trăi încovoïat sub rele, sub muncĭ nenumĕrate. Numaĭ după cazmă voïu eși din fiare. Arta are puțină putere pe lângă necesitate.

Chorul

Dar acésta necesitate, cine stabilesce cursul eĭ?

Prometeŭ

Sunt cele treĭ Parce, sunt Furiile a căror memorie nu póte da greș.

Chorul

Ce! Jupiter e maĭ slab de cât ele?

Prometeŭ

Da. *Chiar dînsul nu ar puteà să fugă de destinul luĭ.*

Eschil, *Prometeŭ în fiare.*

* △

15750 **Nu'ĭ după cum îĭ ḑisa,**
Ci după cum îĭ scrisa.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Sórta e hotărîtóre în păţeniile ómenilor.

15751 **Ce e scrisa omuluĭ trebue să pătiméscă.**

A. PANN, *Ediţ.* 1899, p. 103; II, p. 114.

Ce e scris omuluĭ trebue să pătiméscă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 146. — HINŢESCU, p. 172.

△ *Ce e scris omuluĭ trebue să păţéscă.*

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 39, c. *Agnita, Ungaria.*

Ce 'ţĭ-e scris aĭa aĭ să paţĭ.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 151.

* *Di çe l̃ĭ éste scrisă a omŭluĭ nu ascapă.* [1])

D. A. MILESCU, *stud.* c. *Gopeşi, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 15750.

«Foloştină dă cu părerea că băbăretu nu póte nimic înaintea sfântuluĭ. Vere, strigă el, *ce ţi-o hi scris* de la ursitóre, *aia aĭ să paţĭ.*» — GR. JIPESCU.

15752 * **Ce'ĭ este scris omuluĭ, în frunte îĭ este pus.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 147.

△ *Ce 'ţĭ-e scris, în frunte 'ţĭ-e pus.*

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 43, c. *Borgo-Prund, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 15751.

---

[1]) De ce îĭ e scris omul nu scapă.

SNÓVĂ

Un părinte a aflat de la ursitóre că copilul sĕŭ, la vîrsta de optspre-ḑece anĭ va sări în puţ. Părintele, îngrijat de acéstă, la vîrsta hotărîtă a așeḑat pe puţ ușĭ de fer, ca să nu'l pótă nimenĭ deschide. De două orĭ copilul a căutat să se arunce în fântână, dar fără succes. A treïa óră s'a așeḑat pe ușile de fer ale puţuluĭ și acolo a murit.

15753 **Cuĭ a fost scris să móră, a murit.**

V. Alexandri, *Prosa,* p. 518. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.,* II, p. 159.

* △ *De (ceea) ce e scris are să móră omul.*

V. A. Forescu, *j. Suciava.*

Să nu ne temem de mórte, când ne aruncăm în întreprinderĭ îndrăsneţe.

15754 * **Cum o fi scris.**

N. Gane, *Conv. Liter.*, XI. p. 371. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 161.

Cum o fi scris de la Dumneḑeŭ sfântul.

I. Creangă, *Amint.*, p. 125.

Resemnare la loviturile sórteĭ.

«Instrăinarea vóstră este hotărîtă, cine scie pentru câtă vreme. «*Cum ni-ar fi scris de la Dumneḑeŭ sfântul.*» — I. Creangă.

15755 * △ **Așa 'ĭ-a fost scris.**

B. P. Hășdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 1979. — Avr. Corcea, *paroh*, c. *Coșteïu*, *Banat.* — Gavr. Onișor, *prof.* c. *Dobrovĕţ*, *j. Vasluïu.*

'I-a fost scris.

I. Creangă, *Conv. Liter.*, X, p. 109.

△
Aşa 'ĭ-a fost scris în frunte.

Dr. Elie Cristea, *Prov.*, p. 13, c. *Cetea*, *Ungaria*.

*
Aşa 'mi-a fost scris de la Dumnedeŭ.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna*.

*
Aşa 'ĭ-a fost scris în slovele ursitórei.

S. Fl. Marian, *Nasc.*, p. 62.

*
Aşa 'ĭ-a fost să fie.

D-na Z. Juvara, c. *Fedescĭ*, *j. Tutova*.

Vedĭ *Data, Sórte, Ursat, Ursit, Ursitóre, Zodĭe.*

Când se întîmplă cuĭ-va un ne-ajuns, o ne-plăcere, o nenorocire.

«Capul meŭ se vede că până mâne diminéţă *i-a fost scris* să maĭ sté unde stă.» — I. Creangă.

ÎN SEC

*
15756 A călcà în sec.

Laurian & Maxim, I, p. 317. — Fr. Damé, I, p. 180; IV, p. 47.

A nu isbutì într'o afacere.

*
15757 In sec.

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 96 & 319. — D-na Z. Juvara, c. *Fedescĭ*, *j. Tutova*.

Fără succes, fără a isbutì.

«Se sculă cum putù, şi vrù să sară peste zid. Sărì însă *în sec*. Dacă vĕḑù că'ĭ e peste putinţă a sări d'asupra ziduluĭ.» — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 319.

*
15758 **A 'ĭ eşì cu sec.**

Vedĭ *In plin.*

1⁰ A începe o trébă rĕŭ, într'un ceas rĕŭ.
2⁰ A nu isbutì.

SEPTĔMÂNĂ

Vedĭ *Cap. I, c. Septĕmână.*

15759 **A purtà cuĭ-va septemânile.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1156.

Vedĭ *Cap. XII, Sâmbătă.*

Acelaş înţeles ca la No. 15725.

SERBĂTÓRE

Vedĭ *Babă, Fest, Lucru, Vĭéţă.*

* △
15760 **Dacă des sĕrbătorĭ facĭ**
Nu o să aĭbĭ ce să 'mbracĭ.

A. PANN, I, p. 150. — HINŢESCU, p. 45. — DR. CRISTEA, *Prov.*, *p.* 63. *c. Sibiŭ, Transilvania.*

* △
Cine multe sèrbătorĭ face
Nu are cu ce să se 'mbrace.

I. IORGULESCU, *înv. c. Baĭa-de-Aramă, j. Mehedinţĭ.*

Vedĭ *a Şedé.*

Pentru omul leneş, care nu lucréză nimic.

* △
15761 **— Ce serbătóre este?**
— Cur golea înaintea sărăcieĭ.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Pentru cel leneş.

* △
15762 **Şĕrbătorile**
Învrednicesc putorile.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Vînător, j. Mehedinţĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 15761.

* △
15763 **Când aud de sĕrbătóre,**
Jócă ţĕrna sub picĭóre.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — PÎRVU, *elev. Sc. Norm. c. Ivescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Lucru.*

Acelaş înţeles ca la No. 15762.

15764 **Din sĕrbătóre în sĕrbătóre.**

M. PASCULESCU, *la Intîln.,* p. 18.

1⁰ Adică rare-orĭ.
2⁰ Din petrecerĭ în petrecerĭ.

*
15765 **E sĕrbătóre în casă.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.,* p. 883. — D-na ECAT. ZANNE, *c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.*

Adică: cântăriţi-vĕ vorbele, căcĭ e o fată mare în odae, Românul credênd, ca şi poetul latin, că: *maxima debetur pueris reverentia.*

«MILLO. — Vĕ înşelaţĭ rĕŭ... de n'ar fi *serbătóre 'n casă,* aşĭ puté spune nisce lucrurĭ... (caută la Lina).
LUCŞIŢA. — Lino, mergĭ de 'mĭ caută evantaliul în budoar.» — V. ALEXANDRI, *Millo director.*

ŞÉRPE

Vedĭ *Cap. III, c. Şérpe.*

* △
15766 **Şerpele de casă**
Venin mult lasă.

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

1⁰ Feresce-te mult de prietenii de casă, că aceïa mult rĕŭ îțï fac.

2⁰ Adese-orï prietenul îțï necinstesce casa; când ïeșï pe ușa el intră pe feréstră.

Fie-care casă are un șérpe alb saŭ vergat, acela e norocul caseï. Dacă 'l omóră cine-va atuncï móre stăpânul caseï.

Unde nu e șérpe, casa aceea nu e norocósă. — Vedï G. DEM. TEODORESCU, *Credințe*, p. 95 & 113—116.

SFÂNT

Vedï *a Chemà*, *Dumnedeŭ*, *Frică*, *Țigan*.

*

15767 **Cine este (e) sfânt pe așternut móle nu dórme.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 23; I, p. 79. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 151.

Cine este sânt pe așternut móle nu dórme.

HINȚESCU, p. 166.

Nimenï nu e fără cusur.

15768 **In tóte dilele sunt sfințï, dar nopțile sunt ale nóstre.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 198.

Pentru cel sărac saŭ leneș.

15769 **Maï bine să aï a face cu Dumnedeŭ de cât cu sfințiï.**

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.*, XII.

*

Maï bine rógă-te la Dumnedeŭ de cât la sfințï.

D-na Z. JUVARA, *c. Bĕrlad, j. Tutova.*

Adică cu cel maĭ mare, cu stăpânul, cu Vodă.

Il vaut mieux Dieu prier que ses saints.

Prov. Gallic. XV-e Siècle.

15770 **Până la Dumnedeŭ te mănâncă sfinţiĭ.**

L. Şăĭneanu, *Semas.*, p. 327. — Hinţescu, p. 53. — I. G. Valentineanu, p. 46. — D-na S. Nădejde, *Nuv.*, p. 203. — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Până la Dumnedeŭ te mănâncă sânţiĭ.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 168.

Vedĭ *Dumnedeŭ.*

Până să 'ţĭ facă dreptate ceĭ maĭ marĭ, trebue să îndurĭ multe de la ceĭ micĭ.

Până să ajungĭ la ceĭ marĭ, ceĭ micĭ te jupóe, te gătesc de viéţă.

* △

15771 **Pân ajungĭ naintea feţeĭ luĭ Dumnedeŭ te mănâncă sfinţiĭ.**

Dr. Elie Cristea, *Prov.*, p. 202, c. *Topliţa Română, Ungaria.*

Până când ajungĭ la Dumnedeŭ te mănâncă sfinţiĭ.

Dr. Gaster, *Lit. pop.*, p. 219.

Acelaş înţeles ca la No. 15770.

* △

15772 **Până la Dumnedeŭ te omóră sfinţiĭ.**

Em. Popescu, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărginenĭ, j. Ialomiţa.* — *Elev. cl. VII, Sem. prin* P. Gârboviceanu, *prof.* — G. Bănulescu, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.* — C. Alexandrescu, *c. Alexenĭ, j. Ialomiţa.* — C. C. Bungeţianu, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.* — I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.* — Gr. Poĭenaru, *ing. c. Rossa, j. Ialomiţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 15771.

* △
15773 **Până la Dumnedeŭ te fură sfinţiĭ.**

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 203, c. *Gurarîuluĭ, Ungaria.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15772.

* △
15774 **Până la Dumnedeŭ sfinţiĭ îţĭ ĭeu (ĭeà) sufletul.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 28. — V. A. FORESCU, c. *Folticenĭ, j. Suclava.* — GR. ONIŞOR, c. *Crângu, j. Tutova.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15773.

«Ieĭ, tacĭ, cumĕtre, că te-oiŭ dobzălà eŭ! Cu mine ţi-aĭ pus boiĭ în plug? Apoĭ ţine minte că aĭ să 'ĭ scoţĭ fără córne!

«— Of! mămucă, of! Maĭ bine tacĭ şi lasă'l în plata luĭ Dumnedeŭ! că sciĭ că este o vorbă: nicĭ pe dracul să 'l vedĭ, da nicĭ cruce să 'ţĭ facĭ!

«— Ba nu, Dragul mameĭ! că până la Dumnedeŭ sfinţiĭ îţĭ ieŭ sufletul.» — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 28.

* △
15775 **Până la Dumnedeŭ îngeriĭ îţĭ ĭeaŭ sufletul.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15774.

* △
15776 **Când Dumnedeŭ nu'ĭ a-casă, sfinţiĭ îşĭ fac de cap.**

E. I. PATRICIU, *înv. c Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Mâţă.*

Acelaş înţeles ca la No. 2326.

Quand l'abbé tient taverne, les moynes peuvent aller au vin.

Prov. Franc.

Wo der Abt die Würfel legt, da dobbeln die Mönche. [1]

Prov. Germ.

15777 **Mulţĭ mănâncă sfinţĭ şî cacă dracĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 45.

* △ *Mănâncă sfinţĭ şi cacă dracĭ.*

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — A. PETRESCU, *c. Curtea-de-Argeş, j. Argeş.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ smeriţĭ, dar la inimă cumpliţĭ (GOLESCU).

15778 * △ **Mănâncă sfinţĭ şi scuipă dracĭ.**

A. PANN, III, p. 65. — S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 156. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 147, *c. Topliţa-Română, Ungaria.*

Mănâncă sânţĭ şi scuĭpă dracĭ.

HINŢESCU, p. 99.

Acelaş înţeles ca la No. 15777.

15779 * △ **Mănâncă sfinţĭ şi scóte dracĭ.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15778.

---

[1] Unde stareţul aruncă zarul, acolo călugăriĭ îndoesc (misa).

* △
15780 **Mănâncă sfinţĭ şi fată dracĭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15779.

* △
15781 **Sfânt de ceĭ ce cacă dracĭ.**

TEODORESCU-CHIRILEANU, *înv. j. Suciava.*

Când un rĕŭ vré să trécă de om de trébă şi cu cinste.

15782 **Va să desbrace un sfânt, să îmbrace pe altul.**

A. PANN, III, p. 90.

*
Voesce se desbrace pe un sfânt şi se îmbrace pe altul.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

△
A desbrăcat pre un sfânt, şi a îmbrăcat pre altul.

Dr. EL. CRISTEA, *Prov.*, p. 4, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

1⁰ Despre ceĭ cumpliţĭ.
2⁰ A face datoriĭ noĭ, pentru a plăti pe cele vechĭ.

Découvrir S-t Pierre pour couvrir S-t Paul.

Prov. Franc.

Spogiar un santo per vestirghene un altro.[1]

Prov. Veniţ.

Man soll nicht einen Altar entblössen, um den andern zu decken.[2]

Prov. Germ.

---

[1] A desbrăca un sfânt, pentru a îmbrăca pe un altul.
[2] Nu trebue să despoĭ un altar, pentru ca să acoperĭ pe altul.

To rob Peter to pay Paul.[1])

Prov. Engl.

□

15783 **Nu'ĭ dracu cum e pingat, nicĭ sfântul cum e 'nchinat; nicĭ cel hulit, defăimat şi nicĭ cel lăudat, apoteosat nu sunt întocmaĭ precum sunt hulițĭ orĭ lăudațĭ.**

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 172, *c. Bochĭa, Ungaria.*

Nu sunt ómeniĭ nicĭ atât de rĕĭ, nicĭ atât de bunĭ precum sĕ crede.

* △

15784 **Nu te închină până a nu sci cine'ĭ sfântul.**

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Cinstesce pe om daca i se cuvine.

* △

15785 **Nu te rugà de sfântul care nu'țĭ ajută.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

△

Nu te rugà de sfântul ce nu'țĭ ajută.

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 184, *c. Simersig, Ungaria.*

Adică cel rĕŭ voitor saŭ lipsit de putere.

* △

15786 **Maĭ scie sfântul şi de frică.**

M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, j. Mehedințĭ.*

Când scie de frică şi unul maĭ mare.

---

[1]) A lua de la Petru şi a plăti luĭ Pavel.

* △

15787 Cum e sfântul și tămâĭa.

A. PANN, *Ediț*. 1889, p. 57; III, p. 71. — HINȚESCU, p. 166. — D-na E. B. MAWR, p. 42. — *Cl. VIII, Sem. Buc. prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.* — V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — I. G. VALENTINEANU, p. 12.

* △

Cum e sfântul așa șĭ tămâĭa.

A. DE CIHAC, II, p. 339. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 231. — G. MIHALACHE, *înv. c. Șendrescĭ, j. Tutova.*

* △

Cum e sfântul așa'ĭ șĭ tămâĭa.

IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungarĭa.* - GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

* △

Cum e sântul și tămâĭa.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1044. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160; *Leg.*, I, 1872, p. 167. — BARONZI, p. 62. — I. G. VALENTINEANU, p. 20. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Costescĭ, j. Argeș.*

* △

Precum e sfântul așa e și tămâĭa.

CORN. POPESCU, *comit. Sibiŭ, Transilvania.*

După sfânt șĭ tămâĭa, după tingire șĭ capacul[1]*, după sac șĭ peticul.*

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 91

[1]) In Mss. se citescĕ: *tămâĭa* în loc de *cafacul.*

* △ *După sfânt şi tămâe.*

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

După sfântu e şi tămâĭa.

Laurian & Maxim, II, p. 1044. —D-na E. B. Mawr, p. 82. — S. I. Grossmann, *Dicț.*, p. 20.

* *La aşa sfânt aşa tămâe.*

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Adică după om şî cinstea, arată asemĕnarea (Golescu).

A tel saint, telle ofrande.
Selon le saint, l'encens.

Prov. Franc.

A tal santo, tal offerta.[1]

Prov. Ital.

Wie der Heilige, so der Feiertag.[2]

Prov. Germ.

Like saint, like offering.[3]

Prov. Engl.

15788 * △ **Cum îĭ sfântu, aşa'ĭ mirosu.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 15787.

---

[1]) La aşa sfânt, aşa dar.
[2]) Cum e sfântul, aşa şi serbătórea.
[3]) Aşa sfânt, aşa dar.

15789 * △ **Cum e sfântul și colacul.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 160. — H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Cum e sântul și colacul.

Laurian & Maxim, I, p. 774 & 988.

Acelaș înțeles ca la No. 15788.

15790 **Sfântul, cât dĕ sărac fie, dĕ toțĭ sĕ cinstesce.**

Iord. Golescu, *Mss.*, II, p. 68.

Adică cel înțelept (Golescu).

15791 **Cine va să se róge sfântuluĭ, duce lumînare și tămâe.**

A. Pann, III, p. 29.

Cine va să se róge sântuluĭ, duce lumînare și tămâe.

Hințescu, p. 162.

Orĭ-ce îndatorire, orĭ-ce slujbă se plătesce.

Il n'y a si petit saint qui ne veuille sa chandelle.

Prov. Franc.

Ad ogni santo la sua candela.[1]

Prov. Tosc.

Es ist kein Heiliger so klein, er will seine eigene Kerze haben.[2]

Prov. Germ.

---

[1]) Fie-căruĭ sfânt candela luĭ.
[2]) Nu e sfânt cât de mic, care să nu vré să aĭbă lumînarea luĭ.

'Αδειανὰ τὰ χέρια σου, κακό εἶν' το ποδιακό σου.

Prov. Grec.

15792 *△ **Fie-care sfânt trage cu mâna către el.**

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Adică ceĭ marĭ.

Minden szent magafelé hajlitja a hiczét.

Prov. Ung.

15793 * **Nu e sfânt să nu vré a avé, şi el, lumînarea luĭ.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 15791.
2⁰ Orĭ-ce om ţine ca să fie cinstit.

15794 **Lu beteri sveţi nu se prinde svicele.**[1])

DR. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Adică nu se cinstesc ceĭ lipsiţĭ de putere.

Ai santi veci no se ghe impiza candele.[2])

Prov. Triest.

15795 *△ **Nu'ĭ nime sfânt pe pămînt.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

1⁰ Nicĭ un om nu se póte ridica la perfecţiunea deplină. Omul, cât de bun, are scăderĭ.
2⁰ Pentru ceĭ carĭ sĕ prefac că sunt de trébă, cinstiţĭ pe când, de fapt, nu sunt.

---

[1]) Sfinţilor vechĭ nu se aprind lumînărĭ.
[2]) Sfinţilor vechĭ nu li se aprind candele.

*
15796 **Numaï sfinţiï şi stahiile se satură de miros.**

I. Arbore, *ing. j. Buzĕŭ.*

Ómeniï cer darurï maï solide. Când vreï să aï un lucru, plătesce cum se cuvine pe cel de care atîrnă dobândirea luï.

15797 **După a nóstră scăpare,**
Nicï un sfânt cinste maï are.

Iord. Golescu, *Mss.,* II, p. 91.

Adică după ce scăpăm dĕ orï-ce primejdie, nu ne maï aducem aminte dĕ cele sfinte (Golescu), saŭ, într'un mod maï general, după ce scăpăm de orï-ce primejdie, nu maï vrem să scim de ajutorul pe care l'am primit.

Passé le danger, honni le saint.

Prov. Franc.

Passato il periculo, gabbato il santo.[1])

Prov. Ital.

El rio passado, el santo olvidado.[2])

Prov. Span.

Ist die Gefahr vorüber, wird der Heilige ausgelacht.[3])

Prov. Germ.

The danger past, (and) Gott forgotten.[4])

Prov. Engl.

*
15798 **Nu te atinge de cele sfinte.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

---

1) Primejdia trecută, sfântul e batjcorit.
2) Rîul (fiind) trecut, sfântul e uïtat.
3) Primejdia e trecută, îşï bate joc de sfânt.
4) Primejdia trecută, (şi) Dumnedeŭ uïtat.

1⁰ Oprire de a pune mâna pe óre-ce.
2⁰ Nu te legà de călugăriţe.

* △
15799 **Pe lucrurĭ sfinte nu pune mâna.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15798.

15800 **Îĭ erà frică să nu'l ĭeà sfinţiĭ la gónă.**

A. PANN, III, p. 6.

Iĭ erà frică să nu'l ĭeà sânţiĭ la gónă.

HINŢESCU, p. 62.

Pentru cel care nu pré dă pe la biserici.

* △
15801 **Os sfânt.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Os.*

A fi de ném mare.

* △
15802 **A fi ţandără de lemn sânt.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Şerbănescĭ, j. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 15801.

* △
15803 **Par'că 'ĭ-a eşit un sfânt din gură.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 126; *Pov.*, p. 257. — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Aşa de bine aĭ vorbit.

«Că bine ḑice, dascăle Zaharie; *par'că ţ-a ĭeşit un sfânt din gură.* De cât ne-om tot învîrti şi cĭomşoli pe ĭastă prispă, maĭ bine să scurtăm din cale.» — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 126.

*
15804 **Ce spune e sfânt.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 285.

*
Sfântă 'ï-e vorbă.

Părerea luï nu se discută; ce spune e bine spus.

«Moşnégul fiind un gură cască, saŭ cum îţï vré să'ï diceţï, se uità în córnele eï, şi ce'ï spuneà ea, *sfânt erà.*» — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 285.

C'est parole d'Evangile.

Prov. Franc.

*
15805 **A fi sfânt făr de argint.**

M. CANIAN, *public. j. Iaşï.*

*
Sfinţï făr de arginţï.

1⁰ Om care 'ţï face tréba fără ca să céră plată.
2⁰ Om cinstit dar sărac.
Sfinţiï fără arginţï sunt aceï carï fac voïea credincioşilor, fără să aştepte a se dà la preoţï sărindare saŭ altele.

*
15806 **A fi sfântul dileï.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Mare şi tare, om cu trecere.

*
15807 **A'l uïtà sfântul.**

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 2631. — L. ŞĂÏNEANU, *Semas.*, *VI*, p. 331. — N. POPESCU, *Calend.*, 1882, p. 30.

A nu adormì.

«Erà mucalit, bată'l să'l bată, de nu te maï înduraï de el, şi *te uïtà sfântul,* ascultând cu gura căscată nagodele luï.» — N. POPESCU, *Calend.*

*
15808 **Până 'l-a uïtat sfântul.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — D-na L. LINDE, *c. Bĕrlad, j. Tutova.*

Adică multă vreme şi de géba.

«Am aşteptat *până m'a uĭtat sfântul.*»

* △

15809 A'l furà sfântul.

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 2631. — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némţu.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — D. TRIFAN, *înv. c. Cârnu, j. Némţu.*

* △

A'l furà sfinţiĭ.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 163. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 314, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — T. SPERANŢĬA, III, p. 189. — E. I. PATRICIU & G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

1⁰ A adormì liniştit, a avé vise plăcute.
2⁰ A păţì ce-va.

«Apoĭ dĕ, stăpâne, în ḑioa de aḑĭ, dacă nu'ĭ fiĭ şi cu dracĭ o leacă, apoĭ ci-că *te fură sfinţiĭ*, şi ĭar nu'ĭ bine.» — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 163.

3⁰ Se ḑice de un om care a făcut o faptă rea, şi nu maĭ póte scăpà.
4⁰ A fi bătut.

«Acuşĭ *te fură sfântul.*»

*

15810 Par'că 'ĭ bătut de toţĭ sfinţiĭ.

Adică plouat, supĕrat.

*

15811 A lăsà în plata Sfântuluĭ.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 113.

A dà în plata Sfântuluĭ.

Veḑĭ *Domn.*

Acelaş înţeles ca la No. 14824.

15812 **Mila Sfântuluĭ!**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 120.

Vedĭ *Domn.*

Cu tóte acestea, slavă Domnuluĭ.

«Preuțiĭ noștri, din sat, n'aŭ maĭ trepădat pe la Socola, și, *mila Sfântuluĭ!* nu'ĭ încape curéua, de pântecoșĭ ce sunt.» — I. CREANGĂ, *Amint.*

*

15813 **A se rugà de toțĭ sfinții.**

Vedĭ *Dumnedeŭ.*

Acelaș ințeles ca la No. 15243.

*

15814 **A purtà pe la toțĭ sfinții.**

M. CANIAN, *public. j. Iașĭ.*

Adică pe la toțĭ ceĭ marĭ, carĭ'ĭ pot fi de vre-un folos.

* △

15815 **Îĭ mânc eŭ sfântul.**

V. BRATU, *comit. Alba Inferióră, Transilvania.*

Îl fac eŭ cu minte; îl bat.

*

15816 **Om tare de sfânt.**

A. PANN, III, p. 141.

Vedĭ *Înger.*

Acelaș ințeles ca la No. 15361.

*

15817 **L'a păzit Sfântul.**

Adică Dumnedeŭ.

«*L'a păzit sfântul,* n'are nicĭ parale».

A. PANN.

*
15818 **A nu avé nicĭ sfânt nicĭ Dumneḑeŭ.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 429.

Veḑĭ *Dumneḑeŭ.*

Aceleașĭ înțelesurĭ ca la No. 15241.

*
15819 **A nu avé sfânt.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1044.

*
A nu avé nicĭ un sfânt.

Aceleașĭ înțelesurĭ ca la No. 15818.

*
15820 **A nu sci la ce sfânt să se închine.**

HINȚESCU, p. 33.

Nu are nicĭ un sprijin.

*
15821 **A'șĭ găsi sfântul.**

A. PANN, I, p. 52. — G. POBORAN, *inst.*, *j. Olt.*

Veḑĭ *Icónă.*

1⁰ Adică cine să'l ție, cine să'l înfrîneze.
2⁰ Cine să'l crédă, să'ĭ priméscă și să'ĭ împlinéscă tóte cererile.

*
15822 **A găsi pre cine-va sfânt.**

Adică ne vinovat; cu tóte gata, bune, în regulă.

SFÂNTU AGOP VERZARU

*
15823 **Par'că e Sfântu Agop Verzaru.**

I. ARBORE, *ing.*, *j. Buzĕŭ.* — AL. MARTINIAN, *c. Bucurescĭ*, *j. Ilfov.*

1⁰ Se ḑice, în batjocură, de un om prost saŭ îmbrăcat prost.
2⁰ Ca să rîdă de Armenĭ şi de Bulgarĭ.
Acest sfânt se crede că e atât de prost, în cât nicĭ nu e pus în calendar.

SFÂNTU ARHANGHEL

15824 A'l luà Sfântu Arhanghel.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 66.

Adică a muri; Sfântu Arhanghel fiind îngerul morţiĭ.

SFÂNTU AŞTÉPTĂ

Veḑĭ *Cap. I, c. S-tu Aşteptă.*

15825 *La Sfântu Aştéptă.

I. CREANGA, *Pov.*, p. 189. — BARONZI, p. 47, 70, 85. — HINŢESCU, p. 147.

A se vedé înţelesul la No. 259.

SFÂNTU DEDEA

15826 A'l vedé Sfântul Dedea.

D-na S. NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 204.

Adică a flămânḑì.

«La dînsul să fi fost tu, bre, lasă că *te vedeà Sfântu Dedea*, mĕ, băieţilor le da o dată 'n ḑi de mâncat. De diminéţă tot îl puneà la trebĭ şi mâncarea tot «acuşĭ, acuşĭ» până pe la tócă. Atuncĭa le ḑiceà: «mâncaţĭ, băieţĭ, o dată şi bine, să vĕ ajungă până mâne».

SFÂNTU DUMITRU

Veḑĭ *Sfântu Gheorghe.*

SFÂNTU GHEORGHE

Vedĭ *Cap. I, c. Sfântu Gheorghe ; Cap. XI, c. Gheorghe.*

Sfântu Gheorghe bate cu busduganele în pămînt, ca să ĭésă ĭérbă. Din care causă, a doua ḑi de Sfântu Gheorghe, câmpul este încheĭat cu verdéţă.

Românii serbéză acéstă ḑi cu mare sfinţenie, măncând miel fript, pe ĭérbă verde, şi bênd pelin saŭ tulburel. In ḑiua de Sfântu Gheorghe se cântăresc ómeniĭ. In preḑiua de Sfântu Gheorghe, numită proorul luĭ Sfântu Gheorghe, sĕ pune pe la fie-care casă, ramurĭ de sălcĭe, pe la straşine şi ferestre. Tot în ḑiua acésta, de cu nópte, vrăjitórele, prin descântece, ĭaŭ mana vacelor şi a câmpuluĭ. (Veḑĭ No. 261). Strigoiĭ umblă atuncĭ, în acelaş scop; ĭar dacă se află o cruce în pórtă saŭ feréstră, saŭ la uşa grajduluĭ, strigoĭul nu are putere să intre înăuntru.

Ómeniĭ serbéză pe Sfântu Gheorghe maĭ ales pentru că acest sfânt să le feréscă vitele de lupiĭ, carĭ sunt câniĭ luĭ.

Sĕ spune că un cĭoban a lucrat în ḑiua de Sfântu Gheorghe iar nóptea a auḑit urlând lupiĭ. S'a dus ca să vadă unde urlă, şi dacă nu va vedea pe Sfântu Gheorghe. Suindu-se pe un copac, a venit şi lupiĭ la rădăcina luĭ şi după dînşiĭ şi Sfântu Gheorghe, care a îndreptat pe toţĭ lupiĭ unde să se ducă ca să mânânce. La urmă a rĕmas numaĭ unul slab, şchĭop şi bĕtrân. Acesta întrebând că el ce să mănânce, moşneagu a ḑis: că ce e în copac a luĭ să fie, după acésta s'a dus Sfântu. Cĭobanul a început a striga; aŭ venit tovarăşiĭ luĭ şi ducêndu-l la stână l'aŭ culcat între eĭ. A doua ḑi, când s'a sculat a găsit numaĭ capu ciobanuluĭ, alăturea cu stână, căcĭ îl mâncase lupu, fiindu-ĭ făgăduit de Sfântu Gheorghe.

15827 * △ **Sfinte Gheorghe, scumpe daĭ plăcintele!**

I. Arbore, *ing., j. Buzĕŭ.* — A. Petrescu, *ing., c. Curtea-de-Argeş, j. Argeş.* — Jul. Grofşoreanu, *dasc., c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Se întrebuinţéză când cine-va găsesce că i se cere pré mult pentru un lucru, pe care e nevoit să'l cumpere.

In Mineĭu, la biografia acestuĭ sfânt, se găsesce explicarea acesteĭ diceri.

Sĕ dice cà doĭ copiĭ s'aŭ luptat lângă biserică luĭ Sfântu Gheorghe. Amîndoĭ eraŭ de o potrivă puternicĭ. Vĕdênd acésta, unul dintre eĭ a intrat în biserică, şi s'a rugat sfântuluĭ ca să'ĭ dé putere, să pótă trânti pe adversarul sĕŭ, căcĭ, în schimb, îĭ va da o plăcintă. Lupta a urmat, şi acesta a învins. Ca să'şĭ împlinéscă făgăduinţa, învingĕtorul s'a grăbit spre casă, şi, spunênd mameĭ sale cele întîmplate, a rugat'o să'ĭ facă o plăcintă. Plăcinta făcut'o a pus-o în biserică.

Puţin după acésta, a intrat în biserică nisce călĕtorĭ carĭ, vĕdênd plăcinta, s'aŭ pus şi aŭ mâncat'o. In urmă daŭ să ĭésă, dar nu se putură mişca din loc. A trebuit să plătéscă o sumă mare de galbenĭ, ca să pótă ĭeşi din biserică, şi atuncea a dis unul dintre eĭ: «*Sfinte Gheorghe, scumpe daĭ plăcintele!*»

* △

15828 Sfântu Gheorghe tocmesce şi Sfântu Dumitru plătesce.

E. I. Patricĭu, *înv., c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Pentru contractele de servitorĭ saŭ imăşurile de vite. Adică, învoelile de acéstă natură se fac pe la Sfântu Gheorghe, primăvara, şi plata se primesce tómna, pe la Sfântu Dumitru.

* △

15829 Sfântul Gheorghe şi Sfântul Dumitru îs boclucaşĭ.

E. I. Patricĭu, *înv., c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Căcĭ la aceste date se plătesc chiriile.

15830 Sâm Gĭorgĭul s-ñ-apiră [1]).

Per. Papahagi, *Zweit. Jahres.*, p. 175.

[1]) Sfântul Gheorghe să ne lumineze (de di).

Se ḑice pentru cel care nu vré să lucreze, şi doresce să vie ḑioa de Sfântu Gheorghe când se plătesc simbriele, arenḑile, etc.

Un păstor s'a tocmit la un om bogat, să'l slujéscă de la Sf-tu-Dumitru până la Sf-tu Gheorghe. Séra, culcându-se, sluga şi-a arĕtat dorinţa ca să se deştepte tocmaĭ în diminéţa ḑileĭ de Sfântu Gheorghe ca să şi iea simbria, şi să plece, fără ca să fi slujit.

SFÂNTU ILIE

Veḑĭ *Cap. I, c. Sf-tu Ilie, Cap. XII, c. Ilie.*

La Sfântul Ilie sĕ rĕtéză stupiĭ. Până la Sfântu Ilie sunt mulţĭ carĭ nu mănâncă mere, maĭ cu sémă femeile carĭ aŭ copiĭ morţĭ. Ele aştéptă ḑiua Sfântuluĭ Ilie, ca să se dé întâĭu, de pomană, mere la copiĭ, şi apoĭ să mănânce ele; alt-fel copiiĭ morţĭ s'ar uĭta cu jind la ele, când ar mâncà. Până la Sfântu Ilie nu se dă mere de pomană. Copiiĭ, până la acéstă sĕrbătóre, nu sunt lăsaţĭ să se jóce cu merele, aruncându-le în sus şi prinḑêndu-le, ca să nu bată piétra.

Sfântu Ilie e tunar, şi împuşcă draciĭ. Din causa trăsnetelor a asurḑit, şi, colac peste pupăză, maĭ e şi şchĭop. Fiind surd când îl trimite Dumneḑeŭ să ducă plóĭa pe unele locurĭ, unde nu a maĭ ploat, el, ne-înţelegênd porunca, slobóde ploile tot pe unde a maĭ plouat.

A se vedé G. Dem. Teodorescu, *Credinţe,* p. 84. 85. 86, şi *Şezătórea,* III, p. 77 & 190.

15831 **Aude tóca luĭ Sfântu Ilie.**

Gr. Jipescu, *Opinc.,* p. 30.

Veḑĭ *Câne, Cer, Tócă.*

Adică e bét.

«Beĭ une-orĭ până îţĭ trăsnesc urechile, până 'ţĭ laşĭ zălog, căcĭula şi zeghĭa; pân *auḑĭ* şi cânĭ în cer şi *tóca luĭ Sfântu Ilie*».—Gr. Jipescu.

Sĕ crede că la mĭez de nópte, Sfântu Ilie tócă în tot-dé-una. Numaĭ cocoşiĭ aud tóca luĭ, în cer, şi atuncĭ eĭ încep să cânte.

15832 * △ **Se plóe cu lapte, de la Sfântu Ilie, pace că nu se maĭ face.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

Daca nu a ploat până atuncĭ, semănăturile nu se maĭ pot îndreptà.

15833 * △ **Te fură Sfântu Ilie.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Amenințare. O să mănâncĭ bătae.

SFÂNTA MARIA

Vedĭ *Cap. I, c. Sfânta Maria.*

15834 **Nacă tini ti féçi Stâ-Mâria, ș-mini mi féçi gumara?** [1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 176.

Când unul se crede de un ném maĭ ales de cât un altul.

Vous estes tous d'une pel revestus.

Prov. Champen.

Tutti siamo di carne e d'ossa. [2]

Prov. Ital.

Esser tutt fiû d'una mamma. [3]

Prov. Bolonia.

---

[1] Póte că pe tine te-a făcut S-ta Maria, și pe mine o măgăriță?
[2] Toțĭ suntem de carne și de óse.
[3] A fi toțĭ fiĭ a uneĭ (aceașĭ) mame.

Jeder hat ein Hemd von Menschenfleisch.[1])

Prov. Germ.

They're a'tarred with ae stick.[2])

Prov. Scoțian.

*

15835 **Stâ-Mâria 'n-casă!** [3])

A. D. MILESCU, *c. Gopeșĭ, Macedonĭa.*

Când unul se bucură fără motiv binecuvîntat.

SFÂNTU MARTIN

Vedĭ *Cap. I, c. Sfântu Martin.*

SFÂNTU MATEĬ

Vedĭ *Cap. I, c. Sfântu Mateĭ.*

SFÂNTU NICULAE

Vedĭ *c. Nicolae & Niculae.*

In județul Némțu Sfântul Niculae este apĕrătorul plutelor, și ḑioa luĭ e prăznuită, cu evlavie, de către plutașĭ.

*

15836 **Nicolae, chĭabur mare,**
Pune munților hotare,
Și dă ruble ferecate
Fetelor ne-măritate.

ST. ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Ḑicere despre Sfântu Niculae.

---

1) Fie-care are o cămașă de carne de om.
2) Sunt toțĭ făcuțĭ cu acelaș bĕț.
3) Sfânta Maria în casă!

15837 * **Sfântu Niculai (Neculai).**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 408. 941.

Adică biciul saŭ varga.

«De nu s'ar teme de *Sfântu Neculai*, cel din cuĭu, ar da foc casiĭ. Noroc că's eŭ pe aicĭ...» — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 941.

SFÂNTU ONOFREU

15838 * **Par'că'ĭ sfântu Onofreŭ.**

A. MARTINIAN, c. *Bucurescĭ*, j. *Ilfov.*

Adică stă smerit.

SFÂNTU PANTELIMON

Vedĭ *Cap. XI*, c. *Pantelimon.*

SFÂNTU PAVEL

Vedĭ *Sfântu Petre.*

A se vedé B. P. HĂȘDĔŬ, *Cuvinte din Bĕtrânĭ*, p. 251-252.

SFÂNTUL PETRE

Vedĭ *Cap. I*, c. *Sfântu Petre.*

Sfântu Petre e vecĭnicul tovarăș a luĭ Dumnedeŭ, când el se plimbă pe pămînt. El păstréză cheile raĭuluĭ și lupiĭ sunt câniĭ luĭ. Unde le poruncesce S-tu Petre, acolo fac lupiĭ pradă. Alt-fel pot trece pre lângă o vită, și, dacă n'aŭ poruncă, nu o mănâncă. Când se strîng maĭ mulțĭ lupĭ la un loc, și urlă, sĕ dice că se rógă luĭ Sfântu Petre, să le rînduĭéscă pradă.

Se povestesce că cine-va spunênd uneĭ babe ca să nu dé sare, cu împrumut, séra, că e rĕŭ de lupĭ, dînsa a

rĕspuns: «Doar curul să'mĭ mănânce, că alta n'are ce.» Sfântu Petre, supĕrat, s'a hotărît s'o pedepséscă. Intr'o nópte, eşind baba afară, un lup s'a repeḑit şi 'ĭ-a rupt curul.

Snóvele, în care S-tu Petre jócă un rol óre-care, sunt ne-numĕrate. Nu vom da de cât pe cea urmĕtóre.

SNÓVĂ

Ci-că odată Dumneḑeŭ şi cu S-tu Petre se preumblaŭ pe pămînt. Umblând eĭ aşa printr'o ţarină, vĕd la marginea drumuluĭ o fetişcană care să silea cu mânĭ, cu ochĭ, să isprăvească un capĕt de secerat. Eĭ o întrebară dacă n'are puţină apă de bĕut; iar dînsa îĭ rugă se maĭ aştepte puţin, să isprăvéscă capĕtul, şi se va repede în fugă să le aducă próspĕtă şi rece.

După ce bĕură apă, D-ḑeŭ şi S-tu Petrea plecară maĭ departe. Maĭ încolo, la umbra unuĭ pĕr, vĕd un om tolănit cu faţa în sus şi dormind de al binelea. D-ḑeŭ ḑise luĭ Sf. Petrea: «Sciĭ tu ce gândesce omul cela de colo?»

— Sciŭ D-ne, dacă mi-ĭ spune!

— Apoĭ el se rógă acuma să-ĭ trimeată D-ḑeŭ o pară drept în gură.

— Ia trimete-ĭ Dómne?

— D-ḑeŭ făcu atuncĭ să cadă de sus o pară drept în gură. Sf. Petrea vĕḑu că el stetea cu para în gură şi nu făcea nicĭ o mişcare.

— Ce maĭ vrea acuma, D-ne!

— Apoĭ el ḑice acuma ca D-ḑeŭ să i-o şi mestice.

— Dar e chiar leneş împĕrătesc aista, D-ne, cum o să se maĭ ţină el în lume?!

— Heĭ-heĭ Petreo! Ia acesta o se ia pe fata cea harnică, care se silea să mântue capĕtul!

Sf. Petrea înciudat atuncĭ peste mĕsură, să duce drept la el şi-ĭ trage o palmă, de ar fi sărit altul, arsă de la pămînt, dar leneşul nicĭ nu s'a sinchisit, aşa a rĕmas nemişcat cum dormea.

— Să sciĭ Petreo, ḑise D-ḑeŭ, că pentru palma astaaĭ să ĭe ĭ douĕ!

După câţĭ-va anĭ, D-ḑeŭ se preumblă ĭar cu Sf. Petrea. Inoptând eĭ printr'un sat, aŭ tras la o casă să'ĭ primească a găzdui peste nópte. Femeĭa de gazdă le rĕspunse că cu mare plăcere, dar are un bărbat cam bocluca şi îĭ e teamă să le facă o ruşine. Dar în sfîrşit, după multe stăruinţe, femeea îĭ primi. Peste nópte venind bărbatul, bét de la cârciumă, începu a trĕsni, şi a plesni, cum îĭ era obiceĭul.

— Da tacĭ, omule, îl rugă femeea cu binişorul că avem nisce óspeţĭ în casă. — El, când maĭ auḑi şi de asta, şi dete cu ochiĭ de dînşiĭ, nicĭ una nicĭ douĕ, înşfacă pe Sf. Petru la bătae.

După ce'l bătu de sĕ sătură, maĭ eşi pe afară.

Dumneḑeŭ ḑise atuncĭ luĭ Sf. Petru să se mute la pĕrete, că de o veni, ĭar îl umflă.

Când beţivul sĕ întórse ḑise: «Pe cel de la margină l'am bătut eŭ bine, să vedem acum pe cel de la perete, de ce-ĭ este cojocul. Şi Sf. Petru maĭ mâncă o bătae... maĭ sor cu mórtea. A doua-ḑi după ce plecară, D-ḑeŭ ḑise luĭ Sf. Petrea: «Eĭ! vĕḑuşĭ Petreo? Iaca aistai leneşul cel împĕrătesc, căruĭa ĭ-aĭ tras o palmă. Nu ţ-am spus eŭ că pentru una aĭ să mănâncĭ douĕ?

I. E. Patricĭu & G. P. Salvĭŭ.

15839 Ca Petre cu cheĭa şi Pavlu (Pavel) cu sabĭa.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 24. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, p. 459.

Sĕ dice pentru ceĭ cumpliţĭ, când unul închide şî altul ucide (GOLESCU).

«Vom aminti, în trécĕt că, precum păgânii latinĭ daŭ luĭ Ianu atribuţiunea de-a purta chĭeĭ, spre amintire că deschide anul prin feriele sale, şi ţine în mână cheile templuluĭ păceĭ ş'al rĕsboĭuluĭ, tot asemenea creştinismul desemnă pe Sfântu Petru ca purtător al chĭeilor paradisuluĭ. Precum la păgâniĭ latinĭ Ianu era considerat ca fundatorele sacerdoţiuluĭ, ca introducĕtóre al riturilor, şi ca cel d'întâĭŭ care rĕdică temple şi altare, asemenea creştiniĭ vĕd în Sfântu Petru pe întemeĭetorul bisericeĭ, şi ponteficele roman se consideră ca descendinte al acestuĭ cap spirituale religios.» — G. DEM. TEODORESCU, *Credinţe*, p. 66.

15840 ✻ △ Şi Sfântul Petru vămuesce cu aur la porţile raĭuluĭ.

A. BAŞOTA, *prin* V. A. FORESCU, *c. Fălticenĭ, j. Sucĭava.*

Pentru casele unde nu e primit orĭ-şi cine. Cu tóte acestea bĕtrânul boer Başota arată în notele sale că «omul bun, cu trecut bun, nu fie chiar din evghenişti, e primit în casele boeresci şi la ceĭ bogaţĭ.»

15841 △ San Petru pórtă lupiĭ.

R. SIMU, *înv. c. Orlat, Transilvanĭa apud* B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1347.

Prin urmare să nu se lucreze în dioa de 16 Januarie. Săteniĭ noştri cred că turmele sunt puse sub paza Apostolilor Petru şi Pavel. Impinşĭ de acéstă credinţă, şi pentru a'şĭ trage bunavoinţă a acestor sfinţĭ aceĭ dintre dînşiĭ, carĭ aŭ vite, duc la biserică, în dioa de S-t Petru şi Pavel, brânză, urdă, păsat etc. Prin urmare, fără voiea a ambilor Apostolĭ, şi în deosebĭ a Sfântuluĭ Petre, primul între Apostolĭ luĭ Hristos, lupiĭ nu pot mâncà vre-o óïe. Ast-fel că poporul a ajuns la conclusia că S-t Petre ursesce în tóte nopţile lupilor vite de mâncare (T. POPESCU, *c. Chiojdu-Bâsca, Etym. Magn.*, 1346), şi se reco-

mandă că în 16 Ianuarie, ḑiua apostoluluĭ Petre, să nu se lucreze că e rĕŭ pentru lupĭ (R. SIMU, *c. Orlat, Transilvania, Etym. Magn.*, 1346) şi închiégă acéstă credinţă în proverbul de maĭ sus.

Din potrivă Andreĭ, frate cu apostolul Petre, este duşmanul lupilor (Veḑĭ *Etym. Magn.* p. 1185).

A se vedé în *Şezătórea,* III p. 190—191, de ce Sfântu Petre a făcut pe câniĭ luĭ lupĭ, adică ca să vîneze pe lupĭ; precum şi cérta care s'a iscat între Sfinţiĭ Petre şi Ilie din pricina lupilor.

15842 **Sĕ lépĕdă ca Petre de Hristos.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II. p. 78.

Când unul se face că nu cunósce pe cine-va, maĭ ales dacă acesta e la strîmtóre, pentru a se pune la adăpost de orĭ-ce rĕspundere, de orĭ-ce primejdie.

△
15843 **Mâncă şi opincile luĭ Sfântu Petru.**

DR. ELIE CRISTEA, *Prov.* p. 148, *c. Logoş, Ungaria.*

Pentru omul mâncăcĭos.

* △
15844 **Umblă pe pămînt ca Sân Petru pe apă.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Pentru cel prost şi lăudăros.

SFÂNTU TÓDER

* △
15845 **Călca-te-ar Sân Tóderul.**

G. BĂZĂVAN, *elev. Sc. Norm. c. Craĭova, Dolj.*

Se ḑice maĭ ales de femeile, când blestemă pĕ cel ce le calcă, din ne-băgare de sémă.

Prima sĕptĕmână a postuluĭ cel mare se numesce sĕptĕmâna a Sân Tóderuluĭ.

Sân Tóderul este, după credința poporuluĭ, un voĭnic umblând călare pe un cal alb, și cu o herghelie după el. Acest sfânt umblă nóptea, în săptămâna maĭ sus arĕtată, și calcă pe aceĭa carĭ lucréză în ḑilele luĭ.

SFÂNTA VARVARA

15846 **Varvara u'nvărvără, Sava u'nzăvănă ș-aĭ Nicola u'ngrupă** [1].

PAPAHAGI, *apud.* B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 2518.

Sfânta Varvara omóră femeile care lucréḑă în ḑioa eĭ. Sfânta Varvara se serbéză la 4 Decembrie, urmată de Sfântul Sava și de Sfântul Nicolae, ast-fel că cele treĭ ḑile sunt privite de popor ca una și aceĭașĭ serbătóre prelungită. A se vedé, pentru maĭ multe amănunte *Etym. Magn.*, p. 2518.

SFÂNTU VASILE

CREDINȚE

In nóptea de Sf. Vasile, ci-că vorbesc vitele, și cine stă de pândă, aprópe de dînsele, în acéstă nópte, le aude când vorbesc, precum și ce vorbesc, fără însă ca să fie vĕḑut de dînsele.

O dată un om se sfătui cu femeea, ca el să stee de pîndă în eslea boilor, ca să audă ce vor vorbi eĭ în nóptea de Sf. Vasile. Ḑise femeeĭ ca ea să dee boiĭ după gard, să nu-l vadă când se va vîrî el în esle, apoĭ ea să aducă fìn, să puie în esle peste dînsul, până ce va încerca-o bine, apoĭ să lege boiĭ la esle și ea să se ducă'n casă.

După acésta, eșiră din casă și așa făcură. Femeea după ce 'ndosi boiĭ, barbatu-sĕŭ se culcă în esle și stătu acolo. Ea umplu eslea de fìn, legă boiĭ la esle și veni în casă, lăsând pe om ca să audă ce vor vorbi boiĭ lor.

Boiĭ mâncară ce mâncară. De la o vreme unu se culcă, iar celalt stăteà și rumegà. Omul stà culcat în esle și ascultà. Dar boul cel culcat, atuncĭ ḑise către tovarășul sĕŭ : Da culcă-te acum și te odihnesce, că mâine o să ducem pe stăpân la grópă.

Omul auḑind așa, se sculă repede din esle, veni în casă și ḑise femeeĭ: Du-te de grabă la popa de-l chémă să mĕ spovedéscă, grijască.... că eŭ am să mor, fiind-că așa aŭ grăit boiĭ noștri, când eram eŭ în esle.

Femeea îĭ rĕspunse: «Da lasă bărbate, nu te potrivi, că n'a maĭ fi așa».

---

[1] Varvara o îmbarburéză, Sava o înzăvonéză, ĭar Sfântu Niculae o îngrópă.

— Ba, du-te fuga la popa şi'ĭ spune să vie, că eŭ am să mor.
In sfîrşit femeea se duse la popă şi'l chemă. Iar după ce preotul îĭ dete împărtăşania, omul murì. Şi a doua ḑi l'aŭ dus boiĭ la grópă, după cum aŭ sfătuit.» — *Şezătóre,* I, p. 292. — *j. Sucĭava.*

II

Cu o ḑi maĭ nainte de *ḑioa Moşicilor* (Sfântul Vasile) femeile fac plocóne: pâĭnĭ cu florĭ pe ele, puĭ de găĭnă fripţĭ, umpluţĭ cu drob, zahar, vin, rachiŭ, ş. a. A doua ḑi, în ḑiua de Sân-Văsâĭu, cam pe când se ridică sórele de un stat de om, se gătesc, îşĭ ĭeaŭ copiiĭ şi plécă la móşă.

Cum intră în casă ḑic: «Bună diminéţă moşîcă.» Móşa le mulţumesce, întrébă de sănătate, apoĭ ĭea întâĭu şi întâĭu plocónele şi le dă la grindă ḑicênd:

Noroc
La mulţĭ anĭ cu sănătate!
Să facă nepotu (cutare)
99 de stogurĭ de grâŭ
99 de buţĭ de vin.

Ci-că ca să se facă bucatele şi vinu pe vară.

După ce isprăvesce cu plocónele, iea copiiĭ ceĭ maĭ micĭ, le pune colacĭ la gât, le maĭ dă ouĕ ferte în mână, să'ĭ împace a nu maĭ schincì, şi'ĭ ridică la grindă, ḑicênd de treĭ orĭ nepoţeluluĭ:

Noroc
Să trăescĭ (cutare)
Să îmbĕtrânescĭ,
La mulţĭ anĭ cu sănătate
Să trăescĭ, să 'mbĕtrânescĭ
Să te facĭ dânac (flăcăŭ).

Iĭ dă pe toţĭ la grindă; apoĭ ĭea colaciĭ de la gât şi'ĭ pune bine spre a'ĭ dà la plecare. In urmă gătesc masa şi petrec cu toţiĭ.»

St. St. Tuţescu, *c. Catanele, j. Dolj.*

Pentru maĭ multe amănunte, fórte însemnate, a se vedé *Şezătórea,* II, p. 209—211 şi III, p. 178—184.

15847 * **Moaştele Sfântuluĭ Vasile.**

At. Bolintineanu, *ing. j. Ilfov.*

Vedĭ *Strigoĭu.*

Se ḑice pentru un om în vîrstă, cu obiceĭurĭ şi credinţe bĕtrâne, carĭ şi nu maĭ aŭ nicĭ o căutare.

SFÂNTA VINERÏ

Sfintele Lunĭ, Marțĭ, Mercurĭ, Joĭ, Vinerĭ, Sâmbătă şi Dumínecă, sunt nisce femeĭ carĭ trăesc singure în nisce palate de aur, de argint, de aramă, de fer, etc., aşezate în mijlocul unor codri depărtațĭ. Ele îngrijesc de dobitócele codrilor. Dintre tóte aceste sfinte cele maĭ însemnate sunt Sfânta Vinerĭ şi sfânta Duminică.

După tóte probabilitățile aceste sfinte, nu sunt de cât vechile marĭ ḑeitățĭ păgâne carĭ presidaŭ la fie-care din ḑilele sĕptămâneĭ.

In ḑiua de S-ta Vinerĭ nu e permis muĭerilor să lucreze nimic. Daca cos, li se coc degetele; daca spală, se opăresc; daca coc pită, se ard, etc.

A se vedé pentru maĭ multe amĕnunte, în acéstă privință, *Şezătórea,* I, p. 59, *De ce nu lucră femeile Vinerea.*

Pe alocurĭ se auḑe şi o rugăcĭune, numită:

TATĂL NOSTRU A SFINTEĬ VINERĬ

Dumneḑeŭ vine
Din ochĭ lăcrămând,
Din inimă suspinând.
Dar cine l'a vĕḑut?
Treĭ surorĭ a luĭ Lazer:
Una Marta,
Una Lina
Şi una Rusalina;
Culegênd florĭ dalbe de pe muntele Irusalim.
Din flóre sĕ făceà albine,
Din albine stupinĭ,
Din stupinĭ céră,
Din céră sĕ făceà făclĭĭ.
Făcliele s'aŭ aprins,
Raĭul s'o deschis,
Dumneḑeŭ cu noĭ în vis.
Sfânta Vinerĭ în raĭu şedeà,
Şi cu sfințiĭ veseleà
Iar din gură aşa ḑiceà.
Cine a ḑice tatăl nostru al meŭ
Joĭ sară de treĭ orĭ,
Vinerĭ diminéță de patru orĭ,
L'oĭu scóte din negură,
Din păcură,
Din bróscele
Cât vacile,
Din şopîrlele
Cât bîrnele,
De mâna dréptă l'oĭŭ luà,
La Dumneḑeŭ l'oĭu înnălțà,

Cu masă întinsă,
Cu pahare pline,
Cu cuvinte bune.
Amin
Dómne miluesce.

DIM. TRIFAN, c. *Cârnu*, j. *Némțu*.

A se vedé I. CREANGĂ, *Pov. Fata babeĭ și fata moșnéguluĭ*; C. FUNDESCU, *Basme, Sfânta Vinerĭ*, p. 108—115; P. ISPIRESCU, *Basme*, etc.

15848 * **Par'că'ĭ Sfânta Vinerĭ.**

Se dice despre un om prăpădit de slab.

SFINȚENIE

15849 △ **Sfințenia nu stă 'n port și haine lungĭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 237, c. *Cichindeal, Ungaria*.

Ci în fapte bune și de cinste. Poțĭ să fiĭ preot și să nu fi om de trébă.

A SFINȚI

15850 * △ **A sfinți.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Adică a bate.

Dă'ĭ *de'l sfințesce* = trage'ĭ o *sfântă* de bătae.

A se asemĕnà cu spaniolul, *santiguar*, care are acelaș înțeles.

A SE SFINȚI

15851 * **A se sfinți.**

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.*, p. 127. — A. PANN, I, p. 61. — HINȚESCU, p. 2.—L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 331.

1⁰ Pentru ceï fățarnicï, carï caută să se arĕte, ceea ce nu sunt, adică ómenï de trébă.

A se sfinți de viŭ. — D. ȚÎCHINDEAL, *Fab.*

2⁰ A face după voïea saŭ gândul cuï-va ; a isbutì.

Dăï, să nu se nărăvéscă,
Nu'l lăsà să se sfințéscă.

A. PANN, I, p. 61.

Adună unde n'a risipit dar nu se sfințesce.

HINȚESCU, p. 2.

Cu mine nu te sfințescï = nu ți se trece, nu isbutescï.

«Când audiră boeriï de una ca asta, se temură să nu le fi jucat ïarășï vr'un renghïu (și de unde să nu fie așa), se sculară, și când vĕdură cum 'ï-a poticălit cïobănașul, se luară cu mâïnile de pĕr.
«N'avură ce dice. Cu tóte astea, unul din eï, care erà și maï semeț, se otărî să se ție de capul cïobănașuluï, să nu'l lase *să se sfințéscă.*» — ISPIRESCU, *Leg.*, p. 249.

3⁰ Se dice, în bătae de joc, de un dobitoc, că se sfințesce, când murdăresce locul unde se află.

SGRIPȚORÓÏCĂ

15852 * **Sgripțoróïcă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 54.

* △ *Scripțoróïcă.*

ION SĂRARÏU, *c. Tighina, j. Vâlcea.*

Adică femee șirétă, viclénă și fórte rea.

«După ce plecă *sgripțoróïca* de vrăjitóre, fata de împĕrat ascunse cu îngrijire ața.» — P. ISPIRESCU, p. 54.

Sgripțoróïca e o babă négră, urîtă și cu dințiï albï. Ea umblă nóptea, prin sate, ca să răpéscă pe copiiï carï plâng. Când copiiï micï plâng în somn, mamele lor dic că li s'a arĕtat sgripțoróïca, de aceïa sĕ scólă și aprinde tămâïe. Ea e tot una ca Muma-pădureï.

SMEŬ

15853 *△ Smeŭ.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteïu, Banat.* — Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — D-ra Marióra Zanne, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

1⁰ Unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.
2⁰ Om tare, voĭnic, vitéz.

S'a luptat ca un *smeŭ.*

E ca un *smeŭ.*

ŞOĬMANE

15854 *△ Par'cà e lovit de Şoĭmane.

St. St. Tuţescu, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Vezĭ *Ielele.*

1⁰ Trèmură rĕŭ, fiind apucat de frigurĭ. — *J. Dolj.*
2⁰ Are reumatisme.
3⁰ E lovit de paralisie.

Şoĭmanele sunt, ca şi Ielele, treĭ surorĭ carĭ ridică vălătucul saŭ vîrteju de vînt, şi carĭ răpesc în sus pe orĭ-ce trecĕtor, care nu scuĭpă la vederea sa.

De fapt *Şoimanele,* nu sunt de cât un simplu epitet ca şi *Frumósele, Milostivele, Măĭestrele,* etc., *Şoiman* fiind un augmentativ de la *şoim,* adică *repede ca şoĭmul.*

A se vedé pentru maĭ multe amĕnunte, *Ielele,* p. 27 şi urmĕtórele.

SOLOMON

Veḑĭ *Salomon.*

PREMINTE-SOLOMON ŞI PLUGU DE AUR

Am auḑit din bĕtrânĭ, că Preminte-Solomon o fost filosof la un împĕrat. Amu s'o sculat alt filosof şi l-o pîrît pe Preminte-Solomon la împĕratu. Impĕratu l-o dat afară şi l-o pus pe filosofu céla; iar Preminte-Solomon s-o dus în lumea luĭ.

Da, amu, împĕratuluĭ nu-ĭ mergeà de fel bine cu filosofu ist noŭ, şi pe Preminte-Solomon nu-l găsĭà, ca să-l punĕ ĭară.

Şi s-o sfătuit împĕratul cu boeriĭ luĭ, ca să facă un plug de aur. Şi aşa, a făcut un plug de aur. Apoĭ o pornit ómeniĭ împĕratuluĭ cu plugu de aur prin ţéră şi întrebà: «ce ar face plugu cel de aur»? Nimenĭ nu gîceà. Se duseră într'un oraş şi, după ce nu gîci nimenĭ din oraş, eĭ plecară. Cînd la marginea oraşuluĭ, vĕḑură că şedeà un om, lângă un gard, pentru dînsul, şi mânca o cójă de mălaiŭ.

— «Aĭde, ḑiseră eĭ, că, ĭécă colo şede un om jos, să-l întrebăm şi pe dînsu». Când ajunseră la om, da el nu se scula de jos, îl întrebară: «ce ar face plugu ist de aur?», El le-a respuns aşa: «Dacă n'a plouà în luna luĭ Maĭŭ, nu face nicĭ cât cója asta de malaĭŭ». Iar eĭ ĭ-aŭ ḑis: «Scólă-te de-aicĭ, că după ţine umblăm; tu eştĭ Preminte-Solomon; că de când umblăm, nimenĭ n'a gîcit.» Şi l-o luat înapoĭ la împĕratu. — *Şezătóre*, III, p. 110.

*

15855 Inţelept şi procopsit ca Solomon.

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 2.

Veḑĭ *Salomon.*

Acelaş înţeles ca la No. 15724.

*

15856 Judecata luĭ Solomon.

Pentru o judecată dréptă şi tot de odată dibace. Veḑĭ *Regiĭ*, 3. 16.

C'est le jugement de Salomon.

Prov. Franc.

SOLOMONAR

* △

15857 Solomonar.

D. Trifan, *înv. c. Némţu.*

Om care scie multe.

I

«Solomonar este un om cari învéţă şépte anĭ pe sub pămînt, apoĭ când ĭese, ḑice nisce descântece, şi vine la el un balaur, pe care'l încalecă. Indată ce a încălecat pe balaur înghéţă bălţile, şi ghéţa se pornesce după Solomonar, bătênd tóte semĕnăturile, pe unde are cĭudă el.» — *J. Némţu.*

II

«Solomonariĭ sunt nisce ómenĭ cari-şĭ însuşesc puterea de a legà (oprì) ploile şi a dà direcţiunea ce vreaŭ, mersuluĭ grindineĭ.

Poporul le atribue şi alte puterĭ supranaturale.

De obiceiŭ eĭ dic că îndréptă piĕtra pe cursul apelor şi pe pădurĭ. Maĭ de înfricoşat este puterea ce dic Solomonariĭ că aŭ de a îndreptà piĕtra peste casa şi locul unde ar vrea.

In vara anuluĭ 1892, fiind învĕţator în satul Giulescĭ, am aflat acolo pe toţĭ sătenii întărițĭ în acéstă credință, avênd angajat pe vestitul Solomonar *Ion Luciu*. Acest om îĭ din satul Rîşca, unde-şĭ are locuința. El s'a angajat maĭ cu toţĭ sătenii de pe malul Moldoveĭ, până în hotaru judeţuluĭ Némţ. Fie-care cap de familie trebue să-ĭ dea câte 50 banĭ şi 'n unele sate, câte un franc pe vară. In schimb el se obligă a păzi holdele lor de grindină. Pe ceĭ ce se opun a plăti, îĭ ameninţă.

In Giulescĭ făcuse angajament cu câte 50 banĭ de familie.

Le puse şi nisce condiţiunĭ: să sĕrbătoriască joile pân la sfântul Ilie, în care dile maĭ cu samă să nu întindă pânze pe ĭarbă la sóre. Preoţilor le ceru să nu sune clopotele la biserică când ar videa o cumpĕnă (nor cu tunete şi trăsnete.)

A cerut sătenilor de i-aŭ arĕtat margenile ţarineĭ lor, şi le a însemnat cu nisce stégurĭ înalte, din draniţă. La înplântarea acestora, spuneaŭ ceĭ ce aŭ fost faţă, că i-a oprit a se apropia de el. In acest timp dicea încetişor din gură, scotea ceva din traĭsta de la şold şi rĕpede o împlânta în pămîntul de pe hotar.

La cerinţele sătenilor de a le aràta vr'o minune de puterea sa, le-a spus: să vă păzițĭ când vețĭ vedea o greutate (norĭ cu furtună), că am să torn chĭétra pe prund (locul de imaş dintre sat şi malul drept al Moldoveĭ).

Ce groază straşnică a băgat şarlatanul în văcarul satuluĭ!

Cum înourà şi tunà pe aprópe, văcarul o tuleà în spre sat.

Intr'o di, de-o-dată nisce nourĭ grozavĭ de 'ntunecaţĭ, despre munţiĭ de apus se las rĕpigior pe de-asupra satuluĭ vărsând ploaĭa 'n douĕ cu pocnete şi fulgere. Vacarul ca şi cuprins de tóte bólele, nicĭ se maĭ gândesce la vite; le lasă şi o ĭea la sănătósa 'n spre sat, cătând scăpare.

Credeà că acum a venit timpu să se acopere prundul cu piétra făgăduită de prorocul lor. Cum s'a întîmplat, că piatra n'a bătut pe locurile acelea nicĭ prin împrejurimĭ, tótă vara.

Tótă munca mea, de a-ĭ face să nu crédă aşa uşor în acest Solomonar, a fost zadarnică. Tómna, tot spuneaŭ uniĭ că a fost puţină piatră pe prund. Şi eŭ locuiam în acel sat, dar n'am simţit urme de piétra făgăduită.

Săteniĭ se potriviaŭ la laudele luĭ din crîşmă: că ómeniĭ din Bogdănescĭ nu ĭ-aŭ plătit, şi el a lăsat piétra de lĭ-a fost stricat semĕnăturile; că în Rîşca vr'o câţĭ-va l-aŭ bătut şi el a fost să-ĭ omóre în casă, că a îndreptat piétra peste eĭ, de le-a sfărmat acoperemîntul de draniţă.

Intrebând eŭ pe Gheorghe Zaharia, din Rîşca, despre Solomonarul Ion Luciŭ, îmĭ spuse: «Eŭ îĭ plătesc încă un franc, sciŭ că mie nu mi-o stricat nimică de când îĭ plătesc luĭ. Da nisce ómeniĭ de la noĭ, îs pişti pĕrăŭ de la mine, l-o apucat într'o di în crîşmă: mĕĭ, da ce eştĭ tu? Dumnĕdăŭ? Ba nu, mĕĭ. Care-ĭ un prost îmĭ dă şi mie, care-ĭ cuminte, nu-mĭ dă nimică. Vaĭ mămucuţă!.. şi unde-o dat în vara aceĭa o ploaĭe cu chĭétră ca aceĭa, de nu s-o ales nimică de grădinile lor. Da mie nu mi-o strîcat nimică.

Dacă se întîmplă se bată piĕtra pe unde s'a angajat, apoĭ spune că a scăpat-o fiind-că nu ţin ómeniĭ sĕrbătorile.

Tóder Zanahuţă cu nevésta-sa, din Giulescĭ, îmĭ prăşiaŭ şi ĭ-am întrebat cum de cred aşa uşor în solomonăria luĭ Ion Luciu. Unde începe a-mĭ istorisi la minunăţiĭ, parcă-ar fi vrut se mĕ convingă şi pe mine. La câmp (judeţul Botoşanĭ şi Iaşĭ, unde merg vara la lucru) erà un

boer cu moşiĭ şi în tot anul îl bătea pĭétra, de n'alegea nimic. S-a găsit un Solomonar de s'o dus la el şi ĭ-a ḑis: Cucóne! să-mĭ daĭ cincĭ-ḑecĭ de francĭ şi să-mĭ facĭ un ocol mare, şi las dacă ţi-a maĭ bate pĭétra. Boierul ĭ-a dat aşa. El a pândit când a venit o zloată şi ş-a luat în spate o lopată şi cu-n topor. S-a dus la ocol, şi tot împrejurul luĭ (âmbla). Ce-o ḑis din gură, nu sciŭ; da atâta a grămădit pĭétra în ocol, că nu maĭ ţinea gardurile. Cum a stat, rĕpede cu lopata de dă 'ntr'o parte pĭétra. Când de desubt, numaĭ dă de balaur care maĭ mişcà din códă. Haţ toporu, şi tae capul balauruluĭ. Boĭerul ĭ-a dat ceĭ cincĭ-ḑecĭ de francĭ şi el s'a dus în drumu luĭ. Şi din vara aceea n'a maĭ bătut pĭétra pe moşiea boĭeruluĭ.

Iĭ spun că asta ĭ-o povestea ca tóte poveştile. Atuncĭ maĭ adaogă Românul: «Da dumneata n'aĭ vĕḑut Solomonarĭ carĭ descântă şórecĭ, şi-ĭ scóte de pe unde-or fi, de merg după el pe drum, ca oile, şi-ĭ duce până-ĭ scóte peste hotar. Mie mi s'a întîmplat să ĭeaŭ o aţă de la móră şi aŭ venit toţĭ guzganiĭ a-casă la mine, de erà să-mĭ spargă tótă casa. N'am găsit să mi-ĭ descânte, da m'aŭ învăţat alţiĭ şi-am dus aţa 'napoĭ la móră şi s'aŭ dus şi guzganiĭ.»

Şezătóre, II, p. 140—142.

A SOLOMONI

15858 * △ A solomoni.

G. Poboran, *inst. j. Olt.*

Adică a vrăji.

SOLOMONIE

15859 * A face solomoniĭ.

Acelaş înţeles ca la No. 15858.

SÓRTĂ

15860 * △ Sórta e ca róta.

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Veḑĭ *Dumneḑeŭ, Noroc.*

Adică sue şi cobóră pe om.

15861 * A pus piciorul în pragul sórteĭ.

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

Adică stă bine.

15862 *Aşa 'ĭ-a fost sórta.*

S. Fl. Marian, *Nascere,* p. 62. — Hinţescu, p. 178.

Vedĭ *Dată, Noroc, Orînd, Scris, Ursit, Ursitóre.*

Acelaş înţeles ca la No. 14783.

SORTIT

15863 *Aşa 'ĭ-a fost sortit.*

I. Creangă, *Pov.,* p. 274.

Acelaş înţeles ca la No. 15862.

SPIRITUŞUL

Spirituşul saŭ *spiriduşul* e un drăcuşor mic, ce'l aŭ unele babe şi uniĭ vrăjitorĭ, cu care se servesc în săvîrşirea farmecelor lor. Spirituşul e un fel de slugă a unuĭ drac, ce are în stăpînire pe baba orĭ vrăjitórea care face farmecele. Spirituşul e dat unor vrăjitorĭ pe un anumit timp, uniĭ aŭ spirituş pentru tótă vĭéţa lor, şi aceştia la mórtea lor se chinuesc mult de tot. Spirituşul se hrănesce cu mĭez de nucă şi alte lucrurĭ bune. Săténul, cu spirituş, în biserică orĭ la casa popeĭ nu trebue să mérgă.

Cu spirituşul se face tóte farmecele, se aduc călare pe prăjinĭ ibovniciĭ la drăguţele lor, se omóră ursitele ibovnicilor cu drăguţe, se ĭeà mana vitelor, se mulge lapte din inima caruluĭ, se tămăduesc bólele ce sghibue pe ómenĭ, etc.

Spirituşul se ţine în diferite locurĭ, dar maĭ ales în ulcioraşe micĭ de marmură orĭ pămînt alb.

Când un bolnav e chinuit de necuratu, numaĭ cu ajutorul spirituşuluĭ îl poţĭ scăpà. Vrăjitorul atuncĭ pune la încercare spirituşul sĕŭ, şi dacă dracu ce chinuesce pe bolnav e maĭ slab ca spirituşu, acesta îĭ făgăduesce însănătoşirea şi alungarea necuratuluĭ din cel bolnav; dacă însă spirituşul e maĭ slab ca necuratul, ce chinuesce pe bolnav, acesta atuncĭ nu făgăduesce bolnavuluĭ însănătoşire, şi fuge de el, căcĭ se teme să nu supere pe necuratu din bolnav.

Maĭ de mult, eraŭ o mulţime de babe ce aveaŭ spirituş. Spirituşul în acele vremurĭ se puteà vinde. Astăḑĭ însĕ, şi acésta nu se póte explicà, spirituşul se găsesce fórte rar. Şi acolo unde este, nu'ĭ tare şi voĭnic ca în vremile vechĭ. Cum babele întrebuinţéză spirituşul în serviciul lor, nimenĭ nu póte sci; acesta e un secret fórte mare. Ba faţă cu pantalonariĭ, şi cele ce către altă lume povestesc că aŭ spirituş, către eĭ îl tăgăduesc.

Poveştĭ, susţinute de adevĕrate, în care spirituşul duce călare pe prăjină pe ibovnic la drăguţa luĭ, sunt fórte multe. Multă lume ade-

veresce aceste poveștĭ și afirmă c'a vĕḑut asemenea întîmplărĭ cu ochiĭ lor.

Așa când eram copil, de la nisce babe din Spătărescĭ (Sucéva), am auḑit urmĕtórea povestire, ce spuneaŭ c'aŭ vĕḑut'o ele însășĭ:

Intr'un sat erà un cĭoban ce se dăduse în dragoste cu fata uneĭ babe. Baba scieà multe drăcăriĭ și n'ar fi voit ca cĭobanul să se depărteze mult de ea, ca nu cum-va să'șĭ găséscă altă drăguță, și pe fata eĭ s'o lase cu buzele umflate. Cĭobanul, în tovărășie cu alțiĭ, se dusese la câmp, să erneze cu oile acolo, fiind-că fînul în părțile acelea e maĭ eftin, și nu ascultă de rugămințile babeĭ și ale feteĭ spre a nu le părăsi; se vede că cĭobanuluĭ nu'ĭ maĭ erà dragă urăcĭunea babeĭ, căcĭ nu le ascultă și se duse.

Intr'o sară vine la babă un strĕin s'o róge de găzduire pe nópte, că'ĭ drumeț și la apucat nóptea pe acolo. Baba îl primesce, îl ospĕtéză cum póte, și'l culcă pe laiță sub icóne.

Strĕinul, care observase pe babă și pe fată că tot șoptesc și vorbesc de cine-va, temêndu-se ca nu cum-va să fie vorba de el spre a'ĭ face ce-va nu putu adormi. Intr'un târḑiŭ baba scóte din pălămida lăḑeĭ un ulciororaș cu douĕ torțĭ și'l pune lângă foc, începênd a'l descântà, îl tot învîrtea c'un bețișor de alun. Cu cât ulcĭorul se apropià maĭ tare de foc, cu atâta strigà maĭ tare: «Ștefane! Ștefane!» și cu cât îl depărta, cu atâta strigà maĭ rar.

Intr'un târḑiŭ, numaĭ ce aud o zupăitură ca cum s'ar scuturà cine-va de omĕt, și în casă intră un flăcăŭ înalt și frumos care nu erá altul de cât cĭobanul ce fugise de fata babeĭ, adus de spiritușul babeĭ, călare pe bățul luĭ cĭobănesc.

Șezătórea, I, 249—250.

15864 *Spirituș.

Copil vioĭu și drăcos.

SPOVEDANÏE

Veḑĭ *Grijanïe.*

STAFIE

I

«Stachia, ḑîc că ar fi o femeïe, de statură gigantică, care păzesce casele cele vechĭ și părăsite, dar maĭ ales edificiele construite pe sub pămînt, și tesaurul ascuns.» — D. Cantemir, *Descr. Mold.,* p. 155.

II

Cu deosebire de *năluca,* se crede că stafia se aratĕ, în tot-dé-una în chip de femee saŭ bărbat. Intâlnim totușĭ, în județul Sucĭava, o credință deosebită în acéstă privință.

III

Poporul de pe aicĭ[1]) crede că stafia este un fel de umbră, în chipul unuĭ om saŭ animal, ce are puterea a ţine zidurile să nu se dărîme. Ba el maĭ crede că acea umbră e chĭar însufleţită, şi că în fiecare zid, casă de zid, saŭ beciŭ, cu alte cuvinte tot ce'ĭ zidire de cărămidă saŭ pĭétră, trebue să fi şi o stafie; căcĭ alt-fel nicĭ să póte zidi o zidire până nu'ĭ se pune, de meşteriĭ ce o zidesc, *stafie.* Acéstă stafie sĕ pune în zid în chipul următor:

După ce se începe zidirea, meşteriĭ zidarĭ pregătesc o nuĭa, maĭ lungă ce-va ca statul unuĭ om, saŭ chĭar ca o şfară, şi la timpul priincĭos, devine un om, un copil saŭ chĭar un animal, atuncĭ pe ascuns, pe când unul îl ţine de vorbă, altul din eĭ cu nuĭaua saŭ şfara, îĭ ĭeà mĕsura umbreĭ luĭ. Mĕsura odată luată, o pun şi o zidesc în zid. De aicĭ înainte zidirea le merge bine şi meşteriĭ nu se maĭ tem că li se va dărâmà; ĭar omul saŭ animalul, căruĭa i s'a luat mĕsura umbreĭ luĭ, până în nouĕ ḑile, móre numaĭ de cât şi, după ce'l îngrópă, se preface în stafia nedespărţită a ziduluĭ, în care i-a fost pusă mĕsura. Acéstă stafie ese apoĭ în tótă nóptea, de cum se înseréză bine şi până ce cântă cocoşiĭ de mĭezul nopţiĭ şi umblă peste tot locul aceleĭ zidirĭ; ĭar după cântatul cocoşilor, se duce de se ascunde în locul unde'ĭ e mĕsura. Dacă zidirea este bună-óră o casă, atuncĭ stafia la ómeniĭ aceleĭ case, nu li se arată nóptea şi nicĭ nu le face nimică, ĭar de sunt strĕinĭ, le ese înainte, dacă umblă prin préjma eĭ nóptea şi le face rĕŭ, d. ex.: îĭ trântesce la pămînt, îĭ ameţesce, şi pe uniĭ chĭar îĭ muţesce saŭ îĭ face de rĕmân cu *neputinţă.*

Stafia se arată tot-dé-una sub forma fiinţeĭ de la care s'a luat mĕsura şi nicĭ odată alt-fel. Tot-dé-una e maĭ rea, dacă a fost om, de cât când a fost animal. Une-orĭ se întîmplă chĭar, dar acésta cam rar, că stafia să facă rĕŭ şi casnicilor ce locuesc în zidirea aceea. Atuncĭ se spune că, spre a se ferì de acésta, i se pune tot-dé-una, sara, ce-va de mâncare, în o parte óre-care a zidului, de pildă, pâne şi sare, mămăligă, etc. Alţiĭ spun, că, dacă cine va scie că în o zidire e stafie, atuncĭ tot-dé-una, când va trece pe acolo, să nu se uĭte nicĭ odată înapoĭ, să şuere, să cânte saŭ să vorbéscă, că sĕ ḑice că atuncĭ o zădărescĭ şi'ţi face rĕŭ. Dacă nóptea nu te veĭ uĭtà înapoĭ, ea nu ţi se arată nicĭ odată. — *Şezătóre,* I, p. 90.

∴ △

15865 Par'că 'ĭ o stafie.

DUMBRAVĂ, *elev. Sc. Norm. c. Schinenĭ, j. Tutova.*

∴ △

Stahie.

A. CANDREA, *Rev. Nouă,* VII, p. 300. — L. ŞĂINEANU, p. 767. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

1⁰ Femeĭe bĕtrână şi slabă.
2⁰ Femeĭe slabă şi urîtă.

[1]) Judeţul Sucĭava.

STAHIE

Vedĭ *Stafie*.

STEA

Vedĭ *Cap. I, c. Stea.*

* △

15866 **'I-a cădut steaua.**

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 2. 3. 4. — S. FL. MARIAN, *Inmom.*, p. 43.

* △

I s'a stins steaua.

S. FL. MARIAN, *Inmorm.*, p. 43. — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.*

* △

'I-a apus steaua.

MIRONESCU, *inst. c. Frumósă. j. Némțu.*

* △

'I-a picat steaua (din cer).

IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungarïa.* — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov*, p. 113. *c. Bendorf, Ungarïa.*

1⁰ Adică a murit.
2⁰ S'a nenorocit, s'a stins, șĭ-a pĭerdut mărirea.
3⁰ Șĭ-a pĭerdut sprijinitorul.

Exista o credință, fórte respândită la Românĭ, și reproduse în Șezătóre de D-niĭ C. Teodorescu și M. Lupescu, ambiĭ învĕțătorĭ în județul Sucĭava, după care stelele nu sunt alta de cât nisce făcliĭ aprinse în cer. Sĕ spune că câte sunt în cer, atâtea suflete de ómenĭ sunt pe pămînt, și tot-dé-una, când se nasce un om, rĕsare și o stea pe cer; că prin urmare fie-care om are o stea saŭ o făclie a luĭ, care arde în cer cât timp trăesce omul pe pămînt; ĭar, când móre, îĭ cade și steaua, adică i se stinge făclia și acésta 'ĭ din pricina cădereĭ stelelor.

De aceea chĭar, orĭ de câte orĭ sĕ vede cădênd o stea, poporul dice că a murit un om.

Sórele e steaua luĭ Dumnedeŭ, ĭar luna steaua Maĭceĭ-Domnuluĭ. Stelele maĭ marĭ sunt ale ómenilor marĭ, în-

ţelepţĭ, ale împěraţilor şi Domnilor. Stelele cu códă, când se arată pe cerĭu însémnă că, saŭ s'a născut un om mare, un împěrat bună-óră, saŭ că are să fie rĕsboiŭ.

Să le spuĭ curat
Că m'am însurat
C'o mândră Crăésă,
A lumeĭ mirésă;
Că la nunta mea
Aŭ cădut o stea;
Sórele şi luna
Mĭ-aŭ ţinut cununa.
Bradĭ şi păltinaşĭ
I-am avut nuntaşĭ,
Preoţĭ, munţiĭ marĭ,
Pasĕrĭ, lăutarĭ,
Păsĕrele micĭ
Şi stele făcliĭ!

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 2.

15867 △ **A nu avé stea în cer.**

S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 63.

Nu are ce maĭ aşteptà pe pămînt, i s'a curmat tot binele şi fericirea.

15868 ※ △ **I s'a întunecat steaua.**

S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 63. — IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

1⁰ Îl ameninţă o nenorocire mare.
2⁰ Iĭ merge rĕŭ; a pĭerdut vazà şi cinstea ce a avut până aci.

15869 **A fi vaĭ de steaua cuĭ-va.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 195. — S. FL. MARIAN, *Nasc.*, p. 63.

1⁰ Adică vaĭ de vĭéţa luĭ; dice omul necăjit saŭ care se află într'un mare pericol.
2⁰ Ameninţare, sub forma dată de Creangă.

«De te-a împinge pĕcatul să maĭ viĭ odată, *vaĭ de steaua ta are să fie!*» — I. CREANGĂ.

* △
15870 **A fi cu stea în frunte.**

Laurian & Maxim, II, p. 1268. — I. Creangă, *Pov.*, p. 152. — V. Alexandri & L. Rosetti, *Mss.* — I. Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — E. I. Patriciu & G. P. Salviu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluiu.* — C. Teofănescu, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.* — Gavr. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluiu.*

* △
A fi cu stea de aur în frunte.

Iul. Grofșoreanu, *dasc. comit. Arad, Ungaria.*

*
A fi cu steaoa în frunte.

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 427. 463. 948. — V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

Veḑĭ *Invĕțat.*

Adică om însemnat, ales, cu putere, menit pentru ce-va mare.

Se crede în popor ca uniĭ feciorĭ saŭ fete de împĕrat aveaŭ semne, în chip de sóre saŭ stea pe frunte, în chip de lună în spate, doĭ luceferĭ pe umerĭ, etc. Se înțelege că nu fie-care le aveà saŭ pe tóte odată. Aceste semne arĕtaŭ că purtătorul lor, aveà o menire mare. De aci s'a născut și ḑicerea.

A se asemĕnà cu steaua de pe capetele saŭ pe coifurile Dioscurilor, din mitologie, și cu nimbul din jurul capuluĭ la divinățile păgâne și la sfințiĭ creștinilor.

Veḑĭ *Șezătórea*, II, p. 192.

15871 **S'a născut cu stea în frunte.**

D-na E. B. Mawr, p. 43.

E om cu noroc, o să ajungă departe.

Né sous une bonne étoile.

Prov. Franc.

ŞTIMA

15872 * △ L'a mâncat ştima.

TEODORESCU-KIRILEANU, *înv. j. Suciava.*

A păţit, a tras multe.

STRIGOÏU

PENTRU MORTUL DE SE VA AFLA STRIGOÏ CĂRUIA 'Ĭ ḌIC VÎRCOLAC, CE TREBUE SĂ I SĂ FACĂ.

Glava 378. [Postnicul]. Dumneḍeescul Patriarh Postnicul ḍice aşa: că am auḍit în multe oraşe şi cetâţĭ ḍice, făcêndu-se nisce lucrurĭ grόznice şi pré slăvite, de mare nepricépere şi de nesciinţa ómenilor preste lucrul drăcesc. Pentru că vrăjmaşul nostru préspurcatul de diavol unde află loc deşert să lăcuiască să'şĭ facă voia, el acolo şi lăcuiasce, şi de multe orĭ cu nălucirĭ de faţă întru multe tocméle trage pre ómenĭ şi'ĭ duce spre voia luĭ, ca de tot ticăloşiĭ de eĭ să'ĭ afunde şi să'ĭ néce întru adâncimea peiriĭ a foculuĭ de vecĭ, decĭ lucrul acesta prea fără de lége şi grόznic carele se face de bogaţĭ creştinĭ nepricepuţĭ, carele iaste vrédnic a mare întristare şi lacrămĭ. Miru-mĕ şi mĕ ciudesc şi mĕ îngrozesc a'l povesti. Grăesc uniĭ ómenĭ nepricepuţĭ, cum de multe orĭ când mor ómeniĭ, mulţĭ de într'aceĭ morţĭ ḍice se scόlă de se fac Strigoĭ şi omόră pre ceĭ viĭ, ce însă mόrtea ce vine de năprasnă şi de grab la mulţĭ ómenĭ, nimenea altul nu scie de dînsa, fără numaĭ singur Domnul nostru Iisus Hristos, carele e tocmitorul firiĭ nόstre, iară ceia ce ard pe fraţiĭ lor creştinĭ, şi fac atâta păcat de mare, îngrozésce-te sόre, şi'ĭ acopere întru întunerecule, şi tu pămîntule gemĭ şi'ĭ înghiţĭ, şi nu numaĭ pe dînşiĭ ci şi pre ceia ce'ĭ îndémnă. Pentru că trupul omuluĭ déca mόre nice cum nu pόte face nice un lucru fără de suflet, ce déca vreme ce mόre trupul, iară sufletul mérge la locul unde i se va porunci de Dumneḍeŭ, după cum aŭ făcut orĭ bine orĭ rĕŭ, iară a se întόrce în trup nu pόte, până ce va veni singur Domnul la a doa a luĭ venire să judece lumea. Atunce trupurile acéle mόrte eşĭ ia cineşĭ suflet, decĭ cum am ḍis, cum pόte acum fără de suflet să lucréze trupul, adecă să âmble ? o mare minune să audă neştine şi să se mire, să omόră ḍic mortul pre viĭ, o nepricéperea ocananicilor şi orbia de nu vĕd că iaste lucrul draculuĭ, şi'ĭ înşală de ard trupul asémenelor ca să'ĭ bage în muncă. Bârfesc uniĭ nebunĭ şi ḍic, că multe trupurĭ ale ómenilor déca mor şi le îngrόpă în pămînt, iale nu putrezesc ce se află întregĭ pline de sînge, şi acésta iasta nălucă drăcéscă cum am ḍis, ca să ducă în iad pe creştinĭ, pentru că acela dracul în tot chipul se închipuiasce, şi anghel să se facă, şi călugăr, şi bărbat mirén, şi muiare şi copil, şi lemn, şi toiag, şi apă, şi sânge, şi discos, şi haină, şi om mort: şi alte lucrurĭ tόte câte sînt se face, ci însă ca o nălucă. Pentr'acéia nu se cade să crédeţĭ acéia ce vedeţĭ pe trupul omuluĭ mort, pentru că omul déca mόre sânge n'are în trup, dară încă cu cât maĭ vîrtos maĭ mult şi maĭ mare şi maĭ minunat iaste a socotit acésta neştine, de ḍic că

déca'l îngrópă şi face câte va zile în mormînt, se află sânge într'însul. *[Zri].* Să sciţĭ şi cum se topésce omul în pămînt, décia atunce să crédeţĭ, că trupul carele se arată cu sânge iaste nălucă drăcéscă.

[Nichifor Xanthopul]. Nichifor Xanthopul la sinaxarul de la sâmbăta lăsateĭ de carne cu alţĭ dascălĭ şi povestitorĭ ḑice şi spune cum se topesce omul în pămînt. A treia ḑi, începe faţa omuluĭ a se strica şi a se împăejena, şi a se îngrozăvi, iară a noa ḑi începe zidirea trupuluĭ a se deschia, numaĭ ce rĕmâne inema, iară la 40 de ḑile se topésce şi inema: Decĭ de acéstă să sciţĭ toţĭ creştinĭ, cum ca o nălucă se arată acel trup cu sânge, şi să sciţĭ că alt trup întreg nu se află în mormînt, fără numaĭ cel afurisit, şi se rógă să ia ertăciune, şi déca se iartă atunce se topésce ca şi alte trupurĭ ale morţilor, iară sânge n'are: şi de veţĭ vrea să sciţĭ maĭ bine, că déca iase sufletul omuluĭ de în trup sânge n'are; ascultaţĭ: Trupul omuluĭ iaste de 4 stihiĭ, de în sânge ḑic, de în flegmă, de în tuse şi de în hiiare négră, decĭ însă sângele căce e cald iaste de în foc, iară flegma căcĭ iaste réce iaste de în apă, iară tusea căcĭ iaste umĕdă, iaste de în văzduh, iară fiarea căcĭ iaste uscată, iaste de în pămînt, iară în vrémea morţiĭ cu porunca luĭ Dumneḑeŭ se împart acéle 4 stihiĭ, şi se desparte sufletul, şi întâiŭ se desparte stihia sângeluĭ, ca o căldurósă şi viitóre ce iaste şi viază tot trupul, drept aceia trupurile cele mórte hiare aŭ déca mor, şi flegmă şi tuse: iară sângele nicĭ cum; sciţĭ acum saŭ auḑit ce ḑice pentru acésta, căce când iase sufletul omuluĭ décia nu maĭ are trupul acel sânge, nice nemica se află, iară de acésta cum am arătat maĭ sus de va părea unora ómenĭ că are sânge trupul mortuluĭ şi în coşul pânteceluĭ luĭ altele bogate, acélea le face diavolul ca să ducă în muncă pre voĭ creştiniĭ, că multe nălucirĭ maĭ nainte aŭ făcut Satana, în vrémea luĭ Moysi déca muri, vrea să între în trupu'ĭ să prelăstéscă şi să'ĭ strice légea; în vrémea Dumneḑeescilor Apostolĭ, cu Simon vrăjitorul, şi în vrémea luĭ Sfetiĭ Silivestru Papa de la Roma, şi în alte bogate vremĭ şi locurĭ aŭ făcut şi face ce nu póte, numaĭ ce fórte se ruşinéză şi slăbésce de să biruiasce şi se surpă de Domnul nostru Isus Hristos, carele póte şi le biruiasce tóte, şi omóră şi înviază, carele face slabele tarĭ, şi tarile slabĭ, carele aŭ făcut ceriul şi pămîntul, şi tóte câte's pre dînsul, şi iasta adeverit făcĕtor de minunĭ, şi vîrtos, şi gróznic, însă bine pentru acesta lucru auḑit şi sciţĭ acum, decĭ căţĭ veţĭ să nu mérgeţĭ în iad să vĕ munciţĭ, de acest diavolesc lucru să fugiţĭ departe, adecă să nu ardeţĭ trupurile morţilor, nice să crédeţĭ câte se arată pre acel trup mort.

[Caută bine de veḑĭ]. Iară cine va vrea să facă lucru ca acesta fără lége, poruncésce vîrtos şi greŭ acel sfânt Patriarh Postnic, ca de va fi cliric să i se ia darul, şi să iasă şi de în spiţa carea se află a cinsti: şi să nu se pripeştuiască Dumnezeeştilor tainĭ, ci numaĭ la mórte, ca un împreună lucrător de lucrul hitlénuluĭ de diavol, iară de va face acésta mirénul, 20 anĭ în pocanie să lucréze, decia atuncĭ să se améstece cu credincioşiĭ.

[Caută de veḑĭ]. Să sciţĭ iară când se va afla trup ca acela carele iaste lucrarea diavoluluĭ, să chemaţĭ pe preoţiĭ să citéscă Paraclisul Précistiĭ şi să facă şi Osfeştenie mică, décia să slujască lyturgie şi să rădice şi panaghie întru ajutorul tuturor, şi să facă şi poménă cu colivă, décia să ḑică molitvele céle de blăstem, şi amîndoao molitvele de blăstem ale botezuluĭ să le citescĭ pre acéle óse, atuncĭ cu Osfeştenia cea mică carea aĭ făcut să stropescĭ ómeniĭ cariĭ se vor tîmpla şi acolo, şi maĭ mult să o verşĭ pe trupul acela, şi cu darul luĭ Hristos va fugi dracul de acolo.

CREDINŢE

I

Ómeniĭ cu códă sĕ crede că, după mórte se fac strigoĭ, şi vin pe casele lor, nóptea, de sperie pe toţĭ. Strigoiĭ mănâncă şi ómenĭ.
Se maĭ crede că daca peste un mort va sări o pisică, el se preface după îngropare în strigoiu, de aceĭa se fac privegheĭurile la morţĭ. Pentru ca un mort să nu se maĭ prefacă în strigoĭu, îl scot pe sub pragul de jos al uşeĭ. Mormîntul unuĭ strigoĭu se cunósce după aceea că are o gaură pe unde ĭese şi intră.
Ca să se ucidă un strigoĭu i se bate un par în inimă. — *Judeţele Némţu, Covurluĭu, Ilfov, etc.*

II

Când pruncul se nasce cu tichie i se ḑice că e strigoĭ. Asemene se ḑice şi la acel prunc care se va înţĕrca de mama sa şi din greşélă, ĭéră-'şĭ va suge la mă-sa pe când ea dórme, se va face strigoĭ. După ce s'a înmormîntat mortul, după câte-va ḑile se ḑice, că el înviază în mormînt, şi din mare om cum este se preface întru ceva fórte mic şi ĭese nóptea din mormînt; şi mergênd, face rĕŭ rudelor celor maĭ de aprópe, şi apoĭ celor-l-alte, mâncându-le inima; şi ast-fel unul câte unul, tot némul se prăpădesce. — Se ḑice că dacă prind de veste maĭ de grabă, merg maĭ mulţĭ ómenĭ la mormînt într'o Sâmbătă nóptea şi scoţênd mortul socotit strigoĭ îl tae bucăţĭ cu o cósă, un om făcut tot Sâmbăta. — *Judeţul Dolj.*

III

Ómeniĭ cari nu mănâncă usturoĭŭ, şi se feresc de tămâe în viéţa lor, sunt *strigoĭ*. Eĭ se cunosc, cât sûnt în viéţă, de pe aceea că aŭ códă, ĭar după ce mor, mormîntul lor este lăsat în jos maĭ mult de cât la ceĭ-l'alţĭ morĭ şi are o boltă la un capĕt, pe unde ĭese strigoĭul nóptea. Strigoĭul şi strigóĭcele, în spre ḑiua de sf. Andreĭ, se strîng pe la crucile drumurilor saŭ pe la hotare, şi se bat cu limbele de la meliţoĭ şi meliţóice, orĭ cu cóse. Se spune că bătaea începe când unul ḑice: *usturoĭu roş* şi încetéză cînd unul ḑice: *usturoĭu alb,* orĭ când cântă cucoşiĭ de miezul nopţiĭ. Eĭ când se bat, rostesc cuvintele: *daŭ, da nu taĭu.*
Ómeniĭ se tem de strigoĭ şi de aceea, în spre ḑiua de sf. Andreĭ mănâncă usturoĭŭ, se ung cu el pe la umerĭ, pĭept şi genunchĭ, ung pe la ferestre în formă de cruce, pe la uşĭ, pe la porţĭ, pe la ocólele vitelor, ţîţele vacilor, córnele boilor, limbele la meliţoĭ etc. Strigoiul vine şi strigă la feréstră: «aĭ mâncat usturoĭ?» Dacă omu-ĭ rĕspunde, îl muţesce, ĭar dacă tace, se duce'n trébă-şĭ. Pe ceĭ ce nu mănâncă usturoĭ spre Andreĭ; îĭ pocesc strigoiĭ. Când intîlnesce strigoĭul pe un om, îl fugăresce, dar nu pune mâna pe el şi de nu fuge omu, îl muţesce. Strigoiĭ viĭ, tot-de-una spre sf. Andreĭ se culcă afară; ĭar ceĭ morţĭ ĭes din mormînt până la treĭ anĭ, şi vin nóptea pe la casele lor fără să facă ceva celor din casă, cu care şi vorbesc, stând totdé-una până la miezul nopţiĭ. Uniĭ povestesc că chiar strigoiĭ viĭ, nu se duc toţĭ cu trupul, ci la uniĭ, adormind în spre sf. Andreĭ, li ĭese numaĭ sufletu, care se preface în fel de fel de animale; şi dacă trupul acestor strigoĭ este mutat din locul unde s'a culcat, rĕmâne mort, căcĭ sufletul întorcêndu-se, şi ne maĭ găsind trup în locul în care l-a lăsat, se duce pe ceea lume.

Iétă și câte-va poveștĭ relative la strigoĭ.

Era odată un om care, cât a trăit el, tot-dé-una în spre ḑiua de sf. Andreĭ se culca afară, din care pricină îĭ și ḑiceaŭ ómeniĭ că-ĭ strigoĭŭ. Murind omu ista, eșia în tótă nópte din grópă și venià acasă la nevésta luĭ, ședeà până ce cântaŭ cucoșiĭ de miedu nopțiĭ și dispăreà. Biéta femee îngrozită de astă întîmplare, se plânse la o babă, care-o sfătui așa: «du-te acasă, aștéptă până a veni el, și cum 'l-îĭ vede că întră'n casă, tu te și-apucĭ de te spală, te pĭéptănă, te oglindesce, te gătesce și nu'ĭ rĕspunde nimic până ce nu-ĭ fi gata, iar atuncĭ ḑi că te ducĭ la nunta frate-sĕŭ, care se însóră și iea pe soră-sa, atuncĭ el are să ḑică că nu se póte, dar tu spune-ĭ: «nu se póte ceĭ morțĭ la ceĭ viĭ, da asta se póte, și pe loc are să crăpe.» Un *mulțumim și bogdaprosti* eși din gura femeeĭ, care ducêndu-se acasă și făcênd cum a învĕțat-o baba, a scăpat de strigoiŭ.

* * *

Un biet om sărac se întorceà în spre sf. Andreĭ, cu un tăbultoc de la móră, și trecênd pe la nisce crucĭ de drum, vĕḑù un joc de ómenĭ. El aducêndu-șĭ aminte că-ĭ spre sf. Andreĭ, și că aceĭa trebue să fie strigoĭ, ḑise: D-ḑeŭ să vĕ înmulțéscă jocu; ĭar eĭ rĕspunse: D-ḑeŭ să-țĭ înmulțéscă făina în sac. Și mergênd omul acasă, multă vreme a mâncat din făină și nu se maĭ sfîrșià. Femeea și copiiĭ tot îl întrebaŭ într-una că ce minune-ĭ asta de nu se maĭ gătesce făina din sac? El li spuneà că-ĭ bun la D-ḑeŭ, dar eĭ tot nu-l slăbiaŭ cu întrebatu, până ce într'o ḑi îl scóse din sărite de le spuse drept, și din ḑiua aceea s'a sfîrșît și făina din sac.

* * *

Ci-că a fost odată un om care aveà femee strigóică și tocmaĭ de sf. Andreĭ o păli de copil. Femeea ḑise bărbatuluĭ așa: mĕĭ bărbate, du-te de ĭea limba de la melițoĭŭ, mergĭ la crucele drumuluĭ, fără să vorbescĭ cu cine-va, chiar de te-ar întreba; dă de nouĕ orĭ în pămînt cu limba melițoiuluĭ și ḑi din gură «daŭ dar nu taiŭ.» Bărbatu ascultă pe femee, se dusă, și în loc să ḑică cum îl învĕțase de acasă, el a ḑis «daŭ și taiŭ» și când veni acasă îșĭ puse mânele în cap căcĭ găsi femeea tótă tăiată.

* * *

Unuĭ om îĭ muri femeea în pripă și fiind el întrebat cum și ce bólă a avut femeea luĭ, povesti ast-fel: Asară (spre sf. Andreĭ) ca nicĭ odată, nevésta mea, D-ḑeŭ s'o erte, s'a culcat maĭ de vreme. Eŭ am maĭ stat cât am maĭ stat dinaintea foculuĭ și, de la o vreme, sculându-mĕ să merg să mĕ culc, ómenĭ bunĭ, Dómne păzesce, (omul se bătu cu mâna peste gură) cruce de aur în casă, [1]) pe gura femeeĭ eșia o pară (flacără) roșie! Mĭ-am făcut cruce și n'am maĭ vĕḑut nimică. Am strîgat nevésta să se scóle, ea n'a rĕspuns; am început a scuturà, am luat-o din locu cela, am pus-o pe cea-l-altă lață, dar pace bună, ea era mórtă, ca toțĭ morțĭ, cum o vedețĭ și acum. Iar babele de prin prejur, după ce maĭ scóse câte un suspin, ḑise: sarace om,

[1]) Româniĭ cînd povestesc ceva în care-ĭ amestecat ucigă-l Crucea, ḑic: «cruce de aur în casă» maĭ des unde sunt copiĭ micĭ, să nu se apropie necuratu.

de sciaĭ tu de maĭ înainte că femeea ta ĭĭ strigóĭcă, tu n'o mutaĭ din locul în care s'a culcat şi ea nu muria, căcĭ para cea roşă, a fost sufletul eĭ care, când s'a întors înapoĭ, n'a găsit trupu unde-l lasase şi s'a tot dus pe acea lume.

Odată muriaŭ ómeniĭ într'un sat de se stîngeaŭ, nu alta, şi nimene nu-l tăĭa prin cap ca ce ar fi pricina. Îşĭ descântaŭ, îşĭ cetĭaŭ, îşĭ făceaŭ sf. maslu şi tot de géba. Un moşnég, vorbind într'o sară cu baba luĭ de mânia asta a luĭ D-ḑeŭ ce căḑuse pe sat, ĭĭ spune că el de câte-va nopţĭ tot aude trăgênd clopotul la biserică. «Ian taţĭ moşnege, ĭĭ rĕspunse baba cam supărată, ia! ţi se pare, unde-l tot auḑĭ ḑiua. In vorba asta numaĭ ce intră şi un megieş. — Buna vremea. — Mulţumim. — Da ce se maĭ aude prin sat, nepóte? — Ia rĕŭ, moşule, că aḑĭ s'a dus şi Gheorghe a luĭ Ion şi i-a rĕmas o casă de copiĭ. Un D-ḑeŭ să-l ierte şi un oftat eşi din peptul tuturora. «Dómne, nepóte, hodinit-aĭ astă nópte?» Hodinit şi nicĭ pré căcĭ, aşa după ce-a înnoptat hăt bine, numaĭ ce-aud câniĭ bătênd în-colo'n jos, şi gândind că nu cum-va, să dea dihania la poeata cu oile, am eşit afară, dar nu erà nimic. Când daŭ eŭ să intru în casă, numaĭ ce aud clopotele la biserică.

Dar óre ce-a maĭ fi şi asta? Îmĭ ḑiseĭ în gândul meŭ şi maĭ stătuĭŭ să vĕd mult timp a trage. Mi se urîse stând afară, şi clopotele nu maĭ încetaŭ. De la o vreme m'am dus în casă şi tot am auḑit până ce am adormit. Aḑĭ diminéţă m'am întîlnit cu vĕrul N. şi mi-a spus şi el că de câtă-va vreme tot aude trăgênd clopotele nóptea, şi de vr'o două nopţĭ a ascultat şi el, înadins, şi ḑice că numaĭ până la mĭeḑu nopţiĭ s'aude trăgênd şi de acolo stă.

Orĭ-ce să fie asta, moşule? Hm! da ce să fie dragu moşuluĭ? Ia la biserica nóstră trebue să fie îngropat un strigoĭu, care în tótă nóptea ĭesă din mormînt şi trage clopotele, şi de nu i-om pune capĕt are să se stîngă tot satu. Saracu de mine, moşule! Şi ce-ĭ de făcut? Ia mâne până'n ḑiuă să mergem la popa să-ĭ spunem, să luăm câţĭ-va ómenĭ, un par de stejar, câte-va căciulĭ de usturoiŭ şi să mergem la biserică, să căutăm mormîntul care a fi maĭ lăsat în jos, şi a avé o bortă la cap, c'acela-ĭ cu strigoĭu. Vom bate parul drept prin inima strigoiuluĭ, i-om da drumu usturoiuluĭ pe borta de la mormînt, ca să'ĭ mérgă în gură şi aşa ne-om mîntui de strigoiŭ. — A doua ḑi făcu moşnégu precum făgăduise, şi de atuncĭ nu s'a maĭ auḑit nóptea clopotele la biserică, dar nicĭ ómeniĭ n'aŭ maĭ murit ca maĭ nainte. — *Şezătóre*, I, p. 245—248, *j. Sucĭava.*

IV

Strigoiĭ sunt şi eĭ ómenĭ, ca toţĭ ómeniĭ, numaĭ aŭ chemarea de a face rĕŭ. Eĭ pe din afară nu se cunosc, căcĭ sunt ca şi ceĭ-l'alţĭ ómenĭ, şi eĭ lucră în ascuns. Lucrul lor de căpetenie este a luà laptele de la vacĭ şi a fura grîul din şură, pe timpul îmblătituluĭ. Ómeniĭ însă aŭ ajuns a-ĭ cunósce şi anume aşa:

Dacă vaca, în loc de lapte, dă sânge, saŭ nu sĕ lasă să fie mulsă, atuncĭ proprietarul vaciĭ, ca să afle cine e acela care ĭ-a luat laptele, nu are de a face alt-ceva, de cât lucrul următor:

Primăvara să ĭésă la pădure, şi şerpele care l'a vedeà maĭ întâiŭ, înainte de Sântul Gheoghe, care şerpe e verde şi cu florĭ la urechĭ, la şerpole acela să'ĭ tae capul cu un ban de argint, o bucată de 40 banĭ, saŭ o băncuţă (piţulă) austriacă de 10 saŭ 20 crucerĭ. Capul şérpeluĭ să'l pórte nouĕ ḑile în şerpar, şi după aceea să pue în gură un căţel de aiŭ (usturoiŭ), să'l sădéscă în grădină şi după nouĕ sĕptĕmânĭ va face frunze. Atuncĭ să'l scótă din pămînt şi să'l pue în pălărie, ca

pe o flóre. Diminéța, înainte de a scóte vitele la pășune, să ïésă de latura satuluï și să se posteze la un loc ascuns, apoï va vedeà strigoiï călărind pe vacă. Lucrul acesta trebue făcut așa, în cât să nu fi vědut de nimenï. Aflând odată pe strigoïul care ï-a furat laptele, nu are se facă alt-ceva, fără când mulge vaca, să'șï facă cruce și să pronunță de treï orï numele strigoiuluï; atuncï strigoiuluï i se ïea puterea și în scurt timp móre.

Strigoiï carï fură bucatele, îșï îndeplinesc misiunea diavoléscă așa: eï aŭ nisce brósce marï de colóre cafenie. Pe acestea le trěmit în șurile ómenilor unde stă grîul grămadă; ele îșï umplu gușile cu grîŭ, și'l duc acasă la strigoiŭ. Fiind ele fórte multe, și pagube mare pot face.

Pe ast-fel de strigoï îï află păgubașul așa că prinde o bróscă de aceste, o pune în o ólă nouě de pămînt și o pune la foc de se încăldesce; când începe a arde olul tare, brósca începe a sărì, și în timpul acela strigoïul respectiv, care a trimes pe brósca să fure vine la casa păgubașuluï și se rógă de ïertare. Dacă este ertat se duce acasă, dar nu maï póte face ce a făcut. Dacă nu se arată, móre.

Șezătóre, III, p. 133—134, *c. Avrig, Transilvanïa.*

V

Strigoï se fac și ómeniï carï aŭ fost judï (primarï) comunalï douěspre-dece anï. Asemenea toțï ómeniï și muerile carï aŭ codï. Pe ast-fel de ómenï, după mórte, îï împung cu un dinte de la pepten, ca dracul să nu li póte îmflà pelea lor. Alțiï impung inima și fólele cu o sulă. Cel-ce e strigoïu, trebue ars cu spinï. — *Comuna Galșa, comit. Arad.*

* △

15873 Strigoïu, întâïu, într'aï luï dă cu colțiï.

I. Dumitrescu, *înv. c. Gâncïova, j. Dolj.*

Vedï *Țigan.*

1⁰ Credință poporană.
2⁰ Pentru omul care face rěŭ bine-făcětorilor sěï.

* △

15874 Se însóră strigoiï.

Iul. Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungarïa.*

Vedï *Drac.*

Când e plóïe și sóre tot-de-odată.

15875 Strigoïu.

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 39.

Vedï *Sfântu-Vasile.*

1⁰ Om slab, jigărit.
2⁰ Om cu ideï ruginite, din alte vécurï.

«După ce'ţĭ ĭeŭ copiiĭ la óste cu sorţiĭ ca pe nişte proştĭ; după ce, vorba ceea, îţĭ fac drum pe'n barbă pe de 'ntregu, apoĭ te maĭ şi poreclesc retrograd! vinograd! turétcă! *strigoĭ!*» — V. ALEXANDRI.

TĂMÂE

Vedĭ *Para, Sfânt.*

15876 * **A arde tămâe cuĭ-va.**

M. CANIANU, *public. j. Iaşĭ.*

A'l lăudà peste mĕsură.

Encenser quelqu'un.

Prov. Franc.

A TĂMÂĬÀ

15877 * **A tămâĭà pre cine-va.**

L. ŞĂĬNEANU, *Dicţ.*, p. 795.

A'l linguşì, a'l cinstì peste mĕsură.

15878 * **De ceĭ carĭ nu tămâie sfânt.**

1⁰ Adică ne-credincĭos.
2⁰ Om care nu se închină la nimenĭ, cât de mare ar fi.
3⁰ Om rĕutăcĭos.

«D'ăĭ cu maţele pestriţe carĭ *nu tămâĭe sfânt.*«

A SE TĂMÂĬÀ

Vedĭ *Ólă.*

15879 * **A se tămâĭà.**

L. ŞĂĬNEANU, *Dicţ.*, p. 795.

A se îmbĕtà.

15880 **El ş'il bate ş'il mângâe,**
Merge ïar să se tămâe.

A. PANN, I, p. 110. — HINȚESCU, p. 12.

Adică vinul pe bețivĭ.

TĂRÎMU ALA-L-ALT

15881 **De pe tarîmu ala-l-alt.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 11.

Adică din lumea morților.

A SE TÂRNOSÌ

15882 * **A se târnosì.**

L. ŞĂÏNEANU, *Dicț.*, p. 814.

A se îmbětà.

TÂRNOSIT

15883 * **A fi târnosit.**

GR. JIPESCU, *Rěur. Oraş.*, p. 205.

Adică a fi bét.

TARTOR

15884 * △ **Tartor.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteïu, Banat.*

1⁰ Unul din nenuměratele nume ale draculuï.
2⁰ Om rěŭ. Feminin, *tartoriță.*

TATĂL NOSTRU

15885 * △ **A scie... ca (pe) tatăl nostru.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 104. — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluïu.*

Adică a sci fórte bine.

«Ar hi bine să sciĭ şi să 'nţelegĭ legea. Tu s'ar cădé să cunoscĭ *ca pĕ tat'al nostru* legea sătéscă, a sfatuluĭ dĕ judeţ...» — GR. JIPESCU.

15886 **A'ĭ trage şi'n numele tătăluĭ.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 55.

A'ĭ dà o lovitură.

15887 *△ **A picà în numele tătăluĭ.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

A'l lovi în frunte.

TIPIC

15888 △ **Tipicul se învaţă călcând des pragul bisericeĭ.**

DR. ELIE CRISTEA. *Prov.*, p. 252, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Pentru cele carĭ nu se învaţă cu una cu douĕ.

15889 * **După tipic.**

L. ŞĂÎNEANU, *Dicţ.*, p. 812. — FR. DAMÉ, IV, p. 163.

După o regulă fixă, hotărîtă.

TIPICAR

15890 * **Tipicar.**

L. ŞĂÎNEANU, *Dicţ.*, p. 812.

Cel ce se ţine după tipic; formalist.

TÓCĂ

Vedĭ *Sfântu Ilie, Urechĭe.*

15891 * △ **Aude tóca 'n cer.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.,* I, p. 235. — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.* — ST. ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Vedĭ *Sfântu Ilie.*

1⁰ E cam nebun.
2⁰ E bét.
Tócă 'n cerĭu când fac slujbă îngeriĭ și sfințiĭ.
Cocoșiĭ nóptea cântă când aud tóca'n cer. In fie-care sat e un cocoș năsdrăvan care aude cel d'întâĭu tóca în cer, și după el încep a cântà ceĭ-l-alțĭ cocoșĭ.

15892 * △ **De aude (a audit) tóca în cer.**

TRAIAN TEREBENȚ, *c. Cocĭuba, comit. Bihor, Ungarĭa.* — T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Vedĭ *Gĭurgĭu.*

Când unul a fost lovit, cu putere, cu mâna peste obraz.

15893 △ **Scie (și) tóca 'n cer.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.,* p. 38. — *Șezătóre,* II, p. 74. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.,* I, p. 235. — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.* — ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.* — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.,* p. 227, *c. Toplița-Română, Ungarĭa.* — C. G. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubieniĭ, j. Dorohoĭ.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — M. LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Sucĭava.*

Ca să arĕte că scie și a pățit multe, scie totul.

15894 * △ **O veni tóca la bóca.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Imĭ veĭ cădé în mână, odată.

15895 * △ **Bătu-te-ar tóca luĭ Dumneḑeŭ.**

Jón Berbece, *comit. Făgăraș, c. Bran, Transilvania.*

Blestem în Transilvania.

15896 * **Ucigă'l tóca.**

Unul din nenumĕratele nume ale draculuĭ.

15897 * **Tócă.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 286.

Veḑĭ *Gol, Trócă.*

Adică gol cu desăvîrșire.

«Maĭ trecù ce trecù și amîndoĭ bĕtrâniĭ dară ortul popiĭ, rĕmâind în urma lor case *tócă*, și o sărăcie lucĭe.» — P. Ispirescu.

15898 * △ **A fi tócă de flămând.**

Iulĭu Grofșoreanu, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Adică cu stomahul gol.

15899 **Uscată ca tóca.**

D-na Elena Sevastos, *Nuv.*, p. 43.

Adică fórte slabă, numaĭ pĭelea și ósele.

A TOCÀ

Veḑĭ *Cârcĭumă, Surd.*

TOCAT

15900 * △ **De carte**
Cam departe,
Dar de tocat, eŭ și cu frate-meŭ dĭaconu o batem de bese.

T. Bălășel, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Veḑĭ *Popă.*

Se ḑice în pofida preoților celor proștĭ.

TRICOLICĬU

«Tricalicĭul este chĭar aceea ce se ḑice la Francesĭ *Loup garou*. Se crede că ómeniĭ, prin arte magică, se pot preface în lupĭ, saŭ în alte animale sĕlbatice, și pot luà chĭar natura acestora, de a se aruncà pe ómenĭ și pe vite, și a le face stricăcĭune». — DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.*, p. 156.

15901 * **Par'că'ĭ un tricolicĭu.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pentru omul rĕŭ.

In Țéra-Românéscă și în Transilvanĭa se ḑice: *pricolicĭu.*

TROPAR

Veḑĭ *Condac.*

ULCICĂ

15902 * △ **A'ĭ face cu ulcica.**

L. ȘĂINEANU, *Dicț.*, p. 839. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 133. — C. TEOFĂNESCU, *înv. c. Bicaz, j. Némțu.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Cap. XII, c. Cĭob, Ólă, Urcĭor.*

1⁰ A'l descântà de dragoste, a'ĭ face fermece pentru a îndrăgi pe cine-va.

2⁰ A face fermece de rĕsbunare. — *Comitat Arad.*

«In ulcică sĕ pune picĭor de clotan, os de om mort, și eschiĭ din atare sicriŭ, și ast-fel sĕ îngrópă sub pragul ușiĭ, de la grajdul omuluĭ, pe care voesce a'șĭ rĕsbunà. După acésta vitele per tóte din acel grajd. — IUL. GROFȘOREANU, *comit. Arad, Ungarĭa.*

15903 * △ **Par'că 'țĭ a pus ulcica.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Ca să maĭ potoléscă pre cel ce se grăbesce.

URCĬOR

Vedĭ *Cap. VII. c. Urcĭor.*

15904 * **A'ĭ face cu urcĭoru.**

Vedĭ *Cap. XII, c. Cĭob, Ólă, Ulcică.*

Acelaş înţeles ca la No. 15902.

A URSA

15905 * △ **Te-a ursat rĕŭ pe tine.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Celuĭ ce'ĭ merge rĕŭ.
Românul crede că, la treĭ ḑile după nascere, se ursază fie-care om de Dumneḑeŭ, cum are să trăĭéscă tótă vĭéţa sa.

15906 * △ **Aşa a fost ursat s'o tragă.**

ST. ST. TUŢESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Vedĭ *Dată, Ursitóre.*

Aşa 'ĭ-a fost să fie. Se ḑice aceluĭ care a dat de vre-o ne-norocire.

URSITĂ

I

«URSITELE. Aceste le cred a fi două vergini, carĭ sunt de faţă la orĭ-ce nascere de copil, şi'ĭ împart, după voĭa lor, darurĭ atât sufletescĭ cât şi trupescĭ, spunênd de maĭ înainte tótă fericirea saŭ nefericirea ce are se întîmpine copilul în tot cursul vieţeĭ sale.» — DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.*, p. 155.

II

«Prin ursită se înţelege soţia fie-căruĭa. Sĕ crede că un om are treĭ ursite. Adică are dreptul la treĭ femeĭ, în vĭéţă. Daca, la căsătorie, o nimeresce pe cea de a treĭa atuncĭ trăesce cu ea până la mórte. Dacă o nimeresce pe a doua, atuncĭ acéstă, după un timp óre-care, móre, şi el ĭeà pe a treĭa. Dacă o nimeresce pe cea d'întâĭu, atuncĭ

va avé în viéța luĭ treĭ femeĭ. Când doĭ soțĭ se despart însemnéză că bărbatul nu a nimerit pe nicĭ una din cele treĭ ursite, şi a luat pe alta străină». — E. I. PATRICĬU & G. P. SALVIŬ.

Vedĭ în *Şezătórea,* I, p. 144 şi II, p. 127 o serie de *vrăjĭ de ursită.*

III

Ursită este şi *data, scrisul, sórta* saŭ *zodia* cuĭ-va.

* △

15907 Aşa 'ĭ-a fost ursita.

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 190. — S. FL. MARIAN, *Inmorm.*, p. 355. — Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 13, *c. Toplița Română, Ungaria.* — N. BĂRBULESCU *înv. c. Sudițĭ, j. Ilfov.*

* △

Aşa 'ĭ a fost ursîta.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Dată, Scris, Sórtă, Ursit, Zodie.*

Aşa 'ĭ-a fost să fie, se ḑice maĭ ales pentru o întîmplare displăcută saŭ ne-norocită.

15908 Din ce 'țĭ e ursita nu poțĭ să scapĭ.

N. BĂRBULESCU, *înv. c. Sudițĭ, j. Ilfov.*

1⁰ Acelaş înțeles ca la No. 15907.
2⁰ Orĭ-ce va face omul va luà pe ursita luĭ.

LEGENDĂ

Se povestesce că unuĭ om ĭ-a născut soția o copilă. Acel om avea un argat în curte, becher. Acest argat, în nóptea ursitoreĭ copileĭ, a dormit pe prispa caseĭ, în dreptul ferestrelor. Pe la meḑul nopțiĭ, aude ursitorile hotărînd ast-fel: «tu, copilă, la marele tĕŭ, să ieĭ de soț pe cela ce dórme pe prispă afară». Auḑind argatul acestea, şi cum el era flăcăŭ matur, se înspăimântă când se gândi că trebue să aştepte însurătórea până la marele feteĭ. Atuncĭ, se gândi cum să scape de fată. Pe când toțĭ din casă dormiaŭ duşĭ, el se sculă, intră în casă, luă fata din légăn şi ieşi cu ea afară. Acĭ, merse la un gard şi înfipse copilaşul într'un par ascuțit. Acum, de gróza faptuluĭ sĕŭ, argatul fuge în lume, pĭerḑêndu'şĭ urma. Ce se întîmplase însă ? Fata, care

fu înfiptă în par, nu murise. Din norocire, omorîtorul şi viitorul ieĭ soţ, din nebăgare de sémă, numaĭ o agăţase în par; ast-fel că despre ḑiuă, copila a fost găsită acolo vie.

Târḑiŭ, fórte târḑiŭ, când fata se făcuse deja mare şi frumósă, ïétă că într'una din serĭ, sosesce la casa tatăluĭ sĕŭ un străin, rugându'l pentru găzduire. Era însu'şĭ fost argat, care uitase şi nu maĭ cunoscea locuinţa fostuluĭ sĕŭ stăpân. Sosit aci, fu găzduit. In timpul găsduireĭ, răpit de frumuseţea feteĭ, se înamoră de ea. Atât de mare fu amorul sĕŭ, în cât uită că e un găzduit, şi ceru fata în căsătorie. Cum se făcu, că părinţiĭ feteĭ se învoiră la acésta. Nunta se făcu cu alaiŭ. Tineriĭ eraŭ fericiţĭ! Intr'una din ḑile, tînĕra soţie arĕtă soţuluĭ sĕŭ o sgârîitură pe corp, povestindu'ĭ cum părinţiĭ sĕĭ aŭ găsit'o, când era copilă în faşă, agăţată într'un par şi cum din norocire, numaĭ cu acea sgîrîitură se alese. La auḑul acestora, soţul, imediat îşĭ reaminti cele întîmplate.

Iată dér, cum ursita, se îndeplinesce în totul. Omul ḑice: «din ce 'ţi-e ursita nu poţĭ să scapĭ».

*

15909 **Cartea ursiteĭ.**

Ion Pop Florentin, *Conv. Liter.*, p. IV, p. 9.

Adică cartea în care se află trecute tóte întîmplările vieţeĭ fie-căruĭ om.

URSITORĬ

Ursitorile saŭ Ursitele sunt nisce fete cari, în prima nópte (Ungaria) saŭ a treïa ḑi (România), după nascerea unuĭ copil, vin să'ĭ împartă noroc saŭ nenoroc. Pentru ca să le îmbuneze, Românul aşéză pe o masă un taler mare cu apă şi jur împrejur de el şépte lingurĭ, pâne, rachĭu, sare, ş. a. Şi atuncĭ ele sorocesc nouluĭ născut bine saŭ rĕŭ, după cum sunt mulţumite saŭ nu de primirea ce li s'a făcut.

Sĕ povestesce că un drumeţ, trăgênd la o gazdă, a fost culcat afară pe prispă. Nóptea, întîmplându-se se nască femeïa de gazdă, aŭ venit ursitorile la feréstră, şi drumeţul le-a auḑit cum să sfătuiaŭ ele despre sórta copiluluĭ. Diminéţa a spus părinţilor că el a auḑit pe ursitori hotărînd că copilul lor are să se înnece, în fântâna din ogradă, chiar în ḑiua nunţeĭ luĭ. Părinţiĭ aŭ ţinut socotélă, şi când a fost l'a nuntă, aŭ astupat bine cu capac gura fântâneĭ. Feciorul lor, s'a suit pe capacul fântâneĭ şi a murit acolo, fără să se înnece.

15910 **Tacă pripitorile unde cântă ursitorile.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 108.

Arată puterea sórteĭ, pe care nimic nu o póte înlăturà.

* △
15911 **Aşa'ĭ aŭ ursît ursîtorile.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coştеĭŭ, Banat.*

Vedĭ *Dată, Scris, Ursit.*

Acelaş înţeles ca la No. 15906.

UVRIDĂ

15912 **Aurlă ca Uvridă.**[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 178.

Vedĭ *Havră, Lavră.*

Arată firea sgomotósă a ovreĭuluĭ, larmă pe care o fac când se adună maĭ mulţĭ la un loc.

VAMĂ

Vedĭ *Dumnedeŭ.*

Pentru a ajunge la raĭu se crede, după localităţĭ, că sunt 7, 12 saŭ 24 de vămĭ ale văsduhuluĭ, pe care trebue să le plătéscă mortul. In acest scop se daŭ de pomană 7, 12 saŭ 24 pódurĭ de pânză, banĭ, găinĭ, cofiţe şi altele.

Vama se plătesce luĭ Sfântu Vasile cel Mare.

De ţe-aĭ plătit vămile, pe când trăĭaĭ, trecĭ nesupĕrat. Daca nu, atuncĭ sufletul stă la porţile vămilor până ce rudele de pe lumea asta, orĭ părinţiĭ le plătesc prin pomene.

* △
15913 **A face vama cuĭ-va.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică a'l omorî.

[1]) Urlă (strigă) ca în havră ovreĭéscă (jidănimea).

VASILCA

Prin vasilcă se înţelege capul uneĭ scrófe, împodobit cu florĭ naturale şi florĭ artificiale, cu panglice şi verdeţurĭ de mâncare, pus pe o tavă în faţa uneĭ oglindĭ. Ţiganiĭ umblă cu dînsa în ajunul anuluĭ noŭ, saŭ în diminéţa dileĭ de 1 Ianuarie, pe la casele pe unde cred că pot căpĕtà vre-un bacşiş.

15914 Vasilca, cât dĕ mult ĕĭ împodobi-o, tot Vasilcă rĕmâne!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 18.

Vedĭ *Brezaĭe.*

Adică cele urîte, când se împodobesc (GOLESCU).

Πίθηκος ὁ πίθηκος κἄν χρύσεα ἔχῃ σύμβολα.[1]

Prov. Elin.

Simia semper simia, etiamsi aurea gestet insignia.[2]

Prov. Lat.

Le singe, fût-il vêtu de pourpre, est toujours singe.

Prov. Franc.

Le scimmia è sempre scimmia anco vestita di seta.[3]

Prov. Ital.

Ainda que vistais a mona de seda, mona se queda.[4]

Prov. Port.

15915 Ca cu Vasilca la Crăciun.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*, p. 33.

A umblà cerşind.

---

[1] & [2] Maĭmuţa tot maĭmuţă, chĭar de va purta insigne de aur.
[3] Maĭmuţa e tot maĭmuţă, chĭar de este îmbrăcată cu mătase.
[4] Cu tóte că o maĭmuţă e îmbrăcată în mătase, maĭmuţă rĕmâne.

15916 *Ca o vasilcă.

L. ȘĂÏNEANU, p. 853.

Adică împodobită într'un mod cam ridicol.

VICLEIM

Vicleimul, numit ast-fel după orașul Betleem, ïar în Transilvanïa și în Moldova *Iroḑï,* după numele luï Irod, care figurézá în representațïune, era odinïóră mult maï pompos de cât astă-ḑï. Intre persóne figurà, ne spun bětrâniï, o logodnică și un mire, personificând pe fecïóra Maria și pe Sfântul Iosef; apoï Irod, cu numeroșiï luï Sateliţï, pruncul, magiï, païața, moșul, etc. formaŭ o numerósă trupă, care în alaïu se întindeà pe strade, cu tobe, tipsiï și surle. Un scriitor din bětrâna generațïune, M. Cogălniceanu se exprimă în modul urmĕtor:

Dascăliï și diaciï, întocmaï ca în Francia *les Clercs de la Bazoche,* eraŭ învĕțătorï, eraŭ zugravï, eraŭ cântăreţï, eraŭ chïar actorï representând *misterele religïóse,* ce pretutindenea aŭ fost începutul teatruluï modern, și din care rĕmășițele ne sunt păstrate încă prin *Irodul* saŭ *Betleemul* nostru, care din ḑiua de Crăcïun și până în lăsatul seculuï, percurg stradele orașelor nóstre și care se representă maï cu deosebire de cântăreţiï de la bisericï. La începutul încă al acestuï secul, Iroḑiï eraŭ ţinuţï în onóre maï mare. Fiiï boïerilor celor maï înalţï, îmbrăcaţï în stofă aurită, mergeaŭ la curtea domnéscă, și la casele boerescï cele maï însemnate de representaŭ scenele religïóse. Aci este locu să regret că, încă cât este timpul, nu ne îngrijim să păstrăm ultimele rĕmășițe ale Iroḑilor, care, seculï întregï, cu *Păpușele,* aŭ fost teatrul nostru popular.» — *Rev. Ist.,* I, 1882, p. 33.

A se vedé pentru maï multe amănunte, G. DEM. TEODORESCU, *Credințe,* p. 43; *Poes. Populare,* p. 100; DIM. OLLĂNESCU, *Teatru la Românï.*

15917 *Vicleim.

L. ȘĂINEANU, *Dicț.,* p. 861.

Adică spectacol ridicol.

VINEREA-MARE

Veḑï *Câne, Cap. I, c. Vinerï.*

15918 * △ **Nu e în tot-dé-una Vinerea-Mare.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Cloşanĭ, j. Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Fest, Pasce.*

Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 15464.

15919 **A îndrugà de Vinerea-Mare.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 177.

A se adăogà la No. 319.

VÎRCOLACĬ

A se vedé G. DEM. TEODORESCU, *Miturĭ lunare*, p. 119 şi urmĕtórele.

15920 * **S'nu façĭ ca vurculaclu ci s-mâcă soĭa.**[1]

D. DAN, *c. Molovişte, Macedonĭa.* — XENOF. CAPSALE, *c. Pîrlepe, Macedonĭa.*

Să ajuţĭ pe ceĭ de un ném cu tine.

15921 **A s-sculare ca un vărculacu.**[2]

ST. MIHĂILEANU, *Dicţ.*, p. 531.

A se sculà de cu nópte.

15922 **Are ocl̃i di vărculacu.**[3]

ST. MIHĂILEANU, *Dicţ.*, p. 531.

Nu voesce să dórmă.

VLĂDICĂ

Vedĭ *Ibovnică.*

---

[1]) Să nu facĭ ca vîrcolacul ce'şĭ mănâncă némul (familia).
[2]) A se sculà ca un vîrcolac.
[3]) Are ochĭ de vîrculac.

15923 * △ **Scie (a sciut) Vlădica pe cine popesce (a popit).**

E. I. Patricïu, *înv. c. Smulțï, j. Covurluïu.* — V. A. Forescu, *c. Folticenï, j. Sucïava.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluïu.*

1⁰ Când vreï să arĕțï neghïobia unuïa într'o afacere.
2⁰ Arată, maï mult în batjocură, că cine-va e în stare a se împotrivi învinovățirilor ce i se aduc de alțiï.

SNÓVĂ

Ci-că un popă, ducêndu-se cu preotésa la tîrg, a isprăvit baniï, tocmaï când se întărîtaseră la gărgărisală. Atuncï popiï ïï trăsni un gând. Vîndu ïépa de la căruță și scăpă din încurcătură.

Când să plece ce'ï de făcut ?

Popiï ïï trăsni ïar un gând. Suï preotésa în căruță, ḑise el, apoï se înhamă și începu a trage !

Preotésa mirată, ḑise : Vaï de mine, părinte ; dar sciï că eștï minunat ? Cum te-aï dumerit la asta ?

— Heï ! heï ! preotésă, *a sciut el Vlădica pe cine popesce,* rĕspunse popa mulțumit în sine.

15924 * △ **Scie bine Vlădica**
Pe cine ïea de chică.

A. Pann, III, p. 28. — E. I. Patricïu, *înv. c. Smulțï, j. Covurluïu.* — Gavr. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluïu.*

Scie bine un Vlădică
Pe cine ïea de chică.

Hințescu, p. 203.

1⁰ Când e unul bătut pe drept.
2⁰ Pentru cel care, la judecățï, nu dă mită.
A se vedé *Fóïa pentru toțï,* I, p. 4.

15925 * △ **S'a desmăgărit Vlădica.**

E. I. Patricïu & G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțï, j. Covurluïu.*

SNÓVĂ

Vlădica mergênd la un preot de sat, fu primit cu mare respect şi ospĕtat. Se întîmplă însă că preotésa îĭ servesce la masă, mâncând numaĭ Vlădica şi cu popa, fără să o poftéscă şi pe ea.

Séra, după ce se retrage pentru culcare Vlădica într'o odae de alăturĭ, preotésa ne maĭ putênd răbda întrebă pe popă:

— Cine e ăsta, părinte?

— Vlădica, preotésă.

— Vlădica! ba chiar un măgar! închipuiţĭ să nu mĕ poftéscă şi pe mine măcar să'mĭ întindă un pahar de vin din masă.

Vlădica, audi vorba lor şi, a doua di diminéţă, până a nu plecà, avu grijă ca din vinul ce i se adusese pentru gustare să umple un pahar şi chemând pe preotésă îĭ dise: «Ia poftim, cucónă preotésă, că *s'a desmăgărit Vlădica.*»

* △

15926 Dĕ (de) la Vladică până la opincă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93. — A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 174. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 158. — AL. ODOBESCU, III, p. 245. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 88. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 163. — V. SALA, *dasc. Negri, comit. Bihor, Ungaria.*

* △

De la Vlădică la opincă.

E. I. PATRICĬU, *înv. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Însemnéză dĕ la mic până la mare, adică toţĭ d'a rîndul, toţĭ de o potrivă la orĭ-ce (GOLESCU).

«Astădĭ toţĭ, *de la Vlădică până la opincă,* trebuĭe să luăm parte la nevoile şi fericirea ţĕriĭ.» — I. CREANGĂ, *Amint.*

* △

15927 Vladica, de e Vlădică,
Şi tot are ibovnică;
Dar eŭ încă potropop,
De ce să n'am şépte-opt?

G. BĂNULESCU, *învĕţător, c. Tîrgovişte, j. Dîmboviţa.*

Pentru preoţiĭ cu moravurĭ uşóre.

15928 **Arĕŭ 'ĭ Turcul, ma ninga cama rĕŭ 'ĭ dhisputaragălu.**[1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 155.

Arată cât de mult sĕ tem Aromânii dĕ episcopiĭ grecĭ.

Κακός ινι ν-ο-αγας, μα πλο κακός υ δισπυτάραγας.

Prov. Grec.

15929 **Vini dhispotĭ în hóră, ș-prefțâli s-fac nvésti.**[2])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 179.

Arată téma pe care o inspira episcopiĭ până și preoților.

15930 * △ **Îs lungĭ pólele Vlădicăĭ.**

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Când vreĭ să arĕțĭ că unul doresce pré multe.

15931 * △ **Ajunge din Vlădică popă.**

ILIE HOCĬOTĂ, *c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Cal.*

Acelaș înțeles ca la No. 1420.

'Αφ' ἵππων ἐπ' ὄνους[3]).

Procop.

Ab equis ad asinos.[4])

Prov. Lat.

---

[1]) Rĕŭ 'ĭ Turcul, dar încă maĭ rĕŭ e episcopul.
[2]) Vin episcopul în sat, și preoțiĭ se fac neveste (mirese).
[3]) Din cal măgar.
[4]) Idem.

D'évêque devenir meunier.

Prov. Franc.

Tornar di Papa Vescovo.[1]

Prov. Ital.

15932 * △ **Ca Vlădiciĭ.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coştelu, Banat.*

Adică lucru rar, care nu pré se găsesce.

15933 * **Nasul Vlădichiĭ.**

D-na ECAT. ZANNE, *c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.*

Nóda găineĭ, numită de Francezĭ: *le bonnet d'évêque* saŭ *le sot l'y laisse.*

VLĂDICESC

15934 △ **Dumneḑeŭ să te păzéscă,**
De mânia vlădicéscă,
Şi de pîra mojicéscă.

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 80, *c. Codlea, Ungaria.*

Veḑĭ *Dumneḑeu.*

Acelaş înţeles ca la No. 15213.

VRĂJITOR

Veḑĭ *Neguţător.*

«*Striga,* vine de la cuvîntul grecesc *strigli,* şi la Moldovenĭ însémnă tot aceea ce a însemnat la Romanĭ: o babă bĕtrână care are măĭestria diavoléscă de a omorî într'un chip necunoscut, pe copiiĭ ceĭ de curînd născuţĭ. Maĭ mult domnesce acéstă superstiţiune la Ardelenĭ. Eĭ ḑic că, când începe a umblà striga, mor copiiĭ în légĕn, fără ca să fie bolnavĭ. Pentru aceea, dacă aŭ prepus pe vre-o babă bĕtrână, o légă de mânĭ şi de picĭóre, şi o aruncă în apă. Şi dacă se afundă ḑic că

[1]) A se face din papă (de la Roma), episcop.

e nevinovată; ïar dacă rĕmâne de-asupra apeï, atuncï ḑic că e vinovată, şi fără de a maï face altă cercetare, o aruncă în foc şi o ard de vie, măcar de ar strigà până la cea din urmă rĕsuflare, reclamând că este nevinovată. Nimine n'o póte scăpà de sórta fatală.» — DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.*, p. 156.

Poporul crede că vrăjitoriï saŭ vrăjitórele aŭ puterea de a îmblânḑi pe duşmanï, a face de dragoste, a luà mana vacilor, albinelor, a face de ursită, a tămădui de bóle, etc.

A se vedé colecția *Şezătóreï*.

* △
15935 Îï tremură barba ca de vrăjitóre.

T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Stefănescï, j. Vâlcea.*

Vrăjitorile descântă mormăind încet, fără ca să se audă ce pot spune, ast-fel că li se vede numaï bărbia mişcând. De alminterea sunt şi fórte bĕtrâne.

*
15936 Vrăjitóre.

Pentru o babă urîtă şi rĕutăcïósă.

«Al patrulea, te sfătuesc, de întîlnescï pe drumul mare o vrăjitóre, plină de rĕutate, maï bine să trecï decât să te oprescï lângă dînsa, chïar dacă te-ar surprinde nóptea.

«Copiilor ómenilor le trebue o vedere curată când aŭ nevoïe de a se luptà cu vitejie.

«Adese-orï, pe marginea drumuluï cel mare, vrăjitóre rele sunt aşezate, carï îţï vrăjesc mintea şi spada.» — EDDA, *Cântecul luï Sigurdrifa.*

VREMEA DE APOÏ

* △
15937 A venit vremea de apoï.

Şezătórea, II, p. 27.

Când se vĕd lucrurï de necreḑut, ne-vĕḑute şi ne-auḑite, peste fire.

VREMEA DE APOÏ ŞI JUDECATA CEA DIN URMĂ

«Prin vremea de apoï poporul înţelege sfîrşitul lumeï de aḑĭ. Inainte de a fi vremea de-apoï, vor fi secete marï, pohóe, ploï necurmate, bolï în ómenï şi vite, cutremure de pămînt, bătăliï, holeră, cïumă şi tot felul de pedepse trimise de Dḑeŭ, în lume, spre a o face să se

pocăéscă şi să vie în calea adevěruluĭ. La vremea de-apoĭ va veni şi Antihîrţ ca să înşele lumea. Cu vremea de-apoĭ, lumea de azĭ se mîntue. Greutăţile la vremea de-apoĭ vor fi aşa de marĭ, în cât viĭ se vor duce la mormintele morţilor şi vor ḑice: «sculaţĭ voĭ, să intrăm noĭ în locurile vóstre că tare'ĭ lumea urgisită şi greŭ ĭi de trăit; noĭ nu maĭ putem suferi; eşiţĭ şi suferiţĭ şi voĭ.» Dar morţiĭ nu vor auḑi glasul necăjiţilor. Capcâniĭ vor eşi din închisórea lor, paserile cu clonţu de fer se vor ivi în lume, sórele va fi întunecos, luna pe cer nu va maĭ luminà nóptea, stelele n'or maĭ sclipi, şi o înăduşélă, o greutate, o amărăcĭune va fi în întréga lume. După tóte aceste pedepse, o plóe de foc va urmà, şi pămîntul va arde de nouě stînjenĭ în jos (alţiĭ ḑic de nouě coţĭ), şi se va face alb ca varul, că de multele păcate făcute de ómenĭ, pămîntul s'a înnegrit, la începutul facereĭ fiind tot alb.

Intr'un nour alb, ce va străluci ca sórele, Cel-a-tot-puternicul se va arěta. Ingeriĭ vor trîmbiţà: morţiĭ se vor sculà şi judecătorul cel mare va judecà pe om după faptele sale. Ceĭ drepţĭ vor avé parte de raĭu, ĭar ceĭ rěĭ de ĭad.

O suflare va îndreptà puternicul stăpânitor asupra pămîntuluĭ şi pe el va rěsări ĭarăşĭ florĭ, erburĭ, copacĭ şi o altă lume va începe a trăi.

Când săténul îşĭ aduce aminte de vremea de-apoĭ, oftéză şi pare că veḑĭ că gândurile i se îndréptă spre acel viitor îndepărtat, pentru a'l scotoci şi a aflà cum are să fie. De multe orĭ, când necazurile curg pe sate, când bólele nu se maĭ curmă dintre eĭ, când vremile-s pe dos, fiind în loc de vară ĭérnă, şi când trebue plóe e secetă, auḑĭ pe om ḑicênd cu grijă: mi se pare că *se apropie vremea de-apoĭ,* că tare-ĭ greŭ de trăit în lume şi tare-s pe dos maĭ tóte!» — *Şezătóre,* II, p. 27.

ZÎNĂ

*

15938 A fi ca o zînă.

Adică fórte frumósă.

Cam cu cincĭ-ḑecĭ de anĭ înainte vreme, erà în satul Holda un olariŭ. Il chemà Grigore Hăŭ, şi când începeà să'ţĭ povestéscă păţaniĭ de-ale luĭ nu le maĭ sfîrşea.

Ómenĭ, femeĭ, copiĭ, în ḑilele de sărbătóre se duceaŭ la moşnégul acesta, să le spue de-ale luĭ. El scia cântecul zînelor; dar moşnégul în ruptul capuluĭ nu l'ar fi cântat. Şi o samă îl întrebaŭ de ce nu'l cântă şi el le rěspundea:

— Feţiĭ meĭ, nu'l cânt, că de m'a pune pěcatul să'l cânt, apoĭ la nópte zînele vin şi mě duc la dînsele, pe câtă-va vreme.

— Şi unde's zînele acelea? îl întreba vre-unul.

— Prin alte locurĭ; pe aicea nu se află de cât pe muntele Rarăŭ, în Pĭetrile Dómneĭ. Acolo între pĭetre ce află o bortă mare, ca faţa uneĭ case. Şi de câte orĭ mě ĭeŭ zînele, acolo mě duc şi mě ţin o ḑi, douě, mult treĭ ḑile. Una dintr'însele îmĭ ḑice: Să ne cânţĭ cântecul nostru, că de nu aci ţi'ĭ mórtea.

— Da mě rog cum îs zînele acelea? întrébă vre-unul.

— Zînele's frumóse de nu maĭ aŭ pereche, dar ce hasnă, dacă în dos îs scorbură de copac. Aŭ un pěr castaniŭ, sclipesce, şi'ĭ lung până

la călcâĭ. Şi aŭ nisce ochĭ, de când se uĭtă la tine, te bea, nu alta. Când le cânt, zînele închină paharele şi numaĭ în bĕuturĭ şi petrecerĭ o duc.

Când bĕŭ ele, îĭ da şi moşnéguluĭ câte-un pahar de bĕutură.

Zînele bĕŭ numaĭ vin, altă nimic.

După ce se săturaŭ zînele de petrecut, atuncĭ îl duceaŭ tot ele acasă.

Zînele iéŭ la dînsele pe orĭ-ce cĭoban care cântă frumos din fluer, saŭ fată care cântă frumos.

Zînele aŭ sub stăpânirea lor tóte vietăţile sĕlbatice. Ele fac diferite semne la urechea vietăţilor ce le aŭ în stăpânirea lor. Şi de aceea când vînăm un cerb, urs, etc., e însemnat la ureche.

Numele zînelor e ca la vacĭ: mândruţa, păuna, brânduşa, ruscuţa, etc.

Şezătórea, V, p. 8, *j. Sucĭava.*

ZODIE

Vedĭ *Scrófă.*

15939 * △ **Aşa'ĭ a fost zodia.**

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1980, *Haţeg (Transilvanĭa).* — S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 65.

Vedĭ *Dată, Scris, Sórtă, Ursită.*

Acelaş înţeles ca la No. 14783.

CAPITOLU XIII

DESPRE VIÉŢA INTELECTUALĂ ŞI MORALĂ

SUFLETUL ŞI FACULTĂŢILE SALE

A ADEVERÌ

15940 **Ceĭa ce adeverézǎ maĭ de credinţǎ sunt de cât ceĭa ce tǎgǎduesc.**

VASILE LUPU, *Pravilă,* p. 38.

Maximă juridică.

GLAV. K. V. «Maĭ mult créde gĭudeţul mărturiile cari arată vrăjmăşia bărbatuluĭ, de cât toţĭ ceĭa ce grăesc împotrivă de ḑic, că nu'ĭ aşa. Ce să ḑice cum nu'ĭ bărbatul cu vrăjmăşie spre muĭare, de vréme ce, la tóte gĭudeţele, maĭ adevĕrate sunt mărturiile, carele ḑic că ĭaste, de ceĭa ce ḑic că nu'ĭ aşa, ce să ḑice: *ceĭa ce adeverézǎ maĭ de credinţǎ sunt de cât ceĭa ce tăgăduesc.*» — V. LUPU, *Pravila.*

A SE ASEMĔNÀ

Veḑĭ *Cap. V, c. a se Asemĕnà.*

15941 **Dĕ nu ne asemĕnam, nu ne încuscriam.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93.

Arată năravurile cele rele şî dĕ o potrivă, ale unor obraze (GOLESCU).

15942 **Cine se asémĕnă sĕ adună.**

D-na E. B. MAWR, p. 51. — I. G. VALENTINEANU, p. 10 & 28.

Vedĭ *a se Adunà.*

A se adaogà la No. 4858.

Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον. [1])

Prov. Elin.

Simile simili gaudet. [2])

Prov. Lat.

Qui se ressemble, s'assemble.

Prov. Franc.

Simili con simili vanno. [3])

Prov. Ital.

Gleich sucht sich,
Gleich findet sich. [4])

Prov. Germ.

15943 **Să te asemenĭ cu ceĭ maĭ puţinĭ, ĭar nu cu ceĭ maĭ mulţĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113.

Adică cu ceĭ înţelepţĭ, ce sunt maĭ puţinĭ, ĭar nu cu ceĭ nebunĭ, ce sunt maĭ mulţĭ (GOLESCU).

A BĂNUÌ

15944 * **Cine bănuesce e cu maĭ multe pĕcate.**

D-na VICT. BUDIŞTEANU, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *Bănuĭală, Fur, Hoţ, Pagubă, Tâlhar.*

Acelaş înţeles ca la No. 12425.

---

[1]) Asemene cu asemene (e) prietin.
[2]) Asemene cu asemene se bucură (petrece).
[3]) Asemene cu asemene merge.
[4]) Asemene se caută, asemene se găsesce.

BĂNUÏALĂ

15945 **Carle'ĭ ȇn suspet, eĭ ȇn pecat.** [1]

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Acelaş înţeles ca la No. 15944.

BOLÂND

Vedĭ *Bolund, Tîrg.*

* △

15946 **Vine rîndu**
(Şi) la bolându.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Cel care a fóst dispreţuit, ca nebun saŭ ne-trebnic, ajunge de multe orĭ să fie şi el bun la ce-va, saŭ rugat pentru ce-va.

BOLUND

Vedĭ *Domn, Pită.*

CHIBZUIRE

*

15947 **După faptă chibzuire,**
N'aduce de cât căire.

Gabrielescu, *arhitec. j. Iaşiĭ.*

Trebue să ne gândim înainte de a face óre-ce.

A CHITI

15948 **Nu'ĭ în tot-dé-una cum se chitesce, ce'ĭ şi cum se nemeresce.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 8.

Vedĭ *a Gândì.*

[1]) Care'ĭ în bănuĭală, e în pĕcat.

Omul e adese-orĭ înşelat în aşteptările sale.

COPILĂROS

15949 **Cel copilăros tot-dé-una**
Gândesce 'n mintea 'ĭ adîncă,
Că numaĭ el pâĭne (pâne) mănâncă;
Şi alţiĭ mănâncă pae (paĭe),
Ca vitele din copae (copaĭe).

A. Pann, I, p. 10. — Hinţescu, p. 38.

Vedĭ *Pâne*.

Pentru cel copilăros şi mojic.

CUGET

Vedĭ *Pĕcat*.

15950 **Cugetul cel bun, cea maĭ móle pernă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 31.

Adică cu cuget bun dormĭ fără nicĭ o grijă (Golescu). Montaigne, servindu-se de aceeaşĭ asemĕnare dice: *Le doute et l'incuriosité sont un mol et doux oreiller, pour une tête bien faite.*

A good conscience a continual feast.[1])

Prov. Engl.

Gut Gewissen macht ein fröhlich Gesicht.[2])

Prov. Germ.

15951 * △ **Cugetul curat, nicĭ se dă, nicĭ se ĭa (ĭea).**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.* — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Ci ĭsvoresce din faptele nóstre.

---

[1]) O bună consciinţă (cuget curat) e o sĕrbătoare neîntreruptă.
[2]) O bună consciinţă (îţĭ) face un obraz vesel.

15952 * △ **Pentru cugete nu ĭeà nime vamă.**

V. SALA, *dàsc. c. Petrósa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Cugetul e liber; omul e singur stăpân pe cugetele sale.

A CUGETÀ

15953 * △ **Cugetă (bine) înainte de a vorbi.**

HINŢESCU, p. 40. — I. G. VALENTINEANU, p. 12.

Vedĭ *Limbă.*

Acelaş înţeles ca la No. 3696.

CUMINTE

Vedĭ *a Făgăduì, Minte.*

15954 * △ **Fiĭ cuminte**
Ca 'nainte;
Nu fi prost
Precum aĭ fost.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Să nu facĭ greşéla pe care aĭ maĭ făcut'o.

15955 * △ **Omul cuminte, linişte aduce.**

G. MIHALACHE, *c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Fuge de gâlcévă şi caută tot să împace lucrurile.

15956 * △ **Maĭ bine c'un om cuminte la pagubă, de cât c'un bolând la căştĭg.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

* △
Maĭ bine cu cel cuminte la pagubă, de cât cu prostul la câştig.

S. I. GROSSMAN, *Dicţ.*, p. 20.

Veḑĭ *Deştept*, *Inţelept*, *Isteţ*, *Mişel*, *Omenie*, *Şiret*, *Voĭnic*, *Vrednic*.

Când nu aĭ pentru cine să te puĭ, maĭ bine să 'ţĭ cauţĭ de trébă.

* △
15957 **Maĭ bine cu un om cuminte la lucru, de cât cu cel nebun la masă.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 142, *c. Logoş*, *Ungarĭa*.

Acelaş înţeles ca la No. 15956.

A CUNÓSCE

* △
15958 **A cunósce la caĭ morţĭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Se ḑice celor carĭ pretind că numaĭ eĭ aŭ fost în stare să pricépă cutare lucru, pe când, la drept vorbind, e priceput de ceĭ maĭ proştĭ.

DEŞTEPT

Veḑĭ *a Făgăduì.*

*
15959 **Omul deştept găsesce să scarpine pe fimeea unde o mănâncă.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

1⁰ Adică o bate.
2⁰ Iĭ află dorinţele, chiar şi cele maĭ ascunse.

* △
15960 **Maĭ bine la pagubă cu un deştept, de cât la câştig cu un nătărăŭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Vedĭ *Cuminte, Isteț, Mișel, Omenie, Șiret, Voĭnic, Vrednic.*

Acelaş înţeles ca la No. 15956.

* △
15961 **Un om deştept face cât doĭ.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Arată cât de mult preţuesce deşteptăcĭunea.

* △
15962 **Deştept ca óĭa când dă în noroĭu.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Costescĭ, j. Muscel.*

* △
Deştept ca óĭa în luna luĭ Cuptor.

CATRINIŬ, *elev. c. Rădiŭ, j. Vasluĭu.*

* △
Îĭ deştept ca óĭa.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — G. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — N. MIRON, *elev. c. Onescĭ, j. Bacăŭ.*

△
Deştept ca óĭa şi viclén ca măgarul.

Dr. CRISTEA, p. 74, *c. Rĕsnov, Ungarĭa.*

Vedĭ *Óĭe, Șiret, Viclén.*

Adică om tîmp, prost.

* △
15963 **E deştept ca óĭa cu jug.**

I. S. MARDARE, *c. Cerțescĭ, j. Tutova.*

* △ *Deştept ca óĭa cu jug (cu rubla 'n nas).*

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Óĭe, Şiret.*

Adică ca porcul.

DUH

15964 **Duhul uşor şî zadarnic la orĭ-ce vînt sĕ supune.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 92.

Adică ceĭ fricoşĭ şî ticăloşĭ lesne sĕ supun (Golescu).

15965 **Duhul uşor şî sburdatic dĕ orĭ-ce vînt sĕ clatină.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 92.

Adică ceĭ sfioşĭ şî ticăloşĭ lesne sĕ sperĭe dĕ orĭ-ce (Golescu).

* △
15966 **'I s-a dus buhu,**
Atât îĭ e mare duhu.

V. A. Forescu, *c. Malinĭ, j. Sucĭava.*

Pentru cel prost.

GÂND

Vedĭ *Tată, a Visà.*

15967 **Cu anevoe, un gând în doaĕ inimĭ a se ascunde póte.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ieroglif.*, p. 45.

Taĭnele tale să nu le desvelescĭ la nimenĭ.

*
15968 **Omlu carĭ 'şĭ spune mintea éste cur desvĕlit.**[1])

I. Coyan, *prof. c. Perivoli, Epir.*

---

[1]) Omul care'şĭ spune gândul, este cur desvelit.

Arată ce ar trebui să ascundă, şi toţi rîd de dînsul.

15969 **Din ceea ce scie, gândul nu ş-ĕl schimbă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.

Sĕ dice pentru ceĭ ce nu'şĭ schimbă năravurile, şî pentru ceĭ îndĕrătnicĭ (GOLESCU).

15970 **Gândul omuluĭ e ĭad,**
Şi un adînc fără vad.

A. PANN, II, p. 38. — HINŢESCU, p. 67.

E greŭ să'ĭ cunoscĭ gândurile.

15971 * △ **Gândul rĕŭ**
Te dă cu capu'n pîrĕŭ (părĕŭ).

M. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — D-na EL. SEVASTOS, p. 239.

Rĕŭ facĭ, rĕŭ o păţescĭ.

15972 * △ **Unde ţĭ-e gândul, acolo ţĭ-e şi capul.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Să nu'ţĭ destăinuĭescĭ gândul la nimenĭ.

15973 * **Mintea la muĭére s'nu o spunĭ.** [1]

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Vedĭ *Copil, Taĭnă.*

Căcĭ te vinde.
A se vedé A. Pann, Ediţ. 1889, p. 120-131.

Jamais homme sage et discret
Ne révèle à femme son secret.

GABR. MEURIER, *XVI-e Siècle.*

[1] Gândul să nu'l spuĭ muĭereĭ.

15974 *Gândurĭ multe, fără tréba,
Dovedesce minte slabă.

I. Bănescu, *prof. j. Roman.*

1º Pentru cel care se tot gândesce şi nu face nimic.
2º Ḑice omul de acţiune despre cel visător.

15975 **Sto misle nu plateĭu ur dug.**[1]

Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Prin urmare omul să muncéscă, să se misce iar nu să se pĭérdă în gândurĭ.

15976 **Îşĭ încércă gândul sĕŭ,
Orĭ pe bine, orĭ pe rĕŭ.**

A. Pann, II, p. 81. — Hinţescu, p. 67.

Omul după ce s'a gândit e dator să tréca la fapte.

15977 ***Gând la gând cu bucurie.**

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 175. — Hinţescu, p. 67.

Când doĭ inşĭ s'aŭ gândit, în acelaş minut, la acelaş lucru.
De pildă, când fie-care din eĭ, dorind să vadă pe cel-alt, eĭ să şi întîlnesc.

15978 ***Cu un gând să se ducă şi cu ḑece nu.**

I. Creangă, *Conv. Liter.*, XI, p. 26; *Pov.*, p. 156. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 162.

**Cu un gând ar vré şi cu ḑece nu.*

I. Mărăcine, *ing. c. Slatina, j. Olt.*

---

[1]) O sută de gândurĭ nu plătesc o datorie.

Pentru omul nehotărît, care nu scie ce vré.

15979 **Când cu gândul nu gândesce,**
Îl prinde ş'îl cĭomăgesce.

A. PANN, II, p. 29. — HINŢESCU, p. 66.

Vedĭ *a Gândì, a Visà.*

Acelaş înţeles ca la No. 6312.

* △
15980 **Îĭ stă gândul în altă parte.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Puĭescĭ, j. Tutova.*

Nu'l maĭ cunoscĭ.

* △
15981 **Gândul meŭ, pe unde alérgă,**
Nu'ĭ voĭnic ca să'l petrécă
Şi pasĕre să'l întrécă.

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.*

Arată ĭuţéla şi puterea gândireĭ.

* △
15982 **Gândul sbóră ca vîntul.**

Dr. CRISTEA, p. 100, *c. Topiliţa-Română, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 19581.

* △
15983 **A merge ca gândul.**

ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubienĭĭ, j. Dorohoĭ.*

*
(Iute) ca gândul.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 149, 164, 225 & 302. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 8.

1⁰ Adică repede.

Iute
Ca gândul
Şi tare
Ca vîntul.

Poes. Pop.

2⁰ Arată un mers lin.

«Atuncĭ dete bice cailor cari mergeaŭ repede ca vîntul şi *lin ca gândul.*» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 225.

15984 * △ **Gândul fuge maĭ iute de cât vîntul.**

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 19582.

15985 **A'l pune pe gândurĭ negre.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 376.

A'l supĕrà rĕŭ, a'l vîrî în mare grijă.

«Hotărî dar, el cu mintea luĭ, ca să iscodéscă şi pe marĭ şi pe micĭ, să ispitéscă şi prin boerime şi prin prostime, că doar va ajunge să pue mâna pe un aşa tâlhar vestit, care *îl pusese pe* aşa *gândurĭ negre.*» — P. ISPIRESCU.

15986 * △ **A'ĭ pune gând rĕŭ.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 63, 201, 279, 328 & 363.

A'ĭ dorì saŭ a'ĭ pregăti vre-un rĕŭ.

«Când vĕḑură fraţiĭ pe Ţugulea cu o logodnică maĭ frumósă de cât florile, şi maĭ albă de cât spuma lapteluĭ, *îĭ puseră gând rĕŭ.*» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 328.

A GÂNDÌ

Veḑĭ *Astă-ḑĭ.*

15987 **Dómne sciĭ tu ce gândesc**
Şi nu mĕ (maĭ) ţigănesc.

A. PANN, II, p. 38. — HINŢESCU, p. 67.

Se dice, în mod glumeţ, când adresăm o cerere unuĭ om, care, de alminterea, ne cunósce dorinţele.
Snóva cu ţiganul, care a dat nascere acesteĭ diceri, nu s'a putut aflà.

15988 Când niciĭ nu gândescĭ, atuncĭ te trântesce.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 30.

Vedĭ *Gând.*

Acelaş înţeles ca la No. 6312.

15989 * △ **Am ajuns ce n'am gândit,**
Şi mĕ mir ce n'am găsit.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Vedĭ *Domn.*

Acelaş înţeles ca la No. 14811.

15990 * △ **La multe cine gândesce**
Nicĭ una nu isprăvesce.

HINŢESCU, p. 66. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 130, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — EM. POPESCĬ, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărginenĭ, j. Ialomiţa.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *a se Gândi.*

Când unul vré să se apuce de maĭ multe treburĭ de odată.

Qui trop embrasse mal étreint.

Prov. Franc.

15991 * △ **Una gândesce şi alta vorbesce.**

A. PANN, II, p. 135. — HINŢESCU, p. 66. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 263, *c. Agnita, Ungaria.*

Pentru cel ascuns saŭ viclén.

15992 * △ **Unele gândim şi altele vorbim.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 15991.

15993 △ **Gândesce întâiu, apoĭ vorbesce.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 100, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Vedĭ *a Vorbi.*

Dacă vreĭ să vorbescĭ cu mĭez şi cu folos.

15994 **Pensaĕ, pocle cuvinta.**[1])

DR. FR. MIKLOSICH, I, p. 14.

Acelaş înţeles ca la No. 15993.

15995 △ **Intâiu gândesce,**
Apoĭ pornesce.

DR CRISTEA, *Prov.*, p. 121, c. *Topliţa-Rom., Ungaria.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 15994.
2⁰ Dacă veĭ să isbutescĭ într'o trébă.

15996 **Intâiu capul să gândéscă,**
Ş'apoĭ gura să vorbéscă.

S. M. RÎURÉNU, *Dat. Carp.*, p. 97.

Acelaş înţeles ca la No. 15995.

15997 * **Omul una gândesce şi alta nemeresce.**

Vedĭ *a Chiti, Dumnedeŭ.*

Omul e adese-orĭ înşelat în aşteptările sale.

---

[1]) Gândesce-te înainte de a vorbi.

15998 **Unde gândescĭ şi unde nemerescĭ.**

Rom. Glumeţ, I, p. 6.

Acelaş înţeles ca la No. 15997.

15999 **Ne gândind nicĭ socotind,**
Se pomenesce vorbind.

A. PANN, p. 99. — HINŢESCU, p. 67.

Pentru cel nerod.

16000 **O vorbi pe ne-gândite**
Şi eşi cam pe brodite.

A. PANN, III, p. 8. — HINŢESCU, p. 120.

A spune nerodiĭ.

16001 **Noĭ într'un fel le gândim,**
Şi în alt-fel le brodim.

A. PANN, I, p. 145. — HINŢESCU, p. 67.

Pentru cel nerod.

16002 **Câte le gândesce**
Rĕŭ le isprăvesce.

A. PANN, I, p. 88. — HINŢESCU, p. 66.

Pentru cel nerod.

16003 *△ **Gândesce de adĭ şi pe mâne.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 100, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 45.

A SE GÂNDÌ

Vedĭ *Nerod.*

16004 **Multe, un fel sĕ gândesc**
Şi alt-fel sĕ potrivesc.

A. PANN, *Fab.*, I, p. 22.

Când nu ĭes lucrurile, precum ne închipuĭam.

16005 **Omul care se gândesce,**
Orĭ în ce, el tot sporesce.

I. G. VALENTINEANU, p. 30.

Căcĭ nu se póte greşi, făcênd orĭ-ce cu chibzuĭélă.

* △
16006 **La multe cine se gândesce**
Nicĭ una nu isprăvesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132; II, p. 86. — G. MIHALACHE, *înv. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △
La multe se gândesce
Şi nimica nu isprăvesce.

V. SALA, *dasc. Durdureasa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Veḑĭ *a Gândì.*

Acelaş înţeles ca la No. 15990.

* △
16007 **Gândesce-te înainte de a vorbì.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

* △
Intâĭu te gândesce
Şi apoĭ vorbesce.

G. MIHĂLACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Dacă veĭ să isbutescĭ.

16008 **Întâĭu să se gândéscă**
Şi apoĭ să o croĭéscă.

A. PANN, II, p. 144. — HINŢESCU, p. 66.

Veḑĭ *a Mèsurà, Nerod.*

Acelaş înţeles ca la No. 15995.

Mesiri avon che tagliar.[1])

Prov. Elveţ.

16009 * △ **Se gândesce, ca găina în dărmătură.**

V. Ifrim, *înv. c. Corodescĭ, j. Tutova.*

Cu greŭ o să scape. A intrat în bucluc şi acum nu scie cum o să ĭésă.

GUST

Vedĭ *Cap. VII, c. Gust, Muscă, Nevéstă.*

16010 * △ **Gustul dascaluluĭ nu'ĭ ca al preuteseĭ.**

V. Sala, *dasc. c. Cusiişu, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Popă.*

Gusturile se deosibesc după ómenĭ.

16011 * △ **Nu poţĭ face pe gustul tuturora.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Numaĭ Păcală a făcut pe gustul tuturora, făcênd o casă pe róte. Când îĭ spuneà unul de pildă, că e bine să fie uşa spre mĭéză-ḑi, el o luà de proţap şi o întorceà; şi tot aşa făcea cu toţĭ.

On ne peut contenter tout le monde et son père.

La Fontaine.

16012 **Toţi gusti nu scu tot uri.**[2])

Fr. Miklosich, I, p. 15.

---

[1]) Mĕsóră înainte de a tăĭa.
[2]) Tóte gusturile nu sunt tot una.

Acelaş înţeles ca la No. 16010.

16013 * △ **Unde e gust nu încape cértă.**

Baronzi, p. 62. — Hinţescu, p. 73.

Acelaş înţeles ca la No. 16012.

Tous les goûts sont dans la nature.

Prov. Franc.

16014 **Gustul dispotă n'are.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 103; II, p. 117.

Gustul dispută n'are.

Baronzi, p. 69. — Hinţescu, p. 74.

Acelaş înţeles ca la No. 16013.

Aliis alia placent.[1]

Prov. Lat.

Des goûts et des couleurs on ne saurait disputer.

Prov. Franc.

De gusti non se ne disputa.[2]

Prov. Tosc.

Sobre gusta non hay disputa.[3]

Prov. Span.

Ueber den Geschmack lässt sich nicht streiten.[4]

Prov. Germ.

---

[1]) Unora le plac una, altora alta.
[2]) De gusturĭ nu se dispută.
[3]) Asupra gusturilor nu e dispută.
[4]) Asupra gustuluĭ nu se lasă să se discute.

Every one as they like best.[1])

Prov. Engl.

16015 * Gustul filonichie n'are.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 570 & 1258. — GAV. ONIŞOR, *prof. c. Bĕrlad, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 16014.

16016 * △ Gustul omuluĭ este mare boer.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 16015.

16017 △ Gust pimbiŭ.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Cap. VII, c. Gust.*

Adică delicat, ales.

ÎNŢELEPCĬUNE

Vedĭ *Dumnedeŭ, Frumuseţe.*

16018 Maĭ multă înţelepcĭune găsescĭ în feţele cele urîte, de cât în cele frumóse.

A. PANN, II, p. 139.

Nu căutà la frumuseţe.

16019 △ Frumuseţea vestejesce
Dar înţelepcĭunea cresce.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 97, *c. Agnita, Ungaria.*

Vedĭ *Frumuseţe.*

A se adăogà la No. 5270.

---

[1]) Ce ĭubesce fie-care e maĭ bun.

16020 **Unde e înțelepcĭune multă e și nebunie multă.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 23.

Vedĭ *Frumusețe, Minte.*

Ceĭ maĭ deștepțĭ fac, adese-orĭ, și cele maĭ marĭ greșelĭ.

Les meilleurs clercs ne sont pas les plus sages.

Prov. Franc.

Die Gelehrten, die Verkehrten. [1])

Prov. Germ.

16021 **Unde e înțelepcĭune scurtă, (E) și nebunie multă.**

A. PANN, I, p. 78. — HINȚESCU, p. 81.

Unde e un car de înțelepcĭune, acolo sunt douĕ de nebunie.

D. ȚÎCHINDEAL, p. 329.

Vedĭ *Minte.*

Pentru ceĭ proștĭ.

*

16022 **Hîmusi ḑi multă mintuire.**[2])

G. ZUCA, *stud. c. Abela, Epir.*

Ceĭ deștepțĭ fac cele maĭ marĭ greșelĭ.

16023 **Tră un om cu mintuire și musconlu e trumpetă, tră-açel çe nu acăchisésce, până-și tîmpănle ĭ'ncot.**[3])

ANDREĬ AL BAGAV, *Aleg.*, p. 90.

Vedĭ *Ințelept, Aromân.*

Cel înțelept înțelege dintr'o vorbă, ĭar cel prost maĭ nicĭ odată, și orĭ cât îĭ aĭ spune.

---

[1]) Invĕțațiĭ, nebuniĭ.

[2]) Innebuni de multă înțelepcĭune.

[3]) Pentru un om cu înțelepcĭune și țîntarul e trîmbiță; pentru acel ce nu pricepe, până și tobele sunt de géba.

Annaiana bir sivri sinec sazdîr,
Annamaiana daul, zurla azdîr.[1])

Prov. Turc.

ÎNŢELEPT

Vedĭ *a Făgăduì, a Lăudà, Limbă, Mort, Ochĭu.*

16024 **Precum pescele în mare, aşa înţeleptul în lume nicĭ moşie nicĭ înstreinare are.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 155.

Căcĭ tótă lumea e a luĭ, e patria luĭ.

16025 * △ **Inţeleptul tace şi face.**

V. Sala, *înv. c. Rieni, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Iar nu'şĭ dă dinainte gândurile pe faţă.

16026 * △ **Înţeleptu e răbduriŭ.**

V. Sala, *înv. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Căcĭ cine sĕ grăbesce, greşesce, pe când, după vorba Românuluĭ, *răbdarea trece marea.*

16027 **Celuĭ înţelept puţine destul.**

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 383.

* *La mintimenlu pţîne si sburăscĭ.*[2])

I. Coyan, *prof. c. Abela, Epir.*

Acelaş înţeles ca la No. 16023.

---

[1]) Celuĭa ce înţelege un ţînţar iĭ e trîmbiţă, celuía ce nu înţelege tobe, surle sunt puţine.

[2]) Celuĭ înţelept puţine să vorbescĭ.

16028 **Tră mintuitlu ș-muscon̄lu 'ĭ trumbetă, tră neacâchisitlu, ș-tîmpâna'ĭ 'ncot.**[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahr.*, p. 168.

Vedĭ *Înțelepcĭune.*

Acelaș înțeles ca la No. 16027.

16029 **Până s-minduéscă mintioșli, glar̄li ș-u tricură bana.**[2]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 157.

Pentru ceĭ carĭ se tot gândesc fără a se maĭ hotărî odată.

*

16030 **Până s-minduéscă mintimenlu, glarlu tréçe.**[3]

D. DAN, *stud. c. Moloviște, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 16029.

*

16031 **Până cându si minduéscă mintimen̄li, fug glar̄li.**[4]

ILIE GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 16030.

16032 **Ḑece înțelepțĭ nu pot să descurce ceea ce un nebun a încurcat.**

BARONZI, p. 54. — HINȚESCU, p. 81.

Vedĭ *Nebun.*

---

1) Pentru înțelept și țînțarul e trîmbiță, pentru cel care nu e cu minte și toba e de géba.
2) Până să se gândescă înțelepțiĭ, nebuniĭ trecură vĭéța (aŭ murit).
3) Până să se gândéscă înțeleptul, nebunul trece.
4) Până când să se gândéscă înțelepțiĭ, fug nebuniĭ.

Când maĭ mulţĭ caută să îndrepteze greşéla făcută de un altul.

16033 **Maĭ bine un vrăjmaş înţelept, de cât un prieten nerod.**

A. PANN, III, p. 21. — HINŢESCU, p. 207.

Ma bun éste mintuitlu duşman, di cât óspele nemintuit. [1])

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 90.

Ma bun éste un éhtru mintimén, di cât dzaçe óspiţi glari. [2])

DR. WEIGAND, *Die Arom.*, II, p. 278.

Veḑĭ *Minte.*

Când aĭ a face cu un om înţelept, în tot-dé-una eştĭ maĭ folosit.

△

16034 **Maĭ bine cu înţeleptul a purtà povară, de cât cu nebunul a bé vin la masă.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 141, c. *Sinersig, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16033.

16035 **Maĭ bine cu un înţelept să carĭ piétră la o casă, de cât cu un nerod la masă.**

A. PANN, *Archir*, p. 10.

△

Maĭ bine cu un înţelept să carĭ petri la casă, de cât cu un prost să şeḑĭ la masă.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 142, c. *Agnita, Ungaria.*

---

[1]) Maĭ bun e duşmanul înţelept, de cât prietenul prost.

[2]) Maĭ bun e un duşman înţelept, de cât ḑece prietinĭ nebunĭ.

* △ *Maĭ bine a cărà petri cu înțeleptul, de cât a ședé la masă cu nebunul.*

V. Sala, *dasc. c. Petrósa, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 16034.

16036 * △ **Maĭ bine cară petri cu un înțelept, de cât să petrecĭ cu ḑece nebunĭ.**

V. Sala, *dasc. c. Negru, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 16035.

16037 * △ **De cât cu un prost la câștig, maĭ bine cu un înțelept la pagubă.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Hotăranĭ, j. Mehedințĭ.*

Veḑĭ *Deștept, Isteț, Mișel, Omenie, Șiret, Voĭnic, Vrednic.*

Acelaș înțeles ca la No. 15956.

16038 * △ **Înțeleptul adună și prostul risipesce.**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Se ḑice maĭ ales pentru tată și fiŭ, când acest din urmă prăpădesce averea agonisită de cel d'întâiŭ.

16039 * △ **Omul înțelept face ce póte, nu ce vré.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Nu te încercà peste puterile tale.

16040 △ **Înțĕleptul îșĭ gătesce**
Încă pân nu flămânḑesce.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 121, c. *Fenteușul-M., Ungaria.*

Veḑĭ *a Gătì.*

A se adaogà la No. 8516.

16041 * **Înţeleptul stă la masa nebunuluĭ.**

Vedĭ *Masă.*

Acelaş înţeles ca la No. 8791.

Le fol fait la feste et convy,
Et le sage s'en paist et resjouit.

Prov. Franc.

16042 △ **Înţĕleptul învaţă din păţania altora, nesocotitul nicĭ din a sa.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 121, c. *Sinersig, Ungaria.*

Experienţa este un învĕţămênt pentru ómeniĭ ceĭ înţelepţĭ.

16043 * **Omuluĭ înţelept sfaturile i sunt zădarnice.**

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Suciava.*

Căcĭ scie el singur ce are de făcut.

16044 * △ **Ochiĭ înţeleptuluĭ vĕd (maĭ) departe.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 189, c. *Sibiŭ, Transilvania.* — V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.* — Gr. Alexandrescu, *magistr., j. Putna.*

Vedĭ *Ochĭu.*

A se adaogà la No. 4196.

16045 **Cel înţelept se învaţă din înşelăciunea cea d'întâiu.**

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 170.

Numaĭ cel prost nu prinde minte, după ce a fost înşelat o dată.

16046 **Îşĭ pune capul cel sec**
Cu 'nţeleptul la întrec.

A. Pann, I, p. 93. — Hinţescu, p. 27.

Veḑĭ *Inţelept.*

Pentru omul prost şi îngâmfat.

16047 **Ceĭ înţelepţĭ graĭul în inimă ĕl aŭ, ĭar ceĭ nebunĭ inima în gură o aŭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 75.

Adică ceĭ înţelepţĭ taĭna o ţin ascunsă, ĭar ceĭ nebunĭ o daŭ pe faţă, că ce aŭ în inima lor ţin în gură (Golescu).

* △

16048 **Omul înţelept îşĭ cumpĕră vara sanĭe şi ĭérna car.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 58; III, p. 72. — Hinţescu, p. 133. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 194, *c. Sibiŭ, Transilvanĭa.* — Călin Vasile, *student, j. Argeş.* — V. Ifrim, *c. Corodescĭ, j. Tutova.* — G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.* — Gr. Poĭenaru, *înv. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

* △

Omul înţelept îşĭ cumpĕră vara sanĭe şi ĭérna căruţă.

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

* △

Omul înţelept vara face sanĭe şi ĭérna face car.

Partenie Coroĭ, *c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — V. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

* △

Omul înţelept îşĭ cumpĕră vara cojoc şi căcĭulă, şi ĭérna pălărĭe.

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. VII.*

Veḑĭ *Minte.*

Adică cel înţelept şi prevĕḑĕtor.

16049 **Şi ceĭ înţelepţĭ smintesc.**

Károly Ács, p. 82.

Nu e om care să nu greşéscă.

A ÎNTREBÀ

Vedĭ *Căciulă. Cap. XIX, c. a întrebà.*

16050 **Intrébă ce a ascuns,**
De veĭ să'ţĭ audĭ rĕspuns.

A. Pann, I, p. 96. — Hinţescu, p. 7.

Pentru cel nerod.

* △

16051 **Cine (cel ce) întrébă, nu dă bucuros.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 47, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — V. A. Forescu, c. *Stănişóra, j. Suciava.*

1⁰ Adică cel care întrébă dacă vreĭ un lucru, în loc să ţi'l dé fără multă vorbă.

2⁰ Pentru ceĭ carĭ fiind întrerupţĭ de la ocupaţiunile lor nu daŭ bucuros rĕspunsul ce li se cere.

* △

16052 **Cine întrébă nu greşesce.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 28; II, p. 4. — Hinţescu, p. 82. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 48, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — B. Constantinescu, *Cart. Cit.*, II, p. 16. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 151. — Tinca Şişman, c. *Adam, j. Tutova.* — Gr. Poĭenaru, c. *Rassa, j. Ialomiţa.* — V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Suciava.* — H. D. Enescu, *înv.* c. *Zamostea, j. Dorohoĭ.* — G. Mihalache, *înv.* c. *Şendrescĭ, j. Tutova.* — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — I. Marinescu, *înv.* c. *Bradu-de-jos, j. Argeş.* — M. Stănceanu, *înv.* c. *Pîria, j. Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Intrebare.*

Căcĭ cine întrébă, află. Se ḑice când cine-va face un lucru ne-întrebat şi rĕŭ.

Mieux vaut demander
Que faillir et erer.

Prov. Franc.

Quien pregunta no yerra.[1])

Prov. Span.

Besser zwei Mal fragen, als ein Mal irre gehen.[2])

Prov. Germ.

16053 **Maĭ bine să întrebĭ dĕ cât să te rătăcescĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 107.

Adică ce nu sciĭ, dĕ cât să greşĕscĭ (GOLESCU).

16054 * △ **(E) maĭ bine să întrebĭ de două orĭ, de cât să greşescĭ odată.**

BARONZI, p. 51. — HINŢESCU, p. 82. — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — ILIE TRIFU, *c. Bucurescĭ.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

△ *Maĭ bine a întréba de dóuĕ orĭ de cât a greşi odată.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 142, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.*

Maĭ bine întrébă de douĕ orĭ, de cât să smintescĭ odată.

G. MUNTEANU, p. 150.

Graba nu e bună.

---

1) Cine întrébă nu rătăcesce.
2) Maĭ bine să întrebĭ de douĕ orĭ, de cât să rătăcescĭ odată.

16055 * △ **Cine întrébă de douĕ orĭ, nu greşesce nicĭ odată.**

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 16054.

16056 * △ **Cine întrébă munţiĭ sare.**

M. STĂUCEANU, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.* — I. MARINECU, *înv. c. Bradu-de-Jos, j. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 16052.

Danişan daa aşar.[1]

Prov. Turc.

16057 * **Si 'ntreghĭ nu'ĭ arşine, s-nu sciĭ éste multă.**[2]

G. ZUCA, *stud. c. Cavaĭa, Albania.*

Prin urmare când nu sciĭ întrébă, şi îţĭ va fi bine.

16058 **('E)ntrebandu se vire ȇn Roma.**[3]

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 8.

Acelaş înţeles ca la No. 13942.

Qui langue a, à Rome va.

Prov. Franc.

16059 **Uniĭ numaĭ te întrébă,**
Şi alţiĭ cască gurĭ de géba.

A. PANN, II, p. 73. — HINŢESCU, p. 82.

Ḑice negustorul ne-mulţumit cu daraverile luĭ.

---

[1]) Cine întrébă munţiĭ sare.
[2]) Să întrebĭ nu e ruşine, să nu 'ntrebĭ este multă.
[3]) Intrebând ajungĭ la Roma.

INTREBARE

Vedĭ *Tăcere*.

16060 * △ **La întrebare şi rĕspunsu.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Vrênd să arĕte că 'ĭ s'a dat după merit.

16061 **Cum e întrebarea aşa e şi rĕspunsul.**

S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 146.

Acelaş înţeles ca la No. 16060.

16062 **Tótă întrebarea are şi un rĕspuns.**

D-na E. B. MAWR, p. 28.

Totul are o explicaţie.

À tout pourquoi il y a un parce que.

Prov. Franc.

Kein Warum ohne ein Darum.[1]

Prov. Germ.

Every Why has its Wherefore.[2]

Prov. Engl.

16063 **Cine la întrebare sĕ pripesce, la rĕspuns zăbovesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 236.

Arată uşurinţa omuluĭ.

16064 * △ **Intrebarea**
Trece marea.

M. STĂUCEAMU, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.* — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, j. Argeş.*

---

[1] Nu e pentru ce fără un fiind-că.
[2] Fie-care pentru ce, are fiind-că al eĭ.

* △
Cu întrebarea
Treci marea.

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Cine întrébă ajunge departe, isbutesce.

Danişan daa aşar.[1])

Prov. Turc.

* △
16065 Intrebarea
N'are supĕrare.

D-na EL. SEVASTOS, p. 111. — I. G. VALENTINEANU, p. 30. — N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — CĂLIN IORDACHE, *j. Argeş.*

Când întrebăm óre-ce, arĕtându-se că cel care este întrebat nu sĕ supĕră saŭ nu e în drept să se supere, după cum ḑicerea e rostită de cel care urméză să fie întrebat, saŭ de cel care întrébă.

* △
16066 Intrebarea mórte n'are.

I. ARBORE, *ing. j. Buzĕŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 16065.

△
16067 Intrebarea nu costă banĭ.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 122, *c. Topliţa-Rom., Ungaria.*

Prin urmare întrébă.

* △
16068 Intrebarea n'are greş.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 172. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Veḑĭ *a Intrebà.*

---

1) Cine întrébă munţiĭ sare.

Acelaş înţeles ca la No. 16052.

ISCUSIT

16069 **Om iscusit**
Dar fără cuţit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

*

Omul iscusit
Şi fără cuţit,
Când şéde la masă
Fórte rĕŭ îĭ pasă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 172. — HINŢESCU, p. 133. — A. GOROVEĬ, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — I. ARBORE, *ing. j. Buzĕŭ.*

Adică vrednic, dar fără putere (GOLESCU).

ISTEŢ

Vedĭ *a Făgădui.*

* △
16070 **Isteţ ca brósca.**

I. PUŞCARĬU, *stud. c. Sibiŭ, Transilvanĭa.*

Adică prost.

*
16071 **De cât cu un nimernic la câştig, maĭ bine cu un isteţ la pagubă.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Bun, Cuminte, Deştept, Înţelept, Omenie, Voĭnic, Vrednic.*

Acelaş înţeles ca la No. 16037.

JUDECATĂ

Vedĭ *Cap. X, c. Judecată.*

16072 **Judecata 'ĭ-e ológă**
Că'ĭ lipsesce 'n cap o dógă.

A. PANN, I, p. 10.

Judecata e ológă
Când lipsesce în cap o dógă.

HINŢESCU, p. 85.

Despre cel copilăros saŭ nerod.

*
16073 **Chiar omul cu judecată**
Greşesce câte odată.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Orĭ-ce om sĕ póte înşelà.

Errare humanum est.[1])

Prov. Lat.

*
16074 **O judecată trasă de pĕr.**

BARONZI, p. 67. — HINŢESCU, p. 85.

Acelaş înţeles ca la No. 4480.

LAUDĂ

16075 **Laudele pre hârtie, ĭară hulele pre table de aramă sĕ scrie.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 95.

Căcĭ, din fire, muritorilor acésta este dată, ca binele pré lesne, ĭară rĕul cu anevoe, sĕ uĭtă. — D. CANTEMIR.

* △
16076 **La laudă mare nu merge cu sacul.**

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

---

[1]) A se înşelà, e lucru omenesc.

* △ *La laudă mare, nu merge (să nu te ducĭ) cu sacu mare.*

D-ra Tinca Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — K. A. Zamfirescu-Diacon, *înv. c. Stĭubienĭ, j. Dorohoĭ.* — G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.*

* △ *La lauda mare du-te (mergĭ, să te ducĭ) cu sacul maĭ mic.*

Abec. Ilustr., p. 26. — V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vaslŭĭu.* — C. Manoilescu, *c. Cosmescĭ, j. Vaslŭĭu.*

* △ *La lauda mare să te ducĭ cu un sac spart în fund.*

M. Coroian, *c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.* — X***, *c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.*

Vedĭ *Pară, Pĕr, Pom.*

Acelaş înţeles ca la No. 1046.

16077 * △ **Lauda de sine pute.**

A. Pann, *Ediţ.* 1899, p. 141; III, p. 106. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 133, *c. Gura Rîuluĭ, Ungaria.* — Iul Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

△ *Lauda de sine pute*
Ca vinul rĕŭ din bute.

A. Pann, I, p. 162. — Hinţescu, p. 83. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 133, *c. Iecĭu, Ungaria.*

Lauda proprie tare pute.

G. I. Munteanu, p. 31. — Hinţescu, p. 88.

* △
Lauda de sine
Nu mirósĕ bine.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 133, *c. Agnita, Ungaria.* — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

* △
Lauda de sine nu mirósĕ a tămâe.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 3478.

Propria laus sordet. [1]

Prov. Lat.

Qui se loue s'emboue.

Prov. Franc.

La lode propria puzza. [2]

Prov. Tosc.

Eigenlob stinkt, Eigenruhm hinkt. [3]

Prov. Germ.

Self-praise comes aye stinking ben. [4]

Prov. Scot.

* △
16078 **Lauda în faţă e jumatate ocară.**

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *a Lăudà.*

Căcĭ nu póte fi de cât o linguşire, arĕtând şi prósta părere pe care o avem de cel pre care 'l lăudăm într'un mod atât de grosolan.

---

[1]) Lauda de sine e murdară.
[2]) Lauda de sine pute.
[3]) Lauda de sine pute, gloria de sine schiopĕtéză.
[4]) Lauda de sine vine tot-dé-una puţind afară.

* △
16079 Lauda nu'ĭ cu banĭ.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

1⁰ De aceea uniĭ laudă cu rost şi fără rost.
2⁰ Trebue să o merițĭ şi nu o poțĭ cumpěrà.

* △
16080 Lauda vine de la sine.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Adică la cel care o merită.

* △
16081 Cel cu laude marĭ face ispravă mică.

D-ra Tinca Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Pentru cel lăudăros.

*
16082 Lauda aduce pagubă.

1⁰ Căcĭ orĭ-cine se feresce de omul lăudăros.
2⁰ Acelaş înțeles ca la No. 16077.

16083 Tot cu laude trăesce.

A. Pann, I, p. 162. — Hințescu, p. 100.

Pentru cel mândru şi lăudăros.

A LĂUDÀ

Vedĭ *Gură, Pom, Țigan.*

* △
16084 Nu te lăudà celuĭ ce te scie.

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Căcĭ te cunósce şi nu'l poțĭ amăgì.

16085 * △ **A lăudà în faţă este a batjocorì.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Laudă.*

Acelaş înţeles ca la No. 16078.

16086 **Lumea să te laude, câĭniĭ lasă să te latre.**

A. PANN, *Ediţ.* 1899, p. 141; III, p. 106. — HINŢESCU, p. 94.

* △ *Lumea să te laude, câĭniĭ să te latre.*

V. SALA, *dasc. c. Verzar, comit. Bihor, Ungaria.*

Când te-alavdă unà lumi, çe 'ţ-u că te-alatr'un câni? [1])

DR. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 148.

Când te alavdă unà lume, çe 'ţĭ-e că te-alatră câñĭlĭ? [2])

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 122.

Nu luà în sémă bîrfelile celor rĕĭ şi de nimic.

16087 **Mintuiţli când te-alavdă, glarĭlĭ pot ca să sghiléscă.** [3])

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 100.

Puţin îţĭ pasă.

16088 △ **Şi cĭóra 'şĭ laudă puiĭ.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 239, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Vedĭ *Cĭóră.*

---

1) Când te laudă o lume, ce ţi-e că te latră un câne.
2) Când te laudă o lume, ce ţi-e că te latră câniĭ.
3) Inţelepţiĭ când te laudă, nebuniĭ pot ca să ţipe.

Acelaş înţeles ca la No. 1643.

16089 △ **Cine se laudă că'ĭ tare,
Îĭ stă dracul pe spinare.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 51, *c. Logoş, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16077.

16090 **Hvale, cân ce finit.** [1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Aştéptă sfîrşitul pentru ca să vedĭ dacă lucrul merită laudă.

Lauda feîne. [2])

Prov. Rov.

16091 **Laudă-te, gură,
Că pumniĭ cură.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 141; III, p. 106. — Hinţescu, p. 73.

* △ *Laudăte gură
Că pumniĭ îţĭ cură.*

P. Ispirescu, *Leg.*, I, p. 1872, p. 177. — I. G. Valentineanu, p. 32. — *Gazet. Trans.* 1898, No. 124. — V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.* — P. Gârboviceanu, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.* — M. Rădulescu, *c. Slatina, j. Olt.*

* △ *Laudă-te, gură, că écă (étă) pumnul.*

Laurian & Maxim, II, p. 138. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 133. *c. Sinersig, Ungaria.* — Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — Ion Roman, *c. Vimna.mică, comit. Solnoc, Ungaria.* — V. Sala, *dasc. c. Pacala, comit. Bihor, Ungaria.*

---

[1]) Laudă când e isprăvit.
[2]) Laudă sfîrşitul.

* △
Laudă-te gură, că uĭte pumnul.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 133, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*—*Gazet. Trans.* 1898, No. 124. — V. Sala, *dasc.* c. *Lelescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru ómeniĭ lăudăroşĭ. Cine se laudă póte să o pată rĕŭ.

* △
16092 **Nu te lăudà că écă palma (pumnul).**

V. Sala, *dasc.* c. *Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16091 sub formă de oprire.

* △
16093 **Laudă-te, gură, că eştĭ destulă.**

Avr. Corcea, *paroh*, c. *Coşteĭu, Banat.*

Pentru ceĭ lăudăroşĭ.

16094 **Laudă-te gură să nu te spargĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 38.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce pré mult sĕ laudă (Golescu).

* △
16095 **Laudă-te gură,**
Că alţiĭ nu se 'ndură.

V. A. Forescu, c. *Dorna*, *j. Sucĭava.*

Pentru ceĭ carĭ, ne-meritând ca să fie lăudaţĭ de alţiĭ, se laudă eĭ singurĭ.

* △
16096 **Laudă-mĕ, gură, bine,**
Că ţi-oĭu da mĭere şi pâne;
Iar de nu mĕ'ĭ lăudà,
Eŭ nimica nu ţi-oĭu dà.
saŭ
Tu de tóte mi'ĭ răbdà.

G. P. Salviŭ, *înv.* c. *Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Pentru cel care se laudă singur.

* △

16097 **Laudă-mĕ, gură, că dacă nu mĕ veĭ lăudà, mâncare nu 'ţĭ voĭu dà.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 16096.

16098 **Alavdă-mi, gură, că ti bat!** [1])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 148.

Acelaş înţeles ca la No. 16097.

* △

16099 **Laudă-mĕ (te), gură, că ţi-oĭu dà plăcinte.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — *Gazet. Pop.*, No. 44. — I. Arbore, *ing. j. Buzĕŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 16098.

* △

16100 **Laudă-mĕ, gură,**
Că 'ţĭ voĭu da friptură.

N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 16099.

16101 **Cine se laudă se măscăresce pre sine.**

Bertoldo, apud Gaster, *Lit. Pop.*, p. 210.

* △

Cine se laudă singur, se ocăresce pe sine.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 141; III, p. 106. — Hinţescu, p. 88. — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

---

[1]) Laudă-mĕ, gură, că te bat.

* △
Cine se laudă singur, se ocăresce.

Gr. Poienaru, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.* — D-ra Tinca Şişman, *c. Adam, j. Tutova.*

* △
Cine se laudă singur, se hulesce.

G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △
Cine se laudă singur, se batjocoresce.

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Carle se ense hvalaĕ, se privaraĕ.[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Vedĭ *Laudă.*

Acelaş înţeles ca la No. 16077.

* △
16102 **Cine se laudă pe sine, maĭ tare se înjosesce.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 16101.

16103 **Cine se laudă singur, nu merită a fi lăudat.**

Idem, *Cal. Rom.* 1892.

Pentru cel lăudăros.

16104 **Cine se laudă pre sine mult, acela nu ne e drag.**

Dim. Tîchindeal, *Fab.*, p. 68.

[1]) Care se laudă el însuşĭ, se murdăresce.

Acelaş înţeles ca la No. 16101.

*

16105 **Nu e bine să se laude cine-va pe sine.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Să aştepte ca alţiĭ să 'l laude.

*

16106 **Nu'ţĭ lăudà singur faptele, că îţĭ pĭerḑĭ rodul.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 16105.

* △

16107 **Altul să te laude, nu gura ta.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Lasă să te laude vecinul, nu gura ta.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

Căcĭ lauda de sine pute.

Altul să te laude, ĭară nu gura ta.

Prov. Solom. 27. 2.

16108 **Gura ta s-ti scadă, ş-a lumiĭeĭ s-te-alavdă.** [1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 151.

Acelaş înţeles ca la No. 16107.

16109 **Plată dă la om anume,**
Ce să'l laude în lume.

A. PANN, I, p. 163. — HINŢESCU, p. 130.

---

[1]) Gura ta să te scadă (micşoreze), şi a lumiĭ să te laude.

Pentru săracul mândru.

Dar, când plătescĭ pe cine-va ca să te laude, o păţescĭ adese-orĭ ca tînărul din următórea poveste.

POVESTEA VORBIĬ

Un june 'ntr'o vreme rugă pe óre-cine
Peţitor să mérgă 'n satele vecine,
La o fată care el tot o vĕḑuse,
Ş-în inimă, dragă, cu foc, ĭĭ căḑuse.
Peţitorul care erà ĭară şĭ june
Priimi să facă acea repegĭune,
Dar gândì în sine: de-oĭu vedea că 'mĭ place
Vorba pentru mine maĭ bine voĭu face.
Acest însă 'l rógă şi face tocmélă
Că'ĭ dă ce va cere pentru ostenélă,
Numaĭ, orĭ cum scie, mijlocirĭ să facă
Prin laude multe şi el eĭ să'ĭ placă.
Să ḑică că este june pré de trébă
Şi are de tóte, de orĭ-ce întrébă:
Car, boĭ, vite multe, şi holdele sale,
Pe lângă acestea are şi parale.
Dar ca să se 'ncréḑă ce o să'ĭ rĕspunḑă,
Sĕ 'nvoì să mérgă şi să se ascunḑă
La spatele casiĭ, tocma'n ferestrue,
Ş-acolo s'asculte cele c'o să spue.
Decĭ eĭ, împreună mergênd, cam pe séră,
Şi de casa fetiĭ când se-apropĭară,
Peţitoru 'ndată în casă se duse,
Iar junele merse, 'n feréstră se puse.
Aşa peţitorul începu să spue
La părinţiĭ fetiĭ, cererĭ să propue,
Spuse, pentru june, că este cu stare,
Cu două gurĭ însă, şi şoptind şi tare.
Când vorbea de bine, strigà să auḑă,
Şi când spuneà rele, abia mişcà buză.

A. PANN, I, p. 163.

*

16110 **L'a lăudat de 'ĭ-a pus córne.**

A. PANN, I, p. 166. — HINŢESCU, p. 88.

△

Atât l'a lăudat, până 'ĭ-a crescut córne.

DR. CRISTEA, *Prov*, p. 16, *c. Sibiŭ, Transilvania.*

Pentru o laudă próstă. A lăudà pre cine-va ast-fel că lauda să ĭésă în defavórea celuĭ lăudat.

16111 * **L'a lăudat de 'l-a procopsit.**

A. Pann, I, p. 166. — Hinţescu, p. 88.

Acelaş înţeles ca la No. 16110.

16112 * △ **A fi un: «laudă-mĕ, gură».**

S. I. Grossmann, *Dicţ.*, p. 79. — G. Madan, c. *Truşenĭ, ţin. Chişĕneu, Basarabĭa.*

Pentru un fălos, un lăudăros.

MINTE

Veḑĭ *Barbă, a Bé, Belea, Cépă, Cértă, Códă, Cap. XVII, c. Minte, Nebun, Noroc, Om, Pĕr, Plétă, Pólă, Răbdare, Tînĕr, Trup.*

16113 * △ **Omul cu minte îşĭ cumpĕră vara sanĭe şi ĭérna car.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Veḑĭ *Inţelept.*

Acelaş înţeles ca la No. 16048.

16114 * **Ma ghine un duşman cu minte, di cât dzaçe óspiţĭ fără minte.**[1]

I. Coyan, *prof. c. Ianina, Epir.*

* *Cama ghineună m̃il̃ĭ di ehtri cu minte, di cât un óspe hăzo.*[2]

Ilie Ghicu, *prof. c. Abela, Epir.*

---

[1] Maĭ bine un duşman cu minte, de cât ḑece prietenĭ fără minte.
[2] Maĭ bine o mie de inamicĭ cu minte, de cât un prieten nebun.

*
Ma ghine s-aĭ un duşman cu minte, prică un óspe hut.[1])

Meta Costandin, *stud. c. Molovişte, Macedonia.*

Vedĭ *Inţelept.*

Acelaş înţeles ca la No. 16033.

Acâllî duşman acâlsîs dostan eidîr.[2])

Prov. Turc.

* △
16115 **Fie-care sĕ ţine maĭ cu minte de cât altul.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 3; I, p. 7. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.,* III, p. 382. — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — V. Sala, *dasc. c. Sebişu, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *a Vedé.*

Căcĭ cu greŭ sĕ póte cunósce omul pe sine.

16116 **Pineşi facu cĭuda vaĕ, cĭuda vaĕ face legria, legria face siromastvo, şi siromastvo face paminta vaĕ.**[3])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.,* I, p. 14.

Sărăcia face pe om cu minte.

* △
16117 **De aş avé minte**
Aş avé merinde.

I. Coroĭu, *preot, c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru cel prost.

---

[1]) Maĭ bine să aĭ un duşman cu minte, de cât un prieten prost.
[2]) Vrăjmaşul înţelept e maĭ bun de cât prietenul fără minte.
[3]) Baniĭ fac mulţumire, mulţumirea face bucurie, bucuria face sărăcie, şi sărăcia face minte.

16118 **Mintea unde lipsesce**
Cĭomagul înţelepţesce.

A. PANN, *Moş Alb*, II, p. 23.

Vedĭ *Cap. XII, c. Crăcĭun.*

Acelaş înţeles ca la No. 14745.

16119 * △ **Omul fără de minte n'ajunge un ban.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru cel nerod.

16120 * **Mintea avde, mintea vêde.**[1]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Mintea este totul la om.

16121 * **Mintea cu pradzî nu s'acumpěră.**[2]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Pentru cel prost.

16122 * **Mintea cu hunĭa nu s'tórnă.**[3]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 16121.

16123 * **Frângi'ţĭ mintea s'aminţi lumea.**[4]

G. ZUGA, *stud. c. Georgea, Albanĭa.*

Trudesce-te şi veĭ isbutì.

---

[1]) Mintea aude, mintea vede.
[2]) Mintea cu banĭ nu se cumpěră.
[3]) Mintea cu pâlnia nu se tórnă.
[4]) Frânge'ţĭ mintea şi dobândescĭ lumea.

16124 * **Carĭ ş-bagă caplu tu foc,**
'L̃-vine ş-mintea la loc.[1])

G. ZUGA, *stud. c. Berat, Albanĭa.*

Suferinţele şi patimile sunt cea maĭ bună şcólă.

16125 * **Va minte,**
Nu pólă dinainte.[2])

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

O femee e cinstită când are minte, ĭar nu fiind că pórtă o rochĭe care'ĭ acopere trupul.

16126 △ **Are cap şi n'are minte.**

Dr. CRISTEA, *Prov.,* p. 12, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Cap.*

Acelaş înţeles ca la No. 2886.

16127 * **Nu va cap mare ca di tigane, çi va minte multă.**[3])

G. ZUGA, *stud. c. Berat, Albanĭa.*

Veḑĭ *No. 2886.*

Acelaş înţeles ca la No. 16126.

16128 * △ **Pomul se cunósce din ródă,**
Şi omul din mintea neródă.

A. GOROVEĬ, *c. Siliştea, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *Pom.*

Pentru cel prost. A se adaogà la No. 1038.

[1]) Care'şĭ bagă capu în foc, le vine mintea la loc.
[2]) Trebue minte, nu pólă dinainte.
[3]) Nu trebue cap mare ca de tigae, ci trebue minte multă.

*

16129 **Nu 'ţĭ lipsésce afese s-ţ'acumpĕr, 'ţĭ lipsésce minte.**[1]

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Pentru cel prost.

*

16130 **A fi îmbrăcat ca Domn,**
Şi a nu avé minte de om.

T. Bălăşel, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Se ḑice ómenilor carĭ se fudulesc în haĭne, dar carĭ la treburĭ nu se pricep de loc.

* △

16131 **Cine n'are vara minte**
Iérna nu mâncă plăcinte.

M. Şandru, *c. Gloagul Sup., comit. Alba Inf. Transilvania.*

Veḑĭ *Vară.*

1º Acelaş înţeles ca la No. 308.
2º Să muncim la tinereţe ca să avem la bĕtrâneţe.

*

16132 **Toţĭ se plâng de banĭ, dar de minte nimenĭ.**

I. G. Valentinian, p. 46.

Căcĭ fie-care se crede cu minte.

16133 **Sărăcuţă minte,**
Unde aĭ fost maĭ înainte?
Că acuma multă eştĭ
Dar nimic nu'mĭ folosescĭ.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 66.

Ne învaţă că mintea s'o întrebuinţăm la vremea eĭ, căcĭ, în urmă, nu ne maĭ folosesce (Golescu).

---

[1] Nu'ţĭ lipsesce fes să'ţĭ cumpĕr, îţĭ lipsesce minte.

16134 **Minte de este**
Voĭnicul cresce.

D-na EL. SEVASTOS, p. 46.

Daca omul e deştept, tóte îĭ sporesc, şi ajunge în fruntea tutulor.

* △
16135 **De cât un car de frumuseţe maĭ bine un dram de minte.**

I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, j. Argeş.*

Vedĭ *Frumuseţe.*

Acelaş înţeles ca la No. 5272.

* △
16136 **La un car de minte e bine să fie un dram de noroc.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Vedĭ *Noroc.*

Maĭ mult ne folosesce norocul de cât mintea.

△
16137 **La un car de minte trebue dóuĕ de noroc.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 134, *c. Topliţa Rom., Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16136.

* △
16138 **Mintea e bună, dacă e soră şi cu norocul.**

D. POPOVICIU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Noroc.*

E bine să aĭ minte, dar să fie şi noroc.

* △
16139 **Unde 'ĭ minte îĭ şi noroc.**

Gazet. Sătén., XVI-c, p. 13. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.* — TEODORESCU-KIRILEANU, *înv. j. Suciava.*

Omuluĭ cu minte tóte îĭ merg bine; căcĭ se pune adese-orĭ pe séma noroculuĭ, ceea ce se datoresce inteligenţeĭ omuluĭ.

16140 **Mintea vine la noroc,**
Ca şi fetele la joc.

D-na EL. SEVASTOS, *Nuv.*, p. 24.

E un dar firesc.

△

16141 **La un car de învĕţătură şi-o lingură de minte.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 130, *c. Logoş, Ungarĭa.*

Invĕţătura fără minte nu dà róde în de-ajuns.

△

16142 **La un sac de învĕţătură trebue un car de minte.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 134, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Folósele minţeĭ întrec chiar pe ale învĕţătureĭ.

* △

16143 **Unde e multă minte (învĕţătură) acolo e şi prostie multă.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc., Cl. VIII.* — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 265, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △

Unde e minte multă, (acolo) e şi prostie cu caru (multă).

ILIE HOCĬOTĂŬ, *stud. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvanĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Cl. VII, Semin. Buc.*

Iu-ĭ multă minti, i ş-multă glâréţă.[1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 169.

---

[1]) Unde e multă minte, e şi multă nebunie.

*
Iu éste multă minte, éste şi multă huţame.[1])

META COSTANDIN, *stud. c. Molovişte, Macedonĭa.*

Adese-orĭ ceĭ maĭ înţelepţĭ fac cele maĭ marĭ prostiĭ.

16144 **Unde e minte multă e (este) şi nebunie multă.**

A. PANN, II, p. 139. — HINŢESCU, p. 108. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 172. — L. ŞĂĬNEANU, *Conv. Liter.*, *XXI*, p. 294.

Iu-şĭ éste mintimenie, şi zurléţă şi-éste multă.[2])

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 99.

Acelaş înţeles ca la No. 16143.

*
16145 **Multa minte 'l façe pri om zurlu.**[3])

G. ZUCA, *stud. c. Permet, Albanĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16144.

16146 **Mintea cu zurléţa surorĭ sunt.**[4])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 168.

Acelaş înţeles ca la No. 16145.

16147 **Maĭ bine un dram de minte, de cât o oca de noroc.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 169.

---

[1]) Unde este multă minte, este şi multă prostie.
[2]) Unde este deşteptacĭune, şi nebunie este multă.
[3]) Mintea multă îl face pe om nebun.
[4]) Mintea cu nebunia surorĭ sunt.

Maĭ bine un gram de minte de cât o oca de noroc.[1)]

HINŢESCU, p. 70.

* △ *Maĭ bine un dram de minte, de cât (să aĭ) un car de noroc.*

I. G. VALENTINEANU, p. 20. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Noroc.*

Mintea preţuesce maĭ mult de cât norocul.

16148 * **Mintea luĭ nu plătesce (nicĭ) o cépă degerată.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 172; III, p. 154. — HINŢESCU. p. 108.

Acelaş înţeles ca la No. 529.

16149 * △ **Mintea de ar cresce pe tóte cărările ar pasce-o şi măgariĭ.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 26; I, p. 86. — HINŢESCU, p. 108. — ANDR. MARINESCU, *înv. c. Humele, j. Argeş.* — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru cel prost.
V. Sala are o variantă în care cuvîntul *măgariĭ* este înlocuit cu *asiniĭ.*

16150 **Tot, tot am numaĭ o minte;**
De vară întâĭu să 'mĭ fie, orĭ de ĭérnă?

A. PANN, I, p. 80.

Pentru cel prost.

---

1) Cuvîntul *gram,* în acéstă variantă, trebue să fie întrodus de Hinţescu. In orĭ-ce cas nu se potrivesce cu *oca* care urméză.

16151 **Ce poţi face daca aĭ banĭ şi n'aĭ minte?**

A. PANN, II, p. 74. — HINŢESCU, p. 55.

Nimic bun, căcĭ nu sciĭ să'ĭ întrebuinţezĭ, să învîrtescĭ un negoţ, etc. Pentru cel bogat dar prost.

16152 **Ce folos să aibĭ minte şi banĭ să n'aĭbĭ.**

A. PANN, II, p. 74. — HINŢESCU, p. 107.

Minte am şi banĭ n'am.

A. PANN, II, p. 70. — HINŢESCU, p. 108.

A'ĭ sci ce să facĭ, dar îţĭ lipsesc mijlócele. Pentru omul deştept dar sărac.

16153 **Când e minte, nu e ce vinde.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 457.

* △ *Când e minte, n'aĭ ce vinde.*

C. ALEXANDRESCU, *c. Alexenĭ, j. Ialomiţa.*

△
Când e minte
Nu'ĭ ce vinde;
Când e brânză
Nu'ĭ bĕrbînţă.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, *IX*, p. 455; *Pov.*, p. 45.—TEODORESCU-KIRILEANU, *Gaz. Săt. XVI-e*, p. 13.

Acelaş înţeles ca la No. 16152.

16154 △ **De anĭ e mare**
Şi minte n'are.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 68, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Vedĭ *Cap. V, c. An.*

A se adaogà la No. 4840.

16155 * △ **Hebaĭ omul cât gardul,**
Dar minte la dracul.

V. SALA, *dasc. c. Drăgănescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Veḑĭ *Nalt, Brad.*

Acelaş înţeles ca la No. 464.

16156 * △ **Om în trup destul de mare,**
Şi minte de copil are.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Veḑĭ *Mare, Trup.*

A se adaogà la No. 4712.

16157 **Cine ĕşĭ bagă în butucĭ picerele sale, saŭ mâĭnele sale în cătuşĭ, când minte întrégă are?**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Adică ceĭ înţelepţĭ nu greşĕsc dĕ voĭe (GOLESCU).

16158 **O să'ţĭ vie minte, mamă,**
Când mĭ-o cresce pĕr în palmă.

A. PANN, II, p. 107.—HINŢESCU, p. 108.

Veḑĭ *Pĕr.* *

Pentru cel care nu se maĭ cuminţesce nicĭ odată.

16159 * **Mintea di tora s'o aveam ma 'nainte![1])**

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Veḑĭ *Român.*

Când ne căim de o greşélă pe care am făcut-o.

[1]) Mintea de acum, de o aveam maĭ nainte.

*
16160 **Daca n'aĭ minte, aĭ în cale picióre.**

Vedĭ *Cap.*

Dacă aĭ făcut o greşélă, cată cel puţin să o îndreptezĭ.

△
16161 **N'are minte, îĭ va cresce de-aci 'nainte.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 157, *c. Agnita, Ungaria.*

Pentru cel prost.

*
16162 **Are minte ca de copăcel.**

Adică de copil mic.

* △
16163 **Par'că are minte în călcâe.**

M. Popoviciu, *c. Covragĭu, comit. Hunedĭórei, Transilvania.*

Pentru cel prost.

* △
16164 **Iute la minte, rĕŭ la fire.**

Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Pentru omul deştept şi rĕŭ.

* △
16165 **Ş-o bĕut mintea.**

A. Pann, I, p. 127. — Hinţescu, p. 94. — I. G. Valentineanu, p. 20. — Gav. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *a Bé, Vin.*

Adică s'a îmbĕtat.

*
16166 **L̃i tal̃e mintea.**[1]

G. Zuca, *prof. c. Băésa, Epir.*

Vedĭ *Cap.*

[1]) Iĭ taĭe mintea.

Adică e deştept, e priceput.

16167 * A fi în totă mintea.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 83.

* △ *A fi în tóte minţile.*

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ, j. Tutova.*

Adică cu mintea întrégă, cu judecată bună.

16168 * △ Nu'ĭ cu tótă mintea.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 171, c. *Ida Mare, Ungarĭa.*

Pentru cel care nu se pórtă cum trebue, dă semne de smintélă.

16169 * A eşi din minte (minţĭ).

A înnebuni.

16170 A se alunecà cu mintea.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 172.

A se hotărî să facă óre-ce, maĭ ales ce-va rĕŭ.

16171 * △ A luà de minte (minţĭ).

AVR. CORCEA, *paroh*, c. *Coşteĭu, Banat.*

A înşelà, a amăgi. Se dice maĭ ales pentru femeĭ, pe carĭ le scot tineriĭ din minţĭ.

16172 * △ A fi scos din minte (minţĭ).

DIM. TÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 467. — D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ, j. Tutova.* — I. AL LUĬ SBIERA, *Pov.*

1⁰ A face rele, ne maĭ sciind ce face.
2⁰ A fi înşelat.

16173 * △ **A'şĭ pune mintea cu...**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 25; I, p. 85. — Laurian & Maxim, II, p. 381. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 152. — Hinţescu, p. 108. — I. Creangă, *Pov.*, p. 292. — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

A'şĭ arĕta, a'şĭ întrebuinţa puterea, saŭ superioritatea, faţă de unul maĭ slab.

»Dar sfânta Duminecă, blândă şi îngăduitóre, n'a vrut *să-şĭ pue mintea c'o* sturlubatecă şi c'o leneşă de fată ca acésta.» —I. Creangă, *Pov.*, p. 292.

16174 * △ **E aprópe de mintea omuluĭ.**

Conv. Liter., XIII, p. 411. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 377. — D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Se înţelege uşor, e dovedit, e cert.

NĂTĂRĂŬ

Vedĭ *Deştept, Hârlăŭ.*

NEBUN

Vedĭ *Adevĕr, Bĕtrân, Câne, Cuţit, a Făgădui, Glas, Gură, Masă, Muĭere, Pâne, Pită, a Rîde, Rîs, Vad, Vin.*

16175 **Nebunul inima în gură ş'o are, ĭar înţeleptul limba în inimă ş'o păstréză.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 47.

Adică numaĭ înţeleptul ĕşĭ păzesce taĭna (Golescu).

16176 **Patimile nebunilor sunt învĕţătura înţelepţilor.**

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 23.

Ceĭ înţelepţĭ se învaţă din greşelile altora.

16177 **Nebunul cu stégul în mână.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică la toţĭ ĕşĭ arată nebunia (GOLESCU).

* △

16178 **Nebunu din născare**
Léc nu maĭ are.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobro-vĕţ, j. Vasluĭu.*

Carle se nasce mugnit, nu se lui guarae nigdar. [1]

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 11.

Vedĭ *Prostie.*

Pentru a se arĕtà că cine-va nu se maĭ înţelepţesce.

Le fol ne sera jamais sage.

Prov. Franc.

Chi nasce matto, non guarisce mai. [2]

Prov. Ital.

Der Narr bleibt ein Narr,
Gäbst du ihm auch ein' Pfarr'! [3]

Prov. Germ.

Narren blijr altijdh dhen han ar. [4]

Prov. Sved.

* △

16179 **Pe nebunul nu'l aducĭ la cunoscinţă.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 25; I, p. 85. — HINŢESCU, p. 119. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor. Ungarĭa.*

---

[1] Care se nasce nebun, nu se maĭ vindecă.
[2] Cine se nasce nebun, nu se maĭ vindecă.
[3] Un nebun rĕmâne nebun, chiar dacă îl facĭ preot.
[4] Nebunul rĕmâne în tot-dé-una cum e.

Acelaş înţeles ca la No. 16178.

16180 **Nebunul pe maĭ marele sĕŭ nu'l cunósce.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 103; II, p. 118. — HINŢESCU, p. 119.

Veḑĭ *Mare, Nerod.*

Pentru cel care nu cunósce superioritatea altuia. Se ḑice fórte des pentru femeĭ.

Il est fou qui se prent o plus grand maistre de soy.[1])

Prov. Gallic. Mss. XV-e Siècle.

* △

16181 **Cine îşi pune mintea cu nebunul este (şi) maĭ nebun.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 25; I, p. 85. — HINŢESCU, p. 108. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 381. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 152. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — V. HARAM, *inv. c. Griviţa, j. Tutova.*

Cine 'şĭ pune mintea cu un nebun, e maĭ nebun el însu-şĭ.

I. G. VALENTINIAN, p. 30. — B. P. HĂSDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 2398.

* △

Cine'şĭ prinde mintea cu nebunul este maĭ nebun (ca el).

Dr. CRISTEA. *Prov.*, p. 52, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

* △

Cine se pune cu nebunul e şi maĭ nebun (e maĭ nebun el).

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănescĭ-Mărgineni, j. Ialomiţa.* — DIM. ZANNE, *c. Bolintin, j. Ilfov.*

---

[1]) E nebun care sĕ légă de unul maĭ mare de cât dînsul.

Care'şĭ bagă mintea cu glarĭli, cama glar de nâşi s-façe.[1])

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 75.

'Ţ-bâgaş mintea cu glarĭli, ma glar di eli va ti façi.[2])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 157.

Omul cu minte îşĭ vede de trébă.

Celui n'est sage qui n'a peur d'un fol.

Recueil de Gruther.

16182 **Nu'şĭ ('ţĭ) maĭ pune mintea cu nebunul.**

A. PANN, I, p. 169. — HINŢESCU, p. 108.

* △ *Nu'ţĭ prinde mintea cu nebunii (nebunul).*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 185, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 16181, sub formă de povaţă.

16183 * △ **Nebunul, dacă te puĭ cu dînsul, te gâtue.**

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Să fugĭ de cel nebun.

16184 **Cine'şĭ bagă în clin cu nebunul e maĭ nebun ca dînsul.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 41.

Acelaş înţeles ca la No. 16181.

---

[1]) Care 'şĭ bagă mintea cu nebunii, maĭ nebun de cât dînşiĭ se face.
[2]) Iţĭ băgaşĭ mintea cu nebunii, maĭ nebun de cât eĭ te veĭ face.

* △
16185 **Nu e nebun cine e nebun, ci e maĭ nebun cine se pune cu nebunul.**

G. Bănulescu, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16184.

16186 **Cu nebunul să nu'ţĭ puĭ nicĭ în clin nicĭ în mânică (mânecă).**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 25; I, p. 85. — Hinţescu, p. 119.

* △
Cu nebunul să n'aĭ nicĭ în clin nicĭ în mânecă.

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Cu nebunul nicĭ în clin, nicĭ în mânecă.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 104.

Vedĭ *Clin, Nerod, Prost.*

Adică dě tot să ne ferim dě ceĭ nebunĭ (Golescu).

* △
16187 **De nebun şi de muĭerea rě tot înţeleptul se dă în lăturĭ.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Muĭere.*

A se adăogà la No. 3960.

* △
16188 **De nebun taĭe (tae) póla şi fugĭ.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Adică de omul rěŭ să fugĭ cât poţĭ.

16189 **De nebun te 'nchină.**

A. Pann, *Fab.*, II, p. 9.

Acelaş înţeles ca la No. 16188.
A se vedé A. Pann, *Fab.*, II, p. 9.

*
16190 **Dă ş-fudzĭ di glar.**[1])

D. A. MILESCU, *c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 16188.

* △
16191 **Nu stric vorba cu nebuniĭ.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Zorlenĭ, j. Tutova.*

Când nu vreĭ să staĭ de vorbă cu unul, care nu e om de înţeles.

* △
16192 **Nebunuluĭ nicĭ să'ĭ facĭ, nicĭ să'ţĭ facă.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Prost.*

De rĕŭ să fugĭ cât poţĭ.

* △
16193 **Fă şagă cu cel nebun că el sare cu toporu (la bătae).**

G. MADAN, *c. Truşeni, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabia.*

Pentru ceĭ carĭ nu înţeleg gluma.

△
16194 **Cu nebunul nu glumì.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 60, *c. Sinersig, Ungaria.*

Vedĭ *a Glumì.*

Acelaş înţeles ca la No. 16193.

16195 **Za conoste un mugnit, potreba fi ènse şapte vote mugnit.**[2])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

---

[1]) Dă şi fugĭ de nebun.
[2]) Ca să cunóscă un nebun, trebue să fie el însuşĭ de şépte orĭ nebun.

Adică maĭ nebun de cât dînsul.

16196 *△ **Copiiĭ şi nebuniĭ te daŭ de gol.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vaslulu.* — G. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Adevĕr, Copil.*

Amîndoĭ spun tot ce sciŭ; nu pot ţine o taĭnă.

I mati e i putei dise la verita.[1]

Prov. Veniţ.

Kinder und Narren, sagen die Wahrheit.[2]

Prov. Germ.

16197 **Di 'mbitat se-aspari şi zurlul.**[3]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 168.

Vedĭ *Bét.*

Acelaş înţeles ca la No. 8149.

16198 *△ **Limba nebunuluĭ este o móră fără grăunte.**

A. MARINESCU, *înv. c. Humele, j. Argeş.* — *Adevĕrul,* 1893, Martie 23.

Vorbesce fără mĭez, fără nicĭ un rost.

16199 **Nebunul din vorbă se cunósce.**

C. DIN GOLESCĬ, I, p. 5.

Pentru ceĭ carĭ vorbesc nebuniĭ, lucrurĭ fără mĭez.

Din gura nebunilor, nebunia isvoresce.

Prov. Solomon, 15. 2.

---

[1] & [2]) Copiiĭ şi nebuniĭ spun adevĕrul.
[3]) De bét se sparĭe şi nebunul.

Com la langue au fol deslie,
Si fait connaistre sa folie.

Prov. Champenois.

16200 **Nicĭ nebunul córne, nicĭ înţeleptul aripĭ are.**

DIM. CANTEMIR, *Ierogl.*, p. 80—81.

Glarlu nu pôrtă corni să 's cunóscă, cuvenda'l da di padi. [1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 157.

Iar nu după vre un semn exterior.

Le fou se trahit lui-même.

Prov. Franc.

Man braucht keinem Narren Schellen anzuhängen. [2]

Prov. Germ.

△
16201 **Nebunul se cunósce după bâţă, prostul după flóre.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 159, c. *Dumbravă, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Nerod.*

Când vreĭ să arĕţĭ ca unul e nebun, cunoscêndu-se după óre-ce semne.

* △
16202 **Omul nebun găsesce de lucru.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Când unul se apucă rĕŭ prostesce, de o trébă.

* △
16203 **Nebunuluĭ poţĭ să'ĭ îndrugĭ cât îţĭ place,**
Că ce scie el tot face.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Veḑĭ *Nerod.*

---

[1] Nebunul nu pórtă córne să se cunóscă, cuvîntul îl dă de gol (pe jos).
[2] Nu e nevoe să atîrnĭ clopoţeĭ, nebunilor.

Pentru cel care nu vré să asculte de sfaturile altora.

*
16204 — Çe hiĭ azdat?
— Cu un zurlu sburam.[1])

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Vedĭ *Nerod.*

Pentru cel cu care nu e chip să te înţelegĭ la vorbă. Cu nerodul, până'l facĭ să înţelégă, te trec tóte năduşelile.

*
16205 **Glarlu dzice că ca nâs cu minte, altu n'are.**[2])

D. A. MILESCU, *înv. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Pentru cel care se crede maĭ cuminte de cât alţiĭ.

* △
16206 **Să-ţĭ aducĭ aminte de cuvintele nebunuluĭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Cuvintele nebunuluĭ să le ieĭ în serios, că el ţi-o face.

16207 **Pĕ cel nebun cu biciul, pĕ cel înţelept cu cuvîntul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Ne arată cum sĕ înfrînéză ómeniĭ (GOLESCU).

* △
16208 **Nebunul nu rîde de ce vede, ci de ce'şĭ aduce aminte.**

G. BĂNULESCU, *înv.* c. *Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

*
Nebunul rîde de ce'şĭ aduce aminte, şi cumintele de ce vede.

D-na V. BUDIŞTEANU, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

---

1) De ce eştĭ asudat? — Cu un nebun vorbeam.
2) Nebunul dice că ca dînsul cu minte altul nu e.

Când unul rîde şi nu e de rîs.

* △

16209 **Nebunul rîde când nu e de rîs.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* △

Nebunul rîde şi când nu are de ce.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Centr. Cl. VIII.*

Vedĭ *a Rîde.*

Acelaş înţeles ca la No. 5774.

* △

16210 **După rîs cunoscĭ pe nebunul.**

G. I. MUNTEANU, p. 30. HINŢESCU, p. 162. — I. MARINESCU, *înv c. Bradu-de-jos, j. Argeş.* — M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.*

După rîs se cunósce nebunul.

BARONZI, p. 60.

Vedĭ *Prost, Rîs.*

A se vedé No. 5804 & 5805, şi pentru cel care rîde de orĭ-ce lucru, şi când nu e de rîs.

Per risum multum debes cognoscere stultum.[1])

Prov. Lat.

Au ris cognoist-on le fol et le niais.

Prov. Franc.

Dal riso molto conosci te stolto.[2])

Prov. Tosc.

La olla en sounar, y el hombre en hablar.[3])

Prov. Span.

---

[1]) După rîsul cel mult trebue să cunoscĭ pe nebun.
[2]) După rîsul mult cunoscĭ pe nebun.
[3]) Óla după sunet, şi omul după vorbă.

Am Lachen erkennt man den Thoren.[1])

Prov. Germ.

Too much laughter discovers folly.[2])

Prov. Engl.

* △

16211 **Tu 'ĭ facĭ cu ochĭul, şi nebunul cu capul.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Costescĭ, j. Argeş.*

Vedĭ *Arbineş, Aromân, Cap, Nerod.*

Acelaş înţeles ca la No. 4193.

* △

16212 **Fă'ĭ cu capu nebunuluĭ, că el o face maĭ mare de cât capu.**

PÂRVU, *c. Ivescĭ, j. Tutova.*

Nu aţîţa pe cel arţăgos.

*

16213 **Cânele îmbětrânesce de drum, şi (ĭar) nebunul de grija altora.**

PANN, *Ediţ.* 1889, p. 93; III, p. 109. — HINŢESCU, p. 24. — FR. DAMÉ, I, p. 178.

Glarlu auşasci tră mintuirea alântuĭ.[3])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 157.

Vedĭ *Prost.*

Acelaş înţeles ca la No. 1484.

16214 **Zurlul, zurlu lu aduçĭ ñ-cali.**[4])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 181.

Vedĭ *Cuĭu.*

---

[1]) După rîs cunoscĭ pe nebun.
[2]) După rîsul mult cunoscĭ nebunia.
[3]) Nebunul înbětrânesce de grija (supărarea) altuĭa.
[4]) Pe nebun, nebunu îl aduce în cale.

Acelaş înţeles ca la No. 11679.

Un diavolo scazza l'altro.[1])

Prov. Veniţ.

16215 * Ĩi dzîseră a zurluĭ că e gĭone; se-aruca ş-el di prî punte.[2])

I. COYAN, *c. Perivoli, Epir.*

Efectul laudeĭ asupra omuluĭ prost.

16216 * Bagă zurlul di scóte năpîrtica ditu guvă.[3])

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

* △ *A prinde şerpele cu mâna nebunuluĭ.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — M. CANIAN, *public. j. Iaşĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 2509.

Con agena mano sacar la culebra del horado.[4])

Prov. Span.

Kummun ou ghar yier moghai barimoui.[5])

Prov. Mongol.

16217 * △ Nu e nebun cel ce ĭeà, ci e nebun cel ce dă.

V. PALADE, *c. Câmpenĭ, comit. Turda-Arieş, Transilvanĭa.*

Vedĭ *a Mâncà, Pâne, Pită.*

Acelaş înţeles ca la No. 9002.

---

[1]) Un drac gonesce pe altul.
[2]) Ĩĭ diseră nebunuluĭ că e brav; se aruncă şi el de pe punte.
[3]) Pune pe nebun de scóte năpîrcă din gaură.
[4]) Cu mână strĕină (altuĭa) a scóte şérpele din gaură.
[5]) Prinde şerpĭ cu mânile altora.

Les sots font les banquets et les sages s'en gaudissent.

Prov. Franc.

I matti fanno la festa, ed i savy se la godono.[1]

Prov. Ital.

Los locos hazen los vanquetes y los sabios los comen.[2]

Prov. Span.

Fools make feasts and wise men eat then.[3]

Prov. Engl.

* △

16218 **Nebunul bate balta şi tot pe el se stropesce.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Banca, j. Tutova.*

Când unul îşĭ face singur rěŭ.

* △

16219 **Nebuniĭ tulbură apa (şi) înţelepţiĭ pescuesc.**

I. G. VALENTINIAN, p. 44. — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

Vedĭ *Pesce, Cap. I, c. a Pescuì.*

Când unul se folosesce de munca altuĭa.

16220 **E nebună, lunatică**
Umblă ca o zănatică.

A. PANN, II, p. 142.

E nebun, lunatic,
Umblă ca un zănatic.

HINŢESCU, p. 118.

---

[1]) Nebuniĭ fac petrecerile, şi cuminţiĭ se bucură de ele.
[2]) Nebuniĭ fac mesele, şi ceĭ cu minte le mănâncă.
[3]) Nebunii fac petrecerile (mesele), şi ómeniĭ cuminţĭ le mănâncă.

Pentru ceĭ zăpăciţĭ.

* △

16221 **Nebunu, de ce e nebun? că n'are minte.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

16222 **Câţĭ nebunĭ la Sărindar.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 37.

Arată unde trebuĭe să se trimiţă ceĭ nebunĭ, pentru că, din vechime, pě nebunĭ la acéstă biserică ĕĭ trimitea dě le citea (GOLESCU).

16223 **Un nebun o pĭetrică în fundul mării aruncă, pre care o mie de înţelepţi să o scótă vrednicĭ nu sunt.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Irogol.*, p. 269.

Un nebun aruncă o pĭétră 'n apă, şî o sută de înţelepţĭ nu o pot scóte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.

* △

Un nebun svîrle o pétră în apă, şi ḑece cuminţĭ n'o pot scóte.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

* △

Un nebun aruncă o pĭétră în apă şi ḑece înţelepţĭ nu o pot scóte.

IDEM, *Cal. Rom.*, 1892. — C. C. BUNGEŢIANU, *j. Mehedinţĭ.*

Un nebun aruncă pétra în lac, şi şepte înţelepţĭ asudă să o scótă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 656.

* △

Un nebun aruncă o pĭétră în apă, şi ḑece înţelepţĭ sĕ silesc să o scótă.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Un nebun aruncă 'o pĕtră în baltă, şi ḑece cu minţĭ n'o pot scóte.

I. Creangă, *Amint.*, p. 70. — Tinca Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — N. Miron, *c. Onescĭ, j. Bacăŭ.*

△
Un nebun aruncă o pĕtră în baltă, şi ḑece cuminţĭ se nĕcăjesc s'o scótă.

S. Mihăilescu, *Şezăt.*, I, p. 218.

* △
Un nebun aruncă o pĕtră în fântână, şi ḑece înţelepţĭ nu pot s'o scótă.

D-na E. B. Mawr, p. 2.— Hinţescu, p. 119. – Dr. Cristea, *Prov.*, p. 268, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.* — V. Sala, *dasc. c. Miziies, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Un nebun aruncă o pĕtră în gârlă, şi ḑece (o mie) de înţelepţĭ nu pot să o scóţă.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 146; III, p. 118. — P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 169.— I. G. Valentineanu, p. 44 & 46.

Un nebun aruncă o pétră în gârlă şi o sută de înţelepţĭ sĕ căznesc să o scótă.

D. A. Sturdza, *Şed. Senat.*, 22 XII, 1895.

Un glar arucă 'nă chĭatră tu amari, ş-nă milĭ di mintĭoşĭ nu pot s-u scótă.

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 157.

Glarlu aruncă 'n puț 'nă chétră, și ómeñĭli cu mintea tótă îșĭ bat caplu, cu crepare, cum s'facă ca s-o scótă.

Andreĭu al Bagav, *Cart. Aleg.*, p. 123.

Vedĭ *Înțelept, Prost.*

Arată marile nevoĭ în care ne bagă nebuniĭ (Golescu). Când încurcătura, la care s'aŭ pus maĭ mulțĭ ca să o descurce, vine de la un prost.

A se vedé proverbul de la No. 3425.

Ce esmeut un fol aue quarante sages ne pourroyent apaiser.

Prov. Franc. XV-e Siècle.

Un pazzo getta una pietra nel pozzo, che poi ci voglion cento savi a cavarla fuori.[1])

Prov. Ital.

Ein Narr wirft den Stein in den Brunnen und zehn Vernünftige können ihn nicht herausholen.[2])

Prov. Germ.

A Fool can throw a Stone into a Pool, but twenty wise Men cannot get it out.[3])

Prov. Engl.

16224 **Çe un chirut légă, dzaçĭ mintioșĭ nu pot s-disl égă.**[4])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 165.

Acelaș înțeles ca la No. 16223.

---

[1]) Un nebun aruncă o pĭétră în fântână, pe care pe urmă vor o sută de înțelepțĭ să o scótă afară.

[2]) Un nebun aruncă o pĭétră în fântână, și ḑece cumințĭ nu pot să o scótă afară.

[3]) Un nebun póte să arunce o pĭétră în baltă, și două-ḑecĭ de cumințĭ nu pot să o scótă afară.

[4]) Ce un nebun légă, ḑece înțelepțĭ nu pot să deslege.

16225 △ **Un nebun întrébă şi ḑece înţelepţĭ nu'ĭ pot rĕspunde.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 268, *c. Ida-Mare, Ungarĭa.*

Un nebun întrébă maĭ mult de cât pot rĕspunde ḑece învĕţaţĭ.

Ida von Düringsfeld, II, p. 82.

Pentru o întrebare la care nu sĕ póte uşor rĕspunde.

Un fol fait plus de questions,
Que un saige ne donne de raisons.

Prov. Franc. XV-e Siècle.

Un matto sa piu domandare, che sette savi rispondere.[1]

Prov. Ital.

Ein Narr kann mehr fragen, als sieben Weise antworten.[2]

Prov. Germ.

A fool may ask more questions in an hour, than a wise man may answer in a year.[3]

Prov. Engl.

16226 **Nebunul nu asudă nicĭ la vale nicĭ la dél.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 25; I, p. 85. — Hinţescu, p. 119.

* △ *Nebunul n'asudă nicĭ la dél şi nicĭ la vale.*

C. Negruzzi, I, p. 248. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 159, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — P. Gârboviceanu, *prof. Scol. Norm. Cl. VII.*

---

[1] Un nebun scie maĭ mult să întrebe, de cât şépte cuminţĭ să rĕspundă.
[2] Un nebun póte întreba maĭ mult, de cât pot rĕspunde şépte înţelepţĭ.
[3] Un nebun póte să facă maĭ multe într'un ceas, de cât un om înţelept ar puté rĕspunde într'un an.

Cu omul prost nu o maĭ scoţĭ la capĕt.

16227 **Nebunul se laudă cu nebunia sa.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab*, p. 254.

Când unul nu cunósce că a greşit.

16228 **Nebuniĭ ĭeaŭ cetăţile şî (ĭar) înţelepţiĭ le stăpânesc.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47. — I. G. VALENTINEANU, p. 47 & 50.

Adică nebuniĭ intră în foc, la rĕsboĭu, şî înţelepţiĭ adun d'a gata (GOLESCU).

16229 **Nebună până 'n cur.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică dĕ tot nebună (GOLESCU).

16230 **Când grăĭescĭ cu un nebun, aĭbĭ lângă tine şi un cĭomag bun.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

* △ *Când vorbescĭ cu nebunul fieţĭ sburătura la îndemână.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Veḑĭ *a Grăì, Nerod.*

Adică mult să ne ferim şî să ne păzim dĕ ceĭ nebunĭ (GOLESCU).

Bicĭul este pentru cal, frîul pentru asin şi varga pentru spinarea nebunilor.

Prov. SOLOMON, 26. 3.

16231 **Maĭ bine să te înnecĭ în apă, dĕ cât să trecĭ apa pe puntea nebunuluĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Adică maĭ bine în primejdĭe dĕ cât cu ajutor dĕ la un nebun (GOLESCU).

* △
16232 **Poftim cuminţilor la casa nebunilor.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Masă.*

Acelaş înţeles ca la No. 8788, 8791 & 16217.

16233 **Nebunul ţine lingura, ĭar înţeleptul mănâncă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică nebunul ţine rĕsboĭul, şî înţeleptul stăpânesce ce nebunul dobândesce (GOLESCU).

△
16234 **Glasul nebunuluĭ nu s'aude în cer.**

V. SALA, *dasc. c. B. Lazun, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Câne, Măgar.*

Acelaş înţeles ca la No. 2104.

* △
16235 **De par'că sĕ bat doĭ (şépte, dece) nebunĭ la gura lor.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 153. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Ca cum s'ar fi bătut şépte (dece) nebunĭ la gura luĭ.

N. POPESCU, *Calend.* 1881, p. 19 & 1883, p. 23.

*
Se bat nebuniĭ la gura luĭ.

1⁰ Mănâncă cu lăcomie.

«Sĕ pun ca lupĭ lignițĭ împrejuru mămăligiĭ şi'mbucă cu aşa poftă, *de pare că sĕ bat doĭ nebunĭ la gura lor.*» GR. JIPESCU.

2⁰ Acelaş înţeles ca la No. 14386.

16236 * △ **Mulţĭ nebunĭ îţĭ ĭes în cale.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Mulţĭ nebunĭ maĭ sunt pe lume.

16237 * △ **Daĭ nebunuluĭ pe cale.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Nu te împotrivi celuĭ nebun; lasă'l în voĭea luĭ.

16238 * **A îmbĕtrânit nebun.**

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*, p. 83.

Celuĭ bĕtrân şi ne-cuminţit. Veḑĭ No. 5347.

Ἄνους τε καὶ γέρων ἅμα. [1])

Prov. Elin.

A testa bianca spesso cervello manca. [2])

Prov. Ital.

16239 * △ **A rîde ca nebuniĭ.**

T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

* *A rîde ca un nebun.*

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 247.

Veḑĭ *a Rîde.*

A rîde peste mĕsură, fără vreme saŭ pentru lucru de nimic.

Rire comme un fou.

Prov. Franc.

[1]) Bĕtrân şi tot de odată nebun.
[2]) Capuluĭ alb adese-orĭ lipsesce minte (creerĭ).

16240 * **A rîde nebun.**

A. PANN, I, p. 97. — HINŢESCU, p. 69.

Vedĭ *Glas.*

A rîde mult, ca un nebun.

NEBUNIE

Vedĭ *Inţelepcĭune, Minte, Prostie.*

16241 * **Ningă multe frunimăzĭ, bună e ş-ună zurlamară.** [1]

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Omul nu trebue să fie pré bun.

16242 * △ **Nebunia din născare,**
Nicĭ odată léc nu are.

G. MADAN, *stud. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.*

Vedĭ *Nebun, Prost, Prostie.*

Ca să se arĕte că unul e nebun, şi aşa va rĕmâne.

16243 **Din nebunia străină te înveţĭ minte.**

G. MUNTEANU. — HINŢESCU, p. 118.

NEROD

Vedĭ *Vad.*

16244 **Nerodul şi cu nebunul**
Amîndoĭ sunt fraţĭ ca unul.

A. PANN, I, p. 88. — HINŢESCU, p. 122.

* △
Nerodul şi cu nebunul
Sunt fraţĭ ca unul.

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Prost.*

---

[1]) Pe lângă multe modestiĭ, bună e şi o nebunie.

Pentru cel nerod.

* △

16245 **Cine a vědut din salcie cerc de bute, şi din nerod om de frunte!**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Domnescĭ, j. Muscel.*

Vedĭ *Mojic.*

Acelaş înţeles ca la No. 10312.

* △

16246 **Nĕrodul se cunósce după bótă şi neróda după florĭ.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Mărăşescĭ, j. Mehedinţĭ.*

* △

Neróda se cunósce pe florĭ şi nĕrodul pe bótă.

G. I. Tomulescu, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Nebun, Prost.*

Când vine-va e îmbrăcat într'un mod ne potrivit, saŭ se pórtă ne-cuviincĭos.
Nerodul ĭea bâtă mare, şi neróda se încarcă cu florĭ.

* △

16247 **Iea-te bine cu nerodul**
Până trecĭ (cu el) podul.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Comăniţa, j. Olt & c. Poĭenariĭ, j. Gorj.*

Vedĭ *Drac.*

Acelaş înţeles ca la No. 14903.

* △

16248 **Cu nerodul**
Nu maĭ trecĭ podul.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Mosna, j. Gorj.*

Acelaş înţeles ca la No. 1218.

16249 * △ **Cu nerodul să nu'ţĭ bagĭ nicĭ în clin nicĭ în mânecă.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Ploştina, j. Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16186.

16250 * △ **Nerodul socotesce că le scie tóte.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Numaĭ un nerod póte crede asemenea lucru.

16251 **Neroduluĭ, ḑiĭ tu luĭ orĭ-ce, cât îţĭ place, că el tot ce scie face.**

A. PANN, I, p. 94. — HINŢESCU, p. 122.

Vedĭ *Nebun.*

Pentru cel care nu scie să preţuĭéscă sfaturile ce i se daŭ, şi tot p'a luĭ o ţine.

16252 * △ **Neroduluĭ, de'ĭ veĭ face cu ochĭul, el îţĭ va face cu capul.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16211.

16253 **Unde 'l trimit, unde 'l mâĭu**
Umblă fără căpĕtâĭu.

A. PANN, I, p. 100. — HINŢESCU, p. 193.

Pentru omul nerod.

16254 **Cu nerodul când vorbescĭ,**
Bastonul să'ţĭ pregătescĭ.

A. PANN, I, p. 93. — HINŢESCU, p. 122.

Vedĭ *Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16230.

16255 **Pe nerod la trébă 'l mână,**
Dar s'aĭbĭ sburătură 'n mână.

A. Pann, I, p. 93. — Hinţescu, p. 122.

Căcĭ nu scie de cât de frică.

16256 **Neroduluĭ i se pare**
Că tóte 'n palmă le are.

A. Pann, I, p. 88. — Hinţescu, p. 122.

Neroduluĭ i se pare
Că tóte 'n mână le-are.

I. G. Valentineanu, p. 30.

Pentru cel care crede că e în stare să facă orĭ şi ce.

16257 **Nerodul la orĭ-ce fie,**
Pe loc ḑice că (îl) scie.

A. Pann, I, p. 88. — Hinţescu, p. 122.

Pe cel care se crede a tot sciutor.

16258 **Nerodul întâĭu vorbesce**
Şi apoĭ se gândesce.

I. G. Valentinian, p. 31.

Nĕrodul întâĭu vorbesce
Şi în urmă se gândesce.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 160, c. *Sibiŭ, Ungaria.*

* △
Nerodul întâĭu grăesce,
Şi în urmă se gândesce.

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Suceava.*

Veḑĭ *Prost.*

Pentru cel care vorbesce fără rost.

16259 **Nerodul întâiu o croesce,**
Şi 'n urmă se socotesce.

A. PANN, I, p. 88. — HINŢESCU, p. 122.

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 16258.
2⁰ Pentru cel care se apucă de o trébă fără să'şi dé sémă unde o să ajungă.

16260 **Cine se apucă să înveţe pe nerodul, nu se osibesce (osebesce) de nebun.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 25; I, p. 85. — HINŢESCU, p. 122.

Vedĭ *Prost.*

Căcĭ nerodul nu pricepe nimic.

16261 **Cine se ĭea cu nerodul este ca şi el nebun.**

A. PANN, *Moş Alb.*, II, p. 23.

Când greşescĭ luându-te după un altul.

16262 * △ **Nerodul rîde fără să scie de ce rîde.**

M. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — HARAM, *înv. c. Griviţa, j. Tutova.*

Nerodul rîde şi nu scie de ce rîde.

I. G. VALENTINIAN, p. 34.

Vedĭ *Nebun, a Rîde.*

Acelaş înţeles ca la No. 16208 & 16239.

Au ris cognoist-on le fol et le niais.

Trésor des Sent. XVI-e Siècle.

16263 * **— De ce te aĭ năduşit, prietine?**
— Am vorbit cu un nerod.

P. BUDIŞTEANU, *maior, c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 16204.

16264 **Nerodul când e 'ntrebat:**
Cine e maĭ mare 'n sat?
El pe loc rĕspunde: eŭ,
Că 'ntărît câĭniĭ mereŭ.

A. Pann, I, p. 95. — Hinţescu, p. 122.

Vedĭ *Mare, Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16180.

16265 **Un nerod lapĕdă o pétră 'n apă şi ḑece cuminţĭ n'o pot scóte.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 263, c. *Logoş, Ungaria.*

Vedĭ *Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16223.

16266 **Neroduluĭ, în mână ce'ĭ pică,**
Sparge tot şi strică.

A. Pann, I, p. 96. — Hinţescu, p. 122.

Acelaş înţeles ca la No. 3747.

16267 **Cércă vadul cu nĕrodul.**

I. Vulcănescu, c. *Pelescĭ, j. Dolj.*

Vedĭ *Vad.*

Acelaş înţeles ca la No. 1217.

NEROḐESCE

Vedĭ *a Fluerà.*

NEROḐIE

16268 **Neroḑia are cheltuĭélă mare.**

A. Pann, I, p. 96. — Hinţescu, p. 122. — Odobescu-Slavicĭ, *Cart. Citire.*

* △ *Neroḑia sĕ ţine cu cheltuĭélă.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Veḑĭ *Prostie.*

Nerodul e păgubit în tóte.

16269 **Tótă a luĭ neroḑie**
E de la părinţĭ moşie.

A. PANN, I, p. 93. — HINŢESCU, p. 122.

Veḑĭ *Tată.*

Acelaş înţeles ca la No. 10857.

NETOT

16270 **Nicĭ din talpă lemn de bute,**
Nicĭ din netot om de frunte.

I. D. DRĂGAN, *Sc. Inst. c. Coşula-Miletin, j. Botoşanĭ.*

Veḑĭ *Cer, Grindă, Mojic, Salcĭe.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ proştĭ.

NEVOĬE

Veḑĭ *Bine, Câne, Muschĭu, Pat, Potcă, Prieten, Viţel, Voĭe.*

16271 **Nevoile nu cad pe petre ci pre ómenĭ.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 412.

Veḑĭ *Năpaste.*

Omul e supus la multe încercărĭ.

16272 **Tră nivolĭ e faptu omlu, şi nivolĭele tră nâsu.**

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 75.

Acelaş înţeles ca la No. 16271.

16273 *△ **Nu te întrébă nevoile ce vrîstă aĭ.**

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Omul suferă la orĭ-ce vîrstă.

16274 **Dĕ este nevoĭea înainte, silescĭ de-o ajungĭ, dĕ este în urmă, o aştepţĭ să vie.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 92.

Când are omul să dé de vre-o nevoe, alérgă după dînsa, daca este înaintea luĭ; ĭară daca este înapoĭ, o aştéptă ca să'l ajungă.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 456.

Veḑĭ *Pĕcat, Rĕŭ.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce nu pot scăpà dĕ belele şî necazurĭ (Golescu).

16275 **La vreme dĕ nevoĭe şî cu lăturĭ poţĭ stinge cel maĭ mare foc.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 38.

La vreme de nevoe fie-ce lătură stinge focul.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 106.

La vreme de nevoe fie-ce lătură stinge focul,
Dar şi rĕŭ împute locul.

A. Pann, II, p. 129. — Hinţescu, p. 208.

Veḑĭ *Apă.*

Adică la o lipsă mare, şî ce e maĭ prost prinde mare loc (Golescu).

16276 **Când îl veḑĭ la vr'o nevoe**
Nu'ĭ maĭ dà brâncĭ în noróe.

A. Pann, II, p. 54.

Când vedĭ pe cine-va la vr'o nĕvoĭe
Nu'ĭ maĭ da brâncĭ în noróe.

HINŢESCU, p. 124.

Nu lovì în omul care este ne-norocit.

16277 * △ **Când vede omul nevoĭea**
Vorbesce ce nu'ĭ e voĭea.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 10; I, p. 51. — HINŢESCU, p. 130 & 199. — BARONZI, p. 58. — IDEM, *Cal. Rom., 1892.* — G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, jud. Tutova.* — S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 185.

De nevoe omul vorbesce şi ce nu'ĭ este voĭea.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 159.

* *Omlu tu zore spune çi nu va.*[1]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Pentru cel mincinos.

16278 * △ **Are patru boĭ**
Şi o sută de nevoĭ.

G. TODÁN, *c. Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Avere relativ multă dar supĕrare multă.

16279 △ **Fie-care are câte o nevoĭe, altul câte nóuĕ.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 94, *c. Logoş, Ungarĭa.*

Unul are maĭ multe saŭ maĭ puţine supĕrărĭ, dar nimenĭ nu e lipsit de ele.

---

[1]) Omul la nevoe spune ce un vré.

* △
16280 **E nevoe**
La códa óeĭ;
Dar la a ţapuluĭ
Şi maĭ al draculuĭ.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Când o trébă e încurcată rĕŭ, cam migălósă şi murdară. Oile fac murdăriĭ marĭ la códă; la ţapĭ e şi maĭ rĕŭ. La tuns operaţia e puţin plăcută, din acéstă causă, pentru cel care o face.

* △
16281 **Nevoĭea vinde, nevoĭea cumpĕră.**

S. MIHĂILESCU, *Şezăt.*, I, p. 220. — P. GÂRBOVICEANU, c. *Comăniţa, j. Olt.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Arată puterea nevoieĭ.

* △
16282 **Nevoĭea vinde lemne şi vremea le cumpĕră.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Cap. XVII, c. Timp, Vreme.*

Arată puterea nevoieĭ.

* △
16283 **O venit vremea de-apoĭ,**
Încărcată cu nevoĭ.

D. CRUCEANU, c. *Popenĭ, j. Tutova.*

Dice omul supĕrat şi la o strîmtóre grea.

16284 **Omul la nevoĭe miróse şi ce nu'ĭ e voĭa.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 74; III, p. 101. — HINŢESCU, p. 133.

Când facĭ ce-va de nevoe.

*
16285 **De nevoe face omul şi ce nu vré.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 411.

Acelaş înţeles ca la No. 16284.

16286 **De nevoe omul mănâncă şi pere pădureţe.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 159.

* △ *De nevoe mănâncĭ şi pere pădureţe, ca cânele Turculuĭ.*

D. Cruceanu, *c. Popenĭ, j. Tutova.*

De nevoe trebue să se înveţe
Să manânce şi pere pădureţe.

A. Pann, I, p. 146. — Hinţescu, p. 124.

Pentru cel nenorocit.

16287 * △ **De nevoe mănâncĭ şi mere acre.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 16286.

16288 * **De nevoĭe n'aĭ ce face.**

Dr. Gaster, *Liter.*, p. 219. — D-na E. B. Mawr, p. 60 & 62.

Când facĭ ce-va silit, de nevoe.
Arată resemnarea la un lucru pe care nu'l poţĭ împedica.

Nécessité n'a pas de loi.

Prov. Franc.

Noth kennt kein Gebot.[1])

Prov. Germ.

[1]) Nevoĭa nu cunósce lege.

16289 **De nevoie sĕ suie cine-va şi în patul altuia.**

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.*, III, p. 159. — Hinţescu, p. 124.

* △ *De nevoie te suĭ şi în patul altuia.*

A. Goroveĭ, *j. Suciava.* — D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

* △ *De nevoe saĭ şi în patul altuia.*

V. Forescu, *c. Dorna, j. Suciava.*

* *Omul, de nevoie, se suie şi'n patu altuia, mănâncă şi plăcinte calde.*

1⁰ Când nu eştĭ însurat, umbli şi după femeia altuia.
2⁰ Când unul, la un lucru plăcut şi căutat, se arată că'l face cu silă, şi maĭ mult de nevoie.

* △
16290 **De nevoie mănâncă omul şi plăcinte.**

I. Puscariu, *c. Poiana-Mĕruluĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.*

* △ *De nevoie mănâncĭ şi plăcinte (calde).*

G. Madan, *stud. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.* — D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Pat.*

Acelaş înţeles ca la No. 16289 § 2⁰.

16291 **Omul la nevoie se prinde şi de ascuţitul săbieĭ.**

D-na El. Sevastos, *Pov.*, p. 50.

Vedĭ *Sabie.*

La nevoie, omul, face orĭ-ce pentru ca să pótă scăpà.

16292 **Tu zore ş-draclu (luplu) acàţĭ di urecli.**[1]

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 181.

Veḑĭ *Lup.*

Acelaş înţeles ca la No. 16291.

16293 * **Omlu tu zore a porculuĭ lală 'li dzîce.**[2]

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 16292.

16294 **Zorea scóti untulemnu.**[3]

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 180.

Acelaş înţeles ca la No. 16293.

Noth bricht Eisen.[4]

Prov. Germ.

16295 * **Gĭócă preftul di biliaua.**[5]

G. Zuca, *stud. c. Perivoli, Epir.*

Agĭócă preftul di bileae.[6]

Stef. Mihăileanu, *Dicţ.*, p. 69.

Acelaş înţeles ca la No. 16294.

16296 * △ **Ursu jócă şi de voe şi de nevoe.**

N. Machidon, *c. Nicorescĭ, j. Tecucĭu.*

Gĭócă ursa di bilĭa.[7]

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.* p. 178.

Veḑi *a Jucà, Urs.*

---

[1]) La nevoe, şi pe dracul (lupul) îl apucĭ de urechĭ.
[2]) Omul la nevoĭe porculuĭ moşule (unchiule) îĭ ḑice.
[3]) Nevoĭea scóte undelemnul.
[4]) Nevoiea rupe fierul.
[5]) & [6]) Jócă preotul de nevoe.
[7]) Jócă ursu de nevoĭe.

A se adăogà la No. 2580.

16297 *△ **Nevoïea frânge ferul.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Scol. Norm. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 16295.

Noth bricht Eisen.[1]

Prov. Germ.

16298 **Nevoïea n'are stăpân.**

BARONZI, p. 66. — HINŢESCU, p. 123.

Acelaş înţeles ca la No. 16297.

Nécessité n'a point de loi.

Prov. Franc.

Necessita non ha legge.[2]

Prov. Ital.

La necesidad carece de ley.[3]

Prov. Span.

Noth hat kein Gebot.[4]

Prov. Germ.

Necessity has no law.[5]

Prov. Engl.

16299 **Nevoïea tóte învaţă.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 233.

---

[1]) Nevoïa rupe fierul.
[2]) Nevoïa nu are lege.
[3]) Nevoïa lipsesce de lege.
[4]) & [5]) Nevoïa nu are lege.

Nevoïea te învaţă tóte.

I. G. VALENTINIAN, p. 27.

Arată sila nevoïeĭ.

El bisogno insegna.[1]

Prov. Venit.

A necessidade he mestra.[2]

Prov. Portug.

△

16300 **Nevoïea e mama născocirilor.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 161, *c. Sinersig, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16299.

Nécessité est mère d'invention.

Prov. Franc.

La necessita e madre dell' invenzione.[3]

Prov. Ital.

Noth lehrt Künste.[4]

Prov. Germ.

* △

16301 **Nevoea e muma tuturor aflărilor.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vâlcea.*

Acelaş înţeles ca la No. 16300.

16302 **Nevoïea multe ne învaţă.**

BARONZI, p. 62 & 69. — HINŢESCU, p. 123.

---

[1]) Nevoïa învaţă.
[2]) Nevoïa e învĕţătóre.
[3]) Nevoïa e muma descoperirilor.
[4]) Nevoïa învaţă artele.

Acelaş înţeles ca la No. 16301, şi cum ḑice Cantemir: *aflătóre de meşteşuguri firea în nevoĭ.*

* △
16303 Nevoĭea învaţă pe om.

A. PANN, *Fab.*, I, p. 7. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 411. — I. CREANGĂ, *Pov.*, p.125. — D-na EL. SEVASTOS, p. 108. — IDA DÜRINGSFELD, II, p. 108. — IUL. GROFŞOREANU, *înv. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — Dr. HALLER, I, p. 248.

△
Nevoĭea învaţă pe om şi nuĭaua pe copil.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 29; II, p. 5. — HINŢESCU, p. 123. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 161, *c. Sinersig, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16302.

Nécessité apprend les gens.

Prov. Franc.

El bisogn l'insegna a l'om.[1]

Prov. Lomb.

Nood leert nitvinden.[2]

Prov. Oland.

* △
16304 Nevoĭea te învaţă minte.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 161, *c. Dênc, Ungaria.* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea. j. Dorohoĭu.* — ODOBESCU-SLAVICĬ, *Cart. Cit.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comăniţa, j. Olt.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

---

[1]) Nevoĭa învaţă pe om.
[2]) Nevoĭa învaţă să găsescĭ.

Nevoïea învaţă pe orĭ-cine minte.

N. G. IONESCU, *c. Mamorniţa, j. Dorohoĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 16303.

* △
16305 **Nevoïea te duce (şi) pe unde nu 'ţĭ-e voïea.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 30. — S. MIHĂILESCU, *Şezăt.*, I, p. 220. — G. MADAN, *stud. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

△
Nevoïea te aduce unde nu'ţĭ e voïea.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 161, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Nevoïea duce pe rumân maĭ mult cum nu vré el.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 132.

Nevoïea te pórtă cum nu 'ţĭ-e voïea.

M. PĂSCULESCU, *Intîln.*, p. 17.

Arată sila cea mare a nevoïeĭ.

* △
16306 **Nevoïea te 'nvaţă ce nu 'ţĭ-e voïea.**

M. LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 16305.

* △
16307 **Nevoïea învaţă pe cărăuş.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 56. — C. NEGRUZZI, I, p. 249. — S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 185. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* *Nevoĭa te învaţă a fi şi cărăuş.*

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Cărăuş, Chirigiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 16304.

16308 * **Nevoĭea învaţă cărăuşie.**

Teodorescu, *elev. Sc. Inst. Buc.*

Vedĭ *Chirigiŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 16307.

16309 **Nevoile se ţin maĭ mult de nevoĭaş.**

I. G. Valentineanu, p. 35.

Acelaş înţeles ca la No. 7755.

16310 * △ **Face voe**
De nevoe,
Şi haz
De necaz.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Când te facĭ că primescĭ de bună voe, ceea ce ţi se impune cu sila.

Faire contre mauvaise fortune bon coeur.

Prov. Franc.

16311 * △ **La uniĭ nevoĭe, ĭar la alţiĭ bună voĭe.**

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Uniĭ sunt mulţumiţĭ, fericiţĭ ĭar alţiĭ din potrivă.

16312 * △ **Amîndoĭ**
Doue nevoĭ.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 230. — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

El şi ea amîndoĭ,
Vaĭ de eĭ, douĕ nevoĭ.

HINŢESCU, p. 53.

Pentru doĭ netrebnicĭ; maĭ ales pentru soţĭ.

16313 *Se ţine ca nevoĭea de om.**

V. A. URECHE, *Conv. Liter.*, p. 1103.

Veḑĭ *Muschĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 1135.

16314 *△ **A încălecà pe nevoĭe.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 78 & 140.

Când unul a scăpat de nevoĭ.

«De aceea, alerga singur ḑi şi nópte în tóte părţile, cum puteà, şi munceà, în drépta şi în stânga, doar, *doar a încălecà pe nevoĭe*, şi-apoĭ atuncĭ, vĕḑênd şi făcênd.» — I. CREANGĂ.

16315 * **A fi nevoe de cap.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 41 & 199.

1⁰ Adică rĕŭ, primejdios.

«Veḑĭ tu muntele cela, de colo? să nu te ducă pĕcatele să vînezĭ p'acolo, că *este nevoe de cap.*» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 41.

2⁰ Fórte mare; fórte mult.

«A fost odată, într'o ţéră, un balaur mare, *nevoe de cap*».— P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 199.

PALE

16316 **Până mĭ-o venì şi mie palele nebune.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 113; II, p. 100. — HINŢESCU, p. 139.

Rabdă până s'o supĕrà şi el.

PANDALIE

16317 * **A găsit'o pandaliele (pantaliele, pantasiele).**

Baronzi, p. 211. — Hinţescu, p. 140. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 228.

Pentru femeile supĕrăcióse şi rele.
A se vedé Baronzi, p. 211.

PĂRERE

16318 * **Câţĭ ómenĭ atâtea păreri.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Veḑĭ *Bordeiŭ, Sat.*

Arată deosebirea de păreri între ómenĭ.

16319 * **Părerea înşélă.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Centr. Cl. VIII.*

Să nu ne luăm după arĕtărĭ, după înfăţişare.

Les apparences sont trompeuses.

Prov. Franc.

POVAŢĂ

16320 * △ **Altora le dă povaţă**
Dar pe sine nu se 'nvaţă.

A. Pann, I, p. 107.— Hinţescu, p. 151. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 8, *c. Agnita, Ungaria.* — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.* — A. Goroveĭ, *j. Suceava.*

(El) altuia dă povaţă
Şi pe sine nu se 'nvaţă.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 107; II, p. 133. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 230.

Penĭru cel care sciind ce'ĭ bine, urméză împotrivă, şi maĭ ales pentru leneş.

A SE PRICEPE

Veḑĭ *A se Inchinà.*

△
16321 **Se pricepe ca măgarul la cântar.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 233, c. *Sinersig, Uugarĭa.*

*
Se pricepe ca măgaru la cântărĭ.

Adică nu se pricepe de loc la óre-ce.

△
16322 **Se pricepe, când alţiĭ mâncă şi luĭ nu'ĭ daŭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 233, c. *Sinersig, Ungarĭa.*

Adică e un prost.

PROST

Veḑĭ *Bĕtrân, Botă, Bun, Frumos, Nevoĭaş, Prunc, Rĕutate, Vlad.*

* △
16323 **Prostuluĭ nu'ĭ stă (şéde, şede) bine daca nu'ĭ şi fudul.**

SOF. NĂDEJDE, *Universul*, *XVIII*, No. 15. — D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova.* — V. A. FORESCU, c. *Folticenĭ*, j. *Sucĭava.* — GAVR. ONIŞOR, c. *Dobrovĕţ*, j. *Vasluĭu.*

* △
Omul prost, dacă nu e fudul, nu are nicĭ un haz.

V. A. FORESCU, c. *Stănişóra*, j. *Sucĭava.*

Pentru cel prost care se ţine mândru.

16324 **Prostu învaţă barberie la capul tĕŭ.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 25; I, p. 85.

Veḑĭ *Barbĭerie.*

Pentru prostie.

* △
16325 **Cu omul prost să nu aĭ a face nicĭ în clin nicĭ în mânică.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 202; *Amint.*, p. 197. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubieniĭ, j. Dorohoĭ.*

Vedĭ *Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 6931.

* △
16326 **Omul prost**
Tot de nacaz a fost.

LIVIU PAP, *înv. c. Cosovenţ, comit. Arad, Ungaria.*

△
Omul prost
Tot de nĕcaz a fost,
Şi va fi
Cât va trăi.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 196, *c. Agnita, Ungaria.*

Adică tot supĕrare îţĭ aduce.

△
16327 **Ión cel prost**
Tot de nĕcaz a fost.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 123, *c. Topliţa-Rom., Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No 16326.

*
16328 **Prostul tae copacul ca să'ĭ mănânce rodul.**

A. BAŞOTTA *prin* V. A. FORESCU, *j. Sucĭava.*

Om fără judecată, care nu se gândesce la viitor.

△
16329 **Prostul e maĭ cuminte de cât nĕrodul.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 216, *c. Logoş, Ungaria.*

Deosebirea e cam grea de făcut.

*
16330 **Nu da bota în mâna prostuluĭ.**

M. LUPESCU, *înv. c. Brosceni, j. Suciava.*

Vedĭ *Botă.*

Că ţi-o face, te veĭ căi.

* △
16331 **Prostul se cunósce pe bâtă şi prósta pe florĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Veḍ *Nebun, Nerod.*

Acelaş înţeles ca la No. 16246.

* △
16332 **Prostul face ce vede, şi ce aude crede.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 26; I, p. 86. — HINŢESCU, p. 155. — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.*

Căcĭ nu'l duce mintea maĭ departe.

Il ne voit pas plus loin que le bout de son nez.

Prov. Franc.

△
16333 **Omul prost crede tot.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 195, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Pentru omul pré încreḍĕtor.

* △
16334 **Prostuluĭ minte'ĭ lipsesce.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Pentru cel prost.

* △
16335 **Prostul crede pe orĭ-cine maĭ prost de cât dînsul.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Pentru cel care se crede maĭ deştept de cât alţiĭ.

16336 * △ **Prostu mănâncă postu şi Vinerea cu dulce.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sc. Norm. Inv. Cl. VII.*

Vedĭ *Prost.*

Acelaşĭ înţeles ca la No. 15661.

16337 * △ **Prostul nicĭ să'ĭ facĭ, nicĭ să-ţĭ facă.**

C. NEGRUZZI, I, p. 248. — C. IORDĂCHESCU, *c. Cristescĭ, j. Botoşanĭ.*

Vedĭ *Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16192.

16338 * △ **Omul care'ĭ prost**
N'are nicĭ un rost.

G. MIHALACHE, *c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Pentru cel prost.

16339 * △ **Prostuluĭ ḑi'ĭ prost, că se supĕră.**

X***, *c. Nănescĭ, j. Bacău.*

Adevĕrul nu place la nimenea.

16340 * △ **De omul prost rîd şi câniĭ.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

E de rîsul şi batjocura tutulor.

16341 * △ **Prostu'ĭ cu noroc.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Noroc.*

Când norocul vine la unul care nu'l merită.

* △
16342 **Fum fără foc, şi prost fără noroc nu se póte.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Noroc.*

Acelaş înţeles ca la No. 16341.

16343 **Pruncul şi bĕtrânu 'n tóte**
Fără doïcă nu sĕ póte.

A. PANN, III, p. 150. — HINŢESCU, p. 155.

Acelaş înţeles ca la No. 4578.

16344 **Vaĭ, săracu omu prost,**
Bun odor la cas' a fost.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 10.

* △
Vaĭ, sĕrmanul omu prost,
Bun odor la cas' a fost.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Cap. IX, c. Bărbat.*

Acelaş înţeles ca la No. 9690.

* △
16345 **Când te ĭeĭ după un prost, maĭ mare prost eştĭ.**

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Pentru cel care greşesce, luându-se după un altul.

* △
16346 **Dracu şede 'n curu prostuluĭ.**

N. JUVARA, *c. Popenĭ, j. Fălciŭ.* — E. I. PATRICÏU & G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

*
Dracul zace în curul prostuluĭ.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Dracul zace în inima prostuluĭ.

Drapelul (ziar), Bĕrlad, j. Tutova.

Când un prost face o faptă la care nu te aşteptaĭ.

* △

16347 Proştiĭ
Mănâncă pesciĭ,
Şi marghiolii zama.

T. Bălăşel, *prof. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Arată deosebirea între traĭul fericit pe care 'l duc, adese-orĭ, ceĭ micĭ saŭ modeştĭ, şi viéţa amară pe care o duc ceĭ fudulĭ şi boeroşĭ.

* △

16348 Cine nu cunósce pe prost e maĭ prost de cât el.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Hotăranĭ, j. Mehedinţĭ.*

Pentru a se arĕtà că unul este prost.

* △

16349 Omul prost, şéde 'ntre noĭ
Ca şi măgarul între oĭ.

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Pentru cel care stă tăcut într'o adunare.

*

16350 Omul prost nu vede pădurea din causa copacilor.

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Nu îmbrăţişéză totul perḑêndu-se în amănunte.

* △

16351 Pe prost nu 'l poţĭ aduce la adevĕr.

G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Căcĭ cel prost e şi îndĕrătnic.

△
16352 **Omul prost nu 'mbĕtrânesce,**
Cel cu minte se topesce.

Sezăt. Poes. Pop., p. 71.

Cel prost trăesce fără nicĭ o grijă.

△
16353 **Frunză verde, solz de pesce,**
Apa 'n vale nu cotlesce,
Omul prost nu 'mbĕtrânesce.

TEODORESCU-KIRILEANU, *Gaz. Săt.*, XVI, p. 13.

Acelaş înţeles ca la No. 16352.

16354 **Nevoïaşul şi prostul şi în ḑioa de Pascĭ postesce.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 50; I, p. 130.

△
Omu prost
Mănâncă tot post.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 196, *c. Tisa, Ungarïa.*

Căcĭ şi unul şi altul nu sunt în stare să 'şĭ agoniséscă viéţa.

* △
16355 **Prostu 'ĭ prost şi în ḑiua de Pascĭ.**

ILIE HOCĬOTĂU, *stud. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilv.*

△
Omul prost, şi în ḑiua Pascilor tot prost rĕmâne.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 196, *c. Sinersig, Ungarïa,*

Pentru cel prost.

* △
16356 Nu cere de la prost învěţ
Şi de la bětrân běţ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 167, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*—V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Bětrân*.

Acelaş înţeles ca la No. 4902.

Μήτε τυφλὸν ὁ δηγὸν, μήτε ἀνόητον σύμβουλον.[1])

Prov. Elin.

Neque cæcum ducem, neque amentem consultorem.[2])

Prov. Lat.

* △
16357 Omul prost din fire
N'are lecuire.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *Prostie.*

Acelaş înţeles ca la No. 16242.

* △
16358 Prost sĕ nasce, prost cresce, prost móre.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I, p. 68. — HINŢESCU, p. 155. — V. SALA, *dasc. c. Vascoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16357.

Fou va à Rome, fou en revient.

Prov. Franc.

16359 Prost, din prost care se nasce,
E ca vita, doar nu pasce:
Prost trăesce, fără nume
Prost se duce şi din lume.

A. PANN, I, p. 80. — HINŢESCU, p. 154.

[1]) & [2]) Nicĭ orbul conducĕtor, nicĭ nebunul sfătuitor.

Acelaş înţeles la No. 16358.

16360 **Prostul, cât să'i daĭ bătae,**
Face capul cât îl tae.

A. Pann, I, p. 81. — Hinţescu p. 155.

Sĕ nu ceĭ de la om, şi maĭ ales de la cel prost, maĭ mult de cât póte.

△
16361 **Orĭ gură, orĭ văgăună,**
Prostuluĭ este (îĭ e) tot una.

A. Pann, I, p. 81. — Hinţescu p. 73. — Dr. Cristea, *Prov.*, p 199, c. *Ida-Mare, Ungarĭa.*

Pentru cel care vorbesce proştiĭ.

* △
16362 **Prostul, întâĭu vorbesce**
Ş'apoĭ se gândesce.

E. I. Patriciŭ, *înv.* c. *Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Veḑĭ *Nerod.*

Acelaş înţeles ca la No. 16258.

△
16363 **Din gura prostuluĭ afli adevĕrul.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 76, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Ca şi din gura copiilor şi a celuĭ bét.

△
16364 **Prostu n'asudă nicĭ la dél, nicĭ la vale.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 217, c. *Codlea, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16226.

16365 **Omul se cunósce din vorba sa, cum şi nuca cea sacă din uşurinţa sa.**

C. din Golescĭ, I, p. 12.

Omul prost se cunósce din vorbuliţă,
Şi nuca din uşurinţă.

HINŢESCU, p. 134.

Omul prost din vorbuliţă,
Şi nuca din uşurinţă.

A. PANN, I, p. 9.

Vedĭ *Umblet.*

Acelaş înţeles ca la No. 16361.

* △

16366 **Prostu se cunósce după vorbă, şi şiretul după ochĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comăniţa, j. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 16365.

* △

16367 **Prostul se cunósce după rîs şi mers.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Vedĭ *Prost, Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16210.

*

16368 **Ce 'mĭ-e prostul, ce 'mĭ-e nebunul!**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 25; I, p. 85. — HINŢESCU, p. 155.

Vedĭ *Nerod, Prostie.*

Acelaş înţeles ca la No. 16244.

16369 **Cel prost pururea dĕ mămăligă să sĕ ţie.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Dĕ ceea ce s'a învĕţat (GOLESCU).

* △

16370 **După ce e (îĭ) prost, îl chémă şi Vlad.**

A. PANN, II, p. 139. — HINŢESCU, p. 154. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 161. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 14448.

16371 *Năduhul prostuluĭ pórtă grija altuĭa.

Vedĭ *Cal, Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 1484.

16372 **Prostul, este ca orbul când dă de părete.**

Hinţescu, p. 155.

Acelaş înţeles ca la No. 5629.

16373 **Prost cu prost când trăĭesce**
Lesne se îngăduesce.

A. Pann, II, p. 136. — Hinţescu, p. 155.

Pentru ceĭ carĭ sunt de o potrivă proştĭ.

16374 ***Ce face un prost, nu póte desface ḑece înţelepţĭ.**

* *Ce înnódă un prost, nu póte desnodà ḑece înţelepţĭ.*

Vedĭ *Nebun.*

Acelaş înţeles ca la No. 16223.

16375 ***Prostul cércă gârla 'n glumă şi se 'nnécă înadins.**

T. Speranţă, *c. Iaşiĭ, j. Iaşiĭ.*

Când te apucĭ de o lucrare, fără să'ţĭ daĭ sémă de greutatea eĭ, şi în urmă o paţĭ.

16376 ***Prostu rîde singur de prostĭa luĭ.**

Acelaş înţeles ca la No. 5774.

16377 * △ **Doar nu'ĭ de acuma prost.**

G. P. SALVIŬ, *înv. e. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Scim de mult că e prost şi nu de-acuma, când a făcut saŭ ḑis óre-ce prostesce.

16378 **E deştept, prostul draculuĭ!**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 377.

Când cel prost face vre-o ispravă.

16379 △ **Fiĭ prost cu minte.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 96, *c. Logoş, Ungarĭa.*

Pentru cel care se face prost.

16380 * △ **Prost ca gardul.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 87, *c. Topliţa-Rom.*, & 216, *c. Crihalma, Ungarĭa.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veḑĭ *Brad.*

Pentru cel prost.

16381 △ **E prost ca nóptea.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 87, *c. Topliţa-Rom.*, *Ungarĭa.*

△ *Prost ca miezul nopţiĭ.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 216, *c. Crihalma, Ungarĭa.*

Pentru cel prost.

PROSTIE

Veḑĭ *Minte.*

16382 **Prostia din născare**
Nicĭ odată léc nu are.

A. PANN, III, p. 44. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1055.

△
Prostia din nascere nicĭ odată léc nu are.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 217, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Prostia din născare
Nicĭ un léc nu are.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 564 & 919.

* △
Prostia din nascare
Léc nu maĭ are.

C. NEGRUZZI, I, p. 248. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Prostia din fire
N'are mântuire.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Nebun, Nebunie, Prost.*

Cine se nasce prost, prost va muri.

Acésta idee a parafrasat-o A. Pann, I, p. 23, în modul următor: «*Nicĭ odată nu poţĭ prostia din născare din capul luĭ să o scoţĭ.*«

Qui fol naquit, jamais na garit.

GABR. MEURIER, *XVI-e Siècle.*

16383 **Prostia şi nerodia**
Sĕ rudesc cu nebunia.

A. PANN, I, p. 80. — HINŢESCU, p. 154.

Vedĭ *Nerod, Prost.*

Acelaş înţeles ca la No. 16368.

16384 * △ **Prostia cu mare cheltuïélă sĕ ţine.**

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova*.

Vedĭ *Nerodie*.

Acelaş înţeles ca la No. 16268.

16385 * **Prostia e boerie mare.**

P. BUDIŞTIANU, c. *Bucurescĭ*, j. *Ilfov*.

Acelaş înţeles ca la No. 16384.

SDRAVĔN

16386 **Maĭ bine cu un om sdravĕn la pagubă, de cât cu un nebun la câştig.**

I. G. VALENTINEANU, p. 19.

Vedĭ *Bun, Cuminte, Deştept, Inţelept, Omenie, Şiret, Voinic, Vrednic.*

Acelaş înţeles ca la No. 16037.

SFAT

Vedĭ *Leneş, Muĭere, Stat.*

16387 **Care nu primesce svat,**
Nu e (nicĭ) de ajutat.

G. MUNTEANU, p. 60. — BARONZI, p. 61.

Cine nu primesce sfat,
Nu e nicĭ de ajutat.

HINŢESCU, p. 175. — I. IONESCU, *Cart. Cit.*

Pentru cel care se crede maĭ cu cap de cât alţiĭ.

16388 * △ **Nu dà sfat**
Ne-întrebat.

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Căcĭ nu veĭ fi ascultat.

16389 △ **Nu'ţĭ da sfatul**
La tot natul,
Şi cuvîntul
La tot bolândul.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 185, *c. Lugoş, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16388.

16390 * △ **Sfatul după faptă, e manta după plóe.**

Hinţescu, p. 175. — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Svatu după fapte, e manta după plóĭe.

G. I. Munteanu, p. 60.

Când sfătuescĭ după vreme, e de prisos.

16391 **Scie sfaturĭ să dé**
Cât scie şi baba mea.

A. Pann, I, p. 10. — Hinţescu, p. 171 & 176. — Baronzi, p. 57.

Adică pré puţin; e chĭar prost.

16392 * △ **S'a strîns la sfat**
Ca muscele pe păsat.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *Muscă.*

Acelaş înţeles ca la No. 2188.

16393 **Carle se ènse consigliaĕ, ènse more.**[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 11.

Sfaturile celor-l-alţĭ ne sunt adese-orĭ fórte folositóre.

SILA

Vedĭ *Dor, Dragoste, Milă, Vorbă.*

16394 **Mĭ-a făcut sîlă,**
Până m'a ajuns milă.

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

A stăruit atât de mult, în cât silit am fost să miluesc un netrebnic.

△
16395 **Îl tragĭ cu sila la bine, şi el trage tot 'napoĭ.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 117, c. *Tisa, Ungarĭa.*

Pentru cel care fuge de bine.

* △
16396 **Omuluĭ cu sila poţĭ să'ĭ ĭeĭ, dar să'ĭ daĭ nu poţĭ.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 103. — Hinţescu, p. 139. — P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

* △
Omuluĭ cu sîlă poţĭ să'ĭ ĭeĭ, dar de a'ĭ dà nu.

G. Madan, *stud. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

△
Omuluĭ cu sîlă poţĭ să 'ĭ ĭeĭ, dar de dat nu.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 193, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

---

[1]) Care ĭea sfat numaĭ de la dînsul, móre (se pĭerde) de la dînsul.

Cu sila poţĭ luà omuluĭ, dar cu sila nu'ĭ poţĭ dà.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 162.

Cu sila poţĭ să ĭeĭ, dar nu poţĭ dà.

I. G. Valentinian, p. 20.

Vedĭ *Român.*

Acelaş înţeles ca la No. 13950.

16397 * △ **Sîla ĭea, dar nu dă.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 16396.

16398 △ **Sîla 'ţĭ ĭeà şi cojocu din spate.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Impotriva sileĭ nu aĭ ce face.

16399 * △ **Sila n'are voe.**

M. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 16398.

16400 * △ **Sila dreptate n'are.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 64. — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Adică siluitorul nu caută la dreptate (Golescu).

16401 **Roba facuta pre forza nu valie niş.**[1]

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

[1]) Lucrul făcut cu sila nu valorézá nimic.

Lucrul făcut de bună voe, e maĭ bine făcut.

16402 **Silă dĕ curvă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 64.

Arată nevoĭa, ca o silă dĕ curvă (GOLESCU).

A ŞOVĂÌ

Vedĭ *Cap. XVII.*

SVAT

Vedĭ *Sfat.*

TONT

16403 **Tontu mameĭ preoteseĭ.**

N. BOGDAN, *Pov.*, p. 111.

Despre un prost, un guliţă.

* △
16404 **Tontul nu scie ce'ĭ contul.**

ION TUDUCESCU, *înv. B. Lippa, Ungarĭa.*

Vedĭ *Mocan.*

Prostul nu scie deosebi ce'ĭ bun de ce'ĭ prost.

A VOI

16405 **Acésta cu, nu voĭu, sĕ îmbucă şi sĕ suge.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 5.

Sĕ ḑice pentru cele ce plâng la cununiĭ, făcêndu-se că nu vor să sĕ mărite, şî pentru cele ce sĕ fac că nu le place cârnaţiĭ (GOLESCU).

VOÏE

Vedĭ *Ghica.*

16406 * △ Tot natu'ĭ pe voe.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Ghica.*

Arată libertatea de acţiune a fie-căruĭ.
Se dice maĭ ales când cine-va începe o vĭéţă nepotrivită stăriĭ sale, şi pe care aĭ sĕĭ nu o pot împedică.

16407 **Voĭea este la tine**
Ca să facĭ cum îţĭ vine.

A. PANN, II, p. 152. — HINŢESCU, p. 203.

Vedĭ *Ghica.*

Acelaş înţeles ca la No. 13460.

16408 △ **La voe bună**
Românii s'adună.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1559. — Dr. GRISTEA, *Prov.*, p. 134, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.*

△ *La voĭe bună*
Ómeniĭ s'adună.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 134, *c. Gurarîuluĭ, Ungarĭa.*

Adică la un folos, la o petrecere omul e în tot-dé-una gata să alerge cu plăcere.

16409 * **De voĭe, de nevoĭe.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 7. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 355.

Adică vrênd, ne-vrênd.

16410 * **Cu voĭe, făr' de voĭe.**

Cron. Anonimă.

Adică maĭ mult cu sila.

«A purces *cu voĭe făr'de voĭe*»

Cr. Anonim.

△
16411 **Din voĭe nevoĭe.**

Dr. CRISTEA. *Prov*, p. 77, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Când îţĭ facĭ singur beleaua.

✻ △
16412 **A'ĭ sci voĭea şi nevoĭea.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Adică tot ce vroesce, tot ce gândesce.

«Omul acesta *nu'ĭ scĭĭ voĭa nicĭ nevoĭa*».

✻
16413 **A fi cu voĭe bună.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 126. 130. 155. 246. 285.

Adică mulţumit, bine dispus.

✻
16414 **In voĭea cea bună.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 206. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Sucĭava.*

Fără împotrivire de nicăerĭ, fără nicĭ o greutate.

«Chĭar acum aş puté să te omor, *în voĭea cea bună*, dar mi'ĭ milă de tinereţele tale». — I. CREANGĂ.

✻ △
16415 **A'şĭ face voe bună.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

A se bucura singur.

✻ △
16416 **A'şĭ face voĭe rea.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutoca.*

Acelaş înţeles ca la No. 5856.

Se faire du mauvais sang.

Prov. Franc.

VRERE

Vedĭ *Cap. V, c. Putere.*

ZĂNATIC

Vedĭ *Nebun.*

CAPITOLU XIV

DESPRE VĬÉŢA INTELECTUALĂ ŞI MORALĂ

CONSCIINŢA ŞI INIMA

AMIC

16417 △ **După amicĭ se cunósce omul.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 80, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Căcĭ ceĭ ce se asémĕnă se adună.

16418 **Amiciĭ se cunosc în ne-norocire.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 56.

Veḑĭ *Prietin.*

Adică ceĭ adevĕraţĭ, căcĭ ceĭ-l-alţĭ nu se maĭ vĕd.

16419 △ **Amiciĭ bunĭ se cunosc numaĭ în nĕcazurĭ.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 9, *c. Sibiŭ, Transilvanĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16418.

* △

16420 **Vorbesce amicul, dar aştéptă resplată.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Nimic nu se face fără plată şi resplată.

* △

16421 **Omul fără amicĭ e ca stânga fără drépta.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Căcĭ: *unde's doĭ puterea cresce.*

AMOR

16422 **Cine la amor nu crede**
N'ar maĭ călcà ĭérbă verde.

Ion Ghica, *Scrisorĭ*, p. 60. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 152.

Cine în amor nu crede,
N'ar maĭ călcà ĭérbă verde.

Baronzi, p. 54. — Hinţescu, p. 39.

Ḑic ceĭ îndrăgostiţĭ.

Este începutul unuĭa din cântecele luĭ Nănescu, ajuns ḑicere. A se vedé, pentru maĭ multe amĕnunte, I. Ghica, Scrisorĭ, p. 58.

* △

16423 **In dorul amoruluĭ**
Săruţĭ gura cuptĭoruluĭ.

C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

Veḑĭ *Căpşună, Ochĭu.*

Când, de voĭe-de nevoĭe, te mulţumescĭ şi cu maĭ prost.

16424 **La amor şi la domnie**
Nu sĕ cere tovărăşie.

Iord. Golescu, *Cap. XIX*, No. 226.

* △
In amor și în domnie
Nu 'ncape tovărășie.

C, Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.* — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Domnie.*

Acelaș înțeles ca la No. 10003.

AMOREZAT

* △
16425 **Bĕtrânul amorezat**
E ca piroșca cu pasat.

C. Negruzzi, I, p. 251. — D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

* △
Bĕtranul amorezat,
Ca chirosca cu pasat (păsat).

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Arată cât de próstă și nepotrivită e dragostea celuĭ bĕtrân.

Piroșca de obiceĭu se face din aluat de pâne și cu brânză de oĭ saŭ de vacĭ. Pasatul, e meĭu ales cu care de obiceĭu se umple de țĕranĭ mațele de porc la Crăcĭun, și carĭ se dic gălbașĭ. Pasatul fierbênd se umple și se împrăștie, se rĕsipesce. Mațul de porc nu'ĭ dă voĭe a se risipi; pe când piroșca fiind de aluat se va desface, și de acea piroșcă nu veĭ maĭ înțelege nimic.

* △
16426 **Amorezat lulea.**

Fr. Damé, II, p. 292. — G. Poboran, *inst. j. Olt.* — D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 7276 § 2.

BAÏU

* △

16427 **Nu'ĭ dél fără plaïu,**
Şi om fără de baïu.

V. SALA, *dasc. c. Merag, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Necaz.*

Nu se póte om fără supĕrărĭ.

BELEA

16428 **Eŭ, cu mintea mea, dăte'ĭ dĕ belea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 6.

Vedĭ *Bunătate.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce vor să facă bine altuïa, şi cad eĭ în primejdïe (GOLESCU).

* △

16429 **Capul să fie sănătos, că belelele curg gârlă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, Vasluïu.*

Vedĭ *Cap.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 2851.
2⁰ Adică, omul fiind sănătos, trece prin tóte necazurile, şi nu'ĭ pasă.

* △

16430 **De-aş maĭ trage cât am tras**
De belele nu mĕ las.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Pentru omul care e vecĭnic copleşit de necazurĭ şi supĕrărĭ.

* △

16431 **In cotro şovaĭ,**
Tot de belea daĭ.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Orĭ-ce aĭ face, de belele nu poțĭ scăpà. Ḑicere întrebuințată de țiganĭ.

16432 **Belelele nu cad pe petre.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, 65.

Omul e născut ca să sufere.

16433 **Curg belele,**
Rabdă 'n pĭele.

A. PANN, I, p. 146. — HINȚESCU, p. 13.

Veḑi *Cap*.

Să rabḑĭ când nu aĭ ce face.

16434 **Câte belele,**
Câte bube rele,
Tot în capul nevestiĭ mele.

A. PANN, III, p. 129.

Câte belele,
Câte bube rele,
Tóte 'n capul babeĭ mele.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 160.— HINȚESCU, p. 12.

*

Câte belele,
Câte bube rele,
Tóte se sparg în capul babeĭ mele.

GR. ALEXANDRESCU, *magist., j. Putna.*

Veḑi *Bubă*.

Acelaș înțeles ca la No. 504.

16435 **Eŭ fac, eŭ trag,**
P'altul în belea nu bag.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 115.— HINȚESCU, p. 56.

Prin urmare, sunt liber de a face ce'mĭ place.

* △
16436 Cine n'are belea
Dumnedeŭ să'ĭ dé.

G. Bănulescu, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

1⁰ Când cade supĕrarea pe un om, pe ne-aşteptate.
2⁰ Maĭ ales, când facĭ bine cuĭ-va, şi te pomenescĭ cu un necaz, o supĕrare.

A SE BUCURÀ

* △
16437 Mĕ bucuraĭ de marele tĕŭ
Şi fuse vaĭ de capul meŭ.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *Cap. V, c. Mare.*

Acelaş înţeles ca la No. 5424.

* △
16438 De ce te bucurĭ
Te scuturĭ.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Speranţe frumóse carĭ, nu numaĭ că nu se realiséză, dar din potriva se întorc în rĕŭ, prin purtarea celuĭ pe care se întemeĭa speranţele nóstre.

* △
16439 Aci te bucură,
Aci te scutură.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Când îţĭ merge bine, şi când rĕŭ.

*
16440 Nu ti hărisĭa, hărisite, c'agoñĭa ṽine 'n-verinarea.[1])

I. Coyan, *prof. c. Abela, Epir.*

Nu te pré bucura de o isbândă, căcĭ şi supĕrările nu sunt departe.

---

[1]) Nu te bucurà, bucurosule, că repede vine intristarea.

*

16441 Nu ti hărisia, hărióse, ș'nu ti 'nvirină, 'nvirinate.[1])

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Vedĭ *Întristare.*

Acelaș ca la No. 16440 cu adaogire că, nicĭ cel care a suferit vre un rĕŭ, nu trebue să se întristeze pré mult.

BUCURIE

Vedĭ *Gând, Intristare.*

16442 Bucuria de sîrg se întórce în scârbă, și scârba în bucurie.

Miron Costin, I, p. 34.

Acelaș înțeles ca la No. 16441.

16443 Bucuria și scârba sunt douĕ surorĭ care una după alta alérgă.

Dim. Tîchindeal, *Fab.*, p. 243.

Acelaș înțeles ca la No. 16442.

16444 După bucurie vine întristare.

Laurian & Maxim, I, p. 271.

Vedĭ *Întristare.*

Acelaș înțeles ca la No. 16443.

Aujourd'huy en fleurs, demain en pleurs.

Prov. Franc.

Oggi in canto, domani in pianto.[2])

Prov. Ital.

Heute Freud', morgen Leid.[3])

Prov. Germ.

---

[1]) Nu te bucurà, bucurosule, și nu te 'ntrista, întristatule.
[2]) Adĭ cântând, mâne plângĕnd.
[3]) Adĭ bucurie, mâne durere.

To day we are glad, to morrov sad.[1])

Prov. Engl.

△
16445 **Bucuria 'nşelătóre,
Ca róua de trecĕtóre.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 26, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16444.

*
16446 **Omlu, haraoa 'l façe tiner ş'găiléĭa 'l auşésce.**[2])

C. IONESCU, *prof. c. Nerésta, Macedonia.*

Lucru uşor de înţeles.

*
16447 **Ş'haraoa ş'nverinarea cu ómenĭ trec.**[3])

I. COYAN, *prof. c. Samarina,. Epir.*

Adică sunt trecĕtóre ca şi ómeniĭ carĭ le resimt.

* △
16448 **Bucurie mare, în mânĭ streine.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

* △
Bucurie în mână străină.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

Când nu eştĭ stăpân pe ceea ce'ţĭ produce bucurie.
Nu te bucura înainte de a ţine în mână ceea ce dorescĭ.

---

[1]) Adĭ suntem veselĭ, mâne triştĭ

[2]) Pe om, bucuria îl întineresce, şi grija îl îmbĕtrânesce.

[3]) Şi bucuria şi întristarea cu ómenĭ trec.

16449 * △ **Bucurie gólă, traistă ușóră.**

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Acelaș înțeles ca la No. 16448.

CĂINȚĂ

16450 **Căințele cele de pre urmă întru nimica sunt.**

I. Neculce, II, p. 318.

Prin urmare omul trebue să se gândéscă bine înainte de a face ce-va.

16451 **Căința cea din urmă e tot-dé-una cu pagubă.**

A. Pann, *Archir.*, p. 7.

Acelaș înțeles ca la No. 16450.

16452 **Căința târḑie 'ĭ de prisos.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 28, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 16451.

16453 **După căință**
Vine și pocăință.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 91.

Ne învață că, după ce ne căim, trebue să ne șî pocăim (Golescu).

CÂRTÉLĂ

Veḑĭ *Varză.*

CHEF

Veḑĭ *Cap. IX, c. Chef.*

16454 **Maĭ bine să'ĭ scoţĭ omuluĭ un ochĭu de cât să'ĭ stricĭ cheful.**

I. Bănescu, *prof. j. Roman.*

Când vrem să facem plăcerea cuĭ-va.

CĬUDĂ

16455 **Mare cĭudă duc în car, maĭ mare va fi dac' om sosì.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 174.

Pentru ce-va de mirare, ne-obicĭnuit, extraordinar.

«Să fi vĕdut cine-va lucru de cĭudésă şi preste tótă cĭuda maĭ cĭudat şi maĭ minunat, ca la eşirea lor de la ceĭ şépte munţĭ, cĭuda nevĕdută (şi precum dice dicĕtórea) ne-audită, cu códa în vîrful capuluĭ cămila erà; ĭară la intrare la locul lor vestita dicĕtóre se plinĭa, care dice: *mare cĭudă duc în car, maĭ mare va fi dac' om sosì*». — D. Cantemir.

CORAJ

Vedĭ *Curagĭu, Curcă, Găină.*

CREDINŢĂ

16456 **Credinţă, fórte arare-orĭ, în moşia sa se arată şi se dă celuĭ vrednic.**

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 298.

Vedĭ *Profet, Prooroc.*

Acelaş înţeles ca la No. 15685.

CURAGĬOS

16457 **Lumele 'ĭ de celĭi curaĭni.**[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

[1]) Lumea aparţine celor curagioşĭ.

Indemn ca să fim îndrăsneți, curagioșĭ.

CURAGĬU

16458 * △ **Curagĭu (coraj) de curcă bétă.**

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 169. — G. P. Salviŭ, *înv* c. *Smulți*, j. *Covurluĭu*.

A se adăoga la No 1781. A 'șĭ luà asupra.

16459 * **Curaj de pâslă.**

Adică fórte puțin, fórte slab.

A SE DEDULCI

16460 **Se dedulciseră ca calul la tărîțe.**

P. Ispirescu, *Leg*, p. 372.

A se obicĭnui cu ce-va plăcut.

«Hoțiĭ, după câte-va ḑile, când se maĭ potoli vîlva, veniră iarășĭ, fiind-că *se dedulciseră ca calul la tărîțe*, scóse cărămiḑile, și fiul de împĕrat ḑise tovarășuluĭ sĕŭ...» — P. Ispirescu.

DESFĂTARE

16461 △ **Tot-dé-una desfătarea**
Are sor pe întristarea.

A. Pann, I, p. 146 — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 254, c. *Agnita*, *Ungaria*.

Tot-dé-una desfătarea
Are soră întristarea.

Hințescu, p. 45.

* △
Tot-dé-una desfătarea
Este soră cu 'ntristarea.

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Bucurie, Intristare.*

Acelaş înţeles ca la No. 16444.

Post gaudia luctus.[1]

Prov. Lat.

Aise et mal se suivent de près.

Prov. Franc.

Dopo il dolce ne vien l'amaro.[2]

Prov. Ital.

Nach Freude folgt Leid.[3]

Prov. Germ.

After plesur commethe payne.[4]

Prov. Engl.

DOR

Vedĭ *a Călcà, Căpşune.*

* △
16462 **Dor de nevoĭe nu sĕ póte.**

D-na SM. LAMBRINO, *c. Găgescĭ, j. Fălciŭ.* — ILIE HOCĬOTĂŬ, *c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Dragoste.*

Lucru care nu póte fi cu sila.

* △
16463 **In dor de epure ieĭ un sac de halice.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Murgenĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Căpşună.*

[1]) După bucurie jale.
[2]) După dulcele vine amarul.
[3]) După mulţumire urméză durere.
[4]) După plăcere vine supĕrare

Acelaș înțeles ca la No. 499.

* △
16464 **Celor ce duc maĭ mult dorul,**
Le par maĭ dulce odorul.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 147. — H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Un lucru ți-se pare maĭ dulce, când l'aĭ dorit mult înainte de a'l puté dobândi.

*
16465 **Dor 'mĭ-e de tine, dar de mine mi se rupe inima.**

Baronzi, p. 50. — Hințescu, p. 48.

Vedĭ *Milă.*

1⁰ Omul ține maĭ mult la dînsul, de cât la altul.
2⁰ Arată dorul după gradul de înrudire.

* △
16466 **Mi-era dor de dînsu ca de o casă pustie.**

Gavr. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

Adică nu'ĭ e dor de cine-va.

*
16467 **Dor**
De zor.

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 103. — Hințescu, p. 105. — V. Alexandri, *Teatr.*, p. 229.

Lucru care nu sĕ póte. A se vedé și No. 16462.

* △
16468 **S'a găsit dor cu dor.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Vișina, j. Vlașca.*

Când se întâlnesc doĭ carĭ se ĭubesc, carĭ se doreaŭ.

A DORÌ

16469 **Fie măcar aurit,
Nu'l voĭu, nu'mĭ este dorit.**

A. PANN, II, p. 130.

Când nu ĭubim pre cine-va.

DRAG

Vedĭ *a Iubì, Cap. VIII, c. a Venì.*

* △
16470 **Ce mĭ-e drag fuge de mine,
Şi urîtul calea 'mĭ ţine.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 102; II, p. 118. — HINŢESCU, p. 64. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Când nu te cere, în căsătorie, acel care 'ţĭ e drag.

△
16471 **Cine 'mĭ place, eŭ nu'ĭ plac,
Cuĭ plac eŭ nu'mĭ place mie.**

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 311.

Acelaş înţeles ca la No. 16470.

* △
16472 **Nu dà cĭomagul cuĭ nu eştĭ drag, nicĭ sabĭa în mâna vrajmaşuluĭ.**

N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Nu dà cĭomag cuĭ nu eştĭ drag, să nu ţi'l întórcă 'n cap.

A. PANN, III, p. 21. — HINŢESCU, p. 34. — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn., Traĭan (ziar),* No. 63, p. 256.

Vedĭ *Sabĭe.*

Acelaş înţeles ca la No. 10648.

N'arme jamais la main de ton ennemi.

Prov. Franc.

Gieb nie ein Schwert in deines Feindes Hand.[1]

Prov. Germ.

Do no put a Sword into your Enemy's Hands.[2]

*

16473 **Dragă, dragă**
Cânii să te tragă.

M. CANIAN, *public. j. Iașĭ.*

Pentru cea care nu 'țĭ-e dragă.

16474 **De drag ce îl vede,**
Din ochĭ par'că 'l pĭerde.

A. PANN, II, p. 94. — HINȚESCU, p. 50.

Pentru cel care 'țĭ este drag.

△

16475 **Și cu mândra și cu draga.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 239, c. *Lugoș, Ungarĭa.*

Pentru douĕ lucrurĭ carĭ nu pot merge împreună.

* △

16476 **De drag ce'mĭ e, l'aș băgà de pĕr în sîn.**

A. PANN, II, p. 92. — HINȚESCU, p. 50. — B. P. HĂȘDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 2318. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 71, c. *Toplița-Rom., Ungarĭa.* — ILIE HOCĬOTĂŬ, *înv. c. Selișțe, comit. Sibiŭ, Transilvanĭa.*

[1]) Nu dà nicĭ odată sabĭa în mâna vrăjmașuluĭ.
[2]) Nu puné o sabĭe în mânele dușmanuluĭ tĕŭ.

De drag ce'mĭ este, îmĭ vine să'l ĭeŭ de pěr şi să'l bag în sîn.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 157.

De dragă ce'mĭ eştĭ te-aş băgà de pěr în sîn.

A. Pann, III, p. 129.

* △
De drag ce'mĭ eştĭ, te-aş vîrî în sîn; dar nu încapĭ de urechĭ.

I. Creangă, *Conv. Liter.*, XI, p. 189; *Pov.*, p. 253. — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Pěr, Sîn.*

Acelaş înţeles ca la No. 4598.

16477 * **Mi-e drag ca tăcĭunele la nas.**

A. Pann, II, p. 92. — Hinţescu, p. 50.

Adică nu mĭ-e drag.

16478 △ **'I-e drag ca cuţitul capriĭ.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 113, *c. Topliţa Rom., Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16477.

16479 * △ **A'ĭ fi drag ca sarea 'n ochĭ.**

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 164. — I. Creangă, *Amint.*, p. 156; *Pov.*, p. 231. — V. Alexandri, *Teatr.*, p. 217, 229. — Laurian & Maxim, II, p. 476 & 1057; *Glosar*, p. 232. — S. Mihăilescu, *Şezăt.*, II, p. 75. — Hinţescu, p. 50. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 113, *c. Breţcu, Ungarĭa.* — Gr. Jipescu, *Lumina*, I, p. 259. — Dr. Crăĭniceanu, *Conv. Liter.*, XXII, p. 930. — Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrověţ, j. Vasluĭu.* — Lascar Rosetti. — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.* — C. Flămând, *c. Borgo-Susenĭ, comit. Bistriţa-Năsěud, Transilvanĭa.*

A'ĭ stà ca sarea în ochĭ.

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 333.

Vedĭ *a Iubì, Ochĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 4250.

16480 **'Ţĭ-e drag cu doĭ pescĭ în ólă şi cu códele afară.**

A. Pann, *Edit.* 1889, p. 73; III, p. 99.

Se ḑice pentru cel lacom.

* △

16481 **Când ţĭ-e lumea maĭ dragă.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 33, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Când ţĭ-e maĭ drag să trăescĭ, atuncĭ te lovesce vre-un rĕŭ, vre-o nenorocire.

DRAGOSTE

Vedĭ *Câne, Domnie, Frigurì.*

CREDINŢE

In séra anuluĭ noŭ fetele pun *punte* în felul urmĕtor:

Merg la un pîrĕĭaş cu o prăjină de *alun* atât de lungă, cât e pîrĕĭaşul de lat. Acéstă prăjină o pune în formă de punte peste pîrĕĭaş, pe douĭ crăcanĭ de *mĕr dulce*, înfipte una dincoa şi alta dincolo de pîrĕĭaş. Puntea acésta o împodobesce cu urmĕtórele:

In picĭorul drept al punteĭ pune un ban de argint, ca să fie cu noroc. Tot la picĭórele punteĭ pune nouĕ bóbe de fasole ḑicênd: «*tu făsuĭ să mi-l spuĭ*», pune un scaete şi ḑice: «*tu scaete să-l aducĭ ca un arete*», pune o ramurĕ de arţar şi ḑice: «*tu arţar să-l aducĭ ca un armăsar*», pune o ramurĕ de alun şi ḑice: «*tu alun să-l aducĭ ca un nebun*», pune o ramură de sînger şi ḑice: «*tu sînger să-l aducĭ ca un înger*». In vîrfurile crăcanilor légă busuĭoc cu fir roşu, ca să fie cu noroc.

Acéstă punte trebue aşezată până n'apune sórele. O lasă acolo până diminéţa. Peste nópte fata îşĭ viséză ursitul eĭ.

Diminéţa se scólă până în ḑiuă, se duce la punte şi dacă găsesce busuĭocul rouat orĭ brumat, e semn că soţul eĭ are să fie bogat; dacă îl găsesce uscat, soţul va fi sĕrac lipit.

Tóte cele întrebuinţate la punte le păstréză şi se duce cu ele la vre-o babă meşteră de-ĭ face de dragoste cu urcĭorul.

De dragoste se face în modul urmĕtor:

Fata mare se duce la babă cu tóte cele întrebuinţate la punte şi pe deasupra ïeà un urcïor noŭ ne-întrebuinţat plin cu apă ne-începută, şi puţină mïere de fagur amestecată în apă.

Baba începe a dĕscântà cu ramura de alun în urcïor, acest descântec:

Mĕ sculaï
Mânecaï
In sfânta Jouï de diminéţă,
Rouă
Nouă
Scuturaï,
Dragostele adunaï,
In astă apă le băgaï.
Cu ea (cutare) când s'o spălà
Dĕ tóte urîcïunile s'o scăpà
Inaintea tutulor s'o lumina:
Ca cerul cu stelele
Ca sórele cu razele
Ca focu în casele,
Şï-oï face un bucïumel
De aurel.
Prin tóte florile oï sbucïuma
Dragostele tóte oï aduna
Şi 'n urcïor le-oï băga.
(Cutare) când s'o spăla
Dĕ tóte urîcïunile s'o scăpa,
Inaintea tutulor s'o lumina,
Ca cerul cu stelele,
Ca Sórele cu razele,
Ca focul în casele.
Ş'oï luà din cap
Pele de ţap,
După trup
Cojoc de lup,
După ţîţă
Peï de mâţă,
După picïóre
Peï de vezure;
Ş'oï spala-o,
Ş'oï lumina-o,
Dĕ tóte urîcïunile oï curăţa-o
Şi ï-oï face sprîncene de fir
Faţă de trandafir.
Glasu de albină
Gura de stupină,
Limba de fagurï de mïere,
Cu cine o vorbi
Dĕ inima tutulor s'o lipi;
Cine o vedea-o
Pâïne cu miere o mânca-o,
Pe dinaintea cuï o trece
Inima la toţï să sece.
Sĕ sculă (cutare) Joï de diminéţă
Pĕ rouă, pe céţă,
Şi plecă pe cale
Pĕ cărare

Tot plângênd
Și suspinând,
Cu Maïca Precesta sĕ întîlni.
Maïca Precesta o audi și o întrebă:
Ce plângĭ (cutare) și te vaițĭ?
Cum n'oĭ plânge
Și cum nu m'oĭ văita
Că tótă lumea m'a urît
M'a părăsit
Maĭ vîrtos (cutare).
Maïca Precesta dicea
Și rĕspundeà:
Dĕ mână te-oĭ luà,
In rîul Iordanuluĭ te-oĭ băgà
Cu stelbă de busuïoc te-oĭ spălà,
Dĕ tóte urîcïunile te-oĭ curățà
Dĕ tină,
Dĕ rugină,
Dĕ găinaț de găină,
Dĕ rugina fĭérălor,
Dĕ urîtul ómenilor.
Ca sórele te-oĭ luminà,
Ca cerul cu stelele,
Ca sórele cu razele,
Ca focul în casele.

Acest descântec se repetă de treĭ orĭ.
Cu acéstă apă descântată baba spală fata pe față și pe mâĭnĭ, d'asupra foculuĭ, ca să fie dragostea pentru dînsa înfocată ca focul.
Flăcăiĭ își fac scrisul întocmaĭ ca fetele. — BĂLĂȘEL, *j. Vâlcea.*

✻ △
16482 **Prin depărtare dragostea se uĭtă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Ochĭĭ.*

Acelaș înțeles ca la No. 4186 & 4187.

✻ △
16483 **Cu dragostea me**
Nu cad nimĕruĭ bele.

E. I. PATRICÏU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Ca să arĕte că nu are nevoïe de ĭubirea cuĭ-va.

✻ △
16484 **Maĭ încet (nu mĕ năvăli) cu dragostea,**
Că mĕ pălesce gréța.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

Nu te maĭ face că mĕ ĭubescĭ, când pe din dos mĕ vorbescĭ de rĕŭ.

16485 △ **Dragostea e tréba celor fără de trébă.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 78, c. *Toplița-Rom.*, *Ungarĭa.*

Pentru ceĭ carĭ se țin numaĭ de dragoste.

16486 * △ **Dragostea de un sĕ 'ncepe?**
De la ochĭ de la sprîncene
De la sîn cu drăgănele.

G. Madan, *Poes. Pop.*, *Basar.*, p. 41.

Vedĭ *Iubire, Ochĭŭ.*

Acelaș înțeles ca la No. 4194.

16487 * △ **O căutătură dulce,**
La dragoste te duce.

V. A. Forescu, c. *Dorna*, j. *Sucĭava.*

Acelas înțeles ca la No. 16486.

16488 * **Vrearea tu ananghe s-cunósce.** [1])

C. Ionescu, *prof.* c. *Nevésta*, *Macedonĭa.*

Ca și prietenia.

16489 * △ **Sărăcia intră pe ușă și dragostea ĭese pe feréstră.**

C. C. Miclescu, c. *Miclescĭ*, j. *Vasluĭu.*

Se dice maĭ ales la căsătoriĭ.

When poverty comes in at the door, loves flies out of the window. [2])

Prov. Engl.

---

[1]) Dragostea la marea nevoĭe (strîmtóre) se cunósce.
[2]) Când sărăcia intră pe ușă, dragostea ĭese pe feréstră.

16490 * **Dragostea sacă,**
Cuĭ dracu să placă?

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Iubire.*

Pe lângă dragoste maĭ trebue și avere.

16491 * △ **Unde'ĭ dragoste e și cértă.**

V. A. Forescu, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Ceĭ îndrăgostițĭ vecĭnic se cértă și se împacă.

16492 * △ **Dragostea nu are ochĭ.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Când iubescĭ pre cel care nu merită dragostea ta.

L'amour est aveugle.

Prov. Franc.

Amor e cicco. [1]

Prov. Ital.

Liebe ist blind, und macht blind. [2]

Prov. Germ.

Love is blind. [3]

Prov. Engl.

16493 * **Dragostea e órbă, dar căsătoria îĭ găsesce lécul.**

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Căcĭ trăind cu cine-va îĭ afli tóte cusururile.

---

[1]) Amorul e orb.
[2]) Amorul este orb, și te face orb (orbesce).
[3]) Amorul e orb.

16494 * △ **Dragostea are dar;**
Când e dulce, când amar.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Are şi bunul şi rĕul eĭ.

16495 **Dragostea nicĭ cum s'o laşĭ să sĕ înnece în mărăcinĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Adică pururea s'o păzescĭ curată (GOLESCU).

16496 △ **Dragostea n'are răbdare.**

TEODORESCU-KIRILEANU, *Gazet. Sătén.*, XVI, p. 13.

E grăbită să'şĭ împlinéscă poftele.

16497 **Dragostea se ĭeà**
Din cĭubuc şî din lulea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 95.

Adică din glume, asemĕnând pĕ om cu cĭubucul şi pĕ muĭere cu luleaua (GOLESCU).

16498 **Dragostea cea veche**
Ĕţĭ şoptesce la ureche.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 95.

Adică ĕţĭ aduce aminte dĕ ea (GOLESCU).

On revient toujours, à ses premiers amours.

Prov. Franc.

Il primo amore non si scorda mai. [1])

Prov. Tosc.

---

[1]) Prima dragoste nu se maĭ uĭtă.

As sopas e os amores os primeiros são oc melhores. [1])

Prov. Port.

Der Mensch liebt nur einmal. [2])

Prov. Germ.

16499 **Nu se uta mancele lĭubava.** [3])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 14.

Acelaș înțeles ca la No. 16498.

16500 **Betera lĭubava nu more; tirera lĭubava maĕre și vire.** [4])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 7.

Acelaș înțeles ca la No. 16499.

16501 * △ **Dragostea de apoĭ e maĭ dulce de cât cea d'întâĭu.**

D-na Elena Sevastos, p. 244. — N. Mateescu, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Dic ceĭ bunĭ de craĭlicurĭ.

16502 **Dragoste pre'nnoite,**
Ca bucatele 'ncăldite.

A. Pann, II, p. 93. — Hințescu, p. 50.

Nu aŭ nicĭ o dulcéță, nicĭ un haz.

---

[1]) Supele și amorurile, cele d'întâĭ sunt cele maĭ bune.
[2]) Omul ĭubesce numaĭ odată.
[3]) Nu se uĭtă primul amor.
[4]) Vechĭa dragoste nu móre: tînĕra dragoste merge și vine.

16503 * Dragoste cu silă nu se face.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 163.

* △ *Dragostea nu se face cu sila.*

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

* △ *Tóte ca tóte, (numaĭ)*
Dragostea cu sila nu sĕ póte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175; II, p. 123. — HINȚESCU, p. 188.— V. A. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ. comit. Bihor, Ungaria.*

Dragoste cu silă nicĭ odată nu e.

A. PANN, I, p. 57.

* △ *Dragoste cu silă și dor de nevoĭe nu sĕ póte.*

SM. LAMBRINO, *c. Găgescĭ, j. Fălciŭ.* — ILIE HOCIOTĂU, *stud. c. Seliște, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Dor.*

Acelaș înțeles ca la No. 16462.

16504 * Dragoste cu socotélă nu se póte.

I. ARBORE, *ing. j. Buzĕŭ.*

Căcĭ omul îndrăgostit îșĭ pĭerde mințile.

16505 * △ Dragostea făr de noroc
E ca cărțile de joc;
Unul pune ș'altul ĭeà.

LUCA IOSIF, *stud., Ungaria.*

Când unul e înșelat în dragostele sale.

* △
16506 **Dragostea la bĕtrâneţe e maĭ rea ca la tinereţe.**

I. Arbore, *ing. j. Buzĕŭ.*

Ţine maĭ mult şi te împinge la maĭ multe greşelĭ.

* △
16507 **Unde'ĭ dragoste puţină**
Lesne e ('ĭ) a găsì pricină.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 265, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.* — V. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — Gavr. Onişor, *prof. c. Simila, j. Tutova.* — N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Unde'ĭ dragoste puţină
Lesne a se găsi pricină.

Marghĭóla Huĭban, *c. Avrămescĭ, j. Tutova.*

* △
Unde'ĭ dragoste puţină
Lesne'ĭ a pune pricină.

A. Goroveĭ, *c. Siliştea, j. Sucĭava.*

Se ḑice când, orĭ-ce s'ar face, tot aruncăm vina pe unul.

* △
16508 **Dragostea nu e moşie**
Ca să o ĭeĭ cu chirie.

Teodorescu-Kirileanu, *înv. c. Broscenĭ, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *a se ĭubì.*

Dragostea e trecĕtóre.

△
16509 **Dragostea scurtă e cu suspin lung.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 78, *c. Ida Mare, Ungarĭa.*

Să ne ferim de dragoste şi de urmările eĭ.

* △
16510 **Dragostea dintr'o vară**
S'a stricat într'o sară.

D-na ECAT. ZANNE, *c. Băscscĭ, j. Fălciŭ.*

Dragostea e trecĕtóre.

* △
16511 **Unde e dragoste multă**
E şi urîcĭune multă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106; II, p. 133. — HINŢESCU, p. 50. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — V. SALA, *înv. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Despre căsnicie, şi despre supĕrările pe care le pricinuesce dragostea.

16512 **Carle face lĭubava, lucra lĭubava; carle reschine lĭubava ieĭ crudel.**[1]

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Dragostea, produce dragoste; cumplitatea omóră dragostea.

△
16513 **Dumneḑeŭ să te ferêscă**
De dragostea femeĭêscă:
Te usucă ca p'o ĭască,
Te dă în bóla câĭnêscă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 303. — *Şezăt., Poes. Pop.*, p. 111.

Când unul se pĭerde de dragostea uneĭ muĭerĭ.

---

[1]) Cine face dragoste, produce dragoste; cine distruge dragostea e cumplit.

16514 ✻ △ Dragostea de nevéstă
Ca garófa din feréstră.

Şezătóre, I, p. 49.

Acelaş înţeles ca la No. 16513.

Dragostea de nevéstă
Ca garófa din feréstră.
Când bate vîntul din jos
Umple casa de miros.

16515 △ Dragostea de fată mare
Ca fasolea din căldare.
Ii puĭ o mână de sare
Şi nicĭ o dulcéţă n'are.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 338.

✻ △
Dragostea de fată mare
Ca fasola din căldare,
Când îĭ tornĭ un pumn de sare.

Şezătóre, I, p. 49.

Ca să arăte că dragostea de fată mare, nu are nicĭ o dulcéţă.

16516 △ Dragostea de copiliţă
Ca zéma de chiseliţă.
Cine 'nghite
Tot sughite.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 338.

Iar dragostea de copiliţă e şi maĭ rea de cât cea de fată mare.

16517 Rea pómă e dragostea, şi cine muşcă din ea bine are să se ţină.

I. T. MERA, *Conv. Liter.*, *XVI.*

Să ne ferim de dragoste.

16518 **Câte-va códe de topor curg din dragoste.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 115; II, p. 103.

Doue-treĭ códe de topor curg din dragoste.

A. PANN, II, p. 92. — HINŢESCU, p. 36.

Când unul îşĭ bate nevésta.
Romànca crede că daca bărbatul nu o bate, el nu-o ĭubesce.

* △

16519 **Îşĭ face de dragoste cu buruene de urît.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Işĭ face singur beleaua. In loc să te ĭubéscă maĭ rĕŭ te urĕsce.

* △

16520 **Dragoste ghebósă.**

I. DUMITRESCU, *înv. c. Găncĭova, j. Dolj.* — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, Tutova.*

Adică próstă şi cam de nevoe.

*

16521 **Dragoste chĭóră pe rogojină gólă.**

Adică dragoste próstă cu sărăcĭe.

Sans pain, sans vin
Amour n'est rien.

Prov. Franc.

DUJMĂNIE

Vedĭ *Duşmănie.*

DURERE

Vedĭ *Cap. V, c. Durere, Frumuseţe, Muĭere.*

16522 **Pre durerea mare, alta maĭ mare o tămăduesce.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 340.

Vedĭ *Cuĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 11679.

16523 **Durerea ascunsă, maĭ mare dĕ orĭ-ce durere.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 92.

Adică cel ce p'în ascuns te supĕră, acela maĭ rĕŭ te vatĕmă, cum şî supĕrarea sufletéscă (GOLESCU).

16524 * **Fâr' de dór lăcrimĭ nu es.**[1])

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Omul nu plânge fără pricină.

16525 **Durere streină**
Să'ĭ fie dĕ bine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 92.

Sĕ dice pentru ceĭ ce nu le pasă dĕ necazurĭ streine (GOLESCU).

Mal d'autrui n'est que songe.

Prov. Franc.

16526 * **Durerea e o învĕţătură.**

Suferinţele sunt o învĕţătură pentru om.

16527 **Durerile marĭ sunt mute.**

I. G. VALENTINIANU, p. 17.

Acelaş înţeles ca la No. 16523. Totuşĭ Menander spune: Λόγος γαρ ἐστι φάρμακον λύπης μονον, vorba este singurul léc al dureriĭ.

---

[1]) Fără de durere lacrimĭ nu ĭes.

Les grandes douleurs sont muettes.

Prov. Franc.

DURÓRE

16528 Cine simte vr'o duróre,
Pórtă flóre'n legătóre.

BARONZI, p. 49. — HINȚESCU, p. 53.

A se vedé No. 5202.

DUŞMAN

Vedĭ *Milă*, *Prieten*.

*
16529 Un singur duşman e destul să dărîme ce a lucrat o mie de prietinĭ.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Prietin.*

Arată rĕul ce ți'l póte face un duşman, fie el cât de mic.

Il n'y a point de petit ennemi.

Prov. Franc.

Kleine Feinde und kleine Wunden verachtet kein Weiser. [1])

Prov. Germ.

* △
16530 Nicĭ nu'ĭ om ăla care n'are duşmanĭ.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

*
Cine n'are duşmanĭ nu'ĭ om.

Adică cel fără duşmanĭ nu are nicĭ o însuşire deosebită pentru care 'şĭ-ar fi atras invidĭa saŭ ura cuĭ-va.

---

[1]) Micĭ duşmanĭ şi micĭ rănĭ nicĭ un om cu minte nu disprețuesce.

* △
16531 **Omul(uĭ) fără dușmanĭ
Nu'ĭ plătesce pelea nicĭ un ban.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 59; III, p. 73. — HINȚESCU, p. 136. — GR. POĬENARU, *ing. j. Buzĕŭ.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

* △
Omul fără dușmanĭ nu plătesce nicĭ doĭ banĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc., Cl. VIII.*

Acelaș înțeles ca la No. 16530.

△
16532 **Omul fără dușmanĭ
Ca rîul fără bolovanĭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 193, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Acelaș înțeles ca la No. 16531.

* △
16533 **Omul cu dușmanĭ
Ca codru cu butufanĭ.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*

Prin asemĕnarea dușmanilor cu putregaĭu.

* △
16534 **Dușmanul nu vré să te crescă.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Pentru cel care nu'țĭ doresce binele.

* △
16535 **Dușmanul nu'țĭ vré binele.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Acelaș înțeles ca la No. 16534.

16536 * **Apa dórme, duşmanlu nu dórme.**[1])

I. Coyan, *prof. c. Ianina, Epir.* — C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Apa dórmi, duşmanlu nu.[2])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 155.

* *Apele dorm, duşmanlu nu dórme.*[3])

Ilie Ghicu, *prof. c. Samarina, Epir.*

Vedĭ *Neprietin.*

Să ne ferim de duşmanĭ căcĭ eĭ mereŭ pasc vremea de a ne face rĕŭ.

Homme hay est demy mort.

Prov. Gallic. *Mss. XV-e Siècle.*

16537 * △ **Duşmanuluĭ să'ĭ daĭ pâne şi sare.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Să facĭ bine chĭar celuĭ care 'ţĭ doresce rĕŭ.

16538 * △ **Să nu păţască nicĭ duşmaniĭ meĭ aşa.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

La o ne-plăcere.

16539 * △ **Se bucură duşmaniĭ.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Când ni se întîmplă vre-un rĕŭ.

---

1) Apa dórme, duşmanul nu dórme.
2) Apa dórme, duşmanul nu.
3) Apele dorm, duşmanul nu dórme.

* △
16540 Să nu se bucure dușmaniĭ.

Să nu facem vre-o greșélă, să nu ni se întîmple vre-un rĕŭ.

DUȘMĂNIE

* △
16541 Dujmănia
Strică omenia.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Arată relele urmărĭ ale dușmăniĭ.

FĂGĂDAȘ

* △
16542 Făgădașul e maĭ rĕŭ decât detoria.

I. TODAN, *diac. c. Bĕrescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Făgăduĭélă.*

Când aĭ făgăduit trebue să te țiĭ de cuvînt.

* △
16543 Făgădașul, (e) bucuria prostuluĭ.

V. SALA, *dasc. c. V. Seliște, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
Făgădașul e bucuria bolânduluĭ.

LIVĬU PAP, *înv. c. Covasinț, comit. Arad, Ungaria.*

* △
Făgădașul e bucuria bolunduluĭ.

D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Pentru a se arĕtà că mulțĭ făgăduesc, fără ca să se țină de vorbă.

△
16544 Făgădașul nedat, bucuria bolunduluĭ.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 92, *c. Bechia, Ungaria.*

Acelaş înţeles că la No. 16547.

* △
16549 **Şiretul făgăduesce, (şi) prostul trage nădejde.**

I. G. Valentinian, p. 19. — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Acelaş înţeles ca la No. 16548.

* △
16550 **Nebunul făgăduesce, şi prostul trage nădejde.**

K. A. Zamfirescu-Diacon, *înv. c. Stiubienii, j. Dorohoi.*

Un nebun făgăduesce, şi 'nţeleptul s'amăgesce.

A. Pann, *Nastr. Hogea*, p. 10.

Acelaş înţeles ca la No. 16549.

* △
16551 **Prostu(l) făgăduesce, şi nebunu(l) trage nădejde.**

N. Machidon, *c. Nicoresci, j. Tecuciu.* — G. Mihalache, *înv. c. Şendresci, j. Tutova.* — Gr. Poienaru, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

Trage nebunul nădejde de juruinţă, spânul de barbă şi prepeliţa de códă.

S. Fl. Marian, *Ornit.*, II, p. 237.

Acelaş înţeles ca la No. 16550.

*
16552 **Cine făgăduesce (promite) mult, dă puţin.**

Károly Ács, p. 79.

Să nu te încredi în ceĭ carĭ făgăduesc mult.

Chi troppo promette, nulla attende.

Prov. Ital.

Viel versprechen, wenig halten.

Prov. Germ.

Kdo mnoho slíbuje, máho splní.

Prov. Cech.

A ki sokat igér, keveset ad.

Prov. Magy.

Тко много обрие, тај мало дае.

Prov. Sîrb.

16553 **Una e a făgădui (promite) și alta a împlini.**

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*, p. 24. — KÁROLY ÁCS, p. 83. — DÜRINGSFELD, II, p. 297.

Pentru ceĭ carĭ nu țin făgăduelile date.

Promettre et tenir sont deux.

Prov. Franc.

Promettere e una cosa, mantenere è un'altra. [1])

Prov. Ital.

Versprechen ist Eins und Halten ein Anderes. [2])

Prov. Germ.

To promise is one thing, and to keep is an other. [3])

Prov. Engl.

Ember tesz fogadást, eb a ki meglljáa.

Prov. Magy.

[1]) A făgădui e un lucru, a împlini e alta.
[2]) Una e a făgădui și alta a împlini.
[3]) A făgădui este un lucru și a împlini este altul.

Člowek činí slib, pesjest ktery ho drží.

Prov. Cech.

Друго е обећати, а друго обећанѣ испунити.

Prov. Sîrb.

16554 * △ **Lesne e a făgădui, dar e greŭ a împlini.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

De aceea să nu făgăduim peste puterile nóstre.

16555 * △ **Nu făgăduì ce nu poţĭ împlini.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 146; III, p. 118. — HINŢESCU, p. 56. — KÁROLY ACS, p. 79. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 170, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — V. SALA, *dasc. c. Hotar, comit. Bihor, Ungarĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Acelaş înţeles ca la No. 16554 sub formă de povaţă.

Áz igéret szép szó, ha megadják, igen jó.

Prov. Magy.

Pekné slowo prislíbení, dobre jest jestli se splní.

Prov. Cech.

Обећанѣ лепа речъ, испуненѣ іошть лепша.

Prov. Sîrb.

16556 * △ **Nu făgaduì ce nu poţĭ dà.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — P. HARAM, *c. Griviţa, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 16555.

16557 * **Făgăduesce numaĭ ce poţĭ dà.**

V. Sala, *dasc. c. Petrileni, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16556.

16558 * △ **Făgăduesce puţine, dar împlinesce odată.**

Liv. Pop, *înv. c. Covasinț, comit. Arad, Ungaria.*

Cuvîntul dat sfânt să fie.

16559 * △ **Făgăduesce şi nu împlinesce,**
Şi de aceia nu roşesce.

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru ceĭ carĭ făgăduesc, cu gândul să nu se ţinĕ de cuvînt.

16560 * △ **Făgăduĭe şi minţesce,**
Lumea tótă 'l urĕsce.

V. Sala, *dasc. c. Beĭuş, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16559.

16561 * △ **Făgăduesce şi nu dà,**
Şî nicĭ cum nu'ĭ scăpĕtà.

Al. Dancu, *c. Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

In batjocurà celor carĭ nu se ţin de făgăduĭala dată.

16562 * △ **Făgăduesce, şi ḑî că'ĭ dà**
Pân la vară de-o aşteptà.

V. Sala, *dasc. c. Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16561.

16563 △ **Dă celuĭ care 'ţĭ cere, dar nu făgădui.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 66, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Căcĭ nu sciĭ daca veĭ puté să'ţĭ îndeplinescĭ făgăduĭala.

16564 ✻ △ **Cine făgăduesce se légă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.* — G. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Făgăduĭală.*

De aceĭa să nu făgăduescĭ peste puterile tale.

16565 △ **Du-te cu sacul, când îţĭ făgădue purcelul.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 81, *c. Topliţa-Rom., Ungaria.*

In bătaĭe de joc, celuĭ care crede că i se va da ceea ce i s'a făgăduit.

16566 **Îĭ făgăduesce ce nu curge pe apă.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 64.

Vedĭ *Mare.*

Pentru o făgăduĭală próstă. A se vedé No. 395.

FĂGĂDUĬÉLĂ

16567 ✻ △ **Făgăduĭéla dată**
E datorie curată.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 146; III, p. 118. — HINŢESCU, p. 56. — D-na E. B. MAWR, p. 38. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 380. — GR. POĬENARU, *ing. j. Buzĕŭ.* — TINCA ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — V. SALA, *dasc. c. Hinchiriş, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
Făgăduiéla dată
E o datorie curată.

I. G. VALENTINÏANU, p. 9. — G. MIHALACHE, *înv. c. Șendrescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Făgădaș.*

Omul e dator să se ţinĕ de cuvîntul dat, şi precum ḑice Cantemir: «*de cât cuvîntul dat, alte maĭ tarĭ și maĭ vîrtóse legăturĭ a fi nu póte, însă la ceĭ a cinsteĭ cuvîntuluĭ cunoscĕtorĭ.*»

Ein Mann, ein Wort.[1])

Prov. Germ.

His Word is as good as his Bond.[2])

Prov. Engl.

* △
16568 **Maĭ bine un ban în pungă**
De cât făgăduĭélă lungă.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Șuicĭ, j. Argeș.*

Acelaş înţeles ca la No. 3777.

* △
16569 **De făgăduĭélă nu se strică casa Românuluĭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

*
Cu taxirea casă nu și-aspardze.[3])

D. A. MILESCU, *c. Gopeș, Macedonia.*

Mulţĭ făgăduesc şi nu se ţin de cuvînt.

[1]) Un om, o vorbă.
[2]) Cuvîntul sĕŭ e tot așa de bun ca iscălitura luĭ.
[3]) Cu făgăduĭală casa nu se sparge.

16570 **Eŭ de făgăduelĭ (promisiunĭ) am o ladă îndesată cu genuchele.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 145; III, p. 118. — HINŢESCU, p. 154.

Pentru cel care nu pune mare temeĭu pe făgăduelile altora.

FĂGĂDUINŢĂ

16571 **Făgăduinţa domnilor,**
Nădejdea nebunilor.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Făgăduire, Minciună.*

Adică să nu te încredĭ în făgăduelile boerilor.

FĂGĂDUIRE

16572 **Făgăduirea domnilor**
Dă ţinutu proştilor.

HINŢESCU, p. 56.

Vedĭ *Făgăduinţă, Minciună.*

Acelaş înţeles ca la No. 16571.

Promettre c'est noble, tenir c'est bourgeois.

Prov. Franc.

FERICE

Vedĭ *a Umblà.*

FERICIRE

Vedĭ *Corb.*

16573 **Fericirea grabnică curînd obosesce.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 235.

Fericirea nu ţine mult.

FERICIT

* △
16574 **Omuluĭ fericit și popa îĭ dă colacul uns cu mĭere, celuĭ ne-norocit nicĭ covrigel stingherel.**

V. A. Forescu, c. *Dorna*, j. *Sucĭava*.

Vedĭ *Avut, Bogat.*

Acelaș înțeles ca la No. 11229.

* △
16575 **A umblat să se facă fericit**
Și s'a întors opărit.

V. A. Forescu, c. *Malinĭ*, j. *Sucĭava*.

A fost înșelat în așteptările sale.

FRICĂ

Vedĭ *Cĭovlică, Domn, Iepure.*

16576 **Unde este frică nu încape dragoste.**

Miron Costin, *Letop.*, I, p. 263.

Cum poțĭ ĭubi pe acel care'țĭ inspiră gróză?

«Il urîșe (pe Tomșa Vodă) și boĭeriĭ, măcar că eraŭ de casa luĭ maĭ toțĭ, anume: Beldiman logofĕtul, Bărboĭu vornicul, Sturza Hatmanul și Boul viesternicul. Că nice eĭ fără gróza morțiĭ nu eraŭ, ce umblaŭ în tot césul, cum se zice, cu zilele amână; și hie când, *unde este frică nu încape dragoste.*» — Miron Costin.

* △
16577 **Unde 'ĭ frică (îĭ) și rușine.**

Teodorescu-Kirileanu, *Gazet. Sătén., XVI-e*, p. 13. — G. Madan, c. *Trușenĭ, comit. Chișĕneŭ, Basarabĭa.*

Cel fricos se feresce, nu se obicĭnuesce.

* △
16578 **Unde nu'ĭ frică, rușinea nu se 'ncurcă.**

Teodorescu-Kirileanu, *Gazet. Sătean, XVI-e*, p. 13.

Contrariŭ ḑicereĭ de la No. 16577.

16579 △ **Frica tot-dé-una aduce primejdie.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 97, c. *Sinersig, Ungarĭa.*

Adese-orĭ cel îndrăsneţ şi vitéz trece, unde cel fricos se primejduesce.

16580 * **Cându nu se avde frică, atunçea s-ţî hibă.**[1]

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

Când e linişte atuncĭ să te păzescĭ maĭ mult; căcĭ, când s'a făcut, de pildă, o hoţie mare, toţĭ se păzesc şi hoţiĭ nu maĭ îndrăznesc să se arĕte.

16581 **Frica ndrédzi, frica-aspardzi.**[2]

DR. WEIGAND, *Zweit Jahres.*, p. 156.

De frică îndrepţĭ un rĕŭ pe care 'l-aĭ făcut, altă dată de frică greşescĭ şi maĭ rĕŭ.

16582 * △ **Nicĭ nu'ĭ frică**
De furnică;
De Nechită
Nicĭ atâta.

Şezăt., I, p. 218. — V. A. FORESCU, c. *Dorna, j. Sucĭava.*

A se adaogà la No. 13752.

16583 **A purtà frică de furnică.**

S. FL. MARIAN, *Tradiţ.*, p. 323.

A se sperĭà de cel maĭ mic lucru.

«Dar el, după cum îl scim, nu erà de ceĭ ce *pórtă frică de-o furnică*, cum merge vorba... El nu se înspăimântă de fel...» — S. FL. MARIAN.

---

[1]) Când nu se aude frică, atuncea să 'ţĭ fie.
[2]) Frica îndréptă, frica sparge.

△
16584 **Domn, domn să fiĭ,**
Dar de frică caut' să sciĭ.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 77, c. *Codlea, Ungaria.*

A se adaogà la No. 9982.

△
16585 **Mare să fiĭ,**
Dar de frică tot să sciĭ.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 149, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 16584. Amenințare către cel care se obrăznicesce.

△
16586 **Om să fiĭ**
Dar de frică tot să sciĭ.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p, 192, c. *Toplița-Rom.*, *Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 16585.

* △
16587 **De sfânt, sfânt să fiĭ,**
Dar de frică tot să sciĭ.

Acelaș înțeles ca la No. 16586.

* △
16588 **De ce 'ți-e frică nu scapĭ.**

I. G. VALENTINEANU, p. 49. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

* △
Di çi ți'ĭ frică n-ascachi.[1])

C. IONESCU, *c. Nevéstă, Macedonĭa.*

Vedĭ *a se Teme.*

Se dice celuĭ care crede că póte scăpà de óre-ce; arată o frică întemeĭată pe rațĭune.

---

[1]) De ce ți-e frică nu scapĭ.

△
16589 **Joc de frică.**
Pe nimică.

Dr. Cristea. *Prov.*, p. 126, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

△
Joc de frică
Pe nimică;
Joc de fóme,
Drăguț Dómne.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 126, *c. Bochia, Ungaria.*

Vedĭ *Nevoe, Urs.*

Acelaș înțeles ca la No. 2580 & 16288.

16590 **Pĕrul în cap 'ĭ să sbîrlesce**
De frică, când povestesce.

A. Pann, III, p. 52.

Pentru cel fricos.

*
16591 **De frică te suĭ în patul altuia.**

I. Arbore, *ing. j. Buzĕŭ.*

Vedĭ *Nevoie.*

Acelaș înțeles ca la No. 16289.

* △
16592 **Frica'ĭ din raiu.**

I. Creangă, *Conv. Liter.*, IX, p. 340; *Pov.*, p. 23. — I. G. Valentineanu, p. 27. — D-na Z. Juvara, *c. Fedeștĭ, j. Tutova.* — V. Ifrim, *elev. Sc. Norm. c. Corodescĭ, j. Tutova.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.* — A. Gorovei, *j. Suciava.*

* △
Frica e ruptă din raiu.

P. Gârboviceanu, *Sem. Buc. Cl. VII.*

Vedĭ *Bătaie, Milostenie, Răbdare.*

Cine nu scie de frică nu face nimica.

* △
16593 **Frica păzesce pepeniĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74. — A. PANN, III, p. 53. — BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p. 62. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 383. — I. G. VALENTINEANU, p. 49. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 97, *c. Nansa, Ungaria.* — A. GOROVEĬ, *j. Suclava.* — P. GÂRBVVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

* △
Frica păzesce grădina cu pepenĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Lucienĭ, j. Dîmbovița.*

* △
Frica păzesce bostănăria.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 184; *Pov.*, p. 230. — V. ALEXANDRI, *Conv.*, IV, p. 339; *Conv.*, VII, p. 369; *Teatr.*, p. 1288 & 1339. — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.* — GAVR. ONIŞOR, *c. Dobrověț, j. Vasluĭu.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Frica păzesce harbuzăria.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*

Adică dĕ frică nu ne atingem dĕ óre-ce (GOLESCU).

* △
16594 **Frica păzesce via.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comănița, j. Olt.* — GR. ALEXANDRESCU, *j Putna.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

*
Frica avéglie vin̄ĭle.[1])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

---

[1]) Frica păzesce viile.

* *Frica apară avinile.*[1])

Ilie Ghicu, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Acelaş înţeles ca la No. 16593.

16595 * △ **Frica păzesce pădurea.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 97, *c. Logoş, Ungaria.* — Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiu, Banat.* — Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16594.

16596 **De frică inima, în mine,**
Se lasă în jos pe vine.

A. Pann, III, p. 52. — Hinţescu, p. 62.

Pentru cel fricos.

16597 **Celuĭ ce ĭĭ e frică, înfricoşéză pĕ ceĭ-l-alţĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 76.

Sĕ ḑice pentru ceĭ nevoĭaşĭ, când vor să sĕ arate şî eĭ dĕ voĭnicĭ (Golescu).

16598 **Frica maĭ mare de cât spaĭma.**

Hinţescu, p. 62.

16599 * △ **De frică nu se descântă.**

D-na Ecat. Zanne, *c. Băsescĭ, j. Fălcĭu.*

* △ *Nu descântă (discântă) nimene de frică.*

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

[1]) Frica apĕră viile.

Pentru cel care nu'șĭ póte stăpâni frica.

16600 * △ **Léc de frică nu'ĭ.**

A. GOROVEĬ, *magistr. j. Sucĭava.*

Acelaș înțeles ca la No. 16599.

16601 * △ **N'are de ce legà frica.**

G. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

N'are împrejur, bĭet, nimica
De unde să'șĭ lege frica.

A. PANN, III, p. 52. — HINȚESCU, p. 14.

Pentru cel care nu'șĭ póte stăpâni frica.

16602 * △ **I'ĭ frică de nu'l ține pămîntul.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Adică îĭ e frică de nu maĭ póte.

16603 △ **I'ĭ frică ca țiganuluĭ de albină.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 114, *c. Covraigĭ, Ungarĭa.*

Pentru o frică próstă.

16604 * **A fi cu frica 'n spate.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 316.

Vedĭ *Ghĭeță, Spate.*

Acelaș înțeles ca la No. 4612.

16605 * **A umblà cu frica în sîn.**

Vedĭ *Mórte.*

Acelaș înțeles ca la No. 4600.

* △
16606 **Nicĭ de frică.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 112 & 640. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Adică de loc.

«Nu'mĭ sémĕnă *nicĭ de frică.*» — V. ALEXANDRI.

«Nu'ĭ frumósă *nicĭ de frică.*»

FRICOS

Veḑĭ *Iepure, Voĭnicos.*

* △
16607 **Fricosuluĭ urma, da vitézuluĭ capu.**

G. MADAN, *stud. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.*

Veḑĭ *Rĕsboĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 10623.

* △
16608 **Fricosul se sperie de umbra sa.**

Veḑĭ *a se Sperĭa*

Pentru cel fricos.

Il a peur même de son ombre.

Prov. Franc.

*
16609 **Omul fricos tot-dé-una umblă cu ghéţa în sîn.**

A. PANN, III, p. 52. — HINŢESCU, p. 133.

Veḑĭ *Sîn.*

A se vedé la No. 4600.

16610 **Carle'ĭ cuĭon, neca fi a casa.**[1]

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Căcĭ în afară se va sperĭà de multe.

---

[1]) Cine e fricos să sté (să fie) a-casă.

Chi è c..., che resti a casa.

Prov. Triest.

GÏURĂMÎNT

Vedĭ *Jurămînt.*

GÏURUINȚĂ

Vedí *Făgăduĭélă.*

GRIJĂ

Vedĭ *Fată, Vin.*

16611 * △ **Capul fără grije cresce la vrejĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sc. Norm. Cl. VII.*

Acelaș înțeles ca la No. 2889.

Gailesiz baș bostanda biter.[1])

Prov. Turc.

16612 **Nicĭ grijă să aĭ, nicĭ capul să te dóră.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 995.

Vedĭ *Cap.*

Acelaș înțeles ca la No. 2936.

16613 * **A fi cu grija în spate.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 158.

Adică fórte îngrijat.

«Ipate, *ca cel cu grija în spate*, se frămîntă el cu mintea, cât se maĭ frămîntă, și, obosit fiind, se lăsă o lécă jos pe ĭérbă și adormì dus.» — I. CREANGĂ.

GRIJULIV

16614 **Grijlivul pururea tréz și deșteptat este.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Jerogl.*, p. 72.

---

[1]) Cap fără de grijĭ la bostan cresce.

Pentru cel îngrijat.

HATÎR

* △
16615 **Capul să ţi'l spargĭ, dar hatîrul să nu mi'l stricĭ.**

D-na Z. MIHĂILESCU, *înv. c. Buşteni, j. Prahova.*

Veḑĭ *Cap.*

A face hatîrul cuĭ-va, chĭar în paguba nóstră.

16616 **In hatîrul prietenuluĭ sěŭ s'a spînzurat.**

A. PANN, II, p. 152.

Când ni se cere se facem óre-ce spre paguba nóstră şi de hatîrul cuĭ-va.
Există o snóvă, pe care însă nu am putut'o află.

16617 **În hatîrul dumnévóstră**
Écă, m'arunc pe feréstră.

A. PANN, II, p. 151. — HINŢESCU, p. 74.

Acelaş înţeles ca la No. 16616.

A SE ÎMPRIETENÌ

* △
16618 **Ceĭ ce sĕ potrivesc**
Lesne se 'mprietinesc ('mprietenesc).

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 161; III, p. 130. — HINŢESCU, p. 151. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭu.*

Sĕ ḑice maĭ ales pentru ceĭ rĕĭ.

INDĔRĔTNIC

16619 **Dobitocul ĭeà dĕ biciŭ şî omul dĕ cuvînt, ĭar cel îndĕrĕtnic nicĭ dĕ una, nicĭ dĕ alta.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 246.

Veḑĭ *No. 5096.*

Pentru omul înděrětnic.

16620 **Omul înděrětnic tóte d'andaratele le face.**

A. PANN, III, p. 14. — HINŢESCU, p. 133. — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 1165.

Pentru cel înděrětnic.

16621 **Omul înděrětnic şi pizmaş ca racul îşĭ mănâncă carnea singur.**

A. PANN, III, p. 17. — HINŢESCU, p. 133.

Veḑĭ *Rac.*

Pentru cel înděrětnic dar maĭ ales pizmaş.

16622 **Cu cel înděrětnic te veĭ înděrětnici.**

A. PANN, II, p. 164. — HINŢESCU, p. 79.

Ieĭ năravurile, cusururile acelor cu carĭ trăescĭ.

A ÎNGROZÌ

16623 **L'a maĭ îngrozit o tónă.**

A. PANN, I, p. 36.

Adică 'ĭ a vîrît frica în óse.

INIMIC

16624 ***Inimiculuĭ care se duce, fă'ĭ pod.**

V. SALA, *dasc. c. Campani, comit. Arad, Ungaria.*

Inimiculuĭ fugitor să'ĭ facĭ pod.

G. I. MUNTEANU, p. 29 & 150. — HINŢESCU, p. 80.

Căcĭ daca'l încolţescĭ pré rěŭ, şi'l aducĭ la disperare, acésta póte să fie spre paguba ta.

Il faut faire un pont d'or à l'ennemi qui fuit.

Prov. Franc.

Dem fliehenden Feind baue goldene Brücken.[1]

Prov. Germ.

16625 **Nu dispreţuì pe nicĭ un inimic, fie orĭ-cât de mic.**

G. Munteanu, p. 43. — Hinţescu, p. 80.

Căcĭ inamicul cel maĭ mic, póte să ne facă un rĕŭ fórte mare.

INIMOS

16626 **Omul inimos, ca un pom frumos; el te umbresce, el te hrănesce, el te încăldesce.**

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 1369.

Arată darurile omuluĭ inimos.

A SE ÎNŢELEGE

16627 **Nu ne putem înţelege,**
Un fel nu ni sĕ alege.

A. Pann, II, p. 158.—Hinţescu, p. 81.

Când nu e înţelegere, maĭ ales în căsătorie.

INTERES

16628 * **Interesul**
Pórtă fesul.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 7. — Hinţescu, p. 81. — I. Negruzzi, *Conv. Liter.*, VII. — V. Alexandri & L. Rosetti, *Mss.* — P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 166. — C. Teodorescu, *c. Dógele, j. Vasluĭu.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — C. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.* — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 121, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

---

[1]) Inamiculuĭ care fuge clădesce'ĭ podurĭ de aur.

1⁰ Adică cu tóte te împodobesce, te cinstesce, ĕţĭ aduce (GOLESCU).
2⁰ Fie-care se intereséză maĭ mult de ale luĭ.
3⁰ In afacerĭ, nu se ţine socotélă de gradul de înrudire, de prietenie, etc.

A SE ÎNTRISTÀ

* △
16629 **Nu ti 'nverina, 'nverinate, c'agoñia ṽine haraoa.**[1]

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Vedĭ *a se Bucura*, *Bucurie.*

Acelaş înţeles ca la No. 16441.

ÎNTRISTARE

* △
16630 **După întristare vine bucurie.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 152; III, p. 123. — HINŢESCU, p. 82. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 165. — D-na E. B. MAWR, p. 7. — GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Vedĭ *Bucurie.*

Acelaş înţeles ca la No. 16443.

Spesso d'un gran male nasce un gran bene.[2]

Prov. Ital.

After Sorrow, comes Joy.[3]

Prov. Engl.

INVOĬÉLĂ

Vedĭ *Varză.*

---

[1] Nu te intrista, întristatule, că repede vine bucuria.
[2] Adese-orĭ dintr'un mare rĕŭ, se nasce un mare bine.
[3] Dudă întristare, vine bucurie.

A ĬUBÌ

* △
16632 **De ĭubit ce ne ĭubim**
Tot la anu ne'ntîlnim.

A. PANN, III, p. 3. — HINŢESCU, p. 84. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.* — A. BÂRSAN, *c. Soarş, comitatul Tîrnava-Mare, Transilvania.*

Pentru ceĭ cari, ne ĭubindu-se, se întîlnesc fórte rar.

* △
16633 **Iubesce-mĕ, că te taĭu.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Adică să'ĭ plac cuĭ-va cu de-a sila.

*
16634 **Cum va mi vreĭ, aşi va s'ti voĭu.**[1]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Cum te veĭ purta cu mine, aşa mĕ voĭu purta şi eŭ cu tine.

J'aime qui m'aime.

Devise des Beaumanoir.

* △
16635 **La ce ĭubescĭ te uiţĭ cu drag.**

D-na PROFIRA SION, *c. Berlad.* — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Când te uĭţĭ cu drag la cine-va.

On regarde volontiers ce qu'on aime.

Prov. Franc.

[1]) Cum mĕ veĭ ĭubì, aşa te voĭu ĭubì.

Dov'è l'amore, la è l'occhio.[1])

Prov. Ital.

Was dem Herzen gefällt, das suchen die Augen.[2])

Prov. Germ.

* △
16636 A'l ĭubi ca sarea în ochĭ (sîn).

A. PANN, II, p. 9. — HINȚESCU, p. 84. — BARONZI, p. 86. — Dr. CRISTEA, *prof.*, p. 250, *c. Alba-Iulia, Transilvania.*

Vedĭ *Drag, Ochĭu.*

Acelaș înțeles ca la No. 16479.

*
16637 A'l ĭubi ca sarea 'n ochĭ și ca piperu 'n nas.

Acelaș înțeles ca la No. 16636.

16638 Te ĭubesc ca ghéța 'n sîn.

A. PANN, II, p. 92. — HINȚESCU, p. 84.

* △
Te ĭubesc ca sarea 'n ochĭ și ca ghéța 'n sîn.

A. BÂRSAN, *c. Soarș, comit. Tîrnava Mare, Transilvania.*

Acelaș înțeles ca la No. 16637.

*
16639 Ti voĭu ca néua în sin.[3])

G. ZUCA, *stud. c. Durazzo, Albania.*

Acelaș înțeles ca la No. 16638.

* △
16640 Te ĭubesc ca țĕrîna 'n ochĭ.

ST. DUMITRESCU, *c. Balș, j. Romanațĭ.*

---

[1]) Unde e și dragostea, acolo e și ochĭul.
[2]) Ce place inimiĭ, acésta caută ochiĭ.
[3]) Te ĭubesc ca néua 'n sîn.

Acelaş înţeles ca la No. 16639.

16641 * △ **Te ĭubesc ca ismenele de Sâmbătă.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.*

Acelaş înţeles ca la No. 16640.

16642 * △ **Te ĭubesc ca pe o bubă cóptă.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.*

Acelaş înţeles ca la No. 16641.

16643 **Ti voĭu ca spruna 'n sin.**[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 160.

Acelaş înţeles ca la No. 16642.

16644 * **Ti voĭu ca spruna 'n pólă.**[2]

G. ZUCA, *c. Culona, Albanĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16643.

16645 * **Ti voĭu ca nipârtica tu isménă.**[3]

G. ZUCA, *c. Fieri, Albanĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16644.

A SE ĬUBÌ

Vedĭ *Porumb.*

16646 **Cine se ĭubesce**
Adese-orĭ se 'ntîlnesce.

HINŢESCU, p. 84.

---

[1]) Te ĭubesc ca cenuşa 'n sîn.
[2]) Te ĭubesc ca cenuşa 'n pólă (şorţ).
[3]) Te ĭubesc ca năpîrca în ismene.

*
Cine se ĭubesce
In tot locul se'ntîlnesce.

A. Gorovei, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Pentru ceĭ carĭ se tot întîlnesc.

16647 **Cine se ĭubesce**
Curînd ostenesce.

Hinţescu, p. 84. — D-na E. B. Mawr, p. 51.

Vedĭ *Dragoste.*

Iubirea e trecĕtóre.

Aime-moi un peu, mais toujours.

Prov. Franc.

Love me little, love me long. [1])

Prov. Engl.

IUBIRE

* △
16648 **Iubirea trece prin apă**
Nu'ĭ e frică că se 'nnécă.
Urîtul trece pe sec
Şi strigă: mĕ 'nnec, mĕ 'nnec!

P. Gârboviceanu, *prof. c. Vîrcĭorova, j. Mehedinţĭ.*

Arată puterea ĭubireĭ.

* △
16649 **Iubirea peste mĕsură**
Aduce în urmă ură.

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Adese-orĭ omul ajunge să urască ce a iubit maĭ mult.

---

[1]) Iubesce-mĕ puţin, iubesce-mĕ multă vreme.

16650 * △ **Fără mânie nu'ĭ ĭubire.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Dragoste.*

Acelaş înţeles ca la No. 16491.

16651 **Iubirea mojicéscă e ca gluma câĭnéscă.**

A. PANN, II, p. 93. — HINŢESCU, p. 84.

Adică cu ghionturĭ şi cu bătaĭe. In popor, femeea crede că nu o ĭubesce bărbatul, daca nu o bate.

16652 △ **Că ĭubirea e din pară,**
Te arde şi te omóră.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 303.

Arată puterea dragosteĭ.

16653 * **Iubire din ochĭ.**

Vedĭ *Dragoste.*

Inceput de dragoste.

JURĂMÎNT

16654 * **Cine 'şĭ calcă gĭurămîntu,**
Nu 'l primesce pămîntu.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 835.

Jurămîntul e lucru sfânt.

JURUINŢĂ

16655 △ **Trage nebunul nădejde de juruinţă, spânul de barbă şi prepeliţa de códă.**

S. FL. MARIAN, *Ornit.*, II, p. 237.

Vedĭ *Nădejde.*

Acelaş înţeles ca la No. 16551.

A SE MIRÀ

16656 * **Te mieri ce şi maĭ nimica.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 584 & 713.

Pentru un lucru de nimica.

MIRARE

16657 **Ceea ce la tine dĕ mirare, la mine cuvînt n'are.**

IOR. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

Adică ceea ce la tine sĕ pare lucru mare, eŭ ĕl socotesc dĕ nimic (GOLESCU).

16658 △ **Tótă mirarea e de treĭ ḑile.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 253, c. *Logoş, Ungaria.*

Se învaţă omul cu tóte.

MULŢĂMIRE

16659 **Maĭ frumósă din tóte faptele bune, mulţămirea.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 38.

Adică recunoscinţa.

A SE MULŢUMÌ

Veḑĭ *Cap. XVII.*

16660 * △ **Cine nu'ĭ mulţămit cu'n oŭ, nicĭ cu'n boŭ.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Pentru ceĭ pe carĭ nu'ĭ poţĭ mulţumi cu nimic.

NĂDEJDE

Vedĭ *a Făgăduì, Fugă, Slugă, Spân, Tată, Urs, Viéță.*

16661 **Unde este nădejde multă, acolo este şi deşertăcĭune.**

Cron. Anonimă.

Căcĭ omul este adese-orĭ înşelat în aşteptările sale.

16662 **Cu nădejdea omul nu móre.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 134; II, p. 88. — HINȚESCU, p. 116.

Omul nu trebue să pĭérdă speranța.

* △

16663 **In nădejdea bălțatuluĭ remâne bréza stérpă.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Tată.*

Acelaş înțeles ca la No. 10860.

* △

16664 **Nu te hrănì cu nădejdea.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Speranță.*

Ci muncesce ca să aĭ; nădejdea te înşélă.

* △

16665 **Cu nădejdea te ducĭ şi 'n grópă.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Avramescĭ, j. Tutova.*

Acelaş înțeles ca la No. 16661.

△

16666 **Cu nădejdea träescĭ, cu nădejdea şi morĭ.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 60, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Vedĭ *a Nădejduì.*

Acelaș înțeles ca la No. 16664.

* △

16667 **Trage nădejde ca spânul de barbă.**

A. PANN, III. p. 117 & 122; *Ediț.* 1889, p. 145 & 151. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 117. — HINȚESCU, p. 116. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 174. — I. G. VALENTINIAN, p. 47. — I. CURCUBETĂ, *c. Vlădenĭ, comit. Făgăraș, Transilvania.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

△

Trage nădejde ca spânul de barbă, și ca ursul de códă.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 258, *c. Ida-Mare, Ungaria.*

* △

Omul trăesce cu nădejde, ca și spânul să nu'ĭ créscă barba.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suclava.*

Vedĭ *a Făgădui, Jurință, Urs.*

Acelaș înțeles ca la No. 2395 precum și pentru făgăduelĭ. Să fiĭ sigur numaĭ pe ce aĭ în mână.

* △

16668 **Trage nădejde ca prepelița de códă.**

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Zorlenĭ, j. Tutova.* — D. GHEORGHIU, *j. Tecuciu.*

* △

Trage nădejde ca prepelița de códă și ca spânul de barbă.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Prepeliță.*

Acelaș înțeles ca la No. 16667. A se adaoga ca variante la No. 2395.

16669 * **Trage nădejde ca baba de dinţĭ.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 16668.

16670 * △ **Trage nădejde ca ursul de códă.**

I. Bănescu, *prof. j. Roman.* — G. Albu, *c. Schinenĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Prepeliţă, Urs.*

A se adaogà la No. 2587.

16671 * △ **Nădejdea la el ca pe un cuĭu de teĭu.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Banca, j. Tutova.* — E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Cuĭu.*

Pe omul bicisnic să nu puĭ temeĭu. A se vedé No. 11685.

16672 **Viéţa îţĭ petrecĭ**
Cu nădejdile secĭ.

A. Pann, II, p. 47. — Hinţescu, p. 201.

Când aştepţĭ să 'ţĭ vie de la altul, de-a gata şi fără muncă.

16673 * △ **Fiĭ sigur, n'aĭ nădejde.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Adică da şi nu. Acelaş înţeles ca: *când eştĭ cu mine ca când eştĭ şi singur.*

A NĂDĔJDUÌ

16674 * △ **Cine nădĕjduesce la pré mult, pĭerde şi ce are.**

C. C. Bungeţianu, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

Să nu rîvnéscă omul la pré marĭ lucrurĭ; să fie cumpĕtat în dorințele sale.

16675 **Cine trăesce nădĕjduindu-se**
Móre jinduindu-se.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58; III, p. 73.

Cine trăesce nădĕjduind
Móre jinduind.

HINȚESCU, p. 190. — *Rom. Glumeț*, I, p. 8.

Cine trăesce nădĕjduindu-se
Móre căindu-se.

HINȚESCU, p. 117.

*
Cine trăesce nădĕjduindu-se
Móre c . . . .-se.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 155.

Vedĭ *Speranță.*

Acelaș înțeles ca la No. 16666.

NĂPASTE

* △
16676 **Năpasta cade tot pe omul sărac.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Cloșanĭ, j. Mehedinți.*

Vedĭ *Sărac.*

Acelaș înțeles ca la No. 12717.

* △
16677 **Năpastea nu cade pe butucĭ.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Când unul suferă pentru altul.

NECĂJIT

16678 **Cât sunt de necăjit, să daŭ cu cuţitul în mine, sânge nu ĭese.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 158; III, p. 128. — HINŢESCU, p. 119. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 145.

Pentru cel care are multe necazurĭ pe capu luĭ.

NECAZ

Vedĭ *Răbdare*.

16679 **Scapă'l dĕ nĕcaz, ca să'şĭ bată joc dĕ tine.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Sĕ dice pentru ne-mulţumitorĭ, ce'şĭ bat joc dĕ făcĕtoriĭ lor dĕ bine (GOLESCU).
A se vedé No. 5567.

16680 **Un necaz abĭa îl trece**
Şi vin, în locul luĭ, dece.

A. PANN, I, p. 147. — HINŢESCU, p. 119.

Vedĭ *Belea*.

Supĕrările se ţin lanţ.

16681 **Un necaz nasce pe cela-l-alt.**

I. SLAVICĬ, *Conv. Liter.*, 1875 — 76, p. 97.

Acelaş înţeles ca la No. 16680.

16682 * △ **Necazul nu'ĭ numaĭ de un fel.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Ca să arĕte că, tot la omul nevoĭaş trag tóte belelele.

16683 **Necazurile sunt pentru ómenĭ, şi ómeniĭ pentru necazurĭ.**

A. PANN, *Edit*. 1889, p. 134; II, p. 88. — I. G. VALENTINEANU, p. 29. — HINŢESCU, p. 120.

△
Nĕcazurile sunt pentru ómenĭ, şi ómeniĭ pentru nĕcazurĭ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 159, *c. Dênc, Ungaria.*

Om fără necazurĭ nu sĕ póte.

Omul, născut din femee, are puţine ḑile dară multe necazurĭ.

IOV, 14. 1. — *Eccles.*, 2. 23.

Omul se nasce pentru trudă.

IOV, 5. 7. — *Fac.* 3. 17. 18. 19. — 1. *Cor.* 10. 13.

16684 **Fie-care îşĭ are necazurile sale.**

HINŢESCU, p. 59.

Veḑĭ *Păs.*

Acelaş înţeles ca la No. 16683.

* △
16685 **Nu'ĭ gard fără pîrlaz,**
Şi om fără nĕcaz.

V. SALA, *dasc. c. Telec. Nimăesciĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Veḑĭ *Baĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 16684.

16686 **Tot obrazul**
Işĭ are necazul.

A. PANN, III. p. 71. — HINŢESCU, p. 126.

Acelaş înţeles ca la No. 16685.

* △
16687 **Nicĭ un lucru (nu'ĭ) fără necaz.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.* — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Nimic nu se face fără greutate şi necaz.

* △
16688 **Foc stins în casă,**
Şi nĕcaz la óse.

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

1⁰ Noră rea orĭ sócră.
2⁰ Traĭu rĕŭ în casă şi supĕrare.

* △
16689 **Nĕcazul învaţă pe om.**

D. Popoviciŭ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — V. Sala, *dasc. c. Rienĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Ast-fel se capĕtă experienţă.

* △
16690 **De cât vĭéţă cu necaz**
Maĭ bine mórte într'un ceas.

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Dice omul în supĕrarea luĭ.

16691 **Necazul e de la dracu.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 152; III, p. 123. — Hinţescu, p. 120.

Dice omul supĕrat.

* △
16692 **De nĕcaz mănâncĭ şi plăcinte.**

Ilie Hocĭotăŭ, *stud. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Nevoe.*

Acelaş înţeles ca la No. 16290.

*

16693 **Vino, necazule, dar vino singur.**

A. Bașotta, *prin* V. A. Forescu, c. *Folticenĭ*, j. *Sucĭava*.

Vedĭ *Nenorocire*.

Se ḑice când dă nenorocirile peste om, căcĭ ele nu vin câte una, ci multe de odată.

16694 **De multe orĭ necazul îmbată maĭ rĕŭ de cât orĭ-ce bĕutură.**

A. Pann, I, p. 114. — Hințescu, p. 119.

Pentru omul cu necazurĭ marĭ.

16695 **Cu necazul se hîrsesce,**
Ca unul ce cu el cresce.

A. Pann, I, p. 135.

Cu necazul se hîrsesce
Ca unul ce cu el trăĭesce.

Hințescu, p. 119.

Pentru cel sărac și ne-norocit, care se luptă mereŭ cu necazurile.

16696 **Se hîrșiesce cu necazurile.**

A. Pann, *Ediț*. 1889, p. 155; III, p. 125.

Se hîrsesce cu necazurile.

Hințescu, p. 120.

Tot în necazurĭ trăĭesce.

16697 **În necaz că 'ĭ-a ḑis neródă,**
Ș-a tăĭat din rădăcină códa.

A. Pann, III, p. 18. — Hințescu, p. 119.

Povestea vulpeĭ.
Pentru muĭerea rea și în genere pentru omul îndărătnic.

16698 * △ **Face haz**
De necaz.

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

1⁰ Când unul, cu tot amarul vieţiĭ, maĭ zîmbesce încă.
2⁰ Când unul caută să'şĭ ascundă necazul, ca şi când nu 'ĭ ar păsea de nimic.

Rire jaune.

Prov. Franc.

16699 **A'ĭ dà necazul de nod.**

A dà de o mare supĕrare.

16700 △ **Dedat cu nĕcazul ca ţiganul cu schinteile.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 71, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Ţigan.*

Pentru omul vecĭnic nenorocit şi supĕrat. A se adăogà la No. 14252.

NEFERICIRE

16701 **După o nefericire vine şi alta.**

Hinţescu, p. 120.

Supĕrările se ţin lanţ.

NEGRIJĂ

16702 **Sufletul supus de ţenchiul negrijeĭ departe stă.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 27.

Pentru ceĭ blânḑĭ şi fricoşĭ.

A NEMERÌ

16703 **Dĕ voĭu nemerì,**
Multe inimĭ voĭu rănì.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 92.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce sĕ fălesc în puterĭ (GOLESCU).

NEMULȚĂMIT

Veḑĭ *Nemulțumit.*

NEMULȚĂMITOR

Veḑĭ *Nemulțumit.*

*
16704 **Nemulțumitoruluĭ i se ĭeà darul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47. — BARONZI, p. 52. — *Abec. Ilustr.*, p. 25.

* △
Nemulțămitoruluĭ i se ĭeà darul.

HINȚESCU, p. 121. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștelu, Banat.* — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — A. GOROVEĬ, *j. Suciava.* — GAVR. ONIȘOR, *c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — NIC. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.* — D-na ECAT. ȘIȘMAN, *c. Adam, j. Putna.*

Veḑĭ *Nemulțumit.*

Ne arată că, dĕ la ceĭ ce sĕ arată cu nemulțumire, trebuĭe să'ĭ luăm înapoĭ ceea ce 'ĭ-am dat (GOLESCU).
Maximă juridică, a căreĭ origină se va vedé la No. 16707.

NEMULȚUMIT

16705 **Nemulțămitul trăĭesce ne-fericit.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 73.

Cel nemulţămit
Trăesce nefericit.

A. PANN, III, p. 100. — HINŢESCU, p. 121.

Pentru cel care nu sĕ mulţămesce cu nimic.

* △
16706 **Omul nemulţumit (nemulţămit) fuge de [bine,**
Şi dă peste mărăcine.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 78; III, p. 105. — HINŢESCU, p. 134. — V. SALA, *dasc. c. Rienĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Omul nemulţămit fuge de bine,
Şi dă de mărăcine.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 196, *c. Agnita, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 1448.

16707 **Nemulţumituluĭ sĕ ĭeà darul (după dreptate).**

ZILOT ROM., 1883, p. 363.

△
Nemulţămituluĭ i se ĭeà darul.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 157; III, p. 127. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 160, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Nemulţumituluĭ i se ĭeà darul.

D-na E. B. MAWR, p. 16. — I. G. VALENTINIAN, p. 10 & 29. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Drăgănescĭ, j. Vlaşca.* — A. MARINESCU, *înv. c. Humele, j. Argeş.* — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 168. — I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.* — C. BUNGEŢIANU, *stud. c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

Darul nemulțămitului sĕ ĭeà.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 146; III, p. 118.

Vedĭ *Nemulțămitor.*

Acelaș înțeles ca la No. 16704.

GLAVA 271. *(Armenopolu. Pentru întórcerea darurilor).* «De se va arĕta nemulțumitor, cela ce va lua darul, către cela ce l'aŭ dăruit, și'l va sudui, saŭ îl va mustra și'l va batjocori, saŭ îl va bate, saŭ îĭ va face pagubă de în lucrurile luĭ, saŭ 'ĭ va vrăjmăși vĭéța; saŭ câte darurĭ saŭ făcut cu dăruire, saŭ cu scrisóre, saŭ fără scrisóre, și nu le va fi făcut, și va arĕtà de față cu mărturie numaĭ o vină de cele ce scriŭ maĭ sus, atuncĭ se strică acele darurĭ, și merg ĭară la mâna celuĭ ce le-aŭ dat.» — MATEĬ BASARAB, *Pravilă.*

NEMULȚUMITOR

Vedĭ *Nemulțămitor.*

NENOROC

* △

16708 **Nenorocul se ține de om ca umbra.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Acésta e sórta omuluĭ.

NENOROCIRE

Vedĭ *Răbdare.*

* △

16709 **Când nenorocirea dórme, feresce-te s'o deștepțĭ.**

T[illegible]NCA ȘIȘMAN, *c. Adam, j. Tutova.*

Atât de rar se întîmplă ca omul să nu aĭbă supĕrărĭ. Se ḑice celuĭ care este fericit.

* △

16710 **Și nenorocirea îĭ câte odată bună.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Când dintr'o neplăcere ne vine vre-un bine.

A quelque chose malheur est bon.

Prov. Franc.

16711 **Nenorocirea, când vine pe capul omuluĭ, nu vine singură, ci maĭ trage şi altele după ea.**

Şezătóre, p. 283.

Veḑĭ *Necaz*.

Acelaş înţeles că la No. 16681.

NENOROCIT

Veḑĭ *Fericit*.

*

16712 **Distihipsit ca gal̄ina la móră.**[1])

Ilie Ghicu, *prof. c. Abela, Epir.*

Veḑĭ *Găină*.

Adică fórte fericit. Se ḑice într'un mod ironic. A se vedé No. 1860.

NEPRIETIN

16713 **Apa dórme, ĭară nepriatinul nu dórme.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 318.

Veḑĭ *Duşman*.

Acelaş înţeles ca la No. 16536.

16714 **De pĕcatul ne-vĕḑut, de cât de nepriatinul vĕḑut a te curăţi maĭ pre uşor este.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 282.

Arată cât de primejdioşĭ ne pot fi duşmaniĭ.

---

[1]) Nenorocit ca găina la móră.

NOROC

Vedĭ *Brôscă, Fomfológă, Joc, Om, Prooroc, Prost, Cap. XII, c. Bótă, Sănătate, Ţigan, Tîrg.*

CREDINŢĂ

Norocul e o fiinţă care ne vré binele şi care vine de la Dumneḑeŭ.

POVESTEA NOROCULUĬ

Amu ci că era odată un om necăjit de nu maĭ avé păreche pe lume, şi-acu, pe lângă tóte aste, maĭ aveà şi o spuză de băeţĭ şi n'aveà cu ce'ĭ hrănì.

Când căpĕtà câte o bucăţică de ce-va, şi vreà s'o mânânce, n'aveà cap, de rĕŭ băeţilor, că toţĭ săreaŭ împrejuru luĭ şi cereaŭ să le dé şi lor.

Odată a căpĕtat un oŭ, şi unde să'l mănânce? Tocma 'n podul bordeĭuluĭ s'a suit, că nu maĭ era de chip. Ce'ĭ veni luĭ odată prin minte, ca să ia şi să pornéscă la drum lung şi să se 'ntîlnéscă cu Dumneḑeŭ şi cu Sfântu Petru, şi să'ĭ întrebe că nu maĭ are el noroc pe lumea asta? Am uĭtat să spun că el, când s'a pornit de-acasă, cum să amăgiéscă el băeţiĭ, să nu maĭ céră de mâncare de la dînsu. O luat o baligă şi-o pus'o în spuză, ş'o acoperit'o cu cenuşă, şi o ḑis către băeţĭ ca să maĭ aştepte o lécă, c'amuş îĭ gata pogacea.

De acolo să ĭe omul şi se pornesce, şi mere el ce mere, că numaĭ la un capĕt de drum să 'ntîlnesce cu Dumneḑeŭ şi Sfântu Petrea.

— Bună calea, o ḑis omu.

— Mulţumim dumitale, o ḑis Dumneḑeŭ.

— Da unde te ducĭ tu, mĕĭ omule?

— Da unde să mĕ duc? da ĭa, să mĕ 'ntîlnesc cu Dumneḑeŭ şi Sfântu Petrea, să 'ĭ întreb, că nu maĭ am eŭ noroc pe lumea asta, că am o clae de băeţĭ şi n'am ce le dà de mâncare.

— Apoĭ, mĕĭ omule, fă pe cărarea asta, şi te du înainte, c'aĭ să daĭ de un bordeĭu. In bordeĭu cela şéde un moşnég. Tu să intri în bordeĭu, da să nu ḑicĭ nimic. Să te puĭ, ĭa acolo, pe o laiţă, că te-a întreba el de la o vreme, ce ţi-e umblatu tĕŭ p'acolo.

Acesta s'o dus înainte, s'o făcut pe cărare, ş'o mĕrs el cât o mĕrs, că, de la o vreme, o ajuns la bordeĭu. Dacă o ajuns acolo, o intrat înăuntru şi s'o pus p'o laiţă. In bordeĭu erà un moşnég bĕtrân, bĕtrân, care şedeà dinaintea focului, c'o bucăţică de mămăligă de treĭ ḑile, şi tot o învîrteà prin sperlă când pe o parte, când pe alta. Şi era îmbrăcat c'un suman rĕŭ, rĕŭ, de nu se maĭ ţineà petică de petică.

Da omu şedeà pe laiţă, şi nu ḑicea nicĭ mîrc.

Nu trecu mult, şi numaĭ ce vin ursitorile la feréstră.

— Moşule!

— Ce-ĭ?

— O sută de ómenĭ o murit ş'o sută şi unu s'o născut.

— Ceĭ ce o murit, Dumneḑeŭ să 'ĭ ĭerte ĭar ceĭ ce s'o născut s'ajungă şi fie în starea în care mĕ găsesc eŭ amu.

Ursitorile s'o dus. Moşnégu îndată o luat şi s'o 'mbrăcat c'un suman bun, colea, de voatin, cu căciulă bună 'n cap, cu cĭubote bune în picĭóre, mĕ rog, s'o îmbrăcat ca un gospodar bun.

După ce o trecut un ceas, că vedĭ cât îĭ lumea de mare, pe tot ceasul o sută mor, şi o sută unu sĕ nasc, iară vin ursitorile la feréstră:
— Moşule!
— Ce 'ĭ?
— O sută o murit şi o sută unu s'o născut.
— Ce ce o murit, Dumneḑeŭ să'ĭ ĭerte, ĭar ceĭ ce s'o născut să fie în starea mea de-amu.
Ursitorile ĭar s'o dus. Unde ĭea moşnégului şi să 'mbracă cu nisce straĭe boĭerescĭ, colea, pune-o masă mare 'n mijloc, scaune împregĭuru mesiĭ, şi pĕ masă felurĭ de mâncărĭ şi bĕuturĭ, mĕ rog, ca la un boer. Cum o trecut ceasu, iară o venit ursitorile la feréstră:
— Moşule!
— Ce 'ĭ?
— O sută o murit şi o sută unu s'o născut.
— Ceĭ ce o murit, Dumneḑeŭ să 'ĭ ĭerte, ceĭ ce s'o născut să fie 'n starea 'n care mă găsesc eŭ amu. Şi d'acole moşnégu lĕpădă tot de pe dînsu, ie sumanu cel rĕŭ şi să dă ĭară dinaintea foculuĭ. Când colo numă ce dă cu ochiĭ de om
— Da pe tine omule, ce vînt te-o adus pe icĭ?
— D'apoĭ ĭacă cum şi ĭacă cum, şî 'ĭ spune omuluĭ tot ce aveà pe inimă.
— Du-te mĕĭ omule, acasă, o ḑis moşnégu, că femeĭa ta o' maĭ făcut un băet, tocma acum 'n ceasu ista când eram boer. Băetu are s'ajungă boer, şi el are să vĕ ţie pe voĭ, pe toţĭ.
Şi chiar aşa o şi fost. Ci baetu ist maĭ mic o agĭuns boer, şi 'ĭ-o scos şi pe aştia de la necaz.
Şi-ĭécă aşa o scăpat omu de sărăcie.
Moşnégu cela împărţĭa norocu. Şi de se nasceà cine-va când moşnégu erà îmbrăcat rĕŭ, colo dinaintea foculuĭ, apoĭ şi omu aşa agĭungeà, şi aşa şi petreceà câte ḑile avea.
De se născeà când era moşnégu îmbrăcat ca un gospodar bun, apoĭ şi omu gospodar bun să petreceà. Iară de dà Dumneḑeŭ să să nască în ceasu când moşnégu erà ca un boer, apoĭ şi omu boer erà, câte ḑile aveà de la Dumneḑeŭ. — *Şezătóre, VI*, p. 89, *j. Sucĭava.*

16715 Norocul nu împarte cu oborocul, ce unora varsă ĭar altora nicĭ pică.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 107.

Uniĭ aŭ pré mult, şi alţiĭ pré puţin.

16716 Norocul şi pre porcar şi pre olar tot cu o orbime caută.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 299.

Căcĭ norocul e orb şi vine la întîmplare.

16717 **Celea ce norocul face, nicĭ mintea nicĭ socotéla a desface póte.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 299.

Arată puterea noroculuĭ.

* △

16718 **Norocu e de la Dumneḑeŭ.**

ST. ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

*

Norocul e de la Dumneḑeŭ și necazul de la ómenĭ.

Care 'l trimite la cine vré.

* △

16719 **Norocul**
Nu 'l strîngem cu trocul.

D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △

Norocul, nu 'l strîngem cu trocul, el vine de sine.

V. SALA, *dasc. c. Ghighișenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaș înțeles ca la No. 16716.

16720 **Norocul este ('ĭ) orb.**

D-na E. B. MAWR, p. 50. — I. G. VALENTINIAN. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 166, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △

Norocu 'ĭ orb.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

Câsmetea 'ĭ órbă: ĭu da, da, ş-ĭu nu da, nu da.[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, II, p. 164.

Vedĭ *Prost.*

Acelaş înţeles ca la No. 16719.

La fortune est aveugle.

Prov. Franc.

La fortuna no la ghe ved. [2]

Prov. Lombard.

Das Glück ist blind. [3]

Prov. Elveţ.

16721 **Norocu 'ĭ chĭor.**

N. A. BOGDAN, *Pov.*, p. 195 & 201.

Acelaş înţeles ca la No. 16720.

16722 △ **Norocul calcă 'n urma minţiĭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 165, c. *Bochĭa, Ungarĭa.*

E minte, vine şi noroc.

16723 **Norocul dă lapte când mintea pasce.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 166, c. *Bochia, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16722.

16724 **Norocu 'ĭ după cum şi'l face omul.**

TEODORESCU-KIRILEANU, *Gazet. Sătén.* XVI, p. 13.

---

[1] Norocu 'ĭ orb: unde dă, dă şi unde nu dă, nu dă.
[2] Norocul nu vede.
[3] Norocul e orb.

* △
Norocul e cum și'l face omul.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Adese-orĭ norocul s'îl face omul singur.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Se dice celuĭ care se plânge că nu are noroc, când i se întîmplă vre-un neajuns provenit tocmaĭ dintr'o vină a luĭ.

Audaces fortuna juvat. [1])

Prov. Lat.

Fortune secort les hardiz.

Prov. Franc. XIII-e Siècle.

Das Glück ist dem Kühnen hold. [2])

Prov. Germ.

Fortune favours the brave. [3])

Prov. Engl.

* △
16725 **Fie-care cu norocul luĭ trăesce.**

D-na EL. SEVASTOS, p. 45. — G. P. SALVIŬ, *înv. c Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Fie-care cu norocul sĕŭ.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

Nu e om care să nu aĭbă și el vre-un noroc. Se dice când se întîmplă vre-un bine cuĭ-va, pentru a se arĕtă că nu ne păre rĕŭ.

---

[1]) Norocul ajută pe ceĭ îndrăsnețĭ.
[2]) Norocul este bine-voitor celuĭ îndrăsneț.
[3]) Norocul favoriséză pe cel brav.

16726 * △ **Omul cu noroc nu i'l póte luà nimenĭ.**

TEODORESCU-KIRILEANU, *înv. j. Sucĭava.*

Arată puterea noroculuĭ.
A se aminti povestea inelului luĭ Policrat, tiran de la Samos.

16727 △ **Norocul nu fuge după om, ci omul după noroc.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 166, *c. Dêrlos, Ungarĭa.*

Adică norocul şi'l face omul singur.

16728 **Cine n'are noroc să'l caute.**

D-na EL. SEVASTOS, p. 116.

Acelaş înţeles ca la No. 16727.

16729 △ **Omul numaĭ odată 'n vïéţă**
Dă cu norocul faţă.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 195, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Şi atuncĭ trebue să scie să se foloséscă de el.

L'occasion a tous ses cheveux au front.

Rabelais.

16730 * △ **Tot norocul pomenesce,**
Şi nicĭ când nu'l nimeresce.

M. CĬURA, *dasc. c. Criscior, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru omul fără noroc.

* △
16731 **Norocul dracului,**
La casa nănașului.

N. Șandru. c. *Geoagul Sup.*, *comit. Alba Infer. Transilvania.*

Vedĭ *Drac, Popă.*

Acelaș înțeles ca la No. 14946 & 15555.

* △
16732 **Norocu prostuluĭ.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 166, c. *Dênc, Ungarĭa.*

Vedĭ *Prost.*

Când cade vre-un noroc peste unul, care nu'l merită.

△
16733 **Norocul s'a fudulit, căcĭ trage numaĭ pe la case marĭ.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 166, c. *Gura Rîuluĭ, Ungaria.*

Pentru ceĭ săracĭ saŭ micĭ, cărora nu le vine nicĭ odată norocu.

16734 **Norocul întâiu rîde, apoĭ plânge.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 94.

Intâiu te ridică și pe urmă te trântesce.

16735 **Norocu'ĭ ca o scară**
Unul când se sue, altul se cobóră.

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 182.

Vedĭ *Dumnedeŭ, Rótă.*

Acelaș înțeles ca la No. 15109 & 16734.

△
16736 **Norocul se'nvîrte ca róta.**

Dr. Cristea, p. 166, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Acelaș înțeles ca la No. 15713.

La roue de la fortune n'est pas toujours une.

Prov. Franc.

La fortuna a va e ven.[1]

Prov. Piem.

Das Glücksrad geht um.[2]

Prov. Germ.

* △
16737 **Norocul e schimbător.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţî, j. Covurluĭu.*

Dacă aĭ dat peste pléşcă, apoĭ să nu credĭ că în tot-dé-una va fi tot aşa.
Acelaş înţeles ca la No. 16736.

*
16738 **Norocul e schimbător; când nu sciĭ să'l ţiĭ el te lasă.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

Acelaş înţeles ca la No. 16737.

△
16739 **Dar norocul, ca norocul,**
Intr'o clipă 'şĭ schimbă locul.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 623.

Acelaş înţeles ca la No. 16738.

16740 **Norocul, ca sórele, când maĭ mult arde plóĭe ne aduce.**

HINŢESCU, p. 124.

Vedĭ *Sóre.*

Când e omul maĭ fericit, atuncĭ vin nenorocirile peste dînsul.

---

[1] Norocul merge şi vine.
[2] Róta noroculuĭ se întórce.

16741 **De unde scie omul ce noroc va nimeri!**

A. PANN, II, p. 110. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 160.

Nu póte sci omul ce se va întîmplà, în cutare împrejurare. Se dice maĭ ales pentru căsătoriĭ.

* △

16742 **Tot de noroc să se plângă omul (cine-va).**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 91 & 331. — C. ALEXANDRESCU, *înv. c. Alexenĭ, j. Ialomiţa.*

* △

Omul de noroc să se plângă.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Murgenĭ, j. Tutova.*

* △

De nimic să nu te vaeţĭ de cât numaĭ de noroc.

ST. ST. TUŢESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Când dă cine-va de un noroc mare.
D-l T. Speranţă, I, p. 234, riméză ast-fel acéstă dicere:

Vecĭnic omu 'n orĭ-ce loc
Să se plângă de noroc.

* △

16743 **Norocu, orĭ fugĭ de el orĭ daĭ peste el.**

N***, *c. Florica, j. Muscel.*

Adică la întîmplare.

△

16744 **Când chitesci să cercĭ norocul**
Nicĭ ca'n lume îĭ afli locul.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 310. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*

Pentru omul lipsit de noroc.

* △

16745 **Unde'ĭ noroc şi parte.**

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.*

Pentru omul cu noroc.

16746 **Cum ţi'ĭ partea şi norocul,**
Aşa ţi'ĭ pe lume locul.

D-na EL. SEVASTOS, p. 67.

Maxima fatalistă. Ce ţi-e scris trebue să se întîmple.

* △

16747 **La omul cu noroc**
Ferbe óla fără foc.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

* △

Când e omu cu noroc
Ferbe óla fără foc.

D-na EL. SEVASTOS, p. 230. — NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

* △

Când omul are noroc
Ferbe óla şi fără foc.

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Suciava.*

* △

La casa cu noroc,
Ferbe óla fără foc.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubienĭ, j. Dorohoĭ.*

Adică îĭ merg bine treburile.

A beau gagner à qui la fortune rit.

Prov. Franc.

Wer's Glück hat, dem kalbt ein Ochs.[1])

Prov. Germ.

△

16748 **Daca are omul noroc, macar să samene şi cărbunĭ, şi tot se face.**

A. GOROVEĬ, *Şezăt.*, I, p. 210.

[1]) Cine are noroc, boul luĭ îĭ fată.

Acelaș înțeles ca la No. 16747.

OMUL CU NOROC

Acuma ḑice că eraŭ odată doĭ frațĭ; unu bogat tare, că de bogat ce era singur nu-șĭ maĭ scia de rostul bogățieĭ; cel-alt sărac lipit pămîntuluĭ, și cu o casă de copiĭ, cât nu-șĭ maĭ da samă ce să facă și să drégă, doară ĭ-ar putea hrăni. Și fratele cel bogat — precum sunt toțĭ bogațiĭ — cu nimică nu agiutară pe cel sărac, ci când îĭ cereà câte ceva ca să nu-ĭ móră de fóme ceĭ flămânḑĭ de pe cuptor, îl punea să-ĭ muncéscă la casa luĭ cât ți-ĭ ḑiulica de mare, și cu vaĭ nevoe îl rĕsplătea cu un căuș de făină.

Fratele cel sărac s-a luat și el într-o nópte și s-a dus pe lanul frăține-sĕŭ, ca să culégă spicele căḑute, să maĭ vie de hac fómeĭ care sfredelea pântecele copiilor. Când maĭ ajungea la capĕtul lanuluĭ, vĕḑu un om îmbrăcat cu strae albe. Și-ĭ ḑice omul cela cu straie albe:

— Ce cauțĭ pe aicea, omule?

— Ia culeg și eŭ câte un fir de grîŭ picat, ca să-mĭ hrănesc copiiĭ.

— Uĭte-te, omule, că fratele tĕŭ dórme în pat și-ĭ îndestulat cu tóte și n'are nicĭ o grijă, pentru că eŭ sunt norocul luĭ, și muncesc pentru dînsul.

— Dacă eștĭ norocul frăține-meŭ, spune-mĭ te rog, unde-ĭ norocul meŭ?

— Norocul tĕŭ șede la crîșmă, după masă.

— Ia haidețĭ de mi-l arată și mie, să-ĭ daŭ o palmă.

Și s'aŭ dus amîndoĭ la crîșmă și i l-a arĕtat.

Și a ḑis norocul omuluĭ aceluĭ sărac: «să te scolĭ la mĭezul-nopțiĭ și să ĭeĭ o traĭstă, și să te ducĭ în cutare vîrf de munte, și să te uițĭ în tóte părțile, și unde-ĭ vedea foc, acolo să te ducĭ. Și are să-țĭ ḑică un om: ce cațĭ? și tu să ḑicĭ: norocul meŭ. Și are să te întrebe: aĭ traistă? și tu să spuĭ: am; și să facĭ cum te a învĕță el.»

Și s'a luat omul cel sĕrac într-o nópte și s'a dus în vîrful unuĭ munte, și s'a uĭtat în tóte părțile și într-o zare, hăt departe, a zărit un foc. S'a dus acolo la focul acela și a găsit un om care l-a întrebat ce caută. El ĭ-a spus că-șĭ caută norocul. Omul l-a întrebat dacă are traĭstă; el i-a spus că are. Atuncĭ omul acela ĭ-a pus cărbunĭ în traistă și i-a zis: «du-te acasă și să-ĭ samenĭ împrejurul caseĭ.»

S'a dus omul acasă și a sĕmĕnat cărbuniĭ împrejurul caseĭ, precum l-a povățuit cel de la foc, și într-o nópte aude afară un huet strașnic: sbieraŭ oile, răgeaŭ vacile, nechezaŭ caiĭ, se sburătăceaŭ rațele și gâscele; mĕ rog, ograda luĭ era plină de tot felul de dobitóce.

Și așa, omul cel sĕrac s'a îmbogățit maĭ dihaĭ de cât frate-sĕŭ, că *dacă are omul noroc, măcar să samene și cărbunĭ, și tot se face.* — *Șezătórea,* I, p. 239.

*

16749 Dzî-m̃ĭ că escu glară, tihea s-m̃ĭ hiбă 'mbară.[1])

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

---

[1]) Ḑi-mĭ că sunt nebună, norocu să'mĭ fie bun (cuminte).

Arată nepăsarea, faţă de părerile lumeĭ, daca ne merge bine.

* △
16750 **Unde nu'ĭ noroc nicĭ parte.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Când nu aĭ noroc pĭerḑĭ şi ce aĭ, nu numaĭ că nu câştigĭ.

* △
16751 **Dacă nu e noroc şi parte,**
Géba te maĭ scolĭ de nópte.

S. Mihăilescu, I, p. 220. — V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

* △
Daca n'aĭ noroc şi parte
De géba te scolĭ de nópte.

C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

* △
Dacă nu'ĭ noroc nicĭ parte,
Géba te maĭ scolĭ din nópte.

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Pentru omul lipsit de noroc; orĭ-ce ar face tot nu isbutesce.

OMUL FĂRĂ NOROC

Pe când Dumneḑeŭ umblà cu sfântul Petru pe pămînt, s-aŭ întîlnit cu un om la care găzduise eĭ în maĭ multe rîndurĭ. Acel om era un om fără noroc, acésta o scia D-ḑeŭ, ca un a-tot sciutor ce este. D-ḑeŭ ḑise către sfîntul Petru: «Petre! veḑĭ pe acel om?» — «Věḑ, Dómne, ḑise tovarăşul sěŭ, acesta este omul care ne-a primit în maĭ multe rîndurĭ în casa sa.» — «Aşa este, ḑise Dumneḑeŭ, el este un om fără noroc.» — «Cum, Dómne? ḑise atuncĭ Petru; tu sciĭ acésta şi nu voescĭ să-ĭ ajuţĭ, şi el de atâtea orĭ a făcut bine cu noĭ, primindu-ne în casa sa. Oare nu ar fi bine ca să-ĭ daĭ o pungă cu banĭ?» «Bine, ḑise atuncĭ D-ḑeŭ tovarăşuluĭ sěŭ, însă el tot nu va vedea ca să o ĭea.» Aşa să şi întîmplă. D-ḑeŭ trecênd peste pod, puse la mijlocul poduluĭ o pungă plină cu banĭ, pentru ca trecênd omul pe acolo să o ĭea. Dar ce să veḑĭ? Omul fără noroc, tot fără noroc; când intră

pe pod, care erà cam strîmt, închide ochiĭ pentru ca să cerce dacă póte trece podul cu ochiĭ închișĭ, și ast-fel trecu pe lângă pungă fără a o vedé. — *Șezătórea,* III, p. 56, *Avrig, Transilvania.*

* △
16752 Dacă n'aĭ noroc,
Poțĭ suflà în foc.

N. Șandru, *c. Geoagul-de-Sus, comit. Alba Infer. Transilvania.*

△
Cine n'are noroc
Să sufle 'n foc.

Dr. Cristea, *Prov.,* p. 48, *c. Toplița Rom., Ungaria.*

Pentru omul fără noroc.

* △
16753 Când ți s'a dus norocul
In zedar țiĭ colopul.

N. Șandru, *c. Geoagul-de-Sus, comit. Alba Infer. Transilvania.*

Orĭ-ce aĭ face nu isbutescĭ, daca aĭ lăsat să trécă ceasul favorabil.

* △
16754 Omul fără noroc
E ca tămâĭa fără foc.

V. Sala, *dasc. c. Lunca, comit. Bihor, Ungaria.*

Nu i se cunosc darurile.

△
16755 Talentul fără noroc e de prisos;
Tămâĭa fără foc nu dă miros.

Dr. Cristea, *Prov.,* p. 248, *c. Sibiŭ, Transilvania.*

Acelaș înțeles ca la No. 16754.

* △
16756 Cine n'are noroc diminéța n'are nicĭ séra.

Ión Silaghi, *comitatul Mureș-Turda, Transilvania.*

Pentru omul vecĭnic lipsit de noroc.

△
16757 **Omul fără noroc**
Îĭ ĭese pĕrul prin colop.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 193, *c. Zlatna, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 4461 § 1.

* △
16758 **La omul fără noroc**
Şi condacul ĭeà foc.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Celuĭ fără noroc tóte i se pot întîmplà.

SNÓVĂ

«Cică un Român ameninţa cu bĕţul întins pe un jidan, spunêndu-ĭ se fugă, că'l impuşcă. Pentru asta jidanul l'a tras în judecată. Acolo Românul a spus că n'a avut puşcă ci a glumit aşa cu bĕţul.
— Apoĭ Domnule judecător, respunse jidanul, daca bĕţul lua foc, ce făceam eŭ? Nu sciţĭ Domnia-vóstră, că *la omul fără noroc şi condacul iea foc?*

* △
16759 **Omul fără noroc să nu'şĭ maĭ caute la ţigancă în ghĭoc.**

A. Goroveĭ, *public. j. Sucĭava.*

Căcĭ numaĭ rele va aflà.

16760 **Fă-mĕ, mamă, cu noroc, şi mĕ aruncă 'n gunoĭu.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 103; II, p. 133. — Hinţescu, p. 124.

Fă mi cu câsmeti ş-arucă mi ñ-cupriĭ.[1])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, II, p. 164.

Fă me cu câsmeţe ş-arucă-me tu cupriĭ.[2])

Meta Costandin, *c. Molovişte, Macedonĭa.*

---

[1]) & [2]) Fă-mĕ cu noroc şi aruncă-mĕ în gunoĭu.

*
Fă me cu tihe ș-arucă me tu cuprie.[1])

IL. GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Omul cu noroc nu se teme de nimic, tóte îĭ ĭes la un bun sfîrșit.

*
16761 **Fă me cu tihe ș-arucă me tu mare.**[2])

G. ZUCA, c. *Berat, Albania.*

*
Fă me cu tihe ș-arucă me tu amare.[3])

I. COYAN, *prof. Turia, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 16760.

16762 **Fă-mĕ, mamă, cu noroc**
Șî m'aruncă 'n foc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 73.

* △
Fă-mĕ, mamă, cu noroc
Și m'asvîrle apoĭ și'n foc.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Fă-mĕ, mamă, cu noroc
Și mĕ svîrle și în foc.

V. A. FORESCU, c. *Dorna, j. Sucĭava.*

Fă-mĕ, mamă, cu noroc
Și măcar m'aruncă 'n foc.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 185; *Pov.*, p. 235.

¹) Fă-mĕ cu noroc și aruncă-mĕ în gunoĭu.
²) & ³) Fă-mĕ cu noroc și aruncă-mĕ în mare.

Fă-mĕ, Dómne, cu noroc
Şi m'aruncă chĭar (şi) în foc.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 380. — D-na EL. SEVASTOS, p. 8 & 12.

Ne arată cât norocul e maĭ mare şî dĕ cât focul (GOLESCU).
Acelaş înţeles ca la No. 16761.

* △

16763 **Când sunt ḑile şi noroc**
Trecĭ prin apă şi prin foc.

B. P. HĂŞDĔŬ, *Etim. Magn.*, p. 1270. — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 235; *Conv. Liter.*, 1877, p. 185. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 33, *c. Borgoprund, Ungarĭa.* — C. TROTEANU, *c. Stâncescĭ, j. Botoşanĭ.*

* △

Când sunt ḑile şi noroc
Scapĭ din apă şi din foc.

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Arată puterea noroculuĭ.

16764 **Cine 'ĭ cu noroc e şi cu minte.**

S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 184.

Aşa crede lumea, care judecă după resultat.

*

16765 **Si-am tihe, ş-s-him c'un oclĭu.**[1]

G. ZUCA, *stud. c. Berat, Albanĭa.*

Arată cât de mult preţuesce norocul.
Romaniĭ puneau de preferinţă, în capul legĭunelor, generaliĭ carĭ se credeaŭ că sunt cu noroc.

[1]) Să am noroc şi să fiŭ cu 'n ochĭu.

16766 * △ De cât (să aĭ) un car de minte, maĭ bine un dram de noroc.

D-na El. Sevastos, *Pov.*, p. 24. — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — Gavr. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

Maĭ bine un grăunte de noroc, de cât un car de minte.

D-na E. B. Mawr, p. 47.

Maĭ bine un dram de noroc, de cât un car de minte.

Abec. Ilustr., p. 29.

* △ *Maĭ mult face o lingură de noroc, ca un car de minte.*

Iul. Grofșoreanu, *dasc. B. Comloș, Ungaría.*

Vedĭ *Minte.*

Norocul prețuesce maĭ mult de cât mintea.

Mieux vaut une once de fortune qu'une livre de sagesse.

Prov. Franc.

Val piu un'oncia di sorte, che una libbra di senno.[1]

Prov. Ital.

Ein Quentlein Glück ist besser als ein Pfund Weisheit.[2]

Prov. Germ.

16767 * Minte hută, tihe bună.[3]

Xenof. Capsale, c. *Pîrlepe, Macedonĭa.*

---

[1]) Valoréză maĭ mult un dram de noroc, decât o oca de înțelepcĭune.
[2]) Un dram de noroc e maĭ bun de cât o oca de înțelepcĭune.
[3]) Minte neródă, noroc bun.

Acelaş înţeles ca la No. 16766.

*

16768 **Va s-te avină tibĭa (căsmetea), nu s-o avinĭ.**[1])

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

De gébă alergĭ după noroc, daca nu vine el singur la tine.

* △

16769 **Pórtă flóre de busuĭoc**
Că îĭ plină de noroc.

V. FORESCU, *înv. c. Stănişóra, j. Sucĭava.*

Se aude în satele de la munte. Fetele marĭ, carĭ nu se daŭ la necuviinţe, de tinere, "sunt fete cu noroc, şi ca să nu cadă în păcate, ele pórtă busuĭoc pe ele. După credinţa bĕtrână, busuĭocul aduce noroc la cine 'l pórtă la dînsul.

* △

16770 **Noroc e, parte nu.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Când Românul sufere vre-o pagubă în vite saŭ la câmp.

* △

16771 **Norocul e spart în fund.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Bolintin-din-Vale, j. Ilfov.*

E lipsit de noroc.

* △

16772 **Fuge de noroc ca dracul de tămâe.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Când fuge cine-va de un bine.

---

[1]) Trebue să te gonéscă (vîneze) norocul (norocul), nu să'l gonescĭ (vînezĭ).

* △
16773 **Norocul când va cu tine,**
Tragĭ corabĭa la tine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.

Adică când aĭ noroc, tóte ěțĭ vin cu înlesnire (GOLESCU).

* △
16774 **Când norocu 'șĭ schimbă pasu(l),**
N'aduce anu ce aduce ceasu(l).

A. DONICĬ, *Fab.*, II, p. 43. — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sučava.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Zorlenĭ, j. Tutova.*

Când va vré norocul să 'șĭ întórcă pasul
Nu aduce anul ce aduce ceasul.

A. PANN, I, p. 34.

Arată cât de repede se póte schimbà o situație, posiția unuĭ om, etc.

* △
16775 **Norocu nu stă în drum.**

Căcĭ l'ar întîlni fie-care. Trebue să umbli și să te trudescĭ mult până daĭ de el.

* △
16776 **N'a perdut nimenea norocul, să'l găsesc eŭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Ḑice omul care a pĭerdut orĭ-ce speranță de o sórtă maĭ bună.

* △
16777 **A dormit, dar norocul nu 'ĭ-a dormit.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroșița, j. Dîmbovița.*

Când vine cuĭ-va vre-un bine, fără ca să fi făcut nimica pentru ca să'l merite.

Le fortune lui vient en dormant.

Prov. Franc.

Chi ha ad aver bene,
Dormendo gli vene.[1]

Prov. Ital.

16778 * Nu stà, că 'ţĭ stă norocul.

TEODORESCU-KIRILEANU, *j. Suciava.*

Indemn la muncă.

16779 * △ Are minte dar n'are noroc.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Pentru omul lipsit de noroc.

16780 * Te slujesce norocul cât umbra aculuĭ pe croitor.

P. ISPIRESCU, *Leg.*

Veḑĭ *Croitor.*

Pentru omul fără noroc.

16781 △ Maĭ mult noroc ca minte.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 146, c. *Iecĭŭ, Ungarĭa.*

Pentru cel care isbutesce, unde nu ar fi trebuit după felul cum lucrase.

16782 * Rar la om aşa noroc!

A. PANN, II, p. 110. - HINŢESCU, p. 130.

Pentru cel care a nimerit-o bine de tot.

[1]) Cuĭ trebue să'ĭ vie noroc (bine), îĭ vine dormind.

16783 **A dat mâna cu norocul.**

N. ȘANDRU, c. *Geoagiul-de-Sus, comit. Alba Inf. Transilvania.*

△
A prins norocul.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova.*

A isbutit, 'ĭ-a mers bine într'o afacere.

* △
16784 **'I-a bătut ceasul noroculuĭ.**

A. PANN, II, p. 68. — HINȚESCU, p. 32. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 16783.

* △
16785 **L'o păscut norocul.**

GAVR. ONIȘOR, *Junimea (ziar), Berl.* II, No. 36.

Acelaș înțeles ca la No. 16784.

16786 **Îl (ĕl) ține norocul de pĕr.**

A. PANN, II, p. 69. — HINȚESCU, p. 124.

E om cu noroc.

*
16787 **A stà călare pe noroc.**

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 16786.

Ἐκ πίτου ἀντλεῖν.[1]

Prov. Elin.

E dolio haurire.[2]

Prov. Lat.

---

[1] & [2] A scóte din poloboc.

*
16788 **A vrut norocul cu mine.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 167; III, p. 135. — HINŢESCU, p. 124.

Vedĭ *Sórtă.*

Dice cel care a isbutit într'o afacere.

*
16789 **A'ĭ dormi norocul.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 299.

A nu'ĭ merge bine, a nu isbuti într'o întreprindere.

«Căcĭ *nicĭ norocul* porcaruluĭ *dormĭa.* — D. CANTEMIR.

* △
16790 **Norocul (meŭ, tĕŭ, etc.) 'l-a spĕlat plóĭa.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Pentru omul fără noroc.

* △
16791 **Şĭ-a mâncat norocul.**

B. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Herescĭ, j. Ilfov.* — I. GRIGORESCU, *c. Bucurescĭ.*

* △
Şĭ-a mâncat norocul fript.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Când unul nu a sciut să se foloséscă de un noroc care a dat peste dînsul.

* △
16792 **Şĭ-a mâncat norocul ca ţiganul biserica.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc., Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 16791.

*
16793 **A'şĭ aruncà norocul în gârlă.**

M. CANIAN, *c. Iaşiĭ, j. Iaşiĭ.*

A dà cu piciŏru norocului.

* △
16794 **Norocu 'ĭ stăteà în doĭ perĭ.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

Când aștéptă un bine, o fericire care vine și nu pré vine.

* △
16795 **Se ține norocul după (de pe) tine ca pulberea după (de pe) câne (câĭne).**

A. PANN, III, p. 120. — HINȚESCU, p. 125. — I. G. VALENTINIAN, p. 32. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 177; *Leg.*, p. 174. — ST. ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.* — P. GÂRBOVICEANU, *c. Cândescĭ, j. Dîmbovița.* — A. MIHĂILESCU, *înv. c. Buștenĭ, j. Prahova.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — M. RĂDULESCU, *c. Slatina, j. Olt.*

* △
Norocul se ține de mine, ca pulberea după (de) căĭnĭ.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 148. — DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 236, *c. Rêsnov, Ungarĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *Semin. Buc. Cl. VIII.*

△
Norocul cură după mine, ca pulberea după câne.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 165, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Curge norocul de pe tine ca pulberea de pe câne.

I. G. VALENTINEAN, p. 49.

△
Umblă norocul după el, ca pulberea după câne.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 262, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Arată pe omul lipsit de noroc.

* △
16796 **Umblă norocul după el, ca muscele după câne în postul Crăciunuluĭ.**

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16795.

* △
16797 **E plin de noroc ca brósca de pĕr.**

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 87, *c. Borgosusenĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Broscă.*

Acelaş înţeles ca la No. 1364.

* △
16798 **E plin de noroc ca cânele de pureci.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Nu toţĭ cânii sunt cu purecĭ, dar nicĭ toţĭ ómeniĭ pot fi cu noroc.

*
16799 **Cum îţĭ va fi norocul.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 103. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.

*
Cum 'ţĭ-o fi partea.

A. PANN, II, p. 114. — HINŢESCU, p. 141. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.

Când facem óre-ce fără ca să putem sci, maĭ dinainte, cum va ĭeşi.

* △
16800 **Aşa 'ĭ-a fost partea şi norocul.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Așa 'ĭ-a fost norocul.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 235.

Se ḑice de fetele carĭ, măritându-se, aŭ găsit rĕŭ la bărbat. Alte-orĭ se ḑice și pentru cele carĭ trăesc bine la bărbat.

Are prin urmare înțelesul de compătimire și une-orĭ de felicitare.

16801 * **A dà peste noroc.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 330.

Adică peste un bine, o întîmplare fericită, etc.

16802 * **Intr'un noroc.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 193.

Adică ca o încercare.

«Am să pornesc și eŭ *într'un noroc*, și cum a da de Dumneḑeŭ.» — I. Creangă.

NOROCIRE

16803 **'I-a avut Dumneḑeŭ de scire,**
Și puținticā norocire.

A. Pann, II, p. 160. — Hințescu, p. 172.

Adică a scăpat de o primejdie.

NOROCOS

16804 * **Norocos ca pulberea de pe drum.**

Adică lipsit de noroc.

NUME BUN

16805 * △ **Un nume bun e ca o moșie.**

P. Gârboviceanu, *Semin. Buc. Cl. VIII.*

Arată folósele pe carĭ ni le aduce un nume bun.

PĂS

16806 *Fie-care îşĭ scie păsul sĕŭ.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 57; III, p. 71. — Hinţescu, p. 59. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 382.

Veḑĭ *Necaz.*

Acelaş înţeles ca la No. 16684.

16807 **Altuĭ ce'ĭ pasă de păsul tĕŭ.**

A. Pann, III, p. 24. — Hinţescu, p. 141. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 230.

Nepăsare pentru supĕrările altuĭa.

PATIMĂ

16808 **Patimile la om, cele maĭ bune învĕţăturĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 51.

Patimile sunt învĕţătură la om.

A. Pann, *Archir.*, p. 26.

Adică omul se învaţă din cele ce pătimesce (Golescu).

16809 **Pe tot omul, în viéţă,**
Patimile îl învaţă.

A. Pann, II, p. 14. — Hinţescu, p. 135.

Acelaş înţeles ca la No. 16807.

PĂTIMAŞ

Veḑĭ *Pizmaş.*

16810 **Intrébă pe pătimaș**
Nu întrebà pe drumaș.

A. PANN, III, p. 140.

Cel care pătimesce scie maĭ bine.

A PĂTIMI

Vedĭ *a Trăĭ, Cap. XVII.*

PIZMĂ

16811 **Cu pizma nu o scóte nimenea la căpĕtâĭu.**

A. PANN, III, p. 21. — HINȚESCU, p. 146.

Să nu pizmuescĭ pe nimenĭ.

△
16812 **Cine va umblà cu pizma,**
Ișĭ va sparge singur cizma.

A. PANN, III, p. 21. — HINȚESCU, p. 146. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 254, *c. Finteușul-Mare, Ungaria.*

Adică îșĭ face singur rĕŭ.

16812 b. **Pizma scóte bĕșicĭ**
Ca piciórele d'opincĭ.

A. PANN, III, p. 21.

Acelaș înțeles ca la No. 16811.

Pizma este putreḑirea óselor.

Prov. 14. 30.

16813 **De pizma și vrăjmășia**
Atîrnă și zavístia.

A. PANN, III, p. 22. — HINȚESCU, p. 146.

Să ne ferim de aceste năravurĭ rele.

16814 **Pizma este ca cariul în inima copaciuluĭ.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 37.

Te róde şi te mistue.

16815 **Pizma nu scie cinsti cele de folos.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 299.

Departe de dînsa să stăm.

16816 **Nu te luà cu nimenea în pizmă.**

A. PANN, III, p. 21. — HINŢESCU, p. 146.

Căcĭ te veĭ căì.

16817 **Pizma este netrebuită şi rea.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 410.

Acelaş înţeles ca la No. 16815.

16818 * **Ţine pizma ca cămila.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

E zăcas, rînzos la inimă.

PIZMAŞ

16819 * △ **Maĭ bine pizmaş**
De cât pătimaş.

S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 140—141. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

A se vedé No. 16820.

16820 * △ **Pizmaş, pătimaş**
Aŭ tot un naş.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Adică cât unul şi altul.

16821 *△ Pizmaș, vrăjmaș,
Aŭ tot un naș.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 212, *c. Sibiŭ, Ungaria.* — I. G. VALENTINIANU, p. 29. — FR. DAMÉ, III, p. 223.

Acelaș înțeles ca la No. 16820.

16822 Cine are ochĭ pizmașĭ
Luĭ și singur e vrășmaș.

A. PANN, *Archir.*

Pizma face rĕŭ celuĭ care e stăpânit de dînsa.

A PIZMUI

16823 Maĭ bine să te pizmuĭéscă cine-va, de cât să te plângă.

D-na E. B. MAWR, p. 15.

Averea, o stare bună în societățĭ sunt de preferat.

Il vaut mieux faire envie que pitié!

Prov. Franc.

A PLACE

Vedĭ *a se Ingrășà.*

16824 Cuĭ voĭu plăcé să mĕ ĭea, cuĭ nu să mĕ lase.

A. PANN, II, p. 144. — HINȚESCU, p. 76.

Pentru femeĭ. Arată nepăsarea fața de hotărîrea pe care o póte luà cine-va, în ceea ce ne privesce.

16825 *△ Cine vine
Nu'ĭ de mine;
Cine'mĭ place
Baĭu nu'mĭ face.

D-ra VETURIA PAPP, *c. Beĭuș, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Forță, Silă, Necaz.*

Ḑice o femeĭe care a rĕmas ne-măritată, când o întrébă cĭne-va de ce s'a întîmplat ast-fel.

* △

16826 **Nu te face**
Că sciŭ că'ţĭ place.

I. Puşcariŭ, *c. P. Mĕruluĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.*

Pentru cel care se face că nu'ĭ place óre-ce.

△

16827 **Dacă nu'ţĭ place fă'ţĭ cu rântaş.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 65, *c. Codlea, Ungaria.*

A se adaogà la No. 9197.

PLĂCERE

* △

16828 **Plăcerea dă prin pĭele.**

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Adică se plătesce scump, póte să aĭbă urmărĭ ne-plăcute.

16829 **Plăcerea scurtă, căinţă lungă.**

G. I. Munteanu. — Hinţescu, p. 146.

Acelaş înţeles ca la No. 16828.

POFTĂ

Veḑĭ *Pohtă.*

16830 **Când vr'o poftă te'mboldesce,**
Intâĭu la pĕcat gândesce.

Odobescu-Slavicĭ, *Cart. Cit.*

Veḑĭ *Pĕcat.*

Acelaş înţeles ca la No. 15496.

* △
16831 **Este poftă şi răbdare.**

G. MADAN, *c. Truşenĭ, comit. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

Adică să biruim poftele nóstre.

* △
16832 **A'şĭ pune pofta în cuĭu.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 52, 69 & 229. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 347, 399, 420, 521, 603, 640, 844, 1029, 1187, 1561 & 1733. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 217 & 235, *c. Ida Mare, Ungarĭa.* — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 169, 209. — L. ŞĂĬNEANU, *Semas.*, p. 360. — S. FL. MARIAN, *Tradiţ. Pop.*, p. 331. — HINŢESCU, p. 148. — *Şezătórea*, III, p. 186. — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comitatul Arad, Ungarĭa.* — G. MADAN, *inst. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneu, Basarabia.* — ILIE HOCĬOTÁU, *c. Sĕlişte, comit. Sibiŭ, Transilvanĭa.* — V. SALA, *dasc. c. Cărpinet, comitatul Bihor, Ungarĭa.*

* △
A'şĭ pune pofta în cunĭ.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

A renunţa la o poftă, la o dorinţă pe care nu voesc alţiĭ să ne o procure, când nu maĭ avem trecere la dînşiĭ.

A POFTI

Vedĭ *Imbĕtrânì, Cap. XVII.*

16833 **Ceĭ mulţĭ multe cer, cum şî unul la tóte poftesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Arată trebuinţele omenescĭ (GOLESCU).

16834 **Cine ce poftesce lesne crede.**

DIM. ȚÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 8.

Şi cum ḑice francesul: on croit facilement ce que l'on désire.

16835 **Cine se biruesce**
De orĭ-ce poftesce,
Dobitoc se numesce.

A. PANN, III, p. 70. — HINȚESCU, p. 15.

Omul trebue să'şĭ înfrîneze poftele maĭ în tot-dé-una.

POHTĂ

16836 **Pohtele omuluĭ n'aŭ hotar.**

MIRON COSTIN, *Letop. Mold.*, I.

POSAC

Veḑĭ *Tăcut.*

PRIETENIE

Veḑĭ *a se Imprieteni.*

PRIETEŞUG

Veḑĭ *Câne, Plug.*

16837 **De cât prieteşugul cu prepus şi ascuns, ne-prieteşugul la ivală maĭ de folos este.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 328.

Căcĭ de duşman e uşor să te aperĭ, pe când eştĭ desarmat faţă de prietenul viclén, nebănuindu'ĭ gândurile rele.

16838 **Omul fără prieteşug,**
Ca un boŭ fără jug.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*, p. 135.

Arată folósele prieteniei.

16839 **Nenorocirea mehenghiul prieteşugului.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică la nenorocirĭ sĕ cunósce prietenul (GOLESCU).

16840 **Prieteşugul fără dragoste, ca pâinea fără sare.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*, p. 137.

PRIETIN

Vedĭ *Cercetare*, *Glumă*, *Grumaz*, *a se Imprieteni*, *Sărac*, *a Veni*, *Vrăşmaş*.

16841 **Maĭ bun este prietenul cel de aprópe, de cât fratele cel de departe.**

C. DIN GOLESCĬ, I, p. 47.

Maĭ bun este vecinul şi prietenul de aprópe de cât fratele de departe.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.*, p. 213.

* △ *De cât o rudă în depărtare, maĭ bine un prietin în apropĭere.*

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Stănişóra.*

* *Maĭ bun este prietinul cel d'aprópe, de cât ruda depărtată.*

Vedĭ *Vecin.*

Acelaş înţeles ca la No. 9624.

Melior est vicinus juxta, quam frater procul.[1])

Prov. Lat.

---

[1]) Maĭ bun e vecinul alăturĭ, decât fratele departe.

Mieulx vaut prochain amy que long parent.

Prov. Franc.

Megghiu prossimu vicinu, chi parenti luntanu.[1])

Prov. Sicil.

Mas vale buen amigo, que pariente ni primo.[2])

Prov. Span.

Guter Nachbar ist besser, als Bruder in der Ferne.[3])

Prov. Germ.

Amicul adevĕrat maĭ tare de cât fratele se lipesce de tine.

Prov. Solom. 18. 24.

16842 **Până óla colcăesce,**
Prietenul ne trăĭesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 59.

Adică prietenul ne ĭubesce până sûntem în stare bună, până avem ce să'ĭ dăm să mănânce (GOLESCU).

Avuţia înmulţesce numĕrul amicilor, dară sĕracul se desparte chĭar de amicul sĕŭ.

Prov. Solom. 19. 4.

Dum fervet olla, fervet amicitia.[4])

Prov. Lat.

Ognuno e amico di chi ha buon fico.[5])

Prov. Ital.

---

[1]) Maĭ bun vecinul aprópe, decât ruda departe.
[2]) Maĭ bine e un prieten, de cât rudă şi vĕr.
[3]) Un bun vecin e maĭ bun de cât fratele în depărtare.
[4]) Cât ferbe óla, ferbe prietenia.
[5]) Fie-care e prieten al aceluĭ care are un bun smochin.

Siedet der Topf, so blüht die Freundschaft.[1])

Prov. Germ.

△
16843 **Prietenii se țin cu cheltuĭélă.**

Dr. CRISTEA. *Prov.*, p. 215, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Acelaș înțeles ca la No. 16842.

* △
16844 **Aĭ banĭ, aĭ prietenĭ; n'aĭ banĭ, n'aĭ prietinĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Veḑĭ *Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 11160.

Chi ha danari, trova cugini.[2])

Prov. Ital.

Viel Geld, viel Freunde.[3])

Prov. Germ.

△
16845 **Dacă aĭ banĭ**
Aĭ pretinĭ și dușmanĭ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 62, c. *Toplița-Rom., Ungaria.*

Veḑĭ *Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 16844.

16846 **Macă ĭ'asuñĭ, óspițĭ câțĭ s-dzîcĭ aduñĭ.**[4])

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres.*, p. 151.

Acelaș înțeles ca la No. 16844.

---

[1]) Ferbe óla, așa înfloresce prietenia.
[2]) Cine are banĭ, are verĭ.
[3]) Mulțĭ banĭ, mulțĭ prietenĭ.
[4]) Dacă îl facĭ să sune (adică banul), prietinĭ câțĭ să ḑicĭ (vreĭ) adunĭ.

Εὐτυχία πολύ φίλος.[1]

Prov. Elin.

Felicitas multos habet amicos.[2]

Pov. Lat.

16847 **Prietenĭ aĭ mesiĭ, ĭar nu aĭ nevoiĭ.**

A. PANN, III, p. 19. — HINȚESCU, p. 153.

* △

Ceĭ maĭ mulțĭ sunt prietenĭ de masă, ĭar nu de nevoĭ.

N. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Pentru ceĭ carĭ se arată prietenĭ când stăm bine, şi ne părăsesc după ce sărăcim.

Wel broodrienden, maar geene noodvrienden.[3]

Prov. Olandez.

14848 **Omul la scădere cunósce pe prieten.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*, p. 135. — FR. DAMÉ, IV, p. 25.

Veḑĭ *Amic, Prieteşug, Rudă.*

Acelaş înțeles ca la No. 10633.

* △

16849 **Prietenul la vreme de nevoe se cunósce.**

A. PANN, III, p. 20. — HINȚESCU, p. 153. — DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 215, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — TINCA ŞIŞMAN, c. *Adam, j. Tutova.* — V. FORESCU, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

---

[1] & [2]) Fericirea are mulțĭ prietinĭ.

[3]) Prietenĭ aĭ pâiniĭ, ĭar nu aĭ trebuințeĭ.

* △
Prietenul numaĭ la nevoe se cunósce.

N. Mateescu, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Prietenul bun la nevoe se vede.

Idem, *Cal. Rom.*, 1892.

* △
La nevoe se cunósce prietenul și la bólă nevésta.

D-na E. B. Mawr, p. 3. — A. Goroveĭ, *j. Suciava.*

*
Tu-azóre s'véde óspele.[1])

I. Coyan, *prof. c. Ianina, Epir.*

Óspile s-cunósce tru angustéță.[2])

M. Boĭadschi, Γραμ., p. 195.

*
Óspele tu zóre s'cunósce.[3])

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeșĭ, Macedonia.*

La bine toțĭ se strâng, la nevoe însă nimenĭ, afară de adevĕratul prieten.

POVESTEA VORBIĬ

Doĭ prietenĭ împreună, la un drum călĕtorind,
Un urs le eși 'nainte, cu grózǎ spre eĭ venind.
Unul dintr'înșiĭ de frică, vĕḑênd ursul furios,
Se sui și se ascunse sus, într'un copacĭu stufos.
Cel-alt, într'acest pericol, singur dacă s'a vĕḑut,
S'a 'ntins la pămînt îndată și în mort s'a prefăcut.
Ursul dar, tot de odată, asupra luĭ cum sosì,
Pe la nas, pe la ureche, începu a'l mirosì.
Iar el îșĭ ținu suflarea, să nu'l simță că e viŭ,
Că ursul, mort nu mănâncă, după cum ḑic ceĭ ce sciŭ.
Și așa, de mort gândindu'l, cum stà, ne-suflând, lungit,
Nicĭ de cum ne-atingêndu'l, l'a lăsat și a fugit.

---

1) La nevoe se vede prietenul.
2) Prietenul se cunósce la nevoe (strîmtóre).
3) Prietenul la nevoe se cunósce.

Iar prietenul sĕŭ, care stà în copacĭu stufos,
După ce se duse ursul, 'l-a 'ntrebat, dându-se jos:
Ia spune'mĭ măĭ frăţióre, ursul ce lucru 'ţĭ şopti,
Când se puse la urechea'ţĭ? şi 'ncepu a hohotì.
'Mĭ-a poruncit, el rĕspunse, să ţiŭ minte să păzesc,
Şi c'un prieten ca tine să nu maĭ călĕtoresc.

A. Pann.

Amicus certus in re incerta cernitur.[1]

Enniu. — M. T. Cicero, *Lælius.*

On connait l'ami au besoin.

Prov. Franc.

A' bisogni si conoscono gli amici.[2]

Prov. Ital.

Den Freund erkennt man in der Noth.[3]

Prov. Germ.

A friend is never known but in time of need.[4]

Prov. Engl.

Etoukou adou manakha ernn de antakha goutchou komso.[5]

Prov. Mandchour.

⁂ △

16850 Pretenii la nĕcaz sĕ cunosc.

D. Popoviciŭ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

⁂ △

In vremea necazuluĭ se cunosc prietiniĭ.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 16849.

---

1) Amicul sigur în momente de cumpĕnă se cunósce.
2) La nevoe se cunosc prietenii.
3) Prietenul se cunósce la nevoe.
4) Un prieten nu e nicĭ odată cunoscut de cât în vreme de nevoe.
5) In vremea haĭnelor rupte avem puţinĭ óspeţĭ şi prietinĭ.

16851 **Pre aur focul, ĭară pe priaten primejdia ispitesce.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 315.

Vedĭ *Aur*.

A se vedé înțelesul la No. 436.

16852 **Vremea pĕ prieten, ca focul pĕ aur, în adevĕr l'arată.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*, p. 135.

Vedĭ *Aur*.

Acelaș înțeles ca la No. 16851.

* △

16853 **Cine e prietin la ḑile rĕle, acela e adevĕrat prietin.**

V. A. FORESCU, c. *Dorna*, j. *Sucĭava*.

Acelaș înțeles ca la No. 16852.

16854 **Prietenul omuluĭ este punga cu baniĭ și sacul cu mălaĭul.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 162; III, p. 130. — HINȚESCU, p. 153.

* △

Pretenul omuluĭ e punga cu baniĭ.

V. SALA, *dasc.* c. *Lunca*, *comit. Bihor*, *Ungaria*.

Vedĭ *Rudă*.

Acelaș înțeles ca la No. 10635.

16855 **Pĕ prieten în spate să'l bațĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică să'l dojĕnescĭ la o parte, ĭar nu dĕ față cu alțiĭ (GOLESCU).

16856 **Nicĭ odată, pentru un prieten noŭ câștigat, nu lepĕdà (lĕpĕdà) pe cel vechĭu.**

A. PANN, III, p. 19. — HINȚESCU, p. 153.

* △ *Prietenĭ noĭ să'ţĭ facĭ, dar d'ăĭ bĕtrânĭ să nu te laşĭ.*

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Nu alasă vechĭul óspi, că noŭlu nu'l scĭĭ cum va hibă.[1])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 172.

Căcĭ prietenii vechĭ sunt încercaţĭ.

Νέους φίλους ποιῶν, λῷστε, των παλαιῶν μὴ ἐπιλαν θάνου.[1])

Prov. Elin.

Novos parans amicos, ne obliviscere veterum.[2])

Prov. Lat.

Les vieux amis et les vieux écus sont les meilleurs.

Prov. Franc.

Nun canciari l'amicu vecchiu pri lu novu.[3])

Prov. Sard.

Die alten Freunde die besten.[4])

Prov. Germ.

16857 **Prietenul vechĭu este ca vinul care, pe cât se învechesce p'atât maĭ cu gust se bé.**

A. Pann, III, p. 19. — Hinţescu, p. 153.

---

[1]) Obţinênd prietenĭ noĭ, e bine să nu uĭţĭ pre ceĭ vechĭ.
[2]) Obţinênd prietenĭ noĭ, să nu uĭţĭ pre ceĭ vechĭ.
[3]) Nu schimba prietenul vechĭu pentru cel noŭ.
[4]) Vechĭa prietenia (e) cea maĭ bună.

*

Prietenul vechiŭ, e ca vinul vechiŭ; cu cât se învechesce, maĭ cu bucurie sĕ bé.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

△

Prietinul vechiŭ e ca şi vinul; cu cât e maĭ vechiŭ, cu atât e maĭ bun.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 216, *c. Topliţa-Rom., Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16856.

Vieux bois, vin vieux, vieux amis et vieux livres.

Prov. Franc.

Amico e vino vogliono esser vecchi.[1])

Prov. Tosc.

Alte Freunde, alter Wein und altes Geld,
Haben den Preis in aller Welt.[2])

Prov. Bavar.

Old friends und old wine are best.[3])

Prov. Engl.

* △

16858 **Un prietin face maĭ mult de cât o pungă de galbenĭ.**

M. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 16857.

Αναγκαίοτερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος.[4])

Prov. Elin.

Amicus magis necessarius quam ignis et aqua.[5])

Prov. Lat.

---

[1]) Amicul şi vinul trebue să fie vechĭ.
[2]) Prietin vechiŭ, vin vechiŭ şi ban vechiŭ, aŭ preţ în tótă lumea.
[3]) Prietiniĭ vechĭ şi vinul vechiŭ sunt ceĭ maĭ bunĭ.
[4]) & [5]) Prietinul e maĭ trebuincios de cât focul şi apa.

16859 **Prieten adevĕrat este acela care te sfătuesce spre bine.**

A. PANN, *Edit*. 1889, p. 175.

Prieten adevĕrat este acela care te sfătuesce spre bine, ĭar nu care îţĭ laudă nebuniile.

A. PANN, III, p. 19. — HINŢESCU, p. 153.

* △ *Prietin bun e acela ce dă sfaturĭ bune; ĭar nu acela care (îţĭ) laudă nebuniile.*

V. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.* — ECAT. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

De aceea să primim, fără supĕrare, sfaturile ce ni se daŭ.

16860 * △ **Maĭ bine ḑece prietinĭ de cât un duşman.**

V. IFRIM, *elev. Sc. Norm. Berl. c. Corodescĭ, j. Tutova.*

Veḑĭ *Duşman.*

Acelaş înţeles ca la No. 16529.

16861 **Caută-mĕ ca p'un prieten şĭ mĕ încalecă ca p'un vrăjmaş.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Ne arată cum să ne purtăm către supuşiĭ noştri (GOLESCU).

16862 **Óspili casă adară, casă nu aspardzi.**[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 172.

Adică ne face bine iar nu rĕŭ.

[1]) Prietenul casă durézā, casă nu sparge.

*
16863 **Ceea-ce nu voescĭ ca să afle duşmanul, să nu spuĭ prietenuluĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Arată cât de rĕŭ se păzesce o taĭnă, chĭar de către prietenĭ.

16864 **Cine este făr de prietin, ĭaste ca un trup făr de suflet.**

Bertoldo in GASTER, *Crest.*, II, p. 120.

Arată cât de mult simte omul lipsa unuĭ prietin.

* △
16865 **Cu prietenĭ rĕĭ, rĕŭ te facĭ; cu cel de omenie, mâncĭ colacĭ.**

D-ra SILVIA LAZAR, c. *Vaşcoŭ, comit Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *a se Aduna, a se Insoţì.*

Acelaş înţeles ca la No. 9536.

16866 **Cine a aflat în lume prietin adevĕrat,**
El o comóră bogată în vĭéţa sa a câştigat.

A. PANN, III, p. 19. — HINŢESCU, p. 153.

Arată cât de mult preţuesce un prietin.

Amys vallent mieux qu'argent.

Prov. Franc.

Amicu fidili vali un tesoru.[1])

Prov. Sic.

Ein getreuer Freund, ein grosser Schatz.[2])

Prov. Germ.

---

[1]) Amicul fidel valoréză un tesaur.
[2]) Un prietin credincĭos un mare tesaur.

16867 **Dacă prietenul tĕŭ este mĭere**
Tu nu umblà să'l mănâncĭ tot.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175; III, p. 20. — HINŢESCU, p. 153. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 154.

* △
Daca pretenul tĕŭ este mĭere
Tu nu umblà să'l mâncĭ tot.

V. SALA, *dasc. c. Drihenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Nu abusà de bunătatea prietenilor tĕĭ.

16868 **Daca, din nenorocire, aĭ prieten (prietin) nerod, fiĭ tu înţelept.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175; III, p. 19. — HINŢESCU, p. 121.

Nu te luà după ceĭ nerodĭ.

* △
16869 **Feresce-mĕ, Dómne, de prietenĭ, că de duşmanĭ mĕ voĭu păzi singur (sciŭ să mĕ păzesc, sciŭ a mĕ păzi).**

Şezăt., I, p. 220. — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

* △
Apĕră-mĕ, Dómne, de prietinĭ, că de duşman mĕ sciŭ eŭ apĕrà.

Dr. ELIE CRISTEA, *Prov.*, p. 11, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — A. GOROVEĬ, *j. Sucĭava.*

Feresce-mĕ, Dómne, de prietenĭ.

Gazet. Pop., I, No. 228.

*
Feresce-mĕ, Dómne, de prietinĭ, că de duşmanĭ sciŭ eŭ.

GR. POĬENARU, *c. Focşanĭ, j. Putna.*

* △ *Feresce-mĕ, Dómne, de prietenĭ (prietin), că de dușmanĭ (dușman) mĕ feresc (voĭu feri) eŭ.*

Laurian & Maxim, I, p. 1231. — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — Ilie Hociotăŭ, *sem. c. Sĕliște, comit. Sibiĭŭ, Transilvania.*

* △ *Feresce-mĕ, Dómne, de prietenĭ, că de dușmanĭ mĕ păzesc eŭ.*

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc., Cl. VIII.* — Gav. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

Arată greutatea de a te păzi de prietenĭ, căcĭ mulțĭ sunt falșĭ, și precum ḑice cronicarul: *Adevĕrat ca vrăjmaș omuluĭ, ceĭ de casa luĭ sunt.*[1])

Dieu me garde de mes amis, je me garderai de mes ennemis.

Prov. Franc.

Da chi mi fido, mi guardi Dio, da chi non mi fido, mi guardaro io.[2])

Prov. Ital.

Behüte mich Gott vor meinen Freunden, mit den Feinden will ich schon fertig werden.[3])

Prov. Germ.

16870 **Cine caută prieten fără cusur, fără prietenĭ remâne.**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 102.

Veḑĭ *Nevéstă.*

Căcĭ om fără cusur nu sĕ póte.

---

[1]) N. Muste, III, p. 55.
[2]) De cel în care mĕ încred, să mĕ păzéscă Dumneḑeŭ, de cel în care nu mĕ încred mĕ păzesc eŭ.
[3]) Păzesce-mĕ, Dómne, de prieteniĭ meĭ, de dușmanĭ mĕ voĭŭ păzi singur.

16871 * △ **Prietenii nu se cumpĕră cu banĭ.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Ci cu bună-voință, îndatorire, amabilitate, etc.

16872 **Pe câțĭ îĭ credem de prietenĭ,**
Ne sunt ca nisce cunoscuțĭ
Numaĭ din vedere vĕḑuțĭ.

A. Pann, III, p. 19. — Hințescu, p. 152.

Arată cu câtă ușurință dăm numele de prieten.

16873 **Prietin din gură.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 61.

Arată pĕ cel fățarnic (Golescu).

16874 * △ **Prieten de căciulă.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — Gavr. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

Adică un adevĕrat prietin; și o simplă cunoscință.

16875 * **Prietin la tórtă.**

Fr. Damé, IV, p. 167.

Adică fórte prietin.

16876 * **Prieten la cataramă.**

G. Poboran, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 16875.

16877 * △ **A fi bună de prietenĭ.**

T. Bălășel *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Veḑĭ *Curvă.*

Adică femee cu purtare rea, cu moravurĭ ușóre.

PROMISIUNE

Vedĭ *Făgăduință.*

SCÂRBĂ

16878 * △ **A se întîlni cu scârba 'n drum.**

D-na Ecat. Zanne, *c. Băscescĭ, j. Fălciŭ.*

Adică cu supĕrarea.

16879 * △ **Scârba e bóla cea maĭ grea de lecuit.**

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Supĕrare.*

Atât de mult se înrădăcinéză în om.

16880 * △ **Omuluĭ, la scârbă, dragaĭca îĭ lipsesce.**

V. A. Forescu, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Când omuluĭ necăjit, i se propune o petrecere.

SPAĬMĂ

Vedĭ *Cal, Frică.*

SPERANȚĂ

16881 **Móre de fóme cine se nutresce cu speranță.**

Idem, *Calend. Rom.,* 1892.

Vedĭ *Nădejde.*

Acelaș înțeles ca la No. 16664.

16881 b. * △ **Omul trăesce cu speranța.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Mogoșóĭa, j. Argeș.*

Tot speră că'ĭ va fi maĭ bine.

16882 **Carle viïe cu speranţa, more caghându.**[1])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 11.

Veḑĭ *a Nădĕjdui*.

Acelaş înţeles ca la No. 16675.

A SE SPERĬÀ

Veḑĭ *Cal.*

16883 **Maĭ rĕŭ se sperie cine-va din auḑit de cât din vĕḑut.**[2])

A. PANN, III, p. 53. — HINŢESCU, p. 179.

Se spun lucrurĭ grozave carĭ, în realitate, sunt nimicurĭ.

* △

16884 **Cine te sparïe, acela te şi păfugă.**

V. SALA, *dasc. c. Vaş comit. Bihor, Ungarïa.*

Cine te înjură te şi bate.

* △

16885 **Cine te sparïe, te şi îmbucă.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarïa.*

Acelaş înţeles ca la No. 16884.

*

16886 **Ne aspărem de ursă, s-ne aspărem ş-di baliga.**[3])

ILIE GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

De ce să ne speriem de un lucru de nimic.

---

[1]) Care trăesce cu speranţa, móre căcând.
[2]) Hinţescu ḑice: *sparie.*
[3]) Ne speriem de urs, să ne speriem şi de baliga luĭ.

16887 **Se sperie ca calul de tropotul sĕŭ.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 176.

Vedĭ *Cal.*

Işĭ face nălucă. Acelaş înţeles ca la No. 1426.

* △

16888 **Se sperie ca calul de umbră.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 16887.

*

16889 **Sĕ sperie de umbra luĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 66.

* △

Sĕ spĕrie şi de umbra luĭ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 235, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungaria.* — IUL. GROFŞOREANU, c. *Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Se sperie de umbra luĭ,
Şi se uĭtă 'n urma luĭ.[1])

A. PANN, III, p. 52. — HINŢESCU, p. 179.

Vedĭ *Fricos, a se Teme.*

Sĕ dice pentru ceĭ fricoşĭ (GOLESCU).

* △

16890 **Se sperie de tóte muscele.**[2])

A. PANN, III, p. 51; *Ediţ.* 1889, p. 107. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — HINŢESCU, p. 135.

Acelaş înţeles ca la No. 16889.

16891 **Se sperie de tóte gâscele.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 107.

---

1) Hinţescu dice: *sparie.*
2) Idem.

Acelaş înţeles ca la No. 16890.

16892 **Se sperie (tremură) de tóte burienile.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107; III, p. 52.

Se sparie de tóte buruenile.

HINŢESCU, p. 20.

Acelaş înţeles ca la No. 16891.

SPERIETURĂ

Vedĭ *Cap. VII, c. Apă.*

16893 * **Bé niţică apă rece, ca să'ĭ trécă de sperietură.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451.

Bé niţică apă rece,
Şi de sperietură 'ĭ trece.[1]

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*, p. 65. — HINŢESCU, p. 4.

Bé niţică apă rece,
De sperietură a'ĭ trece.

A. PANN, III, p. 53.

Se ḑice când se sperie óre-cine.

SPERIOS

Vedĭ *Cal.*

STRIŞTIE

16894 * △ **Are strîştia bobocului.**

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

---

[1]) Hinţescu ḑice: *spărietură.*

1⁰ Adică e fricos.
2⁰ Inspiră tot atâta temere ca și un boboc.
Strîște are înțelesul de: străşnicie, vitejie.

SUPĔRARE

16895 * △ **Supĕrarea aduce bolĭ rĕle, ce Dumneḑeŭ numaĭ vindecă.**

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *Scârbă.*

Acelaş înţeles ca la No. 16879.

16896 * △ **Nicĭ un om fără supĕrărĭ.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Aşa e dat omuluĭ să trăĭéscă.

A TEME

Veḑĭ *Cucu.*

A SE TEME

16897 * △ **De ce se teme omul nu scapă.**

N. Gane, *Conv. Liter*, IX, p. 54. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 157. — V. A. Forescu, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

* △ *De ce te temĭ nu scapĭ.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 71, *c. Toplița Rom., Ungarĭa.* — Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Veḑĭ *Frică.*

Acelaş înţeles ca la No. 16588.

16898 **De ce te temĭ nu te trece.**

Hințescu, p. 185.

Acelaş înţeles ca la No. 16897.

16899 **Cine maĭ mult sĕ teme, acela uĭtă uşa dĕschisă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 80.

Adică cine maĭ mult sĕ păzesce, acela maĭ mult greşasce (Golescu).

16900 △ **Nu te teme de tótă tufa.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 184, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Pentru cel care se sperĭe de cel maĭ ne-însemnat lucru.

16901 * △ **Se teme şi de umbra luĭ.**

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

△ *Se teme şi de umbră.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 235, *c. Logoş, Ungarĭa.*

Vedĭ *a se Sperĭà.*

Acelaş înţeles ca la No. 16889.

TEMERE

16902 **Ca vermele de lemn, temerea la inimă.**

Hinţescu, p. 200.

Vedĭ *Vierme.*

Te róde ne-încetat.

TEMĔTOR

Vedĭ *Muĭere.*

URĂ

Vedĭ *Glumă.*

16903 * △ **Unii cu ura, și alții cu udătura.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Uniĭ muncesc și alțiĭ se folosesc, și tot ceĭ ce muncesc sunt huliți.
Se întrebuințéză pentru a se arĕta starea lucrurilor dintre țĕranĭ și boerĭ.

16904 **Ura, zavistia și frica nasc vicleșugu.**

NIC. MUSTE, III, p. 93.

Să împedicăm nascerea unor asemene simțirĭ.

16905 * **Ura nasce ură.**

Să nu urîm pre nimenĭ.

Ură ridică price.

Pov. Solom. 31.

16906 * △ **Gura**
Aduce ura.

P. GÂRBOVICEANU, *profesor, c. Corbu, j. Olt.* — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 104, *c. Toplița-Rom., Ungarĭa.*

Veḑĭ *Gură.*

A se adăogà la No. 3441.

16907 * △ **Îșĭ face ură capuluĭ.**

G. P. SALVIŬ, *inv .c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Îșĭ face vrăjmașĭ, vrênd să spună drept.

URÎT

Veḑĭ *Iubire, Cap. V, c. Urît.*

△
16908 **Decăt să întingĭ cu urîtu 'n unt**
Şi să te uiţĭ în pămînt,
Maĭ bine să 'ntingĭ în sare
Şi să te uiţĭ la sóre.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 70, *c. Codlea, Ungaria.*

Vedĭ *Mămăligă, Pâne, Sare.*

A se adaogà la No. 9364.

△
16909 **De cât cu urîtu 'n casă,**
Maĭ bine cu bóla 'n ósĕ.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 307. – *Şezăt., Poes. Pop.*, p. 74.

Acelaş înţeles ca la No. 16908.

Piu vale un pan con amore,
Che un cappone con dolore.[1]

Prov. Tosc.

Besser wenig mit Liebe, als viel mit Fäusten.[2]

Prov. Germ.

* △
16910 **De cât cu urîtu pe vatră şi cu baniĭ în ladă, maĭ bine lipsă.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 16909.

* △
16911 **Argintu şede 'n ladă**
Şi urîtu jos pe vatră.

Şezăt. Poes. Pop., I, p. 12.

Acelaş înţeles ca la No. 16910.

---

[1]) Maĭ mult face o pâne cu dragoste, de cât un clapon cu durere (supĕrare).
[2]) Maĭ bine puţin cu dragoste, de cât mult cu pumnĭ.

16912 △ **Urîtu n'are sfîrşit**
De cât treĭ coţĭ de pânză.

V. Alexandri, *Poes. Pop.*, p. 307.

Numaĭ mórtea te scapă de el.

16913 △ **Urîtul n'are vad**
De cât scândura de brad.

V. Alexandri, *Poes. Pop.*, p. 307.

Acelaş înţeles ca la No. 16912.

16914 * △ **De ce ţi-e urît nu scapĭ.**

I. Popescu, *înv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

Se dice maĭ ales pentru ómenĭ.

16915 **Vaĭ de mine, de urît**
Sunt sătul până 'n gât.

A. Pann, II, p. 112. — Hinţescu, p. 107.

Când un soţ nu ĭubesce pe cel-l-alt.
A se vedé A. Pann, Povestea vorbiĭ, p. 112—113.

VESEL

Vedĭ *Capră.*

VESELIE

Vedĭ *Condur.*

16916 △ **S'a născut în zodia veseliei.**

D. Popa, *inst. c. Sinaĭa, j. Prahova*

Pentru omul vesel din fire.

16917 *△ **Cuĭ îĭ place veselia,
Doresce sărăcia.**

P. GÂRBOVICEANU, *Sem. Buc. Cl. VII.*

Adică petrecerile.

VITEJIE

Vedĭ *Voĭnic.*

16918 △ **Vitejia cu fuga.**

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 583.

Vedĭ *Voĭnicos.*

Pentru cel fricos.

VITÉZ

Vedĭ *Bătălie, Rěsboĭu, Zavere.*

16919 *△ **De omul vitéz
Şi mórtea face haz.**

D-ra TINC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — D-na SUHAMEL, *c. Meledic, j. Buzěŭ.*

Adică la toţĭ place.

16920 **Cine e vitéz, în urma rěsboĭuluĭ se cunósce.**

A. PANN, III, p. 51. — HINŢESCU, p. 203.

La încercare se cunósce omul.

16921 *△ **Vitézuluĭ îĭ vedĭ capul şi leneşuluĭ urma.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Slăvuţa, j. Dolj.*

Vedĭ *Fricos.*

Adică după resbel. Acelaş înţeles ca la No. 16607.

16922 **După rĕsboĭu mulţĭ vitejĭ sĕ găsesc.**

A. PANN, III, p. 51.

Vedĭ *Bătălie, Luptă, Rĕsboĭu, Vitéz, Zaveră.*

A se adaogà la No. 10625

16923 ● **La om vitéz, armă scurtă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

Adică cel voĭnic şĭ destoĭnic cu puţin isbutesce (GOLESCU).

A vaillant homme courte épée.

Prov. Franc.

16924 △ **Taĭe mămăliga 'n dóuĕ, de vitéz ce e.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 248, c. *Sinersig, Ungaria.*

Adică e fricos.

16925 △ * **Vitéz (isteţ) ca cocoşul.**

C. DANIILESCU, c. *Scundu*, j. *Vâlcea.*

Adică îndrăsneţ.

VOĬNIC

Vedĭ *Cruce, Puţ, Salcĭe, Tînĕr.*

Cuvîntul *voĭnic* însemna în vechime: oştean.

«Iară *voĭnicii*, când restigniră pe Isus, luară veştmintele luĭ şi făcură patru părţĭ.» — *Evang.* CORESI.

«Ce *voĭnic* va eşi la rĕsboĭu şi se va lovi cu alt voĭnic, şi'l va birui . . .» — *Pravila Govora.*

«In toţĭ aniĭ alegea norodul doĭ bărbaţĭ de bună rudă să fie deatocmirea lucrurile cetăţenescĭ şi *voĭnicescĭ* şi le punea numele ipaţĭ.» — *Pravila* MATEĬ BASARAB.

A se vedé pentru maĭ multe amĕnunte L. ŞĂINEANU, *Semasiologie*, p. 376—378.

△ *
16926 Maĭ bine cu cel voĭnic la pagubă, de cât cu cel mişel la câştig.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 123. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suceava.*—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoiŭ.*

Maĭ bine'ĭ cu voĭnicul la pagubă, de cât cu mişelul la câştig.

Abeced. Ilustr., p. 26.

* △
De cât cu un mişel la câstig, maĭ bine cu un voĭnic la pagubă.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Adam, j. Tutova.*

Maĭ bine c'un voĭnic la pagubă de cât c'un mişel la dobândă.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.*, XII, p. 338.

* △
Maĭ bine cu un voĭnic la pagubă, de cât cu un ticălos la câştig.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubienĭĭ, j. Dorohoĭ.* — M. LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Suceava.*

* △
Maĭ bine cu un voĭnic la pagubă, de cât cu un nevoĭaş la câştig.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

De cât cu un mişel la câştig, maĭ bine cu un om cum se cade la nevoĭe.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 412.

Vedĭ *Bun, Cuminte, Deştept, Inţelept, Isteţ, Omenie, Şiret, Vrednic.*

Acelaș înțeles ca la No. 16071.

* △
16927 **Voĭnicu nu pĭere,**
Din pelin el face mĭere.

D-na El. Sevastos, p. 44.

Omul voĭnic face ce face și isbutesce.

* △
16928 **Odată voĭnic**
De doue (dóue) orĭ nimic.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 179.—Hințescu, p. 204. —V. Sala, *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.* — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 190, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Odată voĭnic
Și de noue orĭ nimic.

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 133.

Pentru ceĭ carĭ, maĭ nicĭ odată, nu sunt bunĭ de ce-va.

16929 **Când resboĭu încétă**
Mulțĭ voĭnicĭ s'arată.

V. Alexandri & L. Rosetti, *Mss.*

După resboĭu mulțĭ voĭnicĭ s'arată.

Chibicĭ-Rîvneanu, *Conv. Liter.*, XVII.

Vedĭ *Vitéz.*

Acelaș înțeles ca la No. 16922.

* △
16930 **De cât să me rog de prost**
Ca să dé plugul pe rost;
Fiŭ voĭnic cum am maĭ fost,
Ca să trec la adăpost.

C. C. Bungețianu, *stud. c. Cosovĕț, j. Mehedințĭ.*

Să ne facem treburile singurĭ, fără a ne maĭ ruga de alţiĭ.

* △

16931 **Sărace voĭnice, cum te cacă cĭórele!**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Se dice în zeflemea, despre ceĭ carĭ se fac vitejĭ.

* △

16932 **Dintr'un cârd de voĭnicĭ**
Rĕmas-am singur p'aicĭ.

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Când vreĭ să'ţĭ baţĭ joc de nisce fricoşĭ.

* △

16933 **Voĭnicu pere de mâna pĕcătosuluĭ.**

N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Când un om de nimic apucă înaintea celor maĭ bunĭ.

*

16934 **Gĭonile açel bun, cu soţi mulţĭ.**[1])

C. Ionescu, *înv. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 9519.

* △

16935 **Tótă lumea e voĭnică, când duşmanul fuge.**

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Când unul se arată voĭnic la lucru uşor.

* △

16936 **A maĭ fost unu aşa ca dînsu voĭnic; l'a călcat un boloboc pe cap şi a murit.**

S. Mihăilescu, *Şezăt.*, I, p. 219.

---

[1]) Voĭnicul cel bun, cu soţĭ mulţĭ.

Pentru cel fricos.

16937 **Omul voĭnic nu se sperĭe de tóte muscele.**[1])

A. PANN, III, p. 51. — HINȚESCU, p. 135.

Pentru cel care se sperĭe de nimicurĭ.

16938 **Voĭnîcul umblă, ca șerpele, după vitejiĭ.**

D-na EL. SEVASTOS, p. 191.

Pentru omul îndrăsneț care caută lucrurile grele de făcut, și se aruncă în primejdiĭ.

16939 **Cel voĭnic nu sĕ bate cu umbra, nicĭ pĕ 'ntunerec.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cu ceĭ slabĭ nicĭ p'în ascuns (GOLESCU).

*

16940 **Cu voĭnicul trecĭ p'în foc.**

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 328.

E de mare ajutor la orĭ-ce întîmplare.

△

16941 **Voĭnicelul fără cal**
E ca pescele pe mal.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 290.

Nu maĭ are nicĭ un rost. Ḑicerea care se aplica haĭducilor de odinióră.

△

16942 **Voĭnicelul ne-armat**
E ca știuca pe uscat.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 294.

---

[1]) Hințescu ḑice: *sparĭe.*

Acelaş înţeles ca la No. 16941.

16943 **Voĭnicul cunósce două potecĭ.**

Dr. Gaster, *Lit.*, p. 236. — D-na E. B. Mawr, p. 80.

Vedĭ *Aĭduc.*

Acelaş înţeles ca la cuvîntul *Aĭduc.*

Il faut avoir deux cordes à son arc.

Prov. Franc.

Nicht alles henken an einen Nagel.[1])

Prov. Germ.

To have two Strings to his Bow.[2])

Prov. Engl.

16944 * △ **E voĭnic de face sânge 'n balegă.**

C. Teodorescu, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

E un pĕcătos. A se adăogà la No. 1301.

16945 * △ **Voĭnic ca óĭa când dă din picĭor.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Glavi, j. Vâlcea.*

Acelaş înţeles ca la No. 16944.

16946 * △ **Cruce de voĭnic.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 378 & 388. — Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 79. — L. Şăĭneanu, *Semas.*, p. 265.

Acelaş înţeles ca la No. 14777.

---

[1]) Să nu fie tot spînzurat la un cuĭu.
[2]) A avé două strune la arcul sĕŭ.

16947 *Cum îĭ stă bine voĭniculuĭ.

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș.*, p. 113.

Adică cam tirchilit, bét.

VOĬNICIE

Vedĭ *Creer.*

VOĬNICOS

16948 * △ Voĭnicos fricos.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 22.

* △ *Voĭnicos da (dar) fricos.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 22 & 1114. — A. GOROVEĬ, *j. Sucĭava.*

Voĭnicos
Dar cam fricos.

I. G. VALENTINEANU, p. 21.

Vedĭ *Vitejie.*

Acelaș înțeles ca la No. 16918.

Ανδρῶν δυσμενέων ἑκὰς ισταμενος πολεμίζειν.

Prov. Elin.

VRĂJMAȘ

Vedĭ *Adevĕr, Ințelept, Pizmaș.*

16949 * △ Om mare, fără vrăjmașĭ nu este.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Dușman.*

Acelaș înțeles ca la No. 16531.

16950 **Între o mie de prieteni un vrăjmaş de veĭ avé, e destul ca să ţi'ĭ facă pe toţĭ vrăjmaşĭ.**

A. Pann, III, p. 21. — Hinţescu, p. 152.

Arată rěul pe care ţi'l póte face vrăjmaşul.

16951 **Vrăjmaşul când ş-arată spatele, bate'l cu aur în spate.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 103.

Vedĭ *Inamic.*

Adică când fuge, dă'ĭ ajutor să fugă (Golescu).

16952 **Pe câţĭ îĭ numim cunoscuţĭ,
Ne pot fi vrăjmaşĭ ne-vĕduţĭ.**

A. Pann, III, p. 19. — Hinţescu, p. 41.

Să ne ferim de prieteniĭ de căcĭulă.

VRĂJMĂŞIE

Vedĭ *Pizmă.*

CAPITOLU XV

DESPRE VÍÉȚA INTELECTUALĂ ȘI MORALĂ

CALITĂȚI ȘI VIRTUȚI

ADEVĔR

Vedĭ *Copil, Gură, Limbă, Mincĭună, Păcătos, Vorbă.*

* △

16953 Gura maĭ lesnĕ vorbesce adevĕrul de cât mincĭuna.

V. SALA, *dasc. c. Chișcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Gură.*

A se adăogà la No. 3450.

16954 Maĭ lesne (e) a vorbi adevĕrul de cât mincĭuna.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 10; I, p. 51.—HINȚESCU, p. 207.

Acelaș înțeles ca la No. 16953.

* △

16955 De la adevĕr până la mincĭună e un lat de palmă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Murgenĭ, j. Tutova.*

Atât de ușor e să trecĭ de la unul la altul; cine póte hotărî unde se isprăvesce adevĕrul, și unde începe minciuna.

* △

16956 Spune adevĕrul că ți se sparge capul.

IUL. GROFȘOREANU, *profesor c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedĭ *Adevĕrat, Drept.*

Cel pĕcătos, cel ne-înțelept se supĕră dacă 'ĭ spuĭ adevĕrul.

Szóly igazat s betörik a fejedet.[1])

Prov. Magy.

* △

16957 Dacă spunĭ prostuluĭ adevĕru, te tócă 'n cap.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 16956.

△

16958 Cine cutéză să spună adevĕrul
Póte lesne umblà bătut, ca mĕrul.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 45, *c. Toplița-Rom., Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 16957.

Veritas odium parit.[2])

Prov. Lat.

La verità genera odio.[3])

Prov. Tosc.

La verdad amarga.[4])

Prov. Span.

---

[1]) Spune adevĕrul și îțĭ sparge capul.
[2]) & [3]) Adevĕrul nasce ura.
[4]) Adevĕrul e maĭ rĕŭ.

Die Wahrheit ist der Welt leid.[1])

Prov. Germ.

* △

16959 **Adevĕrul umblă cu capu spart.**

ILIE HOCĬOTĂŬ, *stud. c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

△

Adevĕrul umblă de multe orĭ cu capul spart.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 4, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16958.

16960 **Adevĕrul rar află cuartir.**

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HINŢESCU, p. 1.

La puţinĭ le place adevĕrul.

16961 **Adevĕrul e prósta marfă.**

N. FILIMON, *Ciocoĭ*, p. 95. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I., p. 227.

Acelaş înţeles ca la No. 16960.

16962 **Adevĕrul este uşa raĭuluĭ.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 228.

Omul bun, drept, spune în tot-dé-una adevĕrul.

16963 **Copiiĭ şi nebuniĭ spun adevĕrul.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 56, c. *Topliţa-Rom., Ungaria.* — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

* △

Copiiĭ spun adevĕrul adevĕrat.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

---

[1]) Adevĕrul e rĕul lumiĭ.

△ *De la copiĭ şi de la nebunĭ aflĭ adevĕrul.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 72, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Vedĭ *Copil, Nebun.*

A se adăogà la No. 3017.

16964 **Gura nebunuluĭ adevĕrul grăesce.**

Laurian & Maxim, I, p. 28.

Acelaş înţeles ca la No. 16963.

16965 **De la nebun şi de la bét**
Adevĕru 'ĭ lesne de aflat.

A. Pann, I, p. 112. — Hinţescu, p. 118. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 158.

Vedĭ *Copil.*

Acelaş înţeles ca la No. 16964.

16966 * **Adevĕrul rănesce.**

Când se spune un adevĕr supĕrător.

16967 * **Orĭ-ce adevĕr nu e bun de spus.**

Idem, *Calend. Rom.* 1892.

Căcĭ póte supĕrà pre cine-va, fără folos şi chĭar cu paguba nóstră.

Toute vérité n'est pas bonne à dire.

Prov. Franc.

16968 **Veĭ vrăjmaşĭ să'ţi dobândescĭ? grăĭesce adevĕrul.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, pref. 1.

Acelaş înţeles că la No. 16967.

16969 **Vremea descopere adevĕrul.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 9; I, p. 51. — HINŢESCU, p. 209.

Cu timpul orĭ şi ce se află.

Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος.[1])

Prov. Elin.

Veritas nunquam latet.[2])

Prov. Lat.

Le temps découvre la vérité.

Prov. Franc.

Il tempo scuopre la verità.[3])

Prov. Tosc.

Die Wahrheit will an den Tag.[4])

Prov. Germ.

16970 **Adevĕrul în deşert şi ne-dovedit a rĕmâne nu póte.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 338.

In cele din urmă adevĕrul trebue să se afle.

16971 **Istina vire vavic fora.**[5])

DR. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Acelaş înţeles ca la No. 16970.

---

[1]) Vremea scóte adevĕrul la lumină.
[2]) Adevĕrul nicĭ odată nu stă ascuns.
[3]) Vremea descopere adevĕrul.
[4]) Adevĕrul vré la lumină.
[5]) Adevĕrul vine în tot-dé-una afară.

16972 * △ **Adevĕrul plutesce ca untul de lemn.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

Tot-dé-una adevĕrul ĭese de asupra, ca unde-lemnul, pe care, orĭ cât îl amestecĭ în apă, ĭese la ivélă.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

Orĭ cât aĭ dori să ascundĭ adevĕrul, el tot trebue să se afle odată.

16973 **Adevĕrul este cum te vĕd şi cum mĕ vedĭ.**

N. FILIMON, *Ciocoĭ*, p. 118 & 295. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 227.

Pentru a întărì o afirmare.

Aussi vrai que je te vois.

Prov. Franc.

ADEVĔRAT

Vedĭ *Mincĭună*.

16974 **Ce'ĭ adevĕrat**
Nu'ĭ pĕcat.

HELIADE-RĂDULESCU, *Mouvt* 1848, p. 133.

Ce'ĭ adevĕrat şi drept să se spună şi să se facă.

16975 △ **A vorbit adevĕrat**
Ş'a venit cu capul spart.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 18, *c. Toplița-Rom., Ungaria.*

Vedĭ *Adevĕr*.

Acelaş înțeles ca la No. 16959.

16976 **Ce e drept şi adevĕrat, nicĭ la dracul nu e minciună.**

I. SLAVICĬ, *Conv. Liter.*, *IX*, p. 89.

Pentru un adevĕr.

A ALDUÌ

* △

16977 **Tot omul alduĭesce,**
Dar el scie ce gândesce.

V. SALA, *dasc. c. Călugărĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Arată cât e de greŭ să cunoscĭ gândurile omuluĭ.

AMAN

* △

16978 **Aman ţie, aman mie.**

V. IFRIM, *Şcol. Norm. Berl. c. Corodescĭ, j. Tutova.*

Adică rĕŭ de noĭ amîndoĭ.

* △

16979 **A ajunge la aman.**

Şezătóre, I, p. 204.

Adică în mare strîmtóre, la desnădĕjduire.

ASCULTARE

Vedĭ *Cap. XVII.*

BINE

Vedĭ *Dumnedeŭ, a Duşmănì, Grabă, Popîrnăŭ.*

16980 **Vine binele**
Ca albinele.

A. PANN, II, p. 21. — HINŢESCU, p. 15.

* △

Binele vine la bine, precum vin albinele la coşniţă.

V. SALA, *dasc. c. Negru, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Adică curge norocul.

* △
16981 **Binele după el vine**
Ca muscele după câne.

V. SALA, *dasc. c. Merag, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16980.

*
16982 **Ţĭ vine un bun, aştéptă ş'altul.**[1]

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Vedĭ *Rĕŭ.*

Intîmplările fericite, ca şi nenorocirile, se ţin lanţ.

16983 **Fă bine în curul draculuĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 73.

Sĕ dice pentru ceĭ ce nu cunosc facerea dĕ bine (GOLESCU).

Bată-te crucea, bărbat,
N'aĭ făcut patu maĭ lat
Să 'ncapă şi cel sărac.
Că săracu'ĭ ca şi dracu.
De ce'ĭ daĭ, de ce maĭ cere
Până prinde 'n sîn la pele
Ş'apoĭ scapă la putere.

Poes. Pop.

16984 **Carle ţe va bire te lasa (e)rdendo; carle nu ţe va bire te lasa plângendo.**[2]

DR. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 11.

Pentru prieten şi duşman.

Chi te vol ben te lassa ridento; chi te vol mal te lassa pianzendo. [3]

Prov. Triest.

---

[1]) Iţĭ vine un bine, aştéptă şi altul.
[2]) & [3]) Cine'ţĭ vré bine te lasă rîdênd; cine nu'ţĭ vré bine te lasă plângênd.

*
16985 **Cine nu ĕşĭ va binele, să nu i-ĕl dé Domnul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 81.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce 'şĭ vor rĕul lor (GOLESCU). Adică pentru ceĭ carĭ se înderătnicesc să facă un lucru care trebue să le aducă pagubă.

16986 **Fă în vĭéţa ta tot bine,**
Chĭar şi legilor streine.

ANTON PANN, I, p. 72. — HINŢESCU, p. 14.

Maximă creştinéscă.

* △
16987 **Binele se uĭtă.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Binele pré lesne, ĭară rĕul cu anevoe sĕ uĭtă.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 95.

Ḑicere care se adevereşte în tóte ḑilele.

Mémoire du mal a longue trasse ;
Mémoire du bien tantost passe.

Prov. Franc.

Böses schreibt man in Stein, Gutes in Sand. [1])

Prov. Germ.

16988 **Óre ce se trece saŭ îmbĕtrânesce, în lume, maĭ curînd ? facerea de bine.**

Cron. Anonim, p. 183.

Acelaş înţeles ca la No. 16987.

16989 **Tot-dé-una binele se uĭtă maĭ lesne ca rĕul.**

IDEM, *Cal. Rom. 1892.*

---

[1]) Rĕul se scrie pe piétră, binele pe nisip.

Acelaş înţeles ca la No. 16988.

16990 **Bine, bine peste bine**
Când vine, e tot maĭ bine.

A. PANN, II, p. 21.—HINŢESCU, p. 14.

Când se grămădesc, fericirile pe unul.

* △
16991 **Bine preste (peste) bine nu strică.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 23, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 16990.

* △
16992 **Omuluĭ de mult bine, îĭ vine a sburdà.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Arată pe omul fericit.

* △
16993 **Binele vine anevoe, ĭar rĕul îndată.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Aşa e dat omuluĭ să fie.

△
16994 **A face bine, e tot-dé-una maĭ bine de cât a face rĕŭ.**

A. PANN, II, p. 20. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 4, *c. Sibiŭ, Transilvanĭa.* — HINŢESCU, p. 14.

Ne învaţă să facem bine la toţĭ.

△
6 995 **Caută binele cu sacul,**
Şi nu'l găsesce nicĭ cu acul.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 37, *c. Rîşnov, Ungarĭa.*

Pentru omul lipsit de noroc.

16996 △ **Bine de una şi rĕŭ de ḑece.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 23, c. *Sînersig, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16995.

16997 * △ **De când binele**
C'a murit cânele,
Ş'a rĕmas căţaua
De-a umplut mahalaua.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

1⁰ Rĕspuns ce se dă, când cine-va întrébă pe altul: «cum o ducĭ? bine?»

2⁰ Adică a scăpat de un rĕŭ şi a dat peste altul maĭ mare.

16998 * △ **Binele vine, binele mere,**
Şi maĭ mult sĕ trage la omul cu avere.

V. SALA, *dasc. c. Holod, comit. Bihor, Ungaria.*

Norocul, tot la cel avut merge.

16999 * △ **Cine face bine, bine găsesce.**

HINŢESCU, p. 55. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — AL. MARTINIAN, *j. Ilfov.* — N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

* △ *Bine facĭ, bine găsescĭ.*

C. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.* — GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

△ *Cine face bine, bine găsesce;*
Cine face rĕŭ, rĕŭ 'l însoţesce.

A. PANN, II, p. 22. — HINŢESCU, p. 14. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 45, *c. Topliţa-Rom., Ungaria.*

Prin urmare să facem tot bine.

Jól tetél, jól váry.[1])

Prov. Mag.

* △

17000 **Binele cu bine se rĕsplătesce.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 23, *c. Sinersig, Ungaria.* — V. Sala, *dasc. c. Vinterĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 16999.

* △

17001 **Unde'ĭ bine**
Nu'ĭ de mine;
Unde'ĭ rĕŭ
Hop şi eŭ.

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Suciava.* — Gavr. Onişor, *prof. c. Crângu, j. Tutova.* — E. I. Patriciŭ & G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiu.*

* △

Unde'ĭ bine
Nu'ĭ de mine;
Unde'ĭ rĕŭ,
Acolo's eŭ.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 264, *c. Topliţa Rom., Ungaria.* — Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteiu, Banat.* — G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.*

Pentru omul lipsit de noroc în tóte împrejurările. Arată culmea necazurilor.

* △

17002 **Orĭ maĭ bine, orĭ maĭ rĕŭ**
Scie unul Dumneḑeŭ.

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluiu.*

Viitorul numaĭ Dumneḑeŭ îl cunósce.

[1]) Bine aĭ făcut, bine aşteptă.

* △
17003 **Binele este (iĭ) duşmanul rĕuluĭ.**

C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.* — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Omul de bine dispreţuesce tot ce este rĕŭ.
A se reaminti vechĭa ḑicere scolastică: *malum habet causam deficientem non efficientem.*

* △
17004 **Las căĭ bine, cu tóte căĭ rĕŭ.**

C. Alexandrescu, *c. Alexenĭ, j. Ialomiţa.*

La o întîmplare nenorocită, arĕtând: că rĕul puteà să fie maĭ mare, saŭ că tot rĕul are şi partea luĭ de bine.

* △
17005 **Ce'ĭ bine nu'ĭ rĕŭ.**

I. Creangă, *Conv. Liter.*, XI, p. 455; *Pov.*, p. 46. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 146. — I. Negruzzi, *Conv. Liter.*, XIII, p. 34. — N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17004.

«Na, că făcuĭ pacostea şi frăţine-meŭ. Eĭ, eĭ, acum ce'ĭ de făcut? Eŭ cred că *ce'ĭ bine nu'ĭ rĕŭ:* Danilă face, Danilă trebue să desfacă.» — I. Creangă, p. 46.

2⁰ Pentru ce-va care e bine cum este.

«Fă ĭécă aşa, şi aşa, căĭ bine; şi *ce'ĭ bine nu'ĭ rĕŭ.*»

* △
17006 **Când îmĭ merge bine,**
Toţĭ îs cu mine;
Când îmĭ merge rĕŭ,
Rĕmân numaĭ eŭ.

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

△
La bine
Toţĭ cu mine;
La rĕŭ
Numaĭ eŭ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 127, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Prietin.*

Pentru amiciĭ banuluĭ.

17007 **Până 'ĭ bine**
Mulţĭ cu tine;
Dar la nevoĭ
Maĭ napoĭ.

I. T. MERA, *Conv. Liter.*, XVII.

Veḑĭ *Prietin.*

Acelaş înţeles ca la No. 17006.

*
17008 **Fă ghine că va-ţĭ alacsescu numa.**[1]

ILIE GHICU, *prof.* c. *Samarina, Epir.*

* △
17009 **Nu'ĭ da bineluĭ cu piciorul**
Că pe urmă o să'ĭ ducĭ dorul.

D-ra TINCA ŞIŞMAN, c. *Adam, j. Tutova.*

Sĕ ḑice celuĭ care umblă să fugă de un bine care dă peste el.

*
17010 **Binele aştéptă şi rĕŭ.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, 75-76, p. 284; *Pov.*, p. 7.

Veḑĭ *Desfătare.*

Adică după bine vine şi rĕŭ.

Post gaudia luctus.[2]

Prov. Lat.

---

[1]) Fă bine că'ţĭ voĭu schimba numele.
[2]) După bucurie supĕrare.

Aise et mal se suivent de près.

Prov. Franc.

L'alegria si cambia spessu in luttu.[1]

Prov. Ital.

Nach Freude folgt Leid.[2]

Prov. Germ.

After joy comes annoy.[3]

Prov. Scoţ.

17011 **Sărace bine, mult rěŭ aşteptĭ.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

1⁰ Se ḑice de ceĭ cari trăesc bine, şi daŭ bineluĭ cu picĭorul; îşĭ fac de cap.
2⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17010.

17012 * △ **Fă bine (ş')aştéptă rěŭ.**

S. FL. MARIAN, *Tradiţ. Pop.*, p. 197. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 2.3. — HINŢESCU, p. 14. — G. I. MUNTEANU, p. 20. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 91, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.* — GAVR. CNIŞOR, *c. Dobrověţ, j. Vasluĭu.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — V. SALA, *dasc. c. Poĭana, comit. Bihor, Ungarĭa.* — IULIU PAP, *înv. c. Covasinţ, comit. Arad, Ungarĭa.*

△ *Fă aḑĭ bine şi mâne te aştéptă la rěŭ.*

Gazet. Sătén., XVI e, p. 13.

Să nu te aşteptĭ la recunoscinţă, din partea celor cărora aĭ făcut vre-un bine; ba dinpotrivă.

---

[1] Bucuria se schimbă adese-orĭ în supěrare.
[2] După mulţumire urméză durere.
[3] După bucurie vine supěrare.

17013 **Fă bine să găsescĭ rĕŭ.**

A. PANN, III, p. 109.

Fă bine să 'ţĭ găsescĭ rĕŭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 380. — *Leg.*, I, 1872, p. 167.

Fă bun, s'afli arĕŭ. [1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 156.

Acelaş înţeles ca la No. 17012.

17014 * △ **Fă bine (ca) să 'ţĭ auḑĭ rĕŭ.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 133; II, p. 86. — HINŢESCU, p. 14. — I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 189; *Prov.*, p. 253.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 380. — D-na EL. SEVASTOS, p. 222. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 91, *c. Rêsnov, Ungarĭa.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

A face bine să'şĭ auḑă rĕŭ.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 150.

* *Fă bun s'avdzi arĕŭ.* [2]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17013.
2⁰ Fă bine şi tot veĭ fi criticat.

17015 **Fă bine ca să veḑĭ rĕŭ.**

I. G. VALENTINĬANU, p. 21.

Acelaş înţeles ca la No. 17013.

---

[1]) Fă bine s'afli rĕŭ.
[2]) Fă bine s'auzĭ rĕŭ.

17016 **Fă bine şi aştéptă-te la gâlcévă.**

X***, *c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17015.

* △

17017 **Cu binele de nu veĭ puté, ĭar cu rĕul nu facĭ nimica.**

A. PANN, II, p. 125.—HINŢESCU, p. 15. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

E maĭ bine cu binele de cât cu rĕul.

A. PANN, I, p. 169. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 378. — HINŢESCU, p. 15.

Cu blândeţea maĭ uşor de cât cu sila aducĭ pe ceĭ-l-alţĭ ca să facă ce dorescĭ.

17018 **Binele pe om îl scapă,**
Cu vreme, de foc şi apă.

A. PANN, II, p. 20.—HINŢESCU, p. 15.

* △

Binele pe om îl scapă
De foc şi de apă.

V. SALA, *c. Păcălescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △

Binele te scapă
De foc şi de apă.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — V. SALA, *dasc. c. Petrósa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Indemn de a face bine.

17019 **Binele de rĕŭ te scapă**
Să 'l aruncĭ chĭar şi în apă.

A. PANN, I, p. 72. — HINŢESCU, p. 15. — G. I. VALENTINEAN, p. 30.—AL. ODOBESCU-SLAVICĬ, *Cart. Cit.*

* △
Binele de rĕŭ te scapă
De l'aĭ aruncà şi 'n apă.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 23, *c. Agnita, Ungaria.*

Binele, pe care 'l facĭ, îşĭ primesce odată rĕsplata.

Fais le bien, jette le dans la mer. Si la poisson l'ignore, Notre Seigneur le saura.

Prov. Franc.

17020 Binele din mâinĭ 'l scapă
Şi lasă'l să cadă 'n apă.
Că binele nu s'afundă,
Ci stă, pe d'asupra, 'n undă.

A. Pann, *Archir.*

Acelaş înţeles ca la No. 17019.

* △
17021 Binele să 'l aruncĭ pe apă, că 'l găsescĭ.

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17020.

17022 Fă bine şi 'l aruncă 'n baltă, că nicĭ nu sciĭ cum esĕ la ivélă.

D-na El. Sevastos, p. 98.

Acelaş înţeles ca la No. 17021.

* △
17023 Fă bine şî 'l aruncă în apă.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 115. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 380. — Gr. Alexandrescu, *j. Putna.*

* △
Fă bine şi 'l aruncă 'n baltă.

V. A. Forescu, *înv. c. Dorna, j. Sucĭava.*

* △ *Fă bine și 'l aruncă 'n gârlă.*

Tinca Șișman, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

* △ *Fă ghine și-arucă'l tru mare.* [1]

D. Dan, *stud. c. Moloviște, Macedonia.*

Adică când facĭ vre-un bine, nu căută cuĭ ĕl facĭ (Golescu).

17024 **Fă bine șî 'l aruncă în drum.**

A. Pann, II, p. 20.

Fă bine și 'l aruncă pe mărăcine.

Baronzi, p. 49. — Hințescu, p. 14.

Acelaș ințeles ca la No. 17023.

17025 * △ **Binele nu se înnécă.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Acelaș ințeles ca la No. 17024.

17026 * △ **Fă binele că el nu se înnécă.**

V. A. Forescu, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Acelaș ințeles ca la No. 17025 sub formă de povață.

17027 * △ **De facĭ astă-ḑĭ cuĭ-va bine**
Mâne de la altu'țĭ vine.

A. Pann, I, p. 73. — Hințescu, p. 14. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 71, *c. Toplița-Rom., Ungarĭa.* — G. Mihalache, *înv. c. Șendrescĭ, j. Tutova.*

---

[1] Fă bine și aruncă'l în mare.

Acelaş înţeles ca la No. 17026.

17028 Binele ce 'l facĭ la óre-cine
Ţi'l întórce vremea care vine.

A. PANN, II, p. 21. — HINŢESCU, p. 15.

Acelaş înţeles ca la No. 17027.

Un bienfait n'est jamais perdu.

Prov. Franc.

*

17029 Aruncă binele tĕŭ în drépta şi în stânga,
şi la nevoĭe aĭ să'l găsescĭ.

Acelaş înţeles ca la No. 17028.

17030 Omuluĭ de unde nu gândesce
Binele i se resplătesce.

A. PANN, I, p. 72. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 197, *c. Sibiŭ, Transilvania.* — HINŢESCU, p. 132.

Acelaş înţeles ca la No. 17029.

17031 Binele nu se face
Numaĭ la cine îţĭ place;
Că binele este bine
Să'l facĭ la fie (fieşte) cine.

A. PANN, II, p. 20. — HINŢESCU, p. 15.

Sĕ facĭ bine la tot omul.

17032 Spre bine când apucĭ
Aşa trebue s'o ducĭ.

I. G. VALENTINIAN, p. 31.

Omul să rĕmână tot pe calea cea bună.

17033 Fă bine, nu te teme de nimene.

G. I. MUNTEANU, p. 16. — HINŢESCU, p. 14.

De ce s'ar teme?

17034 **Cine face bine altuĭa, sie'şĭ face.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 140.

Căcĭ va fi rĕsplătit.

17035 △ **Mulţumim luĭ Dumneḑeŭ,**
Şi de bine şi de rĕŭ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 154, c. *Agnita, Ungarĭa.*

A se adăogà la No. 15196.

17036 **Tu ḑicĭ că'mĭ voĭescĭ binele,**
Şi mĕ 'nghimpĭ ca albinele.

A. PANN, III, p. 20. — HINŢESCU, p. 15.

Pentru prietenul falş şi viclén.

17037 * △ **De bine nimenea nu fuge.**

BARONZI, p. 53. — HINŢESCU, p. 14. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 69, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungarĭa.* — GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

Nimene nu fuge de bine.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1263.

Nime nu fuge de bine.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 101.

Când dă cine-va peste bine.

17038 * △ **Cari fuge di ghine, da tu slab (arĕŭ).**

I. COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

Acelaş înţeles ca la No. 5279.

---

[1]) Care fuge de bine, cade în rĕŭ.

* △

17039 **De bine, de rĕŭ.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 362.

Vrênd ne-vrênd, orĭ cum ar fi.

«Insă n'avu ce face; *de bine, de rĕŭ* îĭ puse într'o parte a palatuluĭ şi tot amâna cununiile.» — Ispirescu.

* △

17040 **L'am pus bine.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 129, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungaria.* — C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

L'am regulat cum se cade.

*

17041 **I s'a urît cu binele.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 113; II, p. 101. — Hinţescu, p. 197.

Vedĭ *Nas.*

Ameninţare. Acelaş înţeles ca la No. 4093.

*

17042 **A urî binele pre cine-va.**

A fi lipsit de noroc.

BLÂND

* △

17043 **Omul blând fuge ca racul, când dă peste gâlcévă.**

V. A. Forescu, c. *Stănişóră, j. Sucĭava.*

Adică fuge de céṙtă.

* △

17044 **Blândul**
Moştenesce pămîntul.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 24, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — V. Sala, c. *Beĭuş, comit. Bihor, Ungaria.* — D. Popoviciu, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Adică isbutesce şi o duce maĭ mult.

* △
17045 **Blânda**
Sparge tinda.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. B. Comloş, comit. Torontal, Ungarĭa.* — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 24, *c. Sibiŭ, Transilvanĭa.*

Ómeniĭ blânḑĭ sunt ceĭ maĭ rĕĭ, când le sare ţandăra. Se ḑice maĭ ales pentru muĭerĭ.

* △
17046 **Blândul**
Dă cu bâtul.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17045.

BUN

Veḑĭ *Brânză, Babă, Pâne, Rană, Tutun.*

17047 **De cât cu un nevoĭaş la câştig, maĭ bine cu un om bun la pagubă.**

ILIE HOCĬOTĂŬ, *c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvanĭa.*

Veḑĭ *Cuminte, Deştept, Inţelept, Isteţ, Omenie, Şiret, Voĭnic, Vrednic.*

Acelaş înţeles ca la No. 16035.

17048 **Faptele bune, în lume**
Iţĭ las nemuritor nume.

A. PANN, II, p. 22. — HINŢESCU, p. 57.

Ne îndémnă la fapte bune.

17049 **Fapta bună nu móre nicĭ odată.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 381; *Leg.*, p. 304.

Fapta bună nu pĭere.

VARRON, p. 19.

Acelaş înţeles ca la N.o. 17026.

17050 * **Fapta bună, ca fimeea frumósă.**

V. A. FORESCU, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Nu se uĭtă când cine-va face bine; se vorbesce de fapta luĭ ca şi de o femee frumósă.

17051 * △ **Fapta bună**
Este pentru om cunună.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Tot-dé-una fapta bună
Este tuturor cunună.

A. PANN, II, p. 22. — HINŢESCU, p. 57. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 254, c. *Sibiŭ, Transilvanĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17050.

17052 **Fapta bună în vĭéţă**
La norocire înalţă.

A. PANN, II, p. 22. — HINŢESCU, p. 57.

Fapta bună îşĭ primesce rĕsplata.

17053 * △ **La fapta bună**
Puţinĭ s'adună.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

La faptă bună
Puţinĭ s'adună;
Dară mult pot puţinĭ bunĭ împreună.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 233.

Ceĭ maĭ mulţĭ alérgă la rele.

*
17054 **Fapta bună nu are laudă.**

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 17053.

17055 **La fapta bună**
Mulţĭ s'adună.

I. Ghica, *Conv. Liter.*, XVIII.

△
La o faptă bună
Mulţĭ voĭnicĭ s'adună.

G. Dem. Teodorescu, *Poes. Pop.*, p. 256.

Inversul ḑiceriĭ de la No. 17053.

△
17056 **Un bun c'un rĕŭ,**
Aşa a lăsat Dumneḑeŭ.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 264, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Se ḑice maĭ ales pentru căsătoriĭ.

17056 b. **Lucru bun şi care 'ţĭ place**
Nu 'ntrebĭ în cât timp se face.

A. Pann, II, p. 16.—Dr. Cristea, p. 139, *c. Agnita, Ungarĭa.*—Hinţescu, p. 93.

Timpul nu se socotesce când vreĭ să facĭ un lucru bine.

* △
17057 **Lucrul bun nu sĕ face ĭute.**

V. Sala, *dasc. c. Hotar, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Lucrul bun se face curînd.

G. I. Munteanu. — Hinţescu, p. 92.

Pentru lucrul care cere o muncă încordată.

* △

17058 **Lucrul bun anevoie se dobândesce.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 101; III, p. 15. — HINŢESCU, p. 93. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 139, c. *Sibiu, Transilvania.* — A. MARTINIAN, *j. Ilfov.*

* △

Lucrul bun anevoie se câştigă.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Adică cu muncă şi greutate.

* △

17059 **Una bună, ḑece rele.**

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Adică maĭ mult rĕŭ de cât bine.

* △

17060 **Cu cel bun te cinstesce,**
Cu cel rĕŭ te dojenesce.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Arad, Ungaria.*

Să fugĭ de ceĭ rĕĭ, şi să cauţĭ societatea celor bunĭ.

17061 **Omul bun încape orĭ-unde.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluiu.*

Orĭ unde e primit cu plăcere.

17062 **Di bunlu, vîră nu fudzi.** [1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 152.

Acelaş înţeles ca la No. 17061.

[1]) De omul bun nimenĭ nu fuge.

17063 **Omul prea bun e nebun.**

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

* △ *De bun îĭ nebun.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

△ *Omul de bun e nebun.*

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 193, *c. Topliţa Rom., Ungarĭa.*

Sĕ dice ómenilor carĭ, în bunătatea lor, sufĕr chiar neajunsurĭ de la alţiĭ.

17064 * △ **Omul bun e prost.**

G. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 17063.

17065 **Cel maĭ bun, maĭ prost.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.

1⁰ Sĕ dice când toţĭ sunt de o potrivă proştĭ (GOLESCU).
2⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17064.

17066 △ **Il alege de bun, şi ĭese nebun.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Când suntem înşelaţĭ în părerea pe care o aveam despre unu.

17067 * △ **Fiĭ bun ca să trăescĭ mult.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Indemn pentru a te arĕtà bun.

* △
17068 **Cine e bun place şi luĭ Dunmeḑeŭ.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 17067.

* △
17069 **Omul bun, după fapte se cunósce.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Comăniţa, j. Olt.*

Iar nu numaĭ după vorbe.

17070 **Dumneḑeŭ, cum 'ĭ-a plăcut,**
Şi bunĭ (bun) şi rĕĭ (rĕŭ) a făcut.

A. Pann, II, p. 15.—Hinţescu, p. 52.

Acelaş înţeles ca la No. 15172.

17071 **Cine a făcut pe bunul**
A făcut şi pe nebunul.

A. Pann, II, p. 138.—Hinţescu, p. 20.

Veḑĭ *Bogat.*

Dumneḑeŭ a făcut pe toţĭ ómeniĭ, prin urmare pe toţĭ trebue să 'ĭ iubim, de o potrivă.

* △
17072 **Nu este (e) bun ce este (e) bun; ci este (e) bun ce 'mĭ place mie.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 103; II, p. 118. — Hinţescu, p. 20. — G. Bănulescu, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Veḑĭ *Drag, Frumos.*

Acelaş înţeles ca la No. 5243.

* △
17073 **Unde omul bun a pus mâna, a pus şi Dumneḑeŭ mila.**

V. A. Forescu, *c. Stănişóra, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *Dumneḑeŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 15245.

* △

17074 **Omul bun e ca pânea cea de grâŭ.**

S. Mihăilescu, *Şezăt.*, II, p. 28. — V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

* △

Iĭ bun ca pânea cea bună.

A. Goroveĭ, *prof. c. Silişţea, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 9060.

* △

17075 **Nu în mult stă bunul, ci în bun stă multul.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Să cauţĭ a avé nu mult ci bun.

△

17076 **Maĭ bine puţin şi bun, de cât mult şi rĕŭ.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 143, *c. Ighiu, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17075.

17077 **Pĕ cel maĭ bun om, Domnul să ne'l îndrepteze.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 58.

Adică să ne'l aducă, saŭ să ne'l tămăduĭéscă, şî sĕ ḑice când nicĭ unul sdravĕn (Golescu).

17078 **Din gura omuluĭ bun, vorbă de rĕŭ nu ese nicĭ odată.**

A. Pann, I, p. 168. — Hinţescu, p. 136.

Căcĭ dînsul e îngăduitor, chĭar şi pentru ceĭ rĕĭ.

* △
17079 **Fiĭ tată celor bunĭ, şi biciŭ celor rĕĭ.**

A. PANN, II, p. 34. — HINŢESCU, p. 116. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Ocrotesce pre ceĭ bunĭ, lovesce în ceĭ rĕĭ.

17080 **Să fiĭ bun, unde se póte.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 95.

Să fiĭ bun şi blând la tóte,
Dar până unde sĕ póte.

A. PANN, II, p. 34. — HINŢESCU, p. 20.

Căcĭ pe omul prea bun îl calcă toţĭ.

17080 b. **Bun dĕ alţiĭ, rĕŭ pentru el.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

*
Bun pentru alţiĭ, rĕŭ pentru dînsul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 454.

1⁰ Arată pĕ risipitorĭ (GOLESCU).
2⁰ Pentru omul care se jertfesce pentru alţiĭ.

* △
17081 **Cele bune**
Să s'adune,
Cele rele
Să se spele.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 449. — *Şezăt.*, II, p. 211. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 60 & 195. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 41, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*—C. TROTEANU, *c. Stăncescĭ, j. Botoşanĭ.*

* △
Ale bune
Să s'adune;
Ale rele
Să se spele.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Se ḑice unde sunt ómenĭ supĕraţĭ, gata spre cértă, spre mânie.

17082 **Cum erà**
Bună, rea,
Imĭ făceam trébă cu ea.

A. PANN, III, p. 110. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.

Pentru a se arĕtà că, un lucru, de care suntem păgubiţĭ, orĭ câte cusururĭ ar fi avut, tot ne foloseà.

17083 **Până nu veĭ vedé pe cel bun, nu lepĕdà (lĕpĕdà) pe cel prost.**

A. PANN, III, p. 72. — HINŢESCU, p. 20.

Veḑĭ *Cap. II, c. Apă.*

Acelaş înţeles ca la No. 379.

17084 **Eĭ fi bun cât eĭ fi.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 82; III, p. 30. — HINŢESCU, p. 20.

Ca un fel de nepăsare.

* △
17085 **E bun numaĭ când dórme.**

IUL. VULCĂNESCU, *c. Pelescĭ, j. Dolj.* — N. ŞANDRU, *c. Geoagiul Sup. comit. Alba Inf. Transilvania.*

Nu e bun de nimic.

* △
17086 **A o face bună de nimic.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Când cine-va greşesce un lucru, saŭ comite o faptă nesocotită.

* △
17087 **Cu bun, cu rĕŭ.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Cu una, cu alta; cu totul, fără a alege.

17088 **A stà bun pentru cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 12 & 230.

A rĕspunde saŭ a garantà pentru el.

17089 **A se pune bun pentru cine-va.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 230.

A mijlocì în favórea cuĭ-va, a'l apĕrà, a'l ajutà.

BUNĂTATE

17090 **Bunătăţile fac pe ómenĭ a fi de bun ném.**

DIM. ŢICHINDEAL, *Fab.*, p. 63.

Adică bunele însuşirĭ ale omuluĭ ĭar nu faptul că s'a născut dintr'un ném maĭ osebit.

* △
17091 **Cu bunătatea morĭ de fóme.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Să nu fiĭ prea bun.

* △
17092 **Cu bunătatea mea,**
Eŭ am rĕmas grea.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Belea.*

Aşa a ḑis o femee. Să nu fiĭ prea bun că o paţĭ.

* △
17093 **Cu bunătatea luĭ nicĭ un copil nu'ĭ sémĕnă.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Pentru bărbat; de bun ce e, e prost.

* △
17094 **'I-a eşit bunătatea pe faţă.**

GAVR ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Pentru cel rĕŭ şi făţarnic.

CINSTE

Vedĭ *Cap. VII, c. Cinste.*

17095 **La tine cinste, la mine ne-cinste.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.

Adică cele dĕ cinste la ceĭ nebunĭ, la ceĭ mişelescĭ aduc necinste (GOLESCU).

* △

17096 **Cinstea fără banĭ e sărăcie gólă.**

I. ARBORE, *ing. j. Buzĕŭ.*

Uniĭ maĭ mult preţuesc averea de cât cinstea la om.

17097 **A mâncà cinstea cu lingura şi ruşinea cu pumniĭ.**

Junimea (ziar) Berlad, III, No. 15.

Vedĭ *Omenie.*

A fi necinstit şi lipsit de ruşine.

* △

17098 **Cinstea nu se cumpĕră, nicĭ nu se vinde.**

LUPESCU, *înv. c. Broscenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Omenie.*

Ci se dobândesce prin purtarea cea bună.

* △

17099 **Cinstea omuluĭ se cată.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Zorlenĭ, j. Tutova.*

Iar nu posiţia saŭ averea luĭ.

* △

17100 **Cine ş'a pĭerdut cinstea, daĭ colac şi lumînare.**

V. A. FORESCU, *c. Broscenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Onóre.*

Căcĭ nu o maĭ capeţĭ.

Chi all' onore suo manca un momento,
Non vi ripara poi in anni cento. [1]

Prov. Tosc.

Verlorne Ehr', kehrt nimmermehr. [2]

Prov. Germ.

17101 **Cinstea e maĭ scumpă de cât tóte.**

A. PANN, II, p. 134. — HINȚESCU, p. 31. — *Gazet. Pop.*, I, No. 190.

Vedĭ *Nume*, *Bun*, *Omenie*.

Arată cât de mult prețueşte cinstea.

Mieulx vaut trésor d'onneur que d'or.

Prov. Franc. XIII-e Siècle.

L'onor va sora tuto. [3]

Prov. Veneț.

Beter een schat van eere, dan van goud. [4]

Prov. Oland.

17102 * **Cinstea cântăreşte maĭ mult de cât banul.**

Acelaş înțeles ca la No. 17101.

17103 **Cinstea, cinste cere.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Cinstea la cinste merge.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 156.

---

[1] Cine greşeşte la cinstea luĭ un moment, nu o maĭ îndréptă pe urmă în o sută de anĭ.
[2] Cinstea perdută nu se maĭ întórce.
[3] Cinstea întrece totul.
[4] Maĭ bine o comóră de cinste, de cât de aur.

* △ *Cinstea la cinste trage.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Suicĭ, j. Argeş.*

Cinstea la cinste merge şi darul împrumut.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III, p. 127. — HINŢESCU, p. 34. — *Gazet. Pop.*, 1, p. 190.

△ *Cinstea, cinste aştéptă.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 154, *c. Breţu, Ungaria.*

După cinste, cinste se aştéptă.

A. PANN, *Fab.*, II, p. 18.

Vedĭ *Dar.*

Ne învaţă să cinstim, dacă vrem să ne cinstéscă (GOLESCU).

După cum te veĭ purtà cu alţiĭ, aşa se vor purta şi eĭ cu tine. Dacă daĭ primescĭ şi tu la rîndul tĕŭ.

Ehre, dem Ehre gebührt. [1])

Prov. Germ.

17104 * △ **Cinste daĭ, cinste găsescĭ.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubieniĭ, j. Dorohoĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17103.

Chi rispetto vol, rispetto porta. [2])

Prov. Veneţ.

---

[1]) Cinstea, la cinste se datoresce.
[2]) Cine respect vré, respect pórtă.

* △
17105 **Omenia omenie cere, şî cinstea cinste.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Vedĭ *Dar.*

Adică cum vom cinstì, aşa ne vor cinstì (GOLESCU).

* △
17106 **Cinstea cu ocara nu pot fi împreună.**

A. PANN, I, p. 13. — N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Cinstea cu ruşinea nu staŭ împreună.

I. G. VALENTINEANU, p. 31.

* △
Cinstea cu ruşinea nu pot stà împreună.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Adică omul de trébă cu cel ticălos.
A se vedé A. Pann, I, p. 11—13, snóvă referitóre la acéstă ḑicere.

* △
17107 **Cinstea cu ocara tot una îĭ este.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pentru cel rĕŭ.

* △
17108 **Şĭ-a mâncat de la mine cinstea, ca mâţa de la óla cu smântână.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedeştĭ, j. Tutova.*

* △
Şĭ-a pĭerdut cinstea, ca mâţa de la óla cu smântână.

V. A. FORESCU, *c. Broştenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Mâţă, Smântână.*

Când unul, în urma uneĭ fapte rele, a pìerdut cinstea de care se bucurà.

* △
17109 A da cinstea pe ruşine.

I. CREANGĂ, *Prov.*, p. 121 & 193; *Amint.*, p. 106. — C. NEGRUZZI, I, p. 249. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 461 & 1055. — D. STĂNESCU, *Basme*, p. 12. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.* — G. POBORAN, *înst. j. Olt.*

A da cinstea pe ruşine şi pacea pe gâlceavă.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 119.

1⁰ Adică a fi bătut.
2⁰ A se face de rîs, când erà mare şi lăudat.

A CINSTÌ

Vedĭ *Cap. VII, c. a Cinsti, În faţă.*

17110 Cine-va orĭ de'l cinstesce,
Orĭ cu vorbe 'l ocăresce,
El una le preţuesce.

A. PANN, III, p. 37. — HINŢESCU, p. 152.

Pentru omul obraznic.

CINSTIT

* △
17111 Vorba unuĭ om cinstit face maĭ mult de cât un zapis.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Românul maĭ ḑice că: *lacătul nu se pune la uşă pentru hoţĭ, ci pentru ómeniĭ cinstiţĭ.*

* △
17112 De la omul cinstit e destul un cuvînt.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Arată cât de mult preţuesce cuvîntul unuĭ asemene om, şi ce temeĭu putem pune pe dînsul.

* △
17113 **Un nume cinstit e o comóră ne-preţuită.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Cel puţin ast-fel ar trebui să fie.

Maĭ de ales este un nume bun de cât avuţia mare.

Prov. Solom. 22. 1.

17114 **Cea din tóte maĭ vestită**
Cere să'ĭ ḑică cinstită.

A. Pann, II, p. 134. — Hinţescu, p. 200.

Pentru cele rele şi făţarnice.

* △
17115 **Om cinstit în casă pustie.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — M. Canian, *public. j. Iaşĭ.*

Cinstit fără voĭea luĭ; de fapt, om cu apucăturĭ rele, care aştéptă numaĭ prilejul de a'şĭ dà arama pe faţă.

* △
17116 **A fi cinstit ca buzunarul pescaruluĭ.**

G. Bănulescu, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Adică necinstit.

* △
17117 **E fórte cinstit când dórme.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17116.

CREDINŢĂ

* △

17118 **Şĭ-a perdut credinţa ca şi Eva raĭul.**

A. PANN, I, p. 59. — HINŢESCU, p. 40. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Vedĭ *Ţigan.*

Nu maĭ e credut. Acelaş înţeles ca la No. 14257.

17119 **Îşĭ mănâncă credinţa ca ţiganu biserica.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 10.

* △

Şi-a mâncat credinţa ca ţiganul biserica.

C. DANILESCU, *c. Scundu, j. Vâlcea.*

Om în care nu te poţĭ încrede. A se adaogă la No. 14257.

CUMPĔT

△

17120 **Cumpĕtul ţine sănătatea omuluĭ, şi hărnicia ţine averea.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 59, *c. Tisa, Ungaria.*

Să fim cumpĕtaţĭ, să înfrînăm pornirile nóstre pătimaşe.

* △

17121 **Doftorul cel maĭ bun este cumpĕtul.**

V. SALA, *dasc. c. Colescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17120.

17122 **Cumpĕtul**
Nu strică umbletul.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 128.

Omul cumpĕtat e în tot-dé-una folosit.

*
17123 **A'şĭ pĭerde cumpĕtul şi umbletul.**

A. PANN, III, p. 13. — D-na V. BUDIŞTEANU, *j. Ilfov.*

* △
Ş'a perdut (îşĭ perduse, perde) cumpĕtul ca găina umbletul.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 11; I, p. 52; II, p. 100. — HINŢESCU, p. 41. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 125, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*—P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.* — I. MĂGURA, *prof. j. Prahova.*— C. BUNGEŢIANU, *înv. c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.* — I. IORGULESCU, *înv. c. Baĭa-de-Aramă, j. Mehedinţĭ.*

1⁰ Când unul îşĭ pĭerde capul, nu maĭ scie cum să se pórte, ce să facă, saŭ ce să ḑică.
2⁰ Saŭ umblă fără rost, fără căpĕtâĭu.

* △
17124 **Şĭ-a perdut cumpĕtul**
Ca calul umbletul.

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17123.

* △
17125 **Îşĭ perde cumpĕtul**
Ca ţiganul umbletul.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 112. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Micşunescĭĭ-Grecĭ, j. Ilfov.* — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 14, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17124.

DREPT

Vedĭ *Cap. X, c. Drept, Mincĭună, Strîmb.*

* △
17126 **Dreptul tot-dé-una umblă cu capul spart.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 79; III, p. 28. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 163. — HINŢESCU, p. 50 & 83. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Capu Pisculuĭ, j. Muscel.*

*
Dreptul âmblă tot-dé-una cu capul spart.

C. NEGRUZZI, I, p. 248.

Veḑĭ *Dreptate.*

Dreptul e în tot-dé-una asuprit, cu tóte că înţeleptul Solomon ḑice că: *celuĭ drept nicĭ un rĕŭ nu i se va întîmpla. Prov.,* 12-21.

17127 **Până nu apucĭ pe cel drept, cel strîmb nu ese.**

A. PANN, II, p. 30. — HINŢESCU, p. 50.

Proverb juridic. După acest principiŭ s'a călăuzit Irod, când a vrut să scape de pruncul Isus.

* △
17128 **Dreptul e dujmănit de toţĭ pĕcătoşiĭ.**

V. SALA, *dasc. c. B. Lazun, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Omul drept, în tot-dé-una e prigonit.

* △
17129 **Dreptul nu se teme de barfă.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Căcĭ bârfelile nu'l pot atinge.

* △
17130 **Dreptul de auḑul rĕŭ nu se teme.**

A. PANN, II, p. 30. — HINŢESCU, p. 50. — *Abeced. Ilustr.*, p. 29. — TINCA ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 17219.
Din psalmile luĭ David.

17131 *△ **Ce e drept e drept.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Cap. X, c. Drept.*

Aşa e, cum spune. Acelaş înţeles ca la No. 11882.

17132 **Cine spune dreptul, loc nu'şĭ maĭ găsesce.**

A. PANN, I, p. 27.

Vedĭ *Adevĕr.*

De multe orĭ, e maĭ bine să tacĭ de cât să vorbescĭ, chĭar daca aĭ spune adevĕrat.
A sĕ vedé în A. Pann, I, p. 25, o snóvă privitóre la acéstă dicere.

17133 △ **Dreptiĭ**
Pórtă obeţiĭ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 79, c. *Sinersig, Ungarĭa.*

Ceĭ nevinovaţĭ sunt pedepsiţĭ.

17134 △ **Om drept ca funĭa 'n traistă.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 191, c. *Logoş, Ungarĭa.*

△ *Drept ca funĭa 'n straiţă.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 79, c. *Sinersig, Ungarĭa.*

△ *Drept ca funĭa'n sac.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 78, c. *Ida Mare, Ungarĭa.*

A se adaogà la No. 11942.

DREPTATE

Vedĭ *Cap. X, c. Dreptate; Dumnedeŭ.*

17135 * △ **Dreptatea, molifelnicul popiĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Capu Pisculuĭ, j. Muscel.*

Dreptatea nu există pe lume, pentru ţĕran, doar când o muri.

Molifelnic pentru moliftelnic, molitvelnic, etc.

17136 * △ **Dreptatea a pĭerit din lume.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 17135.

17137 * △ **Dreptatea e scrisă la fie-care în vîrful nasuluĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *profesor c. Glăvi, j. Vâlcea.*

După cum e boer saŭ ţĕran.

17138 * △ **Dreptatea ĭese (la lumină) ca untul de lemn de asupra apeĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Pojogenĭ, j. Gorj & c. Zăvoenĭ, j. Vâlcea.* — Dr. CRISTEA, *Prov., c. Topliţa Rom., Ungaria.*

A se adaogă la No. 11896.

17139 * △ **Dreptatea umblă cu capul spart.**

Dr. CRISTEA, *Prov.,* p. 78, *c. Topliţa Rom., Ungarĭa.*—P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Pojogenĭ, j. Gorj.*

Vedĭ *Drept.*

A se adăogă la No. 11890.

17140 * △ **Dreptatea te léгă la gard.**

P. GÂRBOVICEANU, *profesor c. Chĭóra, j. Ialomiţa.*

Adică te prostesce, îşĭ bate joc de tine.

* △

17141 Aĭ dreptate dar n'aĭ s'o ĭeĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Acelaş înţeles ca la No. 11900.

ECONOM

Vedĭ *Sărăcie.*

* △

17142 Economul bun socóte şi crucerul.

V. SALA, *dasc. c. Ţigănescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Economia cât de mică e folositóre.

△

17143 Economul bun îşĭ cumpĕră ĭérna car şi vara sanĭe.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 83, *c. Ida Mare, Ungarĭa.*

Vedĭ *Înţelept.*

Acelaş înţeles ca la No. 16048.

17144 Nicĭ prea econom,
Nicĭ prea galantom.

HINŢESCU, p. 53.

Vedĭ *Iconom.*

Cum se cuvine ca omul să fie.

ECONOMIE

Vedĭ *Iconomie.*

△

17145 Celuĭ cu economie
Suta îĭ este o mie.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 42, *c. Topliţa Rom., Ungarĭa.* — D-na E. B. MAWR, p. 3.—HINŢESCU, p. 53.

Vedĭ *Iconomie.*

Cel econom e în tot-dé-una destul de bogat.

Un sou épargné est un sou gagné.

Prov. Franc.

Der Pfennig macht den Thaler. [1])

Prov. Germ.

A penny saved is a penny gained. [2])

Prov. Engl.

17146 **Maĭ bire'ĭ spareĭ nego sto vadagni.** [3])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Acelaş înţeles ca la No. 17145.

17147 **Spare pre canela, to maĕre fora pre calcun.** [4])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Pentru cel care după ce face o economie neînsemnată, de odată cheltuesce fără nicĭ o socotélă.

FOLOS

Vedĭ *Ponos.*

GALANTOM

Vedĭ *Econom, Iconom.*

17148 * △ **Galantom cu (la) punga altuĭa.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Când unul dă, cu mâna largă, ce nu e al luĭ.

---

[1]) Banul face leul.
[2]) Un ban economisit e un ban câştigat.
[3]) Maĭ bine o economie de cât o sută de câştigurĭ.
[4]) Economisesce prin robinet, ca să risipească prin vrană.

De alieno liberalis. [1]

Prov. Lat.

Co la borsa dei alter se fa 'l generòs. [2]

Prov. Lomb. Bergam.

Aus anderer Leute Beutel ist gut zehren. [3].

Prov. Germ.

GLUMĂ

Vedĭ *Pisică, Trébă.*

17149 **Pe mulţĭ prietenĭ, în lume,**
Îĭ facem duşmanĭ prin glume.

A. PANN, III, p. 8.—HINŢESCU, p. 152.

De aceea să nu supĕrăm pe nimenĭ cu glumele nóstre.

17150 * △ **De multe (adese) orĭ gluma înjură muma.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 7; I, p. 24.—BARONZI, p. 58.—P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Slăvuţa, j. Dolj & c. Zăvoenĭ, j. Vâlcea.* — A. GOROVEĬ, *c. Siliştea, j. Suciava.* — GR. ALEXANDRESCU, *j. Putna.*

Gluma f... muma.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

De multe orĭ gluma
Suduĭesce muma,
Şi aduce ura.

HINŢESCU, p. 69.

1⁰ Din glumă ajungĭ la cértă.
2⁰ Adică cu gluma ne-înşelăm (GOLESCU).

---

[1] Darnic de lucrul altuĭa.
[2] Cu punga altuĭa face pe galantomu.
[3] E bine să trăĭescĭ (rodĭ) din punga altora.

17151 **Unul ardică la glumă,**
Ş'altul te 'njură de mumă.

A. PANN, III, p. 8.

Unul sporesce la glumă,
Ş'altul te 'njură de mumă.

HINŢESCU, p. 69.

Acelaş înţeles ca la No. 17150.

17152 **Gluma se face cértă.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 270

Acelaş înţeles ca la No. 17151.

17153 **Gluma sparge gura.**

KÁROLY ÁCS, p. 81.

Acelaş înţeles ca la No. 17152.

17154 △ **Tótă gluma are capĕt.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 253, *c. Tisa, Ungaria.*

Gluma să ne fie cu mĕsură, şi să ne oprim la vreme.

17155 **Cu glumile şi cu minciunile**
Sĕ culeg, tómna, prunele.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 45. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 159.

Cu rîsul şi cu glumele,
Se culeg, tómna prunele.

HINŢESCU, p. 162. — HELIAD-RĂD., *Tand.*, p. 12.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 161.

Cu rîsul şi glumele
Se culeg, tómna prunele,
Şi rachiu
'L bé zapciu.

A. PANN, III, p. 7.

Pentru ceĭ cărora le place să gluméscă.

* △
17156 **Glumele nevinovate**
Sunt ca sarea în bucate.

A. PANN, III, p. 7. — HINŢESCU, p. 69.—Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 102, c. *Topliţa Rom.*, *Ungarĭa.* — V. SALA, *dasc. c. Vascoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Adică să nu fie supĕrăciósă şi rĕutăciósе.

* △
17157 **Glumele să'ţĭ fie ca sarea în bucate.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 6; I, p. 21. — HINŢESCU, p. 69. — B. CONSTANTINESCU & LAMBRIOR, *Cart. Cit.*, p. 16. — GR. POĬENARU, c. *Rassa, j. Ialomiţa.*

Şicălu s-ţĭ hibă, ca sarea tu mâcari. [1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 176.

'Ngl̃imările s-ţĭ hibă, cum e sarea tru mâcare. [2])

ANDREĬU AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 99.

Acelaş înţeles ca la No. 17156.

A la burla dexarla quando mas agrada. [3])

Prov. Span.

[1]) Gluma să'ţĭ fie ca sarea în mâncărĭ.
[2]) Glumele să 'ţĭ fie cum e sarea în mâncare.
[3]) Să se oprescă gluma, când e maĭ plăcută.

Wenn der Scherz am Besten ist, soll man aufhören.[1])

Prov. Germ.

It is well to leave of playing, when play is at its best.[2])

Prov. Engl.

17158 **Şî dĕ e glumă,**
Nu e bună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.

Şi de e glumă
Dar nu e bună.

A. PANN, III, p. 8; I, p. 37.— HINŢESCU, p. 69. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 160; *Pov. Unch.*, p. 52.

* △
Şi de'ĭ glumă
Încă nu'ĭ bună.

GAVR. ONIŞOR., *prof. c. Simila, j. Tutova.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce, în glumă, supĕră piste mĕsură (GOLESCU).

17159 **Şî de e glumă,**
Nu e minciună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.

Sĕ ḑice când vrem să arĕtăm un adevĕr, şi ne-îndrăznind să'l spunem, fără sfială, îl arĕtăm cu glume (GOLESCU).

17160 * **S'a îngroşat gluma.**

A. PANN, I, p. 37.

---

1) Când gluma e maĭ plăcută, atuncĭ trebue să te oprescĭ.
2) E bine să oprescĭ gluma, când e gluma maĭ plăcută.

S'a îngroşat gluma
C'o să'ĭ plângă urma.

A. PANN, III, p. 142. — HINŢESCU, p. 69.

Când din glumă, ajungem la supĕrare, la cértă.

A GLUMI

Vedĭ *Hoţ*.

17161 **Glumesce numaĭ cu gura**
Iar nu şi cu 'mbrăncitura.

A. PANN, III, p. 7. — HINŢESCU, p. 69. — AL. DUMITRESCU, p. 133.

Vedĭ *Mână*.

Acelaş înţeles ca la No. 3767.

* △
17162 **Când vede că l'a zărit**
El ḑice că a glumit.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Hârşa, j. Prahova.*

Vedĭ *Nebun*.

Pentru cel care négă când e prins asupra faptuluĭ.

* △
17163 **Cu femeile şi copiĭ să nu glumescĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *Semin. Buc. Cl. VII.*

Vedĭ *Hoţ*.

Căcĭ nu te pricep şi se obrăznisesc.

GOSPODAR

* △
17164 **Mămăligă de rîşniţă,**
Pesce de undiţă,
Brânză n'avem,
Păpuşoĭ cumpĕrăm,
Bravo! gospodarĭ suntem!

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.*, I, p. 221. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vrênd să ĭea în derîdere pe omul negospodar.

GOSPODINĂ

* △

17165 **Casa e casă, când aĭ o gospodină în casă.**

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Suciava.*

Arată folósele uneĭ bune gospodine.

* △

17166 **Femeĭa gospodină e coróna caseĭ.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17165.

* △

17167 **Îĭ gospodină,**
Nu'ĭ beşină.

A. Goroveĭ, *public. j. Suciava.*

Pentru a luà, în rîs, pe femeile ne-gospodine.

* △

17168 **La gospodina (hospodina) bună,**
Mulţĭ vecinĭ s'adună.

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Suciava.*

La gospodina bună,
Mulţĭ voinicĭ s'adună.

C. Negruzzi, I, p. 251.

1⁰ Despre femeile carĭ îngrijesc bine de casa lor.
2⁰ Despre femeile abătute.

HARNIC

* △

17169 **Omul care este harnic**
Tot-dé-una are praznic.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 50; I, p. 130. — Hinţescu, p. 131. — P. Gârboviceanu, *Semin. Buc. Cl. VII.*

* △ *Omul harnic*
Are praznic.

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, jud. Tutova.*

△ *Omul cel harnic*
Tot-dé-una are praznic.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 192, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Omul harnic nu pĭere nicĭ odată; în tot-dé-una scie să'şĭ agoniséscă vĭéţa.

17170 * △ **Omul harnic, muncitor,**
De pâne nu duce dor.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Muncitor.*

Acelaş înţeles ca la No. 17169.

17171 △ **La omul harnic se uĭtă sărăcia pe feréstă, dar nu îndrăsnesce să intre.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 130, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Fóme.*

Acelaş înţeles ca la No. 8482.

La faim regarde à la porte de l'homme laborieux, mais elle n'ose pas entrer.

Prov. Franc.

17172 △ **Nu'ĭ harnic cine dă; ci'ĭ harnic cine ţine.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 173, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *a Răbda.*

După ḑisa ţiganuluĭ.

17173 * △ **Omul harnic caută a adunà la bogăţiĭ, ca furnica la moşoroĭu.**

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Pentru omul harnic şi econom.

17174 * △ **Femeĭa harnică ţine casa cu fusul.**

I. BĂNESCU, *prof. c. j. Roman.*

Adică odinióră; căcĭ astă-ḑĭ, gospodinele de felul acesta s'aŭ cam rărit.

HOSPODINĂ

Veḑĭ *Gospodină.*

ICONOM

Veḑĭ *Econom.*

17175 * **Nicĭ prea iconom,**
Nicĭ prea galantom.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 63, III, p. 77. — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *Econom.*

Cum se cuvine ca omul să fie căcĭ: *stat in medio virtus librata contrariis.*

ICONOMIE

Veḑĭ *Economie.*

17176 **Celuĭ cu iconomie**
Suta îĭ este o mie.

A. PANN, III, p. 70.

Veḑĭ *Economie.*

Acelaş înţeles ca la No. 17145.

*
17177 **Care façe iconomie bânéză cu isihie.** [1]

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Omul econom nu duce lipsă de nimic, şi nu atîrnă de nimenĭ.

A ĬERTÀ

Vedĭ *Cap. XVII.*

A SE ÎMPĂCÀ

17178 **Nu sĕ 'mpacă, când sĕ 'ncurcă,**
Să'ĭ daĭ şi urdă de curcă.

A. Pann, III, p. 23. — Hinţescu, p. 78.

Pentru omul gâlcevitor şi care nu se împacă uşor, când s'a mâniat odată.

A LUCRÀ

Vedĭ *Ḑi, a Mâncà, Tinereţe.*

* △
17179 **Lunĭ, luneĭ;**
Marţĭ, morcoveĭ;
Mĭercurĭ, mĭercurata;
Joĭ, gulerata;
Vinerĭ, vinerea sécă;
Sâmbăta, sâmbăta morţilor;
Dumineca ce o lucrà naşa lucrez şi eŭ.

Zoe Mihăilescu, *înv. c. Buşteni, j. Prahova.*

Se ḑice uneĭ femeĭ leneşe.
A se vedé în Şezătórea, I, p. 59, de ce nu e bine ca femeea să lucreze Vinerea.

---

[1]) Care face economie trăesce în linişte.

* △
17180 Lunea, Marţea n'am lucrat
Maĭ de când m'am măritat.
Mĭercurea n'am îndrăsnit
Fiind c'aşa am pomenit.
Joĭ mĭ-a fost frică de trăsnit;
Vinerĭ am fost obricit(ă);
Sâmbăta m'am bolnăvit;
Duminica mĭ-a trecut.

GH. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa & Besdeadu, j. Dîmboviţa.*

Vedĭ *No. 4964.*

Acelaş înţeles ca la No. 17179.

* △
17181 Lunĭ îĭ luneĭ;
Marţĭ îĭ morcoveĭ;
Mĭercurĭ ne-om duce la tîrg;
Joĭ om tîrguì;
Vinerĭ ne-om întórce a-casă;
Sâmbătă ne-om odihnì;
Duminica daca a lucrà popa, om lucrà
şi noĭ.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 17180.

* △
17182 Până acuma n'a lucrat nimic, şi acuma
şede.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Pentru cel leneş.

17183 Niş lucrằ eĭ cĭace de toţĭ viţĭ. [1])

DR. FR. MIKLOSCICH, *Rum. Unter.* I, p. 13.

Omul care muncesce nu are vreme să se gândéscă la rele.

L'oisiveté est la mère de tous les vices.

Prov. Franc.

---

[1]) A nu lucra nimic e tata tutulor vicĭurilor.

17184 Carle niş lucra, de ĭe dracu ĭáenge mârle.[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Acelaş înţeles ca la No. 17183.

△
17185 Să lucri cu an
Şi să capeţĭ ban.

Şezăt., I, p. 178.

Vedĭ *Cĭocan*, *Ţigan*.

Acelaş înţeles ca la No. 11148.
A se vedé la No. 1357 origina acesteĭ ḑicerĭ.

17186 Grumbo lucrá eĭ za niş. [2])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Orĭ-ce muncă trebue să fie resplătită.

Toute peine mérite salaire.

Prov. Franc.

△
17187 Cine lucréză şi tace,
Maĭ multă trébă face.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 47, c. *Topliţa Rom.*, *Ungarĭa*.—Ionescu, *Cart. Cit.* II, p. 134.

Cine lucréză şi tace
El maĭ multă trébă face.

A. Pann, II, p. 47. — Hinţescu, p. 92.

---

[1]) Carele nimic nu lucréză, dracul îĭ linge mânile.
[2]) Rĕŭ e să lucrezĭ pentru nimic.

Care lucrédză și taçe
Cama multu lucru façe. [1])

Dr. WEIGAND, *Die Aromun.*, p. 278. *Crușevo.*

Vedĭ *a Tăcé, Vorbă.*

Se dice de omul care nu vorbesce mult și își vede de trébă.

* △
17188 Cine lucréză, acela se cade să mănânce.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubienii, j. Dorohoĭ.*

Vedĭ *Muncă.*

Munca îțĭ dă dreptul la mâncare.

*
17189 Lucrédză ca sclav, s'bănedzĭ ca afendu.[2])

ILIE GHICU, *prof. c. Băésa, Epir.*

Cine lucréză mult, câștigă mult și trăiesce în belșug.

*
17190 Cari lucrédză, nu agĭunédză.[3])

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

*
Açel çi lucrédză, nu agĭunédză.[4])

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Cine muncesce nu móre de fóme.

* △
17191 Cine lucră, are; cine șede, rabdă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 17190.

17192 Potriba-ĭ lucrá za živi.[5])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 14.

---

[1]) Care lucréză și tace, maĭ mult lucru face.
[2]) Lucréză ca un sclav, să trăiescĭ ca un boer.
[3]) Care lucréză nu rĕmâne flămând.
[4]) Acel ce lucréză nu rĕmâne flămând.
[5]) Trebue să lucrezĭ pentru a trăi.

Alminterea morĭ de fóme.

17193 * △ **Cine nu lucréză să nu mănânce.**

G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Cine nu lucră să nu mănânce.

G. I. Munteanu, p. 150. — Hinţescu, p. 92.

Cine nu lucréză nu trebue să mănânce.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 153.

Acelaş înţeles ca la No. 17188.

Ἂν μὴ καθαρῇς καὶ ἀλέσῃς, οὐ μὴ φαγῇς.

Prov. Elin.

Qui non laborat, non manducet.[1]

Prov. Lat.

Il faut travailler qui veut manger.

A cheval qui ne fait rien, on lui diminue l'avoine.

Prov. Franc.

Chi non lavora, non mangia.[2]

Prov. Ital.

Quem não trabalha, não come.[3]

Prov. Portug.

Wer nicht arbeitet, soll auch nicht essen.[4]

Prov. Germ.

---

[1]) Cine nu lucréză să nu mănânce.
[2]) Cine nu lucréză nu mănâncă.
[3]) Idem.
[4]) Cine nu lucréză, trebue şi să nu mănânce.

* △
17194 **Dacă nu'ĭ sărì**
Nu'ĭ sorbì;
Dacă nu'ĭ lucrà
Nu'ĭ mâncà.

D-na M. COSMA, *înv. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17193.

17195 **Cine nu lucréză**
In lipsă vĭéză.

I. G. VALENTINEANU, p. 28.

Vedĭ *a Muncì.*

Acelaş înţeles ca la No. 17194.

* △
17196 **Cine nu lucréză**
Cu lipsa ĭernéză.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

* △
Cine nu lucréză
In lipsă ĭernéză,
Şi cu ea varéză.

NIC. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 17195.

*
17197 **Cum va s-lucredzĭ, aşi va s-ţî da Dumnidzĕŭ.**[1]

N. ST. *c. Nijopole, Macedonĭa.*

Pentru muncă şi folósele.

*
17198 **Lucréză pe mult (şi) pe puţin.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 41; I, p. 152. — HINŢESCU, p. 114. — I. G. VALENTINIAN, p. 28.

---

[1]) Cum veĭ lucra aşa o să'ţĭ dé Dumnedeŭ.

Maĭ bine să câştigĭ ce-va de cât nimic.

POVESTEA VORBIĬ

Doĭ ţĕranĭ când vrură la lucru să plece
Nevestele 'n casă până a'ĭ petrece
'I-aŭ sfătuit ce fel şi cum să urmeze,
Cum să se tocméscă şi cum să lucreze.
Una ḑise, frate, veḑĭ de ţine minte
Şi un'a-muerii din ḑece cuvinte,
Eŭ nu îţĭ ḑic alta de cât să sciĭ cum că,
După cum eştĭ mare şi vrednic de muncă
Când te tocmescĭ cere să'ţĭ dé plată bună,
Nu luà în grabă pe nimic arvună,
Să'ţĭ perḑĭ surda vremea şi ḑilele tale
Şi să viĭ acasă fără de parale.
Iar cea altă ḑise: bărbate, ascultă,
Lucrézá pe plată puţină şi multă,
Cum ţi se întîmplă, nu după plăcere,
De cât să pierḑĭ vremea de géba 'n şedere.
Decĭ dar eĭ plecară amîndoĭ d'odată,
Ţiind fie-care sfătuirea dată.
In oraş intrară lucru să găséscă,
Veniră şi 'ndată ómenĭ să'ĭ tocméscă.
Cel cu plată mare nu vru jos să lase,
Nevésta acasă cum îl învĕţase.
Asta-lalt se duse, lucră, luă plată,
A doua ḑi iară la alţiĭ fu gata,
A treia ḑi încă n'o perdu de géba,
In scurt tot-dé una se afla la trébă.
Iar cel-alt tovarăş stând în aşteptare,
Ca să se tocméscă tot pe plată mare,
Maĭ multa-luĭ vreme era petrecută
Făr' de nicĭ un lucru 'n deşert perdută,
Ce lua 'n treĭ ḑile dintr'o sĕptămână
Da pe d'ale guriĭ odihnind p'o rînă.

A. PANN.

17199 ✻ △ Rógă-te şi lucră.

P. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Veḑĭ *a Muncì.*

Indemn la muncă.

17200 ✻ △ Te-o întrebà iérna ce-aĭ lucrat vara.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Veḑĭ *Vară.*

Acelaş înţeles ca la No. 303, 305 & 308. Se ḑice celor leneşĭ.

△
17201 **Cine nu lucră vara, n'are ce mânca ĭérna.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 48, c. *Sinersig*, *Ungarĭa*.

Veḑĭ *a Muncì*.

Acelaş înţeles ca la No. 308 şi urmĕtórele.

17202 **Lucrédză la gĭonatec, să te discurmĭ la auşatec.**[1]

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 99.

Lucrédză tu dgĭunatic, s-ti tindză tu auşatic.[2]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 166.

Veḑĭ *Tinereţe*.

Economisesce la vreme şi veĭ avé la nevoĭe. A se vedé No. 6121 & 6122.

* △
17203 **La tinereţe cine nu lucréză,**
La bĕtrâneţe rîiéză.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 41; I, p. 151. — HINŢESCU, p. 187. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos*, *j. Argeş*.

Veḑĭ *a Şedé*.

Cine nu sĕ silesce de tînĕr să facă avere, la bĕtrâneţe trăesce amărît, şi precum ḑice înţeleptul Solomon, 16. 26: *cel ce lucréză pentru el lucréză*.

Il faut travailler en jeunesse, pour reposer en vieillesse.

Prov. Franc.

---

[1]) Lucréză la tinereţe, să te odihnescĭ la bĕtrâneţe.
[2]) Lucréză la tinereţe, să te întinḑĭ la bĕtrâneţe.

Travaglia da giovanu per gode da vecchiu. [1]

Prov. Ital.

Schwere Arbeit in der Jugend ist sanfte Ruhe im Alter. [2]

Prov. Germ.

17204 △ **Lucră boul şi mâncă calul.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 138, c. *Ruda, Ungaria.*

Vedĭ *a Ară.*

Acelaş înţeles ca la No. 419.

Tariro ikhan nemene djetere okho okô, tsang ni singgeri elemangga fountchetele djekou bi. [3]

Prov. Mandchou.

17205 △ **Lucră de 'nghéţă şi mâncă de asudă.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 138, c. *Bendorf, Ungaria.*

Pentru cel leneş şi mâncăcios.

17206 * △ **Lucréză maĭ mult în treĭ ḑile de cât într'una.**

G. I. Tomescu, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

△ *Lucră maĭ mult în treĭ ḑile de cât într'una.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 138, c. *Sinersig, Ungaria.*

Vedĭ *Ḑi.*

Pentru omul leneş.

---

[1] Lucréză ca tînĕr ca să te bucurĭ ca bĕtrân.
[2] Munca grea la tinereţe e odihnă liniştită la bĕtrâneţe.
[3] Dacă pe de o parte boul care ară nu are ĭerbure pentru ca să mănânce, pe de altă parte şoricele din pod are mâncare cu prisosinţă.

* △
17207 **Unde aĭ fost? — Nu sciŭ.
Ce-aĭ lucrat? — Nimic.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Pentru o lucrare orĭ o umblare zădarnică, saŭ fără nicĭ un spor.

* △
17208 **Ce poţĭ lucrà astăḑĭ nu lăsà pe mâne.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Veḑĭ *Astă-ḑĭ.*

Să fiĭ sîrguitor. Acelaş înţeles ca la No. 49 & 17221.

* △
17209 **Par'că mĭ-a lucrat şi nu i-am plătit.**

ST. ST. TUŢESCU, *c. Catanele, j. Dolj.*

Veḑĭ *Dator, a Tórce.*

Pentru cel care se supĕră de géba; care şéde posac şi tăcut.

* △
17210 **Lucră de nópte pân în nópte.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Omul sîrguincĭos.

△
17211 **Lucră ca boul.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 138, *c. Cetea, Ungarĭa.*

Adică mult, din putere.

△
17212 **Lucră ca o vită.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 138, *c. Calbor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17211.

△
17213 Lucră ca un rob.

Dr Cristea, *Prov.*, p. 138, c. *Filipesci, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17212.

LUCRU

Vedĭ *Astă-dĭ, a Bate, Bun, Ciacă, Gură, a Mânca, Mâncare, Masă, Muc, a se Nasce, Ortăcesc, Séră, Vorbă.*

* △
17214 Lucrul are rădăcinĭ amare, dar fructe dulcĭ.

P. Gârboviceanu, *profesor Sc. Norm., Cl. VI.*

Vedĭ *Învĕţătură.*

Acelaş înţeles ca la No. 1095 & 12091.

17215 În ḑiua lucruluĭ vine bóla trupuluĭ.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 15.

Arată trândăvia şi lenea omuluĭ (Golescu).

* △
17216 Când aud de ḑi de lucru,
Mi se 'ngreunéză trupu.

Pârvu, *elev. Sc. Norm. Bârl. c. Ivescĭ, j. Tutova.*

Pentru cel leneş.

17217 Să dé Dumneḑeŭ, tot anul să fie serbătorĭ, şi numaĭ o ḑi de lucru; şi atuncĭ să fie praznic şi nuntă.

I. Creangă, *Amint.*, p. 118.

△
Dă, Dómne, tot sĕrbătorĭ, şi numaĭ o ḑi de lucru, şi atuncĭ să fie nuntă.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 66, c. *Sĕlişte, Ungaria.*

Ḑic ceĭ leneşĭ.

17218 **Lucru muĭeresc d'o vară ĕl pune subt subțĭóră.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 41.

Arată mica slujbă a muĭeriĭ, cum și cel maĭ mic spor (GOLESCU).

* △

17219 **Ḑiua cautățĭ de lucru, ĭar nóptea de somn.**

V. SALA, *dasc. c. Totorenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru ceĭ carĭ nu se maĭ astîmpĕră nóptea.

*

17220 **Lucrul lungesce vĭéța, ĭar lenea o scurtéză.**

D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.*

Munca e folositóre trupuluĭ.

* △

17221 **Lucrul de astă-ḑĭ nu'l lăsa pe mâĭne.**

V. SALA, *c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — G. MIHALACHE, *înv. c. Șendrescĭ, j. Tutova.*

* △

Nu lăsa lucru de aḑi pe mâĭne, că nu maĭ nojescĭ pâĭne.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comănița, j. Olt.*

*

Lucrul di astă-dzî nu'l alasă tri mâne. [1])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

*

Lucrul di asăndzi, nu 'l alasă trî mâne. [2])

G. ZUCA, *c. Fieri, Albanĭa.*

Vedĭ *Astă-ḑĭ, a Lucrà.*

---

1) Lucru de astă-ḑi nu 'l lăsa pentru mâne.
2) Idem.

A se adăoga la No. 49.

17222 **Lucrul de séră nu 'l lăsa pentru diminéța.**

HINȚESCU, p. 93.

Lucrul de séră, s-nu l-alaşĭ tră mâni.[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 174.

* *Lucru çi l'aĭ tră séră, nu'l alasă tră diminéță.*[2]

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Samarina, Epir.*

Vedĭ *Séră.*

A se adăoga la No. 254.

17223 * △ **Nime nu móre de lucru.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Când unul se plânge că are pré mult de lucru.

17224 * **Tut lucrul tră pescul açel mare s-féçe.**[3]

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Adică totul se face pentru cel mare.

17225 * **Cum 'ţĭ-e lucru, aşa 'ţĭ-e plata.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 60, *c. Toplița-Rom., Ungarĭa.*

Vedĭ *a Munci, Plată.*

Acelaş înţeles ca la No. 12527.

Tel travail, tel salaire.

Prov. Franc.

---

[1]) Lucrul de séră să nu 'l laşĭ pentru mâne.
[2]) Lucrul ce 'l aĭ pentru séră, nu 'l lasă pentru diminéță.
[3]) Tot lucrul pentru pescele cel mare să face.

Wie die Arbeit, so der Lohn. [1])

Prov. Germ.

* △
17226 **Cum îţĭ este lucru aşa şi câştigu.**

NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Cum ţi-e lucru aşa şi meritu.

G. I. MUNTEANU, p. 12 & 60. — HINŢESCU, p. 92.

Acelaş înţeles ca la No. 17225.

△
17227 De joc
E ca focu;
Ce lucru
Ca butucu.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 72, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

△
La joc
E ca focu;
La lucru
Ca butucu.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 129, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.*

Pentru cel leneş şi maĭ ales pentru femeĭ.

△
17228 La joc
E foc;
La lucru
'Ĭ pică mucu.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 129, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17227.

---

[1]) Cum e lucru, așa și plata.

* △
17229 Jocul îĭ e plăcut
Dar de lucru cam uĭtuc.

V. SALA, *dasc. c. Sĕud, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17228.

* △
17230 De lucru e lenósă
La joc nu are sóţă.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17229.

* △
17231 La joc tóte se adună,
Dar la lucru nice una.

V. SALA, *dasc. c. Sĕud, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru femeile cele leneşe.

* △
17232 Încunjură lucrul şi cércă mâncarea.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedĭ *Mâncare.*

Acelaş înţeles ca la No. 8753.

△
17233 La mâncare ca lupul
Şi la lucru ca butucul.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 129, *c. Rĕsnov, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17232.

* △
17234 La lucru uĭtuc
La mâncare numaĭ lup.

V. SALA, *dasc. c. Petrósa, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17233.

17235 **Tră mâcari «mâ-sa-ĭi hiu», ma tră lucru, doĭ parăţi nu fac.**[1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 159.

Acelaş înţeles ca la No. 17234.

* △

17236 **La lucru slăbănog, la sudalmă e hodnogiŭ.**

V. SALA, *dasc. c. Petrilenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru cel leneş.

Hodnogiŭ, de la ungurescul *hadnagy,* general, comandant.

* △

17237 **Nicĭ la lucru să te pună,**
Dar nicĭ cina să te trécă.

P. GÂRBOVICEANU, *profes. Sc. Norm. Cl. VI.*

△

De lucru să nu maĭ capeţĭ, şi cina să nu te trécă.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 72, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Pentru cel leneş şi mâncăŭ.

* △

17238 **Nicĭ lucru nu ne-ajunge, nicĭ cina nu te trece.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Obicĭnuesc a ḑice lucrătoriĭ, când se 'ntorc de la lucrul câmpuluĭ, la timp potrivit.

* △

17239 **Me aḑĭ, me mâne,**
Lucru luĭ napoĭ rĕmâne.

V. SALA, *dasc. c. Fénaţa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

---

[1]) Când e vorbă de mâncare, mama luĭ sunt, dar când e vorbă de lucru, doĭ banĭ nu fac.

Pentru ceĭ carĭ se lasă dintr'o ḑi într'alta.

* △
17240 **Şeḑĭ aḑĭ, şeḑĭ mâne,**
Lucrul tot napoĭ rĕmâne.

V. SALA, *dasc. c. Sedişţel, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17239.

* △
17241 **Cine n'are de lucru îşĭ cântăresce c... le.**

T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Veḑĭ *Drac.*

Cine nu lucréză trebue să facă lucrurĭ fără folos.

* △
17242 **Lucrul face sănătate,**
Trândăvia tot pĕcate.

V. SALA, *dasc. c. Zăvoenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru ceĭ leneş.

17243 **Lasă'ţĭ, lele, lucru**
Şi cată'ţĭ nălucu.

BARONZI, p. 51. — HINŢESCU, p. 87.

Veḑĭ *Muc.*

Acelaş înţeles ca la No. 5536.

17244 **După lucru e bun repausu(1).**

G. I. MUNTEANU, p. 17 & 60. — HINŢESCU, p. 92.

Cine a muncit trebue să se odihnéscă.

* △
17245 **După (de pe) lucru se cunósce meşterul.**

I. G. VALENTINIANU, p. 24. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sc. Norm., Cl. VI.*

* △
La lucru se cunósce meşterul.

Tinca Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Lucrul laudă pe meşter.

D-na E. B. Mawr, p. 4.

* △
Lucrul laudă pe maestru.

V. Sala, *dasc. c. Serbescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Lucru hvalaė mestru.[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Lucru hvalaė tesacu.[2])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Vedĭ *Arc, Turc.*

Acelaş înţeles ca la No. 12288.

À l'œuvre on connaît l'ouvrier.

Prov. Franc.

L'opera loda il maestro.[3])

Prov. Ital.

Das Werk lobt den Meister.[4])

Prov. Germ.

Ny bainga no vavalombeló ny mpiasa.[5])

Prov. Malgaş.

* △
17246 **Precum e omul, aşa'ĭ şi lucrul.**

Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

---

[1]) Lucrul laudă pe meşter.
[2]) Idem.
[3]) Lucrul laudă pe meşter.
[4]) Lucrul laudă pe meşter.
[5]) După brazdă (bolovan de pămînt) se cunósce lucrătorul.

Acelaş înţeles ca la No. 17245.

MILĂ

Vedĭ *Dobitoc, Mână, Ţigan.*

17247 **Nu ţine pe om locu, ce mila.**

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.,* II, p. 84.

Omul stă acolo unde póte trăi fără a fi supĕrat.

«Trimisesĕ cărţile sale pe la margine de slobodiĭ, de curĭaŭ ómeniĭ în ţéră de preste Nistru, şi în ţéra Muntenéscă, şi de preste Dunăre din ţéra Turcéscă. Şi sfătuĭaŭ boĭeriĭ să'ĭ mute aceĭ ómenĭ, de la margine maĭ în lăuntrul ţereĭ, pentru să nu póte lesne a trece ĭar preste Nistru. La aceste rĕspundea Nicolaĭ Vodă, că *nu ţine pe om locul, ce mila.*» — N. COSTIN.

△

17248 **N'aşteptà milă de la duşman, nicĭ omenie de la ţigan.**

Dr. CRISTEA, *Prov.,* p. 158, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Pentru cel de la care nu poţĭ aşteptà nicĭ o milă.

△

17249 **E mila de la străinĭ**
Ca gardul de mărăcinĭ.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.,* p. 270.

Acelaş înţeles ca la No. 14102.

△

17250 **Mila de la străin,**
E ca umbra de la spin.

Dr. CRISTEA, *Prov.,* p. 152, *c. Topliţa Rom., Ungarĭa.*

A se adaogà la No. 14102.

17251 **Mila străinuluĭ nu se prinde.**

SOF. NĂDEJDE, *Nuv.,* p. 78.

Acelaş înţeles ca la No. 17250.

17252 * Cel ce dă de milă nu sărăcesce.

Să miluim pre ceĭ săracĭ.

Donner l'aumône, n'appauvrit personne.

Prov. Franc.

17253 De la cel ce e de milă
N'aĭ ce luà nicĭ cu silă.

A. PANN, I, p. 133. — HINŢESCU, p. 92.

Adică de la omul sărac.

17254 * Tu umbli după el cu milă,
Şi el după tine cu pila.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 93; III, p. 109; *Archir*, p. 26. — HINŢESCU, p. 54.

Iĭ facĭ bine şi el caută să'ţĭ facă rěŭ.

Eŭ umblu după tine cu mila
Şi tu după mine cu pila.

A. PANN, *Archir*, p. 26.

17255 Milă dě silă, dor dě nevoĭe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

* △ *Milă de silă şi dor de nevoĭe.*

IUL. VULCĂNESCU, *c. Pelescĭ, j. Dolj.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Arată dragostea ce avem către óre-cine, fără voĭea nóstră (GOLESCU).

17256 Milă
De şilă,
Şi dor
De zor,
Nu se póte.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 103. — HINŢESCU, p. 105.

Pentru cele cari nu se pot face cu sila.

* △

17257 Milă mi-e de tine, dar de mine mi sĕ rupe inima.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44. — A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 93; III, p. 109. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 68. — HINŢESCU, p. 105. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — A. GOROVEĬ, *j. Suciava.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

* △

Milă mi-e şi de tine, dar de mine mi se rupe inima.

I. ANTONESCU, *c. Vălcelele, j. Argeş.*

△

Milă mi'ĭ, Dómne, de tine, dar după mine mi se rupe inima.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 152, *c. După-Pétra, Ungarĭa.*

* △

Milă am şi de tine, dar de mine mi se rupe inima.

C. C. BUNGEŢĬANU, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

Mi-e milă de tine, dar de mine mi se frige inima.

I. G. VALENTINIAN, p. 28.

* *Mĭ-éste milă ş-di tine, ma' mi s'arupe inima ş-di mine.*[1]

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

Nĭ-u nilă ş-tră tini, ma tră mini buriclu-nĭ si bagă mpadi.[2]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 168.

Veḑĭ *Dor.*

1⁰ Arată mărimea dragosteĭ către înşine, şi că maĭ mult îngrijim dĕ noĭ dĕcât dĕ altul (GOLESCU).
2⁰ Arată mila după gradul de înrudire.

Fa bine a te e ai tuoi, e poi agli altri se tu puoi.[3]

Prov. Ital.

Farei primeiro bem aos meus, então aos alheios.[4]

Prov. Portug.

Jeder ist sich selbst der Nächste.[5]

Prov. Germ.

The priest christens his own child first.[6]

Prov. Engl.

17258 De unu mi'ĭ milă,
De altul mi'ĭ silă.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*

Unul îţĭ place, ĭar altul nu.

---

1) Mĭ-este milă şi de tine, dar mi se rupe inima şi de mine.
2) Mĭ-e milă şi pentru tine, dar pentru mine buricul mi se pune jos.
3) Fă bine la aĭ tĕĭ, şi pe urmă celor-l'alţĭ daca poţĭ.
4) Voĭu face întâĭu bine la aĭ meĭ, pe urmă celor-l'alţĭ.
5) Fie-care îşĭ este cel maĭ aprópe.
6) Popa botéză maĭ întâĭu copilul sĕŭ.

17259 **De silă**
De milă.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 160; *Leg.*, p. 154 & 262.

Când facĭ un lucru fără multă tragere de inimă.

«Nu maĭ voĭ să scie şi să auḑă de dînşiĭ. Atâta numaĭ că *de silă, de milă* îĭ primi să locuĭéscă în curtea palatuluĭ.» — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 154.

«*De milă, de silă,* luă el şi niţele merinde ce'ĭ dase fata; dară luĭ nu'ĭ ardeà de mâncare.» — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 262.

△
17260 **Cel ce rîvnesce la milă, móre flămând.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 41, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Mână.*

Acelaş înţeles ca la No. 3755.

17261 **Milă de mumă vitregă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 44.

Adică dragoste próstă (Golescu).

* △
17262 **'I-e milă ca ţiganuluĭ de pilă.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Ţigan.*

A se adaogà la No. 14263.

*
17263 **A se îngâna cu mila.**

G. Poboran, *inst. j. Olt.*

A se mângâĭa.

MILOSTENĬE

Veḑĭ *a Tremura.*

* △
17264 **Puţînă milostenĭe, te scapă de mare rĕŭ.**

V. Sala, *c. Şerbescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Să fim milostivĭ, căcĭ binele pe care 'l facem ni se întórce cu prisosință.

Az sadaca cioc belea savdîrîr.[1])

Prov. Turc.

17265 **Milostenia 'ĭ din raiu.**

D-na EL. SEVASTOS, p. 221.

Vedĭ *Bătaĭe, Dar, Frică, Pomană, Răbdare.*

Acelaș ințeles ca la No. 15527.

MILUIRE

17266 * **Miluirea de multe nevoĭ ne-ascapă.**[2])

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 90.

Acelaș ințeles ca la No. 17265.

MUNCĂ

Vedĭ *Jidovesc, Leneș.*

17267 **Cel ce sĕ ostenesce, acela din muncă trebuie maĭ întâiu să guste.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Vedĭ *a Lucrà.*

Adică plugarul șî vierul (GOLESCU).

Toute peine mérite salaire.

Prov. Franc.

Ogni pena vole u so premiu.[3])

Prov. Cors.

---

1) Puțină milostenie de multe nevoĭ te scapă.
2) Miluirea de multe nevoĭ te scapă.
3) Orĭ-ce ostenélă merită să fie plătită.

Jeder Arbeiter ist seines Lohnes werth.[1]

Prov. Germ.

The labourer is worthy of his hire.[2]

Prov. Engl.

* △

17268 Munca, când ţi-o cauţĭ bine,
E şi Dumneḑeŭ cu tine.

A. PANN, I, p. 72. — HINŢESCU, p. 114. — I. G. VALENTINĬANU, p. 31. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 155, *c. Agnita, Ungarĭa.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Omul muncitor nu pĭere de fóme.

17269 Munca e blagoslovită;
Când te ţiĭ de ea aĭ pită.

A. PANN, I, p. 150. — HINŢESCU, p. 114.

Acelaş înţeles ca la No. 17268.

* △

17270 Munca e comóra.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 135 & 140; II, p. 88 & 91. — HINŢESCU, p. 114. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 155, *c. Tisa, Ungarĭa.* — IDEM, *Cal. Rom.* 1892.

Veḑĭ *Meserie*, *Meşteşug*.

Acelaş înţeles ca la No. 12295.

POVESTEA VORBIĬ

Unul când a fost să móră,
Fiĭ sěĭ toţĭ într'un cés
Viind patu'ĭ înconjóră
Şi 'l întrébă de rěmas.
Ḑicênd: Tată, eştĭ slab fórte
Şi-adiată nu îţĭ facĭ?
O să te apuce mórtea
Şi nimic nu ne spuĭ, tacĭ?

[1]) Orĭ-ce muncitor merită (valoréză) resplata sa.
[2]) Idem.

Noĭ maĭ întâiŭ de ertare
Am venit să te rugăm
Şi aşa şi pentru stare
Indrăsnim să te 'ntrebăm;
Căcĭ pe lângă astea tóte
Câte 'ţĭ-a dat cel de sus,
Să n'aibĭ şi strîns nu se póte
D'o parte unde va pus.
Fiind că aicĭ prin case
Şcim prea bine că nu sunt.
Şi e pĕcat să se lase
Să rĕmâie în pămînt.
Noĭ tată nu'ţĭ cobim mórtea,
Ci pe Dumnedeŭ rugăm
Sănătos să te maĭ pórte,
Să trăescĭ ne bucurăm.
Dar a omuluĭ vĭéţă
După cum singur spuneaĭ,
Se ţine într'un fir de aţă,
Şi se rupe când gând n'aĭ.
Cât maĭ vîrtos când e'n bólă,
I se póte proroci
Că orĭ móre, orĭ se scólă,
Nimenĭ nu póte ghîci.
De 'ţĭ-e frică a o spune,
Nădĕjduind să trăescĭ.
Ca să scrie încaĭ spune
Aceea ce tăĭnuĭescĭ,
Nu pocĭ dice că n'aĭ stare
Căcĭ scim că sărac nu eştĭ:
Póte dovedi or care,
D'eĭ vrea să tăgăduescĭ.
Vestea e 'n ţară sfóră
Că eştĭ putred de bogat,
Şi c'aĭ găsit o comóră,
O povestesc toţĭ din sat.
Eĭ încă numĕr şi aniĭ
Când n'aveaĭ para de ac,
Şi acu te jocĭ cu baniĭ
Turnându'ĭ din sac în sac.
Dar or şi cum nu ne pasă,
Dică lumea ce o vrea,
Fie-care 'ntr'a sa casă
Dice şi bună şi rea.
Noĭ scim că un bun părinte
Copiĭ nu'şĭ va urî,
Să'ĭ lase fără de minte
Săracĭ a se amărî.
— Copiĭ meĭ, el rĕspunse,
Bogat e numaĭ cel sfânt
Ş'are miĭ comorĭ ascunse,
Pe faţa acestuĭ pămînt.
Şi cel ce înăduşesce
Tot într'una căutând,
Acel căutînd găsesce
Cu sîrguinţă săpând.

Mulţĭ neroḍĭ găuresc pămîntul,
Comorĭ în el căutând
Dar nesciind cum, pasc vîntul,
Surda şi 'ndeşert umblând.
Comóra nu se găsesce
Când icĭ, colea săpând,
Ci lesne se nemeresce
Când eĭ pămîntul de rînd.
Şi'n adânc nu e băgată
Pe om mult a'l obosi,
Ci d'o palmă e 'ngropată,
Ca să o pótă găsi.
De aceea de vĕ place
Ca să vĕ îmbogăţiţĭ
Cum am făcut eŭ veţĭ face,
S'ascultaţĭ, să auḍiţĭ :
Eŭ vrênd să caut comóra
Şi'n deşert să nu muncesc,
Cumpĕraiŭ o moşióră,
Dorinţa să'mĭ isbândesc.
Şi o apucaiŭ d'a lungul
Să caut comóra 'n ea,
Când cu sapa, când cu plugul,
O săpaiŭ cum trebuia;
Ş'adevĕrat astă trébă
Mĕ osteni 'n acel an,
Dar şi nu 'mĭ-a fost de géba,
Că tot găsiiŭ un borcan.
Apoĭ cumpĕraiŭ bucate
Şi locul cât îl săpaiŭ,
Il semĕnaiŭ pe jumĕtate
Şi'ncolo viţă băgaiŭ
Făcênd ţérină şi viea
Am luat grâŭ, orz şi vin,
Şi suta a adus mia,
S'am un borcan cu vêrf plin.
Şi acum acea comóră
Fără nicĭ un scăḍămînt,
O am tot pe o moşióră
Ingropată în pămînt.
De voiŭ muri, împreună
Veţĭ merge s'o căutaţĭ,
Săpând cu 'ngrijire bună
Moşia, că nu stricaţĭ ;
Ci faceţĭ zic cum e bine,
Adică de rînd săpaţĭ,
Ca să puteţĭ, ca şi mine,
Rod dintr'însa să luaţĭ.
Abià pân'aci el ḍice
Şi ostenind încetă,
Adormi, ochiĭ 'şĭ închise,
Şi nu se maĭ deşteptă.
Feciorĭĭ luĭ s'apucară,
(După ce l'aŭ îngropat),
Pretutindenea cătară,
Loc n'aŭ lăsat ne săpat.

După ce se necăjiră
Căcĭ nicĭ un borcan nu aŭ scos,
Locul cel săpat porniră
Şi'ĭ semănară frumos.
Din care cu 'mbelşugare
In acel an rod luând
Făcură o sumă mare,
Cu preţ bun tóte vînḑênd.
Atuncĭ eĭ cu părerĭ bune,
Frăţesce baniĭ 'mpărţind,
Le-a venit înţelepcĭune,
Şi ḑice unul zîmbind:
Vedeţĭ fraţilor comóra
De care tata a ḑis?
Borcanul, e moşióra
Şi baniĭ, cum ne-a descris.
Adică: lucrând pămîntul
Scótem comóra din el,
De muncă 'ĭ-a fost cuvîntul,
Iar nu cum gândeam noĭ alt-fel.
Munca e comóra mare
Ce stă îngropată 'n pămînt,
Care sfârşit nu maĭ are,
Din porunca celuĭ sfânt.
Şi daca nevoitorul
Cu nădejde va săpa,
El îşĭ va dobândi dorul
Comóra a desgropa.
Munca pe om nicĭ o dată
Nu'l lasă a flămânḑi,
Când cu firea 'mbărbătată
Nóptea o va face ḑi.
Aşa dar d'aci 'nainte
Să nu şedem lenevoşĭ,
Ci cum ne-a dat tata minte
Să muncim maĭ inimoşĭ.

A. PANN.

17271 Munca pămîntuluĭ e bogăţie.

C. DIN GOLESCĬ, p. 164.

Acelaş înţeles ca la No. 17270.
A se vedé şi snóva de la No. precedent.

17272 Munca e bogată ca Dumneḑeŭ.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 131.

Acelaş înţeles ca la No. 17270.

* △
17273 **Munca e brăţară de aur.**

P. Gârboviceanu, *elev. Sem. Buc. Cl. VII.*

Vedĭ *Meserie.*

Acelaş înţeles ca la No. 17272.

* △
17274 **Munca este mama săracilor.**

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Muncind, omul nu pĭere de fóme.

* △
17275 **Cu muncă şi îngăduĭélă, dinţiĭ şorecuţuluĭ taĭe odgonul de la corabĭe.**

H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Arată puterea şi ródele stăruinţeĭ.

16276 **Prin muncă şi stăruinţă**
Veĭ ajunge la dorinţă.

I. G. Valentinianu, p. 27.

Acelaş înţeles ca la No. 17275.

17277 **Dintr'o muncă, cât de mică,**
Dacă nu curge tot pică.

A. Pann, I, p. 137.

Acelaş înţeles ca la No. 585.

*
17278 **Munca sfinţesce locul.**

I. Arbore, *ing. j. Buzĕŭ.*

Arată puterea munceĭ.

17279 **Arvunéză, din vreme, pe fericita muncă.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 41 ; I, p. 151.

Arvunesce, din vreme, fericita muncă.

HINŢESCU, p. 114.

Căcĭ cine nu lucréză la tinereţe trăĭesce în lipsă la bĕtrâneţe.

* △
17280 **Orĭ la muncă,**
Orĭ la luncă,
Orĭ cu capu în hălăcĭugă.

A. COJOCARU, *Sc. Norm. Berl. c. Ţifescĭ, j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Pentru ceĭ leneşĭ, carĭ 'şĭ pĭerd vara în zadar. Duce-ţi vĕ la munca câmpuluĭ, orĭ duce-ţi-vĕ de păziţĭ vitele la luncă saŭ, alminterea, ascunde-ţi-vĕ în nisce scaĭ saŭ tufe. Se numesce *hălăcĭugă,* o grămadă de spinĭ saŭ de orĭ-ce buruenĭ.

* △
17281 **Orĭ la muncă,**
Orĭ la luncă,
Orĭ cu porciĭ la ghindă.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17280.

* △
17282 **Nicĭ la muncă,**
Nicĭ la luncă,
Nicĭ cu capu 'n hălăcĭucă.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Şuicĭ, j. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 17281.

* △
17283 **Munca face poftă de mâncare.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Incă una din folósele munceĭ.

A MUNCÌ

Veḑĭ *Lenevie, a Mâncà.*

17284 * △ Rógă-te la (luĭ) Dumneḑeŭ
Şi munceşte tot mereŭ.

I. G. VALENTINIANU, p. 31. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 222, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarìa.* — P. GÂRBOVICEANU, *Sem. Buc. Cl. VII.*

Când rogĭ pe Domnul, muncesce,
Că atuncĭ te miluesce.

A. PANN, I, p. 73. — HINŢESCU, p. 162.

Veḑĭ *a Lucrà.*

Acelaş înţeles ca la No. 17199.

17285 * △ Muncesce astă-ḑĭ ca să mănâncĭ mâĭne.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Veḑĭ *a Lucrà.*

Acelaş înţeles ca la No. 17201.

17286 * △ De unde muncescĭ, de-acolo trebue să mănâncĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

Veḑĭ *Altar.*

Omul trebue să se foloséscă de ródele munciĭ sale.

17287 * △ Cum muncescĭ aşa ţi se plătesce.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

Veḑĭ *Plată.*

Acelaş înţeles ca la No. 17225.

* △
17288 Cine nu muncesce
Cu lipsă trăesce.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 49, *c. Toplița-Rom., Ungaria.—Junimea*, p. 16. — G. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluiu.*

* △
Omul care nu muncesce
In lipsă trăesce.

G. Mihalache, *înv. c. Șendrescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *a Lucrà.*

Acelaș înțeles ca la No. 17195.

* △
17289 Cine muncesce
Hrană agonisesce.

V. A. Forescu, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Omul trăesce din munca luĭ.

17290 Cine muncesce șî nu sĕ nădușasce?

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 80.

Arată că cel ce muncesce trebuĭe să sufere (Golescu).

*
17291 De cât să muncescĭ de géba, maĭ bine să ședĭ de géba.

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Când ni se propune să muncim fără nicĭ un folos.

* △
17292 Cine nu muncesce la tinerețe, n'are la bĕtrânețe.

T. Bălășel, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Vedĭ *a Lucrà.*

Acelaș înțeles ca la No. 17202.

△ *
17293 **Uniĭ muncesc până mor, şi alţiĭ béŭ cu capul gol.**

G. I. Tomescu, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Uniĭ aŭ pré mult, ĭar alţiĭ pré puţin.

* △
17294 **A muncit o vară şi a cheltuit (bĕut) într'o sară.**

G. P. Salviŭ, *înv.c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *a Câştigà.*

Acelaş înţeles ca la No. 11485.

* △
17295 **Omul e dator să muncéscă, să nu'l găséscă mórtea şeḑênd.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Omul trebue să muncéscă.

17296 **Sĕ muncesce, s'amăresce,**
Şi nimica nu'ĭ sporesce.

A. Pann, II, p. 158. — Hinţescu, p. 114.

Pentru omul lipsit de noroc, care se luptă în zadar cu sărăcia.

* △
17297 **Muncesce de când cu buricul verde, şi tot curul (p...) i se vede.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17296.

△
17298 **Mergĭ, muncesce, ca să aĭ**
Şi la un sărac să daĭ.

A. Pann, I, p. 73. — Hinţescu, p. 114. — Dr. Cristea, *Prov.,* p. 151, *c. Sibiŭ, Transilvanĭa.*

Munca ne permite să ajutăm pre ceĭ maĭ săracĭ de cât noĭ.

17299 **Are ochĭ, mânĭ şi piciőre,**
Pőte munci cu sudőre.

A. PANN, I, p. 137.—HINŢESCU, p. 114.

Tot omul pőte şi e dator să muncéscă.

MUNCITOR

Vedĭ *Főme*.

△
17300 **Vrednic este muncitorul de plata sa.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 277, *c. Topliţa-Rom.*, *Ungaria.*

Vedĭ *a Muncì*.

Acelaş înţeles ca la No. 17286.

17301 **Munca muncitoruluĭ pĕ mâna risipitoruluĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Vedĭ *Avere*, *Ban*, *Strîngĕtor*.

Sĕ dice pentru ceĭ ce risipesc averea ce dĕ la părinţĭ găsesc (GOLESCU).

* △
17302 **Omul muncitor**
De pâĭne nu duce dor.

NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — GR. POĬENARU, *c. Rassa, j. Ialomiţa.* — ECAT. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

* △
Omul muncitor capĕtă pânea ca dar.

G. MIHALACHE, *înv. c. Sendrescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Harnic*.

Acelaş înţeles ca la No. 17170.

* △
17303 **Ţĕranul muncitor**
E vestit ca Domnitor.

G. MIHALACHE, *înv. c. Sendrescĭ, j. Tutova.*

Căcĭ nu atîrnă de nimenĭ.

NE-ÎNDRĂSNEŢ

* △
17304 **Cel ne-îndrăsneţ perde multe bunurĭ.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

Pentru omul ruşinos.

Jamais honteux n'eut belle amie.

Prov. Franc.

NEVINOVĂŢIE

17305 **Nevinovăţia unuĭa, oţăpoc stă în ochĭul altuĭa.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 38.

Aşa 'ĭ omul făcut, că nu'ĭ place să audă lăudându-se pe alţiĭ. A se reaminti anecdota cu Aristid cel drept şi alegĕtorul athenian.

NUME BUN

Veḑĭ *Cap. IX, c. Nume.*

* △
17306 **Numele bun e maĭ scump de cât aurul.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Cinste.*

Acelaş înţeles ca la No. 17101.

Maĭ bun este un nume bun de cât oleĭul de preţ.

Eccles. 7. 1.

OMENIE

Veḑĭ *Cinste, Gură.*

17307 **Omenia ţine maĭ mult de cât minciuna.**

G. MUNTEANU, p. 60. — HINŢESCU, p. 130.

Veḑĭ *Minciună.*

Să fugim prin urmare de minciună.

* △

17308 **Maĭ bine cu un om de omenie la pagubă de cât cu un nevoiaş la câştig.**

I. PUŞCARIU, *înv. c. P.-Mĕruluĭ, comit. Făgăraş, Transilvania.*

Veḑĭ *Bun, Cuminte, Deştept, Inţelept, Isteţ, Şiret, Voĭnic, Vrednic.*

Acelaş înţeles ca la No. 16071.

* △

17309 **Omul fără omenie e ca şi trupul fără suflet.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Nu însemnéză nimic, nu are fiinţă, e ca şi un mort.

17310 **Gura ḑice, gura minte, omul tot om de omenie rĕmâne.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 105, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Veḑĭ *Gură.*

A se adaogà la No. 3467.

△

17311 **Omul de omenie, crede omuluĭ de omenie.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 193, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Şi aşa se cuvine să fie.

* △

17312 **Omenia 'ĭ maĭ scumpă ca avuţia.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Cinste.*

Acelaş înţeles ca la No. 17101.

△

17313 **Omenĭa nu'ĭ cu carul.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 191, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Adică o aĭ saŭ nu o aĭ; daca însă îţĭ lipsesce, nu o poţĭ căpĕtà de nicăerĭ.

* △

17314 **Are omenie ca porcu 'n cocĭe.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

△

De omenie, ca porcu 'n cocĭe.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 73, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Adică de loc nu are omenie.

△

17315 **Şĭ-a mâncat omenia ca ţiganul biserica.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 238, *c. Rêşnov, Ungarĭa.*

Vedĭ *Cinste, Ţigan.*

Acelaş înţeles ca la No. 17108.

* △

17316 **Ş'o mâncat (stricat, perdut) omenia.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

* △

S'a mâncat omenia cu lingura.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Avramescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Cinste.*

Acelaş înţeles ca la No. 17315.

ONÓRE

Vedĭ *Cap. XVII.*

17317 **Onórea vîndută**
Tóte's perdute.

G. MUNTEANU, p. 36. — HINŢESCU, p. 136.

Vedĭ *Cinste.*

Căcĭ onórea e maĭ scumpă de cât tóte.

17318 * △ **Onórea nu o putem cumpĕrà pe banĭ.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Cinste.*

Acelaş înţeles ca la No. 17098.

17319 * △ **Onórea perdută nu o maĭ poţĭ aflà.**

V. SALA, *dasc. c Zăvoenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17100.

ORDINE

17320 **Ordinea e câştig de timp.**

G. MUNTEANU, p. 28. — HINŢESCU, p. 137.

Arată folósele buneĭ orînduĭelĭ.

ORÎNDUĬALĂ

17321 **După orînduĭală cârpélă, Dumneḑeŭ să'şĭ facă milă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.

Sĕ ḑice pentru starea celor scăpĕtaţĭ (GOLESCU).

PĂSTRU

17322 **Omul care scie a trăi cu păstru,**
Paraoa o are la galben căpĕstru.

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 60; III, p. 74.

Pentru omul econom căcĭ: *cine nu cruță paraoa nicĭ de galben nu 'ĭ e milă.*

PAZĂ

* △

17323 **Paza bună trece primejdia rea.**

I. Neculce, *Letop.*, II, p. 257. — A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 173. — Hințescu, p. 142. — P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 180. — I. Negruzzi, *Conv. Liter.*, VII, p. 338. — N. Gane, *Conv. Liter.*, 1875—76. — I. Creangă, *Amint.*, p. 103. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 207, c. *Toplița-Rom.*, *Ungaria.* — Gr. Poĭenaru, *ing.* c. *Rassa, j. Ialomița.* — Gavr. Onișor, *prof.* c. *Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — G. Madan, c. *Trușenĭ, țin. Chișĕnĕŭ.* — G. Mihalache, *înv.* c. *Șendrescĭ, j. Tutova.* — I. T. Mera, *Conv. Liter.*, XVI.

* △

Paza bună trece primejdĭa rĕ.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.* — A. Gorovei, *public. j. Sucĭava.*

Paza bună întrece primejdia rea.

Al. Odobescu, III, p. 148.

* △

Paza bună încunjură primejdia rea.

Avr. Corcea, *paroh,* c. *Coșteĭu, Banat.* — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 207, c. *Toplița-Rom.*, *Ungaria.*

* △
Paza bună încunjură primejdĭa.

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △
Paza bună păzesce primejdĭa rea.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.* — I. NIŢESCU, *înv. c. Vĭespescĭ, j. Olt.* — I. IONESCU, *înv. c. Becĭu, j. Olt.*

Paza bună păzesce de primejdĭa rea.

I. G. VALENTINIAN, p. 7.

△
Paza bună feresce primejdĭa rea.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1193 & 1288.—Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 207, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.*

Paza bună din primejdĭa rea póte să scape.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 292.

Pentru ceĭ înţelepţĭ şi chibzuiţĭ.

«Nu face ca tată-sĕŭ Cantemir-Vodă, să se pue în protiva uneĭ crăiĭ cu o mână de ómenĭ slabĭ.

Paza bună trece primejdĭa rea; mĭelul blând suge la două mume; capul plecat nu'l prinde sabĭa. Aşa bună chivernisélă face Antioh-Vodă atunce.» — I. NECULCE.

POLITICOS

17324 E politicos ca gardul.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 84.

E politicos ca gardul,
Iţĭ jupóĭe obrazul.

A. PANN, III, p. 47.—HINŢESCU, p. 148.

Pentru omul mojic.

A POTOLÌ

17325 * **Potolesce'l, Dómne, şi pe mine nu mě ĭuţi.**

P. Năsturel, *colonel, Bucuresci, j. Ilfov.*

Când unul se supěră şi ne cértă. Se ḑice, pentru a'l domoli, ca un fel de ameninţare prietinéscă.

A RĂBDÀ

Veḑĭ *Belea, Inimă.*

17326 △ **Nu'ĭ voĭnicesce a dà, ci'ĭ voĭnicesce a răbdà.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 175, *c. Logoş, Ungaria.*

Veḑĭ *Harnic.*

Acelaş înţeles ca la No. 17172.

17327 * △ **Rabdă un ceas şi'ĭ trăì un an.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △ *Cine rabdă un ceas trăesce un an.*

N. Mateescu, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Arată folósele răbdăriĭ: de altminterea ţěraniĭ noştri cred că ómeniĭ ĭuţĭ trăesc puţin.

17328 * **Aravdă puţin să 'nchirdâsescĭ mult.** [1]

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Arată folósele răbdăriĭ.

---

[1]) Rabdă puţin să te folosescĭ mult.

17329 * △ **Cine rabdă nu greşesce.**

V. SALA, *prof. c. Drăgănescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Să fim răbdătorĭ şi vom fi în tot-dé-una folosiţĭ.

17330 * △ **Cine a răbdat până la sfîrşit, aşa s'a mântuit.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17329.

17331 * △ **Să nu dé Domnul omuluĭ cât póte răbdà.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 66. — V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

* △

Să nu maĭ dé Domnul
Cât póte răbdà omul.

TINCA ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Să nu dé Dumnedeŭ cât póte răbdà omul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 866.

Să nu dé Dumnedeŭ omuluĭ cât póte să rabde.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 176. — HINŢESCU, p. 136.

Nu dee (dé) Dumnedeŭ omuluĭ cât póte răbdà.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Să nu dé Dumnedeŭ omuluĭ cât póte el suferì (să sufere).

I. CREANGĂ, *Prov.*, p. 234. — I. G. VALENTINĬANU, p. 36.

* △
Nu dà, Dómne, omuluĭ cât póte (omul) răbdà.

I. G. Valentinĭanu, p. 49. — Gr. Poĭenaru, *îng. j. Buzĕŭ.*

Nu 'mĭ dà, Dómne, cât pot răbdà.

P. P. Carp, *Şedinţ. Senat. 5 Dec. 97.*

Veḑĭ *Rĕŭ.*

Arată marea răbdare a omuluĭ (Golescu).
Arată gradul de suferinţă a unuĭa.

17332 **Nu poţĭ dà**
Cât poţĭ răbdà.

I. G. Valentinĭanu, p. 48.

Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 17326 & 17331.

*
17333 **Rabdă când eştĭ slab.**

C. Bolĭac, *Culeg.*, p. 175.

Veḑĭ *Mână.*

Acelaş înţeles ca la No. 3774.

* △
17334 **Răbdă, sufleţele,**
Şi la bune şi la rele.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Omuluĭ îĭ trebue în tot-dé-una multă răbdare.

* △
17335 **Rabdă, suflete, cât poţĭ**
Nu'ţĭ dă taĭna către toţĭ.

C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

Să nu ne deschidem inima la orĭ şi cine.

* △
17336 **Rabdă, inimă, şi tacĭ,**
Că tot tu le facĭ.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 219, *c. Ida Mare, Ungaria.*

Vedĭ *Inimă.*

Acelaş înţeles ca la No. 3591.

* △
17337 **Rabdă, inimă, şi tacĭ,**
Că tu tóte mi le facĭ.

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles că la No. 7336.

* △
17338 **Rabdă, inimă, şi tacĭ,**
Ce-aĭ făcut să nu maĭ facĭ.

I. Vîlcof, *c. Craiova, j. Dolj.*

Rabdă dacă aĭ greşit.

17339 **Rabdă, inimă, şi tacĭ**
Că n'aĭ alta ce să facĭ.

A. Pann, II, p. 160. — Hinţescu, p. 80.

Când eştĭ nevoit să rabḑĭ óre-ce.
A se vedé A. Pann, II, p. 160, *Povestea cântecululuĭ.*

17340 **Rabdă şi tacĭ**
Dacă n'aĭ ce să facĭ.

Laurian & Maxim, II, p. 866.

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17339.

Accetta cun curaggiu ciò che tu un poi rispinghie.[1]

Prov. Cors.

---

[1]) Primesce cu curaj ceea ce nu poţĭ să respingĭ.

Was du nicht ändern kannst, das nimm geduldig hin.[1]

Prov. Germ.

Waht can't be cured, must be endured.[2]

Prov. Engl.

*

17341 **Aravdă inimă ş-taçĭ**
Ca ţara ci u calçĭ.[3]

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Vedĭ *Răbdător.*

Acelaş înţeles ca la No. 17339.

17342 **Cine nu póte răbdà nu mănâncă pómă cóptă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Adică nu dobândesce lucru bun (GOLESCU).

17343 **Rabdă par'că e de fĭer,**
Şi 'ĭ crapă ochiĭ de ger.

A. PANN, III, p. 91. — HINŢESCU, p. 158.

Pentru cel cumplit, sgârcit.

* △

17344 **Rabdă ca cânii de fóme.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.*

Adică rabdă mult.

* △

17345 **Rabdă ca cânele.**

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17344.

---

[1]) Ceea ce nu poţĭ schimba, rabdă.
[2]) Ceea ce nu sĕ póte vindeca, trebue rabdat.
[3]) Rabdă inimă şi tacĭ, ca pămîntul ce'l calcĭ.

17346 △ **A răbdat până s'a săturat.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 12, *c. Sibiŭ, Transilvania.*

Când unul a răbdat óre-ce, până ce nu a maĭ putut.

RĂBDARE

Vedĭ *Dragoste.*

17347 * △ **Unde'ĭ minte multă este şi răbdare multă.**

Teodorescu-Kirileanu, *Gazet. Sătén.* XVI, p. 13.

Omul cu minte e răbduriŭ.

17348 * **Răbdarea'ĭ din raĭu.**

T. Stefanelli, *Conv. Lit.*, *XXV.*

Vedĭ *Bătaĭe, Frică, Milosteniĕ.*

Adică bună şi de mare folos.

17349 **Răbdarea**
E ca mĭerea.

I. G. Valentinĭanu, p. 44.

Acelaş înţeles ca la No. 17348.

17350 * △ **Răbdarea e mântuire.**

V. Sala, *dasc. c. Zăvoenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17349.

17351 * △ **Răbdarea**
Trece marea.

Hinţescu, p. 158. — V. Sala, *dasc. c. Sĕud, comit. Bihor, Ungaria.* — Teodorescu-Kirileanu, *Gazet. Sătén.*, XVI, p. 13.

Omul cu răbdarea,
Trece chĭar şi marea.

I. T. MERA, *Conv. Liter.*, *XVI.*

△
Cu răbdarea
Trecĭ şi marea,
Dar cu rĕul
Nicĭ părĕul.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 61, *c. Topliţa Rom.*, *Ungarĭa.*

Omul răbduriŭ birue multe greutăţĭ, trece peste multe neajunsurĭ.

Avec de la patience on vient à bout de tout.

Prov. Franc.

Colla pazienza si prende la lepre col carro. [1]

Prov. Ital.

Geduld überwindet Alles. [2]

Prov. Germ.

Patience overcome all things. [3]

Prov. Engl.

* △
17352 Cu răbdarea şi cu tăcere
Sĕ face agurida mĭere.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 100; III, p. 15. — G. I. MUNTEANU.— HINŢESCU, p. 158. —KÁROLY ÁCS, p. 81. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.* —E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — A. GOROVEĬ, *j. Suciava.* — V. A. FORESCU, *j. Suciava.*—G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

---

[1] Cu răbdare se prinde ĭepurele cu carul.
[2] Răbdarea învinge tóte.
[3] Răbdarea învinge tóte lucrurile.

* △ *Cu răbdarea se face agurida mĭere.*

N. PETROV, c. *Codăescĭ, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Agurĭdă.*

Omul care scie să sufere, să aştepte, îşĭ ajunge scopul. Arată prin urmare cât de mult preţuesce răbdarea la om. A se vedé No. 355.

Za kus chleba skočiti treba.

Prov. Cech.

Радиши Богъ помаже.

Prov. Sîrb.

Kaparj kurta, neked is lesz.

Prov. Magy.

17353 **De aguridă s-façi ñari, ma cu arâvdari.**[1]

DR. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 148.

Şi cu-agurida s-façe m̃ĭere. — Ma cu çe? — Cu arăvdarea.[2]

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 90.

Acelaş înţeles ca la No. 17352.
A doua varĭantă aromânéscă este o traducere ad litteram din turcesce.

Coruntan petmez olur. — Neilen? — Sabîrîlen. [3]

Prov. Turc.

[1] Din aguridă se face mĭere, dar cu răbdare.
[2] Şi cu agurida se face mĭere. — Dar cu ce? — Cu răbdare.
[3] Din aguridă se face mĭere. — Cu ce? — Cu răbdare.

17354 **Cu vreme şî cu răbdare, şî frunza dĕ dud sĕ face mătase.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Adică tóte se schimbă spre bine (GOLESCU).

Dud iupraîndan atlaz oluri.[1])

Prov. Turc.

Sabe elan şarab olur,
Dud japraghe sandal olur.[2])

Prov. Turc.

* △

17355 **Răbdarea e bună la nĕcaz.**

V. SALA, *dasc. c. Dumbrăvenĭ, comit Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17351.

Sabîr selemettîr.[3])

Prov. Turc.

* △

17356 **Ca răbdarea la necaz, nicĭ un léc maĭ bun.**

HINŢESCU, p. 158.

Acelaş înţeles ca la No. 17355.

Con la passienssa as rimedia a tut.[4])

Prov. Piem.

Geduld ist die beste Arznei im Unglück.[5])

Prov. Germ.

Patience is a plaster for all sores.[6])

Prov. Engl.

---

[1]) Din frunza de dud atlas se face.
[2]) Cu răbdare agurida se face vin, fóĭa de dud atlas.
[3]) Răbdarea e mântuire.
[4]) Cu răbdarea se vindecă totul.
[5]) Răbdarea e cel maĭ bun léc în nenorocire.
[6]) Răbdarea e un blastur pentru orĭ-ce loc.

17357 **Răbdarea e cea maĭ bună doctorie.**

P. GÂRBOVICEANU, *Semin. Buc. Cl. VIII.*

Acelaş înţeles ca la No. 17356.

* △

17358 **Când n'are cu ce săracul,**
Răbdarea îĭ este lécul.

A. PANN, I, p. 134. — HINŢESCU, p. 118. — ANDREÏ MARINESCU, *înv. c. Humele, j. Argeş.*

* △

Săracululuĭ, răbdarea îĭ lécu.

G. MADAN, *c. Peruluĭ, ţin. Bender, Basarabĭa.*

Când îĭ lipsesce óre-ce celuĭ sărac.

17359 **La nenorocirĭ săracul,**
Răbdarea îĭ este lécul.

A. PANN, I, p. 147. — HINŢESCU, p. 121.

Când se întîmplă vre-o nenorocire celuĭ sărac.

17360 **Răbdarea e tot-dé-una**
La orĭ-cine (cea) maĭ bună.

A. PANN, I, p. 147. — HINŢESCU, p. 158.

Cu răbdare orĭ-cine e maĭ folosit.

△

17361 **Iĭ face foc în spinare,**
Şi el suferă 'n răbdare.

A. PANN, I, p. 146. — HINŢESCU, p. 60. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 114, *c. Agnita.*

Pentru omul nenorocit.

17362 **Cu răbdarea o ducĭ departe.**

HINŢESCU, p. 158. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 161.

Acelaş înţeles ca la No. 17360.

La patience vient à bout de tout.

Prov. Franc.

17363 * △ **Cu răbdarea 'ĭ rupĭ pelea.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Cu răbdarea îĭ frigĭ pĭelea.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 182.

Omul cel răbdător face pe duşmanĭ de crapă de cĭudă.

17364 **Răbdarea are şi ea marginile eĭ.**

I. G. VALENTINIAN, p. 25.

Perde omul odată şi răbdarea.

17365 △ **Inghite la răbdărĭ prăjite.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 74; III, p. 101. — HINŢESCU, p. 158. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 119, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △ *Mănâncă răbdărĭ prăjite.*

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 9 & 70; *Amint.*, p. 110. — *Abeced. Ilustrat.*, p. 26. — I. SBIERA, *Pov.*, p. 184. — G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.* — ST. ST. TUŢESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

* △
Mâncă răbdărĭ prăjite.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 148, *c. Ida-Mare, Ungarĭa.* — Iul. Grofşoreanu, *c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Răbdărĭ prăjite aĭ să mănâncĭ.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 176. — Hinţescu, p. 158.

*
Răbdărĭ prăjite.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 219, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.*

A (se) hrăni cu răbdărĭ prăjite.

V. Alexandri, *Teatr.*, p. 720 & 1590. — *Semasiol.*, VI, p. 360. — G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

1⁰ A răbda, a duce lipsă.
2⁰ A hrăni rĕŭ pre cine-va.

«*Iĭ maĭ mâncà şi răbdărĭ prăjite.*»

* △
17366 **Par'că mănâncă numaĭ răbdărĭ prăjite.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *a Mâncà.*

Despre ómeniĭ ceĭ slabĭ.

RĂBDĂTOR

17367 **Fiĭ, inimă, răbdătóre,**
Ca pămîntul sub picĭóre.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Capu-Piscululuĭ, j. Muscel.*

Vedĭ *a Răbdà.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17341.

RABDURIŬ

Vedĭ *Înțelept.*

A SE RUŞINÀ

*
17368 Cine nu se ruşinéză de ómenĭ, nu are ('ĭ-e) frică de Dumneḑeŭ.

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

De ómenĭ cine nu se ruşinéză
Nicĭ de Dumneḑeŭ nu se'nfricoşéză.

A. Pann, III, p. 32. — Hinţescu, p. 129.

Vedĭ *Certare, Ruşine.*

Pentru omul neobrăzat, lipsit de orĭ-ce ruşine.

* △
17369 Sĕ se ruşineze omul când face rĕul, ĭar nu când face binele.

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Ruşine.*

Pentru omul modest, care se ruşinéză când nu ar trebui.

* △
17370 S'o ruşinat ca calu când cârligă trăsura.

V. Ifrim, *c. Corodescĭ, j. Tutova.*

Când unul a făcut o neroḑie saŭ o necuviinţă.

RUŞINARE

17371 Celuĭ fără ruşinare
De'ĭ daĭ ce-va obraz, sare
Să ţi se urce 'n spinare.

A. Pann, III, p. 33. — S. Fl. Marian, p. 38.

Vedĭ *Ruşine.*

Pentru cel neruşinat.

RUȘINE

Vedĭ *Cinste, Fóme, Mĭere, Vin.*

17372 **Cine n'are rușine de ómenĭ, nicĭ frică de Dumnedeŭ.**

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 166; *Rev. Ist.*, II, p. 152.

Cine n'are frică de ómenĭ, n'are frică nicĭ de Dumnedeŭ.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 48, c. *Sibiŭ, Transilvania.* — Hințescu, p. 164.

Vedĭ *a se Rușinà.*

Acelaș înțeles ca la No. 17368.

* △

17373 **Maĭ bine mort de cât cu rușinea în nas.**

P. Gârboviceanu, *prof.* c. *Comănița, j. Olt.*

Pentru omul cu obrazul subțire.

* △

17374 **Staŭ în drum lele să pieĭ**
Și mĭ-e rușine să ceĭ.

T. Bălășel, *preot,* c. *Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

Se dice de băețiĭ orĭ bărbațiĭ flecarĭ către fete și neveste.

Iată cântecul unde se găsesce acéstă locuțiune:

Staŭ în drum lele să pieĭ
Și mĭ-e rușine să ceĭ.
Lelișóră de demult
Nu-mĭ da drumu să mĕ duc
Și mĭ-așterne să mĕ culc,
Că n'am maĭ vĕdut fomee
Să lase voĭnic să pĭec.

*

17375 **Țĭ'ĭ rușine**
Vaĭ de tine.
Te-aĭ făcut tótă
Ca o curcă ploată.

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

In bătae de joc, pentru unul care s'a ruşinat.

* △
17376 **'I-a crĕpat obrazul, dar ruşinea tot nu ĭ-a perit.**

V. A. FORESCU, c. *Stănişóra, j. Sucĭava.*

Pentru omul neobrăzat.

*
17377 **Vremea ruşiniĭ nu e trecută.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Amenințare; îl vom ruşinà daca nu se linişteşce.

* △
17378 **Nu s'a întîlnit în lume cu ruşinea.**

CATH. ZANNE, c. *Băsescĭ, j. Fălciŭ.*

Se ḑice despre un obraznic.

17379 **Omul cu ruşine pĭere,**
Nimenĭ nu dă pân nu'ĭ cere.

A. FANN, III, p. 32.

Omul cu ruşine pere
Nimenĭ nu'ĭ dă pân' nu cere.

HINȚESCU, p. 132.

* △
Omul cu ruşine multă pĭere; nimenĭ nu'l ascultă.

TINCA ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

*
Omul de arşine cherde.[1])

D. A. MILESCU, c. *Gopeşĭ, Macedonĭa.*

---

[1]) Omul de ruşine pĭerde.

Pentru omul pré ruşinos.

A coquin honteux plate besace.

Prov. Franc.

Fra Modesto non fu mai priore.[1]

Prov. Tosc.

Ein blöder Hund wird selten fett.[2]

Prov. Germ.

17380 **Celuĭ fără ruşine.**
De'ĭ daĭ ce-va obraz, sare
Să ţi se urce 'n spinare.

HINŢESCU, p. 164.

Vedĭ *Ruşinare*.

Acelaş înţeles ca la No. 17371.

*

17381 **Cine a perdut ruşinea ca s'o găséscă el?**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 166; *Rev. Ist.*, II, p. 150. — HINŢESCU, p. 164.

Pentru omul lipsit de orĭ-ce ruşine.

17382 **Tóte's cu timp şi cu soroc,**
Şi ruşinea l'al eĭ loc.

A. PANN, III, p. 32. — HINŢESCU, p. 189.

Pentru cel care se ruşinéză fără pricină saŭ în afară de vreme.

17383 **Mi se pare, de ruşine,**
Că cade cerul pe mine.

A. PANN, III, p. 32. — HINŢESCU, p. 164.

Pentru omul ruşinos.

[1]) Părintele Modest nu va fi nicĭ odată egumen.
[2]) Un câne sfios rare-orĭ se îngraşă.

17384 **Par'că mi-e ruşine mie**
Că nu ţi-e ruşine ţie.

A. PANN, III, p. 32. — HINŢESCU, p. 164.

*
Mi-e ruşine de neruşinarea ta.

DIM. BOLINTINEANU, *Bucurescĭ, Ilfov.*

Se dice celuĭ neruşinat.

* △
17385 **Să aĭbă omul ruşine**
Când face rĕŭ, ĭar nu bine.

A. PANN, III, p. 32. — HINŢESCU, p. 164. — N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.* — TINCA ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Vedĭ *a se Ruşinà.*

Acelaş înţeles ca la No. 17369.

17386 **Să aĭbă cine-va ruşine**
Până unde sĕ cuvine.

A. PANN, III, p. 32. — HINŢESCU, p. 164.

Să nu fie omul din cale afară ruşinos.

* △
17387 **De ruşine**
Aş maĭ mâncà o pâne.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Adică nu'ĭ e ruşine de loc.

17388 **Iea ruşinea 'n nas,**
In fie ce ceas.

A. PANN, III, p. 37. — HINŢESCU, p. 164.

Pentru cel obraznic care, adese-orĭ, rĕmâne ruşinat.

17389 * **Imĭ crapă obrazul de ruşine.**

A. PANN, III, p. 32. — HINŢESCU, p. 126.

Veḑĭ *Obraz.*

Acelaş înţeles ca la No. 4149.

17390 **Şĭ-a înghiţit ruşinea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 96.

Adică nu sĕ maĭ ruşinéză, şî sĕ ḑice pentru muĭerile cele desfrînate (GOLESCU).

17391 * **Şĭ-a mâncat ruşinea.**

Şĭ-a mâncat ruşinea cu mămăligă.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 166. — HINŢESCU, p. 164.

Acelaş înţeles ca la No. 17390.

Il a toute honte bue.

Prov. Franc.

17392 △ **Mânca ţĭ-ar ruşinea nasul.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 148, c. *Dênc, Ungarĭa.*

Ca un fel de blestem.

17393 △ **Mâncà te-ar ruşinea tîrguluĭ.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 148, c. *Ida Mare, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17392.

RUŞINOS

17394 * △ **Ruşinosu**
Róde osu.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Crângu, j. Tutova.* — C. C. BUNGEŢIANU, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

Adică suferă, rabdă, are ce e maĭ prost, rĕmâne cu nimic.

* △

17395 **Ruşinosul**
Linge osul.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17394.

17396 **Ruşinos, dar sănătos.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62.

* △

Ruşinos, ruşinos,
Dar e sănătos.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Fugă.*

Adică cel ce sĕ sfiesce dĕ ruşine, pururea întru tóte să află sănătos (GOLESCU).

ŞAGĂ

Vedĭ *Nebun.*

* △

17397 **Tótă şaga e jumatate într'adins.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

De multe orĭ, sub formă de glumă, se spun omuluĭ adevĕrurĭ carĭ 'l ustură rĕŭ.

* △

17398 **Cărnatul lung e bun, dar şaga lungă nu.**

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubienĭĭ, j. Dorohoĭ.*

Gluma să nu ţie pré mult căcĭ devine supĕrătóre.

Les plaisirs les plus courts sont les meilleurs.

Prov. Franc.

Scherzo lungo non fu mai buono.[1]

Prov. Ital.

Wenn der Scherz am Besten ist, soll man aufhören.[2]

Prov. Germ.

17399 * △ **S-a trecut de șagă.**

AVR. CORCEA. *paroh, c. Coșteĭu, Banat.*

Nu maĭ e de glumit.

SILINȚĂ

17400 * △ **Silința**
Taĭe pânza.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — G. MIHALACHE, *înv. c. Șendrescĭ, j. Tutova.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — GAVR. ONIȘOR, *c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

* △ *Silința*
Mântue pânza.

G. MADAN, *c. Trușenĭ, țin. Chișĕneŭ, Basarabĭa.*

Vedĭ *Lene.*

Arată ródele silințeĭ.

SÎRGUINCĬOS

17401 △ **Sîrguincĭosul se desvață mâncând, ĭar leneșul și móre flămând.**

DR. CRISTEA, *Prov.,* p. 241, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Pentru sîrguincĭos și pentru leneș.

[1] Șaga lungă nu a fost bună.
[2] Când șaga e maĭ bună atuncĭ trebue să te oprescĭ.

SÎRGUINŢA

17402 * △ **Sîrguinţa**
Ţese pânza.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.*

* △ *Sîrguinţa*
Ţese pânza,
Éră lenea
Pierde vremea.

S. FL. MARIAN, *Nunta,* p. 28. — Dr. CRISTEA, *Prov.,* p. 241, *c. Sinersig, Ungaria.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *c. Stiubienii, j. Dorohoi.*

* △ *Sîrguinţa*
Tae pânza.

TINCA ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Vedĭ *Silinţă.*

Acelaş înţeles ca la No. 17400.

17403 * △ **Sîrguinţa e muma noroculuĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Adică, ceea ce numim norocul, nu este de cât resultatul sîrguinţeĭ.

A SE SMERÌ

17404 * △ **Cine (cel ce) se smeresce se înalţă.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *a se Înălţà.*

După cuvintele luĭ Isus.

SMERIT

17405 **In curul smerituluĭ lăcuĭesce dracul.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 16.

In curul smerituluĭ locuĭesce dracul.

Hinţescu, p. 177.

* △ *In cuĭbul smerituluĭ lăcuesce dracul.*

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 88; III, p. 65. — V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Ne arată că cel maĭ smerit, acela şî maĭ îndrăcit, dĕ care mult să ne ferim (Golescu).
Pentru cel faţarnic.

Derrière la croix souvent se tient le diable.

Prov. Franc.

Hinterm Kreuz versteckt sich der Teufel.[1]

Prov. Germ.

The devil lurks behing the cross.[2]

Prov. Engl.

17406 * △ **In inima smerituluĭ şede dracul grecesce.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17405.

SOCOTINŢĂ

17407 **Unde nu e socotinţă, socótéla merge rĕŭ.**

A. Pann, II, p. 49.—Hinţescu, p. 177.

---

[1]) După cruce se ascunde dracul.
[2]) Dracul se ascunde după cruce.

* △ *Când nu este socotință, socotéla merge rĕŭ.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pentru omul ne-chibzuit.

STĂRUINȚĂ

17408 **Omuluĭ, cu stăruință,**
Tóte îĭ sunt cu putință.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 197, *c. Toplița-Rom., Ungarĭa.*

Vedĭ *Sîrguință.*

Arată ródele stăruințeĭ.

STRÎNGĔTOR

17409 **Averea strîngĕtoruluĭ, trece în mâna cheltuitoruluĭ.**

V. A. FORESCU, *înv. c. Smulți, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Avere, Muncitor.*

Acelaș ințeles ca la No. 17301.

TAĬNĂ

17410 **Lumea prin tîrg o vorbesce,**
Și el taĭnă o gândesce.

A. PANN, I, p. 83.—HINȚESCU, p. 94.

Vedĭ *Vorbă.*

Când unul se feresce de a vorbi de un lucru pe care tótă lumea îl scie.

Le secret de polichinelle.

Prov. Franc.

17411 * △ **Are gura 'mpĭedecată,**
Dar taĭna o spune îndată.

A. PANN, I, p. 107. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Leneş.*

1⁰ Pentru cel leneş.
2⁰ Pentru cel care nu scie păstra o tăĭnă.

17412 * **Taĭna să n'o spuĭ nevestiĭ.**

P. BUDIŞTEANU, c. *Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Taĭna îţĭ păzesce tare, de către nevésta ta.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 130; III, p. 116.

Vedĭ *Copil, Gând.*

Căcĭ o va dà neapĕrat în vileag, neputênd păstrà o taĭnă.
A se vedé A. Pann, III, p. 112—117.

Jamais homme sage et discret
Ne révèle à femme son secret.

GABR. MEURIER, *XVI-e Siècle.*

17413 * **Işĭ păzesce taĭna de Joĭ până maĭ de apoĭ, întocmaĭ ca o muere.**

Nu e în stare să nu spue tot ce scie.

17414 * **Taĭnele vóstre în urechile nóstre.**

Când unul nu maĭ e stăpân pe taĭnele luĭ.

TRÉBĂ

Vedĭ *a Tăcé, Vorbă, Cap. XVII.*

17415 **La o trébă când se scólă,**
Par'că are ouĕ în pólă.

A. PANN, I, p. 102. — HINȚESCU, p. 192.

Pentru cel nevoïaș saŭ leneș.

17416 **La trébă se vede omul ce póte.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 149.

Căcĭ mulțĭ se laudă, și când sunt pușĭ la încercare daŭ chix.

17417 **De făcut trébă nu maĭ cade códa nimĕruĭ.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 287; *Conv. Liter.*, XI, p. 214.

Indemn la muncă.

17418 * **Cine n'are gând de trébă sĕ păduche.**

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Pentru cel leneș.

17419 * △ **De cât ḑece trebĭ și rele, maĭ bine una și bună.**

S. MIHĂILESCU, *Sc. Norm. Berl. c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.*

Să nu te apucĭ de multe odată.

17420 * **Gluma, glumă; tréba, trébă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică când e dĕ glumă, să glumim; când e dĕ trébă, să căutăm tréba cum sĕ cade (GOLESCU).
Se ḑice maĭ ales când unul nu se ține de trébă, saŭ nu ne lasă să ne ținem de ea.

17421 * △ **Aĭ făcut trébă până 'n pod.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Mogoșóĭa, j. Argeș.*

Nu a făcut nicĭ o trébă, nu a învĕţat nimic, nu s'a procopsit.

17422 * **Işĭ caută de trébă.**

A. PANN, I, p. 169.—HINŢESCU, p. 192.

Nu se amestecă unde nu'l privesce.

17423 * **A fi de trébă.**

Adică om bun, cinstit, cum sĕ cade.

VREDNIC

Veḑĭ *Frumos, Cap. XVII.*

17424 **Cine e vrednic scóte şi îmbucătura din gura omuluĭ.**

A. PANN, II, p. 125.—HINŢESCU, p. 172.

Pentru omul vrednic.

17425 * △ **Maĭ bine cu un vrednic la pagubă, de cât cu un nevoĭaş la câştig.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 96; II, p. 64. — HINŢESCU, p. 208. — S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 20. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 171. — I. G. VALENTINIAN, p. 8. — *Gazet. Pop.*, I, No. 228.

△ *Maĭ bine cu un om vrednic la pagubă, de cât cu un tândală la câştig.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 142, *c. Topliţa-Rom., Ungaria.*

Maĭ bine să fiĭ cu un om vrednic la pagubă, de cât cu un mişel la dobândă.

C. NEGRUZZI, I, p. 248.

* △
Maĭ bine sa fiĭ cu un om vrednic la pagubă, de cât cu un nevoĭaş la dobândă.

V. Sala, *înv. c. Zăvoenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Bun, Cuminte, Deştept, Inţelept, Isteţ, Omenie, Şiret, Voĭnic.*

Acelaş înţeles ca la No. 17047.

△
17426 **Omul vrednic se face luntre[1]) şi punte, şi trebue să ĭésă la liman.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 133; II, p. 86. — Hinţescu, p. 135. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 197, c. *Sibiŭ, Transilvanĭa.*

* △
Omul vrednic se face luntre şi punte, şi trebue să ĭésă la capĕt.

H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

* △
Omul vrednic se face luntre şi punte, şi ese la mal.

I. G. Valentinian, p. 29. — P. Gârboviceanu, *prof. c. Comăniţa, j. Olt.*

Adică face ce face, şi trebue să isbutéscă.

VREDNICIE

17427 **Vrednicia 'ţĭ mĭ-e oglindă,**
Că m'aĭ slujit până 'n tindă.

A. Pann, II, p. 49. — Hinţescu, p. 208.

Pentru cel nevrednic, şi maĭ ales pentru slugă.

---

[1]) Varĭanta: *munte*, e neapĕrat greşită.

CAPITOLU XVI

DESPRE VÏÉŢA INTELECTUALĂ ŞI MORALĂ

DEFECTE, VICÏURÏ ŞI CRIME

AÏDUC

17428 **Aïducul nostru şî altă potecă scie.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 1.

Vedï *Voïnic*.

Sĕ ḑice pentru ceï ce sĕ pot înlesni cu felurimï dĕ mijlóce, însemnând că, când nu pot numaï cu un mijloc, schimbă alt mijloc (GOLESCU).

AMERINŢARE

17429 **Amerinţarea, fără putere, e deşértă.**

HINŢESCU, p. 3.

Nu amenința dacă nu poţï face.

ARŢAG

Vedï *Hârţag*.

* △
17430 Arţagul
Îşĭ găsesce pîrţagul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107; II, p. 95. — *Şezăt.*, I, p. 283. — *Semas.*, p. 299. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 13, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — HINŢESCU, p. 6. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 236. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.* — ILIE HOCĬOTĂŬ, c. *Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

* △
Tot hârţagu
Işĭ găsesce pîrţagu.

GR. ALEXANDRU, *magistrat, j. Putna.*

Şĭ-a dat peste om.
A se vedé A. de Cihac, II, p. 245.
O snóvă în A. PANN, II, 95 şi în *Şezătórea*, I, p. 283, ne dă origina ḑiceriĭ.

POVESTEA VORBIĬ

O vĕduvă 'n vîrstă, bĕtrână, sbârcită,
Cu douĭ dinţĭ în gură, barba ascuţită,
Nas cât pătlăgéua, la vorbă 'nţepată,
Cu ochiĭ cécâră, gura lăbărţată,
Fruntea-ĭ cucuiată, faţa mohorîtă,
Peste tot negrósă şi posomorîtă,
Umbla 'ntunecată şi tot înnorată,
Nu o vedeà nimenĭ să rîḑă vr'o dată,
N'o puteaĭ cunósce când e mulţumită,
Că ea 'n tótă vremea era necăjită.
(Cântă-ţĭ lele cântecul că mĭ-e drag ca sufletul:
Neaga-Neaga reaoa sparse mahalaoa),
Nu putea eĭ nimenĭ să-ĭ intre în voe,
Din ḑi până 'n nópte sbĭerà ca strigoae.
Cu nimenea 'n lume nu se avé bine,
Se certa cu sine, când n'avea cu cine.
Slugĭ, câĭne, pisică bătea cu sudalme,
Şi pentru o muscă îşĭ da 'n obraz palme.
In scurt, nu ajunge omuluĭ vĭéţă
Ca să'ĭ spuĭe tóte din fir până 'n aţă.
De-ar fi (cum ḑice lumea o ḑicală),
Cerul tot hârtie şi marea cernélă,
Ca să se descrie ar fi puţintele
Tótă istoria aştiĭ mueri rele
Dar deşi în ast-fel era cum ḑiserăm,
Şi cele maĭ multe nu'ĭ le scriserăm,

Tot se măritase pân' aci odată.
Şi să se mărite era iar rugată,
Că era vestită şi în stambă dată
De văduvă grasă, putredă bogată,
Şi pentru avere tocma ca nebuniĭ
Să 'mbulzea s'o céră văduviĭ şi juniĭ;
Nu'ĭ căuta chipul nu'ĭ căuta aniĭ,
Tótă frumuseţea-ĭ era eĭ baniĭ.
O văduvă însă când-va, după lege,
Cu a doua nuntă capul seŭ să-şĭ lege,
Ea atuncea ḑise cum că se însóră,
Iar nu se mărită pentru a doua óră.
Şi caută 'n lume bărbat să găséscă
Ca pe o muĭere să'l îmbrobodéscă.
Ea să fie mare ce o vrea să facă,
Bărbatu'ĭ la tóte ca mutu să tacă.
Şi dacă găsesce vre-un lamă-mamă,
Nu vede, n'aude şi nu'ĭ bagă sémă,
De părere bună pe care 'ntîlnesce
Işĭ laudă casa şi se fericesce
Că ea bărbat are bun peste mĕsură,
Ca pâĭnea a bună (cu pruna în gură).
Şi ast-fel de vorbe vorbind între ele,
Smintesc şi stric casa uneĭ tinerele.
O fac să-şĭ urască îndată bărbatul
Şi să îndrăgéscă în locu-ĭ pe altul.
Pentru că bărbătul un amurez nu e
Tot după plăcerea-ĭ la mincĭunĭ să-ĭ spuĭe,
Şi s'o tot mângâĭe, să o gĭugĭuléscă,
Cheful şi dorinţa pân' să-şĭ isprăvéscă,
Ci el îĭ vorbesce serios la tóte,
Că tot chef să aĭbă omul nu se póte;
Grijile vieţiĭ care îl apasă
La plăcerĭ şi chefurĭ rare orĭ îl lasă.
Şi el dacă vede că alt îĭ zîmbesce
Umblă după dînsa şi o curtenesce,
Iĭ face bizele, versurĭ îĭ citesce,
O 'nnalţă în slavă, zînă o numesce.
Socotesce cum că'n tótă a luĭ viéţă
Din gura'ĭ nu curge de cât tot dulcéţă.
Şi să 'nebunesce după el să mérgă,
Lasă copiĭ, casă, la altul alérgă,
Şi vĕḑênd c'acela 'ĭ-a vorbit eĭ bune,
Tot cu dragă, dragă, pân' a o supune.
Lasă'l şi pe dînsul, la alt bărbat du-te,
Ca vinul cel stricat din bute în bute,
Până rĕmâne
Nicĭ cu fetele,
Nicĭ cu nevestele,
Povestea cânteculuĭ:
Fosta'ĭ lele când aĭ fost,
Dar acum eştĭ lucru prost.
Aĭ fost fórte trandafir,
Dar acum eştĭ borş cu ştir,
'Ţĭ-a mers vestea când 'ţĭ-a mers,
D'acum leţcaĭa'ţĭ s'a şters.

Géba cochetăriĭ facĭ,
Că la nimenĭ nu maĭ placĭ.
Te-aŭ lăsat toţĭ ş'aĭ rĕmas
Ca un odorog de vas,
Cât să te dregĭ la obraz
Te-aĭ trecut, nu maĭ aĭ haz.
Gândeaĭ că chipu'ţĭ frumos,
O să stea tot abanos.
Acum póte să plătescĭ,
Frumósă să te numescĭ.
Aşa şi acéstă vĕduvă bogată,
Fiind, pentru zestre, de pré mulţĭ rugată,
Când venea 'n peţite cine-va s'o céră,
Ca să se mărite, să-şĭ ia bărbat iară,
Ea la aceĭ ómenĭ bărbaţĭ saŭ neveste
Cu mândrie mare propunea aceste,
Dicênd: mergeţĭ spuneţĭ celuĭ ce mĕ cere
Că am să'ĭ daŭ zestre destulă avere,
Banĭ, casă, moşie, cum şi scie póte,
Scule, diamanturĭ în fiinţă tóte,
Dar pe lângă aste am şi din natură,
Un arţag, o pală, de cam cert din gură;
Şi nu tot-dé-una acésta îmĭ vine,
Ci numaĭ de faţă când e óre-cine,
Saŭ când staŭ de vorbă la vr'o adunare,
Din ceva atuncea ţandăra îmĭ sare,
Şi încep îndată ca să-mĭ cert bărbatul,
Să'l fac de ocară faţă cu tot satul
Iar el la necazu-mĭ îl voesc să tacă,
Să'mĭ sufere tóte, nimic să nu'mĭ facă.
Iĭ cer din nainte condiţia asta,
De mĕ priimesce eŭ îĭ sunt nevésta.
Câţĭ audea d'aste fugea ca de ciumă,
Li se tăia pofta de ast-fel de glumă.
Maĭ pe urmă însă îşĭ găsi ea unul,
Cam lovit cu lioca, făcênd pe nebunul.
Şi 'ĭ trimise vorbă că o primesce
În felul ce dice, şi cum ea voesce;
Dar îĭ dă să scie că din întîmplare
Şi el fără voia'ĭ un pîrţag mic are.
Care în an numaĭ odată îĭ vine
Şi ca şi un praznic într'o di îl ţine.
Şi, el cum se légă să'ĭ rabde arţagul,
Şi ea să se lege să'ĭ rabde pîrţagul.
Spuindu'ĭ aceste, dise ea 'ntru sine:
Dĕŭ că nu se póte din aşa maĭ bine!
Nu e lucru mare într'un an odată
Un pîrţag, cum dice, şi luĭ să'ĭ abată.
Şi cu chipul ăsta dacă se legară
Amîndouĭ îndată se şi cununară.
Mirésa acuma găsindu'şĭ norocul
De părere bună nu o încăpea locul:
Işĭ pĭerduse cumpĕtul
Ca ţiganul umbletul.
Şi luând la masă de códă purcéua,
Cum era strîns satul făcu şi saftéua,

Vr'o câte-va vorbe trânti după lege,
D'ale nodoróse, ca nisce cïomege.
Ginerele l'aste trebuia să tacă,
C'aşa se legase, n'avea ce să facă.
Făcênd ea safteaua, îï păru mult bine,
Vĕḑênd că bărbatu'ï legătura 'şï ţine,
A doua ḑi iară 'şï urmă obiceïul.
A treia ḑi încă şi maï cu temeïul.
Iar el la nicï una cheful nefrângêndu'ï,
Le suferea tóte în gându'şï ḑicêndu'ï:
«Iï taïu eŭ de unghişóră». Decï,
A patra ḑi dimineţă pe loc cum se scólă
Incepe să gémă ca un prins de bólă,
Ḑicênd: E! nevéstă, aḑï te-a călcat focul,
M'a găsit pîrţagul, 'ï-a venit sorocul.
Şi ḑicênd acésta o cam ia de códă,
Şi de după mână frumos mï-o înnódă,
Şi 'ncepe să'ï care maï în jos de spate,
Cam pe pielea gólă, gârbace 'ndesate.
Ea îï ḑicea: frate, bine, ce e asta ?
El rĕspundea ḑicêndu'ï: e pîrţag, nevéstă.
Până când te ţine? ea îï ḑise iară.
El dându'ï rĕspunde: numaï pănă séra.
Şi rabdă nevéstă, cum îţï rabd eŭ ţie,
C'ast-fel n'e legatul şi mult n'o să ţie.
— Mĕ rog, bărbăţele! maï stăï! contenesce!
Stăï să ne 'nţelegem, puţin odihnesce!
Eŭ îmï întorc vorba, 'mï puïu lacăt la gură,
Dacă e pricina pentru legătură.
— Nu, dragă nevéstă, năravul din fire
Lesne nu se póte s'aïbă lecuire.
— Mĕ rog, bărbăţele, dă puţin cu milă,
Că nu sciŭ bătae de mică copilă,
Aoleo, ajunge! aoleo, mĕ lasă!
Vĕḑ eŭ că cu zapis nu se ţine casă.
Mĕ leg, mĕ jur ţie, că d'aḑï înainte
Nu'ţï voïu maï rĕspunde nicï două cuvinte.
E! bine, el ḑise, dacă 'ţï laşï arţagul,
Iacă şi eŭ dară îmï opresc pîrţagul,
Numaï îţï păzesce, cum ḑicï, jurămîntul,
C'apoï iar îmï vine (să păzéscă sfîntul).
Aşa eï d'atuncea cu pace trăiră,
Şi singurï acésta o şi povestiră.

A. Pann.

BATJOCORĂ

17431 * △ **Batjocora batjocoresce.**

Avr. Corcea, *paroh.*, c. *Coşteïu, Banat.*

△ *Batjocura batjocuresce şi chĭar îţĭ face amar.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 22, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Rîs.*

Acelaş înţeles ca la No. 5800.

A BATJOCORI

Vedĭ *Cap. XVII.*

17432 * △ — Cine te batjocoresce?
— Rădăcina de răchită,
Care 'ĭ maĭ amărîtă.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu. Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 17431.

BOCLUC

17433 * △ Caută bocluc cu lumînarea aprinsă.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Cértă, Gâlcévă, Pricină.*

Pentru omul ne-astîmperat, gâlcevitor; când unul face zurbavă.

CALIC

Vedĭ *Bogat, Cap. X, c. Calic, Fudul.*

17434 E un bogat şi calic, şi un dobitoc să'l pascĭ.

A. Pann, III, p. 39.

Pentru mojicul îmbogăţit.

CÂRTÉLĂ

Vedĭ *Varză.*

17435 **A da pe cârtélă.**

A. DE CIHAC, II, p. 44.

Adică pe credit.

CAUGĂ

* △
17436 **Om de caugă.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștelu, Banat.*

Adică om pe sfadă, de ne-înțelegere, care produce cértă fără pricină.

Caugă are înțelesul de sfadă, ne-înțelegere.

CERBICOS

17437 **Omul cerbicos**
(E) ca mĕrul vermĕnos.

HINȚESCU, p. 132. — DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 192, *c. Sibiŭ, Transilvania.*

CÉRTĂ

17438 **Cine are minte 'ntrégă**
In cérta altor nu se bagă.

A. PANN, III, p. 26. — HINȚESCU, p. 108.

* △
Cine are mintea 'ntrégă
In cérta altuĭa nu se bagă.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 44, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — SUHAMEL, *c. Meledic, Buzĕŭ.*

Vedĭ *Gâlcéva.*

Sfat pe care puținĭ îl urméză.
A se vedé în A. Pann, Povestea vorbiĭ, III, p. 26.

* △

17439 **Cérta fără pěruĭală n'are haz.**

I. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 170; *Rev. Ist.*, II, p. 148 — Hințescu, p. 143.

Cérta fără bătaie n'are lipiciu.

Laurian & Maxim, p. 124.

Vedĭ *Gâlcévă*, *Nuntă*.

Acelaş înţeles ca la No. 10493; se dice maĭ ales când doĭ se cértă şi se cam îngróşe gluma.

* △

17440 **Cérta fără bătae (bătălie) ca nunta fără lăutarĭ.**

Laurian & Maxim, I, p. 607; II, p. 449. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 148.—H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭu.*

Cérta fără pěruĭală ca nunta fără lăutarĭ.

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 215.

* △

Cértă fără bătae e ca nunta fără tobă.

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

Acelaş înţeles ca la No. 17439.

* △

17441 **Cine caută cértă găsesce bătae.**

P. Budişteanu, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Pentru ceĭ carĭ se obrăznicesc.

* △

17442 **Unde intră cérta 'n casă**
De acolo norocul ĭésă.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 265, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Să fie unire între soţĭ.

17443 **Nu sĕ înnódă la cértă ca mojicul.**

A. PANN, I, p. 169.

Sĕ înnódă la cértă ca mojicul.

HINŢESCU, p. 32.

1⁰ Pentru omul cuminte care fuge de buclucurĭ.—PANN.
2⁰ Pentru omul gâlcevitor.—HINŢESCU.

* △
17444 **A căutà cértă cu lumînare.**

BARONZI, p. 47.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 145; *Unch. Sfătos*, p. 54.—E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*—ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubeniĭ, j. Dorohoĭ.*

* △
A căutà cértă cu lumînarea aprinsă.

ST. ST. TUŢESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Vedĭ *Bocluc, Gâlcévă, Pricină, Lumînare.*

Acelaş înţeles ca la No. 17433.

A SE CERTÀ

Vedĭ *Maţ, Cap. XVII.*

* △
17445 **Când doĭ se cértă, al treilea câştigă.**

I. G. VALENTINEANU, p. 12.—IDEM, *Calend. Rom.* 1892.—P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*—I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*—E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*—G. MIHALACHE, *înv. c. Sendreştĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *a se Sfădì.*

In tot dé-una se găsesce unul care trage un folos din certurile altora. Prin urmare să ne răfuim prietenesce când avem ce-va de împărţit.

Le troisième larron.

Prov. Franc.

17446 * △ Eĭ sĕ cértă,
Eĭ sĕ ĭértă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115; II, p. 102. — HINŢESCU, p. 32.

Eĭ se cértă, eĭ se împacă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 377. — DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 84, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Prin urmare să nu ne amestecăm în cérta lor. Se ḑice maĭ ales pentru soţĭ saŭ ceĭ îndrăgostiţĭ.

17447 Se cértă de 'şĭ maĭ mănâncă capetele.

A. PANN, III, p. 23. — HINŢESCU, p. 32.

Veḑĭ *Cap.*

Trăĭesc rĕŭ împreună.

17448 * Si 'ngărñesc (ñgaţe) ca cânli la cupañe.[1])

G. ZUCA, *stud. c. Turia, Epir.*

Veḑĭ *Albie.*

Pentru ceĭ carĭ se cértă.

CERTARE

17449 De certare nu se ruşinéză,
De bătae nu se 'nfricoşéză.

A. PANN, III, p. 33.

Veḑĭ *Ruşinare, Ruşine.*

Acelaş înţeles ca la No. 17368.

---

[1]) Se cértă ca cânii la copae.

CĬOROBOR

△
17450 Ce atâta cĭorobor
Pentru un topor!

S. Fl. Marian, *Ornit.*, II, p. 64.

Cĭorobor pentru un topor.

S. I. Grossmann, *Dicţ.*, p. 121.

* △
Torobor
Pentru un topor.

D-na Maria Cosma, *înv. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Sfadă, Topor.*

Acelaş înţeles ca la No. 13018.

A CLEVETÌ

* △
17451 De aş trăi cât de bine, lumea tot mĕ clevetesce.

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Orĭ-ce aĭ face, tot veĭ fi criticat.

CLEVETIRE

* △
17452 Sci hulpe, într'o stuhărie, pentru clevetire, care sunt şi pentru mine.

P. Alexandrescu, *c. Mircescĭ, j. Vasluĭu.*

Vorbesc doĭ ómenĭ şi, în vorba lor, trag şi pe un al treilea, batjcororîndu'l.

CUMPLIT

17453 Omul cumplit
De toţĭ e clevetit.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 63; III, p. 77. — Hinţescu, p. 132.

Pentru omul sgârcit.

CUSUR

Vedĭ *Cur.*

17454 *△ **Nu e om fără cusur.**

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Nicĭ pădure fără vreascurĭ, nicĭ om fără cusur.

Albina, I, No. 17, p. 529.

A se adaogà la No. 4344 b.

Nul homme sous défaut.

Prov. Franc.

17455 **Nu e nimic fără cusur.**

A. Pann, *Fab.*, II, p. 50.

Orĭ-ce lucru are şi bunul şi rěul luĭ.

Il n'y a pas de rose sans épines.

Prov. Franc.

17456 * **Cu un cusur subţire.**

Al. Odobescu, I, p. 436. — P. Ispirescu, *Leg.*, p. 289.

1⁰ Pe de departe, fără a spune pe şleaŭ; cu vorbe.

«Nu'ĭ da răgaz să se gândéscă la d'alde-astea, ci îl lua cu vorba pe de departe, şi *cu un cusur subţire* îl făceà să pricépă că are să fie fericit.» — P. Ispirescu.

2⁰ Cu dibăcie, dar nu pe faţă; cu acte.

«Imĭ pare că te vĕd, diplomat iscusit, rîḑênd înghesuit în barba'ţĭ căruntă, când, *cu un cusur subţire,* îţĭ bătuşĭ joc de agaoa turcéscă ce venea spre a te mazili.» — Al. Odobescu.

A DEFAĬMÀ

Vedĭ *Cap. XVII.*

DESFRÎNARE

Vedĭ *Tinereţe.*

DESMĂŢAT

* △
17457 **Nicĭ salcĭa pom,**
Nicĭ desmăţatul om.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 170. — V. Sala, *dasc. c. Ghighişeni, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Mojic.*

Pentru omul desmăţat.

FALĂ

* △
17458 **Fală gólă, traistă uşóră.**

I. Creangă, *Conv. Liter.*, XII, p. 30; *Pov.*, p. 320. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 380. — Hinţescu, p. 61. — S. I. Grossmann, p. 157. — P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Cl. VII.* — C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.* — Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

* △
Falǎ gólǎ, straiţǎ uşórǎ.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 92, *c. Bochia, Ungarĭa.* — D. Popovicĭu, *c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.* — V. Sala, *dasc. c. V. Sohodol, comitatul Bihor, Ungarĭa* — Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — Ilie Hocĭotăŭ, *stud. c. Selişte, comitatul Sibiŭ, Transilvanĭa.*

Pentru omul calic şi fudul.

17459 △ **Fala mare,**
Traistă n'are.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 92, c. *Hurez, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17458.

17460 △ **Fala şi beţia**
Aduc sărăcia.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 92, c. *Tisa, Ungaria.*

Unul singur, din aceste două năravurĭ, ar ajunge pentru ca să sărăcéscă pe om.

A SE FĂLÌ

17461 **Órfăn armâne aç̧el ç̧e se-fălésce.**[1]

ANDREĬU AL BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 90.

Vedĭ *Fală.*

Acelaş înţeles ca la No. 17459.

17462 **Nu ti fâlea, cândŭ eşti ghini, di vrei s-nu-ţĭ hibă arşini atumç̧ea cândŭ ti scadzĭ.**[2]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 156.

Să fim modeştĭ, când ne merge bine.

17463 **Va tra să-s fâléscă, ş-arînĭa nu'l alasă.**[3]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 156.

Vedĭ *Capră.*

Acelaş înţeles ca la No. 1584.

---

[1]) Sărac rĕmâne acel ce se fălesce.
[2]) Nu te fălì când eştĭ bine, de vreĭ să nu'ţĭ fie ruşine atuncĭ când sărăcescĭ.
[3]) Vré să se făléscă şi rîĭa nu'l lasă.

FĂŢARNIC

17464 * △ **Făţarnicul, e ca un cărbune acoperit care, pĕ ne-sciute, te arde.**

Hinţescu, p. 58. — V. Sala, *dasc. c. Lelesci, comit. Bihor, Ungaria.*

Vedï *Cărbune.*

Acelaş înţeles ca la No. 509.

17465 **Făţarnicul lăudându-te te strică.**

Diaconovicï-Loga, p. 18.

Să nu te încredï în ceï carï te laudă.

FLECAR

Vedï *Gură.*

17466 **Numaï pămîntul astupă gura flecaruluï.**

Baronzi, p. 51. — Hinţescu, p. 139.

Vedï *Gură.*

Acelaş înţeles ca la No. 3455.

17467 **Omul care e flecar**
Troncănesce ca un car.

A. Pann, I, p. 28. — Hinţescu, p. 131.

Vedï *Móră.*

Acelaş înţeles ca la No. 7366.

17468 **Flecarul e ca óla, ce maï mult sună când o lovescï gólă.**

Hinţescu, p. 60.

Vorbesce mult dar fără mïez.

FUDUL

Vedĭ *Prost, Sătul.*

17469 * △ **Omul fudul, şi luĭ Dumneḑeŭ nu'ĭ place.**

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Suciava.*

* △ *Omul fudul, şi luĭ Dumneḑeŭ îĭ e urît.*

E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Vedĭ *Mândru.*

Adică e urît de tótă lumea.

17470 * △ **Omul calic şi fudul, şi luĭ Dumeḑeŭ 'ĭ urît.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluiu.*

Vedĭ *Dumneḑeŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 15223 & 17469.

17471 △ **Fudulul are doĭ tovarăşĭ: prostia şi sărăcia.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 97, *c. Gura-Rîului, Ungaria.*

Numaĭ omul prost póte să fie fudul, şi acest cusur îl duce la sărăcie.

Fudul olan diuşchiun calîr.[1])

Prov. Turc.

17472 **Calic şi fudul.**

N. Gh. Ionescu, *înv. c. Mamornița, j. Dorohoĭ.* — C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

E sărac, nu are ce mâncà şi se arată mândru.

---

[1]) Cine se mândresce remâne scăpĕtat.

A SE FUDULI

17473 *△ **Se fudulesce ca musca în lapte.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Vedĭ *Cĭóră Laţ.*

Acelaş înţeles ca la No. 1658.

FUDULIE

Vedĭ *Bĕutură, Chelie.*

17474 *△ **Fudulia aduce sărăcia.**

P. Gârboviceanu, *prof. Sc. Norm. Buc. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 17471.

17475 *△ **Fudulia e soră bună cu prostia.**

C. C. Bungeţianu, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17471.

FUR

17476 △ **Furul face numaĭ un pĕcat, dar păgubaşul, până 'l află, face o sută.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 98, *c. Tisa, Ungarĭa.*

Vedĭ *a Bănuì, Hoţ, Tâlhar.*

Căcĭ păgubaşul bănuesce pe tótă lumea.

17477 *△ **Ocasĭunea face pe fur.**

G. I. Munteanu, p. 26. — Hinţescu, p. 126. — V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Hoţ.*

Sunt ómenĭ carĭ rĕmân cinstiţĭ prin faptul că nu aŭ prilejul să fure.

L'occasion fait le larron.

Prov. Franc.

17478 * **Furlu cât gĭoni s'hibă, tot di gugoş va s'móră.**[1])

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonĭa.*

Cel rĕŭ nu scapă de pedépsă.

17479 * **Care'ĭ fur dzîce că furaĭ.**[2])

D. A. Milescu, *stud. c. Gopeşĭ, Macedonia.*

Când un rĕŭ vorbesce pe altul de rĕŭ.
Când vinovatul caută să arunce vina pe altul.

17480 **Furlu acaţă furlu.**[3])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 156.

* *Furlu fur acaţă.*[4])

Xenof. Capsale, *c. Pîrlepe, Macedonĭa.*

Vedĭ *Hoţ.*

Unuĭ om rĕŭ, tot un rĕŭ îĭ vine de hac.

Fur furem cognoscit, lupus lupum.[5])

Prov. Lat.

Per conoscere un furbo, ci vuole un furbo e mezzo.[6])

Prov. Tosc.

Ein Schalk kennt den andern.[7])

Prov. Germ.

[1]) Furul cât de voĭnic să fie, tot de glonte o să móră.
[2]) Care'ĭ fur dice că am furat.
[3]) & [4]) Furul prinde pe fur.
[5]) Furul cunósce pe fur, lupul pe lup.
[6]) Ca să cunoscĭ un înşelător, trebue un înşelător şi jumătate.
[7]) Un ticălos cunósce pe un altul.

A wool-seller knows a wool-buyer.[1]

Prov. Engl.

17481 — Acățaĭ un fur.
— Alasă'l.
— 'L alas, ma nu me-alasă.[2]

G. ZUCA, *stud. c. Turia, Epir.*

Vedĭ *Drac, Hoț, a Lăsà, a Luà.*

Când îțĭ capețĭ beleaua făcênd óre-ce. De pildă te asocĭezĭ cu unul şi nu maĭ poțĭ scăpà de el. A se vedé No. 5386.

A FURA

Vedĭ *Cloșcă, a Gĭoli, Hoț, Pădure.*

* △

17482. Cine fură adĭ un ac,
Mâne fură (şi) un gânsac.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I, p. 68 — BARONZI, p. 58. — HINȚESCU, p. 65. — S. FL. MARIAN, *Ornit.*, p. 380. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 46, c. *Sibiŭ. Ungarĭa.* — S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 33.

Pentru omul rĕŭ nărăvit, din rĕŭ în maĭ rĕŭ.

* △

17483 Cine fură adĭ un oŭ,
Mâne fură (şi) un boŭ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I, p. 68. — BARONZI, p. 58. — HINȚESCU, p. 138. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 46, c *Agnita, Ungarĭa.* — S. I. GROSSMANN, p. 33. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 151. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubenĭĭ, j. Dorohoĭu* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — P. GÂRBOVICEANU, *Sem. Buc. Cl. VII.* — EM. POPESCU, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărginenĭ, j. Ialomița.* — IUL. GROFȘOREANU, *c. Galșa, comit. Arad, Ungarĭa.*

---

[1]) Vîndĕtorul de lână cunósce pe cumpĕrătorul de lână.
[2]) Am prins un fur. — Lasă'l. — Il las, dar nu mĕ lasă.

* △
Fură adĭ un oŭ,
Mâne un boŭ.

V. SALA, *dăsc. c. Băleni, comit. Bihor, Ungaria.*

Astândzî furĭ oŭ,
Mâni va furĭ boŭ.[1]

DR. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 156.

S'éste că furĭ adzĭ un oŭ, mâne poţĭ s'furĭ ş'un boŭ.[2]

ANDREĬ AL LUĬ BAGAV, *Cart. Aleg.*, p. 75.

Acelaş înţeles ca la No. 17007.

* △
17484 **Cine fură adĭ o cépă,**
Mâĭne fură şi o ïépă.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17008.

△
17485 **Din care grădină furĭ un cucuruz, poţĭ fura şi un sac.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 75, c. *Topliţa Rom.*, *Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17009.

* △
17486 **Cine fură odată e fur tot-dé-una.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 17010.

---

[1]) Astă-dĭ furĭ oŭ, mâne furì boŭ.
[2]) Dacă furĭ adĭ un oŭ, mâne poţĭ să furĭ şi ün boŭ.

17487 **Carle fura o galïira maĕre ĕn perzun, carle fura cetatu dignaĕ bandera.**[1])

FR. MIKLOSICH, I, p. 9.

Vedĭ *Găinar*.

Hoţiĭ ceĭ micĭ sunt pedepsiţĭ, pe când ceĭ marĭ se bucură de ródele ne-cinsteĭ lor.

* △

17488 **Cine fură nu cumpĕră, dar nicĭ cinste nu petrece.**

N. GH. IONESCU, *c. Mamorniţa, j. Dorohoĭu.* — N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

* △

Cine fură nu cumpĕră, dar nicĭ cinste nu câştigă.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Banca, j. Tutova.* — G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △

Cine fură nu cumpĕră, dar nicĭ cinste nu capĕtă.

E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △

Cine fură nu cumpĕră, dar nicĭ cinste nu are.

TINCA ŞIŞMAN, *c. Adam, j. Tutova.*

Tâlharul nu dă banĭ pe ce a furat dar, când e prins, duce ruşine.

17489 **Maĭ bine să cerĭ**
De cât să furĭ,
Că cerşetoriĭ se miluesc (miluĭesc)
Iar hoţiĭ se pedepsesc.

A. PANN, II, p. 29. — HINŢESCU, p. 31.

---

[1]) Care fură o găină, merge în închisoare, care fură o cetate, înfige o bandĭeră.

1⁰ Pentru ceĭ neputincioşĭ.
2⁰ Se ḑice celuĭ care caută să răpésca ceea ce puteà să obţină de bună voe.

Il vaut mieux tendre la main que le cou.

Prov. Franc.

*
17490 **Câftarea u déde Dumnidzĕŭ, furarea u déde draclu.**[1]

G. Zuca, *prof. c. Băésa, Epir.*

Acelaş înţeles ca la No. 17014.

* △
17491 **Fură bine, ascunde rĕŭ,**
Pică vina 'n capu meŭ;
Fură rĕŭ, ascunde bine,
Pică vină 'n cap la mine.

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Când, orĭ-ce s'ar întîmpla, vina tot asupra unuĭa cade.

*
17492 **Sciĭ s'furĭ, ş-nu sciĭ s'ascundzî.**[2]

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Veḑĭ *Hoţ.*

Pentru omul prost care nu scie să'şĭ ascundă greşelile.

*
17493 **Ma nainte di furare s-ti 'nveţĭ tru-ascundére.**[3]

G. Zuca, *stud. c. Permet, Albania.*

Daca nu eştĭ deştept nu te apucà de o trébă.

* △
17494 **Fură şi se dă de păgubaş.**

V. Sala, *dasc. c. Totorenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

---

[1]) Căutarea (faptul de a cere) o dete Dumneḑeŭ, furatul îl dete dracul.
[2]) Sciĭ să furĭ, şi nu sciĭ s'ascunḑĭ.
[3]) Maĭ nainte de a furà, să te înveţĭ să ascunḑĭ.

1⁰ Când cel rĕŭ vré să fie credut că e om de trébă.
2⁰ Face un rĕŭ şi tot el se plânge.

* △
17495 **Cine fură îşĭ ĭea rĕsplata.**

V. Ifrim, *c. Corodescĭ, j. Tutova.*

Cel rĕŭ îşĭ primesce pedépsa.

*
17496 **Fură oul de sub găină şi viţelul din vacă.**

L. Cĭorbea, *c. Gherla, Transilvania.*

Vedĭ *Cloşcă, Coţofană, Ţarcă.*

Adică e mare tâlhar. A se adaogà la înţelesurile de la No. 1668.

* △
17497 **Fură de la el şi duce la altul.**

P. Gârbovjceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.* — G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Hoţ, Tâlhar.*

1⁰ Pentru cel prost, naiv.
2⁰ Hoţ prost.

△
17498 **Géba facĭ vecinuluĭ bine cu ce aĭ furat de la alţiĭ.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 101, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.*

Să ajuţĭ pe alţiĭ cu al tĕŭ, dar nu cu lucru altuĭa.

* △
17499 **Fură şi jură.**

N. Gh. Ionescu, *înv. c. Mamorniţa, j. Dorohoĭ.*

Fură de la ochĭ şi jură.

T. Speranţa, III, p. 244.

Vedĭ *Hoţ.*

1⁰ Fură ce'ĭ cade în mână şi se jură, fără ruşine, pe toţĭ sfinţiĭ.
2⁰ Cel maĭ rĕŭ trece adese-orĭ de omul cel maĭ cinstit.

17500 * △ **Ceĭ ce fură, aceĭa maĭ tare jură.**

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Suciava.*

Când unul caută să se lepede, cu mare jurăminte, de o învinuire ce i se aruncă.

17501 △ **Fură, jură şi se cură.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 98, *România.*

Acelaş înţeles ca la No. 17024.

17502 * △ **Nóptea fură,**
Ḑiua jură.

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluiu.*

Veḑĭ *Nópte.*

A se adaoga la No. 197.

FURAT

17503 △ **De nu vreĭ să fiĭ furată**
Pune pe uşă lăcată.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 73, *c. Ida Mare, Ungaria.*

Paza bună trece primejdia rea.

17504 * △ **Calul de furat de pe câmp se ĭeà.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Covurluiu.*

Alérgă după folos; nu aştepta tot de-a gata, ca şi tâlharul, care nu are de cât ostenéla de-a furà, calul legat, din grajd.

17505 * △ **Calul de furat se găsesce pe la (prin) ĭarmaróce.**

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.*

Pentru ceĭ carĭ nu maĭ staŭ pe-acasă, şi maĭ ales pentru fete.

17506 *△ **Calul de furat nu se întrébă de dinţĭ.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluiu.*

Vedĭ *Cal, Măgar.*

Acelaş înţeles ca la No. 1389.

GĂINAR

Vedĭ *Puşcărie.*

17507 * **Numaĭ găinariĭ şed la puşcărie.**

DIM. DRĂGUESCU, *Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Vedĭ *a Furà, Tâlhar.*

Căcĭ hoţiĭ ceĭ marĭ scapă în tot-dé-una.

GÂLCÉVĂ

Vedĭ *Putere, Sfadă.*

17508 *△ **Gâlcéva făr'ncăerare,**
Nicĭ un haz nu are.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 115; II, p. 102. — HINŢESCU, p. 66 — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarìa.*

Vedĭ *Cértă.*

Acelaş înţeles ca la No. 16964.

17509 **Cine are minte nu se amestecă în gâlcéva altora.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 115. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 150.

Vedĭ *Cértă.*

Acelaş înţeles ca la No. 16963.

17510 **Caută gâlcévă cu lumînarea.**

A. PANN, III, p. 23. — HINȚESCU, p. 66.

Vedĭ *Cértă.*

Acelaş înţeles ca la No. 16969.

* △

17511 **Cumperĭ gâlcévă cu banĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Când te vîrĭ singur în bucluc.

A SE GÂLCEVI

Vedĭ *Vrabĭe.*

GÂR-MÎR

17512 **Gâr-gâr, la muĭere privesce, ce ca gâsca gârâesce; ci mîr-mîr, la bărbat, ce ca câĭnele mîrâesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 200.

Femeea e cicală, flecară; bărbatul cértă.

17513 **Tot-dé-una gâra-mîra, şi traĭu cu vătraĭu.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 104; II, p. 118. — HINŢESCU, p. 67.

Vedĭ *Traĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 6174.

17514 **Tótă ḑiua gâra-mîra.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 158; III, p. 127. — HINŢESCU, p. 67.

Acelaş înţeles ca la No. 17038.

A GĬOLI

17515 **Nu fură, nu ĭĕfuesce, numaĭ gĭolesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 50.

Adică ĭeà cam dĕ faţă, fără nicĭ o sfĭală (GOLESCU).

GREŞÉLĂ

17516 **Colpo facut, nu'ĭ potriba penseĭ.**[1])

DR. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Când aĭ greşit, gândurile sunt de prisos.

A GREŞI

17517 **Falleĭ şi prevtu pre altar.**

DR. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 8.

Tot omul póte greşi.

Errare humanum est.[2])

Prov. Lat.

HACHIŢĂ

17518 * △ **Iĭ vin hachiţele.**

G. P. SALVIŬ & E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

1⁰ S'a înfuriat.
2⁰ Iĭ trăsnesce prin gând.

HARŢAG

Vedĭ *Arţag.*

17519 * △ **Are harţag la mămăligă rece.**

V. TRIFAN, *c. Glodenĭ, j. Sucĭava.*

Când unul se supĕră din nimica, şi vré să sară la bătae.

---

1) Greşéla făcută, nu maĭ e vreme să te gândescĭ.
2) A greşi e lucru omenesc.

HÎTRĂ

17520 * △ **Hîtră vréĭ să fiĭ; dar veriga sciĭ s'o puĭ?**

I. I. Donca, c. *Gârja*, j. *Tutova.*

Pentru ceĭ carĭ vor să se arĕte şireţĭ, dar nu isbutesc să înşele.

HOŢ

Veḑĭ *Cerşetor, Curvă, a Furà, Lacăt, Mincinos, Muĭere, Cap. XVII, c. Vreme*

17521 △ **Hoţul de la hoţ nu fură.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 108, c. *Logoş, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Lup, Tâlhar.*

Acelaş înţeles ca la No. 2032 b.

Les loups ne se mangent pas entre eux.

Prov. Franc.

17522 **Hoţ pe hoţ anevoĭe înşală.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 74.

Adică şiret pĕ şiret (Golescu).

17523 △ **Hoţ de hoţ se teme.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 109, c. *Codlea, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17046 & 17047.

17524 **Hoţ pĕ hoţ cunósce.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 74.

Veḑĭ *Fur.*

Adică nebun pĕ nebun, şiret pĕ şiret, ş. c. l. (Golescu).

*
17525 **Hoţul priceput, întâĭu se închină şi apoĭ fură.**

P. BUDIŞTEANU, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Se ḑice maĭ ales pentru Muscalĭ.

* △
17526 **Hoţ ca óia când dă în nămol.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.*

Veḑĭ *Prost.*

Adică prost.

* △
17527 **Când te calcă hoţiĭ nu te întrébă de ce ţĭ-e cojocul.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Micşunescĭĭ-Greci, j. Ilfov.*

Când te ĭea unul maĭ repede.

△
17528 **Vaĭ de hoţul care'ĭ sărac, şi de săracul care'ĭ hoţ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 272, *c. Gura-rîuluĭ, Ungarĭa.*

Veḑĭ *a Fura, Găinar, Tâlhar.*

Acelaş înţeles ca la No. 17032.

Magni fures parvum ducunt [1]).

Prov. Lat.

△
16529 **Hoţiĭ nu sunt aḑĭ prin pădurĭ; sunt prin cănţălăriĭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.,* p. 108, *c. Codlea, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Tâlhar.*

La adresa funcţionarilor din Hungarĭa.

---

[1]) Hoţiĭ marĭ duc pe cel mic.

* △

17530 **Prinde hoţul, până nu te prinde el pe tine.**

A. PANN. *Ediţ.* 1889, p. 176.— V. SALA, *dasc. c. Lunca, comit. Bihor, Ungaria.*

Prinde hoţul când îţi vine, pân'nu te prinde el pe tine.

A. PANN, II, p. 31.—HINŢESCU, p. 76.

* △

Prinde hoţul când îţi vine
Că te prinde el pe tine.

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Suciava.*

Să ne folosim de ceasul prielnic, maĭ ales când avem o răfuĭélă cu óre-cine.

17531 **Imprejurarea face pe hoţ.**

BARONZI, p. 69. — HINŢESCU, p. 78.

*

Imprejurarea face pe hoţĭ.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

△

Prilegĭul te face hoţ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 216, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Prilejul face pe toţĭ
Ca să fie hoţiĭ hoţĭ.

A. PANN, II, p. 31.—HINŢESCU, p. 153.

Ocasionu face omu tatu. [1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.* I, p. 14.

Vedĭ *Fur.*

Acelaş înţeles ca la No. 17002.

L'occasion fait le larron.

Prov. Franc.

L'occasioni fa l'omu latru. [2])

Prov. Sard.

Gelegenheit macht Diebe. [3])

Prov. Germ.

Opportunity makes the thief. [4])

Prov. Engl.

17532 **Ardică lucrul în sus**
Care nu e de el pus.

A. Pann, II, p. 31.

Pentru cel care fură. A se adăogà la No. 4853.

17533 **Hoţu 'nvaţă la hoţie**
Şi beţivul la beţie.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 55; I, p. 117; *Fab.* II, p. 47. — Hinţescu, p. 75.

Vedĭ *Beţiv, Tâlhar.*

Acelaş înţeles ca la No. 8179.

17534 * △ **Hoţul de la hoţ învaţă.**

V. Sala, *dasc. c. Brădet, comit. Bihor, Ungarĭa.* — D. Popovicĭu, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.*

---

[1]) Prilejul face pe omul hoţ.
[2]) Prilejul face pe omul hoţ.
[3]) Prilejul face hoţiĭ.
[4]) Prilejul face pe hoţ.

Adică rĕŭ de la rĕŭ.

*
17535 **Hoţul fură şi jură.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 20; I, p. 69; II, p. 30.—BARONZI, p. 61. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 178.

* △
Hoţul jură şi ĭar fură.

HINŢESCU, p. 75. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihór, Ungaria.*

Vedĭ *a Fura.*

Fură ce'ĭ cade în mână, şi se jură, fără ruşine, pe toţĭ sfinţiĭ.
Varianta a doua arată că cel rĕŭ nu se lasă de nărav.

* △
17536 **De hoţ nu te poţĭ păzi.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

1⁰ Căcĭ el e tot cu gândul la rele.
2⁰ Când aĭ fost înşelat de óre-cine.

* △
17537 **Omul de hoţul din casă nu sĕ póte feri.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 105; II, 123. — HINŢESCU, p. 132. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* △
De hoţu (hoţiĭ) din casă nu te poţĭ feri.

I. G. VALENTINEANU, p. 33. — V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Sucĭava.*

Vedĭ *Lotru.*

Şi maĭ puţin de cât de ceĭ străinĭ.
Se dice adese-orĭ pentru soţĭ.

*
17538 **Feresce-mĕ, Dómne, de hoţiĭ din casă căcĭ de ceĭ d'afară mĕ feresc singur.**

Acelaş înţeles ca la No. 17062.

17539 **Hoţul ḑice c'a glumit**
Când vede că l'a zărit.

A. PANN, II, p. 31. — HINŢESCU, p. 75.

△
Hoţul ḑice am glumit
Când vede că l'a zărit.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 107, *c. Agnita, Ungarĭa.*

* △
Hoţul gĭură că a glumit
Când vede că l'aĭ dovedit.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *a Glumì.*

Acelaş înţeles ca la No. 17162.

* △
17540 **Hoţul ne-dovedit,**
E negustor cinstit.

I. ARBORE, *ing. j. Buzĕŭ.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Rătescĭ, j. Argeş.*

Veḑĭ *Tâlhar.*

In potriva negustorilor carĭ maĭ mult înşélă lumea.

17541 **Hoţul de unul se prinde**
Şi de-o mie se întinde.

A. PANN, *Ediţ.* II, p. 31. — HINŢESCU, p. 75.

Toţĭ vor să fie părtaşĭ la o faptă bună.

* △
17542 **Hoţul e numaĭ cu un pĕcat, ĭar păgubaşul cu doué.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 109, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △
Hoţul e cu un pĕcat şi păgubaşul cu ḑece (nouĕ-ḑecĭ şi nouĕ, o sută).

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 177. — A. GOROVEĬ, *j. Sucĭava.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Cândescĭ, j. Dîmboviţa.* — GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.* — I. ARBORE, *j. Buzĕŭ.*

Hoţul are un pĕcat, dar păgubaşul o mie.

I. G. VALENTINEANU, p. 35.

Hoţul este numaĭ cu un pĕcat
Şi păgubaşul c'o mie 'ncărcat.

A. PANN, II, p. 29.—HINŢESCU, p. 75.

Veḑĭ *a Bănuì, Fur, Lotru, Pagubă, Tâlhar.*

Acelaş înţeles ca la No. 17001.

* △
17543 **Hoţul prinde pe păgubaş.**

C. C. MICLESCU, *c. Miclescĭ, j. Vasluĭu.*

Când vinovatul acusă pe cel nevinovat.

△
17544 **De n'ar fi hoţĭ, n'ar trebui nicĭ temniţă.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 73, *Agnita, Ungarĭa.*

Veḑĭ *Hoţie, Păgubaş.*

Acelaş înţeles ca la No. 12431.

17545 **Am prins un hoţ, el mĕ ţine.**

A. PANN, *Fab.*, II, p. 105.

Veḑĭ *Drac, Fur, a Lăsà, a Luà.*

Acelaş înţeles ca la No. 17006.

17546 **Hoţu se cunósce după ochĭ.**

Gr. Jipescu, *Lumina*, I, p. 258.

Vedĭ *Curvă.*

Acelaş înţeles ca la No. 11719.

Au regarder connoist-on la personne.

Prov. Franc. Mss. XIII-e Siècle.

17547 **Gazda pĕcătuesce cât şi hoţul.**

D-na E. B. Mawr, p. 84.

Adică părtaşul e vinovat ca şi făptuitorul.

Autant pèche celui qui tient le sac, que celui que met dedans.

Prov. Franc.

The receiver is as bad as the thief.[1])

Prov. Engl.

* △

17548 **Hoţu de păgubaş.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 109, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.* — D-na Z. Juvara, c. *Fedescĭ, j. Tutova.*

A se adăogà la No. 12434.

* △

17549 **Hoţ de ḑiuă.**

G. Bănulescu, *înv. j. Dîmboviţa.*

Nume ce se dă Evreuluĭ, în Dîmboviţa. A se vedé No. 13843.

HOŢIE

Vedĭ *Hoţ*

*

17550 **De n'ar fi hoţiĭ,**
N'ar fi nicĭ puşcăriĭ.

A. Pann, I, p. 69. — Hinţescu p. 75.

---

[1]) Gazda e tot aşa de rea ca şi cel care fură.

De n'ar fi în lume hoţiĭ,
N'ar fi nicĭ puşcăriĭ.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 19.

Vedĭ *Hoţ, Păgubaş.*

Acelaş înţeles ca la No. 17069.

HULĂ

Vedĭ *Laudă.*

A HULÌ

Vedĭ *a Mărì.*

* △

17551 **Nicĭ pe dracul nu hulì,**
Că nu sciĭ al cuĭ veĭ fi.

V. SALA, *c. Păcălescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 163, *c. Bochia, Ungarĭa.*

Nu vorbi pe nimene de rĕŭ, căcĭ sĕ póte întîmplà să 'ţĭ fie soţ.

HURSUZ

* △

17552 **De omul hursuz tae póla şi fugĭ.**

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Fugĭ de el cât veĭ puté.

A SE ÎNĂLŢÀ

△

17553 **Cine se înalţă pre sine se va smerì.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 51, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

△

Tot cel ce se înalţă se smeresce.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 253, *c. Agnita, Ungarĭa.*

Inversul dicereĭ de la No. 17404.

17554 △ **Se tot înalţă până dă cu capul de grindă.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 236, *c. Logoş, Ungaria.*

Pentru cel mândru.

A ÎNDRĂCÌ

17555 **Tu umbli să'l îmblândescĭ**
Şi maĭ rĕŭ îl îndrăcescĭ.

A. PANN, III, p. 14. — HINŢESCU, p. 77.

Pentru omul îndărĕtnic şi ĭute la mânie.

A ÎNJURÀ

Vedĭ *Calic, Dos.*

ÎNJURĂTURĂ

17556 ● **Injurăturile întină pe înjurător.**

G. MUNTEANU. — HINŢESCU, p. 80.

Să nu înjurăm pe alţiĭ, căcĭ tot noĭ suntem păgubiţĭ.

A ÎNŞELA

17557 ⁂ **Cine vré să înşele, se înşélă.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Carle imbroĭe, vire şi îmbroĭeĭt.[1])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Cel rĕŭ se prinde, adese-orĭ, singur în mrejele pe carĭ le-a întins.

[1]) Care înşélă, vine şi înşelat.

* △
17558 **Cine 'nşélă odată, înşélă şi a doua óră.**

P. GÂRBOVICEANU, *profesor Sc. Norm. Cl. VI.*

Cel rĕŭ nu se maĭ îndréptă.

*
17559 **Când te-a înşelat cine-va odată, e de vină el; când te-a înşelat a doua óră, eştĭ de vină singur.**

Tot păţitu e priceput . . . daca nu e prost.

INVIDĬOS

*
17560 **Goĭ ş-zoĭ**[1])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Cum sunt de obiceĭu ceĭ săracĭ.

IPOCRIT

17561 **Omul ipocrit**
E cotoĭul smerit.

I. G. VALENTINIANU, p. 29.

Vedĭ *Mâţă.*

Acelaş înţeles ca la No. 2125.

A SE ISMENÌ

* △
17562 **Nu mì-e că s'o 'mbolnăvì,**
Dar mĭ-e că s'o ismenì.

AL. FOCHIDI, *c. Urzicenĭ, j. Ialomiţa.*

Ḑice ţiganul când dancĭu luĭ a cerut să'ĭ dé stele fripte, şi nu a vrut să'ĭ facă pe plac.

[1]) Goĭ şi geloşĭ.

LACOM

Vedĭ *Bogăţie, Cap. VII, c. Lacom.*

17563 **Lacomul, nice sie nice altuĭa este de folos.**

Nic. Costin, I, p. 457.

Costin reamintesce acéstă ḑicere când descrie vĭéţa luĭ Ion Vodă.

* △

17564 **Lacomul maĭ mult perde şi leneşul maĭ mult alérgă.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Leneş, Scump.*

Lăcomĭa la om nu e bună.

17565 **Lacomul, de puţin nu se mulţămesce.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 73; III, p. 100. — Hinţescu, p. 86.

De aceea e şi lacom.

17566 **Lacomuluĭ, cât să'ĭ daĭ, el nu ḑice ba.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 73; III, p. 100. — Hinţescu, p. 86.

Acelaş înţeles ca la No. 17565.

* △

17567 **Lacomul e de unde n'are pomul cóje.**

V. Sala, *dasc. c. Tarcăiţa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

A se adaogă la No. 8582.

* △

17568 **Lacom tînĕr, cerşitor bĕtrân.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

1º Acelaş înţeles ca la No. 8259.
2º Cel lacom nu póte isbutì nicĭ odată.

A grasse cuisine, pauvreté est voisine.

Prov. Franc.

A LĂCOMI

17569 **Lăcomind la al altuĭa, sosesce de perde și al sĕŭ.**

MIRON COSTIN, I, p. 304. — AL. ODOBESCU, III, p. 151.

Prin urmare să nu rîvnim la averea altuĭa.

∴ △

17570 **Cine lăcomesce**
Nu se pricopsesce.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 17564.

LĂCOMĬE

⁂ △

17571 **Sula de aur zidul pătrunde, și lăcomĭa își vinde némul și moșia.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 104. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭu.*

Vedĭ *Sabĭe, Săgétă, Sulă.*

Acelaș înțeles ca la No. 10813.

17572 **Pentru lăcomĭa ta și pĕ uscat vreĭ să tragĭ corabĭa ta.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 52.

Sĕ dice pentru ceĭ lacomĭ și nesățĭoșĭ la avere ce, împotriva firiĭ sĕ silesc și la cele piste putință, ca maĭ mult să dobândéscă (GOLESCU).

●

17573 **Lăcomĭa sparge sacul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 42.

Adică cel ce sĕ lăcomesce maĭ mult să aĭbă, pĭerde şî ceea ce are (GOLESCU).

Avarice rompt le sac.

Prov. Franc.

*

17574 **Lăcomĭa e rea şi păgubitóre bólă.**

Să fugim prin urmare de lăcomie.

17575 **Lacomia (lăcomĭa)
Perde omenia.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 127, c. *Sinersig, Ungarĭa.* — I. G. VALENTINIAN, p. 30. — EL. SEVASTOS, p. 170. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubienĭĭ, j. Dorohoĭ.*

* △

*Lăcomia
Strică omenĭa.*

A. PANN, *Archir*, p. 11. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 180. — HINŢESCU, p. 86. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 127, c. *Cetea, Ungarĭa.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — G. MADAN, *înv. c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabia.*

* △

Lacomia, de multe orĭ, strică omenĭa.

A. PANN, *Ediţ.* 1889. p. 72; III, p. 99. — L. PAP, c. *Covasinţ, comit. Arad, Ungarĭa.*

△

*Lacomĭa
Mâncă omenĭa.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 127, c. *Topliţa Rom., Ungarĭa.*

Pentru a se arĕtà că lăcomia nu e bună.

A convoitise rien ne suffit.

Prov. Franc. XVI-e Siècle.

* △
17576 **Lăcomia curmă vĕéţa.**

V. SALA, *c. Ţigănescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Duce la peire.

*
17577 **A călcà în gură lăcomieĭ.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318. — P. ISPIRESCU, *Leg*, p. 89.

1⁰ A'şĭ învinge sgârcenia şi a da ce-va din al sĕŭ.
2⁰ Prin extensiune; a face ce nu'ĭ place, ce nu'l lasă inima să facă.

«Işĭ iea inima în dinţĭ, *calcă în gura lăcomieĭ*, şi hotăresce să'şĭ ieà un copil de suflet». — ISPIRESCU.

LĂUDĂROS

△
17578 **Omul lăudăros**
Ca puşca fără cocoş.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 194, *c. Sibiĭŭ, Transilvanĭa.*

Omul lăudos
Ca puşca fără cocoş.

HINŢESCU, p. 133.

Nu e de nicĭ o trébă.

LENE

17579 **Lenea jupânésă mare.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 40.

* △
Lenea e cucónă mare.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 44. — D-na E. B. MAWR, p. 68. — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

✻ △ *Lenea 'i mare dómnă.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 135, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungaria.* — Avram Corcea, *paroh*, c. *Coşteiu*, *Banat.* — Gavr. Onişor, *prof.* c. *Avramesci*, *j. Tutova.*

✻ *Lenea 'i domnă mare.*[1]

D. A. Milescu, *stud.* c. *Gopeşi*, *Macedonia.*

✻ △ *Lenea 'i împĕrătésă mare.*

I. Creangă, *Pov.*, p. 332.

✻ △ *Lenea e cocónă (cucónă) mare,*
Care n'are de mâncare.

A. Pann, I, p. 105. — Hinţescu, p. 89. — *Albina*, I, p. 290. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 135, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungaria.* — Zamfirescu-Diacon, *înv.* c. *Ştiubieni*, *j. Dorohoi.* — I. Popescu, *înv.* c. *Dobreni*, *j. Ilfov.* — Idem, *Calend. Rom.*, 1892. — P. Gârboviceanu, *Semin. Buc. Cl. VII.*

✻ △ *Lenea 'i cucónă mare,*
Dar (des) n'are de mâncare.

G. Mihalache, *înv.* c. *Şendresci*, *j. Tutova.* — V. A. Forescu, c. *Folticeni*, *j. Suciava.*

Lenea e cucónă mare,
Ce n'aduce de mâncare.

I. G. Valentinianu, p. 29.

Sĕ dice pentru ceĭ leneşĭ, când nu vor să muncéscă, socotindu-se dĕ ómenĭ marĭ (Golescu).

✻ △
17580 **Lenea e cucónă mare, şede ca un trântor.**

N. G. Ionescu, *înv.* c. *Mamorniţa*, *j. Dorohoi.*

---

[1]) Lenea 'i dómnă mare.

Acelaş înţeles ca la No. 17579.

※ △
17581 **Lenea perde vremea.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Sîrguinţă.*

Şi după vorba Englesuluĭ: *times is money.*

※
17582 **Lénea mâcă lemne.**[1]

D. A. MILESCU, *c. Gopeşĭ, Macedonĭa.*

Căcĭ alt-ceva nu are.

△
17583 **Lenea şade (zace) pe un scaun de aur, şi umblă atât de încet, de-o ajunge sărăcia pe dindĕrĕt.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 136, *c. Agnita, Ungarĭa.*

Lenea merge atât de încet, încât sărăcia o ajunge numaĭ de cât.

P. DULFU, *Albina*, I, p. 290.

Vedĭ *Lenevie.*

Leneşul e în tot-dé-una sărac.

※ △
17584 **Lenea este (e) începutul sărăcieĭ.**

BARONZI, p. 61. — HINŢESCU, p. 89. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 136, *c. Sibiĭu, Transilvanĭa.* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Omul leneş sărăcesce fără doar şi póte.

Cel leneş la lucrul sĕŭ, este frate cu risipitorul.

Solomon, 18. 9.

---

[1]) Lenea mănâncă lemne.

* △
17185 **Îĭ maĭ mare lenea de cât ne-averea.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Când unul lenevesce şi sărăcia ĕl ajunge.
Pentru ceĭ în lipsă şi leneşĭ, carĭ însă aŭ puţină avere.

*
17586 **Omul cu léne móre di fóme.**[1]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17582.

Leneşul nicĭ nu frige ce a vînat.

Solomon, 12. 27.

* △
17587 **Lenea e începutu(l) rĕutăţilor.**

HINŢESCU, p. 89. — G. I. MUNTEANU, p. 26. — Dr. CRISTEA, *Prov.,* p. 136, *c. Sibiŭ, Transilvanĭa.* — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Trândăvie.*

Lenea deschide uşa tutulor năravurilor.

* △
17588 **Urzirea rĕuluĭ e lenea.**

V. SALA, *dasc. c. Talpe, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17587.

17589 **De lene şi de urît,**
Tocma sub pat s'a vîrît.

A. PANN, I, p. 106. — HINŢESCU, p. 89.

Pentru cel leneş.

[1]) Omul cu lene móre de fóme.

17590 De lene ochiĭ 'şĭ închide
Şi buzele îşĭ deschide.

A. PANN, I, p. 105.

Pentru cel leneş.

△
17591 Cine 'n lene se tîresce
Dumnedeŭ îl părăsesce.

A. PANN, I, p. 73. — HINŢESCU, p. 98. — I. G. VALENTINIAN, p. 29. — Dr. CRISTEA. *Prov.*, p. 46, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungaria.*

Celuĭ leneş nu'ĭ merge nicĭ odată bine.

17592 Iĭ-e lene să şi vorbéscă,
Dar încă să maĭ (şi) muncéscă.

A. PANN, I, p. 106. — HINŢESCU, p. 206.

*
Li léne să s'burască, ma nică să ş-lucrédză.[1])

D. A. MILESCU, c. *Gopeşĭ*, *Macedonia.*

Pentru cel leneş.

17593 Mamă, di să vie nenea
Ca să-mĭ maĭ scuture lenea.

A. PANN, I, p. 107. — HINŢESCU, p. 121.

Vedĭ *Ţigan.*

Pentru cel leneş. A se vedé snóva de la No. 14239.

17594 Lenea, când este maĭ mică,
Tot scie şi ea de frică.

A. PANN, I, p. 108.

Pentru cel leneş, care face óre-ce numaĭ de frică.

17595 Vede ardênd pe el casa
Şi 'i-e lene ca să ĭésă.

A. PANN, I, p. 108.

---

[1]) Iĭ e lene să vorbéscă, dar încă să şi lucreze.

Tipul omuluĭ cu desăvîrşire leneş.

«Un leneş dormind în casă, sĕ aprinse casa, şi începù a cădé focul peste el. Altul îĭ ḑise: nu veḑĭ că cade focul pĕ tine? Ce şeḑĭ în pat? Leneşul îĭ ḑise: cum nu ţi-e lene să maĭ vorbescĭ.» — I. GOLESCU, *Mss.* I, p. 744.

A se vedé aceeaşĭ snóvă în A. Pann, I, p. 108 şi urmĕtórele.

Tembelin birisiné ianiiorsun didiclerindé: adam uşenmedén lacî di soïleiorsun dimiş.[1]

Prov. Turc.

* △

17596 **Lenea face pe bogatul a i se urî,
Şi pe săracul în nevoe a se tîrî.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 45; I, p. 155. — HINŢESCU, p. 89. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*[2])

Arată urmările leneĭ.

17597 **N'aĭ o para chióră,
Şi lenea te dobóră.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 158; III, p. 128. — HINŢESCU, p. 141.

Pentru cel sărac şi leneş.

17598 **Lenea e la om ca şi rugina la fĭer.**

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.

Il róde şi îl prăpădesce.

LENEŞ

Veḑĭ *Lacom, Nevoĭaş.*

* △

17599 **Cucul cântă, ĭar leneşul stă şi numĕră.**

V. SALA, *dasc. c. Ţigănescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.*

[1]) Unuĭ leneş 'ĭ a ḑis (cine-va) că se arde, el a rĕspuns: omule, cum nu ţi-o fi lene să vorbescĭ.
[2]) Sala ḑice: *avut* în loc de *bogat.*

Cântarea cuculuĭ ne învaţă că a sosit vremea de a începe lucrările câmpuluĭ. Veḑĭ No. 1759.

* △

17600 **De la sobă pân la foc**
Pentru leneş e mult loc.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comăniţa, j. Olt.*

Pentru cel leneş.

Leneşul pune mâna sa în strachină, dar nicĭ nu o duce la gura sa.

Prov. SOLOMON, 19. 24.

* △

17601 **Leneşul e frate cu cerşetorul.**

TINCA ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Veḑĭ *Lene.*

Leneşul este şi sărac.

△

17602 **Leneşul mănâncă puţinĭ colacĭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 136, *c. Tisa, Ungaria.*

Nu capĕtă nimic.

* △

17603 **Leneşul, când îĭ este lene, viséză că s'a înţepat.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Casimcea, j. Tulcea.*

Veḑĭ *a Visà.*

Acelaş înţeles ca la No. 6309.

*

17604 **Cine la tinereţe e leneş, sufere la bĕtrâneţe.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *a Lucrà.*

Cine nu lucréză, când e tînĕr, duce lipsă la bĕtrâneţe.

17605 * △ **Omul leneş e boŭ la mâncare şi vulpe la trébă.**

V. A. FORESCU, *înv. c. Dorna, j. Sucïava.*

Veḑĭ *Mâncare.*

Pentru cel mâncăcïos şi leneş.

17606 * △ **Leneşul e greŭ să se apuce de lucru, căcĭ de lasat, lasă lucru orĭ-când.**

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucïava.*

Veḑĭ *Român.*

Frumósă definiţie a omuluĭ leneş.

17607 * **Leneşul maĭ mult alérgă.**

BARONZI, p. 70.

Leneşul maĭ mult alérgă, şi scumpul maĭ mult păgubesce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 385. — V. ALEXANDRESCU, *Teatr.*, p. 290. — I. G. VALENTINEANU, p. 12 & 25. — I. M. RÎUREANU, p. 182. — BARONZI, p. 54. — *Abeced. Ilustr.*, p. 26.

Leneşul maĭ mult alérgă, şi scumpul maĭ mult pïerde.

KÁROLY ÁCS, p. 81. — HINŢESCU, p. 90.

* △ *Leneşul mult alérgă, scumpul mult dă.*

ION ROMAN, *c. Vima-Mică, comit. Solnoc, Ungarïa.*

* △ *Lenişul mult alérgă, şi sgârcitul mult păgubesce.*

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabïa.*

Veḑĭ *Lacom.*

Când unul, ne-făcênd un lucru cum trebuĭa, e silit să se maĭ ocupe de dînsul.

Les paresseux font plus de chemin.

Prov. Franc.

* △

17608 **Leneşa, când se scólă,**
Pare-că are ouĕ în póle.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Vedĭ *Oŭ, Trébă.*

Acelaş înţeles ca la No. 17415.

17609 **De veĭ sfat la vre o trébă**
Mergĭ, pe leneşul întrébă.

A. PANN, I, p. 107.

De vreaĭ sfat la vre o trébă
Mergĭ la leneşul de 'ntrébă.

HINŢESCU, p. 175.

Căcĭ o fi bun de gură daca e rĕŭ la trébă.

17610 **Leneşul fuge de danţ,**
Ca şi cânele de lanţ.

A. PANN, I, p. 106. — HINŢESCU, p. 90.

Pentru omul cu desăvîrşire leneş.

17611 **Cu şederea, din ḑi până 'n séră**
Se 'nvaţă leneş, prin munca cea rară.

HINŢESCU, p. 174.

Pentru cel leneş.

* △

17612 **Cine ḑiua e leneş (leniş) remâne flămând pe nópte.**

V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Suciava.*

Indemn la muncă.

17613 Intrébă pe leneşul să te înveţe minte.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 159; III, p. 128. — HINŢESCU, p. 89.

Se ḑice în batjocură.

17614 Leneşul are gura 'mpedicată,
Dar taĭna o spune 'ndată.

HINŢESCU, p. 89.

Veḑĭ *Taĭnă.*

Leneşul e adese-orĭ bun de gură.

* △

17615 In casa leneşuluĭ (în) tot-dé-una e sĕrbătóre.

BARONZI, p. 61. — HINŢESCU, p. 90. — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

* △

In casa leneşuluĭ (în) tot-dé-una e ('ĭ) sĕrbătóre.

C. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.* — I. IONESCU, *înv. c. Bacĭu, j. Olt.*

Veḑĭ *Trândav.*

Căcĭ nu muncesce nicĭ odată.

* △

17616 Leneşul cată lucru, dar nu doresce să'l găséscă.

V. A. FORESCU, *c. Malinĭ, j. Sucĭava.*

Veḑĭ *Lucru, Slugă.*

Acelaş înţeles că la No. 10711.

* △

17617 Leneşul, la tóte,
Ḑice că nu póte.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 44. — I. G. VALENTINIAN, p. 29. — P. GÂRBOVICEANU, *Scol. Norm. Cl. VII.* — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

△ *Leneşul dice că nu póte.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 136, c. *Agnita, Ungaria.*

Pentru cel leneş.

17618 **Leneşul ca o pétră aruncată în tină zace.**

HINŢESCU, p. 90.

Unde'l arunci acolo remâne.

*
17619 **Linivoslu 'lŭ cunoscĭ di pi sburîre.**[1]

G. ZUCA, c. *Elbasan, Albania.*

Când unul vorbesce a lene.

*
17620 **Linivoslu tut prufiţiĭ 'ţĭ spune.**[2]

G. ZUCA, c. *Băésă, Epir.*

Pentru cel leneş.

*
17621 **Linivoslu i gĭumitate di prufit.**[3]

G. ZUCA, c. *Turia, Epir.*

Acelaş înţeles ca la No. 17620.

LENEVIE

17622 **A munci nu e pĕcat, ci a stà în lenevie.**

I. C. VALENTINIANU, p. 8.

Ci din potrivă munca e blagoslovită de Dumnedeŭ. Pentru ceĭ carĭ nu lucrézā pretextând că e sĕrbătóre, etc.

* △
17623 **Lenevia e soră bună cu sărăcia; când te apucă una, te ţine, în tot-dé-una, şi cea-l'altă.**

C. C. BUNGEŢIANU, c. *Cosovĕţ*, j. *Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Lene.*

---

[1] Pe leneş îl cunoscĭ de pe vorbire.
[2] Leneşul tot profeţiĭ îţĭ spune.
[3] Leneşul e jumătate de profet.

Acelaş înţeles ca la No. 17583.

LENOS

Vedĭ *Leneş*.

* △
17624 **Gol de haĭne, puturos,**
Aşa'ĭ omul cel lenos.

V. Sala, *dasc. c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Căcĭ omul leneş e, în tot-dé-una, sărac.

* △
17625 **Lenos ca dracu.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Se ḑice celuĭ leneş.

LIMBUT

Vedĭ *Mut*.

LIMBUŢIE

* △
17626 **Cine are limbuţie,**
Are un rĕŭ ca şi beţie.

N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Limbuţia
E ca şi beţia.

I. G. Valentinianu, p. 30.

Cel puţin beţivul îşĭ spune taĭnele numaĭ când e bét.

17627 **Cine are limbuţia,**
E maĭ rea de cât beţia.

A. Pann, I, p. 15. — Hinţescu, p. 90. — Rîurénu, *Dat-Cop.*, p. 37.

Acelaş înţeles ca la No. 17626.

LINGUŞÉLĂ

* △

17628 **Linguşéla dulce**
Mult aduce.

POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, jud. Ilfov.*

Vedĭ *No. 6327.*

Ca şi vorba dulce, căcĭ omuluĭ îĭ place ca să fie linguşit.

LINGUŞIRE

17629 **Linguşîrea sĕ lipesce unde sarea lipsesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 41.

Adică unde mintea lipsesce (GOLESCU).

LINGUŞITOR

Vedĭ *Cap. XVII.*

LOTRU

* △

17630 **Lotru e cu un pĕcat, dar păgubaşu cu ḑece.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *a Bănui, Fur, Hoţ, Pagubă.*

Acelaş înţeles ca la No. 17542.

* △

17631 **De lotru din casă nu te poţĭ păzì.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Vedĭ *Hoţ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17537.

*

17632 **E maĭ rea gazda lotrilor de cât lotrul.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 46. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Vedĭ *Hoţ.*

Căcĭ daca nu ar aveà gazde, lotriĭ nu ar puteà s'o ducă mult.

A SE MÂNDRI

Veḑĭ *Păun*.

MÂNDRIE

17633 Mândria orbesce pe om.

I. G. VALENTINIANU, p. 36.

Şi 'lîmpinge să facă greşelĭ.

17634 Mândria vine înaintea căderiĭ.

DIM. TÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 397.

Veḑĭ *Trufie*.

Acelaş înţeles ca la No. 17633.

לִפְנֵי שֶׁבֶר גָּאוֹן, וְלִפְנֵי כִשָּׁלוֹן גֹּבַהּ רוּחַ. [1]

Prov. Ebraic, Solom., 16, 18.

L'orgueil est l'avant coureur de la chûte.

Prov. Franc.

La superbia andò a cavallo e tornò a piedi. [2]

Prov. Ital.

Hochmuth kommt vor dem Fall. [3]

Prov. Germ.

MÂNDRU

17635 Dumneḑeu celor mândri se pune împotrivă.

GR. URECHÏE, *Letop. Mold.*, p. 154.

---

[1] Mândria merge înaintea derăpĕnăreĭ şi măreţia înaintea căderiĭ.
[2] Mândria merge călare şi se întórce pe jos.
[3] Mândria vine înaintea căderiĭ.

Dumnedeŭ, celor mândri le stă împotrivă.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, p. 154.

* △ *Mândruluĭ îĭ stă (şi) Dumnedeŭ împotrivă.*

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Vedĭ *Fudul.*

Să nu fim mândri.

Casa mândrilor o surpă Iehova.

Prov. Solom. 15. 25.

17636 * △ **Omul mândru şi luĭ Dumnedeŭ îĭ e urît.**

N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Vedĭ *Fudul.*

Acelaş înţeles ca la No. 17469.

A SE MÂNIÀ

Vedĭ *Cămaşa, Sat, Văcar.*

17637 **El chĭar singur a stricat,**
Şi ĭar el s'a mâniat.

A. PANN, III, p. 12. — HINŢESCU, p. 181.

Pentru cel care greşesce, şi tot el se supĕră.

17638 △ **Când se mânie face sânge 'n balegă.**

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 32, *c. Tisa, Ungaria.*

Vedĭ *Baligă.*

A se adăogà la No. 1301.

17639 △ **In care cămeşă s'a mâniat, într'aceea s'a desmănia.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 118, *c. Borgo-Suseni, Ungaria.*

Vedĭ *Cămaşă.*

A se adăogà la No. 6708.

17640 * △ **S'a mâniat rěŭ pe sat**
Şi treĭ ḑile n'a mâncat.

N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Vedĭ *Sat.*

A se adaogà la No. 14032.

17641 △ **S'a mâniat văcarul pe sat.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 224, *c. Porumbaru-Sup., Ungaria.*

△ *S'a mâniat văcarul pe sat, şi ómeniĭ nu sciŭ nimic.*

Dr. CRISTEA, p. 224, *c. Sinersig, Ungaria.*

S'a mâniat ca văcarul pe sat.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 224, *c. Logoş, Ungaria.*

Vedĭ *Văcar.*

A se adaogà la No. 13077.

17642 * △ **A se mânià pe sat.**

G. I. MUNTEANU, p. 72.

Acelaş înţeles ca la No. 17641.

MÂNIE

Vedĭ *Vorbă.*

* △
17643 **Omul, la mănie (mânie),**
Cade 'n nebunie.

Dr. Cristea[1]), *Prov.*, p. 194, *c. Sinersig, Ungaria.*—E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

* △
Omul, în mânie,
Cade 'n nebunie.

I. G. Valentinĭanu, p. 28. — G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Cine se mânie, i se întunecă mintea, şi greşesce.

Nu te grăbi să te mâniĭ în sufletul tĕŭ, căcĭ mânia, numaĭ în sufletul nebunilor se odihnesce.

Eccles. 7. 9.

* △
17644 **Iuţéla (ĭuţala) la mânie**
Cade 'n nebunie.

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Iuţéla la mânie e un început de nebunie.

Baronzi, p. 61.—Hinţescu, p. 84.

Arată cât de mult preţuesce răbdarea.

17645 **Cine se ĭuţesce la mânie,**
Pentru orĭ-ce fie,
E dobitocie.

A. Pann, III, p. 16.—Hinţescu, p. 84.

Acelaş înţeles ca la No. 17643.

Cel ĭute la mânie face prostiĭ.

Prov. Solom. 14. 17.

[1]) Cristea scrie : mănie.

17646 △ **Mănia mare, mic prânz face.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 148, *c. Sinersig, Ungaria.*

Supĕrarea turbură rĕŭ pe om.

17647 * △ **Cel târḑiŭ la mânie, e maĭ mare decât un vitéz.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

Pentru omul care scie să se stăpânéscă.

17648 * △ **Lasă mânia de sară pe diminéţa.**

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △ *Mânia de sară să o laşĭ pe diminéţă.*

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Căcĭ îţĭ va trece, şi veĭ judecà lucrurile maĭ cu sânge rece.

17649 △ **Mănia să apue odată cu sórele.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 148, *c. Logoş, Ungaria.*

Să nu fiĭ hain, rînzos la inimă.

17650 **Cu mănie sĕ scólă, cu daună sĕ culcă.**

V SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Omul ĭute la mânie greşesce, şi prin urmare păgubesce.

17651 **Unde mânia cu putere sĕ 'mpreună, acolo trăsnetul maĭ tare sună.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 13.

Adică când cel mare sĕ mânie, vatĕmă maĭ rĕŭ (GOLESCU).

* △
17652 **Mânia maţe varsă.**

Şezătóre, I, p. 34.

Omul, în mânie, varsă şi sânge; prin urmare să ne stăpânim mânia.

17653 **Finea mânieĭ e începutul căinţeĭ (căinţiĭ).**

G. I. MUNTEANU, p. 22. — HINŢESCU, p. 100.

Căcĭ fiind omul în mânie greşesce; şi după ce'ĭ trece îşĭ dă séma de greşelile pe carĭ le-a făcut.

*
17654 **Tună şi fulgeră de mânie.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 177. — HINŢESCU, p. 100.

Vedĭ *a Tunà*.

Acelaş înţeles ca la No. 301.

MARGHĬOL

* △
17655 **A fi marghĭol.**

T. BĂLĂŞEL, *înv. c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

A fi om fudul, boeros şi măros.

A SE MARGHĬOLÌ

* △
17656 **A se marghĭoli.**

A se ţine maĭ mare de cât altul.

A MĂRÌ

* △
17657 **Inainte te măresce, ĭar în dos te hulesce.**

V. SALA, *dasc. c. Sudrigiŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Faţă*.

Acelaş înţeles ca la No. 3283.

A SE MĂRÌ

*△
17658 **Se măresce ca crîsteïu (crîstĕu, cristelu), în livada altuïa.**

E. I. Patricïu, *înv. c. Smulţï, j. Covurluïu.*

Pentru cel care, fără nicï un merit, a ajuns mare, avut, etc., şi se arată obraznic, mândru orï risipitor.
Cristeïul cântă, umblă cruciş şi curmeziş, prin livada omuluï par'că ar fi a luï.

MINCINOS

Veḑï *Muscă, Pĕr, Vorbă.*

17659 **Minciunos, soţ furtuşaguluï.**

Vasile Lupu, *Pravilă,* p. 21.

Cine minte e ca şi cel care fură.
In *Pravilă,* ḑicerea are un înţeles cam deosebit.

17660 **Mincïunosul tatăl mincïuniï, şi mincïuna fata minciunosuluï este.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*

17661 **Cine se învaţă mincinos, când spune adevĕrul se bolnăvesce.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 10; I, p. 51. — Hinţescu, p. 106.

△
Mincinosul, când spune adevĕrul se bolnăvesce.

Dr. Cristea, *Prov.,* p. 152, c. *Gura-Rîuluï, Ungaria.*

Cine e mincinos, când spune adevĕrul se îmbolnăvesce.

Idem, *Calend. Rom.,* 1892.

Mincinosul nu maĭ póte spune adevĕrul nicĭ odată.

* △
17662 **Mincinosul nu se maĭ crede nicĭ când ar spune adevĕrul.**

E. I. PATRICĬU, *inv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Este pedépsa celuĭ mincinos.

Mendaci ne verum quidem dicenti creditur.[1])

Prov. Lat.

LUPUS ET VULPES ET JUDICE SIMIO

Quicumque turpi fraude semel innotuit,
Etiam si verum dicit, amittit fidem.
Hoc adtestatur brevis Æsopi fabula.
Lupus arguebat Vulpem furti crimine:
Negabat illa se esse culpœ proximam.
Tunc judex inter illos sedit Simius.
Uterque causam cum perorassent suam,
Dixisse fertur Simius sententiam:
Tu non videris perdidisse quod petis:
Te eredo subripuisse quod pulchre negas.

PHEDR. I, 10.

17663 **Mincinosuluĭ, când adevĕr vorbesce, Vorba nu i se sânţesce.**

HINŢESCU, p. 106.

Acelaş înţeles ca la No. 17662.

* △
17664 **Din gura mincinosuluĭ nicĭ ce e adevĕrul nu se crede.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 17663.

17665 **Menciunoslu şi s-furi că spune 'ndreptatea, nu lĭ se créde.**

BOJADSCHI, Γραμ. p. 197.

---

[1]) Mincinosul nu se crede, chiar când spune adevĕrul.

Mincinosul ca şi hoţul nu sunt credutĭ.

* △
17666 **Gura mincinosuluĭ spune drept, însă nu încrede nimenea.**

V. SALA, *dasc. c. Brósce, comit. Bihor, Ungarïa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17664.

*
17667 **Cine se laudă că nu e minciunos, trebue credut pe jumatate.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

Cel care nu minte nicĭ odată, nu se laudă de un lucru care i se pare fórte natural.

* △
17668 **Maĭ uşor ajungĭ mincinosul de cât cânele schĭop.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarïa.*

Mincĭuna nu o duce departe.

*
17669 **Mincinosul, cu d'a-sila,**
Face musca cât cămila.

HINŢESCU, p. 106. — Dr. GASTER, *Crest.*, p. 218.

Acelaş înţeles ca la No. 2176.

17670 **Mincinos pe mincinos nu póte înşela.**

A. PANN, I, p. 29. — HINŢESCU, p. 106. — IDEM, *Calendarul Rom.*, 1892.

Vedĭ *Fur, Hoţ.*

Ca toţĭ aceĭ carĭ aŭ un acelaş nărav.
A se vedé snóva din A. Pann, I, p. 29.

17671 **Mincinosul face diua nópte şi nóptea di.**

HINŢESCU, p. 106.

Acelaş înţeles ca la No. 196.

* △

17672 **Tînĕr mincinos, bĕtrân hoţ.**

M. Stănceanu, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.*

△

Copil mincinos,
Bĕtrân tâlhăros.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 56, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

* △

June mincinos, bĕtrân hoţ.

G. I. Munteanu. — Hinţescu, p. 86. — V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

June mincinos,
Bĕtrân tălhăros.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 126, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Mincinosul capĕtă, cu timpul, multe nărăvurĭ rele.

Junger Schlemmer, alter Bettler.[1])

Prov. Germ.

* △

17673 **Gura mincinosuluĭ adevĕru grăĭesce.**

C. C. Bungeţianu, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

Vedĭ *Pĕcătos.*

Acelaş înţeles ca la No. 15518.

△

17674 **Lauda mincinosuluĭ, bucuria nebunuluĭ.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 133, *c. Zlatna, Ungarĭa.*

Nicĭ o dată nu veĭ crede pe cel lăudăros; daca însă e mincinos şi maĭ puţin.

---

[1]) Tînĕr stricat, bĕtrân cerşetor.

17675 **Mincinosul încornoréză ţînţarul,**
Şi'l măresce cât măgarul.

HINŢESCU, p. 106.

Acelaş înţeles ca la No. 2558.

MINCĬUNĂ

Vedĭ *Adevĕr, Adevĕrat, Gură, Omenie.*

* △

17676 **Cine spune mincĭună e ca şi cel ce fură.**

ZAMFIRESCU-DIACON, *învĕţător c. Stiubienii, j. Dorohoĭ.*

Care spune mincĭună e ca omu(l) ce fură.

G. I. MUNTEANU, p. 7. — HINŢESCU, p. 106.

Vedĭ *Mincinos, a Minţi.*

Acelaş înţeles ca la No. 17659.

△

17677 **Mincĭuna umblă 'n lume, ĭar dreptatea stă la un loc.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 152, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

De aceea maĭ mult pe cea d'întâĭu o întîlnim.

17678 **Cine spune mincĭună, întâĭu obrazul îşĭ ruşinéză ĭară, maĭ pre urmă, sufletul îşĭ ucide.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 367.

* △

17679 **Cine spune mincĭuna odată, rare-orĭ maĭ are creḑare.**

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova*

Vedĭ *a Minţi.*

Acelaş înţeles ca la No. 17662.

17680 * **Când dzîcĭ ună mincĭună, prinde s-ti arupă asŭdóre laĭe.**[1])

G. Zuca, *c. Samarina, Epir.*

Când minţĭ trebue să ţi se sgudue tot trupu.

17681 * △ **Când se înteţesc mincĭunile se apropíe nascerea.**

Gr. Alexandrescu, *magistr., j. Putna.*

Când maĭ mulţĭ spun mincĭunĭ pe întrecute.

17682 * △ **Cu-o mincĭună boerĕscă**
Trecĭ în ţĕra ungurĕscă.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 26. — I. G. Valentinianu, p. 35. — Hinţescu, p. 106. — P. Ispirescu, *Snóve,* p. 59; *Rev. Ist.*, II, p. 157. — E. şi I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Mincĭuna boerĕscă
Trece 'n ţĕra ungurĕscă.

C. Negruzzi, I, p. 250. — V. Alexandri, *Teatr.*, p. 1038. — Tinca Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

* △
Cu o mincĭună boerĕscă
Încungĭurĭ ţĕra ungurĕscă.

S. Mihăilescu, *Şezăt.*, p. 219. — E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Cu o mincĭună boerĕscă
Trecĭ peste graniţa nemţĕscă.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 10; I, p. 51.

---

[1]) Când ḑicĭ o mincĭună, trebue să-ţĭ curgă sudóre négră.

Cu o minciună boerêscă
Trecĭ prin granița nemțêscă.

BARONZI, p. 58.

* △

Cu o minciună boerêscă
Trecĭ granița nemțêscă.

P. GÂRBOVICEANU, *Sem. Buc. Cl. VIII.*

*

Cu-o minciună țĕrănêscă nu mergĭ nicĭ cât colo; cu-o minciună boerêscă trecĭ în țéra nemțêscă.

PROF. SION, *c Bĕrlad, j. Tutova.*

1⁰ Adică cu o minciună mare, dar bine ticluită, precum sciaŭ să o spună, odinióră, boerii, când vroïaŭ să scape de urgia domnéscă, probă următórele:

«Îşĭ trimisĕse Ştefan Logofĕtul gĭupânésa la țéră, în pildă că o trimite pentru trebile caseĭ; ĭară el, tocmaĭ în ḑioa când se cântă în biserică canonul Sfântuluĭ Andreĭu de la Critu, la opt césurĭ de nópte, gătindu-se Vasilie Vodă de biserică, încă nime din boĭerĭ nu venise la curte, aŭ mânecat să'şĭ ĭeà ḑioa bună, dându'ĭ scire de a-casă, că-ĭ este gĭupânésa despre mórte, cu hârtie scornită. Şi întrebând Vasilie Vodă de Postelniceĭ cine den boĭerĭ este afară, ĭ-aŭ spus Postelniceiĭ că este Logofĕtul cel mare, doresce să ĭeà ḑioa bună, că 'ĭ-aŭ venit veste de bólă fórte grea a gĭupâneseĭ. Să fie ḑis Vasilie Vodă «ce om fără cale Logofĕtul: sciindu'şĭ gĭupânésa bolécă şi a nu o ține aice cu sine.» Şi aŭ ḑis să intre să'şĭ ĭea ḑioa bună. Intrat'-aŭ Ştefan Georgie Logofĕtul cu fața scornită de mare măhniciune, şi 'şĭ-aŭ luat voĭa să mérgă spre casa'şĭ. Spun, să fie ḑis Vasilie Vodă, să afle lucrul spre voĭa sa. Nesciutor gândul omuluĭ spre ce minesce. Indată fără nimică zăbavă, eşiaŭ cele cu grijĕ, şi nu fie-ce grijĕ aŭ purces îndată de olac. Şi, intr'aceĭaş ḑi aŭ sosit la Bogdana, la satul sĕŭ, subt munte; şi atuncĭ erà şi óste Ungurêscă, tótă cu Kemini Ĭanoş, prin potecĭ, şi óste Muntenéscă la Rîmna, cu Diĭcul Spătarĭul.»

MIRON COSTIN, I, p. 323.

2⁰ Iord. Golescu vroind să apere boerimea pretinde că: «arată puterea boĭerilor, din vechime, spre orĭ-ce ispravă.»

3⁰ Arată şiretenia boerilor față de ceĭ micĭ, şi prin urmare să nu te încreḑĭ în vorba lor. — PATRICĬU.

Promettre c'est noble, et tenir est bourgeois.

Prov. Franc.

* △
17683 **O minciună cĭocoĭéscă**
Trece în ţéra unguréscă.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Varĭantă a ḑicereĭ de maĭ sus, în care cĭocoĭul de astă-ḑĭ a înlocuit pre boerul de odinióră.

* △
17684 **C'o minciună boeréscă trăescĭ o ḑi.**

N. IORDAN, *c. Tecucel, j. Tecucĭu.*

Mult nu o ducĭ cu ea.

*
17685 **Frumósă poveste, dar mare minciună.**

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1044.

Când ni se spune ce-va de necreḑut.

* △
17686 **Şi (şî) minciuna este (e, 'ĭ) vorbă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 98. — A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 9; I, p. 51. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 240, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.* — V. SALA, *dasc. c. Sedişte, comit. Bihor, Ungarĭa.* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 267.

* △
Minciuna încă'ĭ vorbă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

1° Arată că şî cu minciunĭ putem petrece vremea (GOLESCU).
2° Se ḑice, într'un mod ironic, despre vorbele mincinóse.

△
17687 **Şi minciuna e vorbă, dar vremea descopere adevĕrul.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 240, *c. Sibiĭu, Transilvanĭa.* — HINŢESCU, p. 107.

Minciuna se cunósce repede.

17688 **Şi cu minciuna nescine**
Póte trăi, într'o ḑi, bine.

A. PANN, *Nastr.*, p. 14.

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17686.

* △

17689 **Minciuna are şi ea loc pe unde se trece.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 11; I, p. 29 & 52. — HINŢESCU, p. 106. — P. GOROVEÏ, *c. Siliştea, j. Suciava.*

1⁰ Sunt minciunï carï se pot spune.
2⁰ Când spune cine-va o minciună prea cu córne.
A se vedé No. 17707.

* △

17690 **Şi minciuna prinde loc.**

E. I. PATRICÏU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17689.

17691 **Minciuna póte până la un loc.**

Dar în cele din urmă nu se maï prinde.

* △

17692 **O minciună bine ticluită plătesce maï mult de cât un adevĕr.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 10; I, p. 51. — HINŢESCU, p. 107.

Pentru o minciună bine potrivită.

17693 **Minciuna lată**
Îţï aduce rea rĕsplată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

Adică minciuna rĕŭ te vatĕmă (GOLESCU).

17694 «Mi sĕ pare», «póte», «o fi», şi «vom vedea» sunt tóte sor cu minciuna.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 161; III, p. 130.

„Mi sĕ pare“, „póte“, „o fi“, şi „vom vedea“, sunt tóte surorĭ cu minciuna.

HINŢESCU, p. 107.

„Mi sĕ pare“ cu minciuna verĭ premarĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

Tóte sunt soră cu minciuna.

HINŢESCU, p. 189.

Adică de o potrivă sunt de credĕmînt (GOLESCU).

17695 Cu minciuna imprânzezĭ, dar nu poţĭ să inserezĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160.

△ *Cu minciuna prânzescĭ, dar de cinat ba.*

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 59, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

* △ *Cu minciuna prânzescĭ dar nu (şi) cinezĭ.*

D. POPOVICIU, *înv.* c. *Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — IUL. GROFŞOREANU, *prof.* c. *Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — I. LUNGU, c. *Sebeşul-Mare, comit. Cluj, Ungaria.* — AVR. CORCEA, *paroh*, c. *Coşteiu, Banat.*

Cu minciuna prânzescĭ, dar la cină îţĭ sar ochiĭ.

Trib. Popor., II, No. 189.

Cu minciuna orĭ prânzescĭ, orĭ cinezĭ,
Pe amîndouĕ nu le închĭelbezĭ.

A. PANN, I, p. 28. — HINŢESCU, p. 106.

Cu minçĭuna ñguşti, multu s-prândzî, ma nu şi s-çiñĭ.[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres*, p. 168.

Adică minciuna nu ne slujasce multă vreme (GOLESCU).

* △
17696 **Minciuna are picióre scurte.**

G. I. MUNTEANU, p. 35. — HINŢESCU, p. 106. – Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 152, *c. Comana-Super., Ungaria.* — GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.* — V. SALA, *dasc. c. Căcăcenĭ, comit. Bihor, Ungaria.* — D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

* △
Minciuna e scurtă de picióre.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Minciunilor sunt scurte picĭórele.

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p.

Lândge are picĭorle scurte.[2]

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Pentru ceĭ mincinoşĭ carĭ sĕ prind uşor.

Le menteur ne va pas loin.

Prov. Franc.

---

[1]) Cu mincĭuna guştĭ, mult prânzescĭ, dar nu şi cinezĭ.
[2]) Mincĭuna are picĭórele scurte.

Le bugie hanno corte le gambe.[1]

Prov. Ital.

Lügen haben kurze Beine.[2]

Prov. Germ.

17697 * △ **Numaĭ jumătate de picĭor are mincĭuna.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17696.

17698 * **Reutatea stătătóre, şi mincĭuna picĭóre n'are.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 311. — D-na PROF. SION, *c. Bĕrlad, j. Tutova.*

Amîndouĕ curînd şi lesne se pohîrnesc (D. CANTEMIR).

17699 * **Mincĭuna te dă de gol.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 17696.

17700 **Mincĭuna a umblat cât a umblat,**
Până i s'a înfundat.

HINŢESCU, p. 107.

Vedĭ *a Umblà.*

Acelaş înţeles ca la No. 6202.

17701 **Mincĭuna nu merge departe.**

I. G. VALENTINIAN, p. 49.

Acelaş înţeles ca la No. 17696.

---

[1]) Minciunile aŭ picĭórele scurte.
[2]) Idem.

* △
17702 **Cine pórtă plosca cu minciunele nu o duçe mult.**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 10; I, p. 51. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 154. — Baronzi, p. 58. — Hințescu, p. 107 & 148. — A. Gorovei, *c. Siliştea, j. Sucĭava.*

Acelaş înțeles ca la No. 17701.

* △
17703 **Cine umblă cu traista cu minciunĭ n'o duce mult.**

P. Gârboviceanu, *Scol. Norm. Cl. VII.*

Acelaş înțeles ca la No. 17702.

* △
17704 **O să se mântue el odată sacul cu minciunile.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Avramescĭ, j. Tutova.*

O să se afle odată adevĕrul.

* △
17705 **Pentru o minciună se face mórte de om.**

N. Miron, *c. Onescĭ, j. Bacăŭ.*

Dintr'o minciună, mare rĕŭ póte isvorî.

* △
17706 **Minciuna sparge şi case de pétră.**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 12; I, p. 53. — Hințescu, p. 107. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 152, *c. Agnita, Ungaria.* — Idem, *Calend. Rom.*, 1892. — D-na Eug. Zanne, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Acelaş înțeles ca la No. 17075.

17707 **Minciuna sparge case de pétră, dar alte-orĭ prețuiesce maĭ mult ca un adevĕr ne-pus la locul luĭ.**

Hințescu, p. 107.

Acelaş înţeles ca la No. 17706 & 17689.

17708 **Minciuna o are ca în palmă.**

A. PANN, II, p. 30. — HINŢESCU, p. 106.

Pentru cel care spune minciuna îndată, fără să se gândéscă mult.

*

17709 **Când spuĭ minciuna să o credĭ pe jumatate.**

D-na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ, j. Tutova.*

Dacă vreĭ să te crédă ceĭ-l'alţĭ.

«Iară eŭ mâncând lupesce, mĕ făceam smerit, şi numaĭ rîdeam în mine, mĭerându-mĕ tot atuncĭ de ghibăcia minciŭnilor ce potrivisem, de-mĭ veneà, maĭ *să le cred şi ieŭ singur pe jumătate.*» — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 61.

* △

17710 **Nu maĭ spune minciunĭ de ale tale, că-s sătul de ale mele.**

G. P. SALVIU, *înv.* c. *Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Se ḑice celuĭ care minte.

* △

17711 **Ouĕle nu se roşesc cu minciunĭ.**

T. VARLAM, *înv. Dobrogea.* — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

*

Cu minçiunĭ nu s'învăspsesc óuĕ.[1]

C. IONESCU, *înv.*

Veḑĭ *Beşină, Fată, Gogóşă, Ouĕ, Plăcintă, Cap. V, c. Vînt.*

Acelaş înţeles ca la No. 2228.

[1]) Cu minciunĭ nu se vopsesc ouĕ.

* △

17712 **Mincĭuna se afundă ca plumbul şi ĭesĕ ca frunza.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Mincĭuna, ca glonţul, în apă se afundă.

B. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 1267. — *Lumină p. toţĭ*, p. 572.

Mincĭuna, ca glonţul, în apă se afundă,
Şi îndată ca frunza ese în undă.

A. Pann, I, p. 29. — Hinţescu, p. 107.

Mincĭuna se póte crede, se póte prinde repede, dar tot aşa de repede se descopere.

* △

17713 **Mincĭunele, una pe alta sĕ ajung.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru cel care minte într'una.

* △

17714 **Spune mincĭunĭ de fug p'în casă.**

D-na Ecat. Zanne, *c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.*

* △

Tórnă la mincĭunĭ de merg cu picĭórele.

I. Grossmann, *Dicţ.*, p. 248.

Acelaş înţeles ca la No. 17713.

17715 **Îl auḑĭ numaĭ:**
Hodoronc, mincĭuna 'ndată
Chĭar ca o măsea stricată.

Hinţescu, p. 106.

Pentru cel care tórnă la mincĭunĭ, fără a se gândi mult.

* △
17716 **Cu cartea 'n mână şi cu minciuna 'n gură.**

G. Bănulescu, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Dic sătenii despre cărturari.

* △
17717 **Umblă cu plosca cu minciuni.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluiu.*

Pentru cel mincinos.

Invitările la nunţi, pe la ţéră mai ales, se fac ducêndu-se, cel care poftesce, pe la consătenii lui, cu o ploscă plină cu vin, în mână. Acei cărora le dă de bĕut din acea ploscă sunt poftiţi la nuntă, iar cei-l'alţi nu.

17718 **A fi sacul minciunilor.**

Laurian & Maxim, II, p. 1027.

* △
A fi sacul cu minciunile.

S. I. Grofşoreanu, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Pentru omul din cale afară mincinos.

*
17719 **A umblá cu traista cu minciuni.**

*
A umbla cu minciuna 'n traistă.

Acelaş înţeles ca la No. 17718.

* △
17720 **Ş'o deslegat sacu minciunelor.**

A. Goroveĭ, *c. Selişteа, j. Suciava.*

* △
Deslégă sacul cu minciunele.

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

A început să spuĭe la minciunĭ, lucrurĭ de necredut.

17721 * **Are o traistă de mincĭunĭ.**

Acelaş înţeles ca la No. 17719.

17722 * △ **Vinde mincĭunĭ.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.* — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 17721.

17723 * △ **O făcut minciuna ĭepureluĭ.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Te-a înşelat.

17724 **Mincĭună negândită.**

A. Pann, I, p. 53.

Adică mare.

17725 * △ **Minciună cât ḑiua de ĭerĭ.**

Gavr. Onişor, *prof., c. Dobrovĕţ j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17724.

17726 * **Mincĭună cât tóte ḑilele de mare.**

A. Pann, I, p. 53.

Acelaş înţeles ca la No. 17725.

17727 * △ **Mincĭună în prăjină.**

P. Gârboviceanu, *profesor Sc. Norm. Cl. VII.*

Adică mare, vĕḑută.

* △
17728 **Minciună cu córne.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 12. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 152, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17727.

*
17729 **Minciună cât Colţea de mare.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 12. — HINŢESCU, p. 107.

Vedĭ *Colțea.*

Acelaş înţeles ca la No. 17728. A se vedé origina ḑicerii la No. 13265.

A MINŢI

Vedĭ *Gură, Omenie.*

17730 **Cine minte şi fură.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 152.

Vedĭ *Mincinos, Minciună.*

Acelaş înţeles ca la No. 17676.

17731 **Cine a minţit odată**
Şĭ-a mâncat credinţa tótă.

HINŢESCU, p. 108.

Vedĭ *Minciună.*

Acelaş înţeles ca la No. 17703.

17732 **Cine minte odată nu i se maĭ crede.**

I. G. VALENTINIAN, p. 29.

* △
Cine a minţit odată, nu se maĭ crede.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 17731.

17733 **Cine a minţit odată nu sĕ maĭ crede (nicĭ) când spune şi adevĕrul.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 10; I, p. 51. — HINŢESCU, p. 108.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 149.

Cine a minţit odată, nu i se maĭ crede a doua óră, chĭar daca ar spune adevĕrul.

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.

Cine a minţit odată, nu este credut nicĭ chĭar când spune adevĕrul.

GALLIN, NĂDEJDE, *Cart. Cit.*

Acelaş înţeles ca la No. 17732.

Ontcha glaktcha khondal uge uguleksen kumun inu, unen uge kelebetchu sedjik setgil turumui.[1])

Prov. Mongol.

* △

17734 **Cine a minţit odată nu se maĭ crede a dóua óră.**

C. C. BUNGEŢIANU, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

* △

Cine a minţit odată, a doua óră nu află credĕmînt.

N. MATEESCU, *înv.*, *c. Moviliţa, j. Putna.*

Cel ce minte odată, numaĭ e de credut a doua óră.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 573.

Cine a minţit odată, a doua óră nu i se crede.

GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. Cit.*

---

[1]) Omul care a spus odată o vorbă neadevĕrată, chĭar când va spune o vorbă adevĕrată, îndoiéla se va nasce în spirit.

Minciunaşĭ întânĭa óră, nu te cred a duóa óră.[1])

ANDREĬU AL BAGAV, *Cart. Alég.* p. 75.

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 17733.

* △

17735 **Cine minţesce, lumea de el se feresce.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Prin urmare să nu minţim.

17736 **Mint de frig.**

IONNESCU-GION, *Ist. Buc.*, p. 235.

Adică sunt fórte mincinoşĭ.

Menteur comme un arracheur de dents.

Prov. Franc.

* △

17737 **Minte de svîntă pămîntu.**

GR. POĬENARU, *înv.*, *c. Rassa, j. Ialomiţa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17736.

* △

17738 **Minte de stă pétră în loc.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.*

Acelaş înţeles ca la No. 17737.

△

17739 **Minte de stă sórele 'n loc.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 153, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17738.

△

17740 **Minte ca din carte.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 153, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Tórnă mincĭună fără ca să se gândéscă mult.

---

[1]) Aĭ minţit întâia óră, nu te cred a doua óră.

MOJIC

Vedĭ *Cap. IX, c. Mojic, Pasĕre.*

△
17741 **Decât c'un mojic la câştig, maĭ bine cu'n om de omenie la pagubă.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 69, c. *Ida-Mare, Ungaria.*

Vedĭ *Deştept, Inţelept, Isteţ, Mişel, Omenie, Şiret, Voĭnic, Vrednic.*

Acelaş înţeles ca la No. 16037.

MOJICIE

Vedĭ *Obrăznicie.*

MOMÉLĂ

* △
17742 **A umblà cu momele.**

A. Goroveĭ, *public.*, *j. Sucĭava.*

Vedĭ *Şoşele.*

A căuta să înşele, prin linguşirĭ.

NĂRAV

Vedĭ *Cal, Faţă, Om.*

* △
17743 **Năravul din fire**
N'are lecuire.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 51. — A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 19; I, p. 68; II, p. 101; *Fab.*, I, p. 19. — Uricar, XXII, p. 3. — Al. Odobescu. III. p. 48 & 246. — S. I. Grossmann, *Dicţ.*, p. 38. — Hinţescu, p. 118. — I. G. Valentinĭan, p. 20. — D-na E. B. Mawr, p. 3. — Iul. Grofşoreanu, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.* — E. D. Patriciu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — D. Popoviciu, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — V. Sala. *dasc. c. Vaşcoĭ, comit. Bihor, Ungaria.* — P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 170. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 157, *c. Sinersig, Ungaria.* — Călin Iordache, *j. Argeş.* — Liv. Pap, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

*
Năravul din născare
Léc nu are.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 38.

* △
Năravul din născare
Nicĭ un léc nu are.

G. ONIȘOR, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

△
Năravul din născare
Léc bun nu maĭ are.

S. FL. MARIAN, *Tradiț.*, p. 261.

Năravul din fire
Nicĭ că . . . .

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 216.

Adică cel din fire rĕŭ nărăvit, nu sĕ maĭ înțelepțesce (GOLESCU).

O deprindere înrădĕcinată în om, nu o maĭ poțĭ înlătură.

A se vedé A. Pann, Fab. I, p. 19.

Naturam expellas furca, tamen usque recurret.

Prov. Lat.

Chassez le naturel il revient au galop.

Prov. Franc.

Art lässt nicht von Art.[1]

Prov. Germ.

An ape is but an ugly thing,
Although it wear a golden ring.[2]

Prov. Engl.

---

[1]) Obiceĭu nu se lasă de obiceĭu.
[2]) Un imitator nu e de cât un lucru urît, cu tóte că pórtă un inel de aur.

17744 **Năravurile din fire ca negréţa la corb.**

HINŢESCU, p. 118.

Vedĭ *Corb.*

Acelaş înţeles ca la No. 17743 & 1727.

* △

17745 **Năravu 'nrădăcinat**
Nu póte fi vindecat.

A. PANN, I, p. 60. — HINŢESCU, p. 118. — S. I. GROSSMANN, p. 38. — A. GOROVEĬ, c. *Silişteа, j. Suclava.*

*

Naravu 'nrădăcinat
Nu e de vindecat.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 17744.

*

17746 **Naravul stă sub suflet.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 17745.

17747 **Un nărav rĕŭ trage după sine un altul maĭ rĕŭ.**

Rom. Glumeţ, I, p. 13.

Prin urmare să ne ferim de ceĭ pe cari cunóscem că aŭ un nărav.

*

17748 **Vesmintul primesce unsórea, ĭar omul naravul rĕŭ.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Prin urmare să fugim de ceĭ rĕŭ năraviţĭ.

△

17749 **E om frumos, dar năravul îl strică.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 86, c. *Tisa, Ungarĭa.*

Nu se caută frumuseţea la om, ci însuşirile luĭ cele bune.

17750 **De ce nu'ţĭ este nĕravul cum îţĭ este vorba!**

SLAVICĬ, *Conv. Liter.*, VI, p. 228.

Pentru cel care are tot vorbe frumóse în gură, dar se pórtă rĕŭ.

* △
17751 **A'ĭ luà naravul.**

ZAMFIRESCU-DIACON, *învĕţător, c. Ştiubieniĭ, j. Dorohoĭ.*

Adică a'l bate.

NĂRĂVIRE

17752 **Precum îĭ este firea**
Aşa şi nărăvirea.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 106; II, p. 134. — HINŢESCU, p. 59.

Acelaş înţeles ca la No. 17743.

NĂRĂVIT

17753 **Omul cel nărăvit rĕŭ,**
Tot la rĕŭ e gândul sĕŭ.

A. PANN, II, p. 27.

Omuluĭ celuĭ nărăvit rĕŭ,
Tot la rĕŭ e gândul sĕŭ.

HINŢESCU, p. 132.

Acelaş înţeles ca la No. 7570.

NE-ADEVĔRAT

* △
17754 **Cine vorbesce ne-adevĕrat, îĭ măgar adevĕrat.**

I. GH. SIMION, *c. Băsescĭ, j. Fălciŭ.*

Pentru cel mincinos.

A SE NECĂJÌ

Vedĭ *a Tună*.

NECINSTIT

17755 **A fi sărac nu e ruşine, ci a fi ne-cinstit.**

I. G. VALENTINIAN, p. 8.

Prin urmare: maĭ bine sărac şi curat.

NECUMPĔTARE

*

17756 **Necumpĕtarea bolnăvesce trupul.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Tîrgovişte, jud. Dîmboviţa.* — HINŢESCU, p. 120.[1]

NEDREPTATE

Vedĭ *Cap. X, c. Nedreptate.*

NELEGĬUIT

17757 **Nelegĭuituluĭ îĭ vine de hac necredincĭosul.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 19; I, p. 68. — HINŢESCU, p. 121.

Nelegĭuitoruluĭ (nelegĭuituluĭ) îĭ rĕsplătesce necredincĭosul.

A. PANN, II, p. 51. — HINŢESCU, p. 121.

Necredincĭosul îşĭ găsesce pe nelegĭuitul.

A. PANN, *Archiv.*, p. 5.

Acelaş înţeles ca la No. 15392. Cel rĕŭ găsesce maĭ rĕŭ de cât dînsul.

[1] Hinţescu scrie: *corpul* în loc de *trupul*.

NESAŢĬOS

17758 **Omul este nesăţios: cu cât are, tot ar vré să maĭ aĭbă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 269.

Vedĭ *a Avé.*

Acelaş înţeles ca la No. 11047.

NESAŢĬU

Vedĭ *Cap. XVII.*

NUME RĔŬ

*

17759 **De cât să'ţĭ ésă nume rĕŭ, maĭ bine ochiĭ din cap.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 55; I, p. 117. — M. CANIAN, *public. j. Iaşiĭ.*

* △

De cât să ĭésă omuluĭ nume rĕŭ, maĭ bine ochiĭ din cap.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 168; *Leg.*, II, p. 65; *Leg.*, p. 273; *Rev. Ist.*, III, p. 157. — HINŢESCU, p. 125. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 70, c. *Topliţa-Rom.*, *Ungarĭa.*

*

De cât să'ţĭ ésă nume rĕŭ, maĭ bine să'ţĭ sară ochiĭ.

M. CANĬAN, *public. j. Iaşiĭ.*

*

Cama ghine ochili di cât numă.[1])

G. ZUGA, *c. Cavaĭa, Albanĭa.*

Un nume bun este cel maĭ scump lucru din lume.

Mieux vaut bonne renommée que grandes richesses.

Prov. Franc.

Val meghiu un nome che tutte e ricchezze.[2])

Prov. Cors.

[1]) Maĭ bine ochiĭ de cât numele.
[2]) Maĭ mult preţuesce un nume bun de cât tóte bogăţiile.

Ein guter Name ist besser, als Silber und Gold.[1])

Prov. Germ.

A good name is better than riches.[2])

Prov. Engl.

טוֹב שֵׁם טוֹב מֵהוֹן רָב.[3])

Prov. Ebraic.

*
17760 Calia gușa, perghia numa.[4])

ILIE GHICU, *c. Abela, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 17760.

*
17761 Altu harea ș-altu numa.[5])

DR. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 149.

Vedĭ *Ponos.*

Când în urma uneĭ fapte rele saŭ necorecte, unul trage folósele și beleaua se sparge în capul altuĭa.

OBRAZNIC

* △
17762 Obraznicu
Mănâncă praznicu.

HINȚESCU, p. 126. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 164. — Ics, *Paloda*, XIV, No. 27. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Ștĭubĭenĭ, j. Dorohoĭ.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Moșoĭa, jud. Argeș.* — T. KIRILEANU, *înv, c. Brosceni, j. Sucĭava.* — I. G. VALENTINIAN, p. 12. — L. ROSETTI, *Mss.* — G. MADAN, *c. Trușenĭ, țin. Chișĕneŭ, Basarabĭa.*

---

1) Un nume bun e maĭ bun de cât argintul și aurul.
2) Un nume bun e maĭ bun de cât averile.
3) Maĭ bine un nume (bun) de cât avuție.
4) Maĭ bine gâtul de cât numele.
5) Altul folosul și altul numele (ponosul).

* △
Obraznicul
Mănâncă praznicul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 333. Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 188, *c. Toplița-Rom., Ungaria.* — N. ȘANDRU, *c Geoagĭul-de-Sus, comitatul Alba Inf. Transilvania.*

* △
Omul obraznic
Indrăsnesce la praznic.

G. MIHALACHE, *înv. c. Șendrescĭ, j. Tutova.*

Indrăsnéla prinde bine câte odată.

Audaces fortuna juvat.[1])

Prov. Lat.

Jamais honteux n'eut belle amie.

Prov. Franc.

* △
17763 **Obraznicu**
Mănâncă praznicu;
Rușinosu
Róde osu.

C C. BUNGEȚIANU, *c. Cosovĕț, j. Mehedinți.*

Acelaș înțeles ca la No. 17762.

* △
17764 **Obraznicul**
Mănâncă praznicul;
Și fricosul
Nicĭ osul.

V. A. FORESCU, *c. Stănișóra, j. Sucĭava.*

Acelaș înțeles ca la No. 17763.

---

[1]) Norocul ajută pe cel îndrăsneț.

* △
17765 **Obraznicul trage folosul**
Şi fricosul, ponosul.

V. A. FORESCU, c. *Măliniĭ*, j. *Sucĭava*.

Vedĭ *Ponos*.

Acelaş înţeles ca la No. 17764.

* △
17766 **Obraznicu mănâncă praznicu, dar nicĭ nume bun nu are.**

D na Z. JUVARA, c. *Fedescĭ*, j. *Tutova*.

*
Obraznicu mănâncă praznicu, dar de multe orĭ mănâncă şi alt-ce-va.

A. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeş*, *j. Argeş*.

Indrăsnélă prinde bine câte-odată, însă nu e în tot-déuna fără pagubă.

17767 **Obraznicul are ceas**
Când să ĭeà ruşinea 'n nas.

A. PANN, III, p. 33. — HINŢESCU, p. 126.

Obraznicul o pate în cele din urmă.

△
17768 **E obraznic, nu'ĭ ca porcu.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 86, c. *Codlea*.

Vedĭ *Porc*.

Pentru cel obraznic. A se vedé No. 2373.

OBRĂZNICIE

17769 **Orĭ şi ce obrăznicie**
Curge tot din mojicie.

A. PANN, III, p. 37. — HINŢESCU, p. 126.

Obrăznicia dovedesce lipsa de crescere.

OCARĂ

Vedĭ *Cap. XV, c. Cinste.*

* △
17770 **Ocara cu necinstea îĭ tot una.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Cât e una şi cea-l-altă.

A OMORÎ

Vedĭ *a Luà, Mumă, Tată.*

* △
17771 **Doar n'am omorît pe tata.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
N'am omorît pe tata şi pe mama.

M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.* — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, j. Argeş.*

Vedĭ *Mumă, Tată.*

1⁰ Doar n'am făcut cine scie ce crimă mare.
2⁰ Rĕspunde omul îndemnat să facă un lucru ce nu'ĭ vine la socotélă.
3⁰ Se dice de aceĭ ómenĭ carĭ, orĭ-ce încércă, nu le merge bine.

17772 **N'am omorît pe tata şi pe mama, ci aŭ murit că n'aŭ avut dile.**

A. PANN, III, p. 157.

Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 17771.

* △
17773 **Doar n'am omorît ómeniĭ la drum.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 17772.

PÎRŢAG

Vedĭ *Arţag*.

17774 * **A'l găsi pîrţagul.**

Vedĭ *Arţag*.

Adică a se mânia, a'ĭ sări ţandăra.

PLÉNĂ

17775 * △ **Tot natu are o plénă**
Intr'o sprîncénă.

Avr. Corcea, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Nu e om fără cusur, fără o scădere; nimenĭ nu e desăvîrşit.

Se ḑice: *om plenuit, om cu plénă*, înţelegêndu-se un om cu defecte, fie corporale, fie morale.

PONOS

Vedĭ *Frumos*.

17776 **Unul cu folosul şi altul cu ponosul.**

Gazet. Pop., I, No. 192.

△ *Uniĭ trag folosul şi alţiĭ ponosul.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 268, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △ *Unul duce ponósele*
Şi altul trage folósele.

A. Goroveĭ, *c. Siliştea, j. Sucĭava.*

Uniĭ ĭeaŭ folosul
Ş'alţiĭ port ponosul.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 179; *Snóve*, p. 29. — Hinţescu, p. 61.

* △ *Unul îĭ pórtă ponosul,*
Şi altul îĭ mâncă osul.

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

El portă ponosul
Şi altul róde osul.

A. Pann, I, p. 82. — Hinţescu, p. 149. — A. P. Hăşdĕŭ, *Etym. Magn.*, p. 910.

Vedĭ *Nume rĕŭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17761.

Uno ordisce la tela, e l'altro la tesse.[1]

Prov. Tosc.

Der Eine hat's Geniess, der And're hat's Verdriess.[2]

Prov. Germ.

17777 **Unul pórtă folosul, şi altul bate folosul.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 12.

Sĕ ḑice pentru cel ce sĕ ponosluïesce fără vină, când cel-l-alt sĕ folosesce chĭar dintr'acea vină (Golescu).

A PONOSI

17778 **Asta să n'o ponosescĭ**
Şi cu alta să te înnoescĭ.

I. Creangă, *Amint.*, p. 195.

Să se ţină omul de ce are.

---

[1] Unul urzesce pânza, şi altul o ţese.
[2] Unul are folosul, şi cel-alt supĕrarea.

PRICE

17779 **Pricea nu ajută.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 79.

Vedĭ *Pricină.*

Ci dreptatea causeĭ.

PRICINĂ

Vedĭ *Cap. X, c. Pricină.*

17780 * △ **Caută pricină cu lumĕnarea aprinsă.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Caută pricină, dĭua miadă mare, cu lumînare.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 82.

△ *Caută pricină, dĭua la amĭedĭ, cu luminarea.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 37, c. *Tisa, Ungarĭa.*

Vedĭ *Bocluc, Céртă, Gâlcévă, Lumînare.*

Acelaş înţeles ca la No. 17510.

17781 **S'a spart pricina 'n sbor,**
Tot ĭarăşĭ în capul lor.

A. PANN, III, p. 24.

A se adăogà la No. 12580.

17782 △ **Pricina nu ajută.**

A. PANN. III, p. 29. — HINŢESCU, p. 152. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 88, c. *Agnita, Ungarĭa.*

Vedĭ *Price.*

Acelaş înţeles ca la No. 17779.

REBEL

*
17783 **Omlu açel rebel ş-mâcă caplu a luĭ.**[1])

C. Ionescu, c. *Nevésta, Macedonia.*

Pentru omul ne-ascultător.

RĔŬ

Vedĭ *Bine, Bun, Cap. X, c. Chima-Rĕuluĭ, a Gândi, Cap. XVII, c. Pildă.*

17784 **Când e omuluĭ să'ĭ vie**
Vre un rĕŭ, fără să'l scie,
Orĭ zăbovesce
Până'l sosesce,
Orĭ dă fugă
Să'l ajungă.

A. Pann, I, p. 144.—Hinţescu, p. 136.

Când are omul în vĭéţă
Vre-un rĕŭ la cap a'ĭ sosì,
Orĭ adastă ca să'l paţă,
Orĭ alérgă a'l găsì.

A. Pann, *Moş Alb.*, II, p. 85.

Vedĭ *Pĕcat, Nevoe.*

Acelaş înţeles ca la No. 16274.

* △
17785 **Daca rĕul e înainte, alergĭ să'l ajungĭ; dacă rĕul e în urmă, staĭ să te ajungă.**

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

* △
De e rĕul înainte sĕ silesce să'l ajungă; ĭar de este înapoĭ şede de'l aştéptă.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

---

[1]) Omul ne-ascultător îşĭ mănâncă capul luĭ.

△
Dacă e să paţĭ un rĕŭ: orĭ staĭ, de'l aşteptĭ,
orĭ fugĭ de'l ajungĭ.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 63, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17784.

* △
17786 **La rĕŭ sermanul alérgă cu poşta, ĭar la bine merge cu carul.**

V. A. Forescu, c. *Mălinĭ, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 17785.

17787 **Omul la rĕŭ alérgă cu armăsarul,**
Şi la bine merge cu carul.

A. Pann, II, p. 21 — B. P. Hăşdeŭ, *Etym. Magn.*, p. 828.

Omul la rĕŭ alérgă cu armăsarul
Şi la bine cu carul.

Hinţescu, p. 133.

Acelaş înţeles ca la No. 17786.

* △
17788 **E maĭ uşor a face rĕŭ.**

V. Sala, c. *Cărpinet, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Rĕul lesne îl face omul, dar binele anevoe.

A. Pann, II, p. 21.—Hinţescu, p. 161.

Rĕul se face maĭ lesne decât binele.

I. G. Valentinian, p. 10.

Acelaş înţeles ca la No. 17787.

Xe più facile far le piaghe che sanarle.[1])

Prov. Venet.

Böses ist eher verrichtet, als geschlichtet.[2])

Prov. Germ.

17789 △ **E maĭ uşor a face rĕŭ ca bine; a stricà ca a drege.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 86, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17788.

17790 △ **Trag la rĕŭ, ca altu 'n bine.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 258, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Pentru cel care tot la rĕŭ trage.

17791 △ **Nicĭ un rĕŭ fără bine.**

Dr. Cristea, *Prov*, p. 164, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

* △ *La tot rĕŭ este şi un bine.*

D-na Ecat. Zanne, c. *Băsescĭ, j. Sucĭava.*

Când dintr'un rĕŭ ne vine vre-un bine.

À quelque chose malheur est bon.

Prov. Franc.

17792 △ **Din tot rĕul ĭesĕ şi ce-va bun.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 76, c. *Ida-Mare, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17791.

---

[1]) E maĭ uşor să facĭ rana de cît să o vindecĭ.

[2]) Lucrul rĕŭ, e maĭ repede făcut.

17793 **Şi rĕul câte odată prinde bine la ce-va.**

Ion. Creangă, *Pov.*, p. 275.

Acelaş înţeles ca la No. 17792.

17794 **Şi rĕul e bun la ce-va.**

Baronzi, p. 65. — Hinţescu, p. 161.

Acelaş înţeles ca la No. 17793.

11795 * **Tot rĕu în spre bine.**

D-na Luc. Linde, *c. Berlad, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 17794.

17796 **Astă-ḑi facĭ rĕŭ cuĭ-va, orĭ-ce,**
Mâne altul ţi'l întórce.

A. Pann, I, p. 73.—Hinţescu, p. 160.

Vedĭ *Bine.*

Prin urmare să nu facem rĕŭ la nimenĭ.

17797 △ **De facĭ rĕŭ**
Teme-te de Dumneḑeŭ.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 71, *c. Sinersig, Ungaria.*

Căcĭ te va pedepsì.

Intórce se va rĕutatea pe capul sĕŭ însuşĭ.

Ester, 9. 25.—*Psalm.*, VII, 61.

17798 * △ **Rĕul nu rĕmâne ne-pedepsit.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17797.

* △

17799 **Rĕŭ facĭ, rĕŭ găsescĭ.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 20; I, p. 68.—HINŢESCU, p. 161.—P. ALEXANDRESCU, *c. Mircescĭ, j. Vaslulu.*—G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Rĕŭ facĭ, rĕŭ întîmpinĭ.

I. G. VALENTINĬAN, p. 29.

Vedĭ *Bine.*

Rĕul în tot-dé-una îşĭ primesce pedépsa.

17800 **Cine face tot la rele**
El nu scapă de belele.

A. PANN, II, p. 27.—HINŢESCU, p. 159.

Acelaş înţeles ca la No. 17799.

△

17801 **Fă bine rĕuluĭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 91, *c. Bochĭa, Ungarĭa.*

1⁰ Adică celuĭ nerecunoscĕtor.
2⁰ Când facĭ bine celuĭ care nu merită.

* △

17802 **Rĕul nu trébă resplătit cu rĕŭ.**

V. SALA, *dasc. c. Săvoenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △

Nu resplăti rĕŭ pentru rĕŭ.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Ci, din potrivă, fă bine celuĭ care'ţĭ face rĕŭ.

17803 **Rĕŭ pe rĕŭ pe bete'l dă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62.

Adică pe cel rĕŭ altul maĭ rĕŭ învaţă minte (GOLESCU).

17804 *Rĕŭ pe rĕŭ scóte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62. — D-na E. B. MAWR, p. 24.

Rĕŭ cu rĕŭ se gonesce.

A. PANN, II, p. 21. — HINŢESCU, p. 161.

* △ *Rĕŭ cu rĕŭ s'alungă.*

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

* △ *Rĕŭ prin rĕŭ se scóte.*

FILIMON, *Cĭocoĭ,* p. 71.—P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

* △ *Rĕŭ cu rĕŭ se vindecă.*

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Deagu, j. Argeş.*

1⁰ Adică pĕ un rĕŭ cu alt rĕŭ ĕl putem tămădui, cum o bólă cu dohtoria cea maĭ urîtă (GOLESCU).

2⁰ Intórce rĕul ce ţi se face şi, cum scrie poetul elin: *rĕŭ pentru rĕŭ, ḑice maxima timpurilor trecute* (ESCHIL, *Chœforele, 233).*

Κακός κακῷ γὰρ συμπέπηκει ἡδονῇ.

Prov. Elin.

Malus cum malo colliquescit voluptate.

Prov. Lat.

17805 * △ Cum cad perele, aşa cad rĕiĭ.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Sfîrşitul celuĭ rĕŭ e tot-dé-una prost.

△
17806 **Cine se laudă cu rĕul, la bine nu se gândesce.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 51, *c. Sinersig, Ungarĭa.*

De la cel rĕŭ nicĭ un bine nu póte veni.

* △
17807 **Lucrul rĕŭ nu pĭere.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 139, *c. Ida-Mare, Ungarĭa.*—GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

* △
Lucru rĕŭ nu pere cu una cu douĕ.

N. MIRON, *c. Onescĭ, j. Bacăŭ.*

* △
Lucru rĕŭ nu sĕ pĭerde.

D-na S. NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 155. — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Bun.*

Pentru ceĭ rĕĭ carĭ aŭ, adese-orĭ, maĭ mult noroc de cât ceĭ-l-alţĭ.

17808 **Pe omul rĕŭ îl însemnéză Dumnedeŭ.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 22; I, p. 78.

Omul rĕŭ, ca toţĭ să'l vadă
Dumnedeŭ îl însemnéză.

A. PANN, II, p. 27.—HINŢESCU, p. 134.

Vedĭ *Insemnat, Pĕr, Semnat.*

Acelaş înţeles ca la No. 5362.

* △
17809 **Omul rĕŭ e ca un cărbune, dacă nu te arde te înnegresce.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Cl. VII.*

Vedĭ *Cărbune.*

Acelaş înţeles ca la No. 512.

* △

17810 **Pe omul rĕŭ nicĭ dracu nu'l vré.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Toţĭ fug de el.

* △

17811 **De cel rĕŭ tae póla şi fugĭ.**

G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişineŭ, Basarabĭa.*

Veḑĭ *Hursuz, Mânecă, Nebun, Pólă, Suman.*

De rĕŭ caută să te scapĭ jertfind óre-ce.

* △

17812 **Omuluĭ rĕŭ dă'ĭ şi cămeşa şi fugĭ.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 17811.

* △

17813 **De ómenĭ rĕĭ să fugĭ ca dracul de tămâĭe.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Zegaĭa, j. Mehedinţĭ.*

De ómenĭ rĕĭ să te închinĭ
Şi să fugĭ ca dracul de tămâe.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 23; I, p. 78. — Hinţescu, p. 130.

*

Fudzi di om arĕŭ ca dracul di thimñiama. [1])

D. A. Milescu, *c. Gopeşĭ, Macedonĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17812.

17814 **De omul rĕŭ să fugĭ, mâncând pămîntul.**

A. Pann, I, p. 167.—Hinţescu, p. 131.

---

[1]) Fugĭ de om rĕŭ ca dracul de tămâe.

Acelaş înţeles ca la No. 17813.

17815 * △ **Ce e rĕŭ nu e bine.**

N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Ce e rĕŭ nu póte fi niciĭ odată bun.

17816 * △ **Ferésca Dumnezeŭ de maĭ rĕŭ.**

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiŭ.*

△ *Feresce-ne, Dómne, de maĭ rĕŭ.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 93, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

Omul să dică, în gândul sĕŭ:
Dómne, feresce de maĭ rĕŭ.

A. Pann, II, p. 38.—Hinţescu, p. 135.

Şirul nefericirilor e ne-sfîrşit. Se dice când se întîmplă vre-un rĕŭ, vre-o nenorocire.

17817 * △ **Rĕul din fire,**
N'are lecuire.

G. Petriucă, *c. Corna, comit. Alba Inf., Transilvania.*—Dr. Cristea, *Prov.*, p. 220, *c. Alba-Iulia, Transilvania.*

Vedĭ *Prostia.*

Cine se nasce rĕŭ, rĕŭ móre.

17818 * △ **E rĕŭ când nu e bine;**
E bine când nu e rĕŭ.

Al. Bârsan, *comit. Făgăraş, Transilvania.*

Ne învaţă să ne mulţumim cu ce este.

17819 △ **Rĕŭ la vale, greŭ la dél.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 170. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 220, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △ *Rĕŭ la vale, rĕŭ la dél.*

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

* △ *Rĕŭ la dél, greŭ la vale: la dél cu opintele şi la vale cu oprele.*

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

1⁰ Se ḑice despre ceĭ carĭ, orĭ-cum ar da-o, tot rĕŭ le merge.
2⁰ Când, prin diferitele chipurĭ, nu poţĭ intra în voĭa cuĭ-va.
3⁰ Despre bĕtrânĭ.
A se adăogà la No. 593.

17820 * △ **Rĕŭ în sus, şi rĕŭ în jos.**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 17819.

17821 * △ **Rĕŭ aşa, grĕŭ aşa!**

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Cum te aĭ hotărî, tot rĕŭ e. Pentru cel nehotărît.

17822 △ **Rĕŭ s'aude, rĕŭ se vede; fecĭor, cine-o scăpà.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 220, *c. Logoş, Ungarĭa.*

Pentru o primejdie de care cu greŭ poţĭ scăpà.

△ *
17823 **Un rĕŭ nicĭ odată nu vine singur.**

V. A. FORESCU, c. *Dorna*, j. *Suciava*.

△ *
Rĕul nu vine singur.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.* j *Putna*.

*
'Ţi vine un arĕŭ, aştéptă ş-altu. [1])

I. COYAN, c. *Ianina*, *Epir*.

Veḑĭ *Bine*.

Nenorocirile se ţin lanţ.

Un malheur ne vient jamais seul.

Prov. Franc.

17824 **Rĕul vine ĭute, binele încet.**

REINSBERG-DÜRINGSFELD, I, p. 132.

Maĭ mult să ne aşteptăm la rĕŭ de cât la bine.

Le mal vient à cheval et s'en va à pied.

Prov. Franc.

El mal vien a cavalo e'l va via a piè. [2])

Prov. Veneţ.

Böses kommt geritten, geht aber weg mit Schritten. [3])

Prov. Germ.

* △
17825 **Cuĭ îĭ sĕ croesce rĕŭ, rĕŭ îĭ merge.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.* j. *Putna*.

---

[1]) Iţĭ vine un rĕŭ, aşteaptă şi altu.
[2]) Rĕul vine călare şi plécă pe jos.
[3]) Rĕul vine călare, şi se duce la pas.

* △
Cuĭ i se croĭesce (croesce) rĕŭ,
Rĕŭ ĭĭ merge tot mereŭ.

A. PANN, I, p. 144.—HINŢESCU, p. 160.—Dr. GASTER, *Liter. Pop.*, p. 219. — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.* — GH. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

De apucĭ să croescĭ rĕŭ,
Rĕŭ va merge tot mereŭ.

ODOBESCU-SLAVICĬ, *Cart. Cit.*

Când e omul fără noroc.

17826 * **Unde găsesce pus rĕŭ el pune bine.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 19; I, p. 68. — HINŢESCU, p. 157.

* △
Era pus rĕŭ şi l'a pus bine.

M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.*

Adică fură ce nu e al luĭ; se dice pentru hoţĭ.

17827 **Rĕul de şi'l face omul singur nu i'l póte face niminea.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 100.

Rĕul ce ş'îl face omul singur, nimenea altul n'ar puté să i'l facă.

A. PANN, III, p. 15. — HINŢESCU, p. 161.

Tótă lumea nu póte să'ţi facă rĕul care ţi'l facĭ singur.

I. G. VALENTINIAN, p. 7.

*
Rĕul ce şi'l face omul singur, nu'l póte desface nimenĭ.

A. MARTINIAN, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Când un om îşĭ face singur un rěŭ mare.

17828 **Orĭ-ce, la voile tale,**
Cu rěul nu'l scoţĭ la cale.

A. PANN, II, p. 20.

Maĭ uşor isbutescĭ cu binele şi cu blândeţea.

17829 * △ **Rěŭ e cu rěŭ, dar maĭ rěŭ fără rěŭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 88, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — BARONZI, p. 53. — D. POPOVICĬU, *prof. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △ *Rěŭ 'ĭ (e, este) cu rěŭ, dar e maĭ rěŭ fără rěŭ.*

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 105; II, p. 113. — HINŢESCU, p. 160. — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 201. — ILIE HOCĬOTĂŬ, *c. Selişte, comit. Sibiĭŭ, Ungarĭa.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

* △ *Rěŭ cu rěŭ, dar maĭ rěŭ fără rěŭ.*

Abeced. Ilustr., p. 25. — I. T. MERA, *Conv. Liter.*, XVI. — V. A. URECHE, p. 143. — I. G. VALENTINIAN, p. 19. — LIVIŬ PAP, *înv. comitatul Arad, Ungarĭa.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — I. LUNGU, *Transilvanĭa.* — X... *c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

* △ *Rěŭ cu rěŭ, dar (însă) maĭ rěŭ fără (făr) de rěŭ.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 431. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişěneŭ, Basarabĭa.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrověţ, j. Vasluĭu.*

Rĕŭ este cu rĕŭ, dar maĭ rĕŭ fără dînsul.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 173.

1⁰ Adică când nu putem trăì fără un rĕŭ, trebue să'l suferim. Sĕ înţelege pentru muĭerĭ (GOLESCU).
2⁰ Rĕŭ e când aĭ ce-va care nu e bun, dar maĭ rĕŭ e când nu'l aĭ nicĭ pe acela.

* △
17830 Eşĭ rĕŭ
Din pîrĕŭ,
Că'ĭ maĭ rĕŭ
Fară (de) rĕŭ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 88, *c. Tisa, Ungarĭa.* — V. SALA, *dasc. c. Gurani, comit. Bihor, Ungarĭa.* — N. ŞANDRU, *c. Geoagĭul Sup., comit. Alba Inf., Transilvanĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17829.

SNÓVĂ

«Cică a fost odată un beţiv. Până a trăit, soţia sa l'a tot necăjit pentru ce bé atâta; însă vorbele eĭ n'aŭ fost luate în sémă. Destul că, venind de la o nuntă, din satul vecin, avênd a trece peste o punte el, de bét ce era, şi ajutat şi de ghéţa de pe punte a alunecat în pîrĕŭ, şi s'a înnecat. Femeea luĭ ducêndu-se tótă ḑioa la acel pod, tot bocindu-se ḑicea: *eşĭ rĕŭ din pîrĕŭ, că'ĭ maĭ rĕŭ fără rĕŭ.*»

△
17831 Vino rĕŭ
De pe părĕu;
Că cum a fost de rĕŭ cu tine,
Dar maĭ rĕŭ fără de tine.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 273, *c. Vidra Super., Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17830.

17832 Din două rele alege (s'alegĭ) pe cel maĭ mic.

BARONZI, p. 70. — HINŢESCU, p. 159. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 76, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Din două rele am ales cel maĭ mic.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 49.

Când eştĭ silit să alegĭ între două rele.

Entre deux maux il faut choisir le moindre.

Prov. Franc.

17833 **Să nu maĭ dé rele Domnul**
Cât póte suferi omul.

A. PANN, I, p. 145. — HINŢESCU, p. 159.

Vedĭ *a Răbdà.*

Acelaş înţeles ca la No. 17331.

17834 **Astă-ḑi rĕŭ, mâne maĭ bine,**
Până voĭu puté ca tine.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 15, *c. Sibiŭ, Transilvania.*

Vedĭ *Popîrnĕŭ.*

Când unul se ridică cu încetul la o stare maĭ bună.

* △
17835 **Fuge de un rĕŭ şi dă peste altul.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *a Fugi.*

Om fără noroc. Acelaş înţeles ca la No. 5280.

17836 **De rea câmpiĭ nu'o 'ncap,**
Işĭ ĭea pólele în cap.

A. PANN, II, p. 143. — HINŢESCU, p. 159.

Pentru o femee rea.

* △
17837 **Nicĭ din talpă fund de bute,**
Nicĭ din rĕŭ om de frunte.

I. I. DONCA, *stud. c. Cârja, j. Tutova.*

Vedĭ *Cer, Grindă, Mojic, Salcĭe.*

Acelaş înţeles ca la No. 1125.

17838 **Fă'ĭ rĕŭ că te pomenesce.**

A. PANN, II, p. 21. — HINŢESCU, p. 161.

Aşa'ĭ făcut omul că scie numaĭ de frică.

* △

17839 **Ce daĭ e împrumut,**
Şi ce'ĭ rĕŭ şi ce'ĭ plăcut.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 199, *c. Sibiŭ, Transilvania.* — E. I. PATRICÏU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Orĭ-ce facĭ e împrumut
Şi ce'ĭ rĕŭ şi ce'ĭ plăcut.

I. G. VALENTINIAN, p. 31.

1⁰ Când cine-va vré rĕul altuia, şi cade asupra luĭ.
2⁰ Tóte sunt trecĕtóre.

17840 **Tótă fapta e 'mprumută,**
Şi cea rea şi cea plăcută.

A. PANN, I, p. 73. — HINŢESCU, p. 57.

Acelaş înţeles ca la No. 17839.

17841 **Pe omul rĕŭ umbli să'l îmblânḑescĭ**
Şi maĭ rĕŭ îl îndrăcescĭ.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 100.

Pentru cel supĕrăcĭos pe care nu'l poţĭ împăca cu nimica.

17842 **Nu se părăsea de rele,**
Dar l'a cam strîns în curele.

A. PANN, II, p. 32.—HINŢESCU, p. 159.

Veḑĭ *Curea.*

Când cel rĕŭ e strîmtorat.

17843 * △ **Vorba de rĕŭ fuge ca glontul, ĭar cea de bine se înnămolesce.**

Z. NEGOESCU, *înv. c. Jidenĭ, j. Rîmnicu-Sărat.*

△ *Vorba rea merge ca glonţul.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 275, *c. Agnita, Ungarĭa.*

△ *Vorba rea merge ca fulgerul.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 275, *c. Topliţa-Rom., Ungarĭa.*

Vedĭ *Vorbă.*

A se adăogà la No. 6340.

17844 * △ **Vorba de rĕŭ maĭ bine se crede.**

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

△ *Vorba de rĕŭ lesne se crede.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 274, *c. Agnita, Ungarĭa.*

△ *Vorba rea uşor se crede.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 275, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Vorbă.*

A se adaogà la No. 6337.

17845 * **Rĕul s'aude lesne.**

D-na E. B. MAWR, p. 14.

Căcĭ se grăbesc să ţi'l spună.

17846 * **Rĕul se învaţă lesne.**

Şi maĭ uşor de cât binele.

△
17847 **Până nu facĭ altuĭa bine, nu'ţĭ face ţie rĕŭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 203, *c. Zlatna, Ungarĭa.*

Arată rĕutatea omuluĭ care pentru un bine îţĭ întórce rĕŭ.

17848 **Rev nu face, frica n'are.**[1])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Cine nu face rĕŭ, nu are de ce să se témă.

△
17849 **Mic ca acul,**
Şi rĕŭ ca dracul.

Dr. CRISTEA, *Prov*, p. 151, *c. Logoş, Ungarĭa.*

Pentru ceĭ micĭ şi îndrăciţĭ.

△
17850 **Maĭ rĕŭ ca 'n vremea Turculuĭ.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 147, *c. Logoş, Ungarĭa.*

Când sunt vremurile grele.

17851 **Este procopsit la rele.**

A. PANN, II, p. 30. — HINŢESCU, p. 154.

E rĕŭ nărăvit.

17852 **Inrĕutăţit în ḑile rele.**

Voinţa (ziar), XIII, No. 3447.

Când unul are obiceĭurĭ rele, de carĭ greŭ se póte lăsà.

RĔUTATE

17853 **Cine samĕnă rĕutăţi, ĭară rĕutăţĭ va secerà.**

Bertoldo apud GASTER, *Liter. Pop.*, p. 209.

[1]) Rĕŭ nu face, frică n'are.

Omul culege ce a semĕnat.

* △

17854 **Rĕutatea stă în curul prostuluĭ.**

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman*

Vedĭ *Prostie.*

Când un prost este şi rĕutăcĭos.

SCUMP

* △

17855 **Scumpul maĭ mult păgubesce, (şi) leneşul maĭ mult alérgă.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64; III, p. 78. — C. NEGRUZZI, I, p. 148. — I. G. VALENTINIAN, p. 12 & 25. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 167. — HINŢESCU, p. 173. — EM. POPOVICĬU, *înv. c. Cĭocănescĭ-Mărgineni, j. Ialomiţa.* — G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.* — V. A. FORESCU, *j. Sucĭava.*

△

Scumpul mult păgubesce, leneşul mult alérgă.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 228, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Scumpul maĭ mult prăpădesce, şi leneşul maĭ mult alérgă.

GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. Cit.*

* △

Scumpul maĭ mult păgubesce.

Cron. Anonimă, p. 137. — B. P. HÂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 827. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 257. — N. JUVARA, *c. Popenĭ, j. Fălciŭ.*

* △

Scumpu mult perde, leneşu mult alérgă.

DR. CRISTEA, *Prov.*, p. 228, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.* — V. SALA, *dasc. c. Fĕnaţa, comit. Bihor, Ungarĭa.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Scumpul chérde mult la lucru; eftinlu ma tot amintă.[1])

ANDREĬU AL BAGAV, *Cart. Alég.*, p. 100.

Vedĭ *Lacom, Leneş.*

Când unul pĭerde din causa sgârcenieĭ şi leniĭ. Adecă tóte slăbicĭunile şi patimile omenescĭ costă maĭ multă ostenélă şi cheltuĭélă ca însuşirile bune şi lucrarea făcută la timp.

«Aice este dovada pildeĭ ce ḑice că: *scumpul maĭ mult păgubesce.*» — *Cr. Anonimă.*

Avarice rompt le sac.

Prov. Franc.

15856 Scumpul perde.

HINŢESCU, p. 173.

Acelaş înţeles ca la No. 17855.

17857 Scumpul cumpĕră stafide, şi cere să'ĭ adaoge piper.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 64; III, p. 78. — HINŢESCU, p. 173.

Pentru cel sgârcit.
Odinióră piperul era fórte scump.

△
17858 Scumpul cumpĕră tămâĭe, şi cere să'ĭ adaoge piper.

Dr. CRISTEA, *Próv.*, p. 228, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17857.

* △
16859 Scumpu pentru banĭ ar luà şi pe fata draculuĭ.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Vedĭ *Bàn, Bogat.*

Acelaş înţeles ca la No. 11103.

---

[1]) Scumpul pĭerde mult la lucru, dar eftinu tot câştigă.

17860 **Scumpul nu e stăpân pe banii luĭ, ci banii îl stăpânesc pe el.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 65; III, p. 81; *Archir*, p. 11. — HINŢESCU, p. 173.

Scumpul nu este stăpân pe banii luĭ.

Rom. Glumeţ, I, p. 9.

*

Scumpul nu e domn peste banii seĭ, ce banii domnesc peste el.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pentru cel sgârcit.

* △

17861 **Scumpul nicĭ ce are nu are.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17860.

* △

17862 **Scumpul nu se maĭ satură de banĭ.**

V. SALA, *dasc. c. Buntescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Arată lăcomia luĭ de banĭ.

* △

17863 **Scumpul, nicĭ când are destul.**

V. SALA, *dasc. c. Lelescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17862.

* △

17864 **Scumpuluĭ nicĭ odată să nu ḑicĭ:** *dă-mĭ,* **ci tot-dé-una:** *na.*

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 64; III, p. 77. — HINŢESCU, p. 173.— Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 228, *c. Sibiŭ, Transilvania.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Nu dă nicĭ odată şi vecĭnic e gata să priméscă.

L'uomo avaro e l'occhio sono insaziabili.[1])

Prov. Ital.

Des Geizes Schlund ist ohne Grund.[2])

Prov. Germ.

* △

17865 **Daca scumpul móre atuncĭ îĭ învie averea.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Căcĭ, cât trăĭesce, o ţine îngropată.

* △

17866 **La porcu şi la scumpu îĭ ĭeĭ folosul după mórte.**

V. SALA, *dasc. c. Băiţa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 2354.

Avarus, nisi cum moritur, nil recte facit.[3])

Prov. Lat.

L'avare et le cochon ne sont utiles qu'après leur mort.

Prov. Franc.

* △

17867 **La scump nu'ĭ pĕcat.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Adică să'l înşelĭ.

17868 **Scumpul cu înşelătorul lesne sĕ 'nvoesc.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 64; III, p. 78. — HINŢESCU, p. 173.

Căcĭ şi unul şi altul caută să înşele.

---

[1]) Omul sgârcit şi ochiul nu se maĭ satură.
[2]) Prăpastia sgârceniei e fără fund.
[3]) Sgârcitul, numaĭ când móre, face bine.

17869 **Scumpul cu (şi) galantomul sunt doĭ vrăjmaşĭ neîmpăcaţĭ.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64; III, p. 81. — HINŢESCU, p. 173.

Se înţelege de la sine.

SCUMPIE

Vedĭ *Capră.*

SFADĂ

17870 * △ **Sfada şi gâlcéva aduc nenorocirĭ.**

P. ALEXANDRESCU, *înv. c. Mircescĭ, j. Vasluĭu.*

Să ne ferim de ele.

17871 * △ **Sfada grabnică aprinde foc, şi vrajba grabnică varsă sânge.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dâmboviţa.*—HINŢESCU, p. 175.

Acelaş înţeles ca la No. 17870.

17872 △ **Ce atâta sfadă**
Pentru o bardă.

S. FL. MARIAN, *Ornit.*, II, p. 64 & 65.

Vedĭ *Cĭorobor, Topor.*

Adică céртă pentru un lucru de nimică.

A SE SFĂDÌ

17873 * △ **Când doĭ se sfădesc al triilea câştigă.**

K. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubeniĭ, j. Dorohoĭu.*

Vedĭ *a se Certà.*

Acelaş înţeles ca la No. 17445.

* △
17874 Şi maţele corăesc, dar ómenii să nu se sfădéscă!

Avr. Corcea, *paroh c. Coşteiu, Banat.*

Acelaş înţeles ca la No. 3886.

* △
17875 Se sfădesc ca vrăbiile pe malaĭu altora.

Pârvu, *c. Iveştĭ, j. Tutova.*

* △
Se sfădesc ca vrăbiile de la malaĭu altuĭa.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Vrabĭe.*

A se adăogà la No. 2650.

SGÂRCIT

* △
17876 Averea sgârcituluĭ se duce de mâna risipitoruluĭ.

V. A. Forescu, *c. Brosceni, j. Suciava.*

Vedĭ *Avere, Ban.*

Acelaş înţeles ca la No. 11122.

*
17877 Adună nichézlu trî gĭumértul.[1])

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17876.

17878 Sacul sgîrcituluĭ gură n'are, şî al risipitoruluĭ fund n'are.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 63.

---

[1]) Adună sgârcitul pentru galantomul.

Adică unul ţine punga pururea legată la gură, şî n'are p'unde scóte, şî cel-alt fundul pungiĭ spart, şî n'are în ce păstrà (GOLESCU).

Lu sacu di l'avaru nun s'inchi mai. [1])

Prov. Sard.

△
17879 **Sgârcitul se bucură luând, ĭar darnicul se mângăĭe dând.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 237, c. *Sînersig, Ungarĭa.*

Arată deosebirea între unul şi altul.

*
17880 **Sclînciul ţe çindze cu cĭóră lae** [2]).

C. ZUCA, c. *Samarina, Epir.*

Te despóĭe de tot ce aĭ; nicĭ măcar brîŭ nu 'ţĭ rĕmâne.

17881 **Maĭ lesne veĭ face un puţ în mare, decât o găurică în punga sgârcituluĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.

Adică că anevoĭe o scóte ce-va din punga celuĭ sgârcit (GOLESCU).

* △
17882 **Sgârcitul, nicĭ pe el nu se procopsesce, nicĭ pe altul nu folosesce.**

V. A. FORESCU, c. *Folticenĭ*, j. *Sucĭava.*

Vedĭ *Câne.*

Acelaş înţeles ca la No. 1490.

17883 **Sgârcitul nicĭ el nu mănâncă, nicĭ pe altul nu va să vadă mâncând.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64; III, p. 81. — HINŢESCU, p. 176.

---

[1]) Sacul sgârcituluĭ nu se umple.
[2]) Sgârcitul te încinge cu sfóră négră.

Acelaş înţeles ca la No. 17882.

17884 **Streslu ş-aspârgêtorlu «ĭia un, dă prealantu» sun.** [1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 175.

Adică tot una sunt căcĭ, dacă cel d'al doilea sărăcesce, risipindu'şĭ averea, al doilea nu scie să se foloséscă de dînsa, şi trăesce ca şi când nu ar avea-o.

17885 **Sgârcitul e tot-dé-una sărac.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 108.

Căcĭ dacă are avere nu scie să se foloséscă de dînsa.

17886 **Sgârcitul numaĭ stângă are,**
Drépta îĭ e uscată.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 64; III, p. 78. — HINŢESCU, p. 176.

△ *Sgârcitul numaĭ stângă are.*

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 237, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Adică ĭea şi nu dă.

17887 **Streslu o-ari mâna trî luari, ma nu o-ari ş-trî dari** [2]).

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 175.

Acelaş înţeles ca la No. 17886.

17888 * **Sgârcitul are douĕ mânĭ: una lungă, cu care vré să ĭeà, şi alta scurtă, cu care ar vré să dé.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Tîrgovişte, j. Sucĭava.*

[1]) Sgârcitul şi risipitorul «ĭea unu şi dă în cel-alt» sunt.
[2]) Sgârcitul are mână pentru luare, dar nu o are şi pentru dare.

Acelaş înţeles ca la No. 17887.

17889 **În casele sgârcituluĭ nicĭ şórecii nu sĕ duc, cácĭ el dacă nu mănâncă nicĭ eĭ nimic apuc.**

A. PANN, III, p. 92. — HINŢESCU, p. 176.

In casa sgârcituluĭ nimic nu găsescĭ.

ŞIRET

Vedĭ *Óĭe.*

* △

17890 **De cât cu un prost la câştig, maĭ bine cu un şiret la pagubă.**

I. DUMITRESCU, *înv. j. Dolj.*

Vedĭ *Bun, Cuminte, Deştept, Înţelept, Isteţ, Omenie, Sdravĕn, Voĭnic.*

Acelaş înţeles ca la No. 16926.

△ *

17891 **Şiret pe şiret cunósce (se cunosc).**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *Hoţ, Fur.*

Şi, într'un mod general, rĕŭ pe rĕŭ.

* △

17892 **Şiret ca óĭa.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Deştept, Óĭe.*

Adică prost.

* △

17893 **E şiret ca óĭa (cea) cu jug.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — *Şezăt.*, I, p. 218.

* △
Şiret ca óĭa cu şoricĭu.

GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

Vedĭ *Deştept, Óĭe.*

Adică ca porcul. Acelaş înţeles ca la No. 17892.

A STRICÀ

17894 **De nu póte strică altuĭ, îşĭ strică lui-şĭ.**

A. PANN, III, p. 17.

De nu póte strică altuĭa, îşĭ strică luĭ.

HINŢESCU, p. 181.

Pentru omul rĕutăcĭos şi necăjicĭos.

STRICAT

* △
17895 **Omul care e stricat,**
Nu sĕ teme de pĕcat.

A. PANN, I, p. 71. — HINŢESCU, p. 131. — I. G. VALENTINIAN, p. 31. — G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △
Omul stricat
Nu se teme de pĕcat.

P. ALEXANDRESCU, *înv. c. Mircescĭ, j. Vasluĭu.*

Adică nu se teme de a face rĕŭ.

STRÎMB

* △
17896 **Strîmbiĭ mănâncă ţéra.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

△ *Strîmbiĭ mănâncă lumea.*

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 244, *c. Sinersig, Ungaria.*

* △ *Strîmbiĭ mănâncă ţéra, drepţiĭ nu maĭ ajung.*

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Suciava.* — E. I. Patriciŭ & G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △ *Strîmbiĭ mănâncă ţéra, că drepţiĭ nu maĭ apucă.*

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Adică ceĭ nedrepţĭ, arĕtând că nedreptatea stăpânesce. Satiră la adresa celor ce se ḑic drepţĭ.

A SE SUPĔRÀ

Veḑĭ *Cămaşă.*

TÂLHAR

Veḑĭ *Beţiv, Câne.*

17897 **Pre tălhar, chelar a face.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 402.

* *Pune pe tălhar*
Chelar.

I. Bănescu, *prof. j. Roman.*

Adică pre nepriatin rudă şi de casă a face. — Dim. Cantemir.

△
17898 **Pe tâlhariul de casă nu'l poţĭ prinde.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 210, *c. Vlădenĭ, Ungaria.*

Veḑĭ *Hoţ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17537.

* △
17899 **Acum tălharii nu maĭ sunt la pădure, ci prin oraşe.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Hoţ.*

Dic bieţiĭ ţĕranĭ, jefuiţĭ fără milă de orăşenĭ.

* △
17900 **Talharul ne prins, este negustor cinstit.**

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Vedĭ *Hoţ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17540.

* △
17901 **Tălharul c'un pacat, păgubaşul cu dece.**

I. BĂNULESCU, *prof. j. Roman.*

Vedĭ *a Bănuì, Fur, Hoţ, Lotru, Pagubă.*

Acelaş înţeles ca la No. 17630.

* △
17902 **Talharul cel mic se spînzură şi cel mare scapă.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Vedĭ *a Furà, Găinar, Hoţ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17507.

* △
17903 **Beţivul se'nvaţă la beţie, ca şi talharul cu hoţia.**

V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Fălciŭ.*

Vedĭ *Beţiv, Hoţ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17533.

* △
17904 **Tălharul şi curva aŭ fost de când lumea.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

A se vedé No. 11722.

17905 * △ **Tâlharul nicĭ odată nu se pricopsesce.**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Tot e maĭ bine să fiĭ cinstit.

17906 △ **Vaĭ de hoţul care nu scie ascunde.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 272, *c. Iecĭu, Ungarĭa.*

Vedĭ *a Furà.*

Când unul a făptuit un reŭ şi este prins.

17907 * △ **Tâlharul fură dar nu aduce.**

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Pentru ceĭ carĭ tot ieaŭ fără să maĭ dé.

17908 * △ **E tâlhar; ĭeà de la el şi duce la altul.**

Iul. Vulcănescu, *c. Pelescĭ, j. Dolj.*

Vedĭ *a Furà.*

Acelaş înţeles ca la No. 17497.

17909 * △ **Tâlhar la tâlhar trage.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Băltenĭ, j. Vâlcea.*

Rĕŭ cu rĕŭ se adună.

17910 **Tâlhar pe tâlhar nu fură.**

D-na Elena Sevastos, *Pov. — Şezătórea*, p. 224.

Vedĭ *Hoţ, Lup.*

Acelaş înţeles ca la No. 17521.

TOROBOR

Vedĭ *Cĭorobor.*

TRÂNDAV

17911 * △ **Trândavul ajunge la straiţă.**

V. SALA, *dasc. c. Sedişte], comit. Bihor, Ungarĭa.*

Vedĭ *Leneş.*

Acelaş înţeles ca la No. 17604.

17912 **În casa trândavuluĭ e sărăcie lucĭe.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 44 I, p. 155. — HINŢESCU, p. 166.

Vedĭ *Leneş.*

Acelaş înţeles ca la No. 17615.

Le paresseux est frère du mendiant.

Prov. Franc.

Di poverta la chiave è la pigrizia.[1]

Prov. Tosc.

Faulheit lohnt mit Armuth.[2]

Prov. Germ.

Poverty is the reward of idleness.[3]

Prov. Engl.

17913 △ **Nicĭ lapte de la vacă stérpă, dar nicĭ ajutor de la trândav.**

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 162, c. *Tisa, Ungarĭa.*

Nicĭ unu nicĭ altu nu e de vre-un ajutor.

TRÂNDĂVIE

Vedĭ *Tinereţe.*

[1]) Lenea este cheĭa săràcieĭ.
[2]) Lenea se rĕsplătesce cu sărăcia.
[3]) Sărăcia e rĕsplata leneĭ.

17914 * △ **Trândăvia e muma tuturor rĕutăţilor.**

Baronzi, p. 65. — Hinţescu, p. 191.

Veḍĭ *Lene.*

Acelaş înţeles ca la No. 17587.

TRUFIE

17915 **Trufia e trîmbiţa cădereĭ.**

G. I. Munteanu, p. 40. — Hinţescu, p. 193.

Veḍĭ *Mândrie.*

Acelaş înţeles ca la No. 17634.

UCIGAŞ

17916 **Muma celuĭ omorît dórme, ĭar a ucigaşuluĭ priveghĭază.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 176.

Muma celuĭ omorît dórme, ĭar ucigaşul priveghĭază.

A. Pann, II, p. 30. — Hinţescu, p. 114.

Pentru cel care ne-fiind cu consciinţa curată, trăesce cu frica în sîn.

URGIE

Veḍĭ *Vrajbă.*

VICLÉN

Veḍĭ *Cuvînt, Muĭere.*

17917 △ **Viclénul făgăduesce, nebunul trage nădejde.**

Dr. Cristea, p. 271, c. *Sinersig, Ungarĭa.*

Veḍĭ *Şiret.*

Acelaş înţeles ca la No. 16549.

△
17918 **Vulpea e viclénă, dar maĭ viclén e cel ce o prinde.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 277, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Vulpe.*

Şi cel viclén o pate odată.

17919 **Omul viclén se îmbracă când în pĭele dĕ óĭe, când în pĭele dĕ vulpe.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 9.

Adică cel viclén sĕ arată când óĭe, când vulpe (Golescu).

△
17920 **Sărutarea de om viclén e tocmaĭ ca de un ţînţar.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 225, c. *Câmpenĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Ţînţar.*

Acelaş înţeles ca la No. 2555.

△
17921 **E viclén ca vulpea.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 90, c. *Sĭbiŭ, Transilvanĭa.*

Pentru omul viclén.

* △
17922 **E viclén ca óĭa.**

I. Armean, c. *Jibot, comit. Hunedĭóra, Transilvanĭa.*

Vedĭ *Deştept, Şiret.*

Acelaş înţeles ca la No. 15962.

△
17923 **Viclén ca măgarul.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 74, c. *Rêsnov, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17922.

17924 **Omul viclén tot de vicleşugurĭ gândesce.**

Dim. Ţĭchindeal, *Fab.*, p. 233.

Adică cel rĕŭ tot la rele.

VICLENIE

17925 **Carle n'are craciunu, ari cluca.**[1]

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10 & 24.

Viclenia e arma celor slabĭ.

17926 **Viclenie pentru viclenie.**

Dim. Cantemir, *Even. Cantacuz.*, p. 19.

Trebue să luptĭ împotriva cuĭ-va tot cu armele luĭ.

«Cum ḑice proverbul: *viclenie pentru viclenie.*» — D. Cantemir.

VICLEŞUG

Veḑĭ *Viclén.*

VINĂ

17927 △ **Dară vină şi pĕcatul**
Îşĭ găsesce vinovatul.

G. Dem. Teodorescu, *Poes. Pop.*, p. 535.

Veḑĭ *Pĕcat, Vinovat.*

Cel vinovat îşĭ primesce neapĕrat pedépsa, maĭ curînd saŭ maĭ târziŭ.

VÎNḐĔTOR

17928 △ **Inima de vînḑĕtor**
E venin otrăvitor.

V. Alexandri, *Poes. Pop.*, p. 66.

---

[1]) Care nu are putere să aĭbă viclenia.

Românul urĕsce dĕ mórte pe trădătorĭ.

«Cela ce 'şĭ va hicleni moşia şi nascerea de unde aŭ născut, maĭ cumplit să'l certe de cât pre un ucigător de părinţĭ; de vreme ce sĕ cade maĭ bine să'şĭ ferèscă şi să'şĭ socotéscă nescine moşia de cât părinţiĭ ce l'aŭ născut.» — VASILE LUPU, *Pravilă, glava f. e.*

VINOVAT

Vedĭ *Pâne, Pilă, Vină.*

△
17929 **Tot pĕcatu**
Îşĭ cată (caută) vinovatu.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1622. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 257, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Vedĭ *Vină.*

A se adaogà la No. 15488.

17930 **Vinovat dĕ mórte, dar vrednic dĕ milă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 19.

Ne îndémnă la îndurare, fie vina cât dĕ mare (GOLESCU).

* △
17931 **Săracul de vinovat**
Multă şîlă l-a mâncat.

G. BODNARĬU, *preot, c. Bochia, comit. Arad, Ungarĭa.*

Mĕ bate şi tot el strigă că l'am bătut.

* △
17932 **Nu plătesce bogatul ci vinovatul.**

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 50. — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 178, *c. Borgoprund, Ungarĭa.* — C. C. BUNGEŢIANU, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

* △
Nu plătesce bogatul, (ci) plătesce vinovatul.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubeniĭ, j. Dorohoĭ.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Crăngu, j. Tutova.*

* △ *Nu plătesce cel bogat, ci cel vinovat.*

C. Iordăchescu, *stud. c. Cristescĭ, j. Botoşanĭ.*

* △ *Nu da bogatu, da vinovatu.*

G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.*

Vechĭe maximă de drept.

17933 * △ **Vinovatul ne gonit fuge.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 20; I, p. 69. — Hinţescu, p. 201. — V. Sala, *dasc. c. Lelescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — Gr. Poĭenaru, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.* — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 273, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

Când unul se simte vinovat.

17934 **Vinovatul maĭ mare gură face.**

A. Pann, II, p. 80. — Hinţescu, p. 201.

Căcĭ vorbele nu probéză nimic; faptele să te apere.

Tu cries donc tu as tort.

Prov. Franc.

17935 △ **Bagă vinovatul în potcă.**

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 20, *c. Tisa, Ungarĭa.*

Pe dînsul îl apucă.

VRAJBĂ

Vedĭ *Sfadă.*

17936 * △ **Vîntul aţîţă focul şi vorba vrajba.**

Suhamel, *c. Meledic, j. Buzĕŭ.*

Prin urmare să ne cântărim bine vorbele.

17937 **Cu vrajba şi cu urgia raîul n'o să dobândescĭ.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 255.

Prin urmare să fugim de aceste două rele.

17938 **Vrajba dintre noĭ să pĭară,**
Şi neghina din ogóre.

I. Creangă, *Amint.*, p. 60.

Să domnéscă pacea şi înţelegerea.

ZĂDĂRNICIE

17939 **Cine nicì cum s'a udat dĕ plóĭa zădărniciei, dĕ stropiturĭ însă nicĭ cum a scăpat.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 80.

Adică nicĭ unul fără cea maĭ mică zădărnicie (Golescu).

ZAVISTĬE

17940 **Zavistĭa muma tutulor rĕutăţilor în lumea acésta este.**

Nic. Costin, *Letop. Mold.*, I, p. 157.

De ea să fugim.

ZAVISTNIC

17941 **Care ochĭ vĕd maĭ bine? — Aĭ zavistnicului.**

A. Pann, III, p. 22.

Căcĭ zavistnicul caută, cu tot dinadinsul, să vadă cusururile ómenilor.

*

17942 **Ochiĭ zavistniculuĭ vĕd şi cele ce nu sunt.**

A. PANN, III, p. 22. — HINŢESCU, p. 127. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 189, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungaria.*

*

Ochiĭ zavistniculuĭ vĕd maĭ bine, pentru că scornesc ce e şi ce nu e.

M. CANIAN, *public. j. Iaşiĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 17941.

CAPITOLU XVII

POVEŢE ŞI OPRIRI, MAXIME, SENTINŢE, PILDE FILOSOFICESCĬ[1])

A

17943 * △ **A ales până (pân) a cules.**

AL. POPESCU, *înv. c. Cernica, j. Ilfov.* — ILIE TRIFU, *c. Bucurescĭ.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Ilfov.*

Cine tot alege ajunge să ĭéà ce e maĭ prost. Pentru cumpĕrătóre, dar maĭ ales pentru însurătóre.

17944 **Açea ce va s' façĭ, va s' aflĭ.**[2])

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Alég.*, p. 90.

Acelaşĭ înţeles ca la No. 1147.

17945 **Acela e maĭ cu minte care e maĭ bun.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 417.

---

[1]) Poveţele şi maximele, sunt aşeḑate după ordinea alfabetică. Cele, fórte numeróse, deja trecute în volumele precedente, nu se maĭ repetă în acest capitol.

Nu se vor explica de cât acele poveţe ale căror înţelesurĭ ar putea fi îndoelnice.

[2]) Aceea ce facĭ, o să aflĭ.

* △
17946 **Acela trăesce mult care trăesce bine.**

V. SALA, *dasc. c. Drăgănescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
17947 **A cercà ce nu e al tĕŭ, te face nebun.**

ISIDOR STRUGARĬU, *c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*
17948 **Adesea, una adăstăm
Şi alta întîmpinăm.**

AL. ODOBESCU, *Cart. Lect.*

* △
17949 **Adună argint la tinereţe ca să aĭ aur la bĕtrâneţe.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Tutana, j. Argeş.*

Acelaş înţeles ca la No. 6122.

* △
17950 **Adună de unde aĭ semĕnat.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, jud. Ilfov.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 1147.
2⁰ Să nu te atingĭ de ródele munceĭ altuĭa.

* △
17951 **Adu'ţĭ aminte de fómete în vremea săturării, şi de sărăcie şi lipsă în ḑilele avuţieĭ.**

NIC. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Să fim economĭ şi prevĕḑĕtorĭ.

* △
17952 **Adu'ţĭ aminte de muma ta şi de tatal tĕŭ, când şeḑĭ în mijlocul celor marĭ.**

NIC. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

1⁰ Să cinstim pe ceĭ maĭ în vîrstă, pe ceĭ maĭ marĭ.
2⁰ Să nu'ţĭ fie ruşine de aĭ tĕĭ, când te aĭ ridicat.

17953 **A faptelor rele începĕtură, spre rĕŭ sfîrșit plécă.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 329.

Și cum ḑice Plaut: *male parta, male dilabuntur.*

△

17954 **A ĭertà e ușor, a uĭtà e greŭ.**

Dr. EL. CRISTEA, *Prov.*, p. 6, c. *Toplița-Rom.*, *Ungarĭa.*

*

17955 **Aĭ făcut pozna, nu te dà în lăturĭ.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Să ĭeĭ rĕspunderea faptelor tale.

17956 **Ajută-te, și cerul te va ajutà.**

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.

Ajută-te, și Dumneḑeŭ te va ajutà.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 33.—
I. G. VALENTINEANU, p. 34 & 38.

Daca omul se luptă, isbutesce.

Aide-toi et le ciel t'aidera.

Prov. Franc.

*

17957 **Ajutați-vĕ uniĭ pre alțiĭ.**

LAURIAN & MAXIM, I, p. 33.

Francesul ḑice de asemenea: *aidez-vous les uns les autres.*

*

17958 **Ăl de se 'nnécă s'agață și de un paĭu.**

D-na E. B. MAWR, p. 6.

Omul în primejdie nu'șĭ alege mijlocul de scăpare.

L'homme qui se noie s'accroche à un brin d'herbe.

Prov. Franc.

17959 * Alege, alege,
Până culege.

A. PANN, II, p. 113. – HINȚESCU, p. 3.

* △
Alege, alege,
Pĕ urmă culege.

D. POPOVICIŬ, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — V. SALA, *dasc. c. Beluş, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17943.

17960 * △ Alege,
Până culege.

A. PANN, *Moş. Alb.*, II, p. 61. — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 810. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 128. — I. CREANGĂ, *Conv.*, XI, p. 29. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 229. — X..., *c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.* – G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Alege,
Păn-a culege.

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabia.*

* △
Alegĭ
Până culegĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 17959.

17961 * △ Alege, şi în urmă culege.

IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaş înţeles ca la No. 17960.

*
17962 Alépsi, alépsi,
Până culépsi.[1])

N. St., c. *Nijopole, Macedonia.*

* △
Alese, alese
Până culese.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Acelaş înţeles ca la No. 17961.

*
17963 Ale tale dintre ale tale.

I. G. Valentinianu, p. 25.

*
17964 Altu façe,
Altu tradze.[2])

C. Ionescu, *înv. c. Nevésta, Macedonia.*

Altu façi, s'altu bora (numa).[3])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 149.

Când unul suferă în urmă greşeleĭ altuĭa.

17965 Altuĭa până nu face,
Nicĭ luĭ altul nu'ĭ-(o) face.

A. Pann, II, p. 31. — Hinţescu, p. 55.

17966 Amânarea e hoţul timpuluĭ.

Idem, *Calend. Rom., 1892.*

Să facem lucrul la vremea luĭ.

*
17967 Amânarea
Nu'ĭ perḑare.

I. G. Valentineanu, p. 47.

---

[1]) Alese, alese, până culese.
[2]) Altu face, altu trage.
[3]) Altu face, şi altu are (numele).

Tot nu veĭ scăpà de pedépsa, de rĕul care te aştéptă.

Ce qui est différé n'est pas perdu.

Prov. Franc.

17968 □ **Aparinţele înşélă.**

G. I. Munteanu, p. 45. — Hinţescu, p. 5.

Nu trebue să judecĭ după înfăţişare, după cum se arată lucrul.

Les apparences sont trompeuses.

Prov. Franc.

17969 * △ **A plecat cu graba, şi s'a întîlnit cu zăbava.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

A pornit cu graba, şi s'a întîlnit cu zăbava.

I. Creanga, *Conv.*, XI, p. 455. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, I, p. 231.

Când cel grăbit nu isbutesce.

17970 **Ar vré să facă şi el,**
Dar nu scie în ce fel.

A. Pann, I, p. 10. — Hinţescu, p. 53.

Pentru ceĭ copilăroşĭ.

17971 * △ **Aşa a fost să fie.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Aşa a trebuit să se întîmple. Fatalism.

C'était écrit.

Prov. Franc.

*
17972 Ascultă învĕţătura tatăluĭ tĕŭ, şi nu uĭta poveţele maĭceĭ tale.

V. HARAM, *înv. c. Griviţa, j. Tutova.*

17973 Ascultă pe maĭ marele tĕŭ; stăpânesce pe maĭ micul tĕŭ.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 95.

* △
17974 Ascultarea e vĭéţă, (ĭar) ne-ascultarea e mórte.

A. PANN, II, p. 109. — HINŢESCU, p. 6. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Sfat pentru ceĭ neascultătorĭ.

* △
17975 Ascultarea lungesce vĭéţa, ĭar ne-ascultarea o scurtă.

V. SALA, *dasc. c. Păcălescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17974.

* △
17976 Ascultă şi lucră, daca vreĭ fericire.

V. SALA, *dasc. c. Ţigănescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*
17977 Ascultă tot, dar nu crede tot.

*
17978 Ascultă tot ma marle, că nâsu vidzu sórle ma aum̃ia.[1])

C. IONESCU, *înv. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Sfaturile celor bĕtrânĭ sunt folositóre.

---

[1]) Ascultă mereŭ pe cel maĭ mare (bĕtrân), că dînsul a vĕḑut sórele maĭ întâĭu.

17979 **A se luà după gura lumiĭ este a dà de prăpastie.**

P. Ispirescu, *Leg.*, I, p. 148.

A se vedé No. 3475.

*

17980 **Asta'ĭ asta (Românico).**

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 11. — *Voința (ziar)*, 3 Martie 1894.

Când eştĭ încolțit, şi nu sciĭ ce să maĭ ḑicĭ.

POVESTEA VORBIĬ

Alt țigan, odată, a intrat să fure,
Când ĭată stăpânul în mâĭnĭ c'o secure.
— Ce cauțĭ, țigane, îĭ ḑise, 'n grădină?
— M'a aruncat vîntul, nu sunt eŭ de vină.
— Te-a aruncat vîntul? asta nu te scapă.
Dar ce 'țĭ caută ghiara înfiptă în cépă?
— M'apucaĭ de dînsa, să nu mĕ ĭeà vîntul.
— De géba, țigane, nu țí-aĭ găsit sfântul.
Daca e aşa dar de ce'țĭ umpluşĭ traista?
— Apoĭ, *Românico,* veḑĭ *asta e asta!*

A. Pann.

17981 **A tot lucrul sfîrşitul la ce ĭase, vremea arată şi norocul învață.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 244.

*

17982 **A tutulor nu poțĭ s-lĭ façĭ bun, barim satură-lĭ cu gura.**[1])

I. Coyan, *prof. c. Băésa, Epir.*

Daca nu poțĭ ajuta pe om, ce'l puțin spune'ĭ vorbe bune.

17983 **A umblà pe sine maĭ bun să facă,**
Defăimând pe altul, nu póte să placă.

Odobescu-Slavicĭ, *Cart. Cit.*

---

[1]) Tutulor nu poțĭ să le facĭ bine, barem sătură'ĭ cu gura.

17984 **Aŭ mĕ fă cum se cade, aŭ te lasă.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 78.

*
17985 **Avégl̃i-te până nu ti l̃ia apa di cur.**[1]

G. ZUCA, *c. Băésa, Epir.*

Adică până nu daĭ de supĕrare, de rĕŭ.

*
17986 **Avină-l̃i inima a omluĭ.**[2]

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Vorbesce omuluĭ după cum îĭ place.

*
17987 **Avină-lŭ ş-nu lŭ-acaţă.**[3]

I. COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

Să nu aducĭ pe inamic la disperare.

B

* △
17988 **Bărbatul care mult jură se va umple de fără de lege.**

NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — C. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, j. Putna.*

* △
17989 **Bate şi ţi se va deschide.**

HINŢESCU. p. 11 — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Bate şî ţî sĕ va dĕschide, cere şî ţî sĕ va dà.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 116.

---

[1]) Păzesce-te până nu te ĭea apa de cur.
[2]) Urmăresce inima omuluĭ.
[3]) Gonesce'l şi nu'l prinde.

*
Bate şi ţi sĕ va deschide, cere şi ţi sĕ va da, (caută şi veĭ aflà).

A. PANN, II, p. 29. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451.

Vedĭ *Uşă.*

Adică la lipsă trebue să cerem, ca să putem dobândì ce-va (GOLESCU).

A se vedé MATEĬ, 77; MARC., 11. 24; LUC., 11. 9. 10 & 13. 1.

* △
17990 Bé paharul până'ĭ plin.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Taĭiana, j. Argeş.*

Să facĭ lucrul la vreme.

* △
17991 Bine fă, aşa gândesce,
C'aşa ţi sĕ rĕsplătesce.

V. SALA, *dasc. c. Lelescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*
17992 Bine 'ĭ a vorbì, dar maĭ bine a tăce; numaĭ să scii cându'ĭ vreme.

V. SALA, *dasc. c. Sebişu, comit. Bihor, Ungarĭa.*

17993 Bişugul aduce desfrînare.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, I, p. 385.

*
17994 Bóla ce nu se vindecă cu doctoriĭ este supĕrarea, ce te duce grabnic la mormînt.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

A se vedé No. 16895.

17995 Bucuraţi-vĕ cu ceĭ ce se bucură, şi plângeţĭ cu ceĭ ce plâng.

I. IONESCU, *Cart. Lect.*, II.

17996 **Bunătatea e maĭ preţuită de cât bogăţia.**

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 23.

C

17997 **Căile celor ce şed fără de lucru sunt acoperite cu spinĭ.**

GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. Cit.*

Veḑĭ Solomon, Prov. 45.

17998 **Căinţa din urmă să nu fie maĭ mare de cât cea d'întâĭu.**

I. G. VALENTINIANU, p. 24.

*

17999 **Căinţa pe urmă, vine tot cam cu daună.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*

18000 **Ca la noĭ la nimenĭ.**

VARRON, p. 48. — IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 24. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 455. — GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraş.*, p. 60.

Acelaş înţeles ca la No. 10288.

18001 **Cal̃iurile açelor çe şed fără de lucru, cu schiñĭ sunt aşternute; ma a açelor lucrătorĭ curate şi fără pidipsire.**[1]

ANDREĬ AL BAGAV, p. 75.

A se vedé la No. 17997.

18002 **Când aĭ zor**
Nu pune mâna pe topor;
Nicĭ pe cuţit
Când eştĭ amărît.

V. A. URECHE, *Conv. Liter.*, XXI, p. 1108.

---

[1]) Căile celor ce şed fără de lucru, sunt aşternute cu spinĭ; dar căile celor care lucréză (sunt) curate şi fără pedepsire.

18003 Când ar sci omul ce-ar păţi,
Din 'nainte s'ar păzì.

I. Creangă, *Pov.*, p. 31.

*

18004 Când capul e putred, ce să ne aşteptăm de la picióre!

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

18005 Când cerĭ şi nu ţi se trece,
Te-întorcĭ cu inima rece.

A. Pann, *Nastr. Hogea*, p. 8.

* △

18006 Când daĭ la ceĭ ne-avuţĭ
Pe Dumneḑeŭ împrumuţĭ.

A. Pann, I, p. 73. — Hinţescu, p. 118. — G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

Francesul ḑice ca şi noĭ:

Qui donne aux pauvres prête à Dieu.

18007 Când de multe te apucĭ
Maĭ pe tóte le încurcĭ.

Odobescu-Slavicĭ, *Cart. Lect.*

* △

18008 Când dintr'un rĕŭ vreĭ să trecĭ în alt rĕŭ, rĕmâĭ maĭ bine cu cel d'întâĭu cu care te aĭ deprins.

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Pentru servitoriĭ carĭ îşĭ schimbă stăpâniĭ şi slujbaşiĭ slujbele.

*

18009 Când doĭ se luptă al treilea câştigă.

I. G. Valentinian, p. 47.

△
18010 **Când gândescĭ să trăescĭ bine,
Atuncea e vaĭ de tine.**

G. Dem. Teodorescu, *Poes. Pop.*, p. 270.

* △
18011 **Când latră un câne bĕtrân să ieşĭ afară.**

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Să ţiĭ în tot-dé-una socotélă de sfaturile celor bĕtrânĭ.

* △
18012 **Când n'aĭ, puĭ şi mult şi puţin.**

G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △
18013 **Când n'aĭ putere, tacĭ şi înghite.**

Hinţescu, p. 157. — H. D. Enescu, *c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

18014 **Când nicĭ nu gândescĭ, atuncĭ te trântesce.**

I. Creangă, *Pov.*, p. 168.

Când ţi se întîmplă óre-ce pe ne-aşteptate.

18015 **Când nu putem face ce voim, trebue să voim ce putem.**

Idem, *Calend. Rom.*, 1892.

Şi cum dice Francesul: *quand on n'a pas ce que l'on aime il faut aimer ce que l'on a.*

*
18016 **Când nu ti dóre caplu s'nu'l legi.**[1]

Mat. Costandin, *c. Molovişte, Macedonia.*

Nu te căsători daca nu eştĭ silit să o facĭ.

[1] Când nu te dóre capul să nu'l legĭ.

18017 Când odată sĕ strîmbéză,
Anevoe sĕ 'ndreptéză.

A. PANN, I, p. 61. — HINŢESCU, p. 181.

Maĭ ales pentru copiĭ.

* △
18018 Când se culege, atuncĭ se alege.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sc. Inv. Cl. VII.*

18019 Când sufletul îţĭ este gol şi inima fără simţire, de géba maĭ cauţĭ pricină cu lumea din afară.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 199.

18020 Când te apucĭ la (de) vre-o trébă,
N'o lăsà fără ispravă.

A. PANN, II, p. 48. — HINŢESCU, p. 5.

* △
18021 Când te găsesce una, te găsesc maĭ multe.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 16711.

18022 Când te suĭ, te maĭ oprescĭ; da când scoborĭ nu te poţĭ.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 132.

18023 Când te trimite (trimete) la trébă,
Mergĭ şi te 'ntórce 'n grabă.

A. PANN, II, p. 47. — HINŢESCU, p. 191.

* △
18024 Când vedĭ pe om că se înnécă, atuncĭ îĭ maĭ daĭ brâncĭ (în apă).

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Când facĭ rĕŭ unuĭa, care e deja destul de nenorocit.

* △
18025 **Când vreĭ să te dregĭ, maĭ rĕŭ te stricĭ (rupĭ).**

V. A. Forescu, c. *Dorna*, j. *Sucĭava*.

*
Când vreĭ s'o dregĭ, maĭ rĕŭ o stricĭ (sĕ rupe).

Veḑĭ *a Frânge*.

Când vrênd să îndrepţĭ o greşélă a ta, maĭ rĕŭ o greşescĭ.

18026 **Cărare să nu suferĭ să ţi sĕ facă prin barbă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 104.

Adică să nu suferim cât dĕ mică supĕrare, ca să nu sĕ facă obiceĭu (Golescu).

18027 **Care bate i se deschide.**

I. G. Munteanu, p. 150.

18028 **Care caută, acela află.**

I. G. Munteanu, p. 10. — Hinţescu, p. 30.

A se vedé la No. 18136.

* △
18029 **Care'i acolo?**

Gavr. Onişor, *prof.* c. *Dobrovĕţ*, j. *Vasluĭu*.

Tocmaĭ tu eştĭ, tu te-aĭ găsit să spuĭ saŭ să facĭ ce-va.

18030 **Care, înaintea nóstră, grăesce pre alţiĭ de rĕŭ, acela şi pre noĭ, înaintea altora, ne va grăi de rĕŭ.**

Dim. Ţîchindeal, *Fab.*, p. 68.

18031 **Care începe multe finéză puţine.**

G. I. Munteanu, p. 6. — Hinţescu, p. 113.

18032 **Carele peste mĕsură mult vorbesce, obicĭnuit e că puţintel gândesce.**

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 253.

*

18033 **Carĭ alége, culége.**[1])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 17959.

18034 **Carĭ çéri nu chĭari, ma necă tr'alâvdari-ĭ.**[2])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 162.

Să nu cerem că e ruşine.

*

18035 **Carĭ taçe, façe.**[3])

I. COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

18036 **Carĭ va s-facă multi di nă óră, armâni tu mesi.**[4])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 169.

18037 **Carle ânse face, face za treĭ.**[5])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

18038 **Carle bire poşnaĕ, muşat anca finaĕ.**[6])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

18039 **Carele bire poşnaĕ, podíe a facut.**[7])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Vedĭ *No. 18490.*

---

[1]) Care alege, culege.
[2]) Care cere nu pĭere, dar nicĭ de lăudare (nu) 'ĭ.
[3]) Care tace, face.
[4]) Care vré să facă multe de odată, remâne la jumătate.
[5]) Carele însuşĭ face, face cât (pentru) treĭ.
[6]) Carele bine începe, frumos încă finesce.
[7]) Carele bine începe, jumătate a făcut.

Şi cum ḑice Românul: *lucrul bine început e pe jumătate făcut.*

18040 **Carle cere, afla.**[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

18041 **Carle face fale, şi falindo s'ènveţa.**[2])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

18042 **Carle'ĭ bire nascut, pocle anca bire viĭe.**[3])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

18043 **Carle nu riscaĕ, non rožiga.**[4])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Ca să câştigĭ trebue să 'ţĭ încercĭ norocul.

18044 **Carle n'usaĕ pĭerde pratica.**[5])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Numaĭ făcênd mereŭ un lucru, îl putem face bine.

C'est en forgeant qu'on devient forgeron.

Prov. Franc.

18045 **Carle se žuta, Domnu'l žuta.**[6])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 11.

Acelaş înţeles ca la No. 17956.

---

[1]) Carele cere (întrébă), află.
[2]) Carele face greşesce, şi greşind se'nvaţă.
[3]) Carele 'ĭ bine născut, maĭ târḑiŭ încă bine trăesce.
[4]) Cine nu riscă (încércă) nu róde.
[5]) Carele nu useză, pĭerde practica.
[6]) Carele se ajută, Domnu'l ajută.

18046 Carle nu se žuta, se otopaĕ.[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

18047 Carle nu va, neca tremete; carle va, neca maĕre.[2])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 10.

Daca vreĭ să se facă o trébă, du-te singur şi fă o.

18048 Căruĭa m'aŭ înşelat maĭ nainte, aferim; ĭară de m'aŭ amăgit al doilea rînd, încă îĭ mulţemesc, că a mea este vina.

Dim. Ţîchindeal, *Fab.*, p. 197.

18049 Ca să eşĭ la mal, în tóte, îţĭ trebuĭe limbă dĕ aur orĭ pungă dĕ aur.

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 56.

18050 Ca să putem scăpà de rĕul cel maĭ mare, să suferim cel maĭ mic.

Dim. Ţîchindeal, *Fab.*, p. 156.

18051 * Ca s'nu paţĭ, nu 'nveţĭ.[3])

I. Coyan, *prof. c. Turĭa, Epir.*

Arată ródele experienţeĭ.

18052 Cathi chĭadica tră ghini.[4])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 165.

18053 Cât o vré lumea să'ţĭ strige,
Tu să nu fiĭ cum îţĭ ḑice.

A. Pann, I, p. 169.—Hinţescu, p. 94.

---

[1]) Carele nu se ajută se prăpădesce.
[2]) Carele nu vré, să trimétă; care vré, să se ducă.
[3]) Daca nu paţĭ, nu înveţĭ.
[4]) Fie-care pĭedică (împĭedicare) pentru bine (este).

Să nu ținem sémă de bîrfelile ómenilor.

18054 **Către toțĭ te arată cu omenie, că așa veĭ câștiga mulțĭ prietenĭ.**

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 23.

18055 **Caută cuĭ trebue să credĭ și cuĭ nu.**

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 18.

18056 **Caută și veĭ aflà.**

A. PANN, II, p. 29.—HINȚESCU, p. 30. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 145. — REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 229.

Dicere luată din Evangheliĭ.

Suche, so wirst du finden. [1])

Prov. Germ.

18057 * △ **Caut una și daŭ peste alta.**

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedințĭ.*

Când caută cine-va să facă vre-un bine, și în urmă vede că a făcut rĕŭ.

18058 **Ca vremea nicĭ un dascal maĭ bun.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 211.

Vedĭ *Cap. XVIII, c. Vreme.*

In adevĕr maĭ bun dascăl de cât vremea nu este altul (GOLESCU).

18059 * △ **Ce a fost a trecut, ce-o maĭ fi o maĭ veni.**

ST. ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Vedĭ *No. 127.*

[1]) Caută, așa veĭ aflà.

Speranţă într'un viitor maĭ bun.

18060 **Ce-am avut din început, acea am până în sfîrşit.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce nu pot dobândi nimic (GOLESCU).

*
18061 **Ce-am avut şi ce-am perdut.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 134 & 151. — HINŢESCU, p. 7. — CARAGIALI, *Conv. Liter.*, XIII, p. 410. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 146.

Când puţin îţĭ pasă de óre-ce, de ce aĭ pĭerdut.

* △
18062 **Ce a căută, aceea a găsi.**

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Ce aŭ căutat aŭ găsit.

Şezătóre, I, p. 264.

* △
Ce cauţĭ găsescĭ.

I. G. VALENTINIAN, p. 11.—V. SALA, *dasc. c. Hinchiriş, Ungarĭa.*

Când dăm de vre-un rĕŭ pe care singurĭ l'am căutat.

18063 **Ce dă vremea, nicĭ avuţia nicĭ nevoinţa póte cumpĕrà.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 97.

18064 **Ceea ce omul singur îşi face, nimenĭ nu'ĭ póte desface.**

HINŢESCU, p. 176.

Acelaş înţeles ca la No. 14871.

18065 **Ceea ce vreţĭ să vĕ facă vouĕ ómeniĭ, faceţĭ şi voĭ lor.**

I. Ionescu, *Cart. Cit.*, II.

18066 **Ce e întâĭu nu e pe urmă.**

A. Pann, II, p. 148.—Hinţescu, p. 4.

Adică ce e întâĭu e maĭ bun, maĭ bine, maĭ sigur, etc.

18067 **Ce e lesne nu e bun.**

Károly Ács, p. 83.

Ce costă puţin, valoréză puţin.

*

18068 **Ce e noŭ e şi frumos.**

G. Poboran, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Şi cum ḑice francesul: *tout nouveau, tout beau.*

*

18069 **Ce e ('ĭ) prea mult, nu e ('ĭ) sănătos.**

Hinţescu, p. 113.—Varron, p. 71.

Excesul în nimică nu e bun.

18070 **Ce e strîmb din fire, anevoĭe a se maĭ îndreptà.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 75.

Adică cel din copilărie rĕŭ nărăvit (Golescu).

*

18071 **Ce facĭ ţi se va face.**

Baronzi, p. 53. — Hinţescu, p. 56.

Prin urmare să nu facĭ rĕŭ nimĕnuĭ.

18072 Ce graba în cĭas şi cu sila nu isprăvesce, aceĭa delungarea vremiĭ şi meşterşugul biruĭasce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 168.

18073 Ceĭ ce se potrivesc
Lesne se 'mprietinesc.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 191.

Maĭ ales pentru ceĭ rĕĭ.

*

18074 Ceĭ d'întâĭ vor fi ceĭ maĭ din urmă, şi ceĭ maĭ din urmă, ceĭ maĭ d'întâĭ.

Ḑicere din Evangheliĭ. Veḑĭ Mateĭu, 19. 30; Marc., 10. 31; Luc., 13. 30.

Les premiers seront les derniers, et les derniers seront les premiers.

Prov. Franc.

18075 Ceĭ rĕĭ atuncea vor peri, când ceĭ bunĭ se vor uni şi se vor împreunà.

DIM. ȚÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 388.

*

18076 Cel biruit de patimĭ e ca un dobitoc.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

18077 Cel ce caută va aflà.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 253.

Când facĭ ce-va care 'țĭ póte aduce vre un rĕŭ.

* △

18078 Cel ce începe multe nu isprăvesce nimic.

V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Sucĭava.*

18079 * △ Cel ce mereŭ sĕ potrivesce tot cu rĕŭ o sfîrşesce.

G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

Adică omul dîrz, semeţ.

18080 △ Cel ce respunde ne-întrebat, se numesce óie cu şoricĭu.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 51, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

18081 Cel ce se innécă se apucă de sabĭe cu mâna gólă.

Miron Costin, *Letop. Mold.*, I.

18082 Cela ce se pripesce
Adesea se poticnesce.

A. Pann, III, p. 13. — Hinţescu, p. 152.

18083 Cel ce se smeresce pre sine, se va înălţà.

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 256.

18084 Cel ce'şĭ plinesce datorinţele sale, fără temere se află.

Diaconovicĭ-Loga, p. 25.

18085 Cel ce sufere pe nedreptate, se întăresce.

Gr. Jipescu, *Opinc.*, p. 2.

18086 Cel ce ţine învinge.

Hinţescu, p. 186.

Adică cel care scie să rabde.

18087 Cel ce tot alege,
Pe urmă culege.

S. Fl. Marian, *Nasc.*, p. 58.

Acelaş înţeles ca la No. 17960.

18088 **Cel ce urechile ş'astupă, ca pĕ săracĭ să nu'ĭ audă, nicĭ pĕ el ĕl vor audì la păsul luĭ vre-odată.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 120.

18089 **Cel ce vré să câştige odată prea mult, maĭ adese-orĭ perde şi puţinul ce'l are.**

I. IONESCU, *Cart. Cit.*

18090 **Cel cuminte învaţă din nenorocirile celuĭ neprevĕdĕtor.**

IDEM, *Calend. Rom., 1892.*

18091 * △ **Cel cuminte strînge banĭ albĭ pentru dile negre.**

A. GOROVEĬ, *c. Selişte, j. Suciava.*

18092 **Cele crude dĕ nimic bune.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cele ne-săvîrşite (GOLESCU).

18093 * **Cele rele să le scriĭ pĕ apa ce curge, ĭar facerea dĕ bine în pĭétră să o sapĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115. — A. GOROVEĬ, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

Adică, orĭ-ce rĕŭ pătimescĭ îndată să'l uĭţĭ, ĭar facerea dĕ bine în vecĭ s'o ţiĭ minte (GOLESCU).

18094 * **Cel fără minte batjocoresce învĕţătura tatăluĭ sĕŭ.**

V. HARAM, *înv. c. Griviţa, j. Tutova.*

18095 * △ **Cel maĭ bun dascal e păţanĭa.**

GR. POĬENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

18096 * △ Cel ne-îndrăsneţ, pĭerde multe bune.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Francesul ḑice: *jamais honteux n'eut belle amie.*

18097 Celuĭ cu suflet mare, şi de la neprietenĭ îĭ este drag adevĕrul a'l primi; ĭară cel cu mintea slabă, nicĭ de la prietenĭ nu va să'l priméscă.

Dim. Ţichindeal, *Fab.,* p. 75.

18098 * △ Ce lumea prorocesce
Tóte se'mplinesce.

I. Dumitrescu, *înv. c. Gâncĭova, j. Dolj.*

18099 * △ Ce nu póte face un singur om, fac maĭ mulţĭ împreună.

P. Alexandrescu, *c. Mircescĭ, j. Vasluĭu.*

18100 * △ Ce nu póte omul
Ajută Domnul.

I. Arbore, *ing. j. Buzĕŭ.*

18101 Ce nu poţĭ nu redicà.

Károly Ács, p. 81.

Nu încercà peste puterile tale.

18102 Ce nu se póte nu cere nicĭ la Dumneḑeŭ.

P. Gârboviceanu, *Semin. Buc. Cl. VIII.*

18103 Ce nu'ţĭ este de potrivă
Iţĭ va fi tot împotrivă.

A. Pann, II, p. 151. — Hinţescu, p. 151. — S. Fl. Marian, *Nunta,* p. 9.

Pentru căsătorii.

18104 **Ce nu'ţi poftescĭ ţie a fi, altuĭa să nu facĭ.**

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, I, p. 76.

Şi, precum ḑice Luca, 6. 31: *cum voiţĭ ca să vĕ facă ómeniĭ, asemenea le faceţĭ şi voĭ.*

18105 **Ce om vreĭ să fiĭ, aşa harnicii îţĭ câştigĭ.**

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 25.

* △

18106 **Ce poţĭ face astă-ḑí nu lăsà pe mâne.**

ILIE HOCĬOTĂŬ, *c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvanĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.* — D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.*

A se adaogà la No. 49.

* △

18107 **Ce poţĭ face singur nu aşteptà să'ţĭ facă alţiĭ.**

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

18108 **Cercarea greş n'are.**

D-na EL. SEVASTOS, p. 44.

* △

18109 **Cercarea mórte nu aduce.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

18110 **Cere până nu pĭere.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Adică la vreme şî dĕ grab (GOLESCU).

18111 **Cere să'ĭ daĭ la soroc,**
Par'că te pune pe loc.

A. PANN, II, p. 85. — HINŢESCU, p. 178.

Pentru creditoriĭ ne miloşĭ.

* △
18112 Cere şi ţi së (se) va dà.

A. PANN, II, p. 29. — HINŢESCU, p. 31. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 148. — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovëţ, j. Vasluĭu.*

Ḑicere din Evangheliĕ.

18113 Certările prietenuluĭ sunt folositóre.

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 18.

18114 Ce s'a amânat
Nu s'a uĭtat.

HINŢESCU, p. 3.

Acelaş înţeles ca la No. 17967.

18115 Ce s'a făcut nu se maĭ desface.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 563.

18116 Ce se amână nu se uĭtă.

S. I. GROSSMANN, *Dicţ. Germ.*, p. 71.

Acelaş înţeles ca la No. 18114.

* △
18117 Ce'şĭ face omul singur, nicĭ dracul nu póte săĭ desfacă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 149. — AL. POPESCU, *înv. c. Cernica, j. Ilfov.*

A se adaogà la No. 14871.

* △
18118 Ce ţie nu'ţĭ place,
Altuĭa nu face.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 146; III, p. 118; *Fab.*, II, p. 67. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 676. — I. G. VALENTINIANU, p. 28. — AL. IPSILANTI, *Pravil. Condică, apud Al. Odobescu*, I, p. 273. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, 1872, p. 175; *Rev. Ist.*, II, p. 149. — HINŢESCU, p. 146. — I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.* — D. POPOVICĬU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

18119 Ce ţie şi altuĭa.

ŞINCAĬ, I, p. 26.

18120 Ce va ajuta mĭeluluĭ celuĭ de astăḑĭ mâncat, de ar şi beli, mâĭne, pelea de pe lup.

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 44.

*

18121 Chirolu tricut nu's tórnă.[1])

D. DAN, c. *Nevésta, Macedonĭa.* — MED. COSTANDIN, c. *Molovişte, Macedonĭa.*

*

18122 Çi căftă şi-află.[2])

XENOF. CAPSALE, c. *Nevésta, Macedonĭa.*

18123 Cimil cu cimil s'adună.

G. I. MUNTEANU, p. 60.

* △

18124 Cine aduce veste, veste duce.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Să ne ferim de asemene ómenĭ.

*

18125 Cine a face (altă dată) ca mine, ca mine să păţéscă.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 253.

18126 Cine ajută curînd, dă îndoit.

I. G. VALENTINIAN, p. 39.

* △

18127 Cine alege,
Culege.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78. — A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 103. — HINŢESCU, p. 3 — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229; II, p. 149. — BARONZI, p. 60. — I. G. VALENTINIANU, p. 49. — S. I. GROSSMANN, p. 110. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

---

[1]) Timpul trecut nu se'ntórce.

[2]) Ce a căutat, a aflat.

1⁰ Sĕ ḑice pentru ceĭ ce, tot alegênd, ajung să ĭea orĭ-ce sĕ 'ntîmplă, fie cât dĕ prost, ca la culesul viilor, când sĕ culeg strugurii d'a rîndul, bun şî rĕŭ fără nicĭ o alegere (GOLESCU).

2⁰ Se ḑice în deosebĭ pentru căsătoriĭ.

* △

18128 **Cine alege,**
Dese-orĭ rĕŭ culege.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

* △

18129 **Cine alege,**
In (pe) urmă culege.

HINȚESCU, p. 3. — I. BÂRSAN, *c. Soarş, com. Tîrnava-Mare, Transilvanĭa.*

* △

18130 **Cine alérgă mult,**
Mănâncă unt.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Costescĭ, j. Argeş.*

18131 **Cine are mult, de multe orĭ vine vremea să n'aĭbă nicĭ de cum.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134; II, p. 87.

18132 **Cine are vreme, să n'o pĭérḑă.**

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.

* △

18133 **Cine aştéptă mură 'n gură,**
Nu ajunge ḑioă bună.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pentru cel leneş.

18134 **Cine bate, aceluĭa i se deschide.**

KÁROLY ÁCS, p. 83.

Din Evanghelie. Veḑĭ MATEĬ, 7. 7; MARC., 11. 24; LUC., 11. 9. 10 & 13. 1; ION, 14. 13 & 15. 7 & 16. 23.

18135 **Cine batjocoresce, va fi batjocorit.**

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.

* △

18136 **Cine caută, află.**

NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Cine caută, găsesce.

D-na EL. SEVASTOS, p. 180.

A se vedé la No. 18028.

18137 **Cine caută vreme, perde vremea.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

Ne învaţă că nu trebue să întârziăm prea mult, la lucru ce cere pripă, că atuncĭ pĭerdem şî vremea ce o avem în mână, şî sĕ ḑice pentru ceĭ ce dă ḑi piste ḑi, la orĭ-ce lucru (GOLESCU).

* △

18138 **Cine ce caută, aĭa află.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Cine ce caută, găsesce.

Trib. Popor. (Arad), I, p. 1249. — IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △

18139 **Cine ce face luĭ 'şĭ face.**

A. PANN, II, p. 102.—HINŢESCU, p. 55. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Pentru rĕŭ, saŭ pentru bine. Cine vré rĕul altuĭa, cade asupra luĭ.

18140 **Cine cércă, află.**

KÁROLY ÁCS, p. 83.

Acelaş înţeles ca la No. 18136.

* △

18141 **Cine cere nu móre, dar nicĭ cinste nu are.**

ALFR. JUVARA, *c. Bĕrlad, j. Tutova.*

Pentru ceĭ obraznicĭ.

* △

18142 **Cine cere nu pere, dar nicĭ nume bun nu are.**

BARONZI, p. 51. — HINŢESCU, p. 45. — G. MADAN, *c. Costescĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VI.* — IUL. GROFŞOREANU, *c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — T. BĂLĂŞEL, *preot, c. Stefănescĭ, j. Vâlcea.*

* △

18143 **Cine cere nu pere, dar nicĭ omenie n'are.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

*

18144 **Cine cere, nu pĭere.**

* △

Cine cere nu pĭere, dar nicĭ nume bun nu are.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 154; III, p. 124. — HINŢESCU, p. 31. — LAURIAN & MAXIM, I. p. 601. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, 1872, p. 164; *Rev. Ist.*, II, p. 150. — ECAT. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — G. P. SALVIŬ, *c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — P. A. FORESCU, *j. Suciava.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.* — I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

* △

18145 **Cine cere nu pĭere, nicĭ multă omenie are.**

I. ROMAN, *c. Vima-Mică, comit. Solnoc, Ungarĭa.*

18146 **Cine cere nu pĭere,**
Veste bună nu'ĭ maĭ mere.

C. FLĂMÂND, *c. Borgo-Susenĭ, comit. Bistriţa-Năsăud, Transilvanĭa.*

18147 **Cine ce'şĭ caută găsesce.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 153. — HINŢESCU, p. 31.

A se vedé No. 18138.

* △

18148 **Cine ce'şĭ face, luĭ îĭ face.**

HOLERGA, *c. Magareĭ, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.*

A se vedé No. 18139.

* △

18149 **Cine dă luĭ 'şĭ dă.**

HINŢESCU, p. 43. — GAVR. ONIŞOR, *c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

* △

Cine dă îşĭ dă.

C. C. BUNGEŢIANU, *c. Mehedinţĭ, j. Vasluĭu.*

Cine dă luĭşĭ dă; cine face luĭşĭ face.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Adică atât cele bune cât şî cele rele ce vom face, la noĭ se întórce (GOLESCU).

18150 **Cine defaĭmă pe altul înaintea ta, el şi pe tine o să te defaĭme înaintea altuĭa.**

A. PANN, I, p. 168.—HINŢESCU, p. 44.

18151 **Cine dĕ grab sĕ urcă, dĕ grab la pămînt sĕ culcă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Adică cine dĕ grab se înalţă, dĕ grab şî scapĕtă (GOLESCU).

* △

18152 **Cine de ómenĭ nu se ruşinéză, nicĭ de Dumneḑeŭ nu se înfricoşéză.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Scol. Inv. Cl. VI.*

* △
18153 Cine doresce maĭ mult, perde şi pe cel puţin.

P. ALEXANDRESCU, *c. Mirceştĭ, j. Vasluĭu.*

* △
18154 Cine după ce umblă, capĕtă.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △
18155 Cine este liniştit, se odihnesce.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18156 Cine face, acela trage.

X*** *c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.*

18157 Cine face ca mine, ca mine să paţă.

A. PANN, III, p. 30.—HINŢESCU, p. 55.

* △
Cine face ca mine, ca mine să păţéscă.

I. G. VALENTINEANU, p. 48. — IUL. GROFŞOREANU, *c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Când unul se căeşte de ceea ce a făcut. Veḑĭ No. 18190.

18158 Cine face, face i se.

I. NECULCE, *Letop.*, II, p. 313. — DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 194.—C. NEGRUZZI, I, p. 248.

A se vedé No. 18190.

* △
18159 Cine face, luĭ îşĭ face.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115.— S. I. GROSSMANN, p. 158.—G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.*—G. I. TOMESCU, *înv. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*—TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*—E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

*
Cine face luĭ îșĭ face; cine dă luĭ îșĭ dă.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 169; *Rev. Ist.*, II, p. 151. — Hințescu, p. 55.

Acelaș înțeles ca la No. 18148.

* △
18160 Cine face, și cine trage.

Gavr. Onișor, *prof. c. Dobrovĕț, j. Vasluĭu.*

* △
18161 Cine greșescc, pătimesce.

S. I. Grossmann, p. 92. — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

* △
18162 Cine începe multe nicĭ una nu isprăvesce.

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

* △
18163 Cine începe multe, puține sfîrșasce.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 151.

* △
18164 Cine îndrăsnesce, trăesce; dar nicĭ multă omenie n'are.

Nic. Rusu, *c. Ighisdorf, comit. Tîrnava-Mare, Transilvanĭa.*

18165 Cine jură lesne, minte.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 152.

18166 Cine lăcomesce să apuce cele străine, perde și ale sale.

Nic. Muste, III, p. 35.

* △
18167 Cine la mult năzuesce, nicĭ una nu isprăvesce.

Nic. Mateescu, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

A se vedé No. 18162.

18168 Cine merge încet, departe ajunge.

I. G. VALENTINIANU, p. 12.

* △
18169 Cine mult (adese-orĭ) se încrede în alţiĭ adese-orĭ (de multe orĭ) se şi înşélă.

V. SALA, *dasc. c. Hinchiriş, comit. Bihor, Ungaria.*

18170 Cine n'a îndurat suferinţe, nu se îndură de alţiĭ.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

* △
18171 Cine ne-a dat astă-ḑĭ să ne dé şi mâne.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluiŭ.*

* △
18172 Cine n'o caută o găsesce; dar încă cine o caută.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, 1872, p. 167. — HINŢESCU, p. 68. — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluiŭ.*

Cine n'o caută o găsesce; dar încă mi-te cine-o caută!

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 153.

* △
18173 Cine nu e ertat nu scie să erte.

C. C. BUNGEŢIANU, *înv. c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

* △
18174 Cine nu e mulţumit de puţin, nicĭ de mult n'are parte.

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Lăcomia nu e bine.

* △
18175 Cine nu'ĭ mulţămit cu puţîn, nu'ĭ vrednic de mult.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiŭ, Banat.*

* △
18176 Cine nu o caută şi o găsesce, dar cine o caută.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Omul ne-astîmpĕrat o pate adesea.

* △
18177 Cine nu păstréză, nu are.

P. GÂRBOVICEANU, *Semin. Buc. Cl. VIII.*

* △
18178 Cine nu póte avé mult, e bucuros şi de puţin.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

18179 Cine nu póte săvîrşi un lucru, să nu se apuce de dînsul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1239.

18180 Cine nu se mulţămesce cu (de) puţin, nu merită nicĭ mult.

HINŢESCU, p. 157. — BARONZI, p. 52.

18181 Cine nu se mulţămesce de puţin, pĭerde (perde) şi cel mult.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 73; III, p. 100. — HINŢESCU, p. 157.

* △
18182 Cine nu se mulţumesce de puţin, de mult nicĭ odată.

NIC. MATEESCU, *înv. c. Movîliţa, j. Putna.*

18183 Cine nu se mulţumesce de puţin, nu e vrednic nicĭ de mult.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 167; *Rev. Ist.*, II, p. 153.

* △
18184 **Cine nu te scie te vinde; ïar cine te scie te cumpĕră.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Vedĭ *Bĕtrân.*

Arată valórea reală a omuluĭ.

18185 **Cine nu va să se 'nomoléscă, de noroĭu să se feréscă.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 106.

Adică de rele.

* △
18186 **Cine nu voesce când póte, nu va maĭ puté când va voi.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 153.

* △
18187 **Cine o caută, o găsesce.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 153.—P. Gârboviceanu, *Sem. Buc. Cl. VIII.*

A se vedé No. 18147.

Chi cerca, trova. [1])

Prov Ital.

Suche, so wirst du finden. [2])

Prov. Germ.

* △
18188 **Cine o face, şi cine o trage.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Când unul sufere pentru altul.

*
18189 **Cine o ïeà prea lată,**
Remâne cu ea ne-crĕpată (ne-crepată).

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 58; III, p. 72. — Hinţescu, p. 76. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 153.

---

[1]) Cine caută găsesce.
[2]) Caută şi veĭ găsi.

Cine o ĭea prea lată,
Remâne cu ea ne-grăpată.

Rom. Glumeț, I, p. 25.—G. Coșbuc.

* △
Cine o ĭea lată,
Remâne ne-grapată.

Andr. Marinescu, *înv. c. Humele, j. Argeș.*

Cine încércă peste puterile sale nu isbutesce.
După uniĭ ar fi vorbă de brazda, trasă cu plugul.

* △
18190 **Cine o maĭ face (ca mine), ca mine să pață.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 153. — G. Bănulescu, *înv. c. Pietroșița, j. Dîmbovița.*

Cine va face ca mine, de altă dată ca mine să pață.

I. Creangă, *Conv. Liter.*, XI, p. 189.

Acelaș ințeles ca la No. 18157.
Pe vremea luĭ Vodă Caragea, osîndițiĭ la spînzurătóre, eraŭ silițĭ să ḑică aceste vorbe, până li se puneà ștréngul de gât.

△
18191 **Cine păgubesce, se ințelepțesce.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

18192 **Cine pe alțiĭ blestémă,**
Urgiĭ asupra își chĭémă.

A. Pann, I, p. 74.

Cine pe alțiĭ blĕstemă
Urgiĭ asupră'șĭ chĭémă.

Hințescu, p. 16. — D-na E. B. Mawr, p. 18.

Italianul ḑice la rândul luĭ : *Le blestemmie fanno come le processioni ritornando donde partirono.*

* △

18193 **Cine pe altul omenesce, pe sine se cinstesce.**

V. Sala, *dasc. c. Ghighişenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △

18194 **Cine pe sine se laudă, acela maĭ tare se 'njosesce.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

△

18195 **Cine plânge vara, rîde ĭérna.**

Zoe Mihăilescu, *înv. c. Buştenĭ, j. Prahova.*

Acelaş înţeles ca la No. 312.

18196 **Cine poftesce (cupesce)**
Se stîrpesce.

Laurian & Maxim, I, p. 993.

Lacomia, nesaţiŭ fără frîŭ îşĭ primesce tot-dé-una pedépsa.

* △

18197 **Cine póte face bine şi nu face, pěcătuesce.**

V. Sala, *dasc. c. Lunca, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18198 **Cine s'apucă de multe, nu isprăvesce nicĭ una.**

Gallin-Nădejde, *Cart. Cit.*

18199 **Cine se duce şi umblă după înţelepcĭune, maĭ înţelept se întórce a-casă.**

Dim. Ţîchindeal, *Fab.*, p. 390.

18200 **Cine se grăbesce**
Curînd ostenesce.

A. Pann, III, p. 15.—Hinţescu, p. 70.

Cine sĕ grăbesce
Ostenesce.

A. Pann, *Ediț.* 1889, p. 101.

Graba nu e în tot-dé-una folositóre.

* △
18201 Cine sĕ grăbesce
Iute sĕ poticnesce.

I. Pușcarĭu, *c. P. Mĕruluĭ, comit. Făgăraș, Transilvanĭa.*

* △
18202 Cine se grăbesce
Se prichesche.

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭu.*

Cine se grăbesce
Se pripesce.

S. L. Grossmann, *Dicț.*, p. 189.

Arată cât de mult prețuesce răbdarea; graba nu e bună.

18203 Cine se grăbesce,
Și ce are prăpădesce.

N. Bogdan, *Nuv*, p. 193.

* △
18204 Cine se ĭuțesce
Curînd ostenesce.[1])

A. Pann, III, p. 12.—Hințescu, p. 84.—Nic. Mateescu, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

* △
Cine se ĭuțesce,
Curînd se ostinesce.

V. A. Forescu, *c. Stănișóra, j. Sucĭava.*

* △
Cine se ĭuțesce,
Pe loc ostenesce.

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

---

[1]) Hințescu scrie *ĭubesce* în loc de ĭuțesce.

18205 Cine sémĕnă cu lacrimĭ, culege cu bucurie.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

18206 Cine se plécă vremiĭ, câştigă vreme.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 82.

Adică cine sĕ pórtă după vreme, pururea dobândesce (GOLESCU).

* △

18207 Cine se pornesce cu graba
Sĕ 'ntîlnesce cu zabava.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 44.—D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Francesul dice: *qui trop se hâte, reste en chemin.*

* △

18208 Cine se prea grăbesce, ostenesce ĭute.

D-ra ECAT. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

* △

18209 Cine se pripesce la umblat, se poticnesce.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* △

18210 Cine se pripesce,
Se păcălesce.

HINŢESCU, p. 153. — V. SALA, *dasc. c. Totorenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*

18211 Cine se pripesce
Se pîrlesce.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 172; *Leg.*, 195; *Rev. Ist.*, II, p. 155.

18212 Cine spune multe, face puţine.

BARONZI, p. 54.

* △

18213 Cine se razimă pe umbră, greşesce.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

À se adăogà la No. 4720.

18214 Cine se sfiesce nu se încumetă.

IDEM, *Calend. Rom. 1892.*

*

18215 Cine se silesce, are.

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

18216 Cine se umilesce, se înalţă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 450.

A se vedé la No 18083.

* △

18217 Cine-şĭ a luĭ scie.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Vedĭ *Cĭobotă, Cizmă.*

18218 Cine'şĭ caută, găsesce.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 166.

*

18219 Cine şovăesce rĕŭ luĭ îşĭ pricinuesce.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

18220 Cine spune multe, spune maĭ puţin de cât cel ce tace.

IDEM, *Calend. Rom. 1892.*

△ *

18221 Cine te scie, te cumpĕră; cine nu (te scie), te vinde.

HINŢESCU, p. 171. — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

A se vedé la No. 18184.

* △

18222 Cine tot alege,
Adese-orĭ rĕŭ culege.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 17943.

* △

18223 **Cine umblă încet merge departe.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 79. — I. Marinescu, *înv. c. Bradu-de-Jos, j. Argeş.*

Adică cine nu sĕ pripesce, mult sporesce (Golescu).

18224 **Cine umblă prea lată**
Rĕmâne crĕpată.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 79.

Adică cine cheltuesce piste mĕsură, curînd istovesce (Golescu).

*

18225 **Cine unge bine, merge bine.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 12419.

18226 **Cine voesce tot-dé-una maĭ mult, acela pĭerde şi cât aŭ avut.**

Dim. Ţîchindeal, *Fab.*, p. 28.

18227 **Crede 'n Domnul, cinstind sfinţiĭ,**
Cum te-a învĕţat părinţiĭ.

A. Pann, I, p. 72.

Crede 'n Domnul, cinstind sânţiĭ,
Cum te-aŭ învĕţat părinţiĭ.

Hinţescu, p. 34.

*

18228 **Crede şi nu cerceta.**

E vorbă de credinţele religĭóse.

La foi, l'œil et la renommée
Ne doivent jamais être touchées.

Prov. Franc.

18229 **Credinţa ta te va mântui.**

I. G. Valentinĭanu, p. 8 & 11.

Şi cum ḑice francesul: *c'est la foi qui sauve.*

18230 **Cu adevĕrul în gură, nimenĭ ĕţĭ dă în gură, d'aceea trebuie şî câte-o minciună.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 104.

Adică, tot cu adevĕrul, nimenĭ te ajută (Golescu).

18231 * **Cuĭ aĭ să poruncescĭ**
Nicĭ odată să nu glumescĭ.

G. I. Tomescu, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Ca să scie de frică, să te respecteze.

18232 **Cu cât are tot ar vré să maĭ aĭba.**

P. Ispirescu, *Leg.*, p. 259.

Acelaş înţeles ca la No. 11047.

18233 * △ **Cu cât le laşĭ, cu atâta te lasă.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Murgenĭ, j. Tutova.*

18234 **Cu cât maĭ multe auḑĭ, cu atât maĭ multe înveţĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 120.

18235 **Cu cât maĭ sus veĭ să te suĭ, cu atât maĭ multe furtune acolo veĭ găsì.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 29.

Adică cele înalte cu primejdiĭ (Golescu).

18236 * △ **Cu cât te afunḑĭ,**
Cu atât te cufunḑĭ.

Gavr. Onişor, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

18237 *Cu cât te descoperĭ, cu atât ţi-e maĭ frig.

AL. MARTINIAN, *c. Bucurescĭ, j. Ilfov.*

Să'ţĭ păstrezĭ avutul. Se ḑice maĭ ales pentru părinţiĭ carĭ, înainte de a murĭ, îşĭ împart averea între copiiĭ lor.

18238 Cu cel ales, ales veĭ fi.

HINŢESCU, p. 3.

Cu cel ales, ales veĭ fi, şi cu cel îndĕrĕtnic, te veĭ îndĕrĕtnici.

A. PANN, II, p. 164. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 158.

18239 Cu cel ce plânge, să plângem; ĭară cu ceĭ ce rîd, nu tot-dé-una să rîdem.

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 89.

18240 * △ Cu cel chipeş să nu aĭ de a face.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comăniţa, j. Olt.*

Adică cu cel mândru.

18241 Cu cele puţine
Acel (cel) mult sĕ ţine.

A. PANN, III, p. 70. — HINŢESCU, p. 157.

Ne învaţă să fim economĭ, păstrătorĭ.

18242 * △ Cu chibzuĭală daĭ, aĭ.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

18243 Cugetele Dumneḑeireĭ, şcóla lumiĭ, gândurile femeiĭ şi marea n'aŭ sfîrşit, n'aŭ început.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 133.

18244 Cu greŭ e a cunósce pre om.

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 10.

* △

18245 Cu încetul, cu încetul,
Se face oţetul.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 176; *Rev. Ist.*, II, p. 159. — *Abec. Ilustr.*, p. 25. — C. C. BUNGEŢIANU, *c. Cosovĕt, j. Mehedinţĭ.*

Cu încetul, încetul
Se face oţetul.

S. I. GROSSMANN, p. 123.

* △

Cu încetu(l)
Sĕ (se) face oţetu(l).

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 100; III, p. 15. — HINŢESCU, p. 79. — G. MUNTEANU, p. 30. — I. G. VALENTINĬANU, p. 25. — CARAGĬALI, *Conv. Liter.*, XII, p. 410. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*, p. 29. — REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 418. — G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.* — EM. POPESCU, *înv. c. Cĭocănescĭĭ-Mărginenĭ, j. Ialomiţa.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stĭubienĭĭ, j. Dorohoĭ.* — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — EM. POPESCU, *c. Dobrenĭ, j. Ilfov.* — EC. ŞIŞMAN, *c. Adam, j. Tutova.* — TEODORESCU, *învĕţător c. Cursescĭ, j. Sucĭava.*

* △

Cu încetul se face oţĕtul.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Arată cât de mult preţuesce răbdarea.

Petit à petit l'oiseau fait son nid.

Prov. Franc.

Con el tiempo maduran las uvas.[1]

Prov. Span.

* △

18246 **Cu încetul departe ajungĭ.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

Arată cât de mult preţuesce negraba şi răbdarea.

18247 **Cu încetul, încetul, agurida sĕ face mĭere.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 28.

* △

Cu încetu se face agurida mĭere.

G. Simionescu, *c. Băsescĭĭ, j. Fălciŭ.*

Ne învaţă să nu ne pripim, că, cu răbdare, mult dobândim (Golescu).

18248 **Cu învĕţul altuĭa şi cu pĕrul sĕŭ.**

A. Pann, III, p. 24. — Hinţescu, p. 83.

△ *

Cu învĕţul altuĭa şi cu pĕrul tĕŭ.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Glăvi, j. Vâlcea.*

* △

Cu învĕţul unuĭa şi cu pĕrul altuĭa.

Călin Iordache, *stud. j Argeş.*

Când unul este bătut.

18249 **Cum alédzĭ, acşi culédzi.**[2]

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 163.

△

18250 **Cum a venit, aşa s'a dus.**

---

[1]) Cu timpul se coc struguriĭ.
[2]) Cum alegĭ, aşa culegĭ.

18251 *Cum e fapta şi plata.

18252 Cum façi, afli.[1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 163.

* *Cum façi, acşi va s'afli.*[2])

C. IONESCU, c. *Nevésta, Macedonĭa.*

Cum ḑice francesul: *qui mal fera, mal trouvera.*

Come se fa, se trœuva.[3])

Prov. Lomb.

18253 *Cum facĭ, ţi se face.

HINŢESCU, p. 56.

18254 * △ Cum o ĭeaŭ, aşa o daŭ.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

Când nu poţĭ să garantezĭ că un lucru e aşa cum îl povestescĭ.

18255 Cumpĕră la timp şi veĭ avé la nevoe.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HINŢESCU, p. 41.

18256 Cum şi-o face omul singur, nu i-o face nicĭ dracul.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.*, XIII, p. 31.

Acelaş înţeles ca la No. 18117.

---

1) Cum facĭ, afli.
2) Cum facĭ, aşa veĭ aflà.
3) Cum facĭ, găsescĭ.

*
18257 **Cum vaĭ adari, vaĭ afli.**[1])

I. Coyan, *prof. c. Perivoli, Epir.*

1⁰ Acelaş înţeles ca la No. 18253.
2⁰ După lucru şi rĕsplata.

* △
18258 **Cu nimic tot nimic.**

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VI.*

18259 **Cunósce întâiu omul, apoĭ taĭnele tale îĭ descopere.**

Diaconovicĭ-Loga, p. 19.

*
18260 **Cunósce-te pe tine însu-ţĭ.**

I. G. Valentineanu, p. 19.

Traducere a vestiteĭ ḑicere filosofice a Elenilor: γνῶθι σεαυτὸν.

*
18261 **Cu prea multă grabă,**
Nu facĭ multă ispravă.

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

18262 **Cu sila poţĭ luà omuluĭ, dar cu sila nu'ĭ poţĭ dà.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, II, p. 162.

*
Cu sila poţĭ să ĭeĭ, dar nu poţĭ să daĭ.

I. G. Valentinian.

Acelaş înţeles ca la No. 13950.

18263 **Cu timpul tóte se schimbă.**

D-na E. B. Mawr, p. 63.

[1]) Cum o să facĭ, o să găsescĭ.

18264 Cu un dacă la mijloc, s'a dus tréba jumatate.

Voința (ziar), No. 2935.

Făgăduĭala condiționată.

18265 Cu un lucru mic
Tot nimic.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 135; II, p. 88. — HINȚESCU, p. 104.

Acelaş înțeles ca la No. 2435.

18266 Cu vreme, şi cu încetul
Sĕ face tare oțetul.

A. PANN, II, p. 16. — HINȚESCU, p. 208.

Graba adese-orĭ strică.

18267 * Cu vreme tóte se fac bune.

A. PANN, II, p. 21. — HINȚESCU, p. 208. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Indemn la răbdăre.

D

18268 * Daca ar fi cum nu este, nu ar fi cum este.

18269 Daca cade omul, anevoe se 'ndreptéză.

A. PANN. *Edit.* 1889, p. 133; II, p. 87. — HINȚESCU, p. 130.

18270 * △ Daca este, este,
Nu maĭ dà la toțĭ de veste.

G. MADAN, *c. Truşenĭ, țin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.*

18271 * △ Dacă eştĭ sărac, aĭ mânĭ şi picĭóre să muncescĭ.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

Pentru cel leneş.

*
18272 Daca facĭ bine, nu trîmbiţa în lume.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungarïa.*

* △
18273 Daca n'aĭ astă-ḑĭ veĭ ave mâne.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

* △
18274 Dacă n'aĭ cu cine n'aĭ,
Adevĕru să nu'ţĭ daĭ.

I. DUMITRESCU, *înv. c. Gâncïov a, j. Dolj.*

Nu'ţĭ deschidea inima la toţĭ.

*
18275 Daca n'ar fi nu s'ar povesti.

I. G. VALENTINIANU, p. 31.

Mod glumeţ de a întări veracitatea unuĭ lucru de necreḑut. Formulă cu care se încheïe basmele.

* △
18276 Dacă nu curge, tot pică.

P. GÂRBOVICEANU, *Semin. Buc. Cl. VIII.*

* △
18277 Daca nu e cine nu e, cine e să nu maĭ fie.

BARONZI, p. 54. — HINŢESCU, p. 33.—I. G. VALENTINĬANU, p. 31. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VIII.*

18278 Daca nu eştĭ vrednic la o trébă,
Nu-ţĭ bate capul de gébă.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 75; III, p. 101. — HINŢESCU, p. 208.

18279 Dacă nu escĭ vrednic să'(l) ducĭ, nu te încărca peste mĕsură.

A. PANN, I, p. 128.—HINŢESCU, p. 208.

Celuĭ bĕutor.

*
18280 Daca nu'ĭ cine să fie,
Iţĭ pare casa pustie.

*
18281 Daca nu'ĭ, nicĭ nu trebue.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Şi cum ḑice francezul: *faire bonne mine à mauvais jeu.*

* △
18282 Dacă nu'ĭ, nu'ĭ,
Nu maĭ spune nimĕruĭ.

G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

18283 Dacă nu ţi se plécă ţie vremea, plécă te tu vremiĭ.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 116.

Adică nu putem birui ale vremiĭ, trebue să suferim ale eĭ (Golescu).

△
18284 Daca te înţelegĭ d'întâĭu, nu te cerţĭ pe urmă.

Dr. Cristea, *Prov.*, p. 65, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.*

* △
18285 Dacă te sciĭ vrednic,
Nu sta cu'n nemernic.

D-na Ec. Şişman, *c. Adam, j. Tutova.*

*
18286 Daca vreĭ, poţĭ.

* △
18287 Dacă vreĭ să'ţĭ sufere alţiĭ, sufere şi tu altora.

V. Sala, *dasc. c. Dumbrăvenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18288 Dăĭ cu lanţa să'ĭ ĭeĭ apa.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

18289 Dă şi ţi se va dà.

I. Ionescu, *Cart. Cit.*, II.

*
18290 Dă-te, ş-are Dumnidzĕŭ.[1]

I. Coyan, *prof. c. Ianina, Epir.*

18291 Datina e o a doua natură.

Károly Ács, p. 82.

* △
18292 De aceea ce se teme omul, nu scapă.

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

* △
18293 De-ar fi bine, de-ar fi rĕŭ,
Să gândescĭ la Dumneḑeŭ.

G. Mihalache, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △
18294 De-ar sci omul ce ar ajunge,
Mult ar maĭ ofta şi-ar plânge.

V. A. Forescu, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

18295 De-ar sci omul ce-ar păţì,
Dinainte (de 'nainte) s'ar ferì.

I. Creangă, *Conv. XI,* p. 195; *Pov.* 277. — S. Fl. Marian, *Nasc.*, p. 151.

△
18296 De ar sci omul ce-ar păţi,
Nicĭ din casă n'ar eşi.

S. Fl. Marian, *Nasc.*, p. 151.

---

[1]) Mişcă-te, şi are Dumneḑeŭ (pentru tine).

* △
18297 De ar sci omul, cum nu scie, multe 'n lume n'ar păţi.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.*

18298 De bun ném sunt faptele bune ale ómenilor.

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 65.

18299 De cât a se face, a se strica maĭ pre lesne este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 268.

* △
18300 De cât de multe orĭ şi puţin, maĭ bine odată şi mult.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

* △
18301 De cât doĭ: ţĭ'oĭu dà, maĭ bine un: na.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 145; III, p. 117. — HINŢESCU, p. 47.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 156.

Ce aĭ în mână aceia e sigur.

Nu ḑice către poporul tĕŭ: Du-te şi maĭ vino, mâne-ţĭ voĭu da, când aĭ cu tine.

Prov. Solomon, 3. 28.

18302 De cât multe şi tot rele, maĭ bine una şi bună.

A. PANN, I, p. 149. — HINŢESCU, p. 113.

* △
De cât multe şi tot rĕle, maĭ bine una şi bună.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

* △
18303 De cât nicĭ odată maĭ bine târḑiŭ.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

* △
18304 De cât să daĭ la calicĭ, maĭ bine să'ĭ puĭ foc.

C. C. BUNGEŢĬANU, *c. Cosovĕţ, j. Vasluĭu.*

*
18305 De cât să ḑicĭ: vaĭ de noĭ! maĭ bine: vaĭ de mine!

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 103 & 120; III, p. 111. — HINŢESCU, p. 198.

De cât să ḑic pe urmă: vaĭ de noĭ! maĭ bine să ḑic: vaĭ de mine!

A. PANN, II, p. 110.

Ḑice nevoĭaşul care nu vré să se căsătoréscă.

Vaut may dire: paure you, que: paures n'autres.[1])

Prov. Provensal.

* △
18306 De cât să muncescĭ de géba, maĭ bine să şeḑĭ de géba.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

* △
18307 De cât să ĭee Dumneḑeŭ minţele omuluĭ, maĭ bine să'ĭ ĭee vĭéţa.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

*
18308 De cât să maĭ trăescĭ, maĭ bine să nu morĭ nicĭ odată.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sc. Inv. Cl. VIII.*

*
18309 De cât să porţĭ pe om cu vorba, spune'ĭ maĭ bine că nu se póte.

A. PANN, II, p. 144. — HINŢESCU, p. 204.

---

[1]) Vaut mieux dire: pauvre mois, que: pauvres nous autres.

* △
18310 De cât tot na şi da,
Maĭ bine odată ba.

V. SALA, *dasc. c. Ferice, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
18311 De cât vom ḑice: vaĭ de noĭ! maĭ bine să ḑic: vaĭ de mine!

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Acelaş înţeles ca la No. 18305.

* △
18312 De ce fugĭ nu scapĭ.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 563.

* △
18313 De fĭarele salbatice să nu te temĭ, ci de omul cel rĕŭ maĭ de grabă să'ţĭ fie témă.

TEODORESCU-KIRILEANU, *înv. c. Brosceni, j. Sucĭava.*

* △
18314 Degéba facĭ mânz, dacă nu'ĭ lup să'l mănânce.

PÂRVU, *c. Ivescĭ, j. Tutova.*

Tot adunĭ, dar ce folos dacă nu aĭ cuĭ să laşĭ.

18315 Dĕ grab şî bine, una cu alta nu sĕ prea cuvine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 92.

Adică lucru bun cere vreme maĭ îndelungată (GOLESCU).

18316 De la ceĭ bunĭ, binele veĭ învĕţà, ĭară de te veĭ mestecà cu ceĭ rĕĭ, veĭ perde şi acea puţintică minte ce o aĭ.

DIM. ŢÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 341.

*
18317 De la cine nu te aştepţĭ, acela te vinde.

I. NEGRUZZI, *Conv. Lit.*, XII, p. 35.

18318 De la rĕsărit până la sfinţit de sóre, sĕ schimbă, sĕ 'ntórce timpu, dĕ nu'l maĭ cunoscĭ.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 132.

18319 De mórte nu te teme, şi de vĭéţă nu fiĭ cu grijă.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 275.

*

18320 De multe în lume am dat,
Şi tot nu m'am învĕţat.

A. PANN, I, p. 171; II, p. 14. — HINŢESCU, p. 113. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pentru cel care a greşit.

△

18321 De multe orí ómeniĭ marĭ nu sunt în apele lor.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

*

18322 De n'ar fi cĭută ne-doborîtă, n'ar fi vînt ne-biruit.

18323 De nu póte strică altuĭ îşĭ strică luişĭ.

A. PANN, III, p. 17.

De nu póte strică altuĭ îşĭ strică luĭ.

HINŢESCU, p. 181.

Pentru omul rĕutăcĭos şi necăgĭos.

18324 De poftescĭ să te cinstéscă, cinstesce şi tu pe alţiĭ.

C. DIN GOLESCĬ, I, p. 22.

Acelaş înţeles ca la No. 17104.

* △

18325 Deprinderea e a doua natură.

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

18326 **Deprinderea se face fire.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 20.

18327 **De puţin cine nu sĕ mulţumesce**
Nicĭ de mult nu se învrednicesce.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 157.

* △

De puţin cine nu sĕ mulţămesce
Nicĭ de mult nu se învrednicesce.

HINŢESCU, p. 158. — V. SALA, *dasc. c. Poenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* □

18328 **Deşertarea deşertărilor şi tóte sunt deşarte.**

MIRON COSTIN, *Letop. Mold.*, I.

Arată deşertarea lucrurilor omenescĭ.

Vanité des vanités et tout est vanité.

Ecclesiast.

18329 **De unde tot ĭeĭ şi nu puĭ, curînd sĕ isprăvesce.**

A. PANN, III, p. 72.

A se adaogà la No. 12224.

* △

18330 **De unde viĭ şi unde te ducĭ,**
Tot puĭ de pupăză mĭ-aducĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Scol. Inv. Cl. VI.*

* △

18331 **De va cădea vrăjmaşul tĕŭ, tu nu te bucurà de el.**

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

18332 **Dĕ veĭ dà dĕ ocol, veĭ ajunge maĭ curînd, dĕ veĭ merge de-a dreptul, veĭ zăbovi maĭ mult.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 92.

De veĭ dà ocol veĭ ajunge maĭ curînd.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 160.

Sĕ ḑice pentru drumul cel rĕŭ, fie şî drept, la orĭ-ce lucrare (GOLESCU).
Origina ḑicereĭ se va găsi în A. PANN, etc., *Fata cea istéţă.*

18333 **De voĭ nemeri**
Multe inimĭ voĭu răni.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 92.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce sĕ fălesc în puterĭ (GOLESCU).

18334 **Ḑi'ĭ tu luĭ, orĭ cât îţĭ place,**
Că el tot ce scie face.

A. PANN, I, p. 94.

Vedĭ *Nerod.*

Pentru omul nerod.

18335 **Din câte tu auḑi, nooĕ dă le la o parte,**
şî dĕ una să n'aĭ parte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 120.

18336 **Din cele ce'ţĭ scrie în carte,**
Nu te duce maĭ departe.

A. PANN, I, p. 72. — HINŢESCU, p. 172.

Adîcă ţine-te bine de textul Biblieĭ şi nu căuta să'l tălmăcescĭ şi să'l restălmăcescĭ.

*

18337 **Din cele micĭ se cunosc cele marĭ.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

*

18338 **Din colibă încă sĕ nasc ómenĭ marĭ.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

18339 **Din încurcătură în împleticire.**

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 174.

Adică din rĕŭ în maĭ rĕŭ.

18340 **Din limbĭ streine să învețĭ, și în limba ta să scriĭ, ca némul tĕŭ să țí'l luminezĭ.**

Hințescu, p. 90.

* △

18341 **Din nimic, tot nimic (ĭese).**

C. Teodorescu, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.* — Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

*

Din nimica tot nimica.

* △

18342 **Din puțin se face mult.**

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

*

18343 **Dómne ajută,**
Cuĭ sărută,
Și priesce
Cuĭ ĭubesce.

I. Arbore, *ing. j. Buzĕŭ.*

* △

18344 **Dómne, fie în voĭa ta.**

V. Alexandri, *Poes. Pop.*, p. 211.

Cuvintele luĭ Isus Hristos pe cruce.

Seigneur, que votre volonté soit faite et non la mienne.

Evangiles.

18345 **Domnul este adevĕrul; când păzescĭ adevĕrul, te asemenĭ cu Dumnedeul.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 148.

18346 Domnul mărturie între ómenĭ este, la câte sĕ grăĭesce. D'aceea adevĕrul nicĭ cum să'l ascunḑĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 148.

*

18347 Duhul omuluĭ e ca o funĭe; de ce o întinḑí de ce slăbesce.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

18348 Dumneḑeŭ n'ajută celuĭ care umblă cu furtuşag.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p 51.

18349 Dumneḑeŭ precum e de harurĭ dătător, aşa celor ce nu'ĭ mulţumesc este şi drept resplătitor.

ZILOT ROMÂNUL.

18350 După care aş merge nu mĕ cere,
Care vine
Nu'ĭ de mine.

I. T. MERA, *Conv. Liter.*

Ḑice fata care îmbĕtrânesce ne-măritată.

18351 După fapta chibzuire,
Ades aduce căire.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*

* △

18352 După faptă se cunósce omu.

P. ALEXANDRESCU, *c. Mircescĭ, j. Vasluĭu.*

* △

18353 După faptă
Şi plată.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, II, p. 33. — A. DONICĬ, *Fab.*, I, p. 24. — P. ALEXANDRESCU, *c. Mircescĭ, j. Vasluĭu.*

*
După faptă şi plată, să nu rîdĭ de nime nicĭ odată.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

«Pe urmă, înţelegênd Moscaliĭ de vicleşugul luĭ Ramadanovski, l'aŭ prins Impĕratul Moscĭcescu, şi aŭ topit baniĭ ce aŭ fost luat de la Turcĭ, şi l'aŭ turnat în gura luĭ Ramadanovski; şi aşa *'şĭ-aŭ luat plata după fapta luĭ.»* — I. Neculce, II, p. 211.

*
18354 **După o scurtă plăcere, urméză o lungă durere.**

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

E

18355 **E destul de rĕŭ**
Dacă n'aĭ al tĕŭ.

A. Pann, I, p. 136. — Hinţescu, p. 160.

E fórte rĕŭ
Dacă n'aĭ al tĕŭ.

Hinţescu, p. 186.

Pentru cel lipsit de mijlóce.

*
18356 **E lesne a cârti, dar anevoe a îndrepta.**

Francesul ḑice: *la critique est aisée.*

18357 **El face, el strică.**

Dim. Ţîchindeal, *Fab.*, p. 78.

18358 **El ĭea de la toţĭ, şi de la el nimenĭ.**

I. G. Valentinĭanu, p. 50.

Pentru cel sgârcit.

* △
18359 **El şi ea se tot codeà,**
Şi nimică nu sporeà.

V. Sala, *dasc. c. Buntescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18360 E maĭ bine a sci puține și bine.

SION, p. 78.

18361 E maĭ bine a suferi ne-dreptate,
Ca a face strîmbătate.

HINȚESCU, p. 120.

A se adaogà la No. 12340.

Mezus esser injuriadu que injuriare.[1])

Prov. Ital.

* △
18362 E maĭ ușor a ḑice ba,
De cât tótă ḑiua na.

V. SALA, *dasc. c. Guranĭ & Merag, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
18363 Era vaĭ de mine, acum e vaĭ de noĭ.

CĂLIN IORDACHE, *stud. j. Argeș.*

Ḑice omul nevoĭaș care s'a căsătorit.

* △
18364 E rĕŭ când te ajunge sărăcia în haĭne domnescĭ.

I. LUNGU, *c. Sebeșul-Mare, Transilvania.*

*
18365 E rușine pentru acel ce linge unde a scuĭpat.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

*
18366 Esemplele rele strică moravurile bune.

G. I. MUNTEANU, p. 15. — HINȚESCU, p. 55. — V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

18367 Este fericit cel care se mulțumesce cu puțin.

I. G. VALENTINĬANU, p. 9.

---

[1]) Maĭ bine să fiĭ înjurat de cât să înjurĭ.

18368 * △ **Este lesne a ertà, dar este greŭ a uĭtà.**

P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

18369 **Eştĭ stăpân pe capul tĕŭ,**
Orĭ pe bine, orĭ pe rĕŭ.

A. Pann, II, p. 152.

Eştĭ stăpân pe capul tĕŭ,
Orĭ la bine, orĭ la rĕŭ.

Hinţescu, p. 180.

Eştĭ liber să facĭ ce vreĭ.

18370 **Eŭ am fost ca tine, tu n'aĭ ajuns ca mine.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 6. — P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 379.

Sĕ ḑice către tinerii ce vor să sĕ arate maĭ învĕţaţĭ de cât ceĭ bĕtrânĭ (Golescu).

18371 * **Eŭ fac, eŭ trag.**

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 379.

Eŭ fac, eŭ trag;
P'altu în belea nu bag.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 115; III, p. 102. — Hinţescu, p. 56.

Când cine-va nu vré să asculte de sfaturile altuĭa.

18372 **Eŭ îĭ cer ca să'mĭ dé mie,**
Şi el îţĭ întinde ţie.

A. Pann, I, p. 88. — Hinţescu, p. 44.

Pentru omul nerod.

*

18373 **Eŭ şi cu mine.**

FILIMON, *Cĭocoĭ*, p. 168. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 379.

1⁰ Pentru a se arĕta că cine-va e singur.

2⁰ Acelaş înţeles ca la § 1⁰, cu adaosul că e totuşĭ în stare să facă un lucru, fără ajutorul altuĭa, şi cum dice francesul: *moi seul, et c'est assez.*

* △

18374 **E uşor a fi bogat, dar greŭ a fi fericit.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

F

18375 **Fă cum facĭ, că bine facĭ.**

D-na EL. SEVASTOS, p. 96.

* △

18376 **Fă faptă şi'ţĭ veĭ primi rĕsplata.**

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △

18377 **Fapta bună laudă pe om.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

*

18378 **Fapta bună nu are laudă.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

*

18379 **Fapta bună vorbesce de sine.**

I. G. VALENTINIANU.

18380 **Fapta cea rea o ascundĭ de ómenĭ, dar Dumnedeŭ tóte le vede.**

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 19.

18381 **Fapta cea rea tot, când-va, se pedepsesce.**

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 21.

*
18382 Fapta face ruşinea, ear nu pedépsa.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Francesul dice: *le crime fait la honte et non pas l'échafaud.*

*
18383 Fă şi tu ce face tótă lumea.

A. PANN, II, p. 114. — HINŢESCU, p. 55.

18384 Faţa ta de nu e frumósă, cu învĕţăturĭ folositóre o poţĭ împodobi.

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 21.

* △
18385 Fă-te luntre şi punte, dacă vreĭ să fiĭ om.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

* △
18386 Fă-te topor de óse, numaĭ să'ţĭ ajungĭ scopu.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

* △
18387 Feresce-te de cărbunele acoperit.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Adică de cel viclén.

*
18388 Feresce-te de fapte de ruşine.

DIACONOVICĬ-LOGA, p. 22.

*
18389 Feresce-te de linguşitorĭ,
Daca nu vreĭ să morĭ.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*
18390 Ferice de cel ce nu se prea dă jos de pe saltea.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Adică de cel cu dare de mână, care nu are nevoe să lucreze.

*

18391 **Ferice e acel ce nu trăesce decât în sĕul luĭ.**

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 18390.

18392 **Fericirea adevĕrată, cu cât se vechésce, cu atâta maĭ mult se fericesce.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 86.

*

18393 **Fericit acela care se mulţumesce cu puţin.**

*

18394 **Fericit e acel ce póte încălḑi maĭ mulţĭ la soba luĭ.**

V. A. Forescu, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Adică care póte face bine altora.

*

18395 **Fericiţĭ ceĭ săracĭ cu duhul, că acelora este împĕrăţia cerurilor.**

I. G. Valentinean, p. 32 & 48.

Ḑicere din Biblĭe şi Evanghelie. Veḑĭ Mateĭ, 5. 3; Luca, 6. 20; Prov., 16. 19 & 29. 23, etc.

*

18396 **Fericiţĭ sunt ceĭ blânḑĭ că aceĭa vor moşteni pămîntul.**

Ḑicere din Biblĭe şi Evanghelie. A se vedé Mateĭu, 5. 5; Ps. 37. 11.

*

18397 **Fericiţĭ sunt ceĭ ce plâng, că aceĭa se vor mângâĭa.**

Ḑicere din Biblïe şi Evanghelie. Veḑĭ Mateïu, 5. 4; Isa. 61. 2. 3; Luca, 6. 21; Ion, 16. 20, etc.

*
18398 Fericiţĭ sunt ceĭ milostivĭ, că aceïa se vor milui.

Ḑicere din Evanghelie. Veḑĭ Mateïu, 5. 7; Marc., 11. 25; 2. Tim. 1. 16; Ebr., 5. 10.

*
18399 Fericit omul care se mulţumesce cu ceva maĭ puţin de cât are.

*
18400 Fie-care are câte o metéhnă.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluïu.*

Adică câte un cusur.

18401 Fie-care cum apucă
Ast-fel trebue s'o ducă.

A. PANN, I, p. 72. — HINŢESCU, p. 5.

Omul să se ţină de legea luĭ cea părintéscă.

*
18402 Fie-care este stăpân pe capul luĭ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist*, III, p. 379.

* △
18403 Fie-care face cum se pricepe.

C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluïu*

* △
18404 Fie-care lucru e pe şartul sĕŭ.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

* □
18405 Fie-care pentru sine şi Dumneḑeŭ pentru toţĭ.

Devisa egoiştilor.

Chacun pour soi et Dieu pour tous.

Prov. Franc.

* △

18406 Fie-care pe ale luĭ scie.

E. I. Patriciu, *înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Adică nu e om fără supĕrare.

* △

18407 Fie-care trebue să trăiéscă.

C. Teodorescu, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.*

Şi cum dice francesul: *tout le monde doit vivre.*

18408 Fie-care unde cunósce, acolo trage.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 161; III, p. 130.

18409 Fie-cine ce face pentru el este.

A. Pann, II, p. 21.—Hinţescu, p. 55.

18410 Fieş-ce care pizmuesce ce'ĭ maĭ frumos de cât el.

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 145.

18411 Fiĭ înţelept ca şarpele, muncitor ca albina şi dornic ca turturica.

P. Ispirescu, *Rev. Ist.*, III, p. 382; *Leg.*, 1872, p. 176.

△

Fiĭ înţelept ca şerpele, muncitor ca albina şi doritor ca turturica.

Hinţescu, p. 81. — S. Fl. Marian, *Ornit.*, II, p. 209. — *Şezăt.*, II, p. 56.

Fiţĭ înţelepţĭ ca şerpiĭ şi simpli ca porumbieiĭ.

Laurian & Maxim, I, p. 787; II, p. 1167.

Dicere din Evangheliĭ. A se vedé Mateĭu, 10. 17; Rom., 16. 19; Efes., 5. 15.

18412 Fiĭ la orĭ-ce în ferélă,
Nu dà loc de bănuĭală.

A. PANN, I, p. 168. — HINȚESCU, p. 137.

*

18413 Fiind sărac nu te asemĕna cu cel bogat, ci te strînge pe tine cu gândul tĕŭ.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroșița, j. Dîmbovița.*

* △

18414 Fiĭ statornic întru cugetul tĕŭ și unul să fie cuvîntul tĕŭ.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroșița, j. Dâmbovița.*

* △

18415 Fiĭ tăcut de voĭescĭ a trăi mult.

IULIANA SALA, *c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18416 Finea bună, tóte bune.

G. I. MUNTEANU, p. 17. — KÁROLY ÁCS, p. 81. — HINȚESCU, p. 188.

18417 Firea, de cât deprinderea, maĭ veche este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 291.

18418 Frica face urîcĭune, și urîcĭunea, cât de târdiŭ isbucnesce.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold.*

18419 Frumusețea fără ințelepcĭune, este ca o flóre în tină.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.*, p. 123.

18420 Frumusețea fețiĭ tale să nu o facĭ urîtă cu fapte rele.

DIACONICĬ-LOGA, p. 21.

18421 Fudzi d'ĭu s-'ncaţe, tradzi di nă parte. [1])

G. WEIGAND, *Die Arom.*, II, p. 278.

△ *
18422 Fugĭ de ceĭ rĕĭ,
Ca să nu te facĭ ca eĭ.

D-ra ECAT. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

18423 Furtuna, când va să trântéscă, întâiu ridică, şi nenorocul rîde întâiu, apoĭ plânge.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 94.

G

* △
18424 Gândesce de ađĭ ce veĭ mâncà mâne.

V. SALA, *dasc. c. Sudrigiŭ & Leheceni, comit. Bihor, Ungaria.*

Să fim prevĕđĕtorĭ.

*
18425 Géba viĭ, géba te ducĭ,
Géba maĭ spargĭ la papucĭ.

I. VALENTINEANU, p. 38.

Arată o stăruinţă zadarnică.

* △
18426 Géba viĭ, géba te ducĭ,
Géba mamaliga stricĭ,
Şi maĭ rupĭ nisce papucĭ.

A. GOROVEĬ, *j. Sucĭava.*

Acelaş înţeles ca la No. 18425.

* △
18427 Géba viĭ, géba te ducĭ,
Géba rupĭ cele opincĭ.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — *Şezăt.*, II, p. 219. — V. A. FORESCU, *c. Fălticenĭ, j. Sucĭava.*

---

[1]) Fugĭ de unde se céită, dă-te (tragĭ) de o parte.

Acelaş înţeles ca la No. 18426.

18428 * △ **Géba viĭ, géba te ducĭ,**
Géba rupĭ nisce papucĭ.

V. A. Forescu, c. *Mălinĭ*, j. *Sucĭava*.

Acelaş înţeles ca la No. 18427.

18429 **Géba viĭ, géba te ducĭ,**
Géba spargĭ nisce papucĭ.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 84. — A. Pann, III, p. 5. — Hinţescu, p. 201.

Arată zădărnicia lumiĭ, şî că în zadar alergăm după nădejdĭ (Golescu).

18430 **Géba viĭ, géba te ducĭ,**
Nu maĭ rupĭ nisce papucĭ.

V. Alexandri & L. Rosetti, *Mss.* — Idem, *Calend. Rom.*, 1892.

Acelaş înţeles ca la No. 18429.

18431 * △ **Géba viŭ, géba mĕ duc,**
Nu sciŭ în cotro s'apuc.

C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ*, *j. Vasluĭu*.

Ḑice omul amărît.

18432 **Graba perde adevĕrat de multe orĭ; ĭară de multe orĭ şi isbândesce.**

Miron Costin, *Letop. Mold.*, I, p. 341.

18433 **Graba**
Perde tréba.

18434 * △ **Graba**
Strică tréba.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 100. — I. G. Valentinianu, p. 29 & 45. — P. Ispirescu, *Leg.*, 1872, p. 180. — S. I. Grossmann, p. 189. — *Gazet. Pop.*, I, No. 225. — *Voinţa*, XIII, No. 3349. — I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.* — Ec. Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — K. A. Zamfirescu-Diacon, *înv. c. Stĭubeniĭ, j. Dorohoĭ.* — N. Bogdan, p. 193. — Em. Popescu, *înv. c. Cĭocănesciĭ-Mărginenĭ, j. Ialomiţa.* — I. Niţescu, *înv. c. Vĭepescĭ, j. Olt.* — V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.* — Iul. Grofşoreanu, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — Liviŭ Pap, *înv. c. Cosovinţ, comit. Arad, Ungarĭa.* — D. Popovicĭu, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △ *Graba*
Strîcă tréba.

Avr. Corcea, *paroh, c. Costeĭu, Banat.*

Graba nu e bună, şi arată cât de mult preţuesce răbdarea.

18435 **Greşéla ne-certată, fără hotar prinde a cresce.**

Nic. Muste, *Letop. Mold.*, III, p. 88.

18436 * **Greŭ e a rĕdică pĭétra de la inimă.**

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

18437 **Greŭ se cunósce cine-va pe sine.**

A. Pann, I, p. 9.

A se vedé în A. Pann, Povestea vorbiĭ, I, p. 7—9.

H

18438 *△ Hatîrul n'are hotare.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

I

18439 * Içĭ amânare trî ghine.[1])

I. COYAN, *prof. c. Băésa, Epir.*

Şi amânarea unuĭ lucru póte fi, câte odată, folositóre.

18440 * Içido di cripare, omlu prinde s-arucă la păltari.[2])

G. ZUCA, *c. Berat, Albanĭa.*

18441 *△ Iea ce'ţĭ place, numa nu alege.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Când te îmbie la mâncare.

18442 * Iea pe unul şi dă în celă-l-alt.

HINŢESCU, p. 196.

18443 * Iértă celor ce'ţĭ fac rĕŭ.

18444 Iértă pe toţĭ, numaĭ pe tine nu.

IDEM, *Calend. Rom. 1892.*

Să fiĭ maĭ indulgent pentru alţiĭ de cât pentru tine.

18445 Înainte ca să-façĭ vêr'un lucru, adună-ta şi l̃ia mintuire di la m̃iclu şi di-la merele; dipre-apoĭa 'nçepĭ şi lucrédză.[3])

ANDR. AL BAGAV. *Cart. Alég.*, p. 91.

Vedĭ *No. 18575.*

---

1) Orĭ-ce amânare (întârdiere) pentru bine.

2) Orĭ-ce grijă, omul trebue să arunce la spate.

3) Înainte de-a face un lucru, adună-te şi ĭea sfat de la mic şi de la mare; pe urmă să începĭ şi să lucrezĭ.

Sfaturile celor-l-alțĭ ne pot fi de mare folos.

18446 * △ Înainte de a porunci, învață a te supune.

P. GÂRBOVICEANU, *Sem. Buc. Cl. VIII.*

18447 * Încălḑesce-te cât arde focul.

SUHAMEL, *Transilvania.*

18448 * Începe una și isprăvesce alta.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

Omul ne-statornic.

18449 * Începutu e greŭ.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 121.

18450 * Începutu'ĭ anevoe;
Urma, vine
De la sine.

18451 * △ Începutul fie cum o fi, sfîrșitul să fie bun.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluiu.*

Căcĭ urma alege.

18452 * △ Incercare(a)
Mórte n'are.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Drăgănescĭ, j. Vlașca.* — A. BOLINTINEANU, *ing. j. Ilfov.*

Omul e dator să încerce.

18453 * △ Incetu(l) cu încetu(l) departe ajungĭ.

GR. POÏENARU, *înv. c. Rassa, j. Ialomița.* — V. SALA, *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.* — D. POPOVICIU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

A se vedé No. 18246.

* △

18454 **Incetul cu încetul perḑĭ timpul.**

V. SALA, *dasc. c. Rieni & Fĕnaţa, comit. Bihor, Ungaria.*

* △

18455 **Incetul, cu încetul,**
Se (sĕ) face oţetul.

P. ILIEŞ, *ing. c. Baia-de-Criş, Transilvania.*—D. POPOVICIU, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

* △

Incetu cu încetu
Sĕ face oţĕtu.

ILIE HOCIOTĂŬ, *c. Selişte, comit. Sibiŭ, Transilvania.*

A se vedé No. 18245.

* △

18456 **Încet, încet, departe ajungĭ.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 101; III, p. 15.—S. I. GROSSMANN, *Dicţ.*, p. 233. —HINŢESCU, p. 78. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 41. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.* — EC. ŞIŞMAN, *inv. c. Adam, j. Tutova.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Acelaş înţeles ca la No. 18453.

18457 **Încet, încet departe mergĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.

Adică cine nu sĕ pripesce, mult sporesce (GOLESCU).

18458 **Închide-ţĭ uşa caseĭ, până a nu ţĭ-o goli o furul.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

Adîcă păzesce-te până a nu păţi (GOLESCU).

* △

18459 **In ḑiua de aḑĭ, cât îĭ apucà cu mâna, atâta e al tĕŭ.**

G. P. SALVIŬ, *inv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

18460 * △ În fie-care om șéde un dobitoc.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

Pe care vinul îl dă câte odată la ivélă.

18461 Inimă mare, largă, să aĭ daca vreĭ să trăescĭ.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 112.

18462 Înțelepcĭunea când grăĭesce, pune-țĭ mâna la gura ta, șî urechea la gura eĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

Adică să tacĭ șî la ea să ascultĭ (GOLESCU).

18463 Înțelepcĭunea este maĭ fără de mórte de cât tóte averile.

DIM. ȚÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 230.

18464 * △ Întîmplarea
Vină n'are.

G. MADAN, *c. Trușenĭ, țin. Chișĕneŭ, Basarabĭa.*

18465 * △ Între aĭ meĭ am fost șĭ aĭ meĭ nu m'aŭ cunoscut.

I. G. VALENTINIANU, p. 49.

Dicere luată din Evangheliĭ.

18466 * △ În tréba altora nu te băgà.

V. SALA, *dasc. c. Zăvoenĭ & Petrilenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18467 Învĕțat éste mași pățitlu. [1])

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Alég.*, p. 44.

Cine a pățit multe, scie multe.

---

[1]) Invĕțat este numaĭ pățitul.

18468 * △ **Învĕţu(l) are şi desvĕţ.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 58; III p. 71. — Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 15. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 122, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — I. G. Valentinĭanu, p. 36. — P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.* — Em. Popescu, *înv. c. Ciocănescĭĭ-Mărginenĭ, j. Ialomiţa.* — G. Alexandrescu, *j. Putna.*

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce sĕ socotesc că nu ’ĭ póte nimenĭ a’ĭ înfrînà, dĕ năravŭrile lor cele rele (Golescu).

18469 **Invĕţul din fire**
N’are lecuire.

Baronzi, p. 51. — Hinţescu, p. 83.

18470 * △ **Invĕţul**
Îl desbară bĕţul.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 115; II, p. 102. — Hinţescu, p. 83. — V. Sala, *dasc. c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18471 **Isbânda ne-dobândită nasce dosada.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 189.

18472 * **Iubesce pe aprópele tĕŭ ca pre tine însuşĭ (însuţĭ).**

Dim. Ţîchindeal, *Fab.*, p. 133. — I. G. Valentinianu, p. 11. — I. Ionescu, *Cart. Cit.*, p. 11.

J

18473 * △ **Jîpóe teĭu când sĕ ĭeà.**

G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

Teĭu sĕ jupóĭe în luna luĭ Maĭu.

L

18474 La cel ce te duşmănesce,
Tu cu bine'ĭ rĕsplătesce.

A. PANN, II, p. 20.—HINŢESCU, p. 53 —Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 127, *comit. Sibiŭ, Transilvania.*

18475 La fapte bune puţinĭ s'adună;
Mult pot puţinĭ bunĭ împreună.

I. VĂCĂRESCU.—B. P. HĂŞDEŬ, *Etym. Magnum*, p. 395.

* △

18476 La început orĭ-ce lucru este (e) greŭ.

HINŢESCU, p. 93.—EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* —G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △

La 'nceput tot lucrul e greŭ.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

E greŭ până te deprindĭ cu o lucrare, saŭ până te hotărescĭ să o începĭ, căcĭ:

Inceputu'ĭ anevoe,
Urma vine de la sine.

SPERANŢĂ, I, p. 54.

De altminterea maĭ scim că: *Românu 'ĭ greŭ până se apucă de o trébă, că de lăsat, să lasă el îndată.*

18477 La începutul saculuĭ şî pĕ la sfîrşitul luĭ te poţĭ sătură, iar pĕ la mijlocul luĭ mult mult să te sfiescĭ, dacă nu vreĭ să'l sfîrşascĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 106.

Ne învaţă cum să ne păstrăm averea, adică cum vedem că sĕ împuţinéză, să stăm din zădarnicele cheltuelĭ (GOLESCU).

* △
18478 **Lasă, nicĭ când nu'ĭ bun.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Românu la orĭ-ce tot e gata să dică: lasă.

18479 **Lasă şi eŭ să'l ating,**
Spatele să 'ĭ maĭ încing.

A. PANN, III, p. 25.

Pentru cel bătăĭos.

*
18480 **La tótă binefacerea ce o facĭ, fiĭ vesel.**

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*
18481 **La tóte urma alege.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134; II, p. 87. — HINŢESCU, p. 197.

La sfîrşit se vede cum a eşit lucrul.

18482 **La uniĭ unele, şi la alte altele.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104. — HINŢESCU, p. 196.

Despre căsniciĭ.

* △
18483 **Légă căţeaua de gard.**

D-ra ECAT. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

A se vedé No. 7093.

* △
18484 **Lesne a dice, anevoĭe a face.**

V. SALA, *dasc. c. Sust & Sedişţel, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
Lesne a dice, greŭ a face.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

18485 **Lesne a ertà, dar anevoe a uità.**

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 115; II, p. 103.

* △ *Lesne (e) a ertà, anevoĭe a uĭtà.*

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 166.—HINȚESCU, p. 54.—Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 136, c. *Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — V. SALA, *dasc.* c. *Talpa & Pocola, comit. Bihor, Ungarĭa.*

A se vedé snóva din Povestea Vorbiĭ.

18486 **Lesne e a învĕțà, greŭ a face.**

REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 132.

18487 * **Lesne a judecà pe altul.**

Să fim indulgenți pentru alțiĭ.

18488 **Lĭa-o când o afli, s'o aĭ tră când lipsésci.** [1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 167.

Să fim prevĕḑĕtorĭ.

18489 **Lipsa şi sărăcia smeresce şi mândria cea maĭ mare.**

DIM. ȚÎCHINDEAL, *Fab.*, p. 310.

18490 * **Lucrul bine început**
E pe jumătate făcut.

A se vedé la No. 18039.

Principium dimidium totius.

Prov. Lat.

[1]) Iea-o când o afli, ca să o aĭ când îțĭ trebuie.

Chose bien commencée est à demi achevée.

Prov. Franc.

18491 * △ Lucrul de astă-ḑĭ nu'l lăsa pe mâĭne.

D-ra Ecat. Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

18492 △ Lucru de grabă
Nu e de nicĭ o trébă.

G. Dem. Teodorescu, *Poes. Pop.*, p. 177.

18493 Lucrul făcut nu sĕ maĭ póte desface.

Ion al luĭ Sbiera, *Pov.*, p. 88.

18494 Lucrul greŭ apasă pĕ cel uşor.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 41.

Adică ceĭ marĭ pururea supĕră pĕ ceĭ maĭ micĭ (Golescu).

18495 Lucrul la timp dăruit
Preţuesce îndoit.

A. Pann, III, p. 139.

A se adaogà la No. 11792.

18496 Lucrul rĕŭ nu pĭere cu una cu douĕ.

I. Creangă, *Amint.*, p. 16.

18497 Lucrul şi cu rugăcĭunea fac pe om bun şi înţelept.

V. Haram, *Cart. Cit.*

18498 Lumea asta e pe dos;
Tóte merg cu capu 'n jos.

I. Creangă, *Pov.*, p. 248.

18499 * Lumea cu lumea, şi noĭ cu noĭ.

D-na Z. Juvara, *c. Bêrlad, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 9565.

△

18500 **Lumea e amăgitóre,**
Ca o flóre trecĕtóre,
Ca o apă curgĕtóre.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 386.

*

18501 **Lumea nu s'a făcut într'o ḑi.**

V. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

*

18502 **Luminéză-te şi veĭ fi.**

Arată preţul învĕţătureĭ.

M

*

18503 **Ma ghine s-ţu dzîcă dinăinte de-cât dinăpoĭ.**[1]

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

Adică maĭ bine în faţă de cât în lipsa nóstră.

18504 **Maĭ bine bîrna din ochĭul tĕŭ să o scoţĭ, dĕ cât gunoĭul din ochĭul frateluĭ tĕŭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Adică maĭ bine ale tale greşĕlĭ marĭ, de cât cele micĭ ale celor-l-alţĭ (GOLESCU).

*

18505 **Maĭ bine ce-va de cât nimic.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 41; I, p. 152. — HINŢESCU, p. 32. — I. G. VALENTINĬANU, p. 28.

Să ne mulţumim cu puţin, daca nu putem avé maĭ mult.

---

[1]) Maĭ bine să'ţĭ ḑică în faţă, de cât pe din dos.

Mieux vaut peu que rien.

Prov. Franc.

E meglio qualche cosa, che niente.[1]

Prov. Ital.

Etwas ist besser, denn Nichts.[2]

Prov. Germ.

Somewhat is better than nothing.[3]

Prov. Engl.

18506 **Maĭ bine este a dà de cât a luà.**

HINŢESCU, p. 43.

*

18507 **Maĭ bine fă aḑĭ tot, şi mâne te hodinesce.**

D. POPA, *inst. c. Sinaĭa, j. Prahova.*

18508 **Maĭ bine în luntre mică, şî cu siguranţă dĕ vĭéţă, dĕ cât în cea maĭ mare corabĭe cu primejdie dĕ vĭéţă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 107.

Adică maĭ bine mic şî fără necazurĭ, dĕ cât mare şî cu necazurĭ (GOLESCU).

*

18509 **Maĭ bine înţelept între ceĭ morţĭ, de cât prost între ceĭ viĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Scol. Inv. Cl. VII.*

* △

18510 **Maĭ bine între ceĭ morţĭ,**
De cât cunoscut de toţĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comăniţa, j. Olt.*

Pentru ceĭ cu nume rĕŭ.

---

[1]) Maĭ bine ce-va de cât nimic.
[2]) Ce-va e maĭ bun, de cât nimic.
[3]) Ce-va e maĭ bun de cât nimic.

* △
18511 Maĭ bine maĭ mare într'ăĭ micĭ, de cât maĭ mic într'ăĭ marĭ.

P. Gârboviceanu, *prof. c. Zegaïa, j. Mehedinţĭ.*

* △
18512 Maĭ bine maĭ târḑiŭ de cât nicĭ odată.

Junimea (ziar, Bĕrlad), II, No. 36. — P. Gârboviceanu, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
18513 Maĭ bine odată: ba! de cât în tótă ḑîua: na!

V. Sala, *dasc. c. Verzar, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
18514 Maĭ bine odată: ba! de cât tot mereŭ: na!

V. Sala, *dasc. c. Dudureasa, comit. Bihor, Ungaria.*

18515 Maĭ bine odată: na! de cât tot: staĭ că ţi-oĭu dà.

A. Pann, III, p. 25. — Hinţescu, p. 116. — Al. Dumitrescu, p. 141.

1⁰ Dă odată şi nu tot făgădui.
2⁰ Celuĭ care tot ameninţă şi nu maĭ lovesce.

*
18516 Maĭ bine puţin şi bun, de cât mult şi prost.

Idem, *Calend. Rom.* 1892.

Maĭ bine puţin şi bun, de cât mult şi rĕŭ.

Reinsberg-Düringsfeld, II, p. 350.

18517 Maĭ bine să cerĭ de cât să furĭ.

A. Pann, II, p. 29. — Hinţescu, p. 31.

* △
18518 **Maĭ bine să întrécă, de cât să nu ajungă.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — Zamfirescu-Diacon, *înv. c. Stĭubienĭĭ, j. Dorohoĭ.*

1⁰ Nu strică să fie prea mult.
2⁰ Economisesce ca să aĭ de prisos.

*
18519 **Maĭ bine să mergĭ pe jos, de cât să rĕmâĭ pe jos.**

Başotta, *prin* V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Maĭ bine să strîngĭ de cât să cheltuescĭ prea mult, şi să daĭ de sărăcie.

* △
18520 **Maĭ bine să te întorcĭ de cât să rătăcescĭ.**

Gavr. Onişor, *prof. c. Zorlenĭ, j. Tutova.*

Să nu te îndărătnicescĭ daca veḑĭ că aĭ greşit. Daca începĭ o afacere, daca veḑĭ că nu poţĭ isbuti, maĭ bine să te laşĭ de dînsa, de cât să te încurcĭ maĭ rĕŭ.

△
18521 **Maĭ bine să'ţĭ pară rĕŭ că aĭ tăcut de cât că aĭ ḑîs.**

V. Sala, *dasc. c. Nimăĭescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18522 **Maĭ bine să'ţĭ rĕmână de cât să nu'ţĭ ajungă.**

P. Gârboviceanu, *prof. c. Cloşanĭ, j. Mehedinţĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 18518.

* △
18523 **Maĭ bine sciŭ ḑice: adă! de cât: na! Căcĭ aşa m'a învĕţat mama.**

V. Sala, *dasc. c. Tarcăiţa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Pentru cel lacom şi ne-darnic.

18524 * △ **Maĭ bine tacĭ de cât să'ţĭ pară rĕŭ că aĭ ḑis.**

V. Sala, *dasc. c. Merga, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18525 * **Maĭ bine târḑiŭ de cât nicĭ odată.**

Baronzi, p. 64. — Hinţescu, p. 184. — D-na E. B. Mawr, p. 14. — I. G. Valentinianu, p. 9 & 20.

Francesul ḑice de asemenea: *mieux vaut tard que jamais.*

18526 **Maĭ bine ţĕrînă cu îndrăsnélă, dĕ cât zahar cu cârtélă.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 108.

Adică maĭ bine vĭeţă liniştită cu sărăcie, dĕ cât îndestulată cu gâlcévă (Golescu).

18527 * △ **Maĭ bine te întórce de cât să rătăcescĭ.**

Baronzi, p. 51. — Hinţescu, p. 82. — G. I. Munteanu, p. 25. — M. Stănceanu, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 18520.

18528 * **Maĭ bine un: na! de cât ḑece: veĭ aveà.**

Maĭ bine un: na! de cât doĭ: ţi-oĭu dà.

Francesul ḑice, ca şi noĭ: *un tiens vaut mieux que deux tu l'auras.*

18529 ● **Maĭ bine un: ţine! de cât doaĕ: îţĭ voĭu dà!**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 107.

Adică maĭ bine puţin şî peşin, dĕcât maĭ mult cu nădejde (Golescu).

18530 **Maĭ bine: vaĭ dĕ mine! dĕcât: vaĭ dĕ noĭ!**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 107. — I. G. VALENTINIAN, p. 32.

Sĕ ḑice pentru ceĭ ce nu vor să se însóre dĕ sărăcie, şî pentru cel ce va să sĕ pedepséscă singur el, în locul celor mulţĭ (GOLESCU).

* △

18531 **Maĭ bine: vaĭ de noĭ! de cât: vaĭ de mine!**

ANDR. MARINESCU, *înv. c. Humele, j. Argeş.*

Pentru ceĭ cari găsesc că sărăcia se rabdă maĭ uşor când eştĭ căsătorit.

18532 **Maĭ fericit este cine-va cu strîmt traĭu la locaşul sĕŭ, de cât cu tóte desfătările în casele streine.**

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 96.

*

18533 **Maĭ multă fericire e în bordeĭul săracului, de cât în palatul bogatuluĭ.**

18534 **Maĭ mun ce'ĭ maĭ lungo, maĭ mun rende.**[1])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

*

18535 **Maĭ rĕŭ te rupĭ când vreĭ să te dregĭ.**

Acelaş înţeles ca la No. 11425.

* △

18536 **M'am dus cu graba şi m'am întîlnit cu zăbava.**

V. IFRIM, c. *Corodescĭ, j. Tutova.*

Omul trebue să fie răbdător.

---

[1]) Maĭ mult eĭ, maĭ mult întorcĭ.

18537 **Mare este omul, éră la rĕsboiu mică iĭ este ţinta.**

MIRON COSTIN *apud* I. NECULCE, II, p. 326.

18538 **Mardzinea ca s-vreĭ s'agĭungĭ, nu'ţĭ înhige mânle în gépe.**[1]

ANDREĬ AL BAGAV, *Cart. Alég.*, p. 100.

* △

18539 **Mergĭ încet, că ajungĭ departe.**

LIVĬU PAP, *înv. c. Covasinţ, comit. Arad, Ungaria.* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

* △

Mergĭ încet, că veĭ ajunge departe.

I. BÂRSAN, *c. Soarş, comit. Tîrnava-Mare, Transilvania.*

A se vedé la No. 18453.

Qui va doucement va loin.

Prov. Franc.

18540 **Mergĭ mereŭ, departe ajungĭ.**

KÁROLY ÁCS, p. 80.

18541 **Mĕsóră-te pĕ tine cu însuşĭ palma ta.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Adică după a ta putere să urmezĭ la ce gândescĭ (GOLESCU).

*

18542 **Meşteşugu nu póte schimbà firea.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* △

18543 **Mult a fost, puţin a rĕmas.**

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

---

[1]) La (mal) ca să poţĭ ajunge, nu'ţĭ băga mânele în buzunar.

Mult a trecut puţin a rĕmas.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

Sĕ ḑice spre mângâîerea celor ce pătimesc de vre-un necaz (GOLESCU).

*

18544 **Multe greşescĭ, multe înveţĭ.**

Şi cum ḑice francesul: *c'est en forgeant qu'on devient forgeron.*

18545 **Multe, multe să auḑĭ şî puţine să grăîescĭ, că urechĭ dĕ auḑit dooĕ aĭ dobândit, ĭar gură dĕ grăit numaĭ una.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 120.

Maĭ multe să ascultĭ dĕ cât să grăîescĭ, că urechĭ aĭ dooĕ, ĭar limbă numaĭ una.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 138.

A se vedé la cuvintele: *gură* şi *urechĭe*, alte ḑicerĭ avênd acelaş înţeles.

* △

18546 **Mulţĭ chemaţĭ, puţinĭ aleşĭ.**

I. G. VALENTINĬANU, p. 7. — C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

*

Mulţĭ cĭemaţĭ, puţînĭ alepşi.[1]

D. A. MILESCU, *c. Gopeşĭ, Macedonĭa.*

1⁰ Ca să arĕte că nu toţĭ isbutesc.
2⁰ Acelaş înţeles ca la No. 18548. Ḑicere din Evangheliĭ, a se vedé Mateĭu, 20. 16; Cap. 22. 14.

* △

18547 **Mulţĭ, marĭ lucrurĭ socotesc,**
Şi nicĭ micĭ nu isprăvesc.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

[1]) Mulţĭ chemaţĭ, puţinĭ aleşĭ.

* △
18548 **Mulţĭ sûnt chemaţĭ, dar puţinĭ aleşĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45. — P. GÂRBOVICEANU, *Sem. Buc. Cl. VII.*

Adică puţinĭ ceĭ vrednicĭ (GOLESCU).

* △
18549 **Mult pe mult nu strică.**

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarïa.*

* △
18550 **Mult trăescĭ, multe vedĭ.**

A. PANN, *Ediţ* 1889, p. 132; II, p. 85. — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrenĭ, j. Vasluĭu.* — ECA. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — HINŢESCU, p. 195.

Acelaş înţeles ca la No. 6200.

* △
18551 **Mult umbli, multe vedĭ.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 132; II, p. 85. — HINŢESCU, p. 195. — D-ra EC. ŞIŞMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

* △
18552 **Mulţĭ vĕd, puţinĭ înţeleg.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

*
18553 **Mulţumirea sufleţéscă**
Intrece pe cea trupéscă.

*
18554 **Muntrea ghine s-nu ti ĩiea bora; ti lo? ca vaĭ de tine.**[1]

G. ZUCA, *c. Abela, Epir.*

Bora are înţelesul de: sgomotul poporuluĭ; nenorocire; undă mare.

---

[1] Privesce bine să nu te ĭea undele; te-aŭ luat? vaĭ de tine.

N

* △
18555 N'aĭ băgat de sémă la început; pe urmă ţi-a sărit ochiĭ.

C. C. BUNGEŢĬANU, *c. Cosovĕţ, j. Mehedinţĭ.*

* △
18556 Na şi ţie, na şi ţie; d'apoĭ ce'mĭ rĕmâne mie?

V. SALA, *dasc. c. Holod, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Ḑice omul căruĭa i se cere mereŭ, şi s'a săturat să tot dea.

18557 Negraba şi chiverniséla cea bună, trece primejdĭa cea rea.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, II, p. 113.

18558 Nemica să nu facĭ fără vreme.

DIM. ŢĬCHINDEAL, *Fab.*, p. 185.

*
18559 Nerăbdarea strică tréba.

18560 Nicĭ cum să te culcĭ, până ce pĕ ceĭ maĭ micĭ nu'ĭ veĭ vedea în cel maĭ dulce somn.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 109.

Adică în cea maĭ bună odihnă (GOLESCU).

18561 Nicĭ nu te lasă să te prăpădescĭ,
Nicĭ nu te lasă ca toţĭ să trăescĭ.

A. PANN, II, p. 159.—HINŢESCU, p. 152.

* △
18562 Nicĭ odată nu te veĭ căi că aĭ tăcut.

V. SALA, *dasc. c. Pocola, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18563 * △ Nicĭ o faptă
Fără plată.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 28 & 227. — S. NĂDEJDE, *Nuv.*, p. 26 & 185. — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluĭu.* — E. I. PATRICĬU, *înv c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.* — GR. POĬENARU, *înv. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

Se dice maĭ ales pentru faptele cele rele, carĭ nu rĕmân ne-pedepsite.

18564 * △ Nicĭ o faptă
Fără rĕsplată.

A. PANN, II, p. 51. — HINŢESCU, p. 57. — IUL. GROFŞOREANU, *înv. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

Acelaş înţeles ca la No. 18563.

Căcĭ în lume, orĭ-ce faptă,
Are plată şi rĕsplată.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p 280.

18565 * Nicĭ pentru amic nu negà dreptatea.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit Bihor, Ungarĭa.*

18566 * Nicĭ prea-prea, nicĭ fórte-fórte.

I. G. VALENTINĬANU, p. 21.

18567 * △ Nicĭ un lucru nu rĕmâne ne-resplătit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

18568 Nicĭ un lucru să nu credĭ,
Cu ochiĭ până nu vedĭ.

A. PANN, III, p. 56.

18569 **Niciur nu face ce-va za niş.** [1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 37.

△ *

18570 **Nimica nu'ĭ fără ostenélă.**

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

△ *

18571 **Noĭ unele (una) adăstăm,**
Ş'altele întîmpinăm.

A. Pann, I, p. 144.—Hinţescu, p. 1.—Nic. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

Pentru ceĭ ne-norociţĭ.

18572 **Norocirea când te găsesce, trebuĭe să dobândescĭ ş'un piron bun ca s'o poţĭ popri în loc.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 109.

Adică minte bună (Golescu).

18573 **Norocirea şi mărirea unuĭa, fără ne-norocirea şi micşurarea altuĭa, a fi nu póte.**

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 100.

*

18574 **Norocul e nimic, înţelepciunea e totul.**

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18575 **'Ntrébă-ĭĭ tuţĭ, ş-di mintea ta s-nu eşĭ.** [2])

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 177.

Acelaş înţeles ca la No. 18445.

---

[1]) Nimenĭ nu face ce-va pentru nimic.
[2]) Intrébă'ĭ pe toţĭ, şi din gândul tĕŭ să nu ĭeşĭ.

* △
18576 **Nu aruncà apa cea tulbure înainte de a avé pe cea limpede.**

V. A. Forescu, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

A se vedé No. 379.

Il ne faut pas jeter son eau sale avant d'en avoir de la propre.

Prov. Franc.

* △
18577 **Nu aştepta mură în gură.**

E. I. Patricĭu, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Adică lucru de-a-gata; nu fi leneş.

18578 **Nu aţîţa cărbunii pĕcătosuluĭ, ca să nu arḑĭ în flacăra foculuĭ lor.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 109.

Adică nu supĕrà maĭ mult pĕ cel ticălos, ca să nu caḑĭ în blestemul luĭ (Golescu).

* △
18579 **Nu bate unde nu ţi sĕ deschide.**

V. Sala, *dasc. c. V. Sohodol, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18580 **Nu bé în paharul pĕcătosuluĭ, că amar va fi ţie.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 110.

Adică nu luà apa din gura ticălosuluĭ (Golescu).

* △
18581 **Nu bé până te veĭ îmbĕtà,**
Că pe urmă te veĭ caĭera (văĭera).

V. Sala, *dasc. c. Forrĕŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18582 **Nu călcà a popă.**

A. Goroveĭ, *c. Siliştea, j. Sucĭava.*

Aceleaşĭ înţelesurĭ ca la No. 15631, sub formă de povaţă.

18583 **Nu căutà ce am fost, şi veḑĭ acum ce sunt.**

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 84.

18584 **Nu cauţĭ şi o găsescĭ.**

I. Creangă, *Conv. Liter.*, p. 458.

Adică o supĕrare, un necaz, etc.

* △

18585 **Nu dà povaţă celuĭ ce nu ţĭ-o cere căcĭ nu te ascultă.**

G. Bănulescu, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

18586 **Nu dĕ la cine auḑĭ, ci ce auḑĭ dĕ la acela, aceea să cercetezĭ.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 120.

*

18587 **Nu e bine să se laude cine-va pe sine.**

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

18588 **Nu e dĕ cine sĕ gătesce, ci dĕ cine sĕ nemeresce.**

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 50.

Sĕ ḑice când pentru uniĭ ne silim, şî alţiĭ le găsesc d'a gata (Golescu).

* △

18589 **Nu e destul a sci bine face, ci trebue să facĭ.**

V. Sala, *dasc. c. Băiţa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18590 **Nu e drept, ce e bun pre ceĭ bunĭ să celue.**

Dim. Ţichindeal, *Fab.*, p. 325.

18591 **Nu e faptă fără plată.**

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 227.

Acelaş înţeles ca la No. 18563.

* △

18592 **Nu e faptă fără rĕsplată.**

I. G. VALENTINĬANU, p. 8, 28, 32 & 47. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VI.*

18593 **Nu e nicĭ o faptă fără plată.**

C. NEGRUZZI, I, p. 248.

* △

18594 **Nu e pentru cine sĕ gătesce,**
Ci pentru cine sĕ nimeresce (nemeresce).

A. PANN, II, p. 143; *Moş Alb*, I, p. 14. — AL. ODOBESCU, II, p. 190. — A. DEMETRESCU, *Gallic.*, p. 136. — I. G. VALENTINĬANU, p. 35. — HINŢESCU, p. 68. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.* — G. P. SALVIŬ & E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △

Nu e pentru cine se pregătesce,
Dar pentru cine se nimeresce.

V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Sucĭava.*

Vedĭ *No. 18611.*

Arată că de munca unora se folosesc alţiĭ.

Qui entre pape au conclave en sort cardinal.

Prov. Franc.

* △

18595 **Nu face altuia ce nu'ţĭ place.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

Un proverb din Mandchourie sună ast-fel: *Beye de isiboure be tchikhakôngge be inou niyalma de oume isiboure.*[1])

[1]) Ce dorescĭ ca să nu se facă persóneĭ tale, să nu facĭ altora.

18596 Nu face altuia ceea ce nu vreĭ ca să ţi se facă ţie.

I. G. VALENTINÏANU, p. 9.

*

18597 Nu face, că ţi se face.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 746. — I. G. VALENTINÏANU, p. 9.

18598 Nu face nicĭ un lucru după care să fiĭ dator aţĭ cere ertăciune.

A. PANN, I, p. 168.—HINŢESCU, p. 93.

* △

18599 Nu face rĕŭ, şi nu te va vorbi nimenĭ de rĕŭ.

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △

18600 Nu face, să nu ţi se facă.

A. PANN, I, p. 168. — HINŢESCU, p. 56. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 151. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* △

18601 Nu faceţĭ ce fac eŭ, ci faceţĭ ce ḑic eŭ.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1213.

18602 Nu fă rĕŭ frateluĭ tĕŭ
Că se sparge 'n capul tĕŭ.

D-na EL. SEVASTOS, p. 185.

* △

18603 Nu fi aşa cum ḑic ómeniĭ.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Pentru cel cu reputaţie rea.

*

18604 Nu fiĭ aspru cu limba ta, şi întru lucrurile tale.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

*
18605 Nu fi prietin cu omul mânios, şi cu prietinul mânios nu te amestecà.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

18606 Nu împrumutà pe cel ce voĭescĭ să'l aĭbĭ prietin.

C. DIN GOLESCĬ, I, p. 26.

* △
18607 Nu'í mult să nu sĕ gate, şi puţin să nu s'ajungă.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

In derîdere, când e cam lipsă.

* △
18608 Nu îngrăşe pe nimenĭ, că nicĭ un mulţăm nu veĭ avé.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18609 Nu întinde mânile la torţile ceruluĭ.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Nu te amesteca în lucrurĭ prea marĭ pentru tine, că alminterea o scrintescĭ.

* △
18610 Nu intrà unde nu eştĭ chemat.

V, SALA, *dasc. c. Zăvoenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18611 Nu'ĭ pentru cel ce sĕ gătesce,
Ci pentru cel ce se nimeresce.

TEODORESCU-KIRILEANU, *înv. c. Broştenĭ, j. Sucĭava.*

* △

Nu'ĭ pentru cine sĕ gătesce,
Dar (ci) pentru cine sĕ nimeresce.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.* — GAVR. ONIŞOR, *înv. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

A se vedé No. 18594.

* △

18612 **Nu judecà ca să nu fiĭ judecat.**

M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, j. Mehedinţĭ.*

18613 **Nu judecă urma, ĭésă unde o eşi.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 19; I, p. 68. — HINŢESCU, p. 197.

Pentru omul ne-socotit.

* △

18614 **Nu lăsà pe mâĭne ce poţĭ face astăḑĭ.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Nu e bine să laşĭ tréba a lene.

*

18615 **Nu l̃i stă alăntuĭ ca şil̃ia 'ntru ocl̃iu.[1])**

I. COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

Nu'l contraḑice în tot ce spune, nu'l supĕrà.

*

18616 **Nu'l scóte mistiriul tu migdane carĭ s-vréĭ s'hiĭ nicuchiru piste nâsu; că după çi lu scoţĭ, ti façi sclav a luĭ.[2])**

I. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

---

[1]) Nu'ĭ stà altuĭa ca paĭul în ochĭu.

[2]) Nu'l scóte secretul (misterul) la maĭdan care vreĭ să fiĭ stăpân peste dînsul; că după ce'l scoţĭ (daĭ în vileag), te facĭ sclavu luĭ.

18617 Numaĭ atuncĭ este singur, cel ce este [procopsit,
Când stă de vorbă, în casă, cu omul ne-[pedepsit.

A. PANN, III, p. 6.

A se adaogà la No. 12588.

*
18618 Numaĭ de géba te ĭeĭ la trântă cu pîrdalnica sórtă.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

18619 Nu maĭ mult tăria vinuluĭ în cap, de cât chipul frumosuluĭ în inimă lovesce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 106.

* △
18620 Nu merge cu carĭ fug de tine.

V. SALA, *dasc. c. Drihenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18621 Nu mĕsurà pe alţiĭ (altul) cu palma ta.

BARONZI, p. 60. — HINŢESCU, p. 104. — D-na E. B. MAWR, p. 38.

18622 Nu minduesc tuţi aşi di cum grésc.[1]

M. BOĬADSCHI, Γραμ., p. 193.

18623 Nu numaĭ cu pâne trăesce omul, ci şi cu tot cuvîntul ce ĭese din gura Domnuluĭ.

V. A. URECHĬE, *Pov.*, p. 147.

* △
18624 Nu pofti ce nu'ĭ al tĕŭ, că ţi se ieà ce e al tĕŭ.

V. SALA, *prof. c. Colenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

[1]) Nu gândesc toţĭ aşa după cum grăesc.

* △
18625 Nu pofti ce nu ţi sĕ dă cu voie.

V. Sala, *prof. c. Băiţa, comit. Bihor, Ungaria.*

18626 Nu pofti ce nu ţi se póte dà.

V. Sala, *dasc. c. Fênaţa, comit. Bihor, Ungaria.*

18627 Nu póte nimenĭ a se lăudà că este de bun ném, când nu va aveà fapte bune.

C. din Golescu, I, p. 5.

18628 Nu póte pomul pădureţ plod bun face.

Mateĭ Basarab, *Prav.*, p. 180.

*
18629 Nu poţĭ dà
Cât poţĭ răbdà.

*
18630 Nu poţĭ dà ceea ce nu aĭ.

* △
18631 Nu pune degetul între cĭocan şi nicovală.

D-ra E. Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

* △
18632 Nu pune mâna unde nu'ţĭ fĭerbe óla.

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

A se adaogà la No. 8918.

* △
18633 Nu rĕspunde ne-întrebat.

V. Sala, *dasc. c. Colenĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
18634 Nu rîde de ne-norocit, căcĭ norocul e schimbător.

V. Haram, *înv. c. Griviţa, j. Tutova.*

Şi precum ḑice Solomon, Prov., 17. 5: *cel ce se bucură de nenorocirea altuĭa nu va rĕmâné ne-pedepsit.*

18635 * Nu rîdică lucru care nu l'aĭ pus.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

18636 * △ Nu rupe flórea, dacă vreĭ să veḑĭ rodul eĭ.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

18637 * △ Nu scie să încurce două paie.

M. ALBU, *c. Ivescĭ, j. Tutova.*

Adică e prost.

18638 * △ Nu scii din care peri.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Un om care pare ne-însemnat face câte odată lucrurĭ marĭ.
De lucrurĭ micĭ se împedică adese-orĭ lucrurĭ marĭ.

18639 * Nu se scie cine móre şi cine trăiesce.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ j. Tutova.*

18640 * △ Nu se scóte uşor mielul din gura lupuluĭ.

V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Suciava.*

18641 * △ Nu şedé cu curul în două luntri.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

18642 Nu stà ca un nemernic
Dacă te cunoscĭ vrednic.

A. PANN, III, p. 33.—HINŢESCU, p. 121.

18643 Nu stà departe ca să nu fiĭ uitat.

Rom. Glum., p. 56.—HINŢESCU, p. 179.

Nu stà departe ca să nu fiĭ uĭtat, nicĭ te vîrî ca să nu fiĭ pe brâncĭ dat.

PANN, III, p. 33.

*

Nu stà departe ca să nu fiĭ uĭtat, nicĭ te vîrî ca să nu te scótă afară.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Nu fiĭ nicĭ prea modest nicĭ prea obraznic.

18644 **Nu suferì în ochĭ fum şi muerea rea, că te'mbătrînesc de timpuriŭ.**

GR. JIPESCU, *Lumina*, I, p. 262.

18645 **Nu sunt vremile sub cârma omuluĭ ci bĭetul om sub vremĭ.**

MIRON COSTIN, *Letop. Mold.*, I, p. 304.

Istoricul Ranke, I, p. 220 a ḑis ca şi bĕtrânul nostru cronicar: *Evenimentele dominéză pe ómenĭ; ele se desvoltă cu o neînlăturabilă necesitate şi pórtă sigiliul fatalităţeĭ.*

*

18646 **Nu te agoñisea c'auşescĭ agoñia.** [1]

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

* △

18647 **Nu te amestecà ca mărarul în tóte bucatele.**

A. GOROVEĬ, *c. Siliştea, j. Suciava.*

A se adaogà la No. 8783.

* △

18648 **Nu te amestecà în gâlcéva altora.**

V. SALA, *prof. c. Mizirieş, comit. Bihor, Ungarĭa.*

---

[1] Nu te grăbi că îmbĕtrânescĭ de grabă.

* △
18649 Nu te amestecà în tóte ca sarea în bucate.

V. SALA, *prof. c. Sudrigiŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Acelaş înţeles ca la No. 8783.

* △
18650 Nu te atinge că te frige.

I. ARMEAN, *com. Jibot, comit. Hunedĭoră, Transilvanĭa.*

18651 Nu te bucurà la munca altuĭa.

D-na EL. SEVASTOS, p. 45.

* △
18652 Nu te culcà pe o ureche.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
18653 Nu te dà lae, da nicĭ tu bălae, şi tu cornută nu pune pĭedică.

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.*

Se ḑice la doĭ carĭ se bat.

* △
18654 Nu te face înţelept în tot locul.

V. SALA, *dasc. c. Sedişţel, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18655 Nu te face sciutor.

V. SALA, *dasc. c Pocola, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18656 Nu te grăbi ca fata mare la argea, şi ca vĕduva la măritat.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 101; p. 15.—HINŢESCU, p. 57.

Nu trebue să ne pripim, chĭar când scopul este bun, căcĭ nu ajungem la bun sfîrşit.

18657 Nu te grăbì
Că te'ĭ prici.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

* △
18658 Nu te hrăni cu nădejdea.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

Folosul ce'l poţĭ avé este când muncescĭ singur.

* △
18659 Nu te îmbutuşi unde n'aĭ loc.

V. SALA, *dasc. c. Cusiişu, comit. Bihor, Ungarĭa.*

A îmbutuşi are înţelesul de : a îndesa, a intrà cu forţa.

* △
18660 Nu te încrede celor tăcuţĭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

* △
18661 Nu te încrede în tot câinele care dă din
códă.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

* △
18662 Nu te încrede linguşitoruluĭ.

V. SALA, *dasc. c. Driheni, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18663 Nu te juca cu focul.

V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Suciava.*

* △
18664 Nu te mĕsurà cu ceĭ marĭ.

GH. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △
18665 Nu te mĕsurà cu cine n'aĭ de a face.

V. CĂLIN, *j. Argeş.*

* △
18666 Nu te pripi ca neghĭóba la argea.

I. DUMITRESCU, *înv. c. Gâncĭóva, j. Dolj.*

* △
18667 Nu te sperĭà de acela care face gură, ci de acela care tace şi face.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

18668 Nu te vîrî ca să nu fiĭ pe brâncĭ dat afară.

A. PANN, III, p. 33. — HINŢESCU, p. 202.

* △
18669 Nu'ţĭ dà cu capul de părete.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Nu încerca ce-va care nu se póte.

* △
18670 Nu'ţĭ lăudà singur faptele, că îţĭ pĭerḑĭ rodul.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

18671 Nu'ţĭ lipsésci clin, s-ţî cos, că'ţĭ lipsesc drămĭ.[1])

DR. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 166.

* △
18672 Nu'ţĭ pune mintea cu nebunul.

A. PANN, I, p. 169.

* △
18673 Nu ţînti unde nu poţĭ ajunge.

I. COROĬU, *preot. c. Vaşcoŭ-Băresci, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18674 Nu tot omul e om.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Bihor, Ungarĭa.*

[1]) Nu'ţĭ lipsesce clin (de la vestminte) să'ţĭ cos, dar îţĭ lipsesce minte (cuvînt cu cuvînt: dramurĭ).

18675 Nu trebue să imităm de cât pe aceĭ ce'ĭ vedem făcênd bine.

A. Pann, II, p. 21. — Hinţescu, p. 78.

* △

18676 Nu umblà din uşă în uşă, că nu te maĭ pricopsescĭ.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

* △

18677 Nu va scăpà omul de ce e ursit să paţă (paţască).

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Suciava.*

* △

18678 Nu vinde castraveţĭ la grădinar.

Ecat. Şişman, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

A se adaogà la No. 11986.

18679 Nu vinde ce nu'ĭ al tĕŭ
Să nu'ţĭ vie 'n urmă rĕŭ.

Hinţescu, p. 186.

A se adaogà la No. 13091.

18680 'Nveţlu arĭ şi disveţ.[1]

Dr. Weigand, *Zweit. Jahres.*, p. 171. — St. Mihăilescu, *Dicţ.*, p. 170.

O

18681 Obiceĭul învechit este deprindere cu nevoe a se uità.

Dim. Cantemir, *Ist. Ierogl.*, p. 249.

*

18682 Obiceĭul uşurézà povara.

I. Tzinţu, *ing. j. Buzĕŭ.*

[1]) Invĕţul are şi desvĕţ.

18683 △ Ocasĭunea face pe lotru.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit Arad, Ungarĭa.*

18684 * O cerĭ (ceĭ) cu vîrf, o daĭ îndesată.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 94.

O cerĭ rasă s'afînată,
O daĭ cu vîrf ş'îndesată.

A. PANN, III, p. 110. — HINŢESCU, p. 159.

Cel care se împrumută e în tot-dé-una păgubit.

18685 * Om alege pân om culege.

I. CREANGĂ, *Pov.,* p. 166.

18686 O mie să audĭ, şĭ una numaĭ să ḑicĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 120.

18687 Om în lume n'a stătut a fi fericit cu desăvîrşit.

P. ISPIRESCU, *Snóve,* p. 47.

18688 Omlu năirit ncăcĭerĭ aduçe; ĭar açel çe aravdă, aplécă ş-açéle çe puteà s-hibă.[1]

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Alég.,* p. 74.

18689 * Omul cât trăesce tot află.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

18690 * △ Omul, când e să se 'nnece, se acaţă şi de un paĭu.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suclava.*

---

[1]) Omul supărăcĭos (ĭute) certă aduce; ĭar acel ce rabdă potolesce şi pe acele (certurĭ) ce puteaŭ să fie.

A se vedé la No. 18081.

* △

18691 **Omul, când n'are ce lucrà, îşĭ face de lucru.**

Avr. Corcea, *paroh, c. Verşeţ, Banat.*

Când se apucă cine-va de o lucrare pre care puteà să nu o facă, şi nu isbutesce.

* △

18692 **Omul când se pornesce scie, da când a veni ba.**

G. Madan, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕnĕŭ, Basarabĭa.*

* △

18693 **Omul, când se pricopsesce, la aĭ sĕĭ nu se gândesce.**

I. Dumitrescu, *înv. c. Gâncĭova, j. Dolj.*

A se vedé la cuvîntul: ţigan.

18694 **Omul care se înnécă, se agaţă dĕ orĭ-ce scândură.**

I. G. Valentineanu, p. 38.

A se vedé la No. 18690.

* △

18695 **Omul cinstit se ţine de cuvînt.**

C. Teodorescu, *înv. c. Dógele, j. Vasluĭu.*

*

18696 **Omul çi s'agun̄isésce, tu multe agârşésce (aluthupsésce).[1]**

C. Ionescu, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

* △

18697 **Omul daca sĕ păzesce,**
Şi Dumneḑeŭ îl grijesce.

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

---

[1]) Omul ce se grăbesce, la multe greşesce.

* △
18698 Omul de vină sĕ teme şi de umbră.

V. SALA, *dasc. c. Măgura, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18699 Omul e dator să cerce şi bune şi rĕle.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

* △
18700 Omul e dator să'şĭ mĕsóre lungu nasuluĭ.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

Să nu încerce peste puterile sale.

* △
18701 Omul în ce chip a venit în lume, în acelaş chip se întórce.

V. SALA, *dasc. c. Lelescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18702 Omul nedrept sĕ teme de toţĭ.

V. SALA, *dasc. c. Ţigănescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18703 Omul ne-păţit, chĭar vĕḑênd nu vede.

SUHAMEL, *j. Olt.*

Pentru omul lipsit de experienţă.

18704 Omul nu póte să facă
Un lucru, la toţĭ să placă.

A. PANN, *Nastr. Hogea*, p. 17.

Orĭ-ce am face nu putem mulţumi pe tótă lumea.

* △
18705 Omul nu se pricopsesce,
Până când nu muncesce.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

* △
18706 Omul, până nu pătimesce, nu sĕ învaţă.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 87; III, p. 50. — V. Sala, *dasc. c. Guranĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*
Omul, până nu pătimesce,
Nu se maĭ înţelepţesce.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

△
Omul până nu pătimesce,
Nicĭ odată sĕ 'nţelepţesce.

A. Pann, *Moş. Alb.*, p. 5. — Dr. Cristea, *Prov.*, p. 195, *c. Sibiŭ, Transilvanĭa.*

△ *
18707 Omul pĕcătos
E la tóte fricos.

V. Sala, *dasc. c. Mizirieş, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18708 Omul păţit e maĭ învĕţat.

I. Popescu, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

A se vedé la No. 18706.

18709 Omul să ḑică, în gândul sĕŭ:
Dómne, feresce de maĭ rĕŭ.

A. Pann, II, p. 40. — Hinţescu, p. 135.

A se vedé Povestea Vorbiĭ, II, p. 38—40.

*
18710 Omul se cunósce când intri cu el în plug.

Gr. Poĭenaru, *ing. j. Putna.*

* △
18711 Omul se cunósce după fapte.

Gr. Poĭenaru, *c. Rassa, j. Ialomiţa.*

18712 Omul se judecă după fapte.

I. G. VALENTINIANU, p. 10.

* △

18713 Omul singur ceĭa ce'şĭ face,
Niminea (nimenea) nu i'l póte desface.

A. PANN, III, p. 120. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

*

18714 Omul trebue să ĭe bine sama când sburutuesce din casa părintéscă.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

*

18715 Omuluĭ care dă, Dumnedeŭ îĭ dă.

18716 Omuluĭ cu sila poţĭ să'ĭ ieĭ, dar să'ĭ daĭ nu poţĭ.

A. PANN, II, p. 110.

□

18717 Onórea se ţine de virtute ca umbra trupuluĭ de tine.

G. I. MUNTEANU, p. 34. — HINŢESCU, p. 136.

* △

18718 Orĭ cât de mare va fi averea, încetul cu încetul se duce.

V. SALA, *dasc. c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △

18719 Orĭ cât de rĕŭ a'ĭ aveà,
Pe Dumnedeŭ nu'l uĭtà.

G. MIHALACHE, *înv. c. Şendrescĭ, j. Tutova.*

* △

18720 Orĭ-ce cu bătae de cap sĕ agonisesce,
Pe drumurĭ nu sĕ găsesce.

V. SALA, *dasc. c. Beĭuş, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Orĭ-ce cu bătae de cap sĕ dobândesce;
Pe drumurĭ nu sĕ găsesce.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 28; II, p. 3. — HINŢESCU, p. 11 & 47.

Maĭ ales pentru învĕţătură.

* △
18721 Orĭ-ce facĭ e împrumut,
Şi ce'ĭ rĕŭ şi ce'ĭ plăcut.

NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, jud. Putna.* — ODOBESCU-SLAVICĬ, *Cart. Cit.*

18722 Orĭ-ce lucru are sfîrşitul sĕŭ.

I. G. VALENTINĬANU, p. 25.

* △
18723 Orĭ-ce lucru, când e maĭ puţin, sĕ pare maĭ cu gust.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 50; I, p. 129. — HINŢESCU, p. 93. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

18724 Orĭ-ce lucru cu mĕsură.

I. G. VALENTINĬANU, p. 19.

* △
18725 Orĭ-ce lucru este bun la timpul sĕŭ.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

18726 Orĭ-ce o fi nu'ĭ pasă,
Unde o eşi să ĭesă.

A. PANN, III, p. 36. — HINŢESCU, p. 31.

Pentru cel obraznic.

18727 Orĭ-ce plăcere cu drojdiile eĭ, ca vinul cel noŭ; d'aceea să nu cum-va s'o clătescĭ, că numaĭ îndată sĕ turbură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

Adică să nu superĭ pĕ cel ce ĭubescĭ, că numaĭ îndată ĕl facĭ dĕ sĕ mânĭe (GOLESCU).

18728 Orĭ-ce s'aude, pururea cu îndoĭală, până nu sĕ dă dĕ faţă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 120.

*

18729 Orĭ-ce trébă, lăsată pe trândélă, aduce pagubă.

V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

* △

18730 Orĭ-cum facĭ, aşa ţi sĕ face.

V. SALA, *dasc. c. Chişcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18731 Osînda nu se ĭértă, nicĭ trece pe om.

ION NECULCE, *Letop. Mold.*, II, p. 213.

Acelaş înţeles ca la No. 12415.

*

18732 O singură vorbă e de ajuns celuĭ ce va să te înţelégă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

18733 Oţetul cu încetul sĕ face oţet.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

Adică trebuĭe să avem îndelungă răbdare, ca să dobândim óre-ce (GOLESCU).

P

18734 P'amîndooĕ şî dĕ grab.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Ne învaţă să ne pripim la ceea ce cere pripă (GOLESCU).

18735 **Până aci, maĭ mult nu păşi.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Sĕ ḑice pentru cele poprite dĕ a le cercetà, dĕ a le încercà (GOLESCU).

18736 **Până a nu intrà, socotesce cum i sa eşĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Adică până a nu începe o lucrare, socotesce ce sfîrşit va avé (GOLESCU).

* △

18737 **Până n'o greşescĭ (păţescĭ)**
N'o nemerescĭ.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Şmulţĭ, j. Covurluĭu.*

Orĭ-ce trébă, când o facĭ pentru întâĭa óră, nu e aşa bine.

* △

18738 **Până nu daĭ cu capul de toţĭ pereţiĭ, nu te îndreptĭ.**

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

* △

18739 **Până nu greşescĭ,**
Nu nimerescĭ.

NIC. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

A se vedé la No. 18737.

* △

18740 **Până nu tună**
Nu'ĭ adună.

G. MADAN, *c. Truşenĭ, ţin. Chişĕneŭ, Basarabĭa.*

Pentru ceĭ de o potrivă rĕĭ.

* △

18741 **Până să'l facĭ ca pe tine, el te face ca pe dînsul.**

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ. j. Covurluĭu.* — G. BĂNULESCU, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

Când te adunĭ cu ceĭ rĕĭ.

18742 *Până s'nu dzîçĭ un, nu poţĭ s-dzîçĭ una sută. [1])

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonĭa.*

18743 Pata, piste putinţă a sĕ sterge dĕ tot.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Adică numele cel rĕŭ ce dobândesce óre-cine, după ale sale ne-trebniciĭ, piste putinţă a sĕ pĭerde (GOLESCU).

18744 * △ Păţita mult e pricepută.

CĂLIN IORDACHE, *j. Argeş.*

Adică cel cu experienţă.

18745 * △ Paza bună păzesce primejdĭa rea.

I. NIŢESCU, *înv. c. Vĭespescĭ, j. Olt.* — X... *înv. c. Becĭu, j. Olt.*

* *Paza bună trece primejdĭa rea.*

I. NECULCE, *Letop. Mold.*, p. 257.

* △ *Paza bună trece primejdĭa rĕ.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

18746 Păzesce-te dĕ cel ce n'are ce să maĭ pĭardă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică dĕ cel dĕsnădĕjduit (GOLESCU).

18747 * △ Păzesce-te singur, dacă vreĭ ca şi Dumneḑeŭ să te păzască.

V. A. FORESCU, *c. Mălinĭ, j. Sucĭava.*

---

[1]) Până nu ḑicĭ unu, nu poţĭ să ḑicĭ o sută.

18748 **Păzesce'ţĭ capul până nu te pălescĭ.**

R. HOĬTAN, *Sinaĭa*, p. 19.

18749 **Pĕ bogat la tălpĭ şĭ pĕ sărac la pungă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Ne arată cuviincĭósele pedepse (GOLESCU).

* △

18750 **Pĕ cine-l dóre sĕ légă.**

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coşteĭu, Banat.*

* △

Pĕ cine'l dóre capul, lege-se.

IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

Daca are cine-va vre-o afacere, caută de ea.

18751 **Pe cine nu laşĭ să móră nu te lasă să trăescĭ.**

JUNIMEA *(ziar), Bĕrlad,* II, No. 36.

A se adăogà la No. 5567.

* △

18752 **Pe încetu**
Se face oţetu.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

* △

18753 **Pentru un purice, nu svîrli plapăma pe foc.**

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Acelaş înţeles ca la No. 2425 sub formă de povaţă.

18754 **Pilda flóre rodesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 53.

Adică rod bun ne scóte, folos mare ne aduce (GOLESCU).

* △
18755 Pilda rea strică obiceĭurile cele bune.

HINŢESCU, p. 145. — NIC. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna*,

△
Pildele rele strică moravurile bune.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 212, *c. Sibiĭŭ, Transilvanĭa.*

* △
18756 Pomul se cunósce după róde, şi omul după fapte.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulțĭ, j. Covurluĭŭ.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

A se adăogà la No. 1039.

18757 Pórtă ti cum u va loclu [1])

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 163.

In fie-care ţéră să trăescĭ după obiceĭurile pămîntuluĭ.

Homme doit vivre selon le pays où il est.

Prov. Franc.

Landesbrauch ist Landesrecht. [2])

Prov. Germ.

18758 Poruncesce, şi'ĭ aduce
Atât cât nu póte duce.

A. PANN, I, p. 110. — HINŢESCU, p. 2.

Pentru cel beţiv.

18759 Povară maĭ grea decât spinarea ta să nu rîdicĭ, ca să nu te poticnescĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

---

[1]) Póartă-te după cum o vré (după obiceĭurile) locul.
[2]) Obiceĭul ţ̆ereĭ e dreptul ţ̆ereĭ.

Adică la cele piste putința ta să nu te încercĭ (GOLESCU).

18760 Pre binele cel de obşte, de apururea îl rĕstórnă nevoințele cele pre ascuns.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.*, III, p. 31.

18761 Pre craca uscată nu cântă privighetórea.

POLIZU MICŞUNESCU, *Sburătorul*.

18762 Precum facĭ, aşa tragĭ.

A. PANN, *Fab.*, II, p. 61.

18763 Precum facĭ, s'aşteptĭ să țĭ se facă.

ZILOT ROMÂNUL, p. 363.

18764 Precum la multe mădulare un cap, aşa la multe glóte o minte întrégă a nu lipsi trebue.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 161.

18765 Precum vine, aşa trece.

KÁROLY ÁCS, p. 79.

*

18766 Pri sum fundul a locluĭ adară'l, tu migdane vaĭ ĭasă. [1])

I. COYAN, *prof. c. Samarina, Epir*.

Cu timpul totul sĕ descopere.

*

18767 Privesce mĕ în față,
Şi mĕ întrébă de vĭéță.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VI*.

A se adaogă la No. 3289.

[1]) Pe sub fundul pămîntuluĭ fă'l, tot la maĭdan o să ĭesă.

* △
18768 Puneţĭ frîŭ la gură şi lacată la inimă.

A. Goroveĭ, *c. Siliştea, j. Suciava.*

Nu'ţĭ da gândurile în vileag.

18769 Pune-ţĭ nădejdea în Domnul,
Decât s'atîrnĭ la tot omul.

A. Pann, II, p. 46. — Hinţescu, p. 117.

18770 Puţin piste puţin, ş'adese dĕ veĭ pune, câtă grămadă va işi, n'are cine'ţĭ spune.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 111.

Adică, câte puţin strîngênd, mult dobândim, ca furnica la moşoroĭu (Golescu).

R

*
18771 Rătăcirea din urmă, (e) maĭ rea dĕ cât cea d'întâĭu.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 62. — Baronzi, p. 57. — Hinţescu, p. 160.

Rătăcirea din urmă e maĭ rea ca cea d'întâĭu.

I. G. Valentinĭanu, p. 31.

Adică greşala din urmă (Golescu).

* △
18772 Rĕŭ îmĭ pare de tine, dar de mine mi se rupe inima.

P. Gârboviceanu, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

18773 Roba (de) lu alţi rano a saĕ se face propadi.[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

---

[1]) Lucrul altuĭa cu timpul prăpădesce pe al sĕŭ.

Şi cum ḑice francezul: *bien mala quis ne profite jamais.*

18774 Roba facuta pre forţa nu valie niş.[1])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

18775 Roba nu maëre dupa paron, ma paron dupa roba.[2])

Dr. Fr. Miklosich, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

18776 Rógă-te pentru orĭ-cine,
Ca să'ţĭ dé şi ţie bine.

A. Pann, I, p. 74. — Hinţescu, p. 162.

* △
18777 Românul să'l pórţĭ tótă ḑioa în spate, séra să'l puĭ jos, ḑice că l'aĭ săgnit.

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

Acelaş înţeles ca la No. 10053.

* △
18778 Românuluĭ poţĭ să'ĭ ĭeĭ cu sila, dar să'ĭ daĭ nicĭ odată.

D-na Z. Juvara, *c. Fedescĭ, j. Tutova.*

A se adaogà la No. 13950.

* △
18779 Rugarea şi blândeţea lungesce vĭéţa.

V. Sala, *dasc. c. Rienĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

S

18780 Să ascultĭ de tótă lumea, dar dintr'ale tale să nu eşĭ.

I. G. Valentinĭanu, p. 35.

---

1) Lucrul făcut cu sila nu valoréză nimic.
2) Lucrul nu merge după stăpân, ci stăpânul după lucru.

18781 S'a dus cu graba şi s'a întîlnit cu zabava.

G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

18782 Să fii alt-fel nu se póte;
Ci ca omul întru tóte.

A. PANN, *Nastr. Hogea,* p. 18.

* △
18783 Să fii bun şi blând la tóte,
Dar până unde sĕ póte.

V. SALA, *dasc. c. Lehecenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18784 Să fugĭ de omul rĕŭ şi de fum în casă.

V. A. FORESCU, *c. Silişte, j. Sucĭava.*

* △
18785 Să'ĭ legĭ de a-l-altă şi să'ĭ ţîpĭ pe-o crénga.

V. SALA, *dasc. c. Brădet, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18786 Saĭ şi alérgă, dacă 'ţĭ vine,
Numaĭ bagă sémă bine.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Ponórele, j. Mehedinţĭ.*

*
18787 Să ĭubim pe aprópele nostru ca însuşĭ pe noĭ.

I. G. VALENTINĬANU, p. 48.

Ḑicere din Evangheliĭ. Veḑĭ Mateĭu, 22. 39; Lev., 19. 18; Marc. 12. 31; Luc. 10. 27; Rom. 13. 9; Gal., 5. 4.

* △
18788 Să'l facĭ să te cunóscă.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

18789 Să mĕ iaĭ (ieĭ) când mĕ găsesc,
Să mĕ aibĭ când (îţĭ) lipsesc.

A. PANN, III, p. 73. — HINŢESCU, p. 76.

Pentru parale. Să fim economĭ.

18790 Să ne luăm după lume.

A. PANN, II, p. 20.

A se adaogă la No. 9567.

* △
18791 Să nu fie mâna ta întinsă a luà şi scurtă a dà.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

* △
18792 Să nu spuĭ la nimene ce aĭ la inimă.

Junimea (ziar), Bĕrlad, III, No. 15.

*
18793 Să nu te chemĭ şoptitor, şi cu limba ta nu vicleni pe nimenĭ.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dîmboviţa.*

* △
18794 Să nu te grăbescĭ,
Că te pripescĭ.

G. P. SALVIŬ, *prof. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

18795 Să nu te pripescĭ
Că o greşescĭ.

A. PANN, III, p. 13. — HINŢESCU, p. 153.

* △
18796 Să nu te puĭ unde arde.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.*

Să fugĭ de primejdie, de încurcătură, etc.

* △
18797 S'a pornit cu graba,
Şi s'a întîlnit cu zăbava.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 44. — C. TROTEANU, *c. Stâncescĭ, j. Botoşanĭ.*

Graba e adese-orĭ păgubitóre.

* △
18798 Săraca păţită, mult e pricepută.

C. Fundescu, *Basme*, p. 160. — P. Gârboviceanu, *prof. c. Poïenariĭ, j. Gorj* & *c. Comăniţa, j. Olt.*

A se vedé No. 18744.

* △
18799 Să te ferescĭ de omul căruïa tóte 'ĭ plac.

V. Bratu, *comit. Alba Inf., Transilvanïa.*

* △
18800 Să te ferescĭ de omul din casă.

Idem, *Calend. Rom.* 1892.

18801 Să te ferescĭ, să nu isbescĭ în vîrful cel ascuţit.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 113.

Adică dĕ cel ce póte te vătĕmà (Golescu).

*
18802 Să vreĭ să daĭ, şi să n'aĭ cuĭ dà.

G. P. Salviŭ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluïu.*

*
18803 Sbura-l omlu, cum vedzĭ că ĩi va inima.[1])

I. Coyan, *prof. c. Turïa, Epir.*

Adică cum îĭ place. Să nu'l contradicĭ.

18804 Scapă aḑĭ de primejdie şi veĭ fi scăpat de o sută de orĭ.

Idem, *Calend. Rom.* 1892.

* △
18805 Sciĭ când plecĭ, dar nu sciĭ când ajungĭ (te'ntorcĭ.)

I. Bănescu, *prof. j. Roman.*

Pentru cel care se pornesce la drum. Rĕspuns ce se dă de cel care plécă, daca e întrebat, când se întórce.

[1]) Vorbesce'ĭ omuluĭ, cum veḑĭ că'ĭ vré inima.

18806 **Scólă-te de diminéţă**
Daca vreĭ să'ţĭ lungescĭ viéţa.

ODOBESCU-SLAVICĬ, *Cart. Cit.*

A se adaogà la No 118.

* △
18807 **Scóte apa cât este găléta la puţ.**

SUHAMEL, *Transilvania.*

Să facĭ lucrul la vremea prielnică.

* △
18808 **Sĕ grăbesce ca fata la măritat (vadana la pat).**

A. GOROVEĬ, *j. Suciava.*

18809 **Se plângea d'o întîmplare,**
Şi a dat peste maĭ mare.

A. PANN, I, p. 144. — HINŢESCU, p. 81.

Când după o nenorocire ne maĭ lovesce alta.

* △
18810 **Sĕ zoresce ca fata mare la argea.**

GR. POÏENARU, *inv. c. Rassa, j. Ialomiţa.*

A se vedé la No. 18808.

18811 **Sfătuesce-te cu cel mic şi cu cel mare, şi pe urmă hotăresce-te tu însuţĭ.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 176; III, p. 157. — HINŢESCU, p. 173. — Dr. GASTER, *Liter.*, p. 152.

*
18812 **Sfîrşitul alege.**

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 172. — HINŢESCU, p. 175.

* △
18813 **Sfîrşitul laudă începutul.**

D. POPOVICĬU, *înv. e. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

18814 Și ea și el amîndoĭ
Vaĭ de eĭ, douĕ nevoĭ.

A. PANN, II, p. 135.

18815 Șî eŭ pĕ tine, nu sĕ potrivesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 97.

Sĕ ḑice pĕntru ceĭ ce nu sciŭ cum să potrivéscă minciuna; veḑĭ istoria bărbatuluĭ cu nevasta, când muĭerea a dat rĕspuns preotuluĭ, ḑicêndu'ĭ: «și eŭ pĕ tine.» (GOLESCU).

SNÓVĂ

Un bărbat odată intrând în biserică, auḑind pe preotul ḑicênd către nevasta luĭ când o tămâĭà: *și eŭ pĕ tine*, după biserică, mergênd a-casă întrebă pe nevasta ce a ḑis preotuluĭ, dĕ i-a rĕspuns: *și eŭ pĕ tine*. Nevasta îĭ ḑise: «I-am dat bună-diminéța». El îĭ rĕspunse: «*Și eŭ pĕ tine*, nu sĕ potrivesce». Ea îĭ maĭ ḑise: «L'am întrebat ce maĭ face». El ĭar îĭ rĕspunse: «*și eŭ pĕ tine, nu sĕ potrivesce*». După multe întrebărĭ, îĭ spuse nevasta adevĕrul ḑicênd: «Am ḑis te ĭubesc». — «Așa dragă; *și eŭ pĕ tine, se potrivesce*». — IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 736.

⁂ △
18816 Și ĭute și bine, nu se póte.

D-ra ECAT. ȘIȘMAN. *înv. c. Adam, j. Tutova.* — V. SALA. *dasc. c. Vașcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

⁂ △
18817 Smeresce-te, că Dumneḑeŭ te înalță.

V. SALA, *dasc. c. Brădet, comit. Bihor, Ungaria.*

18818 Ș-năinti arĕu, ș-năpoĭ ma laĭu.[1]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 176.

Adică rĕŭ peste tot, orĭ-ce aĭ face, orĭ-cum aĭ apucà.

18819 Sonea alédzi.[2]

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 174.

---

[1]) Și înainte rĕŭ, și napoĭ maĭ rĕŭ (negru).
[2]) Urma alege.

Latinul dice, de asemenea: *finis coronat opus.*

Das Ende krönt das Werk.

Prov. Germ.

The end crowns all.

Prov. Engl.

* △

18820 Sparge întâiu nuca, ca să'ĭ mănâncĭ mĭezul.

V. A. Forescu, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

18821 Spre bine când apucĭ,
Tot aşa trebuĭ s'o ducĭ.

Odobescu-Slavicĭ, *Cart. Cit.*

* △

18822 Spre mic şi spre mare, fiĭ voitor de bine.

G. Bănulescu, *înv. c. Pĭetroşiţa, j. Dîmboviţa.*

18823 Spune-mĭ cum te chĭéma, să'ţĭ spun cine eştĭ.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 167.

* △

Spune-mĭ cum te chĭémă ca să spun cine eştĭ; spune-mĭ de unde eştĭ, ca să'ţĭ spun să nimerescĭ.

G. I. Tomescu, *înv. c. Broscarĭ, j. Mehedinţĭ.*

Omuluĭ rĕŭ şi când voescĭ a'l îndrumà să se părăséscă de asemenea fapte.

18824 Spune'mĭ cum te chĭémă, să 'ţĭ spun la ce sfânt (sânt) să te închinĭ.

P. Ispirescu, *Leg.*, I, 1872, p. 167. — Hinţescu, p. 33.

*

18825 Stăpânesce vorba până nu o aĭ vorbit.

V. SALA, *dasc. c. Serbescĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

*

18826 S-te asparĭ de açel çe e ca apa sum ruguzină; c'açel çe ți le spune tu față, éste ca apa çe tradze.[1])

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Să ne temem de dușmanul ascuns, ĭar nu de cel care se arată pe față ca atare.

18827 Strigă: bucate! cât veĭ vré, la gură nu le veĭ aveà, dacă nu le veĭ duce cu mâna ta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.

Adică dĕ nu veĭ munci nu veĭ mâncà, că nimenĭ ĕțĭ va dà (GOLESCU).

18828 Sunt firĭ între firĭ,
De nu sciĭ cum să te mirĭ.

A. PANN, III, p. 13.—HINȚESCU, p. 60.

18829 Surda viĭ, surda te ducĭ,
Surda spargĭ (rupĭ) nisce papucĭ.

BARONZI, p. 50. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 1403.

T

* △

18830 Te păzesce
Până te nimeresce.

X***, *c. Nănescĭ, j. Bacăŭ.*

Pentru omul hain.

* △

18831 Ticăitul procopsitul, unde se duce nu'ĭ maĭ ajunge.

P. GÂRBOVÍCEANU, *prof. c. Comănița, j. Olt.*

---

[1]) Să te sperii de acel ce e ca apa sub rogojină; c'acel ce ți le spune în față, este ca apa ce fuge repede.

* △
Ticăitul pricopsitul, cât se duce nu'ĭ ajunge.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Poenariĭ, j. Gorj.*

18832 Timpul are dinţĭ de oţel,
Róde voĭnic şi mişel.

L. ŞĂĬNEANU, *Semas.*, p. 411.

18833 Timpul cumpĕră paĭele şi nevoĭea le vinde.

BARONZI, p. 63. — HINŢESCU, p. 186.

* △
18834 Timpul descopere tóte.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

* △
18835 Timpul e dascalul cel maĭ bun, fiind că el ne 'nvaţă tóte.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

18836 Timpul éste 'nvĕtătorul açelor çe nu sciŭ carte.[1])

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Alég.*, p. 99.

Experienţa înlocuesce la eĭ învĕţătura.

*
18837 Timpul face şi desface.

N. FILIMON, *Cĭocoĭ*, p. 236. — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

* △
Timpul face, timpul desface.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Semin. Buc. Cl. VII.*

* △
18838 Timpul învaţă pe aceĭa ce n'aŭ şcólă.

V. SALA, *dasc. c. Lehecenĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

---

[1]) Timpul este învĕţătorul acelor ce nu sciŭ carte.

18839 * △ Timpul perdut nu se maĭ întórce.

E. I. PATRICĬU, înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.

Francesul dice: *le temps perdu ne se rattrape plus.*

18840 □ Timpul tóte le cóce.

IUL. GROFŞOREANU, prof. c. Gulşa, comit. Arad, Ungarĭa.

18841 Ţine ce aĭ în mână şi n'alergà după minciună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Vedĭ *Mână*.

Adică să păstrăm ceea ce avem în mână, fiind lucru maĭ sigur, decât să alergăm după altele cu nădejdĭ deşarte (GOLESCU).

18842 * Ţĕrînă eştĭ şi în ţĕrînă te veĭ întórce.

Dicere din Biblie şi Evangheliĭ. Vedĭ Moise, I, 3. 19; Iov., 21. 26 & 34. 15; Ps. 104. 29; Eccles. 3. 20 & 12. 7; Rom. 5. 12; Ebr. 9. 27.

18843 Ţine minte în tot vacul (vécul)
Şi nu'ţi băga'n când cu dracul.

A. PANN, III, p. 25. — HINŢESCU, p. 187.

18844 Ţine-te numaĭ de una,
Nu sărì din una 'ntr'alta.

A. PANN, I, p. 149. — HINŢESCU, p. 195.

18845 Tocma(ĭ) când îţĭ pasă,
Fără dînsul te lasă.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 74; III, p. 101. — HINŢESCU, p. 45.

Tocmaĭ când îțĭ pasă,
Atuncĭ te lasă.

HINȚESCU, p. 141.

Pentru lucru străin.

*
18846 Tocmaĭ de ce te aĭ păzit n'aĭ scăpat.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 206.

* △
18847 Ț-oĭu ertà
Da nu țĭ-oĭu uità.

G. MADAN, c. *Trușenĭ, țin. Chișĕneŭ, Basarabĭa.*

* △
18848 Tótă fapta
(Îșĭ) are rĕsplata.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 170. — A. PANN, *Archir.* — V. A. FORESCU, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.* — GAVR. ONIȘOR, *prof.* c. *Dobrovĕț, j. Sucĭava.* — V. SALA, *dasc.* c. *Guranĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

A se vedé No. 18592.

* △
18849 Tótă graba
Strică tréba.

A. PANN, III, p. 15. — HINȚESCU, p. 70. — C. TEODORESCU, *înv.* c. *Lipova, Vasluĭu.* — V. A. FORESCU, c. *Folticenĭ, j. Sucĭava.*

A se vedé la No. 18434.

* △
18850 Tótă greșala are ertarea eĭ.

C. TEODORESCU, *înv.* c. *Dógele, j. Vasluĭu.*

18851 Tot alege, alege,
Până ce a culege.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 57.

A se vedé la No. 17959.

* △
18852 Tótă tréba cu socotéla eĭ.

C. TEODORESCU, *înv.* c. *Lipova, j. Vasluĭu.*

*
18853 Tot ce e prea mult nu e sănătos.

I. G. VALENTINEANU, p. 49.

* △
18854 Tot-dé-una urma alege.

I. VALENTINEANU, p. 30. — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sc. Norm. Cl. VII.*

*
18855 Tóte îşĭ aŭ vremea lor.

A. PANN, III, p. 7. — HINŢESCU, p. 188.

* △
18856 Tóte le am dat pe una,
Şi nicĭ aia nu'ĭ bună.

TEODOR-KIRILEANU, *învĕţĕtor, c. Broscenĭ, j. Suciava.*

18857 Tóte la vremea lor date
Sunt ca şi o sănătate.

A. PANN, III, p. 139. — HINŢESCU, p. 189.

* △
18858 Tóte lucrurile trebue să vie la vremea lor.

V. A. FORESCU, *înv. c. Dorna, j. Suciava.*

18859 Tóte sunt la vremea lor.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 41; I, p. 151. — HINŢESCU, p. 189.

* △
18860 Tóte sunt până la o vreme.

A. PANN, II, p. 109.—HINŢESCU, p. 189. — E. I. PATRICIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

1⁰ Arată culmea necazurilor; când unul îşĭ pĭerde răbdarea.
2⁰ Timpul schimbă tóte.

18861 Tóte vremea sa aŭ.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Iarogl.*, p. 37 & 83.

Şi cum ḑice francezul: *il y a temps pour tout.*

* △

18862 **Tot începutul are şî sfîrşit.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 69. — I. G. VALENTINÏANU, p. 21. — E. I. PATRICÏU & G. P. SALVIŬ, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

Adică nicĭ un lucru nu e pĕ lume fără sfîrşit (GOLESCU).

* △

18863 **Tot începutul e greŭ.**

I. G. VALENTINÏANU, p. 21. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedescĭ, j. Tutova.* — E. I. PATRICÏU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

Orĭ-ce trébă, când o facĭ pentru întâĭa óră, nu e aşa bine.

* △

18864 **Tot învĕţu**
Are desvĕţ.

Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 255, *c. Sinersig, Ungarĭa.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

* △

Tot învĕţul are şi desvĕţ.

HINŢESCU, p. 83. — IUL. GROFŞOREANU, *dasc. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.* — E. I. PATRICÏU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

18865 **Toţĭ se mesura cu a se (saĕ) lacat.**[1]

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

* △

18866 **Tot lucru la vremea luĭ.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

A se vedé No. 18859.

[1]) Toţĭ se mĕsură după a lor fel.

18867 **Tot noĭ şî ĭarăşĭ noĭ.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Arată ne-schimbarea lucrurilor, slujbelor, slujbaşilor (GOLESCU).

* △

18868 **Tot păţitu(l) (e, 'ĭ) priceput.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 604. — D-na EL. SEVASTOS, p. 200. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 62. — D-ra EC. ŞIŞMAN, *c. Adam, j. Tutova.* — C. C. BUNGHEŢIANU, *c. Cosověţ, jud. Mehedinţĭ.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrověţ, j. Vasluĭu.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Suciava.*

* △

Tot păţitul priceput.

BARONZI, p. 63. — HINŢESCU, p. 142.—Dr. CRISTEA, *Prov.*, p. 257, *c. Gura-Rîuluĭ, Ungarĭa.* — E. I, PATRICĬU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

* △

Tot păţitul e şi priceput.

Abeced. Ilustr., p. 25. — C. TEODORESCU, *înv. c. Pungescĭ, j. Vasluĭu.*

Păţind omul multe, învaţă multe.

*

18869 **Totu'ĭ noŭ şi totu'ĭ vechĭu.**

18870 **Trage'ţĭ tu, cu mâna, vrăjmaşul tĕŭ din inima ta.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.

Adică scóte'ţĭ pĕ ne-curatul, pĕ Satana din tine (GOLESCU).

18871 **Tréba fă o cum se cade,**
Şi şeḑĭ atuncĭ când sĕ şade.

A. PANN, II, p. 48. — HINŢESCU, p. 192.

* △

18872 Tréba nu o facĭ cu graba

V. Sala, *dasc. c. Vaşcoĭ, comit. Bihor, Ungaria.*

* △

18873 Trebue a apucà tréba de la cap.

C. Teodorescu, *înv. c. Cursescĭ, j. Vasluĭu.*

18874 Trecĭ rîul până nu vine unda.

R. Hoĭtan, *Sinaĭa*, p. 19.

*

18875 Treĭ lucrurĭ nu se pot: scară la cer, mĕduvă la fer şi punte pe mare.

* △

18876 Treĭ lucrurĭ sunt rele: picătura 'n casă, muĭerea rea şi durerea de măsea.

Zoe Mihăilescu, *înv. c. Broşteni, j. Prahova.*

* △

18877 Treĭ lucrurĭ te scot din casă: fumul, muĭerea rea şi picătura.

Zoe Mihăilescu, *înv. c. Buşteni, j. Prahova.*

18878 Treĭ ómenĭ la vedere scârboşĭ şi urîţĭ de tot: săracul mândru, bogatul sgârcit şi bĕtrânul desfrînat. Feresce-te de eĭ.

Hinţescu, p. 130.

18879 Treptele caseĭ celuĭ înţelept să sĕ ródă de picerele tale.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 114.

Adică să mergĭ cam des pĕ la ceĭ înţelepţĭ (Golescu).

18880 Tuti lucrile va si'ndrégă, maşi barba al spân nu vaĭ créscă (mustăţli al spân nu vaĭ créscă).[1])

I. Coyan, *prof. c. Ianina, Epir.*

[1]) Tóte lucrurile se vor îndrepta, însă barba spânuluĭ nu va cresce (mustăţile spânuluĭ nu vor cresce).

*

18881 Tuţî 'ntrébă-ĭĭ ma di mintea ta s-nu ti disparţĭ.[1])

C. Ionescu, *prof.* c. *Nevésta, Macedonĭa.*

Intrébă pe alţiĭ şi hotăresce singur.

U

* △

18882 Umbli cu graba,
Te întîlnescĭ cu zăbava.

C. Flămând, c. *Borgo-Susenĭ, comit. Bistriţa-Năsĕud, Transilvanĭa.*

* △

18883 Unde a fost, are să maĭ fie.

A. Goroveĭ, c. *Siliştea, j. Sucĭava.*

* △

18884 Unde este pace,
Şi luĭ Dumnedeŭ îĭ place.

I. Popescu, *înv.* c. *Dobrenĭ, j. Ilfov.*

18885 Unde lucesce calcă, şî unde alunecă te plécă.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 102.

Ne învaţă să ne plecăm vremiĭ (Golescu).

18886 Unde nu poţĭ prinde
Mâna nu'ţĭ întinde.

A. Pann, *Ediţ.* 1889, p. 173.

Nu încerca peste puterile tale.

18887 Unde nu te înţelege
Nu umblà să daĭ lege.

A. Pann, I, p. 81. — Hinţescu, p. 81.

---

[1]) Pe toţĭ întrébă dar de mintea ta nu te despărţi.

18888 Unde urechile adevěruluĭ sunt astupate, acolé tóte hrizmurile se par basne.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 47.

18889 Unele adăstăm
Ş'altele întîmpinăm.

A. PANN, I, p. 114.

*
18890 Unele aşteptăm şi altele ne vin.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

18891 Untul dě lemn al pěcătosuluĭ să nu ungă capul těŭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

Adică să nu te împodobescĭ cu sudórea săraculuĭ (GOLESCU).

*
18892 Unul adună, altul risipesce.

Maĭ ales pentru părinţĭ şi copiĭ.

À père avare, fils prodigue.

Prov. Franc.

* △
18893 Unul face, (ş')altul trage.

A. PANN, II, p. 30. — HINŢESCU, p. 56. — C. POSSA, *c. Humulescĭ, j. Némţu.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenĭ, j. Sucĭava.*

* △
18894 Unul face şi altul o patě.

CĂLIN IORDACHE, *stud. j. Argeş.*

* △
18895 Unul o face şi altul o trage.

ILIE HOCĬOTĂŬ, *c. Selişte, comit. Sibiĭŭ, Transilvanĭa.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VIII.*

18896 Unul trece, altul vine,
Ce folos că n'aĭ cu cine.

I. G. VALENTINĬANU, p. 50.

* △
18897 Unu-o chitesce,
Unu-o nimestesce.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

Pentru ceĭ carĭ se întrec în glume, în păcăliturĭ.
A nimeşti nu se întrebuinţéză în vorbirea obicĭnuită.

18898 Ura, zavistia şi frica nasc vicleşugu.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, III, p. 93.

18899 Urcaţĭ încet, ca să nu cădeţĭ nicĭ odată.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

* △
18900 Urma alege.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 14. — B. P. HĂŞDĔŬ, *Etym. Magn.*, p. 803. — I. T. MERA, *Conv. Liter.*, XVI. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.* — E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

* △
Urma alege, ce aĭ semĕnat veĭ culege.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. Sem. Buc. Cl. VII.*

1⁰ Sĕ dice, spre mângâĭere, pentru orĭ-ce întîmplare (GOLESCU).
2⁰ La urmă se vede valórea lucruluĭ.

18901 Urma alege începutul.

GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. Cit.*

* △
18902 Urma laudă începutul.

G. I. MUNTEANU, p. 44. — HINŢESCU, p. 197. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

18903 Urma va alege.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 49 & II, p. 1536.

18904 Uşa, când bate în ea, să n'o ţiĭ închisă, ci îndată s'o dĕschiḑĭ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

Adică pĕ toţĭ să'ĭ priimescĭ (GOLESCU).

18905 Uşor a critică, anevoĭe a face.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 115.

* △
18906 Uşor a porunci, greŭ a împlini.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteĭu, Banat.*

* △
18907 Uşor e a dà din a altuĭa.

IUL. GROFŞOREANU, *prof. c. Galşa, comit. Arad, Ungarĭa.*

* △
18908 Uşor e a ertà, dar greŭ a uĭtà.

V. SALA, *dasc. c. Băleniĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

V

* △
18909 Vaĭ de casa omuluĭ, când dracul îşĭ vîră códa.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Sucĭava.*

* △
18910 Vaĭ de om când n'are a luĭ,
Căcĭ, când cată, atuncea nu'ĭ.

TEODORESCU-KIRILEANU, *înv. c. Broşteniĭ, j. Sucĭava.*

* △
18911 Vede că omul se 'nnécă şi încă 'ĭ maĭ dă cu apa în gură.

V. A. FORESCU, *c. Stănişóra, j. Sucĭava.*

* △
18912 Vede'ţĭ întâĭŭ de hoĭtul tĕŭ, şi apoĭ de al altuĭa.

X***, *c. Nădejde, j. Bacăŭ.*

*
18913 Veghiaţĭ căcĭ nu sciţĭ ceasul.

I. G. VALENTINĬANU, p. 21.

Dicere din Biblie.

18914 Viclenia, rĕutatea şi nebunia surorĭ sunt.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 120.

18915 Vînătorul sciinţeĭ, socotéla, ïară maestriile simţirea este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 60.

*
18916 Voesce şi veĭ puteà.

18917 Volniciile cele marĭ deprind a se întórce în robiĭ.

NIC. MUSTE, *Let. Mold.*, III, p. 35.

* △
18918 Vorba de clacă nu e folositóre.

I. POPESCU, *înv. c. Dobrenĭ, j. Ilfov.*

18919 Vremea a tuturor dascal şi învĕţător este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 83.

*
18920 Vremea ce a trecut nu sĕ maĭ întórce.

A. PANN, II, p. 21. — HINŢESCU, p. 208. — D-na E. B. MAWR, p. 87.

Vraĕme trecuta nazat nu vire.[1])

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 7.

18921 Vremea cu încetul póte
Să le descopere tóte.

A. PANN, I, p. 28. — HINŢESCU, p. 209.

---

[1]) Vremea trecută înapoĭ nu vine.

Vremea cu încetul póte
Să le desgrópe tóte.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

18922 Vremea dascalul şi învĕţătorul tuturor este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 323.

18923 Vremea descopere adevĕrul.

A. PANN, I, p. 51.

Pentru minciunĭ.

18924 Vremea descopere tóte,
Şi pe hoţ de faţă scóte.

A. PANN, II, p. 31. — *Gazet. Pop.*, I, No. 190. — HINŢESCU, p. 209.

Latinul dice: *tempus omnia revelat.*

18925 Vremea este cel maĭ bun învĕţător.

C. DIN GOLESCĬ, I, p. 38.

Acelaş înţeles ca la No. 18059.

18926 * △ Vremea îndréptă tóte.

E. I. PATRICĬU, *înv. c. Smulţĭ, j. Covurluĭu.*

18927 * △ Vremea învaţă pe aceĭ(a) care n'aŭ dascăl.

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 29 & 175; II, p. 5. — HINŢESCU, p. 209. — Dr. GASTER, *Liter. Pop.*, p. 218. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

18928 Vremea le îndréptă tóte.

C. NEGRUZZI, I, p. 250.

18929 Vremea mută şi schimbă lucrurile.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.*, III, p. 71.

18930 * Vremea rîde, vremea plânge.

Gr. Alexandrescu, *magistr. j. Putna.*

18931 Vremea te învaţă.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 21.

In adevĕr, maĭ bun dascăl decât vremea nu este (Golescu).

Le temps est un grand maître.

Prov. Franc.

18932 Vremea tóte le mistuesce.

A. Pann, III, p. 140. — Hinţescu, p. 209.

18933 * △ Vremea vindecă tóte.

N. Mateescu, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.* — P. Sala, *dasc. c. Vaşcoŭ, comit. Bihor, Ungaria.*

18934 * △ Vremea vinde lemnele şi nevoĭa le cumpĕră.

C. Negruzzi, I, p. 250. — A. Goroveĭ & V. A. Forescu, *j. Suclava.* — E. I. Patriciŭ, *înv. c. Smulţĭ, jud. Covurluĭu.* — Gavr. Onişor, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluĭu.* — Ilie Trifu, *j. Ilfov.*

Când e la mijloc nevoĭa.

18935 * △ Vremea vinde, nevoĭa cumpĕră.

H. D. Enescu, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoĭ.*

Acelaş înţeles ca la No. 18934.

18936 Vremea vinde paiele şi nevoĭa le cumpĕră.

Iord. Golescu, *Mss.* II, p. 21. Hinţescu, p. 209. — A. Pann, II, p. 71.

Adică dě nevoie la lipsă te mulţumescĭ şî cu cele maĭ próste (GOLESCU).

Z

18937 * △ Zabava strică tréba.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, j. Covurluĭu.*

18938 Zacontlu façe tute lucrile n̄işóre.[1]

M. G. BOĬADSCHI, Γραμ., p. 196.

18939 Za face, ie potrıba poşgni.[2]

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, p. 16.

18940 Žuta a teľii, şi alţĭ se poţĭ.[3]

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, p. 16.

---

[1]) Obiceiul face tóte lucrurile uşóre.
[2]) Pentru a face, trebue să începĭ.
[3]) Ajută pe aĭ tĕĭ, şi pe alţiĭ daca poţĭ.

CAPITOLU XVIII

MAXIME EXTRASE DIN DIFERIŢĬ AUTORĬ ROMÂNĬ

GRIGORI URECHIĂ

18941 *Unde nu va Dumnedeŭ, omul nu póte.*
Dumnedeŭ nu în mulţĭ, ce în puţinĭ arată puterea sa.
Dumnedeŭ celor mândri se pune împotrivă.
De ce are (omul) de ce poftesce să aĭbă maĭ mult.
18945 *Sub un copacĭu bun câţĭ se mistuesc.*
Din pomul bun şi ródă bună se face.
Nimica în lume nu avem, fără numaĭ fapte bune.
Vasul cel fără de fund, măcar câtă apă aĭ turna într'însul, nu'l maĭ poţĭ ámplé.

SPĂTARUL MILESCU

18949 *Mutàtor fórte fiind norocul.*

MIRON COSTIN

18950 *Norocit se socotesce acela pre carele 'l fac primejdiile streine tréz.*

Nesciutóre firea omenéscă de primejdiile sale.
Unde este frică nu încape dragoste.
Blestemul săracilor nu cade pre copacĭ, cât de târdiŭ.
Lupul pĕrul schimbă, nu hirea.
18955 *Incă în lume n'aŭ născut om, până astă-dĭ, ca acela să nu'ĭ trebuéscă voróvă cu sfat.*
Ce este să nu trécă, cu anevoĭe se mută cu sfatul.
Vrăjmăşia acoperită maĭ mult rĕŭ aduce.
Copaciĭ ceĭ maĭ nalţĭ maĭ mare sunet fac când se obóră.
De primejdia den casă fórte cu anevoe a se ferì fie-cuĭ.
18960 *Nesciutor gândul omuluĭ spre ce minesce.*
Osînda trage la plată.
Nu sunt vremurile subt cârma omuluĭ, ce bĭetul om subt vremĭ.
Graba perde, adevĕrat, de multe orĭ; ĭară de multe orĭ şi isbândesce.
Vremile şi voĭea luĭ Dumnedeŭ nu sunt în voĭea domnilor.

NICOLAE COSTIN

18965 *Bucuria de sîrg se 'ntórce în scârbă şi scârba în bucurie.*
Bişugul aduce desfrănare.
Cine sapă grópa altuĭa el cade într'însa.
Unde 'ĭ frică nu'ĭ dragoste.
Lacomul nice şie, nice altuĭa este de folos.
18970 *De celor maĭ sus sburând, maĭ lesne cu vreme pot cădé.*
După vreme bună şi senină vine vreme turburată.
Sfaturile cele întrege aduc norocire Domnilor.
Lupul pĕrul îşĭ schimbă, ĭară firea ba.

Voia luĭ Dumnedeŭ nu se potrivesce cu a ómenilor.

18975 *Unde nu va Dumnedeŭ omul nu póte.*

Sufletul bucuros este să intre în raĭu, numaĭ pĕcatele nu'l lasă.

După faptă şi plată.

Turculuĭ să'ĭ daĭ banĭ şi să'ĭ scoţĭ ochiĭ.

Unde este puterea, acolo'ĭ şi dreptatea.

18980 *Unde cură apa rĕpide, anevoĭe este împotriva repegiuneĭ eĭ a înota.*

Depărtate 's lucrurile luĭ Dumnedeŭ de a bĭetuluĭ om.

Batjocuresce puterea Dumnedeéscă lucrurile omenescĭ.

Nu ţine pe om locul ce mila.

Nu odată se sémĕnă şi se sĕceră, şi nu odată se altuesce pomul şi se culege dintr'însul rodul.

18985 *Negraba şi chiverniséla cea bună trece primejdia cea rea.*

Pĕcatul omuluĭ urméză spre osîndă.

IÓN NECULCE

18987 *Paserea în cuĭbul sĕŭ piere.*

Unde este voĭa luĭ Dumnedeŭ, se biruesc tóte firele omenescĭ.

Obiceĭele cele nouĕ fac risipa ţĕrilor şi peirea Domnilor.

18990 *Plata după faptă.*

Ce gândesce omul nu dă Domnul.

Când va Dumnedeŭ, şi omul nemeresce sfatul.

Domnul face némurile, Domnul le stinge.

Vaĭ de boĭerul ce se rógă mojiculuĭ.

18995 *Lacrimile săracilor nicĭ sórele, nicĭ vîntul nu le póte usca.*

Pasĕrea viclénă dă singură în laţ.

Sângele nevinovat cere judecată de la Dumnedeŭ, şi nu lasă.
Paza bună trece primejdĭa rea.
Melul blând suge la doue mume.
19000 *Capul plecat nu'l prinde sabĭa.*
Calul rîĭos găsesce copacĭul scorţos.
Cine face, face-i-se.

NICOLAE MUSTE

19003 *Omul care nu scie carte este un dobitoc.*
Pre binele cel de obşte, de apururea îl rĕstórnă nevoinţele cele pre ascuns.
19005 *Nicĭ un lucru nu este maĭ de stingerea ţĕrilor, de cât adesea schimbare a Domnilor dintru dînsele.*
Cine lăcomesce sĕ apuce cele străine, perde şi ale sale.
Volniciile cele marĭ deprind a se întórce în robiĭ.
Sfedile şi vrajbele celor maĭ marĭ de multe orĭ se descarcă în spetele celor micĭ.
Nicĭ un om fără greşélă saŭ pricină nu rĕmâne.
19010 *Unde Domniĭ închid uşile supuşilor sĕĭ, acolo şi supuşiĭ închid inimile Domnilor sĕĭ.*
Doĭ Domnĭ într'o ţéră nu pot fi.
Intârdierea certăreĭ, Dumnedeŭ cu asupră o plinesce.
Inmulţindu-se pĕcatul, se nasce pedépsa.
Pre cine ĭubesce Dumnedeŭ îl cértă, pentru ca să se îndrepteze.
19015 *Suspinul săracilor nu remâne în deşert, cât de târdiŭ.*
Din omul bun, bun lucru ese.
Voróva blândă tótă pornirea îmblândesce, iară cea aprigă, şi pre cel slab aţiţă la mânie.
Greşéla necertată fără hotar deprinde a cresce.
Ura, zavistĭa şi frica nasc vicleşug.

19020 *Unde va Dumnedeŭ, cu greŭ se póte muta cu sfatul.*

CHRONICA ANONIMĂ

19021 *Nicĭ un lucru făr de pricină nu este, şi omul fără de greşélă.*
Din douĕ rele e bine a'şĭ alege cel maĭ mic.
După bucurie urméză şi jale, şi după jale bucurie.
Scumpul maĭ mult păgubesce.
19025 *Cum aŭ făcut ĕşĭ ĭea plata.*
După nour vine şi senin.
După fortună şi liman.

ENACHE KOGÂLNICEANU

19028 *Pĕcatele trag pe om.*
Pĕcatul tot trage pe om de'l duce la sfîrşitul la care este să vie.

ACSINTI URICARUL

19030 *A se pune în price ceĭ micĭ cu ceĭ marĭ este nebunie.*
Turciĭ gonesc epurele cu carul.
Altele gândiaŭ ómeniĭ, şi alte eraŭ orînduite de Dumnedeŭ să se facă.
Nu póte nime să fie în lume şi să nu greşéscă.
Tóte ale lumiĭ sunt deşerte şi bogăţiile şi slavă.

IOAN CANTA

19035 *Unde vré Dumnedeŭ, tóte sporesc.*

DIMITRIE CANTEMIR

19036 *Sufletul supus ţenchĭul negrijeĭ departe stă.*

Vestea aspră tare pĕtrunde urechile, şi inima înspăimântată îndată simte sunetul.

Cu cât vestea oţărîtă maĭ de naprasnă vine, cu atâta maĭ mare tulburare şi grijă scornesce.

Maĭ tot-dé-una obicinuit lucru este, la adunărĭ marĭ ca acestea óre-care amestecăturĭ şi împoncisiturĭ a se face, şi de multe orĭ pentru micĭ, şi în sémă ne-băgate pricinĭ, cu cât este maĭ mare adunarea, cu atâta maĭ mare se face şi împărechere.

19040 *Lacomia slăviĭ, nu bunătatea saŭ folosul lucruluĭ privesce, în carele se slăvesce, ce numaĭ pre altul, maĭ gĭos de cât sine a pune socotesce, fie macară şi fără de folos; încă de multe orĭ şi pagubă de i s'ar aduce saŭ ne-cunoscênd şi ne-vrênd, saŭ vrênd şi cunoscênd, priimesce.*

O órba jiganiilor poftă! Lucrul din potrivă ne socotind, că mintea şi socotéla slăviĭ la aciasta se sprijinesce, că ea cérca pre cela ce o cunósce; vorovesce cu cela ce nu o aude; cu acela are a face, carile nu aŭ vĕḑut'o; după acela merge, carile de dînsa fuge; pre acela cinstesce, carile puţin în sémă o bagă; pre acela ce nu o poftesce, îl poftesce; celuia ce nu o va, înainte îĭ ĭese, şi celuĭ ne-cunoscut, pre sémă se dă. Iară hirisiia slăviĭ ce maĭ cu de-adins este, ca să parasască pre cel ce o cinstesce, şi cu acela să remâe carile o necinstesce.

Inima ne-aşeḑată, ales pentru lacomia cinstiĭ, în maĭ marĭ valurĭ înnótă, de cât corabia în ochean.

Focul pofteĭ nu maĭ gĭos în stepena arsuriĭ éste, de cât metalul înfocat.

Iute este adulmecarea adeverinţiĭ, unde a sufletuluĭ pătimire într'altul despre a sa o mĕsură cineva.

19045 *Îndreptariul nu maĭ mult pre lucrul strîmb, de strîmb dovedesce, de cât pre sine de drept.*

Sufletele înțelepte, macar și asupra vrășmășiiĭ socoteliĭ drepte se plécă.

De multe orĭ a lucrurilor prepuse acoperire, vîrtóse lécurĭ aduce ranelor, carile la ivală de s'ar scóte, asieșĭ de tot s'ar face ne-tămăduite.

Maĭ cu iușor éste a se suferi obrîntéla răniĭ la aer scósă, de cât patima sufletuluĭ cătră împotrivnicul sĕŭ arĕtată.

Pentru lucrurile micĭ marĭ gâlceve a scorni, a înțelepților lucru nu este; macar că acésta și la ceĭ înțelepțĭ de multe orĭ s'aŭ vĕḑut.

19050 *Pre câtă vrednicie este cine-va în vrajbă a nu intrà, pe atâta este, și nu maĭ multă, din vrajbă a eși.*

Pricina clătiriĭ dându-se, odihnă și liniște fără turburare și strîncĭunare a fi nu póte.

Neputința aduce mânia, și mânia așteptă isbânda.

La ceĭ maĭ puțin domoliți, neputința prinde obrazul putinții, și de lucrurile de neputut se apucă.

Ceĭ ce la pórta vredniciiĭ slujesc, adese s'aŭ vĕḑut, că maĭ cu fericire le isprăvesce neputința cu părăsire, de cât putința cu prepus, cu începere. Căcĭ ne-putința ne-începênd de nu 'șĭ folosesce, încaile nu'șĭ strică; iară putința, în mândria sa amăgindu-se, lucrurile peste putința sa începe, și la sevîrșit a le aduce nu póte, care fără greș în loc de folos pagubă îĭ aduce.

19055 *Acesta lucru asemene se făcu celora, cărora de mare căldura vĕzduhuluĭ den afară, ce în trupul sĕŭ născută din fire căldura tare spre clătire li se pornesce, și sete vîrtos li se priciuesce, caria lécul o umeḑélă lim-*

pede şi rece fiind, ce aceia lipsind, alta înpotrivnică, adică limpede umedélă, dar căldurósă, de faţă aflându-se (precum este duhul vinuluĭ, saŭ altul acestuia asemene), şi de limpegĭune numaĭ şi umedéla amăgindu-se (puţin pentru hirisiia răceleĭ, şi a căldureĭ grijă purtând), pentru ca setea să'şĭ stîmpere maĭ pre larg de cât s'ar cădea o înghite, ce acĭastă maĭ pre urmă în vasele primitóre mergênd, şi după a sa fire cu ce din nascere a trupuluĭ căldură împreunându-se (căcĭ amîndouĕ surorĭ a unuĭ părinte, a sóreluĭ sunt), scăpăturile scânteilor din terpucin clătite, încă maĭ ĭute clătindu-le şi pornindu-le (ca cum éste osia ne-unsă în butea roţiĭ uscate) din scânteĭe scăpărătóre, pară ardĕtóre sĕ face, din care maĭ mare pîrjol de sete se ijderesce, şi în materia maĭ de înainte gatată, cu ĭuţime pătrundênd, maĭ mult sete se spuzesce şi se lăţesce (căcĭ după socotéla maĭ multor filosofĭ, tótă materia foculuĭ, ĭuţime şi forma-ĭ, ĭute clătire este); căriĭa ceva împĭedicare nepuindu-se, fără nicĭ un prepus tótă umedéla din fire ar usca, şi după cea desăvîrşit uscăcĭune, cea de perire putregĭune cu bună séma ar urma.

Lumina mare pre cea mică întunecă.

Precum lumina sóreluĭ se are către a-l-alte stele, aşa chipul împĕratuluĭ către senatorĭ, şi a-l-alţĭ supuşĭ este; şi precum în presenţa luĭ, tóte se fac ne-vĕdute, ĭară în lipsa luĭ cea cât de mică, şi departe luminéză şi scânteĭază, aşa înaintea împĕratuluĭ tóte chipurile supuşilor se micşoréză, şi tótă gura slobodă se înfrînéză; ĭară în dosul luĭ, şi cel maĭ mic în palatul luĭ, precum schiptrul împĕratuluĭ în mâna sa pórtă, se arată.

Precum ne-numĕrate picăturele ploiĭ din nuorĭ

cu repegĭune pre pămînt cădênd, un huet óre-care daŭ, ĭară vre-un glas, tocmit nicĭ-cum, și precum a unuĭ organ de muzică, tóte córdele de odată lovindu-se, o rĕsunare óre-care daŭ, însă vre-o melodie tocmită, și după pravilele muzicăĭ alcătuită nicĭ cum nu se aude (care puterĭ auduluĭ maĭ mult îngrețoșare aduce de cât plăcere), așa este și voróva a multĭ și tot de odată.

Unde lipsesce, începĕtura stăruitóre, tóte mijlócele începĕturiĭ ne-stăruitóre să se fac.

19060 *Iubirea către cel sie asemenea, va să arate ne-ĭubire către cel sie nu de-asemenea.*

Precum în técă strîmbă sabia dréptă, nicĭ în téca dréptă sabia strîmbă a intra nu póte, așa unde este luarea fețiĭ saŭ strămutarea priințiĭ tótă nădejdea gĭudecățeĭ drepte afară se scóte.

Dreptul gĭudecător întâĭu pre sine de drept, apoĭ pre altul de strîmb gĭudecă, și întâĭu ascunsul inimiĭ sale de fățărnicie curățesce, apoĭ pre altul saŭ din nevoie îl izbăvesce, saŭ după a luĭ vină îl osîndesce.

Gâlcéva lungĭ atocma este cu bóla hronică.

Precum tótă sciința din povața simțirilor se află, tótă lumea scie, căcĭ nu orbul, ci cel cu ochiĭ gĭudecă de văpsele, și cel cu urechĭ, ĭară nu cel surd, alege frumusețа și dulcéța vĭersuluĭ.

19065 *Pre cât este de folos la vreme de trebuință cuvîntul cuvios, cu atâta este de împuticĭos cuvîntul aceluia carile de nime ne-întrebat, tuturor dă sfat.*

Tótă evghenia la muritorĭ în lauda numeluĭ videm că se stăruĭasce.

La cel cunoscĕtor maĭ tare se ține și este legătura hiresiuluĭ cuvînt, de cât frînghia întreită de la altul înfășurată.

Precum este suflarea la cărbunele acoperit, aşa este certarea la inima într'ascuns dată rĕutăţiĭ.

Maĭ mult folos aduce publicăĭ din sine un chip rĕŭ a isgoni, de cât dece bune în sine a primi, că, precum aluatul mic într'o covată mare, tótă frămîntătura dospesce, aşa un om rĕŭ într'o publică, pre toţĭ cu rĕutatea luĭ amestecă şi'ĭ tulbură.

19070 *Mândria de tot órbă fiind, precum peste ceĭ marĭ, aşa şi peste ceĭ micĭ dă.*

Cine némuluĭ sĕŭ este urăcĭos, cum póte fi strĕinilor drăgăstos? Şi a căruia rĕutăţĭ pămîntul sĕŭ a le suferì n'aŭ putut, cel strĕin cum le va puté răbdà?

Precum celuĭ bun toţĭ strĕiniĭ rude, tot bĕtrânul părinte, tot vîrstnicul frate, şi tot locul moşie, aşa celuĭ rĕŭ tote rudele strĕine, şi tótă moşia nemernicie ĭĭ este.

Pizma vechĭe este ca cariul în inima copacĭuluĭ.

Precum se dice, tóte vremia sa aŭ, şi fără vreme şi pânea face greutate stomachuluĭ, care cea maĭ de trébă, şi maĭ de aprópe hrană 'ĭ este.

19075 *Nemulţămita pentru marĭ slujbe şi de binefacerĭ, din nedejde în ne-nedejde îl bagă, ne-nedejdea la nebunie îl împinge, şi aşa din slugă credincĭósă, ne-priatin de cap îl face.*

Limba gloatelor este vraja bozilor.

Nu puţină vrednicie este, şi pentru ne-priatin adevĕrul a mărturisi.

Pedepsituluĭ, nu trebuie a i se adaoge pedépsa.

Ne vinovăţia unuia, oţăpoc stă în ochĭul altuia.

19080 *Carile sunt tot într'un chip către altul al treilea, tot într'un chip sunt întru sine.*

Pizma vechĭe vĕ împinge la lucrurĭ noaĕ, saŭ mărturisiţĭ că în capete de hârtie purtaţĭ crierĭ de aramă.

In vremile vechĭ poftele stăpânilor pravile de lege supuşilor era.

Precum arşiţa sóreluĭ peliţa mută din albă în négră, aşa pizma inimiĭ mută gândul din bun în rĕŭ.

Cuvîntul bun şi ne-plăcut este ca doftoria, greţósă însă folositóre în trupul bolnavuluĭ; ce la cel înţelept aşa, ĭară la cel nebun este ca otrava în mănunteile sănătosuluĭ.

19085 *Maĭ toţĭ supuşiĭ de frică obicĭuiţĭ sunt, nu ce adevĕrul, ce ce stăpânul poftesce, aceia să laude şi să fericéscă.*

Macar ca rea este amuţirea din lipsa organelor de voróvă tocmitóre, dară încă maĭ rea este când purcede din lipsa şi ne-sciutóre cuvintelor trebuitóre.

Precum sciinţa lucrurilor este lumina minţiĭ, aşa ne-sciinţa lor este întunecarea consciinţiĭ.

Nu este în lume cuvînt atâta de isteţ, saŭ lucru aşa de cu preţ, că carile vre-odată să nu maĭ fie fost, saŭ a nu maĭ fie de amu înainte să pótă.

La întrebarea grabnică, greŭ sfat a dà, semn de minte ascuţită este.

19090 *Dragostea cumpĕrată pre banĭ saŭ pre mâncărĭ şi bĕuturĭ, în sfîrşitul acelora şi ea se sfîrşesce; ĭară dragostea din suflet adevĕrată în sărăcie şi în fómete slujba vredniciiĭ îşĭ arată.*

Spre agonisirea şi căştigarea cinsteĭ, sudorile trupuluĭ destule sunt; ĭară spre paza ne-betejiriĭ eĭ, lacremĭ de sânge trebuesc.

Cu multul maĭ pre lesne este cetatea cinsteĭ a dobândi, de cât pre aceiaşĭ despre ne-numĕraţiĭ ne-prĭatinĭ a o străjui, şi ne-biruită a o păzi.

De multe orĭ s'aŭ tîmplat într'inima ce intră frica nepriatinuluĭ, afară scóte dragostea priatinuluĭ.

Jurămînturile între muritorĭ pentru altul nu s'aŭ scornit, fără numaĭ, subt numele mareluĭ Dumnedeŭ, demonul maĭ pre lesne meşterşugirile sale să'şĭ lucreze.

19095 *Unde este inima curată, nicĭ întâĭu gĭurămîntul, nicĭ pre urmă vicleşugul, saŭ călcarea gĭurămîntuluĭ încape.*

Lucrurile între muritorĭ nu atâtea se isprăvesc ce le poftesce voĭa, ca câte sè lucréză ce le dă mâna şi vremea.

Nebun corabĭar s'ar socoti a fi acela, carile pânzele împotriva vîntuluĭ a deschide ar îndrăsni.

Unde dragoste adevĕrată nu este, acole cinstea este de frică; şi unde cinstea se face de frică, acolo îndemâna vremiĭ se cércă şi se aştéptă, în care nicĭ frică să'ĭ maĭ fie, nicĭ cinstea, care de frică îĭ dà, de bună voe în ocară să 'ĭ-o întórcă.

Cu anevoe un gând în doaĕ inimĭ a se ascunde póte, pre carile una, şi maĭ nicĭ una, de-abĭe, şi maĭ nicĭ de-abĭe îl póte stăpâni.

19100 *De multe orĭ clonţul corbuluĭ şi a vulturuluĭ ochĭul vulpeĭ s'aŭ vĕdut scobind.*

Cine numaĭ al sĕŭ bine şi fericire cércă, a tuturor rĕul şi bezcisnicia poftesce.

Lacomul şi sătul flămênd este; şi lacomia nicĭ în hotarele gheometricescĭ se opresce, nicĭ în excentrurile astrologhicescĭ se covîrşesce, nicĭ caută materia şi forma filosofască, nicĭ cunósce deosebirea şi alcătuirea loghicéscă, nicĭ în Ritorica tropul îndestuliriĭ aŭ ascultat, nicĭ în gramatica graĭul fără chip şi cuvîntul: ajunge, aŭ învĕţat. Ce precum se vede nu ucinica, ce didascăla Alchimiştilor este, cărora nicĭ adînc fundul măreĭ, nicĭ nestrăbătută a pămîntuluĭ grosime, nicĭ pre subt rădĕcinile munţilor şi stâncilor a meta-

lilor şuvăite vine, nicĭ depărtarea loculuĭ, nicĭ primejdia mersuluĭ, nicĭ nevoĭa agĭunsuluĭ, şi asieşĭ nicĭ ĭuţimea şi arsura focu-luĭ de la acel din fantazie născut şi din crierĭ prefăcut aur, îĭ póte opri.

Cel-ce spre rĕŭ cu lucrul agĭutoresce, şi cel ce fapta rea cu gândul o priimesce şi o învoĭasce, tot una sunt.

Precum hulpea maĭ mult în suvăeţĭ de cât în fugă nădĕjduĭesce, aşa inima viclénă maĭ mult acoperit de cât aeve grăĭesce.

19105 *Tótă slava şi lauda numeluĭ cea maĭ de frunte este, când cineva cu osteninţile, carile pentru moşia sa sudorile 'şĭ-aŭ vĕrsat, şi pentru némul sĕŭ tote primejdiile în sémă n'aŭ băgat.*

Precum de cât dreptul se póte afla altul şi maĭ drept, aşa şi de cât viclĭanul ese altul şi maĭ viclén.

Unde urechile adevĕruluĭ sunt astupate, acolo tóte hrizmurile se par basne.

Mare scarşnetul rótelor, astupă voróva cărăuşilor.

Vêntul vivorît, saŭ aerul tare clătit, tocmit şi frumos vĭersul muzicăĭ alcătuit, de la cât de ascuţitele la audire urechĭ abătêndu-l, neaudit îl face.

19110 *Din triĭ picĭóre a scăuĭaşuluĭ mincĭuniĭ, unul scoţêndu-se, în vicleşug rădimătorul, fără greş pohârnindu-se, cu bună sémă cu capul în gĭos se dă.*

Hirisia se cuvine totuluĭ, fiete căruia şi pururea.

Experienţa şi ispita lucruluĭ maĭ adevĕrată póte fi de cât tótă socotéla minţiĭ, şi argumenturile arĕtăriĭ de faţă maĭ tarĭ sunt de cât tóte chitelele.

Cine-ĭ maĭ cu multe vredniciĭ, verĭ din fire, verĭ din osteninţă împodobit, acela maĭ mare

cinste trebue să aĭbă, şi maĭ tare de la toţĭ să se ĭubéscă se cade.

Voĭa slobodă obicĭnuită este maĭ mult spre rĕŭ şi împotriva adevĕruluĭ, de cât spre bine şi spre plăcerea adeverinţiĭ puterea sa a'şĭ arĕta.

19115 *Obicĭuită este fortuna, pre cel ce multe haĭne poftesce a cercà, şi de cele ale sale a'l desbrăca.*

Pre cât lumina sóreluĭ a lucra póte în organele vĕdĕtóre, pre atâta agĭutoresce maĭ de nainte sciinţa în mintea adulmecătóre.

De multe orĭ împĕraţiĭ se vĕd preste vrerea lor a prorocĭ, căcĭ sufletele lor, óre-cum de mărime şi greuimele lucrurilor, maĭ de multe orĭ şi maĭ adese atingêndu-se, şi preste simţirea lor se par a se prosgnostici.

Din pricinele micĭ, marĭ gâlceve se scornesc, şi ţînţarul se face armăsar.

Pre cât semnele cuvintelor împungĕtóre chipul inimiĭ pizmuitóre aŭ arĕtat.

19120 *Precum otrava cumplită stomahul otrăvind, tot trupul putredesce, aşa pizma vechĭe spre izbânda a aduce, tot statul monarchiiĭ risipesce.*

Precum un mĕdular cu ne tămăduită bólă pătimind, prin cet prin cet, tot trupuluĭ mórte priciuesce, aşa în tótă publica, cu rĕŭ gând şi cu pizmă asupra altora âmblând, cu vremea tótă monarchia cu capul în gĭos prăvălesce.

Precum cine-va pentru mântuinţa a tot trupul şi pentru paza vĭeţiĭ fĭer, foc şi tăĭare a unuĭ, saŭ şi a doaĕ mĕdulare ardere, tăĭare şi de tot de la sine lepĕdare, macar că cu marĭ chinurĭ şi durerĭ, însă sufere şi priimesce, aşa şi în statul publicăĭ unul ne-slătător, şi de rèscóle şi gâlceve scornitor se socotesce, carile ca un rĕŭ şi betég mĕdu-

Iar din trupul monarchiiĭ curmat şi tăiat a fi se cade.

Zavistia este jiganie cu multe capete şi cu tótele înghit pizma şi de odată borcsc gâlcéva şi vrajba.

Necazul lipsiĭ la unul, scornesce zavistia prisoseliĭ la altul.

19125 *Maĭ lesne este cine-va o mie de anĭ în fântânele catranuluĭ să lucreze, şi cu catran să nu se pice, de cât un cĭas zavistnicul cu acela, căruia zavistuĭasce, voróvă să facă şi cuvînt pizmaş din gură'ĭ să nu ĭésă.*

Tîmplările precum vin, aşa se şi duc, de asupra ipochimenuluĭ, încă cum fiinţa-ĭ stricând.

Din zavistie imponcişere, din împoncişere năduşélă şi asuprélă, din asuprélă gândurĭ de suvăĭélă şi cuvinte de rěsuflare se scornesc.

Maĭ greŭ nu este de gĭudecat, de cât pîra între doĭ priatinĭ (ales împěraţĭ fiind) a căutà, căcĭ cine-va, între doĭ ne-priatinĭ pîra alegînd, pre unul priatin póte să facă; ĭară dintre doĭ priatinĭ unul se face aşaşĭ de tot ne-priatin.

Din fire muritoriĭ aşa sunt tocmiţĭ, nu numaĭ în rěsbóe, şi nu numaĭ în gâlceve, şi asaşĭ nicĭ în glume şi gĭocurĭ a se birui de la altul priimesc.

19130 *Firea tot-dé-una pre meşterşug biruĭésce, şi din plinirea inimiĭ, cuvîntul şi fără veste isbucnesce.*

Cuvîntul slobodit maĭ ĭute de cât fĭerul împěnat se duce, şi pétra în fundul măriĭ aruncată, precum vre-odată tot maĭ e şi tot se nedejduĭésce, ĭară cuvîntul grăit, precum va fi putinţă a se desgrăi, tótă nedejdea lipsesce.

Maĭ pre lesne este sóreluĭ rěsărit radele luminiĭ de pre faţa pămîntuluĭ a'şĭ opri, de cât adevěrul în vecĭ cu mincĭuna a se coperì.

Maĭ pre lesne socotesc, şi maĭ fără primejdie cine-va călĕtorie, pre lungă vîrtopile smeilor şi bîrlogurile leilor, a face să pótă, de cât prin hotarele aceluia să tréćă, carile purure a de fómea lacomieĭ se chinuĕsce.

Când unuĭa veste rea de la cine-va ĭĭ vine, aceĭaşĭ veste altuia altul de bună ĭĭ o duce.

19135 *Pururea, şi maĭ tot-dé una pre stîrvul dobitoculuĭ paserea se pune, ĭară de penele saŭ tuleele paseriĭ rar dobitoc se înnécă.*

Când grăesc preoţiĭ luĭ Apollon de la Delfis atuncea tac tóte vrăjile de la Memfis.

Rèspunderea móle, frânge mânia şi trestia înduplecată de vivor nu se frânge.

Aşijderea, potolindu-se mânia, cuvîntul cel móle tare şi vîrtos a fi se arată, şi trecênd vivorul, trestia iară la locul eĭ rĕmâne dréptă.

Maĭ de credut este un cuvînt de mărturisire a guriĭ hirisie, de cât o mie de mărturiĭ a altora streine.

19140 *Obicĭuiţĭ sunt muritoriĭ cu înălţimea statuluĭ, cu frumuseţa trupuluĭ şi cu ghizdăvia feţiĭ, ca cu un lucru pré mare de la fire dăruit a se lăuda, şi încă maĭ mult între alţiĭ nu numaĭ arcóse sprîncenele a'şĭ ridicà, ce şi sfaturile preste cuviinţă a'şĭ da, şi socotéla preste mĕsură a'şĭ ridicà.*

In ceĭ maĭ mulţĭ, mărimea şi greuimea trupuluĭ, semnul micşorimiĭ sufletuluĭ şi întărimeĭ minţeĭ este.

Vrednicia sufletuluĭ, nu de pe frumuseţea trupuluĭ se mĕsură; căcĭ nebunul la chip frumos şi trupuluĭ grea pedépsă, şi numeluĭ la mare ocară 'şĭ-aŭ scos; ĭară înţeleptul grozav şi ghibos, nicĭ aŭ gândit vre odată nicĭ aŭ făcut lucru fără folos.

Spre închisórea şi legarea trupuluĭ, un lănţuh şi o vartă destule sunt; ĭară spre strînsórea

sufletuluĭ şi spre opréla voiĭ slobode, nicĭ miĭ de miĭ de lănţuje, nicĭ deci de miĭ de închisorĭ pot ceva face.

Unde pravila în silă şi în tărie, ĭară nu în buna socotélă şi dreptate se sprijinesce, acolo nicĭ o ascultare a supuşilor trebuitóre nu este.[1])

19145 *Nime în lume atâta de ascuţit la minte şi ĭute la gĭudecată a afla se póte, carile în tótă alegerea ne greşit şi ne smintit să fie.*

Macară că aspru lucru este pentru cele sie cunoscute dréptă gĭudecată a face, cu cât maĭ vîrtos cu greŭ, şi aşaşĭ peste putinţă a tótă firea va fi, pentru cele sie maĭ de nainte nicĭ cum sciute saŭ cunoscute de bune saŭ de rele, de vrednice saŭ blestemate, deosebire a face.

Maĭ pre lesne este cuĭ-va fără organul ochĭuluĭ şi fără lumina sóreluĭ, între alb şi între negru a deosebi, de cât fără cunoscinţa lucruluĭ de vrednic saŭ de nevrednic a'l alege.

Nime maĭ mult a altuĭa, de cât al sĕŭ gĭudecător, şi nime maĭ mult pre altul de cât pre sine a se cunósce póte, când spurcata lipsesce filaftie.

Sfatul carile póte da sĕracul învĕţat şi înţelept, toţĭ împĕraţiĭ nebunĭ şi ne ispitiţĭ nu'l pot nemeri.

19150 *Sciinţa înţelepcĭuniĭ nu în scaunele trufaşe şi înalte, ce în capetele plecate şi învĕţate locuĭasce.*

Cu cât sciinţa rea într'ascunsul inimiĭ necăjesce, cu atâta la ivala tuturor eşind ruşinea în faţă, îl pedepsesce.

Cineva ce nu are a da nu póte.

Celor ce multe lumînărĭ în citéla cărţilor topesc,

---

[1]) Vedĭ: *Déclaration des droits de l'homme et du citoyen, art. XXXV.*

ochiĭ trupuluĭ la videre se têmpesc; iară celora ce nicĭ odată pre slove aŭ căutat, macar că viderea ochilor maĭ ascuţită şi-aŭ păzit, însă nesciinţă în întunerecul şi în tartarul necunoscinţeĭ ĭ'aŭ vîrît.

Rĕspunderea, când nu se dă după întrebare, puţin deosebesce din voróva mutuluĭ cu a surduluĭ.

19155 *Pre cât greŭ bucatele vîrtóse stomahuluĭ slab aduc, pre atâta nesuferire aduce şi cuvîntul nealcătuit la urechĭa bine ascultătóre.*

Sufletul înţelept, pre cât gura cuvinte rele a nu grăì, pre atâta şi urechile voróve fără folos a nu audi îşĭ opresce.

Tot capul şi sfîrşitul filosofiiĭ este: cineva pre sine ce este a se cunósce.

Vînătorul sciinţiĭ, socotéla, ĭară maestriile, simţirea este.

Nu în chipul arĕtos nicĭ în dobitocul căpĕţinos, ce în capul pedepsit şi cu multe nevoĭ domirit, crieriĭ ceĭ mulţĭ sălăşluesc.

19160 *Tăcerea multă la rĕspunderea de trébă, în locul mărturisiriĭ se ţine.*

Pre cât este de cu greŭ şi de scădere cineva de sciinţă sĕrac a fi, cu atâta de uricĭos lucru este cineva sciinţa despre ceĭ poftitorĭ a'şì ascunde.

Multe ajunge mintea ascuţită, carile limba faĭcavă şi slabă a le vorovi nu póte.

A tótă mulţimea, verĭ de cinste, verĭ próstă ar fi, voróvele înţeleptul a le ascultà, de nu folos, dară nicĭ pagubă va avé; ĭară cuvîntul a grăì, măcară către cel prea ispitit, fără primejdia plăceriĭ, saŭ neplăceriĭ, de abĭa este nĕdejduit.

Săturarea ochilor este ca şi gréţa stomahuluĭ, că, precum stomahul destul încărcat bucatele, macar fie şi cu aromate, nu cu mirosul acel

frumos, poftă ce grétă îĭ aduce, aşa şi ochĭul de privală săturat, albul vede negru, şi frumosul grozav.

Pofta în lume, cu lucrurile împreună, şi inimele stăpânind, cestuĭa eftin, ĭară celuĭa scump nume aŭ pus.

19165 *Aşa este din fire tocmit: un lucru cu cât maĭ de la mulţĭ se poftesce, cu atâta maĭ de la mulţĭ lipsesce.*

La mintea spre înţelegere gătată maĭ tare pĕtrunde cuvîntul adevĕruluĭ, de cât prin móle grosimea trupuluĭ ascuţită simceoa fĭeruluĭ.

Cu anevoe este, cine-va trupul în tóte pre larg şi de saţ să'şĭ hrănéscă şi sufletul de poftele trupescĭ nebetejit să'şĭ păzéscă.

Precum în hrana slobodă trupul se îngróşă şi se îngraşă, aşa de post trupul vitĭonindu-se, sufletul se subţie şi se învîrtóşĕ.

Fómea la trup mórte firéscă, ĭară la suflet vĭéţă ceréscă aduce.

19170 *Voróva lungă, şi tot aceia de multe orĭ poftorită, de ar fi cât de dulce şi de frumósă, până maĭ pre urmă se arată greţósă şi sătósă.*

Ce unul Dumnedeŭ dăruĭesce şi orînduĭesce, tótă lumea nicĭ a luà, nicĭ a clăti póte.

Împĕrăţia firiĭ, precum are Domnĭ, Senatorĭ, deregătorĭ şi orînduitorĭ, aşa aŭ şi plugarĭ, şi morarĭ, şi portarĭ şi chelarĭ.

Cine n'aŭ învĕţat nevoĭa a trage pentru toţĭ, acela nicĭ fericirea va suferi împreună cu toţĭ.

Precum focul în pétra maĭ vîrtósă şi în fĭerul maĭ îndesat ascuns fiind, dint'aceleaşĭ şi maĭ tare lovindu-se scânteĭază, aşa şi sufletul plin de vrednicie, cu cât maĭ mult se acopere, pre atâta maĭ mult se descopere.

19175 *Sufletul filosof asuprélă nu are, de vreme ce tótă asupréla suferind, precum să i se facă asuprélă nu simte.*

Zavistnicul şi viclénul numaĭ atuncea grăĭasce adevĕrul, când saŭ zavistia descoperindu-se, spre rĕŭ nu sporesce, saŭ vicleşugul cu un cuvînt a adevĕruluĭ acoperind, spre maĭ mare rĕŭ, pre altă dată îl opresce.

Nicĭ lângă cuĭbul şoĭmuluĭ porumbul puiĭ să'şĭ scóţă, nicĭ orbul celuĭ cu ochĭ să se facă povaţă, că nicĭ porumbul 'ĭ va videa vre-odată sburătorĭ, nicĭ cel cu ochĭ îşĭ va vide paşiĭ drept âmblătorĭ.

Unde răcnesce leul, nu maĭ urle lupul, şi unde piuĭasce vulturul nu maĭ gémă hulubul; că nicĭ glasul celuĭa se aude, nicĭ gemutul cestuĭa până maĭ pre urmă fără lacrimĭ de sânge va putea fi.

Norocul aşa vrednicilor pizmuind se vede, că cu cât sunt maĭ suferitorĭ furtunelor, cu atât maĭ mult valurile să le îndesască şi pre cât lucrurĭ vrednice de laudă ar face şi ar arĕta pre atâta în ura şi urgia nevrednicilor să cadă. Care lucru fortuna spre maĭ mare ruşinarea celor nevrednicĭ precum îl face socotesc, de vreme ce eĭ pre cât maĭ mult îl uresc, pre atâta pre sine se hulesc, şi vredniciĭ pre cât maĭ mult se înăduşesc pre atâta în bunătăţĭ se maĭ întăresc; nu într'alt chip, ce ca cum cu cât maĭ tare cremenea cu oţelul aĭ lovi, cu atâta maĭ ĭuţĭ şi maĭ luminóse scânteĭ slobóde.

19180 *Tot-dé-una orbul asupra ochilor şi şchĭopul asupra picĭórelor, şi surdul asupra auḑuluĭ, şi hadîmbul asupra întreguluĭ obidă are.*

Tîmplarea vine şi se duce fără stricarea supusuluĭ.

Cel ce cu tot sufletul aevea în faţă îşĭ laudă poftesce, nicĭ o deosebire nu are de la cela, carile prin gurile tuturor pre drept se hulesce.

Istoricul adevĕrat, (adecă carile istoria, adevĕrat precum s'aŭ avut, istoricesce) lauda împreună cu făcĕtorul împărţesce; căcĭ cela aŭ ostenit lucrul a sevîrşi; iar cesta aŭ nevoit în vecĭ a se pomeni; şi încă maĭ mult pre scriitoriĭ de cât pe făcĕtoriĭ minunelor, fericiţĭ şi lăudaţĭ a numi voiŭ îndrăzni; căcĭ, după armele şi faptele iroilor, condeele istoricilor de nu s'ar fi pre alb clătit, încă de demult şi lauda numeluĭ lor, de odată cu ósele, ţernă o ar fi acoperit; şi aşa aceia aŭ fost a lucrurilor făcĕtorĭ, împreună şi muritorĭ, ĭară cestea numeluĭ aŭ fost înnoitorĭ şi în vecĭ stăruitorĭ.

Maĭ bunu-ĭ şi maĭ de nădejde este dulăul deşteptat de cât străjerul însomnorat saŭ cu vinul îngropat.

19185 *Norocul aşa de aspru cu muritoriĭ şuguĭasce, cât de multe orĭ, cela ce şi cu ochiĭ le-ar înghiţi, nicĭ cu nasul nu'ĭ lasă a le mirosi.*

Lăcomia de este în săturare nesăturată, cu cât în fóme maĭ nesăţiósă va fi.

Filosofii obicĭuuiţĭ sunt cu socotéla aeruluĭ în apă şi apa în aer a întórce, măcară că lucrul socoteliĭ n'ar rĕspunde.

De multe orĭ fuga fortuna biruinţiĭ, şi biruinţa primejdĭa fugăĭ aduce.

De multe orĭ ceĭ împĭĕtroşiţĭ la socotélă, cu blândeţe maĭ tare se simeţesc; ĭară apoĭ vĕḑênd sila şi nevoĭa ca varga de căldură încotro îţĭ este voĭa se îndoesc.

19190 *Grijlivul pururé tréz şi deşteptat este.*

De multe orĭ ce este scăḑut în fire, meşterşugul cum sĕ cade plinesce.

Adese s'aŭ vĕḑut maĭ cu norocire isbândele a vini când cu supunerĭ şi cu dosirĭ asupra nepriatinuluĭ se purcede, de cât când, cu dobe şi cu surle alaĭurile şicuind, pentru biruinţă în mare numĕrul oştilor sale cineva se încrede.

A tot tiranul una şi aceia este socotéla, că orĭ cu ce mijloc ar putea strĕinele ale sale a face; şi când tîmplarea nu rĕspunde pofteĭ, cele ce n'aŭ dobândit i se pare că cu mare nenorocire de la sine li-aŭ pĭerdut.

A firiĭ orînduĭélă este, doĭ de o potrivă, pe unul de o potrivă să biruĭéscă, ĭară meşterşugul face, că aciastă axiomă de multe orĭ să nu se adeveréscă.

19195 *Tótă fapta grozavă şi ocărîtă, precum întunericul se acopere şi se ascunde socotesce, macar că şi nóptea are lumina sa, precum şi pădurele urechĭ, şi hudiţoşĭ păreţiĭ de pĭétra şi adînca pescere de vîrtópe, la videre ascuţiţĭ ochiĭ aŭ.*

Puţinĭ sunt, carĭ tîmplările în vremĭ schimbătóre a fi sciŭ, însă pré puţinĭ se află carĭ cu norocul de ĭerĭ, astă-dĭ să nu se îndîrjască.

Maĭ cu credinţă este cuĭ-va trupul fără vas ocheanuluĭ a'şĭ crede, de cât norocul până în al doile cĭas adeverit şi nemutat a'şĭ ţiné.

Într'adevĕr, cât despre partea mea este, în mare îndoinţă mĕ aflu, óre învĕţăturile la şcólă învĕţate, aŭ ispitile în mânĭ luate şi primejdile în cap purtate, pre cine-va maĭ păzit şi maĭ socotit a face să pótă.

Pre cât pĭeptul nepriatinuluĭ siĭală, pre atâta dosul luĭ îndrăsnélă aduce.

19200 *Ceĭ cu socotélă de nainte aŭ ochiĭ privitorĭ, ĭară în dos socotitorĭ, şi lucrurile înainte mergĕtóre trebue oglindă să fie celor de napoĭ următóre.*

Maĭ vrednic se póte numi un dobitoc, carile slujbele fireĭ sale păzesce, de cât un om, carile cele pre mână'ĭ credinţe, cum se cade, nu le otcârmuĭasce.

Deprinderea din tóte dile, nu numaĭ pre ómenĭ

la minte îĭ cóce, ci şi pre dobitóce maĭ omenite şi maĭ cunoscĕtóre le întórce.

Nemica în lume aşa de cu greŭ între muritorĭ se află, căruĭa nepărăsita nevoinţă mijlocul şi modul lesniriĭ vre odată să nu'ĭ nemeréscă.

Precum la vitejĭ îndrăsnéla cu socotéla vrednicie, aşa fără socotélă fiind, nebunie este şi se numesce.

Durerea în grabă mare vertute duhurilor, şi desnădejduirea mare vitejie inimicilor aduce.

Întîmplările de năprasnă întâĭu purced fapturile, de ce urméză simţirile şi gândurile.

Ispita odată făcută, a înţelepţilor, ĭară de multe orĭ poftorită, a nebunilor dascăl este.

Cine cu sorbirea d'întâĭu preste sciută se arde, în lingura de pre urmă de douĕ orĭ[1] *şi de triĭ orĭ a suflà i se cade.*

De multe orĭ ce nu biruiésce omul, biruiésce pomul; şi împĕraţiĭ, cariĭ tótă lumea în robia sa aŭ adus, pre aceĭaşĭ amintrilea nebiruiţĭ fiind, vinul în robia saŭ ĭ-aŭ răpit şi beţia cu mâna mueriĭ ĭ-aŭ biruit, şi pre cât eraŭ întâĭu lăudaţĭ, pre atâta maĭ pre urmă s'aŭ ocărît.

Fómea în tóte ḑile muritorĭ a fi ne învaţă şi este o bólă, care nedespărţit tovarăş tuturor părţilor trupuluĭ, şi pururea se află de faţă.

Ce lipsésce în fire, pre cât póte meşterşugul să plinéscă trebue.

Sufletul nepriatin, într'altă nu, fără numaĭ în biruinţă, se odihnesce.

Tótă simcéoa minţiĭ este, la nevoe lesnirea a nemeri şi la lesnire de nevoia fără veste tare a se păzi.

Mulţĭ vĕḑênd că vĭéţa le aduce primejdie de

[1]) Douĕ = dă.

mórte, morţilor aseměnându-se, şi din mórte aŭ scăpat, şi pre alţiĭ cu piciorul pe cerbice aŭ călcat.

19215 *Precum apelpisia câte odată inimile îmbărbătéză, aşa maĭ de multe orĭ tóte nădejdiile curmă şi tóte puterile ca cu paloşul de o dată le rětéză.*

Mórtea dobitoculuĭ alta nu este, fără numaĭ lipsa luminiĭ vieţiĭ, întunerecul nefiinţeĭ aduce.

Nicĭ nebunul córne, nicĭ înţeleptul aripĭ are, de pre carile de înţelept saŭ de nebun să se cunóscă; ce pre amîndoĭ cuvîntul şi lucru verĭ aşa să fie, verĭ aşa ĭĭ arată, că amintirlea mulţĭ înţelepcĭunea cuvîntuluĭ în destul aŭ, ĭară de lucru eĭ prea lipsiţĭ sunt; şi împotrivă mulţĭ de pompa şi frumuseţea cuvîntuluĭ sunt depărtaţĭ, ĭară faptele ĭĭ arată precum cu înţelepcĭune a fi încorunaţĭ.

Înţelepţiĭ precum de laudele lumiĭ fug, aşa pentru că lumea de bunĭ să'ĭ laude, înţelepţĭ s'aŭ nevoit.

Lauda numeluĭ de la dînşiĭ pre cât pot gonind ea singură pre atâta asupra-le să alerge, fac.

19220 *Cum inima, care în dragostea cuĭva este lovită, cu cât îndrăgitul se ascunde şi se feresce, cu atâta dragostea cuprindîndu'l îl topesce.*

De multe orĭ ce nu se începe cu cuvîntul, se sfîrşesce cu băţul.

Câtă în necăjire bolbăitura mincĭuniĭ în urechea dréptă, atâta nesuferire segetătura adevěruluĭ în inima necurată aduce.

Gura desfrînată maĭ tare alérgă, de cât pĭétra din dél rěsturnată, pre care un nebun cu picĭorul o póte prăvăli, şi o mie de înţelepţĭ a opri nu o pot.

Cine în lume este atâta de înţelept căruĭa altă înţelepcĭune să nu'ĭ trebuĭéscă? Cine între

muritorĭ este atâta de învĕţat, căruĭa maĭ multă partea învĕţăturiĭ să nu-ĭ lipséscă? Cine în tot theatrul acesta este atâta de ascuţit la minte, carile vînt să socotéscă a altora cuvinte? Şi cine este acela carile a ḑice va îndrăsni, că maĭ mult o mână de cât o mie, a sprijeni saŭ a pohîrni póte?

19225 *Tăcerea capul filosofiĭ este; şi încă tótă cinstea înţelepcĭuniĭ maĭ mult într'însa se prijenesce, de vreme ce aplos a grăi de la maĭce şi de la mance ne deprindem; frumos şi mult a vorovi tóte şcólele maĭ prin tóte locurile, (nu cu puţina pagubă a tot muritoriul!) pre canóne ne învaţă; ĭară înţelepţesce a tăcea şi vreme voróviĭ puţine şi grele, pre la puţinĭ videm; şi învĕţătura tăceriĭ unde-va macară în lume a se profesui nu auḑim. O fericită tăcere! că tot-dé-una cu tăcerea ascultăm şi învĕţăm orĭ ce ar fi de învĕţat, şi pururea din fântâna tăceriĭ cuvîntul înţelepcĭuneĭ aŭ isvorît, că cine tace mult, mult gândesce, şi cine mult gândesce, maĭ de multe orĭ, ce-ĭ maĭ cuvios nemeresce. Acela dară ce, ce 'ĭ maĭ de folos aŭ nemerit, ḑic, că de va grăi, va grăi maĭ negreşit.*

Când tóte gurile privighitorilor lor a maĭ cânta tac, atuncea grierul copacĭuluĭ a ţiţîi începe.

Tóte vremea sa aŭ, şi vremea a tuturor dascăl şi învĕţător este.

Fiete ce a sci maĭ de folos este, de cât fiete ce a nu sci.

Mult se îndreptéză cu învĕţătura tinereţele, dară şi sciinţa mult cresce şi se adaoge cu bĕtrâneţele.

19230 *Până într'atâta cruţitor cuvintelor ce se arată, nu este semn a minte de cotélă deşartă.*

Voróva glogozită până maĭ pre urmă, saŭ de

tot în deșert, saŭ în gâlcévă ese ĭară tăcerea cu răbdare, saŭ în pace, saŭ în biruire se sevîrșesce.

De și tăcerea între toțĭ ĭubitoriĭ înțelepcĭuneĭ lăudată este, însă la vreme de trébă, icóna nesciințeĭ arată.

Macar că cine nu scie vorovi și tace, frumos vorovesce, dar încăşĭ la multă cu îndemnare și cu poftă întrebare a nu rěspunde, saŭ acelor pizmoşĭ, saŭ acelor urîcioşĭ lucru este.

Doué lucrurĭ, sabĭe de ambe părțile ascuțită și rană mințiĭ ne tămăduită este, cine-va la vreme de voróvă, cuvîntul a'șĭ opri și la vreme de tăcere, limba desfrînată a'șĭ slobodi.

19235 *Nu atâta stricăcĭune publicăĭ adunarea nepriatinilor den-afară, pre câtă a cetățenilor din lăuntru a inimilor într'un gând neîmpreunare aduce.*

Degetul arĕtător cumplită otrava clătesce a ochiuluĭ privitor.

Sub unghia degetuluĭ maĭ vrăjmaș tópsec de cât dintele vipeiĭ stă.

Nu este pofta aceluia, carile cu dréptă socotélă se slujesce, ca lumea, cu degetul arĕtându'l, să dică: Iată acesta așa aŭ dis, așa aŭ făcut; că macar că într'acea dată óre-ce spre adaogerea cinsteĭ și spre slava numeluĭ a se aduce s'ar pare, (care lucru maĭ mult de cât altele pre muritorĭ farmecă), dară cu bună samă și adese s'aŭ vĕdut, că aceleașĭ gurĭ cântă cântecul îndrĕpt, și ce erĭ lăuda, astădĭ în hulă ĭaŭ și în batjocură.

Între doué chipurĭ pururea doué socotele asupra unuĭ lucru aŭ, dară în doué monarhiĭ, în care nenumĕrate chipurĭ, voĭ și socotele se află, cu cât maĭ vîrtos deosebite plăcerĭ vor avea? Unde cine va cu sfatul plăcut, și

iscusit nu maĭ mulțĭ primitorĭ, de cât lepădătorĭ, şi nu maĭ puținĭ apĕrătorĭ, de cât împotrivitorĭ va afla.

19240 *Din cuvîntul adevĕrat nu maĭ puținĭ nepriatinĭ de cât priatinĭ cineva singur cu gura sa să'şĭ agoniséscă.*

Nime aşa de fericit în lume să se ție, a căruĭa precum şi lucrul şi cuvîntul tuturor va place să se socotéscă: că sórele şi cerul senin călĕtorilor, ploile semĕnătorilor, vara plăntătorilor, tómna culegĕtorilor şi ĭérna de-a gata mâncătorilor place; pre carile sórele tot de odată tuturor neputênd a le pricini, de la toțĭ aceste nu póte a scăpa a nu se vinui.

Când pentru făcut folosul de obşte, cineva se fericesce, cuviósă şi frumósă este lauda.

Cu mintea şi sfatul unuĭa a multora vĭéță a se pădi, şi din viitórele primejdiĭ a se feri, ispita din tóte dilele arĕtătóre şi mărturisitóre ne este.

Acela bun cârmuitor a fi sĕ dice şi este carile din linişte furtunele socotesce şi din furtună linişte agonisesce.

19245 *Fericirea adevĕrată, cu cât se vechesce, cu atâta maĭ mult se fericesce.*

Tótă omenia şi vrednicia omenéscă într'acésta se plinesce, ea pre neputincĭos să agĭute şi nesciutoruluĭ nu numaĭ cu cuvîntul, ce maĭ vîrtos cu fapta, pilda aevea să se arĕte.

Firianul firiĭ a urma se cade.

Tótă pătimirea grozavă nepriatină, ĭară nu priatină este firiĭ.

Sufletul filosof nu numaĭ cum, şi ce s'aŭ făcut, ce şi pentru ce aşa s'aŭ făcut, cercetéză.

19250 *Tótă prostimea, lucrurile vĕdênd precum sunt le sciŭ, ĭară filosoful, din ce şi pentru ce aşa sunt, cunósce.*

Voróva frumósă la ceĭ cunoscĕtorĭ de n'ar maĭ sfîrşi, încă maĭ plăcută ar fi; ĭară ceĭ ne-cunoscĕtorĭ maĭ tare dulcéţă în basnele băbescĭ, de cât în sentenţile filosofescĭ află.

In ureche de pizmă îmbumbăcată şi de zavistie astupată, nicĭ buhnele căldărărescĭ, necum line cuvintele filosofescĭ, a rĕsbate pot.

Maĭ pre lesne s'ar audi voróva între cĭocanele căldărarilor, de cât între multe glóte a varvarilor.

Macar că fiete cine din fire a sci poftesce, dar ceĭ maĭ mulţĭ ceva ne-sciind, precum ceva nu scie a se dovedi nu primesce.

19255 *Ce maĭ mare nenorocire a fi póte, de cât când nicĭ cel ce bine vorovesce nu se înţelege, nicĭ ceĭ ce 'l aude, cuvintele de bune şi de rele nu'ĭ alege.*

Maĭ cu suferire şi maĭ cu cuvinire este, în munţĭ hormuroşĭ, codri umbroşĭ, în stâncĭ pĭetróse, pescerĭ întunecóse, între păreţĭ zugrăviţĭ şi ziduri cu ĭaderă acoperiţĭ, cuvinte a face, de cât între ómenĭ carĭ cuvîntul adevĕruluĭ a audi nu le place.

De nepriatinul înţelept este de lăudat, cu cât maĭ vîrtos şi priatin şi înţeleptul va fi maĭ de ascultat şi de îmbrăţăşat.

Nu didascalul, carile în tóte dile în şcólă învaţă, ce cela ce a ucenicilor cu învrednicirĭ şi învĕţăturĭ împodobesce viéţa, fericit şi la nume vestit este şi a fi se cade.

Cine adevĕrul de la rădăcină cércă, sciinţa în vîrvul înălţimeĭ află, şi cine adeverinţa de gĭos întrébă, cunoscinţa de sus îĭ rĕspunde.

19260 *Meşterşugul, fătul nevoiĭ fiind, nevoĭa întâĭu ce'ĭ maĭ pre lesne, apoĭ ce'ĭ maĭ cu greŭ şi maĭ de folos aŭ aflat.*

Acela este maĭ trebuitor carile la vreme de nevoe este maĭ răbdător.

Unde a socotelĭĭ şi a minţiĭ raḑe nu lucesc, duhurile puteriĭ puţin procopsesc.

Puterea trupuluĭ cât de vîrtósă ridică, împinge şi strînge, cât de maĭ mult ar puté, doĭ saŭ triĭ; ĭară cel puternic la socotélă, cu miile pre alţiĭ covîrşesce.

Acela ce simte, ĭară nu cela ce nu simte, a suferi sĕ ḑice; şi cela ce puterea spre isbândă harnică a fi îşĭ cunósce şi nu'şĭ isbândesce, ĭară nu cela ce slăbicĭunea nepriatinuluĭ nesciind, de frică se continesce, răbdător se numesce.

265 *Mişelia lumiĭ acestĭa atâta cu vremea lucrurile strămută, cât celĭa ce uniĭ odată cu mânile le apipăĭa, cu picĭórele le călca şi cu ochiĭ le videà, aceleaşĭ amu, alţiĭ auḑindu-le în loc de basnă şi de mincĭună a fi să le ţie.*

Maĭ pre lesne ar fi, cineva gândaciĭ îngĭugând, pămîntul ca cu boiĭ în plug să are, de cât vre un bine saŭ folos a aştepta de la acela, carile nicĭ din fire vre un dar, nicĭ din pedépsă şi din învĕţătură vre o vrednicie are.

Furtuna, când va să trântéscă, întâĭu ridică, şi norocul întâĭu rîde, apoĭ plânge.

Guzĭuluĭ orb, fericită îĭ este vĭéţa, când în întunerecul subpămîntuluĭ âmblă, ĭară când pre faţa pămîntuluĭ ese, nu maĭ curînd raḑele sóreluĭ îl încălḑesc, de cât unghiile blendĕuluĭ îl sfridelesc.

Semnul înţelepcĭuniĭ este, că din cele vĕḑute saŭ auḑite, cele nevĕḑute şi neauḑite a adulmeca, şi viitórele din cele trecute a gĭudecà.

270 *Tăcerea, saŭ la vreme a înţeleptuluĭ grăire, a multor pildă şi învĕţătură, ĭară a nebunuluĭ bolbăitură, sie ură, ĭară a altora scarandavitură este.*

Inima în pizmă împĭetroşată, saŭ după voĭa sa a isprăvi neputênd, de necaz se topesce,

saŭ orĭ când ar puté, rĕul a face nu se îndoĭasce.

Orĭ-ce spre binele şi folosul monarhiĭ este, acĭasta a arĕtà şi a grăì se cade.

O mie de lucrurĭ vrednice de-abia lauda dobândesc; ĭară numaĭ unul scârnav, în vecĭ nespălată cinsteĭ şi numeluĭ, grozavă aduce pată.

Din fire muritorilor acésta este data, ca binele pre lesne, ĭară rĕul cu anevoĭe să uĭte; şi laudele cuĭva pre hârtie, ĭară hulele pre table de aramă să le scrie.

19275 *Maĭ de folos este cine-va ale sale hotarĕ pe dreptate a păzi, de cât tótă lumea tiranesce a agonisì.*

Unde este sila tiranéscă, nu se cércă putinţa firéscă.

Maĭ fericit este cine-va cu strîmt traĭu la locaşul sĕŭ, de cât cu tóte desfătările în casele strĕine.

Maĭ de laudă este o inimă tulburată a împăca, de cât o republică a tulbura; că tulburarea a nebunilor, ĭară împăcarea al înţelepţilor meşteşug este.

A cuĭ cuvintele nu se stăruesc, cu anevoe lucrurile i se vor stărui; şi cine necredincĭos este în voróvă, viclén va fi şi în lucrurĭ.

19280 *Inima viclénă, întâĭu din mincĭuna cuvîntuluĭ, apoĭ din vicleşugul lucruluĭ se vedesce.*

Adevĕrat bună este sciinţa audiriĭ, dară maĭ adevĕrată este ispita vederiĭ.

Basna la proştĭ locul istoriiĭ, mărgăritariul la porcĭ, preţul orzuluĭ, şuerul la cĭoban, cinstea muzicăĭ, şi sfatul bun la inimă rea, tot o socotélă aŭ.

Bĕtrâneţele şi multa trudă în tinereţe maĭ mult de odihna trupuluĭ, de cât cinstea şi agonisala numeluĭ cércă.

Agonisita numeluĭ maĭ mult cu îndrăsnélă de cât cu sială se dobândesce.

19285 *Scânteĭa amnaruluĭ, până a nu se stinge, ĭască aprinde, ĭară stingêndu-se, a doua şi a tria lovitură poftesce.*

Pre cât este de ĭute la curgere punctul vremiĭ, maĭ ĭuţĭ sunt mutările lucrurilor în vreme.

Precum chipul, norocul miĭ de miĭ de obraze să fie avênd, şi în miĭ de felĭurĭ pre muritorĭ în tot casul să fie măgulind.

Ce dă vremea, nicĭ avuţia, nicĭ nevoinţa póte cumpĕra.

Cine vre odată norocul subt lacată şi norocirea în ladă şi-aŭ încuĭat? S'aŭ cine tot cu aceĭa fortună în vĭéţă s'aŭ slujit, de care vre odată să nu se fi necăjit.

19290 *In ḑiua noroculuĭ să'şĭ arĕte vîrvul cornuluĭ, ĭară în ḑiua nenoroculuĭ de nevoe să sufere şi scóterea ochĭuluĭ.*

O furtună bună, (de este în lume vre una adevĕrat bună) cum şi tata şi maĭca, şi sor şi frate fortuneĭ rele eştĭ, care până într'atâta pre muritoriĭ buiguescĭ, îmbeţĭ şi nebunescĭ, cât şi spre tabăra adevĕruluĭ, desfrînate oştile nebunelor sale socotele a'şĭ slobodi nu se ruşinéză.

Nu maĭ puţin zabava prin lenevire stîlpiĭ monarhiiĭ, de cât cfartana mădularele trupuluĭ scutură.

Ce este la muritorĭ maĭ pre lesne de cât cuvîntul rĕŭ a grăi? Şi ce este maĭ cu greŭ la pămînteni, de cât cuvîntul adevĕruluĭ a ḑice şi pofta drepteĭ socotele a face.

La inima stîlpită şi împĭetrită un cuvênt după plăcere, de cât o mie de talanţĭ, maĭ plăcut este.

19295 *Unde lumina adevĕruluĭ lovesce, orĭ cât de groşĭ ar fi păreţiĭ îndrĕptniciiĭ, de nu peste tot, dară óre ce zare tot străbate.*

Fericit ar fi acela, o priatinilor şi soţiilor mele, a căruĭa împotrivnicĭ şi nepriatinĭ fără putinţa lucrurilor, dară de treĭ orĭ maĭ fericit ar fi acela a căruĭa vrăjmaşĭ fără agĭutorinţa sfaturilor ar fi.

Maĭ multă nădejde de biruinţă în lipsa sfatuluĭ vrăjmaşuluĭ de cât în mult numĕrul, tare mâna şi ascuţită sabĭa oştaşuluĭ este.

Cu cât lucrurile maĭ cu anevoe şi maĭ cu multă anevoinţă se dobândesc, cu atâta maĭ cu mult se laudă şi maĭ cu cinste se slăvesc.

Maĭ fericit socotesc a fi acela carile într'o sughiţare duhul şi-ar sfîrşi de cât cela carile ce odată aŭ gĭuruit până la mórte gĭuruinţa a plini, pre cât va puté nu se va nevoi.

19300 *Între împĕraţĭ şi monarhĭ nu maĭ gĭos se ţine cinstea sfatuluĭ divanuluĭ, de cât biruinţa nepriatinuluĭ în mijlocul meidĭanuluĭ.*

Nicĭ odanceóră norocirea şi mărirea unuia, fără nenorocirea şi micşurarea altuia a fi nu póte.

Lucrurile grele, pre cât sunt maĭ tăinuite pre atâta es maĭ ĭuşóre; şi sfatul descoperit pre cât ar fi de folos tăinuit, pre atâta ese de stricare în glóte desvelit.

Precum pe stîlpiĭ maĭ groşĭ şi maĭ vîrtoşĭ tótă urzala casiĭ se sprijinesce, aşa în patru saŭ cincĭ, saŭ şi maĭ mulţĭ tótă otcârmuirea publică se odihnesce.

În gurile multe, puţine sfaturĭ de ispravă sunt, şi în voróvele delungate greşală a nu se face peste putinţă este.

19305 *Voĭa glótelor şi a noródelor próste este ca âmbletul caluluĭ neînvĕţat şi desfrînat, carile din netocmita şi preste simţire slobodită rĕpegĭune, de multe orĭ în rîpĭ adîncĭ şi de malurĭ înalte cu capul în gĭos dă.*

În lucrurile grele întâĭu sfetnicĭĭ, apoĭ sfaturile a aşeḑà trebue.

Pofta lăcomiiĭ cu puterea împreunată, ca pojarul în ĭérba uscată este.

O cât cu multul maĭ fericit este acela, carile în bóla fără léc cade, de cât acela carile în rĕutate neŭtată desfrînat se slobóde.

Maĭ ar fi cuĭva cu o mie de rănĭ a se rănì, de cât odată pacoste şi dosadă de-aprópeluĭ sĕŭ a pricinui.

19310 *La muritorĭ tare se pohîrnesce credinţa, unde maĭ de nainte pofta şi voĭa nepărăsit împinge.*

Cămila cercând córne şi aŭ pĭerdut şi urechile.

Cine pre pămînt în ceva ce este nu s'aŭ îndestulit, cred că acela şi în cer macar fericire nu va cunósce.

Firea, care în ceva fericirea şi-aŭ socotit, alalte ale lumiĭ tóte de batjocură le are.

Inima viclénă mare fericire simte, când socotesce că pentru fapta vicleşuguluĭ şi ea se cinstesce şi la aceĭaşĭ şcólă ucenicĭ şi părtaşĭ îşĭ agonisesce.

19315 *Des şi de multe orĭ la muritorĭ se vede puternicul nebun în fruntea sfaturilor, ĭară săracul înţelept în afara pragurilor.*

Precum bogaţiĭ cu avuţia socotesc că şi minte aŭ câştigat, aşa săraciĭ cu lipsa avuţiiĭ şi pĭerderea minţiĭ să fie păţit li se pare.

Sufletul înţelept într'alta şi pentru alta ceva din socotéla sa a se muta nu scie, fără numaĭ din rĕŭ spre bine şi din greşală spre îndreptare.

Orĭ cât cineva de înţelept, şi orĭ cât de bine a lucrurilor socotitor a fi, singur numaĭ cu socotéla sa âmblând, şi în sfaturile sale şi pre altul neîntrebând, în cea maĭ de pre urmă a nu greşi peste putinţă este.

Nu altă dată resipa unuĭ norod s'aŭ făcut, fără numaĭ când aĭ sĕĭ sie vicleşug şi-aŭ fă-

cut, şi nu altă dată maĭ mare strica:e de la nepriatinĭ aŭ vinit fără numaĭ când priatiniĭ şi creḑuliĭ aŭ viclenit.

19320 *Sula de aur zidurile pĕtrunde, şi lacomia îşĭ vinde némul şi moşia.*

Nicĭ corbul negréḑa, nicĭ pardosul pestricĭunea a'şĭ muta póte.

Píeptul de cât diamantul maĭ vîrtos pofta îl moae, şi inima de cât cremenea maĭ împietroşată lăcomia o topesce, şi ce focul nu domolesce, aurul topesce.

Lăcomia de la aur până la gunoĭu şi de la dĭamant până la steclă se întinde.

Tóte carile se vĕd de pe chip şi de pe flóre se gĭudecă: ĭară gândul a ascunsuluĭ inimiĭ, nicĭ chip nicĭ flóre are, de pre care de bun saŭ de rĕŭ, de frumos saŭ de grozav să se cunóscă, fără numaĭ când icóna în cuvinte saŭ în lucrurĭ îşĭ tipăresce.

19325 *Unde lipsesc crieriĭ din cap, acolo covîrşesce códa peste cap.*

Cine vrednicia capuluĭ nu pricepe, acela lungimea codiĭ la mare cinste ţine.

Plinirea pofteĭ cât de micĭ peste tóte hotarele a tóte monarchiile precum să fie covîrşit i se pare.

Nu maĭ mult tăria vinuluĭ în cap, de cât chipul frumosuluĭ în inimă lovesce.

Cine ĭubesce din suflet pe cel din camară, mare fericire simte a-ĭ zdvori afară la scară.

19330 *Precum simţirea în lucrurile ce-'s de simţit lucréză, aşa pomenirea, în fantazie tipărită şi zugrăvită ale sale pĕtrunḑĕtóre slobóde raḑe.*

Norocul nu împarte cu oborocul, ce unora varsă, ĭar altora nicĭ pică.

Altora arată, şi nu dă, ĭar altora pentru tótă sciinţa şi nădejdea lor nespuind şi neivind preste mĕsură le dă.